

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برنامه درسی

دوره: کارشناسی پیوسته

رشته آموزش تاریخ

(خاص دانشگاه فرهنگیان)

گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم

نسخه بازنگری شده براساس مصوبه جلسه ۸۶۹ مورخ ۹۴/۹/۲۸ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی درخصوص طرح کلان معماری برنامه های درسی دانشگاه فرهنگیان

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه درسی دوره کارشناسی رشته آموزش تاریخ

۱- با استناد مصوبه جلسه ۸۶۹ مورخ ۹۴/۹/۲۸ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی درخصوص طرح کلان معماری برنامه های درسی دانشگاه فرهنگیان، برنامه بازنگری شده رشته آموزش تاریخ در مقطع کارشناسی پیوسته پیشنهادی دانشگاه فرهنگیان به شرح زیر مورد تصویب قرار گرفت.

۲- این برنامه خاص دانشگاه فرهنگیان بوده و از تاریخ ۱۳۹۵/۳/۸ جهت اجرا ابلاغ می شود.

۳- برنامه درسی مذکور از تاریخ تصویب، جایگزین برنامه درسی دوره کارشناسی پیوسته رشته دبیری تاریخ-تاریخ مصوب جلسه ۳۱۲ مورخ ۷۴/۱۱/۱۸ شورای برنامه‌ریزی می باشد.

عبدالرحیم نوه ابراهیم

دبیر شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی

د. نوه

تاریخ: ۱۳۹۵/۰۶/۲۷
شماره: ۵۰۰۰۰/۴۳۸۸/۳۰۰
پیوست: ندارد

باسمه تعالی

جناب آقای دکتر عبدالرحیم نوه ابراهیم

مدیر کل محترم دفتر برنامه ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

سلام علیکم

با احترام، به پیوست نسخه بازنگری شده برنامه های درسی دوره کارشناسی پیوسته ۹ رشته که به تصویب شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه فرهنگیان رسیده است، جهت استحضار و هر گونه اقدام لازم برای تمهید مقدمات اجرای آن، به شرح عناوین زیر تقدیم می شود:

- «آموزش زیست شناسی»
- «آموزش زبان انگلیسی»
- «آموزش تاریخ»
- «آموزش علوم اجتماعی»
- «آموزش شیمی»
- «آموزش زبان عربی»
- «مشاوره و راهنمایی»
- «آموزش تربیت بدنی»
- «آموزش الهیات»

با عنایت به اینکه ضرورت دارد اجرای این برنامه ها از نیمسال آینده توسط دانشگاه فرهنگیان آغاز شود، مستدعی است دستور فرمایید در تایید و ابلاغ برنامه های مزبور تسریع شود.

پیشاپیش از توجه جنابعالی به موضوع سپاسگزاری می نماید.

محمود مهر محمدی
سرپرست دانشگاه فرهنگیان

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دفتر خاتمه مرکزی
شماره: ۱۵۴۵۲ تاریخ: ۵۵۷/۸

نشانی: مسجد کوفه، تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۱۸
تلفن: ۸۸۸۵۱۲۰۰ - ۸۸۸۵۱۲۰۱
کد پستی: ۱۹۶۹۶۱۳۶۶
www.cfu.ac.ir

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی

به نام آنکه فرصت داد ما را

برنامه درسی دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش تاریخ

(بازنگری شده)

گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم

خرداد ماه ۱۳۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: بازنگری برنامه درسی

عنوان برنامه درسی قبلی: دبیری تاریخ

تاریخ تصویب: ۱۳۷۵/۱۰/۲۳

عنوان بازنگری شده: آموزش تاریخ

تاریخ بازنگری: ۱۳۹۵/۰۳/۲۲

مجری: معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه فرهنگیان

فصل اول

کلیات بر نامه

معرفی بنیادین رشته تاریخ

ایران‌زمین، به عنوان میهن و سرزمین ایرانیان در طول هزاره‌ها، فراز و نشیب‌های زیادی را پشت‌سرگذاشته است. هریک از رویدادهای تلخ و شیرین هزاره‌های گذشته، برگی از کتاب تاریخ کهنسال این سرزمین را تشکیل می‌دهد. امتیاز بزرگ ایران و تاریخ دیرینه آن به استمراری است که از گذشته‌های دور تاکنون شاهد بوده است. مگر نه اینکه در دوران باستان اقوام و ملت‌های مختلفی پایه‌گذار فرهنگ و تمدن شکوفایی بودند، اما در سیر حوادث تاریخی به فراموشی سپرده شدند، و چیزی جز نام و نشان از آنان باقی نماند؟ اما ایران و تمدن ایرانی با سربلندی تمام، توفان‌های بنیان‌کن را در سده‌های پیاپی پشت سر نهاد و از ماندن و بالیدن بازماند و چنان دوام و استمرار یافت که از آن با عنوان معجزه تمدن ایرانی می‌توان یاد کرد. ایران‌زمین با چنین سابقه درخشانی در دوران باستان و نیز در عصر اسلامی، دارای تاریخی کهن و پرافتخاری است که آگاهی از آن بر هر ایرانی واجب و ضروری است. این ضرورت بیش از همه متوجه فرزندان این سرزمین است. آنها میراث گذشته را به ارث می‌برند و لذا رسالت خطیر امانتداری را برعهده دارند. آنها باید آنچه بر این سرزمین رفته است را بخوانند و بدانند و با آگاهی کامل به این سرزمین عشق بورزند و برای سربلندی روزافزون آن آماده فداکاری و از خودگذشتگی باشند. مگر نه اینکه «حب الوطن من الایمان» از آموزه‌های معصومین است.

بنا بر اجماع نظر بیشتر مورخان و محققان، قلمرو ایران‌زمین به سبب موقعیت خاص و ممتاز جغرافیایی، طبیعی و سوق‌الجیشی خود، به مثابه بستر، معبر و چهارراه برخورد اقوام، ملل، فرهنگ‌ها و تمدن‌های کهنه و نو... پیوسته در معرض حوادث و شرایط عظیم و خطیر غیرمترقبه تاریخی و مطمحن نظر مهاجران، مهاجمان، و جهان‌گشایان مختلف در طول تاریخ پرفراز و نشیب خود بوده است. اما آنچه ضامن بقا و دوام آن، برغم کثرت و تنوع قومی، دینی و فرهنگی آن شده است، چیزی جز روح همبستگی و هویت یکپارچه فرهنگی و تمدنی آن نبوده است. بی‌شک، تاریخ و سرگذشت مشترک ایرانیان، به مثابه تجلیگاه وحدت و انسجام ملی، سدی استوار در برابر زیاده‌خواهی‌های بیگانگان بوده است. از این رو، پرداختن به سرگذشت تاریخی ایران، به عنوان پایه و اساس وحدت و هویت جمعی و ملی باید در نظام آموزشی دارای اجر و منزلتی خاص، و شأن و اعتباری ممتاز باشد. چنانکه در چند بند از بندهای سند چشم‌انداز بیست ساله به صراحت به ضرورت حفظ و تقویت هویت ملی اشاره شده است. از جمله: بند ۶: «تقویت وحدت ملی و هویت ملی مبتنی بر اسلام و انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و آگاهی کافی درباره تاریخ ایران، فرهنگ، تمدن و هنر ایرانی - اسلامی و اهتمام جدی به زبان فارسی»؛ همچنین در بند ۱۵: «تقویت هویت ملی جوانان، متناسب با آرمان‌های انقلاب اسلامی». در بندهایی از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز بر اصل وحدت ملی تأکید شده است. از جمله بند ۱۹: «صیانت از وحدت ملی و انسجام اجتماعی با محوریت هویت مشترک اسلامی - ایرانی»، بند ۲۰: «وطن دوستی و افتخار به ارزش‌های اصیل و ماندگار اسلامی - ایرانی و اهتمام به برپایی جامعه مهدوی».

بی‌شک، تاریخ ایران یکی از ارکان اصلی هویت ملی ایرانیان است. حفظ و تقویت هویت ملی، در گرو آگاه‌سازی اقشار ملت به ویژه جوانان از تاریخ این سرزمین است. تنها با دست‌یابی به این هدف اصولی و راهبردی است که می‌توان به صیانت از منافع و مصالح ملی و حفظ تمامیت ارضی ایران زمین امیدوار بود. دانش‌آموزان و دانشجویان امروز، مدیران و مسوولان فردای این کشور خواهند بود، مطالعه و شناخت تاریخ ایران، سهم مهمی در تقویت روح میهن‌دوستی آنان ایفا خواهد کرد.

در ایران، آموزش نوین با تأسیس دارالفنون آغاز شد. در این نهاد آموزشی، «تاریخ» به عنوان رشته‌ای مستقل تعریف نشده بود. بلکه، تاریخ در پیوند با دانش نظامی معنا پیدا می کرد. با تأسیس انجمن معارف در ۱۳۱۵ قمری، دومین گام در سیر تحول تعلیم و تربیت سنتی به نظام آموزشی نوین برداشته شد. نخستین بار محمدعلی فروغی اقدام به تألیف و تدوین کتاب درسی تاریخ با عنوان «تاریخ مختصر ایران» کرد. با تأسیس مدرسه سیاسی در ۱۳۱۷ ق. سومین گام در زمینه توسعه نظام آموزشی نوین برداشته شد. در این مرحله بود که دانش تاریخ جایگاه و منزلت خاص یافت. درس تاریخ یکی از درسهای اصلی مدرسه سیاسی شد. فروغی که علاوه بر ریاست مدرسه سمت معلمی نیز داشت، اقدام به تألیف کتاب های درسی تاریخ نظیر «تاریخ قرون وسطی»، «تاریخ جدید» و «تاریخ معاصر» کرد.

با تأسیس مدرسه‌ای به نام «دارالمعلمین مرکزی» در ۱۲۹۷ ش. از سوی میرزا ابوالحسن فروغی، نظام آموزشی جدید که در حال تکوین و تکامل بود، گامی فراتر گذاشت و تربیت معلمانی برای مدارس ابتدایی و عالی را در دستور کار خود قرارداد. بعدها دارالمعلمین مرکزی به دارالمعلمین عالی تبدیل شد. در هر دو مدرسه مزبور رشته تاریخ از جمله نخستین رشته های تحصیلی بود. دارالمعلمین عالی در ادامه به «دانشسرای عالی» تبدیل شد و بعدها با تأسیس دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات جای دانشسرای عالی را گرفت. در هر سه نهاد مزبور رشته «تاریخ و جغرافیا» یکی از اصلی ترین رشته های تحصیلی بود. **بنابراین، می توان گفت سابقه آموزش تاریخ در تعلیم و تربیت جدید به بیش از صد سال می رسد.**

بعد از تأسیس دانشگاه، دانشسراها نیز در سطح مقدماتی و عالی کم و بیش به فعالیت خود ادامه دادند. در سال ۱۳۵۲ ش. تشکیلات اداری و آموزشی جدید دانشسرای عالی شامل دانشکده تربیت معلم علوم، دانشکده تربیت معلم ادبیات و علوم انسانی، دانشکده علوم تربیتی به تصویب رسید. در سال ۱۳۵۳ دانشسرای عالی به «دانشگاه تربیت معلم» تغییر نام یافت. پس از انقلاب اسلامی، تحولات زیادی در عرصه آموزش عالی پدید آمد. از جمله در سال ۱۳۶۱ اساسنامه جدید مراکز دو ساله تربیت معلم در شورای عالی آموزش و پرورش برای تربیت معلمان ابتدایی و راهنمایی در ۱۲ رشته به تصویب رسید. یکی از این رشته های تحصیلی، رشته علوم اجتماعی بود. دانشجویان در این رشته، با گذراندن واحدهایی از دروس تاریخ، جغرافیا و جامعه شناسی، بعد از دو سال موفق به دریافت درجه کاردانی شده و برای تدریس درسهای تاریخ، جغرافیا و علوم اجتماعی در مقطع راهنمایی آمادگی پیدا می کردند.

رشته آموزش تاریخ در دانشگاه فرهنگیان

دانشگاه فرهنگیان به عنوان نهادی که رسالت سنگین تربیت معلمانی شایسته و حرفه‌ای را برعهده دارد، در نظام آموزشی خود شأن و جایگاه رشته تاریخ را به درستی در نظر داشته و برای آموزش آن، هم در رشته تخصصی تاریخ و هم در واحدهای عمومی تاریخ که در رشته های دیگر ارائه می شود، برنامه ریزی مطلوبی سامان داده است. از جمله بازنگری اساسی در سرفصل های دروس تاریخ، طراحی ملاکها و سطوح، ابتکار در راهبردهای یادگیری و ارزیابی، به روز کردن منابع و محتویات هر واحد درسی، توجه به نیازهای جامعه امروز در آموزش تاریخ، توجه به کارکرد ویژه درس تاریخ در تربیت و شایسته محوری از جمله ویژگی های برنامه درسی رشته تاریخ است. برنامه حاضر حاصل این بازنگری است.

این برنامه شامل چهاربخش است:

۱. شایستگی عمومی (*Gk*)

۲. شایستگی تربیتی (*PK*)

۳. شایستگی علمی (*CK*)

هدف کلی برنامه

هدف از رشته آموزش تاریخ در دوره کارشناسی آشنا ساختن دانشجویان با یک دوره تاریخ، فرهنگ و تمدن ایران، اسلام و جهان است. دانشجویان در این رشته تحصیلی با دانش و تفکر تاریخی آشنا می شوند. از اهمیت و جایگاه ایران در طول تاریخ آگاهی می یابند. تأثیر اسلام در تاریخ و فرهنگ ایران را درک می کنند. همچنین تاریخ جهان را به صورت تطبیقی با تاریخ ایران می خوانند و مهارت مقایسه و ارزیابی در آنان تقویت می شود. تحولات معاصر و امروز ایران و جهان را در پرتو درک تاریخی بهتر می شناسند و به تجزیه و تحلیل آنها می پردازند، نگرش خلاق و انتقادی پیدا می کنند و از داوری های سطحی دوری می جویند.

اهداف / شایستگی های مورد انتظار در برنامه درسی

انتظار می رود دانش آموخته رشته آموزش تاریخ بتواند:

- با شناخت میراث تاریخی و تمدنی ایران، فرصت های یادگیری را برای تقویت روحیه میهن دوستی، و آگاهی از جایگاه فرهنگ و تمدن ایران زمین و منافع و مصالح آن در فراگیران تدارک ببیند.
- با مطالعه وقایع تاریخی، نقش عناصر مهم هویت ملی، از جمله تاریخ مشترک، زبان ملی و دین اسلام را در حفظ تمامیت ارضی ایران به فراگیران آموزش دهند.
- با کسب توانایی در مطالعه و تحلیل اسناد و منابع تاریخی، فرصت های یادگیری را با بهره گیری از موقعیت های محلی برای درک عمیق وقایع تاریخی از سوی فراگیران تدارک ببیند.
- علل، عوامل و مولفه های تداوم و تحول، استمرار و پیوستگی عناصر فرهنگ و تمدن ایران و نیز رمز بقای آن در طول هزاره های گذشته را درک نمودند و به فراگیران آموزش دهند.
- ماهیت و روند تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران و جهان در دوره های مختلف تاریخ را با استناد به اسناد و منابع تاریخی درک کرده و قادر به تحلیل و تعمیم آنها به حوادث و مسائل معاصر و بهره گیری از تجارب و آموزه های آنها در حوادث مشابه باشند.
- قادر به شناسایی و طبقه بندی منابع، روایات و اسناد تاریخی و نیز نقد، ارزیابی و ارزش گذاری و مطالعه روشمند آنها باشند.
- قادر به استفاده از فناوری های نوین پژوهشی و نیز بهره گیری از عکس، نقشه، نمودار و دیگر وسایل تکنولوژی آموزشی در آموزش تاریخ باشند.

منطق برنامه درسی تاریخ

برنامه درسی پیشین در سال ۱۳۷۶ تدوین و ابلاغ شده بود. برنامه مزبور اکنون بعد از گذشت دو دهه بنا به دلایل متعددی کارایی نداشته، نمی تواند اهداف مورد انتظار را برآورده سازد. از این رو، تدوین برنامه درسی جدید ضروری و بایسته است. می دانیم که دانش تاریخ نیز همانند سایر دانش ها در سالهای اخیر روندی شتابان داشته است. میزان انتشار منابع اصلی و پژوهشهای جدید در عرصه تاریخ ایران، اسلام و جهان به هیچ رو با آنچه که در دو دهه گذشته بود قابل قیاس نیست. انتشار هزاران کتاب و

مقاله علمی در حوزه های مختلف تاریخ شاهدهی است بر روند شتابان دانش تاریخ در سالهای اخیر. از این رو، به روز کردن برنامه درسی و آموزش تاریخ امری است بایسته و اجتناب ناپذیر. برنامه درسی حاضر بر مبنای جهت گیریهای جدیدی تدوین شده است. از جمله جهت گیریهای اصلی می توان به این موارد اشاره کرد:

- توجه به آموزش تاریخ در موقعیتها، در این جهت گیری آموزش تاریخ از روش صرف نظر خارج شده و ماهیت عملی نیز یافته است. در درسهایی که بیشتر قابلیت اعمال چنین روشی بوده حتی الامکان فعالیتهایی برای تحقق این هدف تعریف شده است. یکی از این فعالیت ها، بازدیدهای علمی از آثار و مکانهای تاریخی برای مشاهده عینی و تجربه اندوزی است.
- توجه به آموزش تاریخ به صورت تحلیلی نه حافظه مدار. در تدوین برنامه حاضر تلاش شده تا جامعه هدف و مخاطبان به تحلیل، تبیین، نظریه پردازی، رعایت انصاف و اعتدال، اجتناب از تعصب و یکجانبه نگرانی و قضاوت و نتیجه گیری عجولانه و غیرمستدل و غیرمستند، نگرش تطبیقی، بینش تنقیدی، در عین التزام به واقعیت و عینیت سوق داده شوند. در حالی که برنامه درسی دهه هفتاد عاری از این موارد بود. برنامه مزبور صرفاً حاوی رئوس مباحث درسی آنهاست به صورت ناقص و غیرمنسجم بود که باید در طول ترم بدون زمانبندی مشخص آموزش داده می شد.
- توجه به آموزش تاریخ با نگاه به اهمیت این دانش در شناخت مسائل امروز ایران و جهان. یکی از جهت گیریهای اصلی در برنامه حاضر پیوند گذشته و حال است. در چنین نگرشی، تاریخ نه برای سرگرمی که برای زندگی معنا پیدا می کند. برنامه حاضر به گونه ای تدوین شده که فراگیر تاریخ را در زندگی امروز جاری و ساری ببیند و با مطالعه تاریخ درک بهتری از نسبت گذشته با حال پیدا کند.
- توجه به آموزش تاریخ با نگاهی پژوهشی، طرح پرسش و مسأله در آموزش تاریخ راه را برای یافتن علل وقوع رویدادها هموار می کند. به همین سبب، زمینه ایجاد خلاقیت، نوآوری، نقادی، عبرت و تجربه اندوزی در فراگیر می شود. در تمرینهای یادگیری و عملکردی پیش بینی شده در هر درس به این مسأله توجه خاص شده است. لازمه تحقق چنین هدفی این است که بجای دادن اطلاعات صرف به فراگیر به او قدرت و توانایی تجزیه و تحلیل داده شود. برنامه حاضر بر پایه چنین رویکردی تدوین شده است.
- توجه به آموزش تاریخ با نگاه اسناد بالادستی، برنامه حاضر با هدف دستیابی به اهداف و سیاست های کلان مندرج در طرح های ملی و راهبردی و چشم اندازهای مطرح در اسناد بالادستی، (فلسفه و اهداف آموزشی و تربیتی در جمهوری اسلامی) و نیز تحقق اهداف و فلسفه تأسیس دانشگاه فرهنگیان، تدوین شده است. در حالی که، در زمان تدوین برنامه درسی دهه هفتاد، اساساً چنین اهداف، برنامه ها و اسناد بالادستی (اسناد چشم انداز بیست ساله، بندهای ۱۵ و ۲۰) وجود نداشت.
- در برنامه حاضر ابزار و روش های سنجش و برآورد میزان اثربخشی فرایند آموزش متناسب با اهداف و سطوح مختلف احراز شایستگی های مطلوب و منظور سیاستگذار (و لایه بندی و تنظیم ذومراتب دروس مختلف براساس اهداف نگرشی، بینشی، کاربردی، و...) به درستی مشخص شده است. در حالی که در برنامه دهه هفتاد به این امر اساساً پرداخته نشده بود.

- برنامه حاضر به گونه ای تدوین شده که استاد و دانشجو از سردرگمی و بلا تکلیفی و یا عمل سلیقه‌ای و فردی رهایی یابند. لذا رعایت ترتب و توالی منطقی و علمی کلیت واحدهای درسی و نیز محتوای جلسات درسی در هر ترم آموزشی به دقت رعایت شده است. از این رو، سازماندهی، سیاستگذاری و ریل‌گذاری درخصوص چارچوب و محتوای دروس مختلف در هر واحد درسی، و نیز در طول ترم و کل دوره آموزشی در راستای نیل به اهداف علمی- نظری و عملی- کاربردی متناسب و متناظر به اهداف کلی و غایی اسناد راهبردی صورت گرفته است.

شرایط و ویژگی‌های داوطلبان ورود به این رشته

الف- شرایط:

- ۱- دانش آموختگان دوره پیش دانشگاهی نظام آموزشی سابق، و کلاس دوازدهم نظام آموزشی جاری همه رشته‌ها؛
  - ۲- پذیرفته شدن در آزمون ورودی و مصاحبه اختصاصی؛
  - یادآوری: دانش آموختگان رشته علوم انسانی در شرایط مساوی در اولویت هستند.
- ب- ویژگی‌ها:

- ۱- علاقه به تحصیل در رشته آموزش تاریخ؛
- ۲- علاقه به حرفه معلمی؛
- ۳- قدرت بیان و استدلال و رسایی کلام
- ۴- بهره‌مندی از اطلاعات عمومی مناسب و فناوری اطلاعات؛
- ۵- بهره‌مندی از ویژگی‌های جسمی و شخصیتی مناسب برای حرفه معلمی؛

طول دوره

طول دوره کارشناسی پیوسته آموزش تاریخ، چهار سال است که با نظام آموزشی واحدی در هشت نیمسال تحصیلی قابل اجرا خواهد بود. هر نیمسال تحصیلی شامل ۱۶ هفته آموزشی است. برای هر واحد درسی نظری ۱۶ ساعت، برای هر واحد درسی عملی ۳۲ ساعت، برای هر واحد درسی کارگاهی ۴۸ ساعت و برای هر واحد کارورزی ۶۴ ساعت منظور شده است. همچنین ساعت درس کارنمای معلمی (پروژه) به تشخیص استاد راهنما خواهد بود.

واحدهای درسی

تعداد کل واحدهای درسی دوره کارشناسی پیوسته آموزش تاریخ ۱۵۰ واحد است. از این تعداد ۲۷ واحد دروس عمومی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۳ واحد دروس عمومی ویژه فرهنگیان، ۱۹ واحد دروس تعلیم و تربیت اسلامی، ۱۸ واحد دروس تربیتی و ۸۶ واحد دروس تخصصی می‌باشد.

جدول ۱- تعداد واحدهای درسی دوره کارشناسی پیوسته آموزش تاریخ

نوع درس	تعداد واحد
عمومی	۸ واحد
مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱۶ واحد
معارف اسلامی	۳ واحد
ویژه دانشگاه فرهنگیان	۱۹ واحد
تعلیم و تربیت اسلامی	۱۸ واحد
تربیتی	۸۶ واحد
تخصصی	اضافه بر سقف واحد
انتخابی	اضافه بر سقف واحد
اختیاری	جمع
	۱۵۰ واحد

فصل دوم

جداول دروس

جداول دروس دوره کارشناسی پیوسته آموزش تاریخ مشتمل بر جداول دروس عمومی مصوب وزارت علوم، دروس عمومی ویژه دانشگاه فرهنگیان، دروس تعلیم و تربیت اسلامی، دروس تربیتی و تخصصی می‌باشد.

جدول ۲- دروس عمومی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دوره کارشناسی پیوسته آموزش تاریخ

پیش نیاز	ساعت						تعداد واحد	عنوان درس	کد درس	نوع شایستگی
	کل	پروژه	کارورزی	کارگاهی	عملی	نظری				
	۴۸				-	۴۸	۳*	زبان فارسی		عمومی
	۴۸				-	۴۸	۳	زبان انگلیسی		
	۳۲				۳۲	-	۱	تربیت بدنی ۱		
	۳۲				۳۲	-	۱	تربیت بدنی ۲		
	۱۶۰				۶۴	۹۶	۸	جمع		

جدول ۳- دروس معارف اسلامی عمومی دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش تاریخ

توضیحات (تعداد ۱۶ واحد الزامی)	ساعت						تعداد واحد	عنوان درس	گرایش	کد درس	نوع شایستگی
	کل	پروژه	کارورزی	کارگاهی	عملی	نظری					
انتخاب دو درس به ارزش ۴ واحد	۳۲				-	۳۲	۲	اندیشه اسلامی ۱ (مبدا و معاد)	مبانی نظری اسلام		عمومی
	۳۲				-	۳۲	۲	اندیشه اسلامی ۲ (نبوت و امامت)			
	۳۲				-	۳۲	۲	انسان در اسلام			
	۳۲				-	۳۲	۲	حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام			

* در دانشگاه فرهنگیان این درس به صورت تفکیکی ۱+۲ ارائه می‌شود و یک واحد آن به درس «نگارش خلاق» اختصاص می‌یابد.

انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد	۳۲				-	۳۲	۲	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	اخلاق اسلامی		
	۳۲				-	۳۲	۲	اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)			
	۳۲				-	۳۲	۲	آیین زندگی (اخلاق کاربردی)			
	۳۲				-	۳۲	۲	عرفان عملی اسلامی			
انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد	۳۲				-	۳۲	۲	انقلاب اسلامی ایران	انقلاب اسلامی ^۱		
	۳۲				-	۳۲	۲	آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران			
	۳۲				-	۳۲	۲	اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)			
انتخاب یک درس به	۳۲				-	۳۲	۲	تاریخ تحلیلی	تاریخ و تمدن		

۱- در رشته آموزش تاریخ، انتخاب درس «انقلاب اسلامی ایران» دارای اولویت می‌باشد. سرفصل پیشنهادی گروه آموزش تاریخ در برنامه درسی حاضر آمده است.

ارزش ۲ واحد							صدر اسلام	اسلامی ^۲	
	۳۲				-	۳۲	۲	تاریخ امامت	
انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد	۳۲				-	۳۲	۲	تفسیر موضوعی قرآن	آشنایی با منابع اسلامی
	۳۲				-	۳۲	۲	تفسیر موضوعی نهج البلاغه	
الزامی	۳۲				-	۳۲	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران ^۳	
الزامی	۳۲				-	۳۲	۲	دانش خانواده و جمعیت ^۴	
جمع		۲۵۶			-	۲۵۶	۱۶		

جدول ۴- دروس عمومی ویژه دانشگاه فرهنگیان دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش تاریخ

پیش نیاز	ساعت						تعداد واحد	عنوان درس	کد درس	نوع شایستگی
	کل	پروژه	کارورزی	کارگاهی	عملی	نظری				
	۴۸				۳۲	۱۶	۲	سلامت/ بهداشت و صیانت از محیط زیست		عمومی
	-				-		۱**	نگارش خلاق		
	۳۲				۳۲		۱	نگارش علمی		
جمع		۸۰			۶۴	۱۶	۳			

- ۲- در رشته آموزش تاریخ، با توجه به اشتراک محتوایی درس «تاریخ تحلیلی صدر اسلام» با درس تخصصی «تاریخ اسلام از میلاد پیامبر اکرم تا سال ۴۱ هجری»، انتخاب درس «تاریخ امامت» دارای اولویت می باشد. سرفصل پیشنهادی گروه آموزش تاریخ در برنامه درسی حاضر آمده است.
- ۳- به استناد ابلاغیه شماره ۲/۷۰۷۳ مورخ ۱۳۸۶/۰۴/۰۳ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، این درس جزو دروس اجباری گروه معارف اسلامی قرار دارد.
- ۴- به استناد ابلاغیه شماره ۲/۹۳۷۲۷ مورخ ۱۳۹۲/۰۶/۲۵ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مسئول تنظیم برنامه ها و اجرای این درس در سطح دانشگاه ها گروه معارف اسلامی است.
- ** این واحد در جمع واحد دروس محاسبه نمی شود، زیرا در جمع واحد دروس عمومی (جدول ۲) محاسبه شده است.

جدول ۵- دروس تعلیم و تربیت اسلامی دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش تاریخ

پیش نیاز	ساعت						تعداد واحد	عنوان درس	کد درس	نوع شایستگی
	کل	پروژه	کارورزی	کارگاهی	عملی	نظری				
	۳۲					۳۲	۲	سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت (ع) (باتوجه به مراحل و ساحت‌های تربیت)		تعلیم و تربیت اسلامی
	۴۸					۴۸	۳	نظام تربیتی اسلام (براساس قرآن و روایات پیامبر (ص) و اهل بیت (ع))		
	۴۸					۴۸	۳	فلسفه تربیت در ج.ا.ا.		
	۳۲					۳۲	۲	فلسفه تربیت رسمی و عمومی در ج.ا.ا.		
	۳۲					۳۲	۲	اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در ج.ا.ا.		
	۴۸					۴۸	۳	اخلاق حرفه‌ای معلم (با تاکید بر حقوق و تکالیف اسلامی)		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ اندیشه و عمل تربیتی در اسلام و ایران		
	۳۲					۳۲	۲	نقش اجتماعی معلم از دیدگاه اسلام		
	۳۰۴					۳۰۴	۱۹	جمع		

جدول ۶- دروس تربیتی دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش تاریخ

پیش نیاز	ساعت						تعداد واحد	عنوان درس	کد درس	نوع شایستگی
	کل	پروژه	کارورزی	کارگاهی	عملی	نظری				
	۳۲					۳۲	۲	روانشناسی تربیتی		علم تربیتی PK
	۳۲					۳۲	۲	جامعه‌شناسی تربیتی		
	۳۲					۳۲	۲	نظریه‌های یادگیری و آموزش		
روانشناسی	۴۸				۳۲	۱۶	۲	اصول و روش‌های		

Pedagogical Knowledge (PK)

تدریس								تربیتی
اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره	۲	۱۶	۳۲				۴۸	
ارزشیابی از یادگیری	۲	۱۶	۳۲				۴۸	
کاربرد هنر در آموزش	۱		۳۲				۳۲	
کاربرد زبان در تربیت	۱		۳۲				۳۲	
مدیریت آموزشگاهی	۲	۳۲					۳۲	
آموزش و پرورش تطبیقی با تاکید بر دوره‌های تحصیلی	۲	۳۲	-				۳۲	
جمع	۱۸	۲۰۸	۱۶۰				۳۶۸	

جدول ۷- دروس تخصصی دوره کارشناسی پیوسته آموزش تاریخ

نوع شایستگی	کد درس	نام درس	تعداد واحد	تعداد ساعت						پیش نیاز
				نظری	عملی	کارگاهی	کارورزی	پروژه	کل	
CK موضوعی		تاریخ ایران باستان از آغاز تا ماد	۲	۳۲					۳۲	
		تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره هخامنشیان	۲	۱۶	۳۲				۴۸	
		تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره سلوکی و اشکانی	۲	۳۲					۳۲	
		تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره ساسانیان	۲	۱۶	۳۲				۴۸	
		تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در قرون نخستین اسلامی (تا پایان)	۲	۱۶	۳۲				۴۸	

								قرن چهارم)		
	۶۴				۳۲	۳۲	۳	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از غزنویان تا مغول		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از ورود اسلام تا حمله مغول		
	۶۴					۳۲	۳	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از مغول تا صفویه		
	۴۸				۳۲	۱۶	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از دوره مغول تا صفویه		
	۴۸				۳۲	۱۶	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره صفویان		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن ایران در دوره صفویان		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره افشاریه و زندیه		
	۴۸				۳۲	۱۶	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره قاجار از آغاز تا انقلاب مشروطیت		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ تحولات فکری و فرهنگی ایران در دوره قاجار		
	۴۸				۳۲	۱۶	۲	انقلاب مشروطیت و تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران تا		

								انقراض قاجاریه		
	۳۲					۳۲	۲	مبانی و فلسفه تاریخ		
	۴۸				۳۲	۱۶	۲	جغرافیای تاریخی ایران		
	۴۸				۳۲	۱۶	۲	تاریخ شناسی		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ اسلام از میلاد پیامبر اکرم تا سال ۴۱ هجری		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جهان اسلام در دوره امویان و عباسیان		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ تشیع		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ تحولات جریان های فکری جهان اسلام		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ عثمانی و خاورمیانه		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ یونان و روم و بیزانس		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ اروپا در قرون وسطی		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ اروپا در قرون جدید		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ اروپا از انقلاب فرانسه تا جنگ جهانی اول		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ اروپا از جنگ جهانی اول تاکنون		
	۳۲					۳۲	۲	تاریخ تمدن های باستانی جهان (بین النهرین، مصر، هند و چین)		
	۱۱۳۶				۳۵۲	۷۸۴	۶۰	جمع		
	۱۶					۱۶	۱	فلسفه معلمی		۶۰

								آموزش تاریخ	
	۴۸			۴۸			۱	برنامه ریزی درسی آموزش تاریخ	
	۴۸			۴۸			۱	راهبردهای تدریس آموزش تاریخ	
	۴۸			۴۸			۱	طراحی آموزشی آموزش تاریخ	
	۴۸			۴۸			۱	طراحی واحد یادگیری آموزش تاریخ	
	۴۸				۳۲	۱۶	۲	روش تحقیق آموزش تاریخ	
	۶۴				۶۴		۲	تحلیل محتوای کتاب درسی آموزش تاریخ	
	۴۸			۴۸			۱	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش تاریخ ۱	
	۴۸			۴۸			۱	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش تاریخ ۲	
	۴۸			۴۸			۱	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش تاریخ ۳	
	۱۶					۱۶	۱	تجربه های خاص حرفه ای آموزش تاریخ	
	۴۸			۴۸			۱	پژوهش و توسعه حرفه ای ۱: پژوهش روایی	
	۴۸			۴۸			۱	پژوهش و توسعه حرفه ای ۲: اقدام پژوهی	
	۴۸			۴۸			۱	پژوهش و توسعه حرفه ای ۳: درس پژوهی	
روانشناسی تربیتی، اصول و	۱۲۸	-	۱۲۸	-	-	-	۲	کارورزی ۱	

روش‌های تدریس و پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۱: پژوهش روایی									
کارورزی ۱	۱۲۸	-	۱۲۸	-	-	-	۲	کارورزی ۲	
کارورزی ۲ و طراحی آموزشی	۱۲۸	-	۱۲۸	-	-	-	۲	کارورزی ۳	
کارورزی ۳ و طراحی واحد یادگیری	۱۲۸	-	۱۲۸	-	-	-	۲	کارورزی ۴	
پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۲: کنش پژوهی- پژوهش و توسعه حرفه- ای ۳: درس پژوهی	-	به تشخیص استاد راهنما					۲	کارنمای معلمی (پروژه)	
	۱۳۲۸	۱۹۲	۵۱۲	۴۸۰	۹۶	۴۸	۲۶	جمع	
	۲۴۶۴	۱۹۲	۵۱۲	۴۸۰	۴۴۸	۸۳۲	۸۶	جمع کل	

جدول ۸- دروس انتخابی دوره کارشناسی پیوسته آموزش تاریخ^۶

پیش نیاز	ساعت						تعداد واحد	نام درس	کد درس	نوع شایستگی
	کل	پروژه	کارورزی	کارگاهی	عملی	نظری				
-	۳۲					۳۲	۲	جغرافیا		مفهومی CK
-	۳۲					۳۲	۲	مبانی جامعه شناسی		
	۶۴					۶۴	۴	جمع		

۶- اضافه بر سقف واحد

جدول ۹- دروس اختیاری دوره کارشناسی پیوسته آموزش تاریخ

پیش نیاز	ساعت						تعداد واحد	نام درس	کد درس	نوع شایستگی
	کل	پروژه	کارورزی	کارگاهی	عملی	نظری				
	۳۲					۳۲	۲	آشنایی با فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس ^۷		مهارت‌های
	۳۲					۳۲	۲	مهارت‌های زندگی دانشجویی ^۸		
	۶۴					۶۴	۴	جمع		

۷- به استناد ابلاغیه شماره ۲۱/۴۱۹۰۳ مورخ ۱۳۹۰/۰۳/۰۴ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، این درس به صورت اختیاری برای کلیه دوره‌های کاردانی و کارشناسی ارائه و برای رشته‌هایی که دروس اختیاری ندارند به عنوان مازاد بر سقف واحدهای درسی ارائه شود.

۸- به استناد ابلاغیه شماره ۲/۵۲۵۳۰ مورخ ۱۳۹۵/۰۳/۱۸ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، این درس به صورت اختیاری برای کلیه دوره‌های کاردانی و کارشناسی ارائه و برای رشته‌هایی که دروس اختیاری ندارند به عنوان مازاد بر سقف واحدهای درسی ارائه شود.

جدول ۱۰- توزیع پیشنهادی دروس در طول دوره تحصیلی چهارساله (۸ نیمسال)

نیمسال تحصیلی																نوع درس
تعداد واحد	هشتم	تعداد واحد	هفتم	تعداد واحد	ششم	تعداد واحد	پنجم	تعداد واحد	چهارم	تعداد واحد	سوم	تعداد واحد	دوم	تعداد واحد	اول	
۲ن	انقلاب اسلامی ایران (ویژه رشته آموزش تاریخ)	۲ن	تفسیر موضوعی قرآن			۲ن	تاریخ امامت (ویژه رشته آموزش تاریخ)	۲ن	دانش خانواده و جمعیت	۲ن	اندیشه اسلامی ۲	۲ن	اندیشه اسلامی ۱	۲ن	آیین زندگی	معارف اسلامی عمومی (۱۶ واحد)
۲ن	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی															
	-		-	۱ع	نگارش علمی	۱ن+۱ع	سلامت/بهداشت و صیانت از محیط زیست	۳ن	زبان انگلیسی	۲ن	زبان فارسی	۱ع	تربیت بدنی ۲	۱ع	تربیت بدنی ۱	عمومی (۱۱ واحد)
	-		-		-		-		-	۱ع	نگارش خلاق		-		-	
۲ن	نقش اجتماعی معلم از دیدگاه اسلام	۳ن	اخلاق حرفه‌ای معلم	۲ن	تاریخ اندیشه‌ها و عمل تربیتی در اسلام و ایران	۲ن	اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در ج.ا.ا	۲ن	فلسفه تربیت رسمی و عمومی در ج.ا.ا	۳ن	فلسفه تربیت در ج.ا.ا	۳ن	نظام تربیتی اسلام (براساس قرآن و روایات معصومین (ع))	۲ن	سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت (ع) (باتوجه به مراحل و ساخت‌های تربیت)	تربیت اسلامی (۱۹ واحد)

روانشناسی تربیتی	۲ن	نظریه های یادگیری و آموزش	۲ن	اصول و روش های تدریس	۱ن+ع	ارزشیابی از یادگیری	۱ن+ع	آموزش و پرورش تطبیقی با تاکید بر دوره های تحصیلی	۲ن					جامعه شناسی تربیتی	۲ن
تربیتی (۱۸ واحد)	۱ن+ع	کاربرد هنر در آموزش	ع۱	مدیریت آموزشی	۲ن	کاربرد زبان در تربیت	ع۱							-	
تخصصی تربیتی (۲۶ واحد)	۱ن	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات ۱ در آموزش تاریخ	ک۱	طراحی آموزشی در آموزش تاریخ	ک۱	راهنمای تدریس در آموزش تاریخ	ک۱	-				طراحی واحد یادگیری در آموزش تاریخ	ک۱	پژوهش و توسعه حرفه ای ۳: درس پژوهی	ک۱
	ک۱	تحلیل محتوای کتاب درسی	ع۲	-		کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات ۲ در آموزش تاریخ	ک۱	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش تاریخ ۳	ک۱	روش تحقیق در آموزش تاریخ	۱ن+ع	تجربه های خاص حرفه ای در آموزش تاریخ	ع۱	کارنامه ی معلمی (پروژه)	۲
	-	-	-	-		پژوهش و توسعه حرفه ای ۱: پژوهش روایی	ک۱	کارورزی ۱	۲	پژوهش و توسعه حرفه ای ۲: کنش پژوهی	ک۱	کارورزی ۳	۲	-	
												۲	کارورزی ۲		

تخصصی (۶۰ واحد)	تاریخ شناسی	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره سلوکی و اشکانی	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در قرون نخستین اسلامی (تا پایان قرن چهارم)	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از غزنویان تا مغول	۳	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از مغول تا صفویه	۳	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره صفویان	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره قاجار از انقلاب مشروطیت	۲		
	تاریخ ایران باستان از آغاز تا ماد	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره ساسانیان	۲	تاریخ اسلام از میلاد پیامبر اکرم تا سال ۴۱ هجری	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از ورود اسلام تا حمله مغول	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از دوره مغول تا صفویه	۲	تاریخ تمدن ایران در دوره صفویان	۲	تاریخ تحولات فکری و فرهنگی ایران در دوره قاجار	۲	مبانی و فلسفه تاریخ	۲
	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره هخامنشیان	۲	تاریخ تمدن‌های باستانی جهان (بین النهرین، مصر، هند و چین)	۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی جهان اسلام در دوره امویان و عباسیان	۲	تاریخ تشیع	۲	تاریخ اروپا در قرون وسطی	۲	تاریخ اروپا در قرون جدید	۲	انقلاب مشروطیت و تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران تا انقراض قاجاریه	۲	تاریخ اروپا از اول تاکنون	۲

	تاریخ یونان و روم و بیزانس	۲ن				تاریخ تحولات جریان های فکری جهان اسلام	۲ن	تاریخ عثمانی و خاورمیانه	۲ن	تاریخ اروپا از انقلاب فرانسه تا جنگ جهانی اول	۲ن				
			–					تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره افشاریه و زندیه	۲ن	جغرافیای تاریخی	۲ن				
جمع واحد	۱۹	۱۸	۱۹	۲۰	۲۰	۲۰	۱۹	۱۹	۱۶	۱۶	۱۲	۱۶	۱۳	۱۵	۱۶
نظری	۱۶	۱۳	۱۶	۱۵	۱۵	۱۷	۱۳	۱۳	۱۵	۱۵	۱۲	۱۶	۱۳	۱۵	۱۶
عملی	۲	۴	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۱	۱	–	۲	۴	۱	۲
کارگاهی	۱	۱	۱	۳	۳	–	۱	۲	۲	۱	–	۱	۱	۱	۱
کارورزی	–	–	–	–	–	۲	۲	۲	۲	۲	۲	–	–	۲	۲
پروژه	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	۲	–	–	–	۲

فصل سوم

سرفصل دروس

سرفصل درس «انقلاب اسلامی ایران» (پیشنهادی برای رشته آموزش تاریخ)

۱. معرفی درس و منطق آن

انقلاب اسلامی ایران بی شک یکی از مهمترین و بحث برانگیزترین انقلاب ها، نه تنها در ایران معاصر، بلکه در واپسین دهه های جهان قرن بیستم می باشد که با به زیرکشیدن سریع و غیرمترقبه یک حکومت مقتدر خودکامه ثروتمند، و بهره جستن از مذهب برای بسیج توده ها، منادی بازگشت خدا و مذهب به صحنه سیاسی (در زمانی که بنظر می رسید هر دوی این ها به موزه تاریخ سپرده شده اند) و استقرار یک حکومت دین سالار بود که برغم گذشت افزون بر سه دهه، هنوز پژواک و طنین آن در خاورمیانه و جهان مشهود است. ریشه ها، ماهیت، جهان بینی، ایدئولوژی، چرایی و پیامدهای این انقلاب شگرف و غافلگیرکننده، همچنان محل بحث و مناقشه اندیشمندان و صاحب نظران داخلی و خارجی بشمار می آید، و بدون تردید دانشجو-معلم قادر نخواهند بود بدون امان نظر در سیر تکوین ریشه ها و زمینه های فکری، آرمانی، اجتماعی و اقتصادی این واقعه نامنتظره تاریخی، هویت، جهت و چرایی آن را درک و برای جامعه هدف (متعلمان و دانش آموزان) تشریح و تحلیل نمایند تا به نیکی دریابند که جدال دیرپای سنت و مدرنیته، استبداد نفتی، شبه مدرنیسم و تجدد سطحی، توسعه نامتوازن و برونزا در ایران معاصر، سرانجام چه فرجامی داشت و عناصر شکل دهنده ماهیت، اهداف، شعارها و جهت گیری های کنونی نظام جمهوری اسلامی (در سطح ملی و بین المللی) مبتنی بر و منبعث از کدام سیر تاریخی بوده است؟

نام درس: انقلاب اسلامی ایران	مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: الف- دانشجو قادر خواهد بود ضمن فهم ریشه های فکری و اجتماعی انقلاب اسلامی و اهمیت و جایگاه آن در منظومه تحولات ملی و بین المللی، خاستگاه، مولفه ها، سرشت و علل پیدایی و پیروزی آن را از منظرهای گوناگون بررسی و تجزیه و تحلیل کرده و ضمن مقایسه با علل ناکامی جنبش های پیشین، آموزه های نظری و عملی آن را برای کاربست در مسیر استقلال و اعتلای جامعه ایرانی و اجتناب از لغزشهای پیشین، جمع بندی و تئوریزه نماید. ب- ضمن آشنایی با فلسفه سیاسی شیعه و جنبشهای شیعی در طول تاریخ، به ویژه نهضت های ضد استعماری و ضد استبدادی فقها و علما در تاریخ معاصر ایران و نیز رابطه دین و دولت در عصر قاجار و پهلوی، با روند پیدایش و گسترش حوزه های علمیه و نهاد مرجعیت، بمثابة یکی از مهمترین بسترها و چارچوبهای استقلال و اقتدار روحانیت در قبال حکومت آشنا شده و نقش آنها را به عنوان یکی از مردمی ترین نهادهای بومی و مدنی مستقل از حکومت و قدرت حاکم در شکل گیری و پیروزی نهایی انقلاب ارزیابی و تحلیل کرده و راهکارهای حفظ و تداوم استقلال و استغناء نهاد فوق و سایر نهادهای مدنی مردم نهاد را شناسایی و معرفی نماید.	نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
	شایستگی اساسی: Ck

<p>پ- با جهان بینی ها و گفتمان های فکری، سیاسی و اجتماعی ایران معاصر آشنا شده و با درک بستر سیاسی، اجتماعی و اقتصادی انقلاب اسلامی و فرایند رادیکالیزه شدن فضای سیاسی ایران و پیدایش و گسترش گفتمان های انقلابی و شیوع جنبش های دانشجویی و مبارزات مسلحانه و تولد الهیات رهایی بخش در ایران و جهان و مآلاً به حرکت درآمدن ماشین انقلاب تحت رهبری امام خمینی، آشنا شده و آموزه های ناشی از علل تفوق گفتمان دینی بر سایر مکاتب و رهبری بلامنازع امام خمینی را احصاء و جمع بندی نموده و قابلیت تعمیم و کاربرد آن را در جنبش های مشابه (در ایران و جهان اسلام)، تشریح و تحلیل نماید.</p>			
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
نظریات موجود در باب چیستی و چرایی انقلاب اسلامی	نظرات گوناگون درباره علل و ماهیت انقلاب اسلامی را جمع آوری و بدون هیچگونه تحلیلی ارائه کند	ضمن گردآوری دیدگاههای مختلف (موافق و مخالف)، خاستگاه و وجوه تشابه و تمایز آنها را بررسی و مقایسه کند	علاوه بر جمع آوری و تطبیق تحلیلها و تفسیرهای گوناگون، منشأ، انگیزه و میزان اعتبار و انطباق آنها با وقایع و اسناد تاریخی را ارزیابی و داوری کرده و قادر به نظریه سازی و ارائه مدل مستقل و تعمیم و تطبیق آن به موارد مشابه باشد
جنبش بیداری اسلامی و نهضت تجدید حیات شیعه	تاریخچه و چهره های شاخص و اثرگذار نهضت بیداری و تجدید حیات شیعه را معرفی کند	ضمن تبارشناسی تاریخی و معرفی منادیان شاخص جریان مزبور، زمینه های تاریخی/فکری، سیاسی و اجتماعی آن در داخل ایران را شناسایی و معرفی نماید	علاوه بر رصد مروجان و مبلغان تجدید حیات شیعه و بسترهای داخلی آن، محرکه های منطقه ای و جهانی و نیز رهبران بیداری دینی در جهان اسلام (اعم از شیعه و سنی) را شناسایی نموده و قادر به کشف ارتباطات و تأثیرات متقابل آنها و نیز تبیین و تحلیل فرآیند همپوشی، همجواری، و هم افزایی آنها و منتهی شدن اسلام انقلابی به انقلاب اسلامی باشد.
گفتمان فکری و سیاسی ایران معاصر و علل تفوق گفتمان دینی	گفتمان های مهم و جریان ساز تاریخ معاصر ایران را بدون اشاره به عقبه و بستر اجتماعی آنها معرفی نماید	ضمن معرفی گفتمان های مزبور، ریشه های تاریخی، خاستگاه فکری و عقبه اجتماعی آنها را تبارشناسی و مقایسه کند	علاوه بر تبارشناسی تاریخی، فکری و اجتماعی، به ارزیابی نقادانه مواضع و اهداف آنها و درجه سازگاریشان با واقعیات تاریخی و فرهنگی جامعه ایرانی، مبادرت ورزیده و علل ناکامی گفتمان های مزبور و تفوق گفتمان دینی بر آنها را به طور مستند و مستدل تحلیل نماید

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	عنوان: انقلاب اسلامی ایران
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	نظریات و تئوری های موجود در باب علل و ماهیت انقلاب اسلامی ایران
۳	مروری بر فلسفه سیاسی شیعه (رابطه اسلام و حکومت، نظریه شیعه در باب جانشینی پیامبر، نقش فقها در عصر غیبت، و...)
۴	جنبش ها و نهضت های شیعی در طول تاریخ
۵	رابطه دین و دولت و مبارزات ضداستبدادی و ضداستعماری علما در عصر قاجار و پهلوی
۶	روند پیدایش و گسترش حوزه های علمیه و نهاد مرجعیت
۷	جریان ها و گفتمان های فکری و سیاسی تاریخ معاصر ایران: چالش سنت و مدرنیسم، گفتمان های ملی، چپ، اسلامی، بوم گرایی، و ...
۸	تحولات سیاسی ایران از نهضت ملی شدن نفت تا انقلاب سفید شاه
۹	نهضت تجدید حیات یا بیداری اسلامی: از سیدجمال تا امام خمینی
۱۰	قیام پانزده خرداد: علل، اهداف و پیامدها
۱۱	تحولات سیاسی- فرهنگی ایران از کودتای ۲۸ مرداد تا سرکوب قیام پانزده خرداد: بحران مشروعیت، تحول گفتمانی و رادیکالیزه شدن فضای سیاسی، حاکمیت پلیسی- امنیتی، نظامی گری(میلیتاریسم)...
۱۲	مبارزات مسلحانه و سازمان های چریکی
۱۳	جنبش های دانشجویی و انجمن های اسلامی داخل و خارج کشور
۱۴	تحولات اقتصادی- اجتماعی دوران محمدرضا شاه: توسعه برونزا، آمرانه و نامتوازن، فوران قیمت نفت و استبدادنفی، رانت، فساد، خفقان، تضاد طبقاتی، مهاجرت، موقعیت و نقش بازار، و...
۱۵	اوضاع جهان و خاورمیانه در آستانه انقلاب اسلامی ایران: مناسبات و سیاست خارجی شاه با تأکید بر نقش امریکا در ایران...
۱۶	امام خمینی و رهبری انقلاب اسلامی: از اسلام انقلابی تا انقلاب اسلامی، سیر حوادث منتهی به انقلاب سلامی

تکالیف یادگیری:

۱. با مراجعه به تحلیل ها و تفاسیر موجود درباره انقلاب اسلامی، با نظریات و تئوریهای ناظر به چیستی و چرایی انقلاب اسلامی ایران از منظرهای گوناگون آشنا شده و در قالب یک پژوهش آنها را در کلاس ارائه و معرفی نماید.
۲. با جریانها و گفتمان های فکری و سیاسی ایران معاصر و فرایند تفوق گفتمان دینی آشنا شده و زمینه ها، ابعاد و مراحل آن را تحلیل و بازگو کند.
۳. علل و ابعاد (داخلی/خارجی) انقلاب اسلامی، روند تکوین و پیروزی آن تحت رهبری امام خمینی را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

۱. نظریات و تفسیرهای ارائه شده در باب علل و ماهیت انقلاب اسلامی را در قالب یک جدول و نمودار پژوهشی گردآوری نموده و نقاط تجانس و تباین، ضعف و قوت، خاستگاه و انگیزه، و همخوانی آنها با شواهد و اسناد تاریخی را معرفی، تحلیل و نقادی نماید.

۲. ضمن بررسی زمینه ها و فرایند پیدایش و گسترش جنبش بیداری دینی و احیای اسلامی در ایران و جهان اسلام، از سیدجمال الدین اسدآبادی ... تا امام خمینی، با مراجعه به آثار شخصیت هایی چون دکتر شریعتی و آیت اله مطهری، انعکاس برداشتهای، تعلیم و تفاسیر آنها در جریان انقلاب اسلامی و شعائر آن را گردآوری و مستندسازی کند.

۳. با توجه به فلسفه سیاسی شیعه و نقش باورهای مذهبی و فرهنگ جهاد و شهادت، ضمن بررسی مصادیق عینی امتزاج دین و سیاست و تجلی آن در قیام ۱۵ خرداد ۴۲ و تظاهرات مردم در جریان انقلاب ۱۳۵۷، و...، کارکرد و بازتاب سیاسی/اجتماعی مناسک دینی و آیین های سوگواری و نقش آنها در تسهیل و تسریع پیروزی انقلاب اسلامی را بررسی و در قالب کنفرانس و پژوهش مستند (با بهره گیری از صوت و تصویر و فناوریهای نوین آموزشی) در کلاس ارائه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۳-۱ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها و یادمانهای انقلاب اسلامی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

الف-منابع اصلی:

- محمد پزشکی و دیگران، انقلاب اسلامی، چرایی و چگونگی رخداد آن، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری، قم، ۱۳۷۹.
- حسن روحانی، انقلاب اسلامی، ریشه ها و چالشها، تهران، مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۶.
- مظفر شاهی، مبانی نظری و ریشه های تاریخی انقلاب اسلامی، تهران، پژوهشکده انقلاب اسلامی، ۱۳۹۲.

ب- منابع فرعی:

- عبدالوهاب فراتی، درآمدی بر ریشه های انقلاب اسلامی (مجموعه مقالات)، قم، نهاد نمایندگی مقام معظمه، ۱۳۷۶.
- حمید بصیرت منش، علما و رژیم رضا شاه، تهران، عروج، ۱۳۷۶.
- داریوش رحمانیان، ایران بین دو کودتا (تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران از انقراض قاجاریه تا کودتای ۲۸ مرداد)، تهران، سمت، ۱۳۹۳.
- پروانه آبراهامیان، ایران بین دو انقلاب، تهران، طرح نو، ۱۳۸۳.
- غلامرضا نجاتی، تاریخ بیست و پنج ساله ایران (از کودتا تا انقلاب)، تهران، رسا، ۱۳۷۱.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

- مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ امامت» (پیشنهادهای برای رشته آموزش تاریخ)

۱. معرفی درس و منطق آن

این درس بخش مهمی از تاریخ اسلام است که فراگیر از طریق آن با زندگی، سیره و جهت گیری های سیاسی- اجتماعی ائمه معصومین (ع) در دوره ها و شرایط گوناگون آشنا می گردد. همچنین با مفاهیمی اساسی در مذهب شیعه نظیر «امامت»، «جهاد و شهادت» و «غیبت و انتظار» آشنا می شود. برای دانشجوی رشته تاریخ، تاریخ زندگی ائمه (ع)، از طرفی دنباله تاریخ صدر اسلام تا رحلت رسول خدا (ص) است و از طرف دیگر با حوادث و جریان های عصر اموی و عباسی پیوند دارد. در واقع هر نوع مطالعه ای از تاریخ اسلام بدون اطلاع از سرگذشت ائمه معصومین (ع) مطالعه ای ناقص خواهد بود. از طرفی در ایران اسلامی که حکومتی بر اساس ولایت پایه گذاری شده، بایسته است شهروندان آن با آموزه های عملی ائمه معصومین (ع) آشنا شده و در زندگی فردی و اجتماعی، سیره معصومین (ع) را نصب العین خود قرار دهند. آشنایی با آموزه های ائمه باید از دوران ابتدایی آغاز و در دانشگاه به کمال برسد.

نام درس: تاریخ امامت				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - فلسفه امامت را در مذهب شیعه توضیح دهد و زندگی و زمانه هریک از امامان معصوم (ع) را به اختصار بیان کند. - سیره و جهت گیری های سیاسی- اجتماعی هریک از امامان شیعه را در مواجهه با حاکمان جائز زمانه تبیین کند. - نقش و تاثیر ائمه معصومین (ع) را بر گسترش فرهنگ و معارف اسلامی شرح دهد. - علل و عوامل غیبت امام مهدی (ع) را بیان کند.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
امامت	امامت را در مذهب و فرهنگ شیعه صرفاً تعریف کند.	فلسفه امامت و نیز ماهیت حادثه غدیر خم را تبیین کند.	سیره و روش زمامداری امام علی (ع) را در دوران امامت با روش حکمرانی سه خلیفه نخست با استناد به منابع اصلی تاریخ اسلام مقایسه و ارزیابی کند.	
جهاد و شهادت	جایگاه جهاد و شهادت را در سیره ائمه معصومین (ع) بیان کند.	چرایی و چگونگی شهادت هریک از ائمه را با استناد به منابع اصلی تجزیه و تحلیل کند.	نوع و روش ایستادگی و مقاومت هریک از ائمه معصومین (ع) را در برابر حاکمان جائز زمانه با یکدیگر مقایسه کرده و گزارشی تحلیلی ارائه کند.	

انتظار	مسأله انتظار را در ادیان مختلف و نیز مذهب شیعه بیان کند.	فلسفه انتظار و آثار و نتایج آن را در مذهب شیعه تجزیه و تحلیل کند.	درباره ظهور مهدیان دروغین در طول تاریخ دوران اسلامی گزارشی تحلیلی ارائه کند.
--------	--	---	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	امام علی (ع) از تولد تا خلافت
سوم	امام علی (ع) از خلافت تا شهادت
چهارم	امام حسن (ع) از تولد تا شهادت
پنجم	قیام کربلا: علل و زمینه‌ها
ششم	آثار، نتایج و پیامدهای قیام امام حسین (ع)
هفتم	سیره و فعالیت‌های فکری - فرهنگی امام سجاد (ع)
هشتم	امام محمد باقر (ع) و تلاش در جهت گسترش فرهنگ و معارف شیعی
نهم	امام صادق (ع): زندگی، زمانه و بنیانگذاری فقه جعفری
دهم	امام موسی کاظم (ع) و خلافت هارون
یازدهم	امام رضا (ع): زندگی، زمانه و مسئله ولایت العهدی
دوازدهم	اوضاع سیاسی - اجتماعی حاکم بر دوران امامت امام جواد، امام هادی و امام حسن عسکری علیهم السلام
سیزدهم	سیره و روش‌های فکری - سیاسی امامان در مواجهه با ادیان و مذاهب
چهاردهم	زمینه‌ها، علل و عوامل موثر در غیبت امام مهدی (ع)
پانزدهم	دوران غیبت صغری و وکلای اربعه
شانزدهم	تأثیر امامان معصوم بر فرهنگ و معارف اسلامی

تکالیف یادگیری:

- درباره زندگی و زمانه هر یک از امامان شیعه در جلسه‌های مختلف کلاس گزارشی مبتنی بر منابع ارائه کند.
- درباره محتوا و ارزش صحیفه سجادیه سخنرانی کند.

علت و چگونگی تألیف کتاب الغدير علامه امینی را توضیح دهد و فهرست موضوعات و مطالب آن را معرفی کند.

تکالیف عملکردی:

- درباره یکی از جنگهای سه گانه دوران زمامداری امام علی (ع) با استناد به نهج البلاغه و دیگر منابع دست اول تاریخی، پژوهشی کوتاه ارائه کند.

درباره حوزه تدریس امام محمدباقر (ع) و امام جعفرصادق (ع) و برخی شاگردان برجسته آنان گزارشی مستند ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)

- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تألیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- عادل ادیب، زندگانی تحلیلی پیشوایان ما، ترجمه اسدالله مبشری، دفتر نشر و فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۴
- اصغر منتظرالقائم، تاریخ امامت، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۵
- حسین عمادزاده، زندگانی چهارده معصوم (ع)، طلوع، ۱۳۷۵

منبع فرعی:

- جواد محدثی، تاریخ سیاسی ائمه، مدرسه، ۱۳۷۷
- رسول جعفریان، حیات فکری و سیاسی امامان شیعه، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۹
- جمعی از مولفان، دایره المعارف تشیع، نشر شهید سعید محبی، ۱۳۷۶
- هاشم معروف الحسینی، زندگانی دوازده امام، ترجمه محمد رخشنده، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۶

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست»

۱- معرفی درس و منطق آن

برخورداری از سلامتی صرف نظر از این که یکی از حقوق اساسی هر انسانی است، شرط لازم برای یادگیری و رشد انسانی است؛ زیرا انسان سالم، محور توسعه پایدار است. ورود به فرایند یادگیری، ماندن در آن، تمرکز بر آن و پیامدهای آن پیوند محکمی با سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی یادگیرنده دارد. هدف غایی نظام آموزش و پرورش نیز «تحقق حیات طیبه» است که بی گمان برخورداری از سلامتی برای دستیابی به آن ضرورت دارد. افزون بر آن معلمانی که از سلامت جسمانی و روانی بهتری برخوردار باشند بهره‌وری بالاتری خواهند داشت و موجبات کاهش بار اقتصادی ناشی از هزینه‌های درمانی و ساعات غیبت کاری را فراهم سازند. لازمه‌ی دستیابی به چنین هدفی آن است که معلمان آینده، یعنی کسانی که در نزدیک‌ترین سطح برنامه‌ی درسی با دانش آموز ارتباط برقرار خواهند کرد، با مقوله‌ی سلامت درآمیخته شوند. به سخنی دیگر، اگر دوره‌ی تربیت معلم بخواهد معلمانی روانه‌ی مدرسه‌ها کند که سالم و تندرست باشند و در آینده بتوانند در راستای ارتقای سلامت دانش آموزان گام بردارند، منطقی است که دربرگیرنده‌ی برنامه‌هایی باشد که منجر به افزایش سواد سلامت دانشجو معلمان می‌شوند. سواد سلامت معرف توانمندی فرد در دستیابی به مباحث بهداشتی، درک، انتقال و کاربست آن و همچنین تصمیم‌گیری درست در برخورد با آن مباحث به منظور ارتقای سلامت خود و دیگران است.

به این ترتیب، در این درس، با توجه به عوامل تهدید کننده‌ی سلامت جامعه که عبارتند: بیماری قلبی عروقی، سرطان، و ایمنی و حوادث، بر ارتقای سلامت از طریق تغذیه سالم، فعالیت بدنی، پرهیز از مصرف الکل و دخانیات و همچنین ارتقای سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی تاکید می‌شود و بر این اساس فعالیت‌ها و فرصت‌های یادگیری گوناگونی در اختیار دانشجو معلمان قرار داده می‌شود. این فرصت‌ها به ارائه و انتقال صرف اطلاعات بهداشتی محدود نمی‌شوند، بلکه با تکیه بر تعریف ارائه شده برای سواد سلامت، زمینه‌ای فراهم می‌سازند تا دانشجو بتواند آنچه آموخته است را به گونه‌ای معنادار با بافت واقعی زندگی خود پیوند بزند. همچنین با انجام چنین فعالیت‌هایی مهارت‌های فردی، بین فردی، تفکر انتقادی و خلاق در او پرورش می‌یابد. علاوه بر این، چون در یک دیدگاه وسیع‌تر از سلامت بایستی حفظ محیط زیست سالم نیز مورد توجه قرار گیرد، بخشی از این واحد درسی نیز به صیانت از محیط زیست اختصاص یافته است.

نام درس: سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری، دانشجو قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> • منابع اطلاعات بهداشتی معتبر را به دیگران به ویژه دانش آموزان ارائه دهد. • یک برنامه بلند مدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت خود طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر روی سلامت خود ارزشیابی کند. • یک برنامه بلند مدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت دانش آموز (دانش آموزان) طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر سلامت او (آنها) ارزشیابی کند. 				نوع درس: نظری- عملی تعداد واحد: ۲ (نظری-عملی)
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	

توانسته است از منابع متعدد و معتبر اطلاعات کسب نماید و به شیوه‌های کارآمد آن را به دیگران انتقال دهد.	توانسته است از منابع متعدد و معتبر اطلاعات کسب نماید اما نمی‌تواند آن را به دیگران انتقال دهد.	توانسته است از منابع متعدد و معتبر اطلاعات کسب نماید و به دیگران انتقال دهد.	دریافت و انتقال اطلاعات سلامت	شایستگی اساسی
توانسته است یک برنامه سلامت طراحی، اجرا و ارزشیابی نماید و به گونه‌ای روشن اثربخشی آن را مشخص سازد.	توانسته است یک برنامه سلامت برای خود یا دانش‌آموزان طراحی، اجرا و ارزشیابی کند اما نمی‌تواند اثربخشی آن را مشخص سازد.	توانسته است یک برنامه سلامت طراحی، اجرا و ارزشیابی نماید و به گونه‌ای روشن اثربخشی آن را مشخص سازد.	برنامه سلامت	

۲- فرصت یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

محتوای مورد استفاده این درس در چارچوب زمان شانزده جلسه‌ای آن به شرح زیر سازمان یافته است:

نوبت	موضوع اصلی	مباحث فرعی
بخش نخست: مبانی سلامت		
اول (۲+۱) ساعت	معارفه و آشنایی با مفاهیم پایه	<p>آشنایی با مدرس، دانشجویان و سرفصل درس؛ معرفی مفهوم‌های مختلف مرتبط با سلامت؛ آشنایی با تاریخ تحول علم سلامت همگانی و رویکردهای سلامت همگانی.</p> <p>تکلیف عملی (در کلاس)</p> <ul style="list-style-type: none"> از دانشجویان بخواهید روی برگه‌ای پنج الویت که برای آن‌ها ارزش محسوب می‌شود را یادداشت کنند و سپس همراه آنان بررسی کنید آیا سلامتی در میان این الویت‌ها جایی دارد؟ از دانشجویان بخواهید تعریف خود را از سلامت ارائه دهند و با تکیه بر دانش پیشین آنان، مفاهیم مرتبط با سلامت را ارائه دهید. در بخشی از این جلسه، از دانشجویان بخواهید با استفاده از گزارش خود شرح حال نویسی و ترسیم چشم انداز، تجربه‌های پیشین، نیازها، امیدها، انتظارات خود را از این درس دو واحدی بیان نمایند و پیش از پایان نشست به شما (مدرس) تحویل دهند. <p>تکلیف عملی: در پایان این جلسه، از دانشجویان بخواهید مصادیق اقدامات سلامت همگانی در پیرامون خود را شناسایی کنند و گزارشی از آن ارائه دهند.</p>

<p>تعریف نیاز؛ انواع نیازها؛ شیوه‌های گوناگون سنجش نیازهای سلامت.</p> <p>تکلیف عملی: در مدرسه محل کارورزی خود یک نیازسنجی در زمینه سلامت انجام دهید. روشی که در آن استفاده کرده‌اید را مشخص سازید، انواع نیازهایی که تشخیص داده‌اید را شناسایی کنید و یافته‌های خود را در قالب یک گزارش بیان نمایید (این کار می‌تواند در گروه‌های سه نفره انجام شود).</p>	<p>سنجش نیازهای سلامت</p>	<p>دوم (۲+۱)</p>
<p>انواع پایگاه‌های اطلاعات سلامت و چگونگی استفاده از آن‌ها</p> <p>تکلیف عملی (در کلاس):^۹</p> <p>از دانشجویان بخواهید یکی از موضوعات سلامت که به تازگی ذهن آن‌ها را مشغول کرده است را انتخاب کنند و سپس در میان پایگاه مختلفی که به آن‌ها معرفی شده است پیرامون آن گردش کنند. آنچه آموخته‌اند را در قالب گزارش به کلاس ارائه دهند.</p>	<p>معرفی پایگاه‌های نمایه اطلاعات سلامت</p>	<p>سوم (۲+۱)</p>
<p>بخش دوم: عوامل تهدید کننده سلامت ایرانیان</p>		
<p>بیماری‌های غیرواگیر (تعریف و ویژگی‌ها بیماری‌های غیرواگیر، میزان مرگ و میر ناشی از بیماری‌های غیرواگیر در ایران، انواع عوامل خطر (قابل اصلاح و غیر قابل اصلاح)، شایعترین بیماری‌های غیرواگیر</p> <p>بیماری‌های قلبی و عروقی: مروری بر سیستم گردش خون، تعریف و علل پدیدآیی تصلب شرایین، آنژین صدری، سکته قلبی و سکته مغزی و علائم شایع آن‌ها و چگونگی برخورد با آن‌ها؛ چگونگی کاهش خطر بروز سکته‌های قلبی و مغزی؛ نقش چربی‌ها در بروز بیماری‌های قلبی عروقی؛ فشار خون بالا (تعریف، علائم و تشخیص، پیشگیری)</p> <p>سرطان: تعریف سرطان، عوامل سرطان‌زا، علائم هشدار دهنده، گام‌های پیشگیری کننده، اهمیت تشخیص زود هنگام، سرطان‌های شایع در ایران.</p> <p>ایمنی و حوادث: تعریف مفاهیم خطر، آسیب، تصادف، ایمنی؛ شناسایی خطرات فیزیکی، شیمیایی، بیولوژیکی، و ارگونومیکی موجود در محیط آموزشی؛ نحوه پیشگیری از آن‌ها. انواع سوءاستفاده (غفلت و نادیده گرفتن، فیزیکی، عاطفی، جنسی)؛ نشانه‌های احتمالی؛ چگونگی واکنش در هنگام روبرو شدن با موارد سوءاستفاده.</p> <p>تکلیف عملی (در کلاس): از دانشجویان بخواهید در گروه‌های کوچک، سبک زندگی خود یا پدر و مادر خود را از نظر خطر ابتلا به بیماری‌های قلبی عروقی و سرطان بررسی کنند. عوامل خطر را شناسایی کنند و برای کاهش این خطرات برنامه‌ریزی کنند.</p>	<p>بیماری‌های غیرواگیر</p>	<p>چهارم (۲+۱) و پنجم (۲+۱)</p>

^۹. این جلسه باید در مکانی برگزار شود که امکان دسترسی به رایانه و اینترنت وجود دارد.

<p>تکلیف عملی (در کلاس):</p> <p>پیش از پرداختن به بحث ایمنی و حوادث از دانشجویان بخواهید که جدول (ب) موجود در پیوست را پر کنند.</p> <p>تکلیف عملی (در کلاس):</p> <p>از دانشجویان بخواهید با توجه به آنچه آموخته‌اند در گروه‌های کوچک خطرات مربوط به هر یک از محیط‌های زیر را شناسایی و راهکارهای پیشگیری از وقوع این خطرات را بیان نمایند.</p> <p>در محیط کلاس:</p> <p>در راهروها:</p> <p>در حیاط مدرسه:</p> <p>در سرویس‌های بهداشتی:</p> <p>در دیگر مکان‌ها:</p> <p>تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید از یک مدرسه بازدید کنند و بر اساس آنچه که در مدرسه مشاهده کرده‌اند دو پیام آموزشی در زمینه‌ی ایمنی و پیشگیری از آسیب برای یکی از گروه‌های مخاطب (دانش آموزان، پدران و مادران، معلمان و غیره) طراحی کنند.</p>	
<p>بخش سوم: ارتقای سلامت</p>	
<p>تغذیه سالم: اصول تغذیه سالم و گروه‌های غذایی؛ شاخص‌های رشد در سنین پنج تا نوزده سالگی؛ شاخص قد به وزن، شاخص نمایه توده بدنی (چگونگی محاسبه نمایه توده بدنی، چگونگی تنظیم برنامه غذایی مناسب برای خود). دستورالعمل کشوری پایگاه تغذیه سالم (بوفه سابق)؛ تغذیه در دوران بلوغ (نیازهای تغذیه‌ای نوجوانان)؛ نحوه تغییر الگوهای تغذیه‌ای نامناسب دانش‌آموزان؛ کمبود ریزمغذی‌ها و اثرات آن بر دانش‌آموز و فرایند یادگیری (کمبود ید، آهن، کلسیم، روی، ویتامین D)؛ نحوه خواندن و تحلیل برچسب مواد غذایی</p> <p>فعالیت بدنی: تعریف فعالیت بدنی و گروه‌بندی آن؛ نقش بی‌حرکی در ایجاد بیماری‌های مختلف، وضعیت میزان فعالیت‌های بدنی در میان زنان و مردان ایرانی، اثرات سودمند فعالیت بدنی بر بدن، میزان فعالیت بدنی توصیه شده برای گروه‌های سنی گوناگون، هرم فعالیت بدنی</p> <p>الکل و دخانیات: رابطه سیگار و مرگ و میر و بیماری‌ها؛ طبقه‌بندی انواع مواد، علائم و نشانه‌های مصرف مواد و الکل؛ مبانی و اصول پیشگیری</p> <p>تکلیف عملی: یک هفته پیش از ارائه این موضوع، دانشجویان موظف هستند در جدول موجود در پیوست، برنامه غذایی یک هفته‌ی خود را ثبت و مقدار تقریبی آن را یادداشت کنند و به کلاس بیاورند. پس از آنکه «اصول تغذیه سالم و گروه‌های غذایی» بیان شد دانشجویان بر اساس واحد غذایی مورد نیاز^۱ و گروه‌های غذایی به تحلیل جدول برنامه غذایی خود بپردازند.</p> <p>تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید بر اساس هرم فعالیت بدنی، یک برنامه فعالیت بدنی</p>	<ul style="list-style-type: none"> • تغذیه سالم • فعالیت بدنی • سیگار و دخانیات <p>ششم (۲+۱) و هفتم (۲+۱)</p>

. Serving size

<p>برای یک هفته خود تنظیم کنند و به کلاس آورند.</p> <p>تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید نمایه توده بدنی خود را محاسبه کنند. رقم به دست آمده را بر روی نمودار نمایه توده بدنی پیدا کنند و با توجه به طبقه‌ای که در آن قرار می‌گیرند یک برنامه غذایی مناسب برای خود بنویسند.</p> <p>فعالیت پیشنهادی ۱: از دانشجویان بخواهید به پایگاه تغذیه سالم در یک مدرسه مراجعه کنند و فهرست مواد غذایی موجود در آن را تهیه کنند و مواد غذایی مجاز و غیرمجاز را از هم تفکیک کنند. سپس راهکارهایی برای توجیه مسئولان مدرسه، مسئول پایگاه و دانش‌آموزان در خصوص تغییر موارد غیرمجاز به مجاز پیشنهاد دهند.</p> <p>فعالیت پیشنهادی ۲: از دانشجویان بخواهید با یک دانش‌آموز که در مرحله بلوغ است مصاحبه کنند و برنامه غذایی یک روز او را بررسی کنند و داده‌های حاصل را با نیازهای تغذیه‌ای گروه سنی او مقایسه نمایند. یافته‌های خود را به صورت گزارش به کلاس ارائه دهند.</p> <p>فعالیت پیشنهادی ۳: از دانشجویان بخواهید برچسب دو ماده غذایی مورد علاقه خود را به کلاس آورند، آن را بخوانند و تحلیل کنند.</p> <p>فعالیت پیشنهادی ۴: از دانشجویان بخواهید برای ترویج تغذیه سالم در محیط خوابگاه دو راهکار جدید پیشنهاد کنند و برای عملیاتی ساختن آن برنامه‌ریزی کنند.</p>	
<p align="center">بخش چهارم: سلامت جسمانی (بهداشت فردی)</p>	
<p>بهداشت دست و پاها (اهمیت بهداشت دست و پاها، آموزش شستشوی دست)؛ مراقبت از پوست و مو (ساختمان و عملکرد پوست و مو، آشنایی و چگونگی برخورد با مشکلات شایع پوست و مو، اکنه، شوره سر، اگزما)، مراقبت از چشم‌ها (ساختمان کره چشم، مشکلات متداول بینایی، چگونگی سنجش بینایی با چارت اسنلن)؛ مراقبت از گوش‌ها (ساختمان گوش، مشکلات متداول شنوایی، چگونگی سنجش شنوایی با آزمایش نجوا)؛ بهداشت خواب (اهمیت خواب و تاثیر آن بدن، گام‌هایی برای بهتر خوابیدن). بهداشت دهان و دندان (بخش‌های مختلف دندان، آشنایی با زمان رویش دندان‌های مختلف، عوامل موثر بر ایجاد پوسیدگی دندان، محل‌های شایع بروز پوسیدگی دندان، افراد در معرض خطر پوسیدگی دندان، راه‌های پیشگیری از پوسیدگی دندان: مسواک زدن (آموزش مسواک زدن به کودکان ۶ تا ۱۲ ساله)، استفاده از نخ دندان (آموزش استفاده از نخ دندان به کودکان)، فلورایدتراپی، فیشور سیلانت، رژیم غذایی؛ چگونگی برخورد با آسیب‌دیدگی و شکستگی دندان‌ها؛ تفاوت لثه سالم و ملتهب؛ علل بوی بد دهان). بهداشت باروری (بلوغ و دگرگونی‌های آن در هر یک از دو جنس، بهداشت بلوغ، خودارضایی و زیان‌های آن. {ویژه دانشجو معلمان دختر: ساختمان، عملکرد و بهداشت دستگاه تناسلی زنان، قاعدگی و نشانه‌ها و حالات طبیعی و غیرطبیعی آن، سندروم پیش از قاعدگی}. {ویژه دانشجو معلمان پسر: ساختمان، عملکرد و بهداشت دستگاه تناسلی مردان}.</p>	<p align="center">سلامت جسمانی (بهداشت فردی و بیماری‌ها)</p> <p align="right">هشتم (۲+۱) و نهم (۲+۱)</p>

بیماری‌های واگیردار:

عفونت‌های انگلی: کرمک یا اکسیور (ویژگی‌های اکسیور، راه انتقال، راه پیشگیری)؛
آسکاریوز (ویژگی‌های آسکاریس، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **ژیاردیوز** (ویژگی‌های ژیا‌ردیا، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **سالک** (تعریف بیماری سالک، وضعیت سالک در ایران و جهان، عواملی موثر در گسترش آن، انواع سالک و علائم بیماری در هر نوع، راه انتقال، راه پیشگیری، چگونگی برخورد با دانش آموز مبتلا به سالک). **پدیکلوزیس (شپش)**: ویژگی‌های شپش، راه‌های آلوده شدن، چگونگی تشخیص آلودگی، راه‌های پیشگیری، چگونگی برخورد.
اچ آی وی / ایدز (چگونگی حمله ویروس اچ آی وی به بدن، تفاوت اچ آی وی و ایدز، راه‌های انتقال، عقاید غلط، راه‌های پیشگیری، راه‌های تشخیص)

تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید یکی از مسائل مرتبط با بهداشت فردی در محیط پردیس (یا خوابگاه) که ذهن آن‌ها را مشغول کرده است را شناسایی کنند و در قالب یک گزارش راه حل‌های نوین خود برای برطرف نمودن آن مساله را ارائه دهند.

تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید کتاب خودآموز بهداشت بلوغ و نوجوانی را بخوانند و چکیده‌ای انتقادی از آن تهیه کنند.

تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید یک پمفلت، یا بروشور طراحی کنند و از طریق آن دانش‌آموزان را به رعایت یکی از موضوعات مرتبط با بهداشت فردی تشویق کنند.

تکلیف عملی (در کلاس): از دانشجویان بخواهید در گروه‌های کوچک قرار بگیرند و تصور کنند دانش‌آموزی در کلاس آن‌ها به شپش مبتلا شده است و آن‌ها باید از طریق نامه‌ای به خانواده او اطلاع دهند. نامه‌ای خطاب به آن خانواده نوشته و ضمن آشنایی آن‌ها با شپش این موضوع را به آنان اطلاع دهند.

تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید پمفلتی طراحی کنند و از طریق آن دانش‌آموزان، پدر و مادرها، کارکنان مدرسه، و غیره را با بیماری‌های انگلی کرمک، آسکاریوز، ژیا‌ردیوز، یا سالک آشنا سازند.

فعالیت پیشنهادی ۱: از دانشجویان بخواهید مراحل آموزش شستشوی دست به دانش‌آموز را در کلاس به صورت عملی نمایش دهند.

فعالیت پیشنهادی ۲: از دانشجویان بخواهید بازی مار و پله که سازمان یونیسف برای آموزش شستن دست‌ها برای دانش‌آموزان طراحی کرده است را با بافت خود متناسب کنند و بازی جدید را به کلاس عرضه کنند.

فعالیت پیشنهادی ۳: از دانشجویان بخواهید که تصور کنند در مدرسه‌ی آنها مکانی برای شستن دست وجود ندارد. از آنها بخواهید راهکارهایی بیاندیشند که بر این محدودیت فائق آیند. راهکارهای خود را به صورت نقاشی، عکاسی، گزارش کتبی و غیره به کلاس ارائه دهند.

فعالیت پیشنهادی ۴: برای دانشجویان خوابگاهی: از دانشجویان بخواهید بررسی

<p>کنند دانشجویان خوابگاهی باید چه نکاتی را پیرامون بهداشت خواب بیاموزند؟</p> <p>فعالیت پیشنهادی ۵: برای دانشجویان غیرخوابگاهی: موانعی که بر سر راه حفظ بهداشت خواب شما وجود دارد را شناسایی کنید و سپس راهکارهایی برای از میان برداشتن آن‌ها ارائه دهید.</p>		
<p align="center">بخش پنجم: سلامت روان</p>		
<p>تعریف سلامت روان و شناسایی عوامل موثر بر آن؛ عوامل تهدید کننده و محافظت کننده؛ راهبردهای کاهش آسیب و ارتقای سلامت روان؛ حمایت‌های روانی در حوادث و بلایا؛ افسردگی؛ اضطراب؛ خودکشی؛ اختلالات یادگیری؛ اختلال بیش‌فعالی و کمبود توجه؛ اختلال مقابله‌جویی و لجبازی؛ صرع؛</p> <p>تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید با مراجعه به آرشیو روزنامه‌ها و سایت‌های معتبر، حادثه یا رویدادی را بیابند که در محیط مدرسه (ترجیحا در ایران) رخ داده است و یکی از اختلالات مرتبط با سلامت روان که در این نشست آموزشی مورد بحث قرار گرفته است در پدیدآیی آن رویداد نقش عمده داشته است. آنچه که روی داده است و راهکارهایی که می‌توانست از وقوع این رویداد پیشگیری کند را در قالب گزارشی به کلاس ارائه دهند.</p>	<p align="center">سلامت روان و مدرسه</p>	<p align="center">دهم (۲+۱)</p>
<p align="center">بخش ششم: سلامت اجتماعی</p>		
<p>ایجاد و برقرار ارتباط موثر با دیگران؛ ارتباطات در شبکه‌های اجتماعی؛ استرس در محیط کار و حمایت اجتماعی.</p> <p>تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید به مراجعه به گزارش‌های کارورزی خود، موقعیت‌هایی را در آن شناسایی کنند که سلامت اجتماعی خود، دانش‌آموزان، و یا کارکنان مدرسه نیاز به ارتقا داشته است. اگر دوباره به آن موقعیت برگردند به منظور ارتقای سلامت اجتماعی چه کاری انجام خواهند داد؟ یافته‌های خود را در قالب گزارشی کوتاه به کلاس ارائه دهند.</p>	<p align="center">سلامت اجتماعی و مدرسه</p>	<p align="center">یازدهم (۲+۱)</p>
<p align="center">بخش هفتم: سلامت در متن</p>		
<p>تعریف سواد سلامت و آشنایی با سطوح مختلف آن؛ معرفی شناسنامه سلامت دانش‌آموزی و آشنایی با آن؛ آشنایی با مدارس مروج سلامت و وضعیت آن در ایران.</p> <p>تکلیف عملی: شناسنامه سلامت چند دانش‌آموز را به کلاس آورید و در اختیار دانشجویان قرار دهید تا در در گروه‌های کوچک مشخص کنند آنچه که در این درس آموخته‌اند چگونه در این شناسنامه مورد توجه قرار گرفته است؟</p>	<p align="center">سواد سلامت، شناسنامه سلامت دانش‌آموزی، مدارس مروج سلامت</p>	<p align="center">دوازدهم (۲+۱)</p>
<p align="center">بخش هشتم: صیانت از محیط زیست</p>		
<p>۱-۱- تعریف محیط زیست و انواع آن</p> <p>۱-۲- منابع مختلف محیط زیست (فیزیکی، زیستی، اجتماعی و اقتصادی)</p>		<p align="center">سیزدهم</p>

<p>۱-۳- تعریف اکوسیستم (بوم سازگان) و انواع آن</p> <p>۱-۴- محیط زیست ایران</p> <p>عملی: گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی معرفی محیط زیست در مدارس ایران و برحسب پایه</p> <p>فعالیت خاص: نمایش فیلم یا اسلایدی از محیط زیست ایران</p> <p>تکلیف: از دانشجویان بخواهید که با یک گزارش تصویری، نمایی از محیط زیست محل زندگی خود شامل نوع اکوسیستم و انواع منابع موجود ارائه دهند.</p> <p>* بهتر است که این گزارش بدون استفاده از کاغذ باشد</p>	<p>شناخت محیط زیست</p>	<p>(۲+۱)</p>
<p>۱-۱- تعریف آلودگی و اثر</p> <p>۲-۲- انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی</p> <p>۳-۲- مدیریت پسماند و پساب و بازیافت</p> <p>عملی: گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی در مدارس ایران و برحسب پایه</p> <p>فعالیت خاص: تدارک سفری آموزشی برای بازدید از یک کارخانه، تصفیه خانه، مرکز بازیافت، تهیه کمپوست یا غیره</p> <p>تکلیف: از دانشجویان بخواهید که در تدارک سفر همکاری کنند و در هنگام بازدید بدرستی انواع آلودگی ها و اثرات را ارزیابی و به راهکارهای اصلاحی اشاره نمایند.</p>	<p>شناخت انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی</p>	<p>چهاردهم م (۲+۱)</p>
<p>- تعریف حفاظت و حمایت از محیط زیست</p> <p>۲-۳- معرفی انواع روش های حفاظتی و شیوه صحیح مصرف</p> <p>۳-۳- معرفی برخی از قوانین، ضوابط و کنوانسیون های محیط زیستی</p> <p>عملی: گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش و بکارگیری انواع روش های حفاظتی و شیوه صحیح مصرف برحسب پایه</p> <p>فعالیت خاص: نمایش فیلم یا اسلایدی در زمینه انواع شیوه های حفاظتی</p> <p>تکلیف: از دانشجویان بخواهید که به جامعه کوچکی برحسب انتخاب خود، یک یا چند روش حفاظت و شیوه صحیح مصرف را آموزش دهند و بازخورد آموزش های خود و میزان همکاری جامعه مخاطب را گزارش دهند.</p>	<p>شناخت حفاظت و حمایت از محیط زیست</p>	<p>پانزدهم (۲+۱)</p>
<p>۴-۱- تعریف آموزش محیط زیست</p> <p>۴-۲- معرفی انواع روش های آموزش محیط زیست با توجه به پایه مورد آموزش</p> <p>۴-۳- معرفی انواع رسانه ها و وسایل کمک آموزشی</p> <p>عملی: گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش محیط زیست و انواع روش ها، رسانه ها و وسایل کمک آموزشی مناسب برحسب پایه</p> <p>فعالیت خاص: نمایش اسلاید یا وسایل مختلف انواع روش های آموزش محیط زیست</p> <p>تکلیف: از دانشجویان بخواهید که به یک مدرسه برحسب انتخاب خود مراجعه کنند و پس از</p>	<p>ارائه مبانی آموزش محیط زیست و شناخت روش ها</p>	<p>شانزدهم (۲+۱)</p>

<p>هماهنگی های لازم با مدرسه، برای دو یا سه ساعت بصورت فوق برنامه برحسب پایه، موضوعی از محیط زیست را با وسایل و روش های مناسب آموزش دهند. اینکار می تواند در روزهای تقویم محیط زیستی^{۱۱} ایران انجام شود. ارائه گزارش تصویری بصورت فیلم یا عکس الزامی است.</p>	
---	--

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، فرایند یادگیری با مشارکت همه جانبه مدرس و دانشجومعلم بصورت می پذیرد. باید تلاش گردد تا ساختار جلسه ها به گونه ای باشد که همه ی افراد در فرایند یادگیری مشارکت داشته باشند. باور بر این است که گفت و شنودی که در نشست آموزشی به منظور وقوع یادگیری صورت می گیرد، تنها میان مدرس و دانشجویان نیست، بلکه میان خود دانشجویان با هم نیز هست. از این رو در این درس با طراحی فعالیت های یادگیری زمینه ای فراهم شده است تا دانشجویان بتوانند در گروه های کوچک (دو تا شش نفره) با هم کار کنند که با توجه به موقعیت های مختلف، ترکیب این گروه ها می تواند توسط مدرس یا خود دانشجویان تعیین گردد. همچنین پیشنهاد می شود کارهایی که در خارج از کلاس توسط دانشجو (دانشجویان) انجام می گردد و به صورت گزارش به کلاس ارائه می شود پیش از آن که به مدرس تحویل داده شود توسط دانشجو (دانشجویان) دیگر نیز خوانده شود و پس خوراند آن دانشجو بر روی آن کار آورده شود. لازم به ذکر است که در برخی از مباحث فعالیت های یادگیری به صورت پیشنهادی نیز مطرح شده اند و با توجه به موقعیتی که دانشجویان و مدرس در آن قرار دارند می توانند تغییر یابند.

برای تسهیل در وقوع یادگیری، در آغاز هر نشست تلاش شود به شیوه های گوناگونی نخست نیازها و منابع یادگیری مرتبط با محتوایی که قرار است ارائه شود سنجش شود تا تجربه ها و دانش پیشین دانشجویان نسبت به آن محتوا آشکار گردد. پس از آن محتوای تازه ارائه گردد و سپس زمینه ای فراهم گردد تا دانشجو بتواند با محتوای ارائه شده کاری انجام دهد و آن را به بافت زندگی خود مرتبط سازد. در هر نشست تلاش شود به تمام پرسش هایی که برای دانشجومعلم پدید آمده است پاسخ داده شود.

۴- منابع آموزشی

منبع اصلی: در دست تالیف می باشد.

۵- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی از چند بخش تشکیل شده است:

□ آزمون پایانی: سهم این آزمون پنجاه درصد است.

□ ارزشیابی پوشه کار: تمام فعالیت های یادگیری انجام شده توسط دانشجو و برنامه ها و پیام های طراحی شده توسط او در پوشه ای گرد آمده و در اختیار مدرس قرار می گیرد. ارزشیابی این پوشه نخست از طریق پاسخگویی به فرم خود ارزشیابی توسط خود دانشجو و سپس توسط مدرس صورت می گیرد. پر آشکار است که کیفیت خود ارزشیابی دانشجو نیز در تصمیم گیری مدرس در هنگام ارزشیابی نقش دارد. سهم این

^{۱۱} - تقویم محیط زیستی در دفتر آموزش و مشارکت عمومی سازمان حفاظت محیط زیست موجود است.

ارزشیابی نیز پنجاه درصد است (فرایند تدوین پوشه کار: سی درصد و خود پوشه کار به عنوان یک فراورده: بیست درصد).

ارزشیابی ضمن نیم سال: این ارزشیابی در نشست هفتم و به صورت خود ارزشیابی دانشجو انجام می‌گیرد و یافته‌های به دست آمده از آن در ارزشیابی پایانی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

فرم پیشنهادی برای خود ارزشیابی

فعالیت‌های یادگیری

- ☐ در طول این نیم سال (تا این لحظه) چند فعالیت یادگیری انجام داده‌اید؟.....
- ☐ کیفیت فعالیت‌هایی که انجام داده‌اید را چگونه ارزشیابی می‌کنید؟
- عالی ☐ خیلی خوب ☐ خوب ☐ نیازمند به تلاش بیشتر ☐ غیرقابل قبول ☐
- ☐ زمان مندی انجام فعالیت‌های یادگیری را چقدر رعایت فرموده‌اید؟
- بسیار زیاد ☐ زیاد ☐ متوسط ☐ کم ☐ خیلی کم ☐
- ☐ آیا فعالیت‌های یادگیری‌ای که انجام داده‌اید پیش از ارائه به مدرس توسط دوستان شما نقد شده است؟
- بسیار زیاد ☐ زیاد ☐ متوسط ☐ کم ☐ خیلی کم ☐
- ☐ به نظرتان در انجام فعالیت‌های یادگیری به چه میزان از راهکارهای خلاقانه استفاده نموده‌اید؟
- بسیار زیاد ☐ زیاد ☐ متوسط ☐ کم ☐ خیلی کم ☐
- ☐ در کل، اگر بخواهید از صفر تا بیست به فعالیت‌های یادگیری خود نمره دهید چه نمره‌ای می‌دهید؟

همکاری سازنده در طول نیم‌سال

- ☐ تا این لحظه، در چند جلسه‌ای که برگزار شد حضور یافتید؟.....
- ☐ اگر بخواهید به پرسش پرسیدن‌های خود در جلسات آموزشی نمره دهید از صفر تا بیست چه نمره‌ای به خود می‌دهید؟.....
- ☐ اگر بخواهید به کیفیت بازخورد (پس‌خوراند) هایی که به گزارش‌های دوستان خود داده‌اید نمره دهید از صفر تا بیست چه نمره‌ای می‌دهید؟.....
- اگر ارائه‌ای در کلاس انجام داده‌اید از صفر تا بیست (۹) چه نمره‌ای به خود می‌دهید؟.....
- ☐ در طول این نیم‌سال، میزان فعال بودن شما در جلسات آموزشی چقدر تغییر پیدا کرد (میزان مشارکت در جلسه‌های آخر را با میزان مشارکت در نخستین جلسه مقایسه بفرمایید). از صفر تا بیست به میزان تغییر پدید آمده نمره دهید.....

میزان دستیابی به اهداف دوره

اهداف این دوره از این قرار بود:

در پایان این درس دانشجو معلم قادر خواهد بود:

- منابع اطلاعات بهداشتی معتبر را به دیگران به ویژه دانش آموزان ارائه دهد.
- یک برنامه بلند مدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت خود طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر روی سلامت خود ارزشیابی کند.

- یک برنامه بلند مدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت دانش‌آموز (دانش‌آموزان) طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر سلامت او (آن‌ها) ارزشیابی کند.
- به میزان دستیابی خود به هر یک از این سه هدف نمره دهید (از صفر تا بیست).
- هدف ۱:
- هدف ۲:
- هدف ۳:

دو پرسش تاملی:

- با گذراندن این دوره چه نقاط قوتی در شما پدیدار گشته است؟
  - با گذراندن این دوره چه نیازهایی در شما پدیدار گشته است؟
- اگر بخواهید فعالیت دوستان خود را در کلاس ارزشیابی کنید، به باور شما کدام یک از افراد بیشترین مشارکت و درگیر شدن در فرایند یادگیری را داشته اند؟ به ترتیب سه نفر را نام ببرید.
- در مجموع به خود چه نمره‌ای می‌دهید؟

پیوست
جدول الف:

قند	چربی	گوشت، مرغ، حبوبات، تخم مرغ، مغزها	شیر، ماست، پنیر	میوه‌ها	سبزیجات	نان، غلات، برنج، ماکارونی	وعده غذایی	
							صبحانه	شنبه
							وسط روز	
							ناهار	
							عصرانه	
							شام	
							صبحانه	یکشنبه
							وسط روز	
							ناهار	
							عصرانه	
							شام	
							صبحانه	دوشنبه
							وسط روز	
							ناهار	
							عصرانه	
							شام	
							صبحانه	سه شنبه
							وسط روز	
							ناهار	
							عصرانه	
							شام	
							صبحانه	چهارشنبه
							وسط روز	
							ناهار	
							عصرانه	
							شام	
							صبحانه	پنجشنبه
							وسط روز	
							ناهار	
							عصرانه	
							شام	
							صبحانه	جمعه

جدول ب:

حوادثی که برای من، خویشاوندان، دوستان و یا آشنایانم در مدرسه رخ داده است.	چگونه می‌شد از وقوع این حوادث پیشگیری کرد.

سرفصل درس «نگارش خلاق»

۱. معرفی درس و منطق آن

یکی از بنیادی‌ترین ویژگی‌های زیست آدمی، فرهنگ و تمدن اوست که آن را به مراتب در سیه‌ر زندگی و حیات خود از آغاز تا کنون پدید آورده است. این دو اگر چه سابقه‌ای دیرینه در زیست بشری دارند اما با پدیداری نوشتار و نویسندگی خلاق، سخته و پخته، نمود والایی در زیست آدمی می‌یابند. سرآغاز و مقدمه هر تمدنی - به ویژه سده‌های اخیر- با تخیل خلاق، نبوغ ادبی و فرهنگی همراه بوده است. نگارش خلاق برای دانشجویان رشته‌های مختلف نه تنها مقدمه‌ای است برای نگاشتن روان و سنجیده متون علمی بلکه فرصتی است که ذهن، زبان و قلم دانشجویان را در تخیل مثبت تقویت نموده، زمینه را برای پرورش مفاهیم علمی، تخصصی و همچنین نگارش ساده، روان، پخته و سخته مهیا می‌نماید.

نام درس: نگارش خلاق				مشخصات درس
<p>اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجوی می تواند:</p> <ul style="list-style-type: none"> - اهمیت نگارش خلاق را در کسب مهارت‌های علمی و تخصصی تجربه نماید. - تمایز نگارش خلاق و هنرمندانه را با دیگر نگارش‌های غیر هنری و ادبی شناسایی کند. - اصول و قواعد کلی نگارش خلاقانه را تبیین کند. - خلاقیت و توانایی خود را در نوشتن برخی از انواع نوشته‌ها و قالب‌های هنری، به کار گیرد. - با تجربه نوشتن خلاق به نقد و زیباشناسی حداقلی متون هنری بپردازد. 				<p>نوع درس: عملی</p> <p>تعداد واحد: ۱</p> <p>زمان درس: ۳۲ ساعت</p> <p>پیشنیاز: ندارد</p>
				شایستگی اساسی:
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	
دانشجو بتواند با رویکرد استقرایی عواملی را که یک متن را به اثری خلاقانه تبدیل می‌کند در یک متن مشخص هنری، شناسایی کند.	دانشجو بتواند بر اساس آموخته‌های نظری و قیاسی تفاوت کلی دو متن خلاق و غیر خلاق را تبیین و تشریح کند.	دانشجو بتواند معیارهای زبان و بیان خلاقانه و هنری را بیاموزد و انواع قالب‌های آن را بشناسد	دانش نگارش خلاقانه	
بر اساس دو مرحله پیشین، نگاشته خود را با رویکرد هنری و ادبی پالایش و ویرایش	میزان خلاقیت متن نگاشته خود را ارزیابی نماید.	بر اساس آموخته‌های ارائه شده و توانایی بارش ذهنی، متنی خلاق در یکی از	آفرینش متن خلاقانه	

نقد و تحلیل	گزارشی تحلیلی از یک نگاشته ادبی و هنری مشخص ارائه کند.	متن هنری را نقد نماید و عوامل سازنده و ناسازگار آن را تبیین و تشریح کند.	متن نقد شده را با دیگر متون همان قالب مقایسه و ارزیابی نماید و درباره دیدگاه خود استدلال کند.
	قالب‌های مربوط بیافریند.		نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

نوبت بحث	محتوای درس	تکالیف یادگیری	تکالیف عملکردی
اول	آشنایی با تاثیر و تاثرات نگارش خلاق در تمدن و فرهنگ بشری.	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - پاسخ فردی به پرسش‌ها - مشارکت در فرایند یادگیری 	معرفی چند اثر ادبی یا هنری و تاثیر آن در اندیشه و فرهنگ جامعه
دوم	تشریح اهمیت و نقش زبان در جهان‌بینی و افق اندیشگی و رفتار آدمی	<ul style="list-style-type: none"> - پاسخ به پرسش‌ها درباره نفوذ و تاثیر زبان - مشارکت در فرایند یادگیری 	گزارشی از تناسب زبان و اندیشه در متون هنری و خلاق
سوم	تبیین تفاوت و تمایز بین زبان و گفتار و نوشتار	<ul style="list-style-type: none"> - مشارکت در کار گروهی - پاسخ به پرسش‌ها - ارائه چند نمونه از زبان گفتاری و نوشتاری و تشریح تفاوت آن‌ها 	ارائه گزارشی از فعالیت‌های علمی به زبان گفتار و تبدیل آن به زبان نوشتار
چهارم	تشریح تفاوت زبان ادبی با زبان علمی	<ul style="list-style-type: none"> - خوانش دو متن ادبی و علمی - بحث گروهی درباره تبیین تفاوت‌های دو متن 	تهیه گزارشی مکتوب از تمایز بین دو متن ادبی و علمی و عناصر متمایز کننده آن

پنجم	تبیین عوامل نوشتار خلاق؛ زبان، بیان، صور خیال	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - خوانش متن ادبی و مشخص کردن مشخصات زبانی، بیانی و صور خیال 	بررسی مشخصات سه‌گانه نوشتار خلاق در یکی از آثار شعرای معاصر در قالب گزارش مکتوب.
ششم	تشریح عناصر مربوط به خلاقیت زبانی، بیانی، و صور خیال	<ul style="list-style-type: none"> - خوانش متن ادبی - مشخص کردن عناصر هنری در متن 	مشخص کردن دقیق آرایه‌های ادبی یک متن مشخص هنری
هفتم	معرفی قالب‌های ادبی که بیشترین کاربرد را در نگارش خلاق دارند	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - خوانش بخشی از چند متن - مشخص کردن قالب آن 	تهیه گزارشی از یک کتاب درسی مربوط به ادبیات فارسی و تشریح تفاوت ساختاری و قالب درس‌ها
هشتم	تبیین کلی قالب داستان، اهمیت آن در نگارش خلاق و عناصر داستان	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - خوانش یک داستان کوتاه - مشخص کردن عناصر آن 	تهیه نمایه جدولی از عناصر یک داستان کوتاه
نهم	تشریح قالب داستان کوتاه	<ul style="list-style-type: none"> - خوانش سه متن مرتبط و بحث درباره قالب آن 	تهیه نمایه‌ای از آثار داستانی یکی از داستان نویسان معاصر و دسته‌بندی قالبی آن
دهم	توضیح قالب داستان بلند و رمان	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - پاسخ به پرسش‌ها 	تهیه نمایه جدولی از داستان نویسان معاصر و آثار برجسته آنها
یازدهم	تشریح مشخصات قطعه ادبی	<ul style="list-style-type: none"> - بحث درباره تفاوت روایت قطعه ادبی با داستان و شعر 	ارائه داستان کوتاه و یک قطعه ادبی بر اساس تجربیات دانشجو
دوازدهم	معرفی ساختار حدیث نفس و خاطره‌نویسی، روزنگار و تفاوت آنها	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - خوانش متن‌هایی در قالب‌های خاطره، 	ارائه متن‌هایی کوتاه در سه قالب یاد شده بر اساس نگارش خلاقانه

	روزنگار، و حدیث نفس		
سیزدهم	تشریح قالب سفرنامه‌نویسی و مشخصات آن	<ul style="list-style-type: none"> - خوانش بخشی از یک سفرنامه - تبیین و بحث درباره مشخصات آن 	نگاشتن سفرنامه‌ای کوتاه بر اساس ساختار سفرنامه‌نویسی
چهاردهم	تشریح کلیاتی از نقد ادبی بر اساس زبان، بیان و صور خیال ادبی	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی درباره معیارهای نقد - نقد گروهی قطعه ادبی و شعری از شاعران کلاسیک 	نقد قطعه‌ای از شعر و داستان کوتاه نویسندگان برجسته معاصر
پانزدهم	توضیح چستی و کاربرد زندگی‌نامه خودنوشت و تفاوت آن با زندگی‌نامه نویسی	<ul style="list-style-type: none"> - خوانش نمونه‌ای از زندگی‌نامه خودنوشت - بحث گروهی درباره ویژگی‌های این نوع نوشته با قالب‌های دیگر 	ارائه گزارشی مکتوب از خوانش زندگی‌نامه خودنوشت و تشریح تأثیرات فرهنگی و اجتماعی آن
شانزدهم	مقایسه قالب‌های ادبی بحث شده و مقایسه کارکرد آن‌ها در بافت فرهنگی و هنری و اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی درباره تجربه‌های شخصی در نگارش خلاق 	تهیه سیاهه رفتار کار در کلاس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

۳.۱. وقایع‌نگاری تجربه‌های آموزشی توسط دانشجو.

۳.۲. تهیه روزنگار تجربه‌های روزانه.

۳.۳. حفظ بخشی از متون نظم و نثر مسلط ادبی- معاصر و کلاسیک- با هدف تقویت ذخیره زبانی، بیانی و خیالی دانشجو.

۳.۴. نگاشتن متن‌های کوتاه در قالب و انواع ادبی آموخته در مباحث نظری با تکیه بر آفرینش هنری و کاربرد آرایه‌های ادبی در آن.

۳.۵. خوانش آثار ادبی و هنری ممتاز با تکیه بر خوانش صحیح و درک لذت هنری آن.

۳.۶. گزارش تجربه‌های عاطفی و هنری از خوانش متون هنری معاصر و کلاسیک.

۴. منابع آموزشی:

منبع اصلی:

- سمیعی احمد. نگارش و ویرایش. چاپ چهارم. تهران. سمت. ۱۳۸۲ [دفتر نخست].
- داد سیما. فرهنگ اصطلاحات ادبی؛ واژه‌نامه مفاهیم و اصطلاحات ادبی فارسی و اروپائی (تطبیقی و توضیحی). ویراست سوم. تهران. مروارید. ۱۳۸۵.

منبع فرعی:

- باطنی محمدرضا. زبان و تفکر؛ مجموعه مقالات زبان‌شناسی. چاپ هشتم. تهران. آگه. ۱۳۸۵.
- شمیسا سیروس. نقد ادبی. تهران. فردوس. ۱۳۷۸.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری:

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره.
ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره.
ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره.
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول نیمسال، تکالیف عملکردی و آزمون پایان نیمسال انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سایر نکات:

در این واحد درسی، تشریح فنون و مهارت نگارش خلاق از عناصر آن گرفته تا قالب و انواع آن، به منزله آموزش حرفه‌ای و تخصصی آن به دانشجویان نیست؛ چه این هدف برای دانشجویان رشته زبان و ادبیات فارسی منطقی و معقول می‌نماید. تبیین و تشریح مدرس و تکالیف دانشجویی در نگارش خلاق باید بر خوانش آثار بدیع، تجربه زیباشناسی، دریافت هنری و عاطفی دانشجو تکیه داشته باشد و راه را برای کسب و دریافت این تجربه هموار و لذت‌بخش نماید به گونه‌ای که تجربه‌های یاد شده افق فرهنگی، ذوقی و هنری وی را نسبت به نگارش خلاق و زیباشناسانه پرمایه‌تر سازد.

سرفصل درس «نگارش علمی»

۱. معرفی درس و منطق آن

دنیای معاصر با پیشرفت روزافزون داده‌های علمی و تخصصی از دیگر دوره‌های زیست بشری متمایز است. مراودات علمی و تخصصی با دیگر افق‌های علمی داخلی و جهانی با به کارگیری نگارش علمی واحد، ضروری و قابل پیگیری است. واحد درسی نگارش علمی بایسته‌ای است که در آن دانشجویان باید شایستگی‌های نگارشی علمی را بیاموزند تا علاوه بر مشارکت با زبان سخته و سنجیده در افق‌های علمی و تخصصی، از داده‌های علمی حوزه‌های مربوط، استفاده نمایند.

نام درس: نگارش علمی				مشخصات درس
<p>اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو می‌تواند:</p> <ul style="list-style-type: none"> - به اهمیت نگارش علمی را در ارائه و کسب دانش تخصصی حوزه مربوط، پی ببرد. - تمایز نگارش علمی و تخصصی را با دیگر انواع نگارش، شناسایی و تحلیل کند. - اصول و قواعد کلی نوشتن علمی را تبیین کند. - اجزای مختلف نگاشته علمی را بیاموزد. - توانایی و دانش خود را در نگارش متون علمی اعم از مقاله، گزارش، پیشنهاد و ... به کار گیرد. 				<p>نوع درس: عملی</p> <p>تعداد واحد: ۱</p> <p>زمان درس: ۳۲ ساعت</p> <p>پیشنیاز: ندارد</p>
				شایستگی اساسی:
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	دانش پایه‌ای نگارش علمی
	دانشجو بتواند؛ معیارهای زبان و بیان نگارش علمی را آموخته و قالب‌های نوشتاری مربوط را بشناسد.	دانشجو بتواند؛ بر اساس آموخته‌های نظری و رویکرد قیاسی تفاوت کلی دو متن علمی و غیر علمی را تبیین و تشریح نماید.	دانشجو بتواند؛ با دید استقرایی تک‌تک عوامل سازنده و قالب‌های نوشته علمی را در یک متن مشخص تخصصی، شناسایی و تبیین کند.	

نگارش متن علمی	بر اساس آموخته‌های پیشین نگاشته‌ای علمی بنویسد.	میزان توانایی نوشته علمی خود را نقد و ارزیابی نماید.	بر اساس دو مرحله پیشین نوشته خود را ویرایش و پالایش نماید.
نقد و تحلیل	نوشته‌ای علمی از منظر ویژگی و مراحل ساختاری تحلیل کند.	نوشته علمی را از لحاظ زبان، بیان، فنی و عناصر سازگار و ناساز تشریح کند.	برای نظرات و دیدگاه‌های خود، استدلال کند.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

نوبت بحث	محتوای درس	تکالیف یادگیری	تکالیف عملکردی
اول	تعریف زبان، گفتار، نوشتار و تفاوت بین آن‌ها.	<ul style="list-style-type: none"> - شرکت در فرایند یادگیری - پاسخ به پرسش‌ها 	ارائه متنی دوسویه (گفتاری به نوشتاری) از تجربیات آموزشی دانشجو.
دوم	آشنایی با مبانی پژوهش و نگارش عمومی، دانشگاهی و اخلاق پژوهش.	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - پاسخ به پرسش‌ها - مشارکت در فرآیند یادگیری 	ارائه خلاصه چکیده از چند متن علمی و مشخص کردن ویژگی‌های آن.
سوم	تشریح زبان و لحن نگارش علمی، دستور خط فارسی و نشانه‌های نگارشی.	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - بحث درباره نمونه‌هایی از ناسازواری خط و نشانه‌گذاری در چند متن علمی ارائه شده 	ارائه بخش‌هایی از متون علمی که دارای سازواری و ناسازی خط و نگارش علمی است.
چهارم	تبیین و توضیح ساختار و انواع بند نویسی (پاراگراف نویسی).	<ul style="list-style-type: none"> - مشارکت در کار گروهی - مشخص نمودن بندهای نوشته علمی؛ ارائه شده در بحث. 	تهیه گزارشی مکتوب از ساختار بند نویسی یک متن علمی و آسیب‌شناسی آن.

پنجم	تشریح مراحل نگارش علمی؛ مسئله‌سازی، چهارچوب نظری و طراحی پرسش‌ها.	<ul style="list-style-type: none"> - پاسخ به پرسش‌ها - بحث و نظر درباره اجزای تشریح شده در یک متن مشخص علمی. 	انتخاب یک موضوع علمی و نگاشتن اجزای ساختاری تشریح شده بحث.
ششم	تشریح مرحله پیشینه و معرفی روش تحقیق.	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - پاسخ به پرسش‌ها 	نگاشتن پیشینه و روش تحقیق در ارتباط با موضوع پیشین.
هفتم	آشنایی با نگارش پیشنهاد پژوهش.	<ul style="list-style-type: none"> - بحث گروهی - پاسخ به پرسش‌ها 	نگاشتن پیشینه تحقیق.
هشتم	آشنایی با فنون یادداشت‌برداری و طبقه‌بندی آن.	<ul style="list-style-type: none"> - بحث درباره آسیب نبود یادداشت‌برداری در سیر مطالعه و پژوهش 	تهیه فیش‌های یادداشت‌برداری و طبقه‌بندی آن.
نهم	تیین ساختار و اجزای مقالات علمی	<ul style="list-style-type: none"> - تشخیص مراحل ساختاری یک متن علمی 	تهیه نمایه جدولی از انواع الگوهای مقالات علمی و تشریح آن.
دهم	توصیف ساختمان مقاله پژوهشی و علمی.	<ul style="list-style-type: none"> - شرکت در بحث گروهی 	تهیه چکیده مقاله علمی و مشخص کردن ساختمان آن.
یازدهم	توضیح اهمیت مرجع‌شناسی در نگارش علمی و معرفی انواع آن.	<ul style="list-style-type: none"> - مشارکت در کار گروهی 	تهیه گزارش از نوشته علمی و تشریح و بررسی نحوه ارائه منابع آن.
دوازدهم	تشریح اهمیت استناد در نگارش علمی، انواع نقل و ارجاع نویسی.	<ul style="list-style-type: none"> - پاسخ به پرسش‌ها 	ارائه کنفرانس گروهی درباره سرقت‌های علمی.
سیزدهم	توضیح الگوهای مستندسازی و مرجع‌نویسی از متون فارسی، عربی، لاتین و مجازی.	<ul style="list-style-type: none"> - مشارکت در کار گروهی 	ارائه کنفرانس گروهی درباره تفاوت و شباهت‌های ارجاع نویسی از متون لاتین، فارسی، عربی و مجازی.
چهاردهم	تشریح گزارش علمی و	<ul style="list-style-type: none"> - پاسخ به پرسش‌ها 	تهیه گزارش از تجربه علمی یا

آموزشی.		مراحل آن.	
ارائه تکننگاری علمی از تجربیات آموزشی یا علمی.	خوانش یک تکننگاری علمی و بحث درباره آن	آشنایی با تکننگاری علمی	پانزدهم
تهیه پوشه کار و سیاهه فعالیت‌های کلاس.	- شرکت در بحث گروهی	تشریح نمایه سازی در انواع نشریه های علمی و پایگاه های استنادی.	شانزدهم

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

۳.۱. انتخاب موضوع برای تهیه مقاله یا گزارش علمی به وسیله دانشجو.

۳.۲. نگارش مرحله ای ساختمان مقاله یا نوشتار علمی بر اساس محتوای نظری ارائه شده.

۳.۳. انتخاب مقالات و نگاشته های علمی و مشخص کردن اجزای ساختاری آن.

۳.۴. انتخاب متون علمی و آسیب شناسی ویراستاری فنی و زبانی آن.

۳.۵. گزینش مقالات مشخص و آسیب شناسی اجزای ساختاری آن.

۴. منابع آموزشی:

منبع اصلی: (به ترتیب اولویت)

- موسی پور، نعمت اله. نگارش علمی؛ راهنمای نگارش گزارش پژوهش، پایان نامه، رساله و مقاله. کرمان. دانشگاه شهید باهنر. ۱۳۹۲.

- فتوحی، محمود. آیین نگارش مقاله علمی پژوهشی (ویراست دوم). چاپ چهاردهم. تهران. سخن. ۱۳۹۰.

منبع فرعی: (به ترتیب اولویت)

- غلامحسین زاده حسین. راهنمای ویرایش. چاپ هشتم. تهران. سمت. ۱۳۹۰.

- صلح جو علی. نکته های ویرایش. تهران. مرکز. ۱۳۸۶.

- خرمشاهی بهاء الدین. کژتابی های ذهن و زبان؛ طنزی تازه. چاپ دوم. تهران. ناهید. ۱۳۹۳.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری:

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول نیمسال، تکالیف عملکردی و آزمون پایان نیمسال انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاکها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) (با توجه به مراحل و ساحت‌های تربیت)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

یکی از وظایف مهم و اساسی پیامبر صلی الله علیه و آله تعلیم و تربیت مردم و هدایت آنان به سوی توحید و دیگر آموزه های اسلامی است و این سخن ایشان که «من معلم مبعوث شدم» تأکید و تأییدی بر این مدعاست. اهل بیت آن حضرت علیهم السلام نیز همین وظیفه خطیر را پس از ایشان بر عهده داشته و دارند. از این روی، سیره این بزرگواران گنجینه ای است سرشار از آموزه های تربیتی در زمینه تربیت اسلامی که افزون بر کارایی و اثربخشی از بالاترین اعتبار نیز برخوردار است و رهنمودهای عملی فراوانی برای معلمان دارد و چون چراغی فروزان راهنمای معلمان در فعالیتهای تعلیم و تربیتی آنان است. در این واحد معلمان با اصول و روشهای تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در سه ساحت تربیت اعتقادی، تربیت عبادی و تربیت اخلاقی آشنا شده و توانایی می‌یابند وضعیت مطلوب تربیتی برای دانش‌آموزان خود را در این ساحتها تشخیص داده و فعالیت‌ها و اقدامات رایج تربیتی را بر اساس معیارهای به دست آمده از سیره تربیتی معصومان علیهم السلام ارزیابی و نقد کنند.

<p>نام درس: «سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) (با توجه به مراحل و ساحت‌های تربیت)»</p>				<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری</p> <p>تعداد واحد: ۲ واحد</p> <p>نظری</p> <p>زمان درس: ۳۲ ساعت</p> <p>شایستگی اساسی:</p> <p><i>Ck ۱-۱ & ۱-۲ Pck</i></p> <p><i>Gk ۳-۱ & ۴-۱</i></p>
<p>اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:</p> <p>مفهوم، اهمیت و منابع سیره تربیتی، اصول و روشهای تربیتی را در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی توصیف و تحلیل کند.</p> <p>بر اساس اصول و روشهای تربیتی معصومان علیهم السلام، وضعیت موجود تربیتی در ساحت‌های تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی را شناسایی و وضعیت مطلوب تربیتی را ترسیم و هر دو وضع را تحلیل کند.</p> <p>بر اساس اصول و روشهای تربیتی معصومان علیهم السلام، فعالیت‌ها و اقدامات تربیتی رایج را در زمینه تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی ارزیابی و نقد کند.</p>				
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	
ویژگی‌ها، اصول و روش‌های تربیتی معصومان علیهم السلام در هر یک از این ساحت‌ها را با اصول و روش‌های تربیتی رایج غربی در آن ساحت مقایسه و وجوه تمایز و	ربط و نسبت اصول و روش‌های تربیت را در هر یک از ساحت‌ها با اصول و روش‌های تربیت در دیگر ساحت‌ها توصیف و تحلیل می‌کند.	مفهوم، اهمیت و منابع سیره تربیتی، اصول و روش‌های تربیتی در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام را در زمینه تربیت	توصیف و تحلیل مفهوم، اهمیت و منابع سیره تربیتی، اصول و روش‌های تربیتی در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و	

اخلاقی	اعتقادی، عبادی و اخلاقی بر اساس منبع معرفی شده به زبان خود توصیف می‌کند		تشابه آن‌ها را به دست می‌آورد
تحلیل و شناسایی وضعیت موجود و مطلوب	وضع موجود را شناسایی کند.	وضع مطلوب را ترسیم کند.	دلایل خود را برای ترسیم وضع مطلوب به تفصیل بیان کند.
ارزیابی فعالیتها و اقدامات تربیتی بر اساس معیارهای به دست آمده از سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام	فعالیتها و اقدامات رایج تربیتی در این ساحتها را در موقعیت خود (برای مثال در دبیرستان محل تحصیل خود) شناسایی و توصیف می‌کند	فعالیتها و اقدامات رایج تربیتی را با معیارهای برگرفته از سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام تطبیق می‌دهد و ارزیابی می‌کند.	دلایل خود را برای نقاط قوت و ضعف شناسایی شده، توضیح می‌دهد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

چیستی و ضرورت سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام

- تعریف سیره، سنت، تربیت، سیره تربیتی
- حجیت و اعتبار سیره
- دلالتها و کارکردهای سیره
- منابع سیره
- ضرورت آشنایی با سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام

فعالیت یادگیری:

- مطالعه و جمع‌آوری مطالب در باره موضوعات مورد بحث قبل از کلاس و ارائه آن به کلاس و استاد
- مشارکت در بحث کلاسی

فعالیت عملکردی:

- تهیه فهرستی از تعاریف مختلف در باره سیره تربیتی و انتخاب یک تعریف و ارائه دلیل برای آن

- تهیه فهرستی از نظریه های مختلف در باره اعتبار سیره و بحث در باره آنها

آداب و روشهای زمینه ساز در تربیت

- آداب و روشهای زمینه ساز پیش از تولد
- آداب و روشهای زمینه ساز آغاز تولد
- آداب و روشهای زمینه ساز پس از تولد

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده و مشارکت در بحث های کلاسی
- شناسایی مهم ترین آداب و روشهای زمینه ساز با مراجعه به منابع اسلامی

فعالیت عملکردی:

- آداب و روشهای زمینه ساز در سیره تربیتی را با نظرات رایج غربی در این زمینه مقایسه کرده، وجوه تمایز و تشابه آن دو را مشخص کند.

تربیت اعتقادی

- روشهای پرورش شناخت و ایمان به خدا
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به پیامبر صلی الله علیه و آله
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به امامت
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به معاد

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی
- استخراج روشهای پرورش شناخت و ایمان به خدا، پیامبر، امامان و معاد از منابع و متون اسلامی

فعالیت های عملکردی:

- میزان انطباق فعالیت های معلمان دینی و قرآن خود را در دوره دبیرستان با روشهای معصومان علیهم السلام بررسی کند.
- روشهای رایج تربیت اعتقادی در دبیرستان محل تحصیل خود را شناسایی و نقد و بررسی کند.

تربیت عبادی

- آموزش قرآن
- آموزش ذکر و دعا
- آموزش نماز
- آموزش روزه

فعالیت های یادگیری

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- استخراج روشهای آموزش قرآن و ذکر و دعا و نماز و روزه از منابع و متون اسلامی

فعالیت‌های عملکردی

- میزان انطباق فعالیت‌های رایج در زمینه تربیت عبادی در دبستان محل زندگی خود را با روشهای تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام بررسی کند.
- تحقیق کند و معلوم کند چگونه می‌توان روشهای آموزش نماز و قرآن و ذکر و دعا را در دوره ابتدایی به کار بست.

تربیت اخلاقی

- اصول تربیت اخلاقی
- روشهای زمینه ساز در تربیت اخلاقی
- روشهای پرورش آگاهی و بصیرت اخلاقی
- روشهای پرورش گرایشها و عاداتهای مطلوب اخلاقی
- روشهای اصلاح رفتارهای نامطلوب

فعالیت‌های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- مطالعه منابع تعلیم و تربیت اسلامی و استخراج اصول و روشهای تربیت اخلاقی

فعالیت‌های عملکردی:

- در باره چگونگی کاربرد روشهای مطرح شده در موقعیت خاص، برای مثال در کلاس چهارم ابتدایی، تحقیق کند.
- در باره شرایط کاربرد هر یک از روشها تحقیق کند.
- کاربرد این روشها در یک مدرسه را بررسی و نقد و ارزیابی کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- حسینی زاده، سیدعلی (۱۳۹۴). سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع). یک جلدی. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- طوسی، اسدالله (۱۳۹۳). سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر و اهل بیت (علیهم السلام) در خانه و خانواده. تهران: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).

منابع فرعی:

طباطبایی، محمد حسین، سنن النبی، ترجمه و تحقیق محمدهادی فقهی، تهران: اسلامیه، ۱۳۵۴ ش.
مرتضی، مطهری (۱۳۸۰). سیری در سیره نبوی. تهران: انتشارات صدرا

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیتهای یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیتها ۵ نمره
ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای
ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاکها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «نظام تربیتی اسلام (براساس قرآن و روایات پیامبر (ص) و اهل بیت (ع))»

۰. معرفی درس و منطق آن:

تعلیم و تربیت به عنوان نهادی اجتماعی، یکی از اجزا و عناصر مهم هر فرهنگ و تمدن است که یکی از وظایفش انتقال فرهنگ به نسل جدید و رشد و تعالی آن است. از آنجا که فرهنگ و تمدن کشور ما اسلامی است، وظیفه تعلیم و تربیت تربیت نسل جدید بر اساس آموزه‌های اسلامی و در یک کلام، تربیت انسان مؤمن و مسلمان است و این مستلزم آشنایی عمیق معلمان با نظام تربیتی اسلام است. در این واحد معلمان با عناصر و مؤلفه‌های تعلیم و تربیت اسلامی آشنا شده و توانایی می‌یابند وضعیت مطلوب تربیتی برای دانش‌آموزان خود را تشخیص داده و فعالیت‌ها و اقدامات رایج تربیتی را بر اساس معیارهای نظام تربیتی اسلام ارزیابی و نقد کنند.

نام درس: نظام تربیتی اسلام (براساس قرآن و روایات پیامبر (ص) و اهل بیت (ع))				مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۳ واحد نظری زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنیاز: نحوه تدریس:
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: ویژگیها، عناصر و مؤلفه‌های نظام تربیتی اسلام را توصیف و تحلیل کند. بر اساس نظام تربیتی اسلام، وضعیت موجود تربیتی را شناسایی و وضعیت مطلوب تربیتی را ترسیم و هر دو وضع را تحلیل کند. بر اساس نظام تربیتی اسلام، فعالیت‌ها و اقدامات تربیتی رایج را ارزیابی و نقد کند.				شایستگی اساسی: <i>Pck& ۱-۲ & ۱-۱ Ck</i> <i>۴-۱ Gk & ۳-۱</i>
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	
ویژگیها، عناصر و مؤلفه‌های نظام تربیتی اسلام را با یکی از نظام‌های تربیتی رایج غربی مقایسه و وجوه تمایز و تشابه آن‌ها را به دست آورد	ربط و نسبت هر یک از عناصر و مؤلفه‌های نظام تربیتی اسلام را با عناصر و مؤلفه‌های دیگر توصیف و تحلیل می‌کند.	ویژگیها، عناصر و مؤلفه‌های نظام تربیتی اسلام را بر اساس منبع معرفی شده به زبان خود توصیف می‌کند	توصیف و تحلیل ویژگیها، عناصر و مؤلفه‌های نظام	
دلایل خود را برای ترسیم وضع مطلوب به تفصیل بیان کند.	وضع مطلوب را ترسیم کند.	وضع موجود را شناسایی کند.	تحلیل و شناسایی وضعیت موجود و مطلوب	

ارزیابی فعالیتها و اقدامات رایج تربیتی بر اساس معیارهای نظام تربیتی اسلام	فعالیتها و اقدامات رایج تربیتی در موقعیت خود (برای مثال در دبیرستان محل تحصیل خود) را شناسایی و توصیف می کند	فعالیتها و اقدامات رایج تربیتی را با معیارهای برگرفته از نظام تربیتی اسلام را تطبیق می دهد و ارزیابی می کند.	دلایل خود را برای نقاط قوت و ضعف شناسایی شده، توضیح می دهد.
---	--	--	---

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

چیستی و ضرورت نظام تربیتی اسلام

- تعریف نظام، تعلیم و تربیت و نظام تعلیم و تربیت اسلامی
- عناصر و مؤلفه های نظام تعلیم و تربیت اسلامی
- ویژگی های نظام تعلیم و تربیت اسلامی
- ضرورت آشنایی با نظام تعلیم و تربیت اسلامی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه و جمع آوری مطالب در باره موضوعات مورد بحث قبل از کلاس و ارائه آن به کلاس و استاد
- مشارکت در بحث کلاسی

فعالیت عملکردی:

- تهیه فهرستی از تعاریف مختلف در باره نظام تعلیم و تربیت اسلامی و انتخاب یک تعریف و ارائه دلیل برای آن

مبانی تعلیم و تربیت اسلامی

- چیستی مبانی در تربیت اسلامی
- جایگاه مبانی در تربیت اسلامی
- انواع مبانی در تربیت اسلامی
- مبانی انسان شناختی تعلیم و تربیت اسلامی
- مبانی ارزش شناختی تعلیم و تربیت اسلام
- ...

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده و مشارکت در بحث های کلاسی
- شناسایی مهم ترین مبانی انسان شناختی و ارزش شناختی تعلیم و تربیت اسلامی با مراجعه به منابع اسلامی
- شناسایی و بیان دلالت های تربیتی هر یک از مبانی

فعالیت عملکردی:

- یک تصویر کلی از مبانی انسان‌شناختی ارائه داده و بر اساس آن روش‌های آموزش و روش‌های پژوهش را تبیین کند.
- مبانی انسان‌شناختی اسلامی را با یکی از انسان‌شناسی‌های رایج مقایسه کرده، وجوه تمایز و تشابه دلالت‌های تربیتی آن دو را مشخص کند. (این دو عملکرد در باره دیگر مبانی نیز قابل اجراست)

اهداف تعلیم و تربیت اسلامی

- هدف غایی تعلیم و تربیت اسلامی
- اهداف واسطی تعلیم و تربیت اسلامی

فعالیت‌های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- استخراج اهداف غایی و واسطی از منابع و متون اسلامی

فعالیت‌های عملکردی:

- میزان انطباق فعالیت‌های معلمان خود در دوره دبیرستان را با اهداف غایی و واسطی تعلیم و تربیت اسلامی را بررسی کند.
- اهداف غایی فعالیت‌های تربیتی دبیرستان محل تحصیل خود را شناسایی و نقد و بررسی کند.

اصول تعلیم و تربیت اسلامی

- اصل انطباق جریان تربیت با آموزه‌های اسلامی
- اصل تدریج و تعالی مرتبتی
- .....

فعالیت‌های یادگیری

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- استخراج اصول تعلیم و تربیت اسلامی از منابع و متون اسلامی

فعالیت‌های عملکردی

- میزان انطباق فعالیت‌های معلم دینی خود در دوره دبیرستان را با اصول تعلیم و تربیت اسلامی بررسی کند.
- تحقیق کند و معلوم کند چگونه می‌توان اصول تعلیم و تربیت را در دوره ابتدایی به کار بست.

ساحت‌های تعلیم و تربیت اسلامی

- ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی
- ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی
- ....

فعالیت‌های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- مطالعه منابع تعلیم و تربیت اسلامی و استخراج نظریاتی که در باره ساحتها مطرح شده است.

فعالیت‌های عملکردی:

....

مراحل، عوامل و موانع تعلیم و تربیت اسلامی

- مراحل تعلیم و تربیت اسلامی
- عوامل و موانع تعلیم و تربیت اسلامی

فعالیت‌های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- مطالعه منابع تعلیم و تربیت اسلامی و استخراج نظریاتی که در بارهٔ مراحل مطرح شده است.
- مطالعه منابع تعلیم و تربیت اسلامی و استخراج نظریاتی که در بارهٔ عوامل و موانع مطرح شده است.

فعالیت‌های عملکردی:

- عوامل و موانع مؤثر بر فعالیت‌های تربیتی یک معلم در یک کلاس را بررسی کرده و راهکارهایی برای رفع موانع ارائه کند.
- از راهکارهای ارائه شده با ارائه دلیل دفاع کند. (این دو فعالیت عملکردی در بارهٔ مراحل نیز قابل اجراست)
- با بررسی وضعیت دانش‌آموزان کلاس، روش یا روش‌های تربیتی مناسب با آن‌ها را معرفی کند.
- دلایل انتخاب خود را بیان کند.

روش‌های تعلیم و تربیت اسلامی

- اعطای بینش
- الگوسازی
- انذار و تبشیر
- تشویق
- تنبیه
- فراهم آوردن موقعیت مناسب
- ....

فعالیت‌های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- مطالعه منابع تعلیم و تربیت اسلامی و استخراج نظریاتی که در بارهٔ هر یک از روشها مطرح شده است.

فعالیت‌های عملکردی:

- در بارهٔ چگونگی کاربرد روشهای مطرح شده در موقعیت خاص، برای مثال در کلاس چهارم ابتدایی، تحقیق کند.
- در بارهٔ شرایط کاربرد هر یک از روشها تحقیق کند.
- کاربرد این روشها در یک مدرسه را بررسی و نقد و ارزیابی کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو
انجام فعالیت های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

بهشتی، محمد (۱۳۸۸). مبانی تربیت در قرآن. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
باقری، خسرو (۱۳۸۴). نگاهی دوباره تربیت اسلامی، جلد اول، تهران: انتشارات مدرسه.

منابع فرعی:

آیت الله مصباح یزدی و دیگران. (۱۳۹۱). فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی. بخش سوم. تهران: موسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه).

باقری، خسرو (۱۳۹۰). درآمدی بر فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی، جلد اول. نشر علمی و فرهنگی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره
ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن

۱-۱ معلمان به عنوان مهم ترین عامل فرآیند تربیت در صورتی می توانند به شکلی فکورانه، نوآورانه و متناسب با موقعیت خاص زمانی و مکانی به نقش آفرینی موثر در این جریان بپردازند که با اتکا بر فلسفه تربیتی معین و معتبری، مجموعه ای از ملاک ها و معیارهای مشخص را جهت راهنمایی تدابیر و عمل تربیتی خویش در شرایط و موقعیت های خاص و غیرقابل پیش بینی مد نظر داشته باشند؛

۱-۲ از سوی دیگر معلمان در هر جامعه ارزش مدار و متعهد به یک نظام فکری و ارزشی معین، لازم است با مضامین اصلی فلسفه تربیتی مقبول آن جامعه عمیقاً آشنا شده و آن را بپذیرند تا به مثابه چهارچوب راهنمای عمل تربیتی-به منزله عمل اجتماعی هدفمند و دارای آثار و ابعاد جمعی- از آن بهره مند شوند. لذا معلمان جامعه اسلامی به منظور ایتناي مجموعه فعالیت های تربیتی خود بر اساس نظام معیار اسلامی و لوازم تربیتی آن، علاوه بر آشنایی دقیق با نظام تربیتی اسلام باید با فلسفه تربیت اسلامی در قالب فلسفه تربیتی مقبول جامعه اسلامی خود آشنایی عمیق داشته و نسبت به آن التزام عملی داشته باشند؛

۱-۳ از آنجا که «فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران» به عنوان مصداقی از فلسفه تربیتی جامعه اسلامی ایران در دوران معاصر طی سالیان اخیر براساس تلاشی روشمند و با استفاده بهینه از خرد جمعی تدوین و تحت اشراف شورای عالی انقلاب فرهنگی اعتبار بخشی و تأیید شده است ضروری است همه معلمان آینده جامعه اسلامی ایران ضمن دروس تربیتی برنامه درسی تربیت معلم مفاهیم اصلی، مضامین و محتوای این مجموعه نظری مدون را به عنوان مهم ترین سند تربیتی کلان جامعه بخوبی درک نمایند و بتوانند دلالت ها و پیامدهای آن را برای هدایت انواع تربیت-به لحاظ تعیین اهداف، اصول، سیاستها، برنامه ها، محتوا، روشها و رویکردها- در نظام جمهوری اسلامی ایران طی دهه های آینده شناسایی و پیگیری کنند.

نام درس: فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران	مشخصات
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	درس
۱- با درک مبانی و اصول فلسفه تربیت در جامعه اسلامی ایران نقش آن در هدایت و ساماندهی امر تربیت در جامعه اسلامی ایران را تبیین نماید.	نوع درس: نظری
۲- با مطالعه و مقایسه مفاهیم و مولفه های اصلی فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران با سایر دیدگاههای فلسفی نقاط قوت و ضعف هر یک از آنها را شناسایی کند و فلسفه تربیتی خود به عنوان معلم را تبیین نماید.	تعداد واحد: ۳
	واحد
	زمان درس:
	۴۸ ساعت
	پیشنیاز: دروس
	معارف اسلامی ۱ و
	۲ و درس انسان
	شناسی در اسلام
	نحوه تدریس:
	نظری

<p>شناسایی اساسی: اندیشه ورزی در باره چپستی، چرایی و چگونگی فرآیند تربیت (به منظور هدایت عمل و موقعیت تربیتی خود و دیگران)</p>			
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
مبانی و اصول	می تواند رابطه میان مبانی و اصول تربیت را توضیح دهد اما قادر به تبیین مستدل آنها به عنوان یک مجموعه سازوار نیست.	می تواند رابطه میان مبانی و اصول را به عنوان یک مجموعه سازوار تبیین کند و برای آن مثال های تربیتی ارائه نماید.	می تواند رابطه میان مبانی و اصول را به عنوان یک مجموعه نظام مند با ارائه استدلال منطقی تبیین نموده و نقش آن را در اتخاذ تصمیمات تربیتی تحلیل کند.
مقایسه دیدگاه های فلسفی	در مقایسه دیدگاه ها با مبانی و اصول تربیت اسلامی به برخی شباهت ها یا تفاوت ها اشاره کرده است و نتوانسته وجوه متمایز کننده آن را عرصه عمل تربیت تبیین کند.	می تواند پس از توصیف توانسته نکات مشترک و تمایز سایر دیدگاه ها با تربیت اسلامی را در مقام عمل تربیتی تشخیص دهد، لیکن قادر به نقد و ارزیابی مبنایی و مستدل آن دیدگاه نیست	می تواند دیدگاهها را با فلسفه تربیت اسلامی مقایسه نموده و نقاط قوت و ضعف آن - براساس مضامین فلسفه تربیت در ج.ا.ا- در عرصه عمل تربیتی تبیین کند
فلسفه معلمی	می تواند ارتباط اصول و مبانی تربیت اسلامی را در عمل حرفه ای خود به صورت نمونه مورد بحث قرار دهد اما نمی تواند متناسب با تجارب	توانایی تحلیل فلسفه تربیت اسلامی و اتخاذ تصمیمات بر اساس آن در موقعیت های روشن و شناخته شده را دارا است اما نمی تواند آن ها را در	قادر است فلسفه تربیتی شخصی خود را مبتنی بر مبانی و اصول فلسفه تربیت اسلامی تبیین کند و تأثیر تصمیمات تربیتی مبتنی بر آن را با ذکر مثال ها و نمونه ها

	وموقعیت خاص فلسفه تربیتی خود را تبیین کند.	قالب فلسفه شخصی خود تبیین کند.	روشن نماید.
--	--	--------------------------------	-------------

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش اول: آشنایی با فلسفه تربیت و تاریخچه و جایگاه آن (چهار جلسه)

فصل اول: تعریف فلسفه تربیت، قلمرو مباحث، پیشینه و ضرورت مطالعه آن

فصل دوم: آشنایی با برخی از دیدگاه‌های کلاسیک و معاصر در فلسفه تربیت و بررسی آنها

فصل سوم: رویکرد اسلامی به فلسفه تربیت واهم مشخصات آن

فعالیت یادگیری:

- مطالعه و جمع‌آوری مطالب در باره موضوعات مورد بحث قبل از کلاس و ارائه آن به کلاس و استاد

- مشارکت در بحث کلاسی

فعالیت عملکردی:

- تعریف فلسفه تربیت و تبیین قلمرو مباحث آن

- تبیین و تشریح اهمیت و ضرورت آشنایی با فلسفه تربیت بخصوص برای معلمان و مربیان

- توصیف اجمالی برخی از دیدگاه‌های کلاسیک و رایج در فلسفه تربیت و بیان اهم نقاط قوت و ضعف آنها

- تبیین مختصر رویکرد اسلامی به فلسفه تربیت و بیان وجوه تمایز محتوایی آن از رویکردهای غربی

بخش دوم: معرفی فلسفه تربیتی جامعه اسلامی ایران (فلسفه تربیت در ج.ا.ا) و خصوصیات و جایگاه آن (دو جلسه)

فصل پنجم: تبیین انواع فلسفه تربیت (تاریخی، نظری، شخصی و اجتماعی) و نقش متفاوت فلسفه تربیتی اجتماع

فصل ششم: تدوین فلسفه تربیتی اجتماع متناسب با رویکرد اسلامی برای جامعه اسلامی معاصر ایران و نقش آن

بخش سوم: توصیف و تبیین مضامین فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران (شش تا هشت جلسه)

فصل هفتم: مرور بر اهم مبانی اساسی تربیت و باهم نگری آنها

- مبانی هستی‌شناختی

- مبانی انسان‌شناختی

- مبانی معرفت‌شناختی

- مبانی ارزش‌شناختی

- مبانی دین‌شناختی

- باهم نگری مبانی اساسی تربیت

فصل هشتم: تبیین اهم مفاهیم کلیدی تربیت

- مفاهیم کلیدی دسته اول: حیات طیبه، نظام معیار اسلامی، هویت، جامعه صالح،

- مفاهیم کلیدی دسته دوم: فرآیند تعاملی، زمینه‌سازی، مربی، متربی، هدایت، کسب شایستگی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی

فصل نهم: تبیین چستی تربیت ومولفه های آن

-بیان تعریف برگزیده تربیت

-تبیین خصوصیات تعریف برگزیده وقلمرو آن

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده و مشارکت در بحث های کلاسی

- بحث در باره تناسب تعریف و ویژگی های تربیت با مبانی اساسی تربیت

فعالیت عملکردی:

- مقایسه تعریف برگزیده تربیت با تعاریف دیگر تربیت (اعم از تعریف سایر مکاتب و یا دیگر متفکران مسلمان)

- نقد و ارزیابی برنامه ها و تجارب تربیتی خود یا دیگران از منظر ویژگی های تربیت.

فصل دهم : تبیین چرایی تربیت

-بیان ضرورت تربیت وجایگاه آن (در مقایسه با دیگر فعالیت های اجتماعی)

-تبیین غایت و نتیجه تربیت(نتایج مشترک واختصاصی)

- تبیین اهداف تربیت(شایستگی های مشترک واختصاصی)

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده ومشارکت در بحث های کلاسی

- بحث و مقایسه اهداف تبیین شده با اهداف سایر دیدگاه های تربیتی

- بحث و بررسی چگونگی ارتباط اهداف تبیین شده با مبانی اساسی تربیت

فعالیت های عملکردی:

- تحلیل یک موقعیت تربیتی (برنامه ها و طر حهای تربیتی) و بررسی آن از منظر اهداف تربیت

فصل یازدهم: تبیین چگونگی تربیت

-تبیین انواع تربیت(رسمی/غیررسمی،عمومی /تخصصی،الزامی /اختیاری وساحت های شش گانه)

- بیان اصول عام حاکم بر جریان تربیت

- بیان عوامل ونهادهای سهمیم وموثر در فرآیند تربیت

- تبیین ارکان تربیت

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی

- شناسایی وبررسی دلالت های فلسفه تربیت در ج.ا.ا. برای بهبود جریان تربیت(در گستره انواع تربیت)

فعالیت های عملکردی:

- مشاهده یک مدرسه و نقد مناسبات و برنامه های آن از منظر اصول عام تربیت

- تحلیل نقش عوامل و نهادهای موثر در عملکرد یکی از انواع تربیت غیر رسمی
  - بررسی چند طرح و برنامه اجرایی در نظام تربیت رسمی و عمومی و نقد آنها از منظر اصول عام تربیت
- بخش چهارم: التزام به فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران؛ چرا و چگونه؟ (دو تا سه جلسه)

فصل دوازدهم: تدوین فلسفه تربیتی شخصی معلم فکور؛

- معلم فکور و ضرورت داشتن فلسفه تربیتی شخصی
  - ارتباط فلسفه تربیتی شخصی معلم فکور با فلسفه تربیتی مدرسه
  - نسبت فلسفه تربیتی شخصی معلم با فلسفه تربیتی اجتماع
  - نسبت فلسفه تربیتی شخصی معلم فکور با تجارب و موقعیت تربیتی خود او
- فصل سیزدهم: ساماندهی و هدایت انواع تربیت براساس مفاد فلسفه تربیت در ج.ا.ا.
- تعریف وظایف و ماموریت انواع نهادهای تربیتی جامعه اسلامی ایران براساس مفاد فلسفه تربیت در ج.ا.ا.
  - تنظیم سیاست ها و برنامه های تربیتی در همه انواع تربیت براساس دلالت های فلسفه تربیت در ج.ا.ا.
  - ایجاد هماهنگی میان همه نهادها و عوامل سهیم و موثر در جریان تربیت (به خصوص ارکان تربیت) براساس مفاد فلسفه تربیت در ج.ا.ا.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی

پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو

انجام فعالیت های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). مبانی نظری تحول بنیادین تعلیم و تربیت رسمی و عمومی (بخش نخست تا صفحه ۱۹۲). وزارت آموزش و پرورش.

منابع فرعی:

- کتب درسی فلسفه تعلیم و تربیت (نلر، شریعتمداری، شعاری نژاد، ابراهیم زاده، اوزمن، بهشتی، پاک سرشت، باقری، و....)

و مقالات مربوط به نقش فلسفه تربیت در بهبود سیاست و عمل تربیتی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۲ نمره
ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۴ نمره
ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۴ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای
ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «فلسفه تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن

عمل اصیل تربیتی عملی فکورانه و اندیشه ورزانه است عملی است که که مبتنی بر درک و فهم موقعیت است . در واقع یکی از لوازم اصلی تحقق یک عمل اصیل تربیتی داشتن توانایی تحلیل درست از شرایط و بستر موجود و مواجهه انتقادی با آن و تلاش برای اصلاح و بهبود موقعیت است . موقعیتی که عمل فکورانه معلم در آن بروز و ظهور می یابد ، نهادهای است که نوع خاصی از تربیت را که همان تربیت رسمی و عمومی (قانون مند ، سازماندهی شده ، همگانی) را تمهید و ارائه می دهد. این سخن بدان معنی است که همل تربیتی معلم بر روی چنین بستری تحقق می یابد از این رو معلم بیش از موضوع دیگری لازم است با کسب شناخت ابعاد و مولفه های مختلف فلسفه تربیت رسمی و عمومی قادر به تحلیل و ارزیابی و اصلاح عمل فردی و برنامه ها و طرحها باشد.

نام درس: فلسفه تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران				مشخصات درس
				نوع درس: نظری
				تعداد واحد: ۲ واحد
				زمان درس: ۳۲ ساعت
				شایستگی اساسی:
				<i>Pck& ۱-۲ & ۱-۱ Ck</i>
				<i>۴-۱ Gk & ۳-۱</i>
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
ارزیابی موقعیتهای تربیتی بر اساس چابستی و چرایی و چگونگی فلسفه تربیت رسمی	قادر نیست موقعیتهای مختلف تربیتی (عمل فردی و طرحها و برنامه ها و فعالیت های سازمانهای تربیتی) را از منظر چابستی و چرایی و چگونگی فلسفه عمومی و تربیت رسمی و عمومی و اسناد تبیین (دلیل آوری) و مقایسه کند.	با بررسی موقعیتهای تربیتی مختلف تربیتی (عمل فردی و طرحها و برنامه ها و فعالیت های سازمانهای تربیتی) آنها را از منظر چابستی و چرایی و چگونگی فلسفه عمومی و تربیت رسمی و عمومی و اسناد تبیین (دلیل آوری) کند.	با بررسی موقعیتهای تربیتی مختلف تربیتی (عمل فردی و طرحها و برنامه ها و فعالیت های سازمانهای تربیتی) آنها را از منظر تناسب با چابستی و چرایی و چگونگی فلسفه عمومی و تربیت رسمی و عمومی و اسناد مقایسه کند.	
ارزیابی ارزشها و اصول تربیت	ارزشها و اصول تربیت مبتنی بر چابستی چرایی	برای ضعف ها و قوت های (ارزشها و اصول	دلایل و عوامل موثر در ایجاد ضعف و قوت در	

مبتنی بر چیستی، چرایی و چگونگی فلسفی تربیت رسمی	فلسفه تربیت رسمی و عمومی عناصر و مولفه های موقعیت های تربیتی (عمل فردی و طرحها و برنامه ها و فعالیت های سازمانهای تربیتی را صرفا شناسایی می کند.	تربیتی مبتنی بر چیستی چرایی فلسفه تربیت رسمی و عمومی (در عناصر و مولفه های موقعیت های تربیتی (عمل فردی و طرحها و برنامه ها و فعالیت های سازمانهای تربیتی) شناسایی شده (توجهات مناسبی ارائه می دهد.	عناصر و مولفه های موقعیت های تربیتی (عمل فردی و طرحها و برنامه ها و فعالیت های سازمانهای تربیتی) را بیان می کند و پیشنهادهای مناسب برای بهبود آن ارائه می دهد.
---	---	--	--

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

• بخش اول: مفهوم پردازی تربیت رسمی و عمومی

- تبیین تربیت رسمی و عمومی
- ضرورت و امکان تربیت رسمی و عمومی
- تاریخچه تربیت رسمی و عمومی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه و جمع آوری مطالب در باره موضوعات مورد بحث قبل از کلاس و ارائه آن به کلاس و استاد
- مشارکت در بحث کلاسی

فعالیت عملکردی:

- تهیه تاریخچه مختصری از تربیت رسمی و عمومی در ایران و جهان

بخش دوم: مبانی تربیت رسمی و عمومی در نظام جمهوری اسلامی ایران

- مبانی سیاسی
- مبانی حقوقی
- مبانی جامعه شناختی
- مبانی روان شناختی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی

فعالیت عملکردی:

- نقد مبانی از منظر کفایت آنها و یا سازگاری درونی

فصل سوم: چیستی تربیت رسمی و عمومی در نظام جمهوری اسلامی ایران

- نقد الگوهای رایج تربیت رسمی و عمومی
- ویژگی های تربیت رسمی و عمومی متناسب با کشور جمهوری اسلامی ایران
- تعریف تربیت رسمی و عمومی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی
- بحث در باره تناسب ویگی های تربیت رسمی و عمومی با مبانی و فلسفه تربیت

فعالیت عملکردی:

- مقایسه ویژگی ها تربیت رسمی و عمومی با الگوهای دیگر
- نقد و ارزیابی برنامه ها و فعالیت های موجود از منظر ویژگی های تربیت رسمی و عمومی .

• چرایی تربیت رسمی و عمومی

- هدف تربیت رسمی و عمومی

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی
- بحث و مقایسه هدف تبیین شده با اهداف دیدگاه های مختلف
- بحث و بررسی ارتباط هدف تبیین شده با مبانی فلسفه تربیت رسمی و عمومی

فعالیت های عملکردی:

- تحلیل یک موقعیت تربیتی (برنامه ها و طر حهای) و بررسی آن از منظر هدف تربیت رسمی و عمومی

• چگونگی تربیت رسمی و عمومی

- اصول حاکم بر جریان تربیت رسمی و عمومی
- ویژگی های مدرسه مطلوب
- ارکان تربیت رسمی و عمومی
- چرخش های اساسی در تربیت رسمی و عمومی

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی
- بررسی نتایج اصول و ویگی های تربیت رسمی و عمومی در عمل فردی معلم و برنامه ها و طرح ها و مناسبات حاکم بر مدرسه

- بررسی نتایج چرخش های اساسی در عمل فردی و عمل نظام تربیت رسمی و عمومی

فعالیت های عملکردی:

- مشاهده یک مدرسه و نقد مناسبات و برنامه های آن از منظر اصول و ویگیهای مدرسه

- بررسی چند طرح و برنامه اجرایی در نظام تربیت رسمی و عمومی و نقد آن از منظر اصول تربیت رسمی و عمومی

• مشخصات و ویژگی های نظام تربیت رسمی و عمومی

- تعریف و قلمرو نظام تربیت رسمی و عمومی
- رهیافت نظام تربیت رسمی و عمومی
- رویکردهای اساسی نظام تربیت رسمی و عمومی
- روابط نظام تربیت رسمی و عمومی با ارکان و نهادهای دیگر
- ساختار نظام تربیت رسمی و عمومی
- مولفه ها نظام تربیت رسمی و عمومی
- زیر نظام های نظام تربیت رسمی و عمومی

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی

فعالیت های عملکردی:

- بررسی و نقد عملکرد یکی از مولفه های نظام تربیت رسمی و عمومی از منظر اصول تربیت رسمی و عمومی
- بررسی و نقد عملکرد یکی از زیر نظام های تربیت رسمی و عمومی از منظر اصول تربیت رسمی و عمومی
- بررسی و ارزیابی میزان روابط موجود نظام تربیت رسمی و عمومی با ارکان دیگر
- ارزیابی تناسب رهیافت ها و رویکردهای نظام تربیت رسمی و عمومی با مبانی و فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران

• بخش اول رهنما نظام تربیت رسمی و عمومی

- مشخصات کلی نظام تربیت رسمی و عمومی
- الگوهای نظری زیر نظام های شش گانه تربیت رسمی و عمومی
- چرخشهای اساسی و تحول آفرین در نظام تربیت رسمی و عمومی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه و جمع آوری مطالب در باره موضوعات مورد بحث قبل از کلاس و ارائه آن به کلاس و استاد
- تحلیل و بررسی چرخشهای اساسی
- تحلیل و بررسی الگوهای نظری زیرنظام ها
- مشارکت در بحث کلاسی

فعالیت عملکردی:

- بررسی و تحلیل ارتباط الگوهای نظری زیر نظام ها با مبانی نظری آنها در فلسفه تربیت و فلسفه تربیت رسمی و عمومی
- بررسی و تحلیل ارتباط مشخصات کلی نظام تربیت رسمی و عمومی با مبانی نظری آنها در فلسفه تربیت رسمی و عمومی

عمومی

- بررسی نتایج چرخش‌های اساسی در عمل فردی و عمل نظام تربیت رسمی و عمومی
- مشاهده یک مدرسه و نقد مناسبات و برنامه‌های آن از منظر چرخش‌های اساسی
- بررسی چند طرح و برنامه اجرایی در نظام تربیت رسمی و عمومی و نقد آن از منظر چرخش‌های اساسی
- نقد و بررسی برنامه‌های موجود در نظام تربیت رسمی و عمومی از منظر رهنما

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره‌گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی

پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو

انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). مبانی نظری تحول بنیادین تعلیم و تربیت رسمی و عمومی (بخش دوم صفحه ۱۹۳ تا ۴۴۴). وزارت آموزش و پرورش.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران»

۱- معرفی درس و منطق آن

از جمله ویژگی های تربیت رسمی و عمومی قانون مند بودن است. سازو کارها اهداف و ابعاد دیگر این نوع تربیت مبتنی بر قوانین و مقرراتی است که توسط مراجع قانونگذار و تصمیم گذار تدوین و تصویب شده است. عمل تربیت در بستر تربیت رسمی و عمومی مبتنی بر این قوانین و مقررات است. از این رو معلم به عنوان کارگزاری که در این بستر به عمل تربیت اقدام می کند لازم است با این بستر وزمینه آگاهی و معرفت داشته باشد. یعنی که شناخت و فهم عمیق از اسناد راهبردی، قوانین و مقررات و سازمان این نهاد از لوازم و پیش نیاز های ضروری برای ایفای نقشهای حرفه ای معلمی است که دانشجومعلمان باید به کسب آن نایل آیند.

نام درس: «اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران»				مشخصات درس
۱- اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: موقعیت های تربیتی (عمل فردی و طرح ها و برنامه ها و فعالیت های سازمان های تربیت رسمی) را از منظر اسناد تحول بنیادین تبیین و مقایسه کند. موقعیت های تربیتی (عمل فردی و طرح ها و برنامه ها و فعالیت های سازمان های تربیتی) را از منظر قوانین و مقررات نقد کند. هماهنگی و تناسب سازمان و قوانین نظام تربیت رسمی و عمومی را با اسناد راهبردی و رهنامه بررسی و نقد نماید				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ واحد زمان درس: ۳۲ ساعت پیش نیاز: فلسفه تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران
				شایستگی اساسی: PK
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
تبیین و مقایسه موقعیت های مختلف تربیتی (عمل فردی و طرح ها و برنامه ها و فعالیت های سازمان های تربیت رسمی و عمومی) را صرفا بررسی و از منظر راهکارها و راهبردها توصیف می کند.	موقعیت های مختلف تربیتی (عمل فردی و طرح ها و برنامه ها و فعالیت های سازمان های تربیت رسمی و عمومی) را صرفا بررسی و از منظر راهکارها و راهبردها توصیف می کند.	با بررسی موقعیت های تربیتی مختلف تربیتی (عمل فردی و طرح ها و برنامه ها و فعالیت های سازمان های تربیت رسمی و عمومی) آن ها را از منظر راهبردها و اصول رسمی و عمومی تبیین (دلیل آوری) کند.	با بررسی موقعیت های تربیتی مختلف تربیتی (عمل فردی و طرح ها و برنامه ها و فعالیت های سازمان های تربیت رسمی و عمومی) آن ها را از منظر تناسب با راهبردها و راهکارهای اسناد تحولی نظام تربیت رسمی و مقایسه کند.	

نقد موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیتی) بر اساس قوانین و مقررات نظام تربیت رسمی و عمومی	قوانین و مقررات مرتبط با موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیتی را صرفاً شناسایی و تشریح می‌کند.	ضعف‌ها و قوت‌های موجود در عناصر و مؤلفه‌های موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیتی) را بر اساس قوانین و مقررات نظام تربیت رسمی شناسایی کرده و توجیهات مناسبی ارائه می‌دهد.	دلایل و عوامل مؤثر در ایجاد ضعف و قوت در عناصر و مؤلفه‌های موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیتی) را بیان می‌کند و پیشنهادهای مناسب برای بهبود آن ارائه می‌دهد.
بررسی و نقد هماهنگی و تناسب سازمان و قوانین نظام تربیت رسمی و عمومی را با اسناد راهبردی و رهنامه	قوانین و مقررات و راهبردها و راهکارهای اسناد تحولی نظام تربیت رسمی و عمومی را صرفاً تشریح می‌نماید.	ناهماهنگی‌ها و عدم تناسب‌ها بین قوانین و مقررات و راهبردها و راهکارهای اسناد تحولی را شناسایی و تشریح می‌کند.	دلایل ناهماهنگی‌ها و عدم تناسب‌ها بین قوانین و مقررات و راهبردها و راهکارهای اسناد تحولی را شناسایی می‌کند.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش اول: سند تحول بنیادین

- ضرورت وجود اسناد راهبردی
- چشم انداز و اهداف سند تحول
- راهبردهای کلان

فعالیت یادگیری:

- مطالعه و جمع آوری مطالب در باره موضوعات مورد بحث قبل از کلاس و ارائه آن به کلاس و استاد
- بحث در باره اهداف کلان و راهبردهای اصلی سند تحول
- مشارکت در بحث کلاسی

فعالیت عملکردی:

- مقایسه سند تحول بنیادین با چهارچوبهای تعریف شده در برنامه‌ریزی راهبردی (استراتژیک)
- نقد و بررسی راهکارهای سند تحول از منظر ارتباط با مبانی نظری

- نقد و بررسی سند تحول از منظر سازگاری درونی عناصر و مولفه ها و راهکارها
- نقد و بررسی برنامه درسی موجود از منظر سند برنامه درسی ملی

بخش دوم: سند برنامه درسی ملی

- چشم انداز و اصول برنامه درسی ملی
- رویکرد برنامه درسی ملی
- حوزه های تربیت و یادگیری

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی
- بحث در باره آثار رویکرد برنامه درسی بر جریان یادگیری کلاسی
- بحث در باره حوزه های یادگیری و ارتباط آنها با همدیگر

فعالیت عملکردی:

- نقد و بررسی سند برنامه درسی ملی از منظر ارتباط با مبانی نظری
- نقد و بررسی سند برنامه درسی ملی از منظر سازگاری درونی
- نقد هریک از حوزه های یادگیری در تناسب با مبانی نظری و اسناد بالادستی

بخش سوم: سازمان و تشکیلات وزارت آموزش و پرورش

سازمان اداری گذشته و اکنون نظام تربیت رسمی و عمومی
ساختار و تشکیلات شورای عالی آموزش و پرورش شورای عالی انقلاب فرهنگی
ساختار اداری در سطح استان و منطقه و مدرسه

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی
- بحث در باره قوانین و مقررات و نقد آنها
- بحث و بررسی ساختار اداری استانی منطقه ای
- بحث در باره سازمان های وابسته مانند سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی ، نهضت سواد آموزی، کانون پرورش فکری و سازمان نوسازی
- بحث و بررسی ساختار اداری حوزه وزارتی

فعالیت های عملکردی:

- بررسی و ارائه گزارش از سازمان اداری اداره کل یک استان یا یک منطقه
- بررسی و ارائه گزارش از اهداف و ساختار اداری یکپاز سازمان های وابسته

بخش چهارم: قوانین و مقررات نظام تربیت رسمی و عمومی

- قوانین مرتبط با نظام تربیت رسمی و عمومی (مصوبات مجلس)

- مقررات مهم و اساسی نظام تربیت رسمی و عمومی (مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی)
- آیین نامه اجرایی مدارس

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- بحث در باره تناسب قوانین و مقررات موجود با همدیگر
- بحث در باره دلایل تغییر در برخی قوانین و مقررات

فعالیت عملکردی:

- مقایسه قوانین مهم و اساسی نظام تربیت رسمی و عمومی در ایران در جهان
- بررسی و ارزیابی سیر تاریخی قوانین و مقررات نظام تربیت رسمی و عمومی
- بررسی چگونگی اجرای آیین نامه اجرایی در یک مدرسه و شناسایی مشکلات آن

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی

پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو

انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). مبانی نظری تحول بنیادین تعلیم و تربیت رسمی و عمومی (بخش نخست تا صفحه ۱۹۲). وزارت آموزش و پرورش.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند برنامه درسی ملی. وزارت آموزش و پرورش.
- صافی، احمد (۱۳۸۵). سازمان و قوانین آموزش و پرورش. انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- سایت وزارت آموزش و پرورش: www.medu.ir/Portal/Home
- سایت شورای عالی انقلاب فرهنگی: <http://sccr.ir/pages>
- سایت دولت: <http://dolat.ir>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیرنده بینشی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اخلاق حرفه‌ای معلم (با تاکید بر حقوق و تکالیف اسلامی)»

۱. معرفی درس و منطق آن

تربیت ماهیتی اخلاقی دارد. چنین نسبتی بین اخلاق و تربیت ایجاد می‌کند که تمامی عناصر و فرایندهای تربیت گوناگون از ارزش‌های اخلاقی متأثر باشد. در واقع هر موقعیت تربیتی یک موقعیت اخلاقی نیز می‌باشد که در آن کنشی اخلاقی رخ می‌دهد. یعنی مبتنی بر حقوق و تکالیفی از منظر اخلاقی است براین اساس معلم به مثابه عامل اصلی و هدایت کننده جریان تربیت در موقعیت‌های تربیتی باید در باره چیستی و چگونگی اصول اخلاقی (حقوق و تکالیف) حاکم بر موقعیت‌های تربیتی به شناخت وثیقی رسیده و نسبت به آن‌ها حساسیت داشته باشد. تا در عرصه عمل تربیت ارزش‌ها و اصول اخلاقی نمود یابد. به عبارتی دانشجویان باید به درک عمیق از ارزش‌های اخلاقی (حقوق و تکالیف) حاکم بر موقعیت‌های تربیتی برسند تا قادر باشند موقعیت‌های تربیتی را در راستای تحقق اهداف از منظر اخلاقی اصلاح و بهبود بخشند. حاکمیت اصول اخلاقی بر مناسبات جاری بر موقعیت‌های تربیتی از یک سو موجب تسریع و ارتقا رشد اخلاقی متریان خواهد شد واز سویی دیگر موجب ایجاد فضا و بستری مناسب برای تعالی متریان در ساحت‌های دیگر تربیت خواهد گردید.

نام درس: اخلاق حرفه‌ای معلم (با تاکید بر حقوق و تکالیف اسلامی)				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و سازمان‌های آموزشی) را از منظر اصول و ارزش‌های اخلاق حرفه ای (حقوق و تکالیف) تحلیل و مقایسه می‌نماید. موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و سازمان‌های آموزشی) را از منظر اصول و ارزش‌های اخلاق حرفه ای (حقوق و تکالیف) نقد می‌نماید. در شرایط تعارض آمیز اخلاقی حرفه ای (حقوق و تکالیف) در موقعیت‌های تربیتی (فردی و سازمانی) قادر به تصمیم گیری است.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۳ واحد نظری زمان درس: ۴۸ ساعت
				شایستگی اساسی: PK
ملاک‌ها پیامدها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
شناسایی و تحلیل موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان‌های تربیتی) از منظر اخلاق حرفه ای (حقوق و تکالیف)	در موقعیت‌های مختلف تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان‌های تربیتی) اصول و ارزش‌های اخلاقی (حقوق و تکالیف) را صرفاً شناسایی کرده و برای	با کنار هم نهادن موقعیت‌های تربیتی مختلف (عمل فردی معلم و سازمان‌های تربیتی)، نقاط اختلاف و اشتراک آن‌ها را از منظر ارزش‌های اخلاقی (حقوق و تکالیف) شناسایی	تبیین (دلیل آوری) مناسبی برای چرایی وجوه اختلاف و اشتراک موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان‌های تربیتی) را از منظر اخلاق حرفه ای (حقوق و تکالیف) ارائه	

	تحلیل خود دلایل قانع کننده ای ارائه نمی دهد.	می کند	می دهد.
نقد موقعیت های تربیتی (عمل فردی " معلم" و سازمان های تربیتی) از منظر اصول و ارزش های اخلاق حرفه ای/ (حقوق و تکالیف)	در مقایسه عناصر و مؤلفه های موقعیت تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان های تربیتی) با ارزش ها و اصول اخلاق حرفه ای (حقوق و تکالیف) صرفاً ضعف ها و قوت های موجود را در آن شناسایی و فهرست می نماید.	برای ضعف ها و قوت های شناسایی شده در یک موقعیت تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان های تربیتی) استدلال های اخلاقی (توجیهات) مناسبی از منظر اصول و ارزش های اخلاقی (حقوق و تکالیف) ارائه می دهد.	دلایل و عوامل مؤثر در ایجاد ضعف و قوت در یک موقعیت تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان های تربیتی) را از منظر اخلاق حرفه ای (حقوق و تکالیف) بیان می کند و پیشنهاد های مناسب برای بهبود آن ارائه می دهد.
تصمیم گیری در شرایط تعارض آمیز اخلاقی در موقعیت های تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان های تربیتی)	با تحلیل یک موقعیت تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان های تربیتی) تعارض آمیز اخلاقی اصول و ارزش شهای اخلاق حرفه ای متعارض (حقوق و تکالیف) را صرفاً شناسایی و بیان می نماید اما قادر به تحلیل نتایج آن ها نیست	با تحلیل یک موقعیت تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان های تربیتی) تعارض آمیز اخلاقی نتایج و آثار هر یک از ارزش های اخلاقی حرفه ای (حقوق و تکالیف) را بررسی و تشریح می نماید.	با تحلیل یک موقعیت تربیتی (عمل فردی معلم و سازمان های تربیتی) یکی از اصول و ارزش های اخلاقی (حقوق و تکالیف) موجود در موقعیت تعارض آمیز تربیتی را انتخاب کرده و برای انتخاب و تصمیم خود دلایل قابل قبولی ارائه می دهد.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش اول: چپستی اخلاق حرفه ای در تربیت

- حرفه و ابعاد آن
- اخلاق و تفاوت آن با هنجارهای اجتماعی دیگر
- اخلاق حرفه ای

- اخلاق حرفه در تربیت
- ابعاد اخلاق حرفه ای تربیت (اخلاق (حقوق و تکالیف) معلمی، اخلاق (حقوق و تکالیف) سازمان‌های تربیتی)
- دوگانه اخلاقی حق / مسئولیت (حقوق و تکالیف)

فعالیت یادگیری:

- مطالعه و جمع آوری مطالب در باره موضوعات مورد بحث قبل از کلاس و ارائه آن به کلاس و استاد
- مشارکت در بحث کلاسی

فعالیت عملکردی:

- تهیه فهرستی از تعاریف مختلف در باره اخلاق حرفه ای تربیت و انتخاب یک تعریف از اخلاق حرفه ای تربیت و ارائه دلیل برای آن

بخش دوم: چرایی و ضرورت اخلاق حرفه ای تربیت

- نقش و جایگاه اخلاق حرفه ای
- آثار و نتایج اخلاق حرفه ای در محیط‌های تربیتی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی

فصل سوم: چگونگی اخلاق حرفه ای تربیت

اخلاق (حقوق و تکالیف) معلمی در زمینه:

- شیوه حضور در کلاس درس
- تدریس و آمادگی برای آن
- ارزشیابی دانش آموزان
- کلاس داری نظم
- ارتباط با همکاران
- ارتباط با والدین دانش آموزان
- ارتباط با جامعه محلی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- شناسایی مصادیق هر یک از وظایف در منابع و متون اسلامی
- شناسایی و بیان مصادیق واقعی از هریک از مسئولیت‌ها در تجارب زیسته معلمان و شخصیت برجسته تاریخی
- تشریح ارزش و اهمیت و پیامدهای هر یک از مسئولیت‌ها به صورت مکتوب و ارائه به کلاس

فعالیت عملکردی:

- تحلیل یک موقعیت یادگیری (واقعی از طریق مشاهده یا بررسی تاریخی از طریق تحلیل فیلم‌های دارای مضامین تربیتی مانند فیلم ستاره‌های روی زمین) و بررسی آن از منظر مسئولیت‌های معلم در زمینه‌های مختلف.
- مقایسه موقعیت‌های یادگیری مختلف (واقعی از طریق مشاهده یا بررسی تاریخی از طریق تحلیل فیلم‌های دارای مضامین تربیتی مانند فیلم ستاره‌های روی زمین) از منظر مسئولیت‌های معلم و شناسایی اشتراک و اختلافات این موقعیت‌ها با هم.

اخلاق (حقوق و تکالیف) سازمان‌های تربیتی در قبال:

- معلم و کارکنان
- دانش آموزان
- والدین دانش آموزان
- جامعه محلی و سازمان‌های تربیتی همجوار
- در قبال سطوح بالاتر مدیریت

فعالیت‌های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- شناسایی مصادیق هر یک از وظایف در منابع و متون اسلامی
- شناسایی و بیان مصادیق واقعی از هریک از مسئولیت‌ها در تجارب زیسته معلمان و شخصیت برجسته تاریخی
- تشریح ارزش و اهمیت و پیامدهای هر یک از مسئولیت‌ها به صورت مکتوب و ارائه به کلاس

فعالیت‌های عملکردی:

- تحلیل یک موقعیت یادگیری (واقعی از طریق مشاهده یا بررسی تاریخی از طریق تحلیل فیلم‌های دارای مضامین تربیتی مانند فیلم ستاره‌های روی زمین) و بررسی آن از منظر مسئولیت‌های معلم در زمینه‌های مختلف.
- مقایسه موقعیت‌های یادگیری مختلف (واقعی از طریق مشاهده یا بررسی تاریخی از طریق تحلیل فیلم‌های دارای مضامین تربیتی مانند فیلم ستاره‌های روی زمین) از منظر مسئولیت‌های معلم و شناسایی اشتراک و اختلافات این موقعیت‌ها با هم.

مسائل اخلاق حرفه ای تربیت

- مفهوم شناسی تعارضات اخلاقی در موقعیت‌های تربیتی
- مصادیق یابی تعارضات اخلاقی در موقعیت‌های تربیتی مانند:
  - مسائل اخلاقی در فرایندهای یاددهی یادگیری
  - مسائل اخلاقی در فرایند ارزشیابی تحصیلی دانش آموزان
  - مسائل اخلاقی در مدیریت کلاس
  - مسائل اخلاقی در ارتباط با والدین
  - مسائل اخلاقی در ارتباط با همکاران
  - مسائل اخلاقی در ارتباط با دانش آموزان با مشکلات ویژه
- و.....

- شیوه مواجهه با تعارضات اخلاقی در موقعیت‌های تربیتی

فعالیت‌های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده مشارکت در بحث‌های کلاسی
- شناسایی و بیان مصادیق واقعی از هریک از مسائل اخلاقی در تجارب زیسته معلمان و شخصیت‌های برجسته تاریخی معلم (ایرانی، اسلامی و خارجی) و تحلیل موقعیت‌ها از نظر ارزش‌های متعارض در آن

- ارائه راه حل اخلاقی برای هریک از موقعیت‌های تعارض آمیز اخلاقی مطرح شده در کلاس و اقامه دلیل برای انتخاب خود

فعالیت‌های عملکردی:

- تحلیل یک موقعیت یادگیری (واقعی از طریق مشاهده یا بررسی تاریخی از طریق تحلیل فیلم‌های دارای مضامین تربیتی مانند فیلم ستاره‌های روی زمین) و بررسی آن از منظر وجود تعارض اخلاق حرفه ای و شناخت ارزش‌های متعارض در آن
- مقایسه موقعیت‌های یادگیری مختلف (واقعی از طریق مشاهده یا بررسی تاریخی از طریق تحلیل فیلم‌های دارای مضامین تربیتی مانند فیلم ستاره‌های روی زمین) از منظر مسئولیت‌های معلم و شناسایی اشتراک و اختلافات این موقعیت‌ها با هم.
- شناخت ارزش‌های متعارض در یک موقعیت یادگیری (واقعی از طریق مشاهده یا بررسی روایت‌های تاریخی یا تحلیل فیلم‌های دارای مضامین تربیتی) و ارائه راه حل مناسب اخلاقی برای برون رفت از موقعیت تعارض آمیز و اقامه دلیل برای راه حل پیشنهادی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

فرامرزی قراملکی، احد؛ برخورداری، زینب و موحدی، فائزه (۱۳۹۵)، اخلاق حرفه‌ای در مدرسه. تهران: موسسه خیریه شهید مهدوی.

حجتی، سیدمحمدباقر (۱۳۸۶)، آداب تعلیم و تربیت در اسلام، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران.
امیدوار، آ. ف. (۱۳۸۳)، اخلاق تدریس در آیین آیات و روایات، دفتر نشر معارف، قم.

منابع فرعی:

بیرونی، راضیه و باقری، خسرو (۱۳۸۷)، مبانی و اصول اخلاق تدریس بر اساس فلسفه اخلاق اسلامی، روان‌شناسی و علوم تربیتی، سال سی و هشتم، ش ۳، ص ۱۱۵.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «تاریخ اندیشه‌ها و عمل تربیتی در اسلام و ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن:

تعلیم و تربیت امروز ایران هنوز بشدت به تقلید و مصرف دانش ت.ت تولیدی جهان غرب متکی است، به همین دلیل با وجود تعدد دیدگاه‌های تربیتی - تعلیمی و گستردگی منابع در مراکز آموزش عالی کشور، کماکان معلمان مشکل شکاف میان تجویزات این دیدگاه‌ها با اقتضائات فرهنگی - بومی در مدرسه بر جای خود باقی است. برای رفع این شکاف آشنایی با اندیشه‌های تربیتی و تجربیات عملی بومی که برخاسته از فرهنگ اسلامی - ایرانی است، می‌تواند دانشجومعلمان را با تولیدات بومی - فرهنگی جامعه‌شان در حوزه ی تعلیم و تربیت آشنا سازد. و این آشنایی در ایجاد هویت معلمی هم از حیث فکری و هم از حیث آشنایی با الگوهای قابل تامل و قابل استفاده، ایفای نقش می‌کند. سوم آن که پیش فرض ناخودآگاه برتری دانش تعلیم و تربیت مدرن را که حدود یک قرن است بر اندیشه ی دست اندرکاران این عرصه سیطره دارد، دچار خدشه می‌سازد. و بالاخره می‌تواند به حل مشکل گسست میان حال و گذشته ی تعلیم و تربیت ما که به واسطه ی مدرنیزاسیون ایجاد شده است، کمک کند. مشکل جدایی و احساس عدم سنخیت مسایل تعلیم و تربیت امروز و گذشته ی پیش مدرن ایران که ما نیازمند بازگشت به آن هستیم، به جز آشنایی با اندیشه‌ها و تجربیات مریبان و اندیشمندان مسلمان و ایرانی به عنوان یک قدم اولیه و ضروری میسر نخواهد بود.

نام درس: تاریخ اندیشه‌ها و عمل تربیتی در اسلام و ایران				مشخصات درس
۲- اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:				نوع درس: نظری
				تعداد واحد: ۲ واحد
				زمان درس: ۳۲ ساعت
				پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: PK
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	

ترسیم تصویری کلان و کل گرایانه درباره ی روند عمل و اندیشه ی تربیت	با اندیشه ها و اقدامات تربیتی در هر دوره به طور جزئی آشناست ولی مبانی شکل گیری و تداوم اندیشه ها و اعمال تربیتی را نمی داند.	زمینه ها و مبانی مختلف شکل گیری و تداوم اندیشه ها و اعمال تربیتی در هر دوره تاریخی را می شناسد و تحلیل می کند.	نگاهی تحلیلی و تبیینی به اندیشه ها و اقدامات تربیتی در هر دوره، با توجه به نسبت آن ها با مبانی ایجابی و نگاهی برآیندی در قالب تصویر محصولات تربیتی هر دوره ی تاریخی دارد.
توصیف و تحلیل جایگاه کنونی اقدامات تربیتی در بستر تلاش های انجام شده تاکنون	اندیشه ها و اقدامات تربیتی در دوره ی معاصر(حال) به عنوان آخرین دوره ی بررسی شده در طول دوره های چهارگانه تاریخی را توصیف می کند.	به مقایسه ی وضعیت موجود اندیشه ها و عمل تربیتی با موارد متناظر در دوره های گذشته و یافتن مشابهت ها، تفاوت ها و علت آنها با توجه به مبانی آنها. می پردازد.	به تبیین نسبت وضعیت موجود(اندیشه ها و اقدامات) گذشته و امروز و تعیین میزان سنخیت تلاش های امروز با اندوخته های تربیتی گذشته می پردازد.
تبیین هویت معلمی از منظر تاریخی تربیتی	می داند که معلمی در هر دوره ی تاریخی چه تعریف و جایگاهی دارد، چه ویژگی هایی دارد و چگونه ایفای نقش می کند و معلمان بزرگ چه کسانی بودند.	می داند که اندیشه ها و عمل تربیتی در هر دوره با هویت معلمی در هر دوره ی تاریخی چه نسبت و سنخیتی دارد.	قادر است به تحلیل و تبیین هویت معلمی در گذشته و مقایسه ی آن با هویت معلمی در دوره ی معاصر بپردازد و می تواند تحلیل کند که سنخیت هویت معلمی امروز و گذشته چگونه است.

گزينش الگو برای معلمی	الگوهايی را برخاسته از اندیشه ها و اقدامات تربیتی در هر دوره پیشنهاد و به مقایسه ی الگوهاي پيشنهادی با یکدیگر می پردازد. بدون این که معیارهاي شناسایی و انتخاب دقیقی را ارائه دهد.	قادر به انتخاب الگوهاي مناسب هر دوره و ارائه ی دلایل انتخاب ها در گزينش الگوی معلمی می باشد.	قادر به سنجش الگوهاي مناسب انتخابی دوره ها باتوجه به اقتضائات تدریس در دوره ی معاصر و الگوهاي پیشنهادی و گزينش شده ی این دوره است و می تواند الگوهاي مناسب نهایی ارائه دهد.
--------------------------	---	--	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

توضیح یک : این عنوان آموزش و پرورش را در چهار دوره ی زمانی در بر می گیرد؛ در دوره ی باستان ایران، در دوره ی ایران اسلامی شده، در دوره ی ایران مدرن شده و دوره ی جمهوری اسلامی ایران

توضیح دو: ارائه ی اندیشه های تربیتی و عمل تربیت در طول تاریخ تعلیم و تربیت، لزوماً رابطه ی ضروری علت و معلولی نداشته اند. در واقع اندیشه های تربیتی همواره اعم از عمل تربیت بوده است؛ زیرا هر چند بی تردید در پشت هر عمل تربیتی، پیش فرض هایی وجود دارد، اما اندیشه های تربیتی که در واقع تفکرات تصریح شده یا ضمنی یک متفکر یا صاحب نظر یا شخصیت برجسته است، ممکن است مبنای اقدامات تربیتی قرار گرفته باشد، یا خیر! در مقابل عمل تربیت، گاه بر چنین اندیشه هایی استوار بوده است و گاه خیر و گاه حتی دور از آنها بوده است.

به این ترتیب، در اینجا اندیشه های تربیتی و آشخور آنها، عمل و اقدامات تربیتی، محصولات این اقدامات و نسبت آنها با اندیشه های تربیتی در هر دوره ی زمانی مورد بررسی قرار می گیرد.

توضیح سه: عمل تربیت در سطوح مختلفی قابل بررسی است. اما سه سطح شاخص آن را می توان به عنوان اقدامات تربیتی در دوره ی خردسالی (هفت سال اول)، در دوره ی کودکی تا نوجوانی (هفت سال دوم)، و در دوره ی نوجوانی و جوانی (هفت سال سوم) معرفی کرد. دوره ی اول، اقدامات تربیتی در خانه و توسط والدین، دوره ی دوم اقدامات تربیتی در مدرسه و توسط معلم، و دوره ی سوم به اقدامات تربیتی در مدارس علوم دینی و توسط استاد اختصاص می یابد.

توضیح چهار: میزان اطلاعات و منابع مناسب برای بررسی این دوره ها یکسان نیست. بدیهی است که هر چه دوره ای تاریخی تر باشد، یافتن اطلاعات جزئی تر و دقیق تر درباره ی آن دشوارتر می باشد. نیز گزارش های تاریخی از اندیشه ها بیش از گزارش اقدامات تربیتی هر دوره است.

توضیح پنجم: سهم دوره های تاریخی در بررسی با توجه به حجم اطلاعات در دسترس و نیز اهمیت آنها در فهم شرایط موجود تعیین می شود.

با توجه به توضیحات بالا، سرفصل های درس تنظیم می شود:

دوره ی باستان (۳ جلسه) -

- تعریف دوره ی باستان و ویژگی های آن

- روش و منابع پژوهش درباره ی تعلیم و تربیت در دوره ی باستان
- توصیفی از عمل تربیت در دوره ی باستان
- منابع دستیابی به نحوه ی عمل تربیتی در دوره ی باستان
- مولفه های عمل و اقدامات تربیتی در دوره ی باستان
- محصولات تعلیم و تربیت دوره ی باستان
- منابع اندیشه های تربیتی در دوره ی باستان
- متون دینی و آموزه های اوستا
- پندنامک ها
- گزارش های مورخین دوره ی باستان درباره ی تربیت در ایران
- گزارش های تاریخی درباره ی تلاش های اصلاح گران دوره ی باستان (مانی و مزدک) و جنبه های تربیتی آن ها
- اندیشه های تربیتی در دوره ی باستان، جهت گیری ها و محتوای آن ها
- توصیف مبانی اندیشه ها و اقدامات تربیتی در دوره ی باستان

تکالیف یادگیری

با توجه به محدودیت ناشی از ساعات درس، تکالیف ذکر شده میان دانشجویان توزیع می شود. نکته ی بسیار مهم آن است که دانشجویان باید تمامی گزارش ها را به اختصار^{۱۲} در کلاس درس ارائه دهند و بازخورد استاد و سایر دانشجویان را درباره ی آن دریافت کنند:

- تهیه ی گزارش توصیفی از ویژگی های دوره ی باستان
- تهیه ی گزارش از متون اوستایی به عنوان مبانی دینی تعلیم و تربیت دوره ی باستان
- توصیف فرآیند اقدامات تربیتی در دوره ی باستان

تکالیف عملکردی

با توجه به محدودیت ناشی از ساعات درس، تکالیف ذکر شده میان دانشجویان توزیع می شود. نکته ی بسیار مهم آن است که دانشجویان باید تمامی گزارش ها را به اختصار در کلاس درس ارائه دهند و بازخورد استاد و سایر دانشجویان را درباره ی آن دریافت کنند:

- تحلیل محتوای پندنامک ها
- تبیین اندیشه های تربیتی مانی، مزدک و مبانی آنها
- تبیین جایگاه، ویژگی ها و نحوه ی عمل معلم در دوره ی باستان

^{۱۲} با توجه به ضرورت ارائه ی گزارش های دانشجویی در کلاس و جمعیت دانشجویان هر کلاس، استفاده از روش ارائه ی مقالات در همایش ها و تعیین پانزده دقیقه ارائه و پنج دقیقه پرسش و پاسخ برای هر یک، می تواند به تعداد بیشتری از دانشجویان فرصت ارائه ی گزارش را فراهم کند.

- بررسی سنخیت اندیشه های مانی و مزدک با اقدامات تربیتی دوره ی باستان
- استنتاج ویژگی های محصولات تربیتی دوره ی باستان (تکلیف تمام دانشجویان برای ارائه به استاد)
- ارائه ی تصویر کلی تربیت در دوره ی باستان (تکلیف تمام دانشجویان برای ارائه به استاد)
- ارائه ی دریافت های شهودی توسط دانشجویان درباره ی مطالعات و محتوای مطروحه در موضوع معلم، مدرسه، مربی، متربی یا دانش آموز، ماهیت تعلیم و تربیت و محصولات آن

دوره ی اسلامی (۵ جلسه)

- تعریف دوره ی اسلامی و ویژگی های آن
- روش و منابع پژوهش در باره ی تعلیم و تربیت در دوره ی اسلامی و تمایز های آن با دوره ی قبل
- توصیفی از عمل تربیت در دوره ی اسلامی و زیر دوره های آن.
- منابع دستیابی به نحوه ی عمل تربیتی در دوره ی اسلامی
- مولفه های اقدامات و عمل تربیتی در دوره ی اسلامی و زیردوره های آن
- توصیف مبانی اندیشه ها و اقدامات تربیت در دوره ی اسلامی
- منابع اندیشه های تربیتی در دوره ی اسلامی
- قرآن، حدیث و سنت
- ادبیات و شعر
- آثار اندیشمندان مسلمان: آثار اخلاقی، آثار فلسفی، آثار اجتماعی و سیاسی
- نظریه پردازان تربیتی در دوره ی اسلامی:
- قرآن و متون دینی بستر نظریه پردازی تربیتی در دوره ی اسلامی
- متون دینی: نهج البلاغه
- فیلسوفان: بوعلی و خواجه نصیرالدین، ملاصدرا
- متکلمین: غزالی
- شعرا: سعدی، قابوس بن وشمگیر
- اهل حدیث و فقها: شیخ طوسی، مجلسی،
- عرفا و متصوفه: مولانا
- اندیشمندان اجتماعی و سیاسی: خواجه نظام الملک، ابن خلدون

تکالیف یادگیری

با توجه به محدودیت ناشی از ساعات درس، تکالیف ذکر شده میان دانشجویان توزیع می شود. نکته ی بسیار مهم آن است که دانشجویان باید تمامی گزارش ها را به اختصار در کلاس درس ارائه دهند و بازخورد استاد و سایر دانشجویان را درباره ی آن دریافت کنند.

- انتخاب و تهیه ی گزارش از آرای تربیتی اندیشمندان (گروه های مختلف) و مبانی آن ها
- جستجو و گزارش اقدامات تربیتی از آثار (کتاب های) مختلف تاریخی دوره ی اسلامی

تکالیف عملکردی

- با توجه به محدودیت ناشی از ساعات درس، تکالیف ذکر شده میان دانشجویان توزیع می شود. نکته ی مهم آن است که دانشجویان باید تمامی گزارش ها را به اختصار در کلاس درس ارائه دهند و مورد ارزیابی هر چند محدود قرار گیرد):
- مقایسه ی انواع دیدگاه ها و اندیشه های تربیتی ارائه شده و بررسی نسبت آنها
- دسته بندی انواع اندیشه های تربیتی در دوره ی اسلامی
- دسته بندی اقدامات تربیتی در دوره ی اسلامی و نسبت و سنخیت آنها با اندیشه های تاریخی این دوره
- تبیین جایگاه، ویژگی ها و نحوه ی عمل معلم در دوره ی اسلامی
- استنتاج ویژگی های محصولات تربیتی دوره ی اسلامی (تکالیف تمام دانشجویان)
- ارائه ی تصویر کلی تربیت در دوره ی اسلامی (تکالیف تمام دانشجویان)
- ارائه ی دریافت های شهودی توسط دانشجویان درباره ی مطالعات و محتوای مطروحه در موضوع معلم، مدرسه، مربی، متربی یا دانش آموز، ماهیت تعلیم و تربیت و محصولات آن
- مقایسه ی ویژگی ها و تصویر تربیت با دوره ی پیشین

دوره ی مدرن شدگی (۴ جلسه)

- تعریف دوره ی مدرن شدگی و ویژگی های آن و تفاوت آن با دو دوره ی پیشین
- روش و منابع پژوهش در دوره ی مدرن شدگی آموزش و پرورش ایران
- توصیفی از عمل تربیت در دوره ی مدرن شدگی و تمایز های آن با دوره های قبل
- منابع دستیابی به نحوه ی عمل تربیتی در دوره ی مدرن شدگی
- وجود مراتبی در نوع عمل تربیت از آغاز دوره ی مدرن شدگی تا پایان عصر پهلوی
- عصر قاجار : انواع تلاش ها و ماهیت آنها، جهت گیری فعالیتهای تربیتی، نوع فعالیت های تربیتی – تعلیمی، محصولات تربیتی عصر قاجار ،
- عصر پهلوی : جهت گیری فعالیت های تربیتی، محتوای فعالیت های تربیتی، انواع فعالیت های تربیتی، محصولات تربیتی عصر پهلوی،
- توصیف مبانی اندیشه ها و اقدامات تربیت در دوره ی مدرن شدگی
- اندیشه های تربیتی و نظریه پردازان تربیتی
- وجود طیف در انواع اندیشه های تربیتی و اندیشمندان تربیتی
- جریان های تربیتی شکل گرفته در عصر پهلوی (تلاش گران عرصه ی تعلیم و تربیت)

- منابع اندیشه های تربیتی
- اندیشه ها ی جهان مدرن و آثار اندیشمندان جهان غرب
- خاطرات نگارش یافته ی عصر قاجار
- متون دینی و متون بازخوانی شده ی دینی
- آثار فرهنگی - اجتماعی اندیشه ورزان فرهنگی - اجتماعی - سیاسی
- اندیشه های تربیتی و اندیشه ورزان تربیتی در عصر پهلوی
- (آیا عصر پهلوی نظریه پرداز تربیتی داشته است؟)

تکالیف یادگیری

با توجه به محدودیت ناشی از ساعات درس، تکالیف ذکر شده میان دانشجویان توزیع می شود. نکته ی بسیار مهم آن است که دانشجویان باید تمامی گزارش ها را به اختصار در کلاس درس ارائه دهند و بازخورد استاد و سایر دانشجویان را درباره ی آن دریافت کنند:

- انتخاب و تهیه ی گزارش از حوادث و آرای تربیتی طیف اندیشمندان دوره ی مدرن شدگی و مبانی آن ها
- جستجو و گزارش اقدامات تربیتی و تحولات آن در دوره ی مدرن شدگی
- تهیه ی گزارش از نظریات و عمل تربیتی مربیان دوره ی مدرن شدگی
- تهیه ی گزارش از آثار تربیتی دوره ی مدرن شدگی - کتاب ها و مجله ها

تکالیف عملکردی

- با توجه به محدودیت ناشی از ساعات درس، تکالیف ذکر شده میان دانشجویان توزیع می شود. نکته ی بسیار مهم آن است که دانشجویان باید تمامی گزارش ها را به اختصار در کلاس درس ارائه دهند و بازخورد استاد و سایر دانشجویان را درباره ی آن دریافت کنند:

- مقایسه ی انواع دیدگاه ها و اندیشه های تربیتی ارائه شده و بررسی نسبت آنها با دوره ی پیش مدرن
- دسته بندی انواع اندیشه های تربیتی در دوره ی مدرن شدگی
- دسته بندی اقدامات تربیتی در دوره ی مدرن شدگی و نسبت و سنخیت آنها با اندیشه های تربیتی این دوره
- تبیین جایگاه ، ویژگی ها و نحوه ی عمل معلم در دوره ی اسلامی
- تحلیل فعالی های مربیان بزرگ دوره ی مدرن شدگی
- استنتاج ویژگی های محصولات تربیتی دوره ی مدرن شدگی (تکلیف تمام دانشجویان)
- ارائه ی تصویر کلی تربیت در دوره ی مدرن شدگی (تکلیف تمام دانشجویان)
- ارائه ی دریافت های شهودی توسط دانشجویان درباره ی مطالعات و محتوای مطروحه در موضوع معلم، مدرسه، مربی، مربی یا دانش آموز ، ماهیت تعلیم و تربیت و محصولات آن

- مقایسه ی ویژگی ها و تصویر تربیت با دوره های پیشین

دوره ی جمهوری اسلامی ایران (۴ جلسه)-

- تعریف دوره ی جمهوری اسلامی ایران و ویژگی های آن و تفاوت آن با دوره های پیشین
- مطالبات نظام جمهوری اسلامی در موضوع آموزش و پرورش و تلاش برای نیل به یک تحول بنیادین به سوی تعلیم و تربیت اسلامی
- توصیفی از عمل تربیت و جوانب آن در دوره ی جمهوری اسلامی و تمایزهای آن با دوره های پیشین
- منابع دستیابی به نحوه ی عمل تربیتی در دوره ی جمهوری اسلامی ایران
- جهت گیری های عمل تربیت، انواع اقدامات تربیتی، گستره ی عمل تربیتی، محصولات تربیتی در دوره ی جمهوری اسلامی.
- توصیف مبانی اندیشه ها و اقدامات تربیت در دوره ی اسلامی
- زیر دوره های شکل گرفته در فرآیند تربیت در دهه های جمهوری اسلامی تاکنون:
  - دهه ی شصت و هفتاد- دوره ی انفعال و پذیرش در متربیان
  - دهه ی هشتاد و نود- دوره ی انفعال والدین، مربیان و اولیای مدرسه
- رسانه ها و تاثیر آنها بر اندیشه ها و عمل تربیتی
- دشواری های گسترش جهان مجازی برای فرآیند عمل تربیت
- اندیشه ها و اندیشه ورزان تربیتی
- منابع اندیشه های تربیتی
- منابع تربیت اسلامی که در سطح گسترده ای تالیف و ارائه شده است.
- تجربه های نگارش یافته ی فعالان تعلیم و تربیت عصر پهلوی
- اندیشه ها و نظریات جهان تعلیم و تربیت غرب
- دانشگاهیان و اندیشه ورزی تربیتی. نسبت دانشگاه با اندیشه های تربیتی و عمل تربیت در دوره ی جمهوری اسلامی

تکالیف یادگیری

- با توجه به محدودیت ناشی از ساعات درس، تکالیف ذکر شده میان دانشجویان توزیع می شود. نکته ی بسیار مهم آن است که دانشجویان باید تمامی گزارش ها را به اختصار در کلاس درس ارائه دهند و بازخورد استاد و سایر دانشجویان را درباره ی آن دریافت کنند.
- انتخاب و تهیه ی گزارش از اسناد دهه های پس از انقلاب اسلامی در خصوص مطالبات از نظام آموزشی - بیانات رهبران انقلاب در باره ی نظام آموزشی، دیدگاه صاحب نظران

- تهیه ی گزارش از جریان های تربیتی شکل گرفته پس از انقلاب اسلامی (جریان های غیر دولتی و دولتی - مسجد، موسسه های فرهنگی، مدارس خاص و ....)
- تهیه ی گزارش از جایگاه و ویژگی های معلم و نقش آن (مصاحبه و مراجعه به اسناد) و مبانی آن ها
- تهیه ی گزارش از معلمان تلاش گر و تاثیر گذار و تحلیل دیدگاه ها و اقدامات تربیتی ایشان و مبانی آن ها
- تهیه ی گزارش از تاثیر رسانه ها بر اندیشه ها و عمل تربیتی

تکالیف عملکردی (تمامی گزارش ها باید در کلاس درس ارائه شوند):

با توجه به محدودیت ناشی از ساعات درس، تکالیف ذکر شده میان دانشجویان توزیع می شود. نکته ی بسیار مهم آن است که دانشجویان باید تمامی گزارش ها را به اختصار در کلاس درس ارائه دهند و بازخورد استاد و سایر دانشجویان را درباره ی آن دریافت کنند:

- دسته بندی انواع اندیشه های تربیتی در دوره ی جمهوری اسلامی
- دسته بندی اقدامات تربیتی در دوره ی جمهوری اسلامی و نسبت و سنخیت آنها با اندیشه های تربیتی این دوره
- تحلیل و تبیین جایگاه، ویژگی ها و نحوه ی عمل معلم در دوره ی جمهوری اسلامی
- تحلیل فعالیت های مربیان بزرگ دوره ی مدرن شدگی
- استنتاج ویژگی های محصولات تربیتی دوره ی جمهوری اسلامی (تکلیف تمام دانشجویان)
- ارائه ی تصویر کلی تربیت در دوره ی جمهوری اسلامی (تکلیف تمام دانشجویان)
- ارائه ی دریافت های شهودی توسط دانشجویان درباره ی مطالعات و محتوای مطروحه در موضوع معلم، مدرسه، مربی، مربی یا دانش آموز، ماهیت تعلیم و تربیت و محصولات آن
- مقایسه ی ویژگی ها و تصویر تربیت با دوره های پیشین

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به ماهیت تاریخی درس، مطالعه ی مباحث بر اساس طرح درس برای دانشجویان ضروری است. بدین وسیله اطلاعات اولیه دانشجویان برای مشارکت و گفتگو و تحلیل مباحث در کلاس درس فراهم می شود. تدریس به هیچوجه نمی تواند به روش سخنرانی ارائه گردد. و فعالیت دانشجویان و رهبری آموزشی استاد در کلاس شرط توفیق درس می باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

این درس دارای منبع اصلی نیست.

منابع فرعی:

- منابع تاریخ عمومی هر دوره
- آثار اندیشمندان در هر دوره
- آثار تربیتی هر دوره

- آثار ادبیات و فرهنگ هر دوره
- کتاب های تاریخ تعلیم و تربیت

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی شامل آزمون کتبی و نیز انجام پژوهش و بررسی در محورهای ذکر شده در بخش تکالیف می باشد.
ارزشیابی پایانی: آزمون کتبی
ارزشیابی فرآیند: مطالعات آمادگی در هر جلسه، میزان مشارکت دانشجو در کلاس در هنگام طرح مباحث
ارزیابی پوشه کار: گزارش تکالیف یادگیری و عملکردی دانشجوین

سرفصل درس «نقش اجتماعی معلم از دیدگاه اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ارائه بینش، بحث و اندیشه ورزی پیرامون نقش اجتماعی-تربیتی معلم می تواند، دانشجویان معلمی را نسبت به وظیفه و رسالت خویش حساس کند و برخی چالش های نظری معطوف به بازتعریف این نقش در جامعه امروز را از پیش پای وی بردارد. این امر مستلزم شناخت دقیق مختصات عصر حاضر و مسائل خاص نسل جدید در آن، داشتن انگاره ای صحیح از جایگاه معلم در حرکت اصلاحی اجتماعی و آمادگی برای ایفای این نقش در این عصر است.

نام درس: نقش اجتماعی معلم از دیدگاه اسلام				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: (۱) تصویری روشن و واقع بینانه از مختصات عصر حاضر داشته باشد. (۲) معیارهای نوع مطلوب رابطه با دانش آموزان در این عصر را بشناسد و بتواند رابطه خود با دانش آموزانش را مبتنی بر آن تنظیم نماید. (۳) جایگاه وامکانهای مختلف خود را در مقام اصلاحگر اجتماعی در سلسله مراتبی از اجتماعات از کلاس گرفته تا جامعه بیابد. (۴) ویژگیهای اصلاح گری را بداند و قادر باشد مبتنی بر این ویژگیها و به اقتضای مختصات عصر حاضر، کنش اجتماعی فعالانه و موفقیت آمیز داشته باشد.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ واحد نظری زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد: نحوه تدریس:
				شایستگی اساسی: PK
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
داشتن تصویری روشن و واقع بینانه از مختصات عصر حاضر	مختصات و ویژگیهای عصر حاضر را می داند و می تواند برای هر یک نمونه فرضی ذکر کند .	می تواند با قرار گرفتن در یک موقعیت واقعی، مختصاتی از عصر حاضر که در آن بارز است را شناسایی کند و با بیان شواهد، توضیح دهد.	می تواند راه حل هایی را برای عبور یا تعدیل چالش های عصر حاضر ارائه دهد و در موقعیت تربیتی بکار گیرد.	
شناخت معیارهای نوع مطلوب رابطه با دانش آموزان در این عصر و توان تنظیم رابطه	معیارهای نوع مطلوب رابطه با دانش آموزان در این عصر را بداند و بتواند و در یک مصداق، حالت مطلوب و حالات	در یک موقعیت تربیتی، ابعاد رابطه تربیتی ممکن و مطرح را شناسایی کند و حالت مطلوب را در هر بعد، مشخص نماید.	بتواند در موقعیت تربیتی واقعی، ابعاد تربیتی را بشناسد و حالت مطلوب آن بعد را عملاً محقق کند.	

		نامطلوب را نشان دهد.		
شناخت و یافتن جایگاه وامکانهای مختلف خود در مقام اصلاحگر اجتماعی	قادر باشد تا مشکلات و معضلات اجتماع های تربیتی را بشناسد و تشریح کند.	قادر به تشخیص مؤلفه های مختلف بروز مشکلات باشد و فرضیه هایی در برون رفت از آنها داشته باشد.	قادر باشد در یک موقعیت واقعی، دست به اصلاح موقعیت و محیط اجتماعی بزند.	
فهم ویژگیهای اصلاح گری و قدرت انجام کنش اجتماعی فعال	ویژگیهای مقتضای اصلاح گری در عصر حاضر را می داند و می تواند آنها را در موقعیت های مختلف بازتعریف کند.	قادر است در زندگی مصلح-معلمان، ویژگیهای اصلاح گری را بازشناسی کند و متناظر آنها را در زمان حال معلوم نماید.	قادر است، ویژگیهای اصلاح گری را به صورت واقعی در موقعیتهای اجتماعی مختلف محقق سازد.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش نخست: ویژگیهای عصر حاضر

- فروریختن ساختارهای فیزیکی و مفهومی در عصر ارتباطات
- رویارویی اطلاعات با دانش
- رویارویی سرعت با تأمل در تصمیم
- رویارویی سنت با مدرنیته
- رویارویی عاملیت انسان با قدرت ساختارهای اجتماعی
- چالش معنا
- چالش هویت

تکالیف یادگیری:

- مطالعه و مرور مقاله چالش های تربیت اسلامی در قرن بیست و یکم، نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، جلد دوم.
- مطالعه و مرور فصل سوم از بازشناسی عاملیت انسانی در فضای مجازی

تکالیف عملکردی:

مصادق یابی ویژگیهای عصر حاضر با یکی از این موارد:

- حضور در یک شبکه اجتماعی، دسته بندی تجربیات شخصی از تاثیرات این شبکه ها بر زندگی
- مصاحبه های عمیق با سه دانش آموز دبیرستانی و پرسش از نگاه آنها به زندگی

بخش دوم: رابطه معلم و شاگرد

- مقبولیت: در میانه هیبت و هم سطحی
- الگوپردازی: در میانه مریدپروری و تک روی
- هدایت گری: در میانه اقتدارگرایی و تسهیل گری
- همراهی: در میانه نظاره گری و همپایی
- حقیقت گرایی: در میانه نفوذناپذیری و نسبی گرایی
- پایش: در میانه تفتیش تا عدم توجه

تکالیف یادگیری:

- مطالعه فصل هایی از دو کتاب نگاهی دوباره به تربیت اسلامی جلد دوم و نقش معلم در تربیت دینی مرتبط با آسیب و سلامت در تربیت دینی و رسالتهای معلم در تربیت

تکالیف عملکردی:

- گفتگو درباره قطب ها و بررسی نقاط قوت و ضعف هر قطب
- یافتن و تشریح نقاط بهینه در یک موقعیت تربیتی

بخش سوم: رسالتهای اجتماعی معلم

- واقع بینی: در میانه واقع زدگی و واقع گریزی
- اصلاحگری: در میانه انفعال و مقابله
- تبیین گری: در میانه شنوندگی و گویندگی
- ترسیم افق: در میانه اقتضا و توهم

تکالیف یادگیری:

- مطالعه فصل هشتم از کتاب فرهنگهای برنامه درسی و استخراج وظایف اجتماعی معلم از آن

تکالیف عملکردی:

- یافتن مصادیق رسالتهای اجتماعی معلم در زندگی و کنش معلمان مبرز چون میرزا حسن رشدیه، بهمن بیگی، مرحوم کرباسچیان، معلم کالوی بندر دیر، و ...

بخش چهارم: ماموریت های اجتماعی جدید معلم در عصر حاضر

- تبیین گری
- فراهم سازی موقعیت های انتخاب
- فراخوانی عوامل زیرساز انتخاب و تأمل بر آنها
- بازخوانی و بازتعریف معیارها
- نقادی و گزینشگری

- افق نگری و معنا بخشی
- کنشگری مسوولانه

تکالیف یادگیری:

- مطالعه فصل چهارم از بازتعریف عاملیت انسانی در فضای مجازی و نیز چالش های تربیت اسلامی در قرن بیست و یکم از کتاب نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، جلد دوم.

تکالیف عملکردی:

- گفتگو درباره قطب ها و بررسی نقاط قوت و ضعف هر قطب
- تلاش عملی برای محقق ساختن حداقل سه مؤلفه از رسالتهای جدید اجتماعی معلم در یک موضوع اجتماعی و ارائه گزارش آن به کلاس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس باید به توجه به مسائل عملی و واقعی عصر حاضر و توجه به تمرین عملی یافته های نظری دانشجویان تدریس شود. از این رو، مطالعه منظم دانشجویان، اندیشه ورزی و فرضیه پروری معطوف به مطالب نظری، داشتن مباحثه های گروهی، ارتباط با دانش آموزان حاضر و تحلیل ویژگیهای خاص آنها در عصر حاضر و نیز حضور در موقعیت های واقعی و تلاش برای تحقق اصلاح گری اجتماعی باید مد نظر قرار گیرد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

باقری، خسرو (۱۳۸۴). نگاهی دوباره تربیت اسلامی، جلد دوم، تهران: انتشارات مدرسه.
داوودی، محمد (۱۳۹۰). نقش معلم در تربیت دینی، قم: انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

منابع فرعی:

ژوزف، پاملا بلوتین و دیگران (۱۳۸۹). فرهنگهای برنامه درسی. ترجمه مهرمحمدی و همکاران، تهران: انتشارات سمت.
بیگی، سمیرا (۱۳۹۲). تحلیل عاملیت انسانی در مواجهه با فضای مجازی. پایان نامه کارشناسی ارشد، به راهنمایی نرگس سجادی، تهران: دانشگاه تهران.
سجادی، نرگس (۱۳۹۳). برنامه درسی انتقادی، دانشنامه برنامه درسی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری
ارزشیابی تکوینی: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها و نیز ارزشیابی از تکالیف عملکردی دانشجو در طول ترم

سرفصل درس «روانشناسی تربیتی»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس فعالیت هدفمندی است که نیل به آن در گرو آگاهی معلمان از اصول تدریس اثر بخش است. چرا که در شرایط فعلی معلمای همواره خود را با این پرسش های جدیدی روبرو می بینند و نیازمند آن هستند تا با مسئله ها و موقعیت های پیش بینی شده ای که دانش آموزان با خود به کلاس درس می آورند/ روبرو هستند به شیوه خلاقانه ای برخورد نمایند. آن ها به طور مداوم باید به پرسش هایی از این دست در فرآیند عمل حرفه ای خود پاسخ دهند: چه اهدافی برای یادگیری دارای بیشترین ارزش است؟ دانش آموزان از چه توانمندی ها و ظرفیت هایی برخوردارند؟ نقش آنان در خلق موقعیت های یادگیری اثر بخش چیست؟ چگونه می توانند از موفقیت ها و خطا های خود برای اتخاذ تصمیمات در آینده بهره بگیرند؟ مطالعه روانشناسی تربیتی به دانشجومعلمان کمک خواهد کرد تا از یافته های علمی پژوهشی برای پاسخ به مسئله ها یا پرسش هایی که با آن روبرو می شوند استفاده نموده و بتواند با تعمق در آن به توسعه ظرفیت ها و نیز متراکم شدن تجربیات خود در آینده کمک کنند.

نام درس: روانشناسی تربیتی				شخصیات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با شناخت نقش یافته های علمی در زمینه تدریس اثر بخش تصمیمات آموزشی / و تربیتی اتخاذ شده در سطح کلاس درس / مدرسه را تحلیل و گزارش نماید.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد: -
				شایستگی اساسی: <i>Pk&ck</i> کد ۱-۱& ۲-۲&۲-۱&۱-۲ ۲-۳&
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک ها	یافته های علمی
در بررسی منابع علمی- پژوهشی توانسته است اطلاعات به روز و معتبری را جمع آوری کرده و آن را در قالب یک مقاله منسجم به همراه پیشنهادها کاربردی ارائه کند.	در بررسی منابع علمی- پژوهشی توانسته است اطلاعات معتبری را جمع آوری کرده و آن را در قالب یک مقاله منسجم ارائه کند.	در بررسی منابع علمی- پژوهشی توانسته است اطلاعات معتبری را جمع آوری کند اما، آن را در قالب یک مقاله منسجم ارائه نکرده است.		

<p>تدریس اثر بخش</p>	<p>در بررسی عملکرد معلم در کلاس درس توانسته است برخی از ملاک های تدریس اثر بخش را شناسایی کند اما نتوانسته ارتباط میان آن ها را برای تأثیر گذاری بر یادگیری دانش آموزان تحلیل نماید.</p>	<p>در بررسی عملکرد معلم در کلاس درس توانسته است ملاک های تدریس اثر بخش را شناسایی نموده و رابطه میان آن ها به جهت تأثیر بر یادگیری دانش آموزان تحلیل نماید.</p>	<p>در بررسی عملکرد معلم در کلاس درس توانسته است ملاک های تدریس اثر بخش را شناسایی نموده و رابطه میان آن ها به جهت تأثیر بر یادگیری دانش آموزان تحلیل نماید و پیشنهاداتی برای لحاظ نمودن ویژگی ها و موقعیت های فردی دانش آموزان ارائه کند.</p>
<p>کاربرد یافته ها</p>	<p>در بررسی موقعیت آموزشی و تربیتی در سطح مدرسه میزان تأثیر پذیری تصمیمات از نظریه های را بدون مستند نمودن کاربرد ها به پژوهش های رشدی (نظریه های رشد) تحلیل کرده است.</p>	<p>در بررسی موقعیت آموزشی و تربیتی در سطح مدرسه میزان تأثیر پذیری تصمیمات از نظریه های رشدی را با استناد به کاربرد نظریه ها در پژوهش های تربیتی تحلیل کرده است.</p>	<p>در بررسی موقعیت آموزشی و تربیتی در سطح مدرسه میزان تأثیر پذیری تصمیمات از نظریه های تربیتی را با استناد به کاربرد نظریه ها در پژوهش های مختلف بررسی و با توجه به موقعیت و بافت فرهنگی اجتماعی/ تفاوت های فردی پیشنهاداتی ارائه کند.</p>

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

- تعریف روانشناسی
- موضوعات و گرایشهای روانشناسی
- کاربرد روانشناسی در آموزش

تکلیف یادگیری:

مقالات علمی پژوهشی در خصوص نقش روانشناسی در آموزش و تحولات آن را مطالعه و یافته ها را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

فصل دوم: روانشناسی تربیتی

- تعریف روانشناسی تربیتی
- روانشناسی تربیتی و تدریس اثر بخش
- معلمان کارآمد
- روشهای پژوهش در روانشناسی تربیتی

تکالیف یادگیری:

مقالات علمی پژوهشی در خصوص تدریس اثر بخش و ویژگی های آن / روش های پژوهش در روانشناسی تربیتی را مطالعه و یافته های خود را در گزارشی مبنی بر چگونگی استفاده از یافته ها یا راهکار ها ارائه نماید.

فصل سوم: رشد

- رشد انسان
- رشد چیست؟
- رشد شناختی
- رشد اجتماعی و عاطفی
- رشد اخلاقی

تکالیف یادگیری:

دید گاه های مختلف در زمینه ابعاد رشد را مطالعه و در قالب یک جدول مقایسه ای شباهت ها و تفاوت های دیدگاه ها را گزارش نماید.

فصل چهارم: تفاوت های فردی

- عوامل مؤثر بر رفتار
- احساس و ادراک
- هوش
  - هوش و مسئله طبیعت و تربیت
  - هوش و رشد شناختی
  - دید گاه های مختلف درباره هوش
- شیوه های یادگیری و سبک تفکر
- شخصیت و خلق و خو
- انگیزش ، آموزش و یادگیری

- تفاوت های فرهنگی و جنسیتی

تکالیف یادگیری:

پژوهش های انجام شده در زمینه تفاوت های فردی را در حوزه های مختلف را مطالعه و چگونگی استفاده از دلالت های این یافته ها برای تدریس اثر بخش را شناسایی و گزارش کند.

تکلیف عملکردی:

با مشاهده یک موقعیت آموزشی تصمیمات معلم/ مربی را در مواجهه با تفاوت های فردی مطالعه و تأثیرات آن تحلیل نماید.

فصل پنجم: فرآیند های شناختی

- سطوح پایین فرایند های شناختی
- فرآیند های شناختی پیچیده
- درک مفهوم
- تفکر
- حل مسئله
- خلاقیت

تکلیف یادگیری:

روش های بکارگیری فرآیند های شناختی را در کتاب های درسی بررسی و نمونه ای از این مهارت ها را شناسایی و چگونگی آموزش آن را مورد نقد و بررسی قرار دهد.

روش های پرورش خلاقیت در آموزش موضوعات درسی مختلف را مطالعه و یافته های خود را به کلاس گزارش نماید.

فصل ششم: مدیریت کلاس درس

- اصول کلی مدیریت کلاس
- شیوه های مدیریت کلاس
- فضای مطلوب برای یادگیری
- پیشگیری از مشکلات رفتاری
- مداخله های خاص برای تغییر رفتار
  - قرار داد گروهی
  - قرارداد فردی
  - بازی رفتار خوب
  - دوری موقت

تکلیف عملکردی:

یک کلاس درس/ موقعیت تربیتی در سطح مدرسه را مشاهده، و گزارشی از روش های مدیریت بکارگرفته شده تهیه و نتایج را به همراه نقد و بررسی و مبتنی بر یافته های علمی گزارش نماید.

فصل هفتم: کودکان با نیاز های ویژه

- دانش آموزان مبتلا به ناتوانی
- اختلالات حسی
- اختلالات جسمی
- کم توان ذهنی
- اختلالات زبانی و گفتاری
- ناتوانی های یادگیری
- اختلالات رفتاری و عاطفی
- کودکان تیزهوش
- کودکان سرآمد

تکلیف یادگیری:

از یک مدرسه دانش آموزان با نیاز های ویژه بازدید نموده و نحوه آموزش و نوع خدمات ارائه شده به این گروه از دانش آموزان را بررسی و گزارش نماید.

با مراجعه به منابع علمی روش های ارائه خدمات به دانش آموزان با نیاز های ویژه را در سایر کشور ها مطالعه و یافته ها را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از فرصت های یادگیری مستقیم/ فردی از طریق مطالعه نظریه های علمی در زمینه تدریس و کاربرد آن در موقعیت های آموزش/ تربیتی، بکارگیری راهبرد های شناختی برای مطالعه ویژگی های رشدی/ تفاوت های فردی در موقعیت های آموزشی/ تربیتی (کلاس درس و مدرسه)، تحلیل و ارائه پیشنهاداتی برای ارتقاء سطح اثر بخشی تصمیمات معلم/ مربی در کلاس درس/ مدرسه.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

بنتهام ، سوزان(۱۳۹۱). روانشناسی کاربردی برای معلمان، مترجم رابعه موحد. انتشارات ارجمند.

سانتراک، جان دبلیو (۱۳۹۱). روان شناسی تربیتی. ترجمه سعیدی شاهده وهمکاران. نشر موسسه خدمات فرهنگی رسا.

منابع فرعی:

سیف، علی اکبر (۱۳۸۵). روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش) انتشارات آگاه.

فونتانا ، دیوید (۱۳۸۹). روانشناسی کاربردی برای معلمان، ترجمه مهشید فروغان. انتشارات ارجمند.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۲ نمره

ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۸ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای

ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «جامعه شناسی تربیتی»

۱. معرفی درس و منطق آن

تعلیم و تربیت امری اجتماعی است. تعلیم و تربیت با متن و زمینه جامعه در هم تنیده است و نمی توان جدا از مقوله اجتماعی بودن، به مطالعه در مسائل تعلیم و تربیت پرداخت. به بیان دیگر، شناخت واقعی مسائل تعلیم و تربیت مستلزم تجزیه و تحلیل مسائل اجتماعی و فرهنگی محیط اجتماعی است. بنابراین درک دانشجویان نسبت به جامعه شناسی تربیت، این امکان را پدید می آورد تا با چشم انداز جامعه شناختی، نگاهی واقع بینانه به تعلیم و تربیت داشته باشد و درس جامعه شناسی آموزش و پرورش، زمینه ای مناسب برای انتخاب آگاهانه راه حل های تربیتی با توجه به مسائل عام جامعه و یا خاص منطقه خدمت دانشجویان فراهم می کند.

نام درس: جامعه شناسی تربیتی				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - با مطالعه رویکردهای کلان و نظری جامعه شناختی تربیت (آموزش و پرورش) تحولات این رشته را بررسی کرده و ارتباط این رویکردها را با مسائل کنونی تعلیم و تربیت گزارش دهد. - با رویکرد تعاملی و نگاهی خردنگر و با استفاده از روشهای تحقیق در جامعه شناختی تربیت، سازمان مدرسه، کلاس درس و روابط در مدرسه را شناسایی کند و شیوه مناسبی برای مطالعه و بررسی این روابط پیشنهاد دهد.				نوع درس: نظری
				تعداد واحد: ۲
				زمان درس: ۳۲ ساعت
				شایستگی اساسی: ۱-
				۲ و ۲-۲ و ۳-PK۲
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
نظریه های جامعه شناختی تربیت	نظریه های جامعه شناختی تربیت را به طور سطحی می شناسد و نمی تواند ویژگیهای اصلی نظریه ها و کاربردهای عملی آنها را تشخیص دهد.	نظریه ها را با توجه به ویژگیهای اساسی آنها در تعلیم و تربیت می شناسد، کاربردهای عملی نظریه ها را در حل مسائل جهانی آموزش و پرورش بیان می کند، اما قادر نیست از نظریه ها در حل مسائل خاص منطقه خود بهره گیرد.	علاوه بر درک عمیق نظریه های مختلف جامعه شناختی تربیت، قادر به تفسیر روابط عام و کلی با توجه به نظریه هاست و می تواند علت پدیدایی مسائل را با توجه به نظریه ای تبیین کند.	
رویکرد تعاملی به جامعه شناسی تربیت	تکنیکهای مشاهده (گروههای کوچک) را فرا گرفته است، قادر به ارائه گزارش پدیده های مختلف است، اما نمی تواند روابط بین پدیده ها و افراد را شناسایی کند.	علاوه بر ارائه گزارش های مبنی بر مشاهده و مصاحبه، روابط بین پدیده ها و افراد را می تواند شناسایی و تبیین کند.	علاوه بر بهره گیری از ابزار تحقیق و شناسایی و تحلیل روابط بین پدیده ها و افراد، می تواند به تبیین و پیش بینی وقایع آموزشی با توجه به نظریه ها بپردازد.	
طراحی برنامه حل مسئله تربیتی (با	قادر به شناسایی یک مسئله تربیتی است، برای حل مسئله	قادر به شناسایی یک مسئله تربیتی، و ارائه راه حل با توجه	می تواند برنامه حل مسئله تربیتی را با توجه به رویکردهای جامعه	

شناختی به طور سیستمی و شبکه ای طراحی و ارزیابی کند.	به رویکردهای جامعه شناختی است اما نسبت به پیچیدگی و شبکه ای بودن مسائل بی توجه است.	یک طرح پیشنهادی نیز ارائه می دهد، ولی طرح پیشنهادی او فاقد توجه به رویکردهای جامعه شناختی است.	تاکید بر جامعه شناسی)	
---	---	--	------------------------------	--

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات جامعه شناسی تعلیم و تربیت (یک جلسه)

جامعه شناسی تربیتی و جامعه شناسی تعلیم و تربیت

خاستگاه و تکامل جامعه شناختی تربیت

قلمرو جامعه شناختی تربیت

تکالیف یادگیری: مطالعه و مرور یکی از کتابهای جامعه شناسی تربیت یا جامعه شناسی آموزش و پرورش و ارائه نقشه

مفهومی در رابطه با قلمرو جامعه شناسی تربیت

تکالیف یادگیری: ارائه یک تعریف جامع از جامعه شناسی تربیت توسط دانشجو

فصل دوم: رویکردهای نظری در جامعه شناختی تربیت (دو جلسه)

نظریه کارکرد گرایی (امیل دورکیم)

نابرابری اجتماعی (کریستوفر جنکز)

پارادایم انتقادی (نظریه آموزش و پرورش و کنش فرهنگی، فریره، ایوان ایلچ)

نظریه تفسیری (مایکل یانگ)

تکالیف یادگیری: طبقه بندی نظریه های جامعه شناختی تربیت و بیان ویژگیهای اصلی این نظریات در یک جدول

تکالیف یادگیری: انتخاب حداقل یکی از نظریه ها و مطالعه منابع بیشتر برای مطالعه

فصل سوم: روشهای تحقیق در جامعه شناسی تربیت (دو جلسه)

روشهای تحقیق کمی

روشهای تحقیق کیفی (قوم نگاری، مردم نگاری، روان شناسی اجتماعی، کنش متقابل نمادین، تحقیق در گروههای کوچک)

تکالیف یادگیری: مطالعه کتاب کندوکاوها و پنداشته ها، فرامرز رفیع پور

تکالیف یادگیری: مطالعه یک مقاله مربوط به جامعه شناختی تربیت و ارائه گزارش آن به کلاس با تاکید بر روش شناسی

تحقیق

تکالیف عملکردی: تحلیل و ارزیابی یک مقاله با توجه به نظریه پشتیبان آن

فصل چهارم: مدرسه و جامعه (یک جلسه)

مدرسه به مثابه جامعه

نگاهی تاریخی به سازمان اجتماعی مدرسه

شناخت سازمان مدرسه و روابط انسانی در آن

مدرسه و نابرابریهای اجتماعی

خانواده و مدرسه

تکالیف یادگیری: تهیه یک چک لیست از مسائل عمده مدرسه از نظر معلمان و دانش آموزان

تکالیف عملکردی: تحلیل مسائل مدرسه با توجه به یکی از نظریه های جامعه شناختی تربیت

فصل پنجم: فرایند های مربوط به مدرسه (یک جلسه)

فرهنگ دانش آموزان و عملکرد تحصیلی

جو مدرسه

انتظار از مدرسه

انگیزه پیشرفت (نظریه اکتینسون، نظریه مک کلند)

انتظارات معلم از دانش آموز

فرهنگ و روابط معلمان

تکالیف یادگیری: مشاهده روابط موجود در یک مدرسه ارائه گزارش درباره آن و تعیین جو مدرسه با استناد به شواهد کافی

فصل ششم: جامعه شناسی کلاس درس (دو جلسه)

گروه های دانش آموزی

پویایی گروه

دانش آموزان و تغییرات اجتماعی

دانش آموزان و آسیب های اجتماعی

تکالیف یادگیری: مشاهده گروه های دانش آموزی در کلاس درس، زنگ تفریح و زنگ ورزش. یادداشت گفتگوهای غیر

رسمی در بین دانش آموزان و ارائه گزارش آن به کلاس (تکنیک مشاهده بیلز پیشنهاد می شود)

تکالیف عملکردی: مطالعه گزارش های فوق در گروه های دانشجویی و تحلیل پویایی و آسیب های اجتماعی

فصل هفتم: جامعه شناسی برنامه درسی (یک جلسه)

جامعه شناسی کتاب های درسی

جامعه شناسی فضا

برنامه درسی پنهان

تکلیف یادگیری: مشاهده و ارائه گزارش در رابطه با فضا و کتاب های درسی

تکلیف عملکردی: بررسی و تحلیل همه گزارش های قبل و کاوش و جستجو در برنامه درسی پنهان در مدرسه مورد نظر

فصل هشتم: جامعه شناختی تربیت و مسائل تربیتی (سه جلسه)

چگونگی اولویت بندی مسائل تربیتی مدرسه

تکالیف عملکردی: طراحی یک برنامه موثر برای حل یک مسئله تربیتی با توجه به یک نظریه پشتیبان

تکالیف عملکردی: ارزیابی طرح برنامه فوق توسط هم کلاسی ها

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، آموزش با توجه به پیوند نظریه با عمل انجام می شود. کاربرد عملی دانش نظری و تحلیل مشاهدات از زاویه

نظریه های جامعه شناسی تربیت توسط دانشجو مورد تأکید قرار می گیرد. بنابراین، علاوه بر مطالعه منظم دانشجویان،

توجه به جنبه های کاربردی این درس مورد توجه است. بهتر است زمینه پرسش و پاسخ و تحلیل گزارش های دانشجویان

و بهره گیری از روش های مشارکتی در آموزش فراهم شود.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

موریش، ایور. درآمدی به جامعه‌شناسی تعلیم و تربیت، ترجمه غلامعلی سرمد (۱۳۸۷). مرکز نشر دانشگاهی تهران.
علاقه بند، علی (۱۳۸۷). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. تهران انتشارات روان.
شارع پور، محمود (۱۳۹۲). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. تهران. انتشارات سمت.

منابع فرعی:

منادی، مرتضی (۱۳۹۲). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. تهران: انتشارات آوای نور
رفیع پور، فرامرز (۱۳۹۰). تکنیکهای خاص تحقیق در علوم اجتماعی (جلد دوم کندوکاوها و پنداشته‌ها). تهران انتشارات شرکت سهامی انتشار.
سلی، پ. جامعه‌شناسی مدرن، ترجمه حسن پویان.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی تکوینی: تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی و شرکت در مباحث کلاس ۸ نمره
ارزشیابی پایانی: آزمون کتبی از مباحث انجام شده در کلاس، ۱۲ نمره

سایر نکات

از آنجا که یک فصل به روشهای تحقیق جامعه‌شناسی تربیت پرداخته شده است و ممکن است با درس روشهای تحقیق رشته‌های مختلف درسی هم‌پوشانی داشته باشد، تاکید می‌شود بر روشهای تحقیق کمی اشاره‌ای اجمالی شود و بیشتر بر روشهای تحقیق قوم‌نگاری، کیفی کنش متقابل نمادین و گروههای کوچک تاکید شود.

سرفصل درس «نظریه‌های یادگیری و آموزش»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس اثربخش مستلزم درکی فزاینده از یادگیری و شیوه وقوع آن می‌باشد، چنین درکی شامل دانش مربوط به نظریه‌های یادگیری و آموزش و کاربرد هر یک از آنها در فرایند تدریس است که کسب آن می‌تواند معلمان را در کاربرد آگاهانه و مقتضی اصول مربوط به هریک از نظریه‌ها یاری رساند. این درس ضمن هدایت روش‌های تدریس در موقعیت‌های مختلف تربیتی، دانشجو معلمان را با سودمندی و کاربردی بودن روش‌های تدریس به کار گرفته شده نیز آشنا می‌سازد.

نام درس: نظریه‌های یادگیری و آموزش				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: ضمن درک انواع نظریه‌های یادگیری و آموزش، شرایط حصول و عدم حصول یادگیری را در موقعیت‌های مختلف تربیتی تحلیل نماید و بر آن اساس راهبردهای تدریس متناسبی بکار برد.				نوع درس: نظری
				تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت
				شایستگی اساسی: PK ۱-۲ & ۲-۲ & ۳-۲ PCK ۳-۳
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
نظریه‌های یادگیری و آموزش	نظریه‌های یادگیری و آموزش را می‌شناسد و قادر است بدون ارائه تحلیل حاصل از مقایسه دیدگاه‌ها آنها را طبقه‌بندی نماید.	ضمن مقایسه نظریه‌های یادگیری و آموزش به ارائه دلالت‌های هریک از دیدگاه‌ها می‌پردازد اما قادر به کاربرد نظریه‌ها در حل مسائل تربیتی نمی‌باشد.	با درک نقاط ضعف و قوت هر یک از نظریه‌ها در موقعیت‌های مختلف تربیتی، قادر به کاربرد نظریه‌ها در حل مسائل تربیتی می‌باشد.	
روش‌های آموزش	دانشجو قادر است انواع روش‌های آموزش را شناسایی و طبقه‌بندی نماید.	ضمن مقایسه هر یک از روش‌های آموزش قادر به تحلیل شرایط حصول و عدم حصول یادگیری در موقعیت‌های مختلف تربیتی است.	با ارزیابی موقعیت تربیتی قادر به استفاده از راهبردهای تدریس متناسب است.	
حل مسائل تربیتی	مسئله تربیتی را شناسایی می‌کند و برای حل آن طرح پیشنهادی ارائه می‌دهد، اما طرح پیشنهادی او فاقد توجه به نظریات یادگیری و آموزش است.	با در نظر گرفتن اصول هر یک از نظریات یادگیری و آموزش قادر به حل مسئله تربیتی می‌باشد اما نسبت به پیچیدگی و شبکه‌ای بودن مسائل بی‌توجه است.	قادر است برنامه حل مسئله تربیتی را با توجه به راهبردها و اصول هر یک از نظریات یادگیری و آموزش به طور سیستمی و شبکه‌ای طراحی و ارزیابی نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

هفته اول: ارائه طرح درس و اعلام نحوه ارزشیابی و معرفی منابع

- بیان ضرورت و جایگاه نظریه در علم

- مکاتب تجربه گرا

- مکاتب خرد گرا

- نظریه های جدید در یادگیری

فصل دوم: تعریف مفاهیم (نظریه، نظریه علمی، یادگیری، آموزش)

- تعریف یادگیری و ویژگی های آن

- ویژگی های نظریه یادگیری جامع

- مقایسه یادگیری با آموزش

- ارائه چارت مربوط به نظریات یادگیری

تکالیف عملکردی:

از دانشجویان خواسته شود با مراجعه به منابع متعدد تعاریف مختلفی گردآوری و در قالب جدولی ارائه نمایند.

فصل سوم: نظریه های رفتاری یادگیری

تکالیف یادگیری:

نمونه هایی از روش های آموزش رفتارگرایان در کلاس مطرح و درخصوص اصول مربوطه بحث و تبادل نظر شود.

فصل چهارم: نظریه های شناختی یادگیری

تکالیف یادگیری:

نمونه هایی از روش های آموزش شناختی در کلاس مطرح و درخصوص اصول مربوطه بحث و تبادل نظر شود.

فصل پنجم: نظریه های خبرپردازی یادگیری

تکالیف یادگیری:

ارزیابی نقاط ضعف و قوت اصول یادگیری در نظریه خبرپردازی.

فصل ششم: نظریه های سازندگی یادگیری

تکالیف عملکردی:

مشاهده یک موقعیت آموزشی و تربیتی در کلاس درس و تحلیل میزان تأثیر پذیری تصمیمات آموزشی / تربیتی از

نظریه های یادگیری و کاربرد های آن.

فصل هفتم: نظریه نورو فیزیولوژیکی

تکالیف عملکردی:

مقالات و پژوهش های منتشر شده در زمینه مطالعات مربوط به مغز و ارتباط آن با آموزش و یادگیری را مطالعه

نموده و یافته های خود را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

فصل هشتم: کاربرد نظریه های یادگیری در آموزش

کاربرد رویکرد رفتاری

کاربرد رویکرد شناختی

کاربرد نظریه سازندگی یادگیری

کاربرد نظریه نوروفیزیولوژیکی

تکالیف عملکردی:

با استفاده از نظریه های مطالعه شده یک موقعیت آموزشی / تربیتی را با استفاده از نظریه های مطالعه شده تحلیل و تصمیمات آموزشی / تربیتی خود را به همراه مستندات پژوهشی یا علمی ارائه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه درک عمیق دانش نظری مستلزم کاربرد آن در موقعیت های مختلف می باشد، پیشنهاد می شود ضمن ارائه مباحث نظری به شیوه مشارکتی، بر انجام فعالیت های عملی و بکارگیری دانش نظری در موقعیت های واقعی تدریس تاکید شود. علاوه بر این تدارک فرصت های یادگیری غیر مستقیم و خارج از محیط آموزشی می تواند زمینه رشد راهبردهای فراشناختی دانشجویان را فراهم سازد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- اولسون، متیواچ و هرگنهان، بی.آر (۱۳۸۸). مقدمه ای بر نظریه های یادگیری، ترجمه علی اکبر سیف، تهران: دوران.
- سیف، علی اکبر (۱۳۹۰). روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش. انتشارات دوران.

منبع فرعی:

- شعبانی، حسن (۱۳۸۳). مهارت های آموزشی و پرورشی. تهران: سمت. جلد اول و دوم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر (۸ نمره)

- عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۴ نمره
- عملکرد دانشجو در مجموعه تکالیف عملکردی ۴ نمره

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۲ نمره)

ارزشیابی پایانی درس نظریه های یادگیری و آموزش به صورت آزمون مکتوب در پایان ترم صورت می گیرد.

سرفصل درس «اصول و روش‌های تدریس»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس در تمامی نظام‌های آموزش و برنامه درسی، عرصه اصلی اختیارات معلم است؛ و همین اختیارات است که مسئولیت معلم را برای بکارگیری موثر روش‌های تدریس الزامی می‌کند. «تدریس» فعالیتی موقعیتی است که شکل موثر آن بر بنیاد دانش و یافته‌های علمی دنبال می‌شود. چنین دانشی را معلمان آینده برای هرگونه عمل خود نیاز دارند؛ اما عمل معلمی کردن فقط با کسب این دانش ممکن نمی‌شود. آنچه دانشجومعلمان را برای بکارگیری روش‌های تدریس آماده می‌کند، کسب دانش تدریس به همراه قابلیت‌های ساخت دانش تدریسی بر اساس تجربه‌های شخصی است؛ مجموعه تلفیق شده‌ای از دانش و هنر که می‌تواند شایستگی تدریس نامیده شود. اصول و روش‌های تدریس در پی آن است که زمینه‌های لازم و عمومی را برای دانشجومعلمان در سطحی عام فراهم کند تا آنان قادر به ادراک و بکارگیری روش‌های تدریس شوند. در این درس، دانشجومعلمان با مبانی، اصول و مراحل تدریس آشنا می‌شوند و قادر می‌شوند از فنون آن در عمل بهره بگیرند. برای تحقق دستاوردی، ضروری است معلمان با منابع این حوزه علمی، با نمونه‌هایی از تدریس و با برخی از اعمال و فعالیت‌های تدریسی معلمان پیشین در عرصه واقعی آشنا شوند و برای اقدام به آن، تمرین‌هایی داشته باشند. چنین شرایطی می‌تواند به آنان کمک کند تا معلمان آینده در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم‌گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت‌های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته‌های علمی و پژوهشی باشند.

نام درس: اصول و روش‌های تدریس				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود: به ارائه تصویری از تدریس مدرسه‌ای اقدام کند که در آن نقش معلم به عنوان کارگزار اصلی آن عرصه به روشنی تشریح و تبیین گردد و چگونگی عمل خود را به عنوان کارگزار یک کلاس درس فرضی، به استناد دانش معتبر مدلل سازد و از برنامه خود دفاع نماید. همچنین، دانشجومعلم در پایان این واحد یادگیری با اصول عام و خاص تدریس آشنایی دارد و برخی روش‌های تدریس را با قابلیت‌های بکارگیری آنها در موقعیت‌های متفاوت می‌شناسد و از منابع معتبر تدریس آگاه است و امکان شناسایی منابع مناسب‌تر را دارد و به پیگیری دستاوردهای علمی جدید حوزه تدریس، متعهد است.				نوع درس: نظری و عملی تعداد واحد: ۱+۱ زمان درس: ۳۲+۱۶ ساعت پیشنیاز: روانشناسی تربیتی نحوه آموزش: انفرادی
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	شایستگی اساسی: <u>PK ۲-۲ & ۳-۲</u> <u>PCK ۳-۳ & ۴-۳</u>
به شناسایی اصول و روش‌های تدریس در موقعیت‌های مختلف مدرسه‌ای اقدام می‌کند و تبیینی مدلل از بکارگیری هر یک از اصول و روش‌های تدریس توسط معلم در موقعیت خاص ارائه می‌نماید.	به تبیین تدریس مدرسه‌ای بر اساس متغیرهای مختلف متمایزکننده آن مبتنی بر منابع علمی اقدام می‌کند و تشریحی به زبان خاص خود ارائه می‌نماید.	توانسته است به بیان تعاریفی از تدریس و اصول و روش‌های آن اقدام کند.	- فهم اصول و روش‌های تدریس	
توانسته است خود را در نقش معلم متصور شود و بر آن اساس	به زوایایی از نقش‌های معلمان توجه می‌دهد و به آن	توانسته است به شرح آنچه در منابع و مباحث درس در	ایفای نقش معلمی در	

تدریس مدرسه‌ای	ارتباط با موضوع آمده است، اقدام کند.	عمل می‌کند که در منابع درس بر آنها تاکید نشده است ولی در منابع این حوزه موجود است.	به تصمیم‌گیری در موقعیت‌های واقعی یا فرضی اقدام و به عنوان معلم ایفای نقش حرفه‌ای کند.
انجام تکالیف	پاسخ‌هایی ارائه کرده که حاصل جستجوی در منابع در دسترس و بازخوانی محدود تجربه شخصی است.	در پاسخ‌های ارائه شده قواعد کلی پاسخگویی پژوهشی رعایت شده و سطحی عمیق از بازخوانی تجربه دیده می‌شود که قابل پذیرش است.	پاسخ‌های ارائه شده دارای بنیاد پژوهشی دقیقی است و ضمن بکارگیری زبان مناسب ارائه، از سازماندهی و حتی محتوای بدیع برخوردار است.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

محتوای مورد استفاده این درس در چارچوب زمان شانزده جلسه‌ای آن به شرح ذیل سازمان یافته است:

نوبت	موضوع اصلی	مباحث فرعی
اول	طرح ضرورت و جایگاه موضوع و ایجاد انگیزه جهت پیگیری درس و ارزشیابی تشخیصی و اعلام برنامه درس	شناسایی انتظارات دانشجویان، سنجش نوع نگرش و سطح دانش مربوط، معرفی برنامه و سرفصل درس، تشریح منطق درس و کاربردهای آن برای معلمان، معرفی تکالیف عملکردی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد. تکلیف ۱: هر دانشجو یکی از تجربیات تدریس معلمان مدرسه‌ای خود را یادآوری و آن را روایت و مقبول یا نامقبول بودن آن را مدلل تشریح کند.
دوم	ارائه نمونه‌ها و یادآوری تجربه‌ها	ارائه نمونه‌هایی از تدریس معلمان به صورت فیلم و بحث و بررسی درباره تجربیات دانشجویان به گونه‌ای که نشان داده شود اصول و روش‌های متعددی در تدریس مطرح است.
سوم	تشریح چپستی تدریس	مفهوم‌شناسی و شرح گستره موضوعی تدریس (به عنوان یک علم)، تشریح اصول و انواع روش‌های تدریس و معرفی وضعیت ایران از حیث تدریس (با استناد تجربه‌های گزارش شده دانشجویان معلمان) و تشریح وضعیت تدریس در چند کشور جهان.
چهارم	تبیین نقش معلم در تدریس مدرسه‌ای	تبیین نقش‌های تدریسی معلمان و ضرورت‌های آن بر اساس واقعیات عمل مدرسه‌ای و با تشریح وضعیت ایران. عملی: در این ارتباط، نمایش یک فیلم تدریسی ضرورت دارد. تکلیف ۲: چرا معلمان نیاز دارند از اصول و روش‌های تدریس آگاه باشند و چگونه می‌توانند چنین کنند؟
پنجم	مراحل تدریس مدرسه‌ای: قسمت اول	تشریح مراحل تدریس به عنوان عمل واقعی معلم در کلاس درس مشتمل بر مخاطب-شناسی و منطق‌یابی برای یک مبحث علمی، تعیین اهداف درس، انتخاب محتوا و فرصت-های یادگیری، سازمان‌دهی محتوا و فرصت‌های یادگیری. عملی: نقد و بررسی منطق مراحل ذکر شده.
ششم	مراحل تدریس مدرسه‌ای: قسمت دوم	انتخاب روش تدریس محتوا و ارائه فرصت‌های یادگیری، تصمیم‌گیری در باره زمان درس، تنظیم مکان (فضا و روابط) درس و چگونگی ارزشیابی یادگیری مخاطبان.

		عملی: نقد و بررسی مراحل ذکر شده.
هفتم	برنامه‌ریزی تدریس: طرح درس سالیانه	اجزای طرح درس سالیانه و اصول تهیه آن، تدوین طرح درس سالیانه در کلاس و نقد و بررسی نمونه‌های ارائه شده در کلاس. عملی: دانشجویان در گروه‌های کوچک به تدوین طرح درس سالیانه اقدام می‌کنند. تکلیف ۳: هر یک از دانشجومعلم‌ان یک طرح درس سالیانه برای موضوع مورد نظر خود تهیه و با مدرس درس ارائه کند.
هشتم	برنامه‌ریزی تدریس: طرح درس روزانه	اجزای طرح درس روزانه و اصول تهیه آن، تدوین طرح درس روزانه در کلاس و نقد و بررسی نمونه‌های ارائه شده در کلاس. عملی: دانشجویان در گروه‌های کوچک به تولید طرح درس روزانه اقدام می‌کنند. تکلیف ۴: هر یک از دانشجومعلم‌ان یک طرح درس سالیانه برای موضوع مورد نظر خود تهیه و با مدرس درس ارائه کند.
نهم	مدیریت کلاس درس	الگوها و روش‌های کلاس‌داری، فرهنگ کلاس درس، مقررات کلاس درس، جو کلاس درس و رفتار در کلاس درس. عملی: دانشجویان در گروه‌های کوچک به بررسی روش‌های مدیریت کلاس‌هایی می‌پردازند که به طور فرضی یا واقعی توسط مدرس معرفی شده است.
دهم	روش‌های تدریس	انواع روش‌های تدریس و طبقه‌بندی آنها به دو طبقه: روش‌های تدریس معلم‌محور و روش‌های تدریس شاگردمحور و معرفی مشروح هر یک برای بکارگیری. تکلیف ۵: طبقه‌بندی‌های دیگر به چه شکلی روش‌های تدریس را طبقه‌بندی کرده‌اند؟
یازدهم	روش‌های تدریس معلم‌محور	یادآوری کوتاه منطق، اصول و مراحل بکارگیری روش‌های تدریس معلم‌محور در کلاس درس. عملی: دانشجویان در گروه‌های کوچک به طراحی تدریس بر اساس این روش اقدام و به تدریس می‌پردازند.
دوازدهم	روش‌های تدریس شاگردمحور	یادآوری کوتاه منطق، اصول و مراحل بکارگیری روش‌های تدریس شاگردمحور در کلاس درس. عملی: دانشجویان در گروه‌های کوچک به طراحی تدریس بر اساس این روش اقدام و به تدریس می‌پردازند.
سیزدهم	توضیح دادن در کلاس درس	روش‌های توضیح دادن، قابلیت روش‌های توضیح در ارتباط با موضوعات درسی، اثربخش ساختن توضیحات در هر یک از روش‌های تدریس. عملی: گفتگوی دانشجویان در باره روش‌های موثر توضیح در موقعیت‌های تجربی یا فرضی.
چهاردهم	پرسش کردن معلم در کلاس	انواع پرسش‌ها و چگونگی بهره‌گیری از آن در هر یک از روش‌های تدریس عملی: گفتگوی دانشجویان در باره روش‌های موثر پرسش کردن در موقعیت‌های تجربی یا فرضی.
پانزدهم	مواجهه معلم با پرسش‌های کلاسی شاگردان	انواع پرسش‌های شاگردان، انگیزه‌های پرسش کردن شاگردان، چگونگی مواجهه با پرسش‌های شاگردان در هر یک از انواع روش‌های تدریس

عملی: گفتگوی دانشجویان در باره روش‌های موثر پاسخگویی به پرسش‌ها در موقعیت‌های تجربی یا فرضی.		
روش‌های آزمون و سنجش پیشرفت تحصیلی در کلاس درس، انواع آزمون‌ها و مزایا و معایب آنها برای بکارگیری در کلاس درس، اهداف سنجش در کلاس درس، روش‌های اعلام نتایج به شاگردان در کلاس درس در هر یک از روش‌های تدریس.	سنجش یادگیری شاگردان	شانزدهم
عملی: گفتگوی دانشجویان در باره روش‌های موثر سنجش یادگیری در موقعیت‌های تجربی یا فرضی.		

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با مشارکت همه‌جانبه آموزشگر - دانشجو انجام می‌شود. دانشجوی این درس موظف است بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع نیز بپردازد و در مباحث شرکت نماید. همچنین، دانشجویان حق دارند به طرح پرسش بپردازند و برای ارائه دیدگاه‌ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی، تا ۱۵ دقیقه در کلاس درس به ارائه نظر بپردازند. در همه جلسات درس، یک مبحث به صورت نظری ارائه می‌گردد و به صورت عملی مورد تمرین قرار می‌گیرد. در عین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. این قبیل پرسش‌ها می‌تواند برای همه یا برخی از دانشجویان جایگزین تکالیف درس گردد؛ مشروط به آنکه تعداد آنها از ۵۰ درصد تجاوز نکند.

۴. منابع آموزشی

در این درس استفاده از منبع مکتوب الزامی است. استفاده از منابع مکتوب منتشر نشده پس از داوری و تایید شورای گروه آموزشی برای مدت مقرر در همان رشته بلامانع است. منابعی که تا پایان سال ۱۳۹۸ برای استفاده در این درس پیشنهاد می‌شود، عبارتند از:

منابع اصلی:

- شعبانی، حسن. (۱۳۹۲). مهارت‌های آموزشی: روش‌ها و فنون تدریس. تهران: سمت.
- مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۶). بازاندیشی فرایند یاددهی - یادگیری و تربیت معلم. تهران: مدرسه.

منابع فرعی:

- صنعت پور امیری، حسین (۱۳۹۵). نیم قرن تدریس و تبلیغ حجت الاسلام و المسلمین قرائتی. تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
- مارزانو، رابرت. (۲۰۰۷). هنر و علم تدریس (چارچوبی جامع برای آموزش اثربخش). مترجمان: نازیلا کریمی و عبدالرحیم نوه ابراهیم (۱۳۹۴). تهران: موسسه فرهنگی منادی تربیت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس اصول و روش‌های تدریس در قالب یک آزمون مکتوب پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجربارب خود از کار عملی، مطالعه منابع و مشارکت در مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.

ارزشیابی ضمن نیمسال: ارزشیابی ضمن نیمسال از سویی تمام فعالیت‌های بخش عملی درس را شامل می‌شود و از سوی دیگر برای اطمینان از پیشرفت مناسب یادگیری انجام می‌گیرد و دستاورد هر دو قسمت جهت ارزشیابی نهایی بکارگرفته می‌شود.

ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث با هم لحاظ می‌شود. آموزشگر در مواردی که مصلحت بدانند، اجازه می‌دهد تا دانشجویان بر اساس بازخوردهای او به کار پژوهشی به اصلاح آن اقدام کنند.

سهم هر یک از موارد ارزشیابی به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- پاسخگویی به تکالیف و شرکت فعال در کلاس: ۲۵ درصد امتیاز

- آزمون ضمن نیمسال: ۴۰ درصد امتیاز

- آزمون پایانی: ۳۵ درصد امتیاز

سایر نکات:

مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

۱. آمادگی مدام برای فعالیت عملی.
۲. مشارکت جدی و موثر در مباحث کلاس.
۳. رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
۴. رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
۵. مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
۶. ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می‌شود.

سرفصل درس «اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

راهنمایی مجموعه فعالیت‌های منظم و سازمان یافته‌ای است که به منظور حداکثر استفاده از توانایی‌های بالقوه در طول زندگی درباره فرد اعمال می‌شود. مشاوره رابطه رویاروی بین مراجع و مشاور است که بدان وسیله به مراجع کمک می‌شود تا پس از شناخت خویش تصمیمات مناسبی اتخاذ نماید، از طریق مشاوره مراجع می‌آموزد که چگونه یک زندگی سالم و سازنده را طرح ریزی کند و بدان ادامه دهد.

راهنمایی و مشاوره همواره به عنوان تسهیل کننده فرایند تعلیم و تربیت دانش آموزان برای معلمان مطرح بوده است. از طریق خدمات راهنمایی و مشاوره می‌توان به توانایی‌ها و محدودیت‌های دانش آموزان پی برد، یکی از وظایف اساسی معلمان راهنمایی و هدایت دانش آموزان می‌باشد به طور مسلم ارایه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش آموزان بدون آگاهی معلمان از مبانی، اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره میسر نمی‌باشد، بنابراین لازم است دانشجو معلمان در دوران تحصیل خود با مبانی، اصول و روشهای راهنمایی و مشاوره آشنا شده تا بتوانند در آینده به عنوان معلم مدرسه نقش راهنمایی و مشاوره‌ای خود را به خوبی ایفا نمایند. همچنین این درس به عنوان یکی از دروس پایه برای دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره محسوب می‌شود که آمادگی‌های لازم در آنها برای کسب مهارت‌های پایه حرفه‌ای فراهم نموده و زمینه ساز ورود به دروس تخصصی مشاوره می‌باشد.

نام درس: اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با مطالعه درس مبانی و اصول راهنمایی و مشاوره، با مفاهیم اساسی راهنمایی و مشاوره آشنا شده، در فرایند آموزش از مبانی و اصول مشاوره بهره کافی ببرد، به جایگاه راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش پی ببرد و با نقش مشاوره‌ای معلمان در فرایند تدریس و کلاس درس آشنا شود. همچنین از فنون و روش‌های شناخت دانش آموزان و رویکردهای اساسی مشاوره و روان درمانی اطلاعات کافی کسب نموده و بتواند در موقعیت واقعی مدرسه بکار ببرد. دانشجو پس از گذراندن این درس قادر خواهد بود از اصول مشاوره در موقعیت‌های واقعی مدرسه بهره برده و با شناختی که از تفاوت‌های فردی، ویژگی‌ها و مسایل و مشکلات دانش آموزان پیدا می‌کند بتواند در زمینه‌های تحصیلی- شغلی و سازشی به آنها کمک نماید.				نوع درس: نظری و عملی تعداد واحد: ۲ (۱+۱) زمان درس: ۴۸ ساعت
				شایستگی اساسی: <i>Ck&pck</i> کد ۲-
				۱ & ۳-۳-۴ & ۳
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
دانش محتوایی و موضوعی راهنمایی و مشاوره و انواع آن	در مورد مباحث اساسی راهنمایی و مشاوره، فنون و روش‌های مشاوره صرفاً اطلاعات ارایه شده را جمع آوری و بدون ارایه تحلیل حاصل از مقایسه آنها، آن را گزارش	موضوعات اساسی راهنمایی و مشاوره و انواع آن را مورد مقایسه قرار داده و یافته‌های خود را در قالب یک گزارش منسجم ارایه نموده است	مباحث اساسی راهنمایی و مشاوره و انواع آن، تفاوت و تشابه مفاهیم رابطه آنها با یکدیگر را مورد مقایسه و ارزیابی قرار داده و دلایل خود را در قالب یافته‌ها به صورت یک گزارش منسجم ارایه نموده است.	

		نموده است.		
نقش و وظایف کارکنان مدرسه در رابطه با فرایند راهنمایی و مشاوره دانش آموزان	درباره نقش و وظایف کارکنان مدرسه در مورد راهنمایی و مشاوره دانش آموزان صرفاً اطلاعات ارایه شده را جمع آوری و بدون ارایه تحلیل حاصل از مقایسه آنها، آن را گزارش نموده است.	نقش و وظایف کارکنان مدرسه را در فرایند راهنمایی و مشاوره دانش آموزان قرار داده و یافته های ناشی از این مقایسه را در قالب یک گزارش منسجم ارایه نموده است	نقش و وظایف کارکنان مدرسه را در فرایند راهنمایی و مشاوره دانش آموزان و مشاوره دانش آموزان و مشاوره دانش آموزان با یکدیگر مورد مقایسه و تجزیه و تحلیل قرار داده و یافته های خود را به صورت مکتوب گزارش نموده است.	
رویکردهای اساسی مشاوره و روان درمانی و کاربردهای آنها	درباره رویکردهای اصلی مشاوره و روان درمانی صرفاً اطلاعات ارایه شده را جمع آوری و بدون ارایه تحلیل حاصل از مقایسه آنها، آن را گزارش نموده است.	مفاهیم اساسی رویکردهای اصلی مشاوره و روان درمانی را مورد مقایسه قرار داده و یافته های خود را در قالب یک گزارش منسجم ارایه نموده است	مباحث مهم رویکردهای اصلی مشاوره و روان درمانی و تفاوت و تشابه آنها با یکدیگر مورد مقایسه و ارزیابی قرار داده و دلایل خود را در قالب یافته ها به صورت یک گزارش منسجم ارایه نموده است.	
برنامه های راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش	درباره برنامه های راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش جهان و ایران صرفاً اطلاعات ارایه شده را جمع آوری و بدون ارایه تحلیل حاصل از مقایسه آنها، آن را گزارش نموده است.	برنامه های راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش ایران را با سایر کشورها مورد مقایسه قرار داده و دلایل خود را در قالب یک گزارش منسجم ارایه نموده است	برنامه های راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش ایران و تفاوت و تشابه آن با برنامه های مشاوره در سایر کشورها را مورد مقایسه و ارزیابی قرار داده و یافته های خود را به صورت مکتوب و در قالب یک گزارش منسجم ارایه نموده است.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مباحث اساسی

- اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره
- فلسفه و اهمیت راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش

- تاریخچه راهنمایی و مشاوره در جهان و ایران
- راهنمایی و مشاوره در اسلام
- مفهوم و تعریف راهنمایی
- اصول و اهداف راهنمایی
- خدمات راهنمایی
- مفهوم و تعریف مشاوره
- اصول و اهداف مشاوره
- خدمات مشاوره
- مفهوم و تعریف مشورت
- تعریف روان درمانی
- تفاوت بین مشورت، راهنمایی، مشاوره و روان درمانی
- فعالیت یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
  - ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
  - ۳- مقایسه مفاهیم راهنمایی، مشاوره و روان درمانی و بیان تفاوت های آنها
- فعالیت عملکردی:

- تحلیل و مقایسه اهداف و خدمات راهنمایی و مشاوره و ارائه گزارش آن در کلاس درس
- فصل دوم: رویکردهای اساسی مشاوره و روان درمانی
- مشاور و انتخاب نوع رویکرد درمانی
- رویکردهای درمانی متمرکز بر زمینه
- رویکردهای درمانی متمرکز بر هیجانات
- رویکردهای درمانی متمرکز بر تفکر و باور
- رویکردهای درمانی متمرکز بر عمل و رفتار
- رویکردهای درمانی یکپارچه نگر و التقاطی
- فعالیت یادگیری:

- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه رویکردهای درمانی مختلف و بیان تفاوت های آنها
- فعالیت عملکردی:
- ۱- تحلیل و مقایسه رویکردهای اساسی مشاوره و روان درمانی و ارائه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- تحلیل کاربرد رویکردهای اساسی مشاوره و روان درمانی در محیط واقعی مدرسه توسط دانشجویان رشته مشاوره و ارائه گزارش کتبی آن به مدرس

- فصل سوم: انواع راهنمایی و مشاوره و الگوهای آن
- انواع راهنمایی از نظر موضوع

- انواع راهنمایی از نظر شیوه اجرا

- انواع مشاوره از نظر موضوع

- انواع مشاوره از نظر شیوه اجرا

- الگوهای رایج راهنمایی

فعالیت یادگیری:

۱- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه انواع راهنمایی و مشاوره از نظر موضوع و شیوه اجرا و بیان تفاوت های آنها

۴- مقایسه الگوهای راهنمایی و بیان شباهت ها و تفاوت های آنها

فعالیت عملکردی:

۱- تحلیل و مقایسه الگوهای راهنمایی و مشاوره و ارائه گزارش آن در کلاس درس

۲- تهیه جدول مقایسه انواع راهنمایی و مشاوره و بیان کاربرد هریک از آنها در محیط واقعی مدرسه

فصل چهارم: روش ها و فنون راهنمایی و مشاوره

- تعریف روش و فن

- روش های راهنمایی و مشاوره

- فنون راهنمایی (مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه، شرح حال نویسی، واقعه نویسی، مقیاس درجه بندی رفتار، گروه سنجی، مطالعه موردی، مطالعه پرونده تحصیلی، سپاه رفتار، آزمون های روانی)

- فنون مشاوره (گوش دادن، تشویق کردن، برخورد با مقاومت، برخورد با سکوت، سازمان دادن، انعکاس احساس و محتوا، قرارداد بستن، تعیین تکلیف، پایان دادن به جلسه، همدلی، مواجهه سازی، تفسیر و بینش، رهبری، ایفای نقش، تسکین یا آرام بخشی، ارجاع)

- مهارت های مشاوره

فعالیت یادگیری:

۱- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه فنون راهنمایی و مشاوره با یکدیگر و بیان تفاوت های آنها

۴- مشاهده اجرای فنون مشاوره توسط متخصصان (مستقیم/ فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب

فعالیت عملکردی:

۱- تحلیل و مقایسه فنون راهنمایی و مشاوره و ارائه گزارش آن در کلاس درس

۲- طراحی و اجرای یک نمونه از هر کدام از فنون راهنمایی نظیر مشاهده، مصاحبه و ....، و ارائه گزارشی از آنها به مدرس ۳-

بیان کاربرد هریک از فنون راهنمایی و مشاوره در محیط واقعی مدرسه در قالب گزارش کتبی

۴- اجرای فنون مشاوره توسط دانشجویان رشته مشاوره با توجه به مشاهدات خود (مستقیم/ فیلم) در مورد یک نفر از دانش

آموزان و ارائه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل پنجم: نقش و وظایف کارکنان مدرسه در برنامه راهنمایی و مشاوره دانش آموزان

- نقش و وظایف مدیرمدرسه
- نقش و وظایف معلم مدرسه
- نقش و وظایف مشاورمدرسه
- نقش و وظایف مربی پرورشی مدرسه
- نقش سایر متخصصان در فرایند راهنمایی و مشاوره
- نقش خانواده در فرایند راهنمایی و مشاوره
- نقش دانش آموز در فرایند راهنمایی و مشاوره

فعالیت یادگیری:

- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه نقش و وظایف معلم،مدیر،مشاور،مربی پرورشی و سایر متخصصان در برنامه راهنمایی و مشاوره مدرسه و بیان تفاوت های آنها

فعالیت عملکردی:

- ۱- تحلیل و مقایسه نقش و وظایف معلم،مدیر،مشاور،مربی پرورشی و سایر متخصصان در برنامه راهنمایی و مشاوره مدرسه و ارایه گزارش آن در کلاس درس

فصل ششم: جایگاه راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش

- برنامه های راهنمایی و مشاوره در دوره های تحصیلی ابتدایی و متوسطه
- نقش و عمل مشاور در دوره های تحصیلی ابتدایی و متوسطه
- ساختار و تشکیلات راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش ایران
- خدمات و وظایف مراکز مشاوره دانش آموزی و خانواده در مناطق آموزش و پرورش
- خدمات و وظایف مراکز مشاوره دانشجویی در دانشگاهها
- مشاوره در موسسات و مراکز بهداشت روانی
- تفاوت های فردی در بین دانش آموزان مدرسه
- در نظر گرفتن تفاوت های فردی در راهنمایی و مشاوره با دانش آموزان

فعالیت یادگیری:

- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه برنامه های راهنمایی و مشاوره در مدارس ابتدایی و متوسطه و بیان تفاوت های آنها
- ۴- مقایسه دانش آموزان از نظر تفاوت های فردی در ابعاد مختلف

فعالیت عملکردی:

- ۱- تحلیل و مقایسه برنامه های راهنمایی و مشاوره در مدارس ابتدایی و متوسطه و ارایه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- تحلیل و مقایسه برنامه های راهنمایی و مشاوره در مراکز مشاوره دانش آموزی، خانواده و دانشجویی و ارایه گزارش کتبی آن به مدرس

۳- مقایسه تفاوت های فردی دونفر از دانش آموزان یک مدرسه توسط دانشجویان رشته مشاوره و ارایه گزارش کتبی آن به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارایه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ های مربوط به پرسش های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره گیری از فرصتهای یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می باشد که منجر به درک عمیق تر مطالب و بکارگیری دانش نظری راهنمایی و مشاوره توسط دانشجومعلم در موقعیت های واقعی مدرسه خواهد شد. یادگیری غیر مستقیم نیز مستلزم مطالعه فردی و درک شناختی فرد در موقعیت های مختلف محیط آموزشی می باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- قدمی، سید امیر؛ همت، نورعلی و نبوی، سید صادق (زیر چاپ). مبانی و اصول راهنمایی و مشاوره، تهران، انتشارات دانشگاه فرهنگیان

- گلادینگ، ساموئل. تی. (۱۳۹۰). اصول ومبانی مشاوره. ترجمه مهدی گنجی، تهران، نشر ساوالان.

- شفیع آبادی، عبدالله (۱۳۹۰). مقدمات راهنمایی و مشاوره. تهران، انتشارات رشد.

منابع فرعی:

- اصغری پور، حمید (۱۳۹۱). کلیات راهنمایی و مشاوره، مشهد، نشر تمرین

- گیسون، رابرت و میشل، ماریان (۱۳۸۶). زمینه مشاوره و راهنمایی، ترجمه باقر ثنایی و همکاران، انتشارات رشد

- صافی، احمد (۱۳۷۹). راهنمایی و مشاوره در دوره های تحصیلی، تهران، انتشارات رشد

- تمدنی، مجتبی و بهمنی، بهمن (۱۳۹۱). فنون مشاوره و روان درمانی، تهران، نشر دانژه

- حسینی بیرجندی، سید مهدی (۱۳۷۱). اصول و روش های راهنمایی و مشاوره، تهران، انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری (باز پاسخ، بسته پاسخ، چند گزینه ای و یا ترکیبی) به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده کلاسی ۲ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف (فعالیت) عملکردی ۸ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده براساس تکالیف یادگیری در طول نیمسال، تکالیف عملکردی و آزمون پایان نیمسال انجام می شود.

مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «ارزشیابی از یادگیری»

۱. معرفی درس و منطق آن:

درس ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به عنوان یک حوزه تخصصی در بردارنده دروس متعددی چون آمار، روش تحقیق و اندازه گیری می باشد. در واقع این درس کمک میکند تا بتوان میزان تحقق اهداف کلی از آموزش را مورد ارزیابی قرار داد، سطح کیفی آموزش را ارتقا بخشیده و بطور نظامند اثرات آنرا مورد بازبینی و واکاوی قرار داد. استفاده و بکارگیری الگوهای متعدد ارزشیابی برای قضاوت درخصوص برنامه های درسی به معلمان کمک می کند تا نیازهای آموزشی را شناسایی نمایند و در سازماندهی مطالب و محتوای درسی انتقال دانش، نگرش و بالابردن سطح مهارتها را بهبود بخشند.

نام درس: ارزشیابی از یادگیری				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با کسب مهارت در حوزه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی قادر باشد انواع آزمونها و الگوهای ارزشیابی را پیاده سازی نماید و در خصوص اهداف ارزشیابی، آزمونهای عملکردی، محاسبه ضریب دشواری آزمون، نحوه محاسبه ضریب پایایی و آزمونهای ارزیابی عملکرد گزارشی را ارائه نماید.				نوع درس: نظری / عملی تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: ۱-۲ & ۱-۱ CK & ۲-۳ & ۲-۲ PK
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاکها	
دانشجو قادر است الگوها ارزشیابی را مورد تحلیل قرار داده و کاربرد هر یک را در نمونه ای عینی مورد نقد و بررسی قرار دهد.	دانشجو قادر است در طبقه بندی از نقاط قوت و ضعف الگوهای ارزشیابی ارائه دهد و بر همین اساس الگوها را درجه بندی نماید.	دانشجو قادر است انواع الگوهای ارزشیابی را نام ببرد.	رویکرد ارزشیابی	
دانشجو قادر است انواع آزمونها عملکردی را به لحاظ کاربردی مورد نقد و تحلیل قرار دهد.	دانشجو قادر است انواع آزمونها را مقایسه نموده و برای هریک نقاط قوت و ضعف را مشخص نماید.	دانشجو قادر است انواع آزمونهای عملکردی را طبقه بندی نماید .	آزمونهای عملکردی	
دانشجو قادر است ضریب پایایی و روایی انواع آزمونهای پیشرفت تحصیلی را محاسبه نماید و مورد نقد و بررسی قرار دهد.	دانشجو قادر است محاسبات مربوط به تعیین روایی و پایایی آزمونهای پیشرفت تحصیلی را انجام دهد.	دانشجو قادر است در حوزه تعیین پایایی و روایی تعریفی را ارائه دهد	محاسبه ضریب پایایی و روایی	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

نوبت بحث	محتوای درس	تکالیف یادگیری	تکالیف عملکردی
----------	------------	----------------	----------------

اول	تعاریف و اصطلاحات: آزمون، اندازه‌گیری، ارزشیابی، مقیاسها و انواع آن،	با ذکر تعاریف و مثالهای گوناگون تعاریف مشخص و نقاط تفاوت و تشابه شناسایی و تحلیل گردد.	از دانشجویان خواسته شود با مراجعه به منابع متعدد تعاریف مختلفی گردآوری و در قالب جدولی ارائه نمایند.
دوم	انواع آزمونها و ویژگی آنها	نمونه هایی از آزمونها در کلاس مطرح و بر چگونگی و نحوه ساخت آنها بحث و تبادل نظر شود.	از دانشجویان خواسته شود نمونه هایی از آزمونها را در پژوهشها یافته و با ویژگیهای آنها تطابق بدهند.
سوم	رویکردهای مطرح در ارزشیابی	بحث و تبادل نظر در خصوص ارزشیابی و دیدگاه مقایسه ای با توجه به اهداف مطرح شود و با ذکر مثال های گوناگون الگوی متناسب با هر ساختار مورد بررسی قرار گیرد	
چهارم	مراحل ارزشیابی آموزشی، تحلیل موقعیت، اهداف و مولفه های ارزشیابی آموزشی	در این جلسه با نمایش فیلم مرحله تحلیل موقعیت مورد بررسی قرار گرفته و هدفها و پیش نیازها با بحث و گفتگو مورد واکاوی قرار بگیرد.	از دانشجویان خواسته شود که فیلم را مجدداً بررسی و نکات مطرح شده در خصوص اهداف و پیش نیازها را بازبینی مجدد و گزارش جدید ارائه نمایند.
پنجم	تعریف، اهداف، مراحل، روشها و طبقه بندیهای طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	با ارائه نمونه هایی از انواع طرح های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، ویژگیها و سطوح طبقه بندی طرحها مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد.	از دانشجویان خواسته شود که با انتخاب یک درس مشخص یک نمونه از طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی آماده و در کلاس ارائه نمایند.
ششم	انواع آزمونها و کاربرد آنها و قواعد هر یک	با طرح نمونه های متفاوتی از انواع آزمون ها در کلاس نقاط قوت و ضعف هر یک از آزمونها به نقد و بررسی گذاشته شود.	از دانشجویان خواسته شود با طراحی یک نمونه ترکیبی از انواع آزمونها ویژگیهای هر یک از آزمونها را مورد ارزیابی قرار دهند.
هفتم	طرح نمونه های عملی در کلاس	نمونه های متعددی از طرح ها توسط دانشجویان شناسایی و نمونه های طراحی شده توسط ایشان را در گروه (کلاس) نقد و بررسی نمایند.	از دانشجویان خواسته شود نمونه های طراحی شده و بررسی شده را مورد بازبینی قرار دهند.
هشتم	تعریف آزمونهای عملکردی و انواع آن، مراحل تهیه آزمونهای عملکردی، روش واقعه نگاری، چگونگی تهیه چک لیست	با ارائه یک نمونه کار آزمونهای عملکردی و چگونگی مقیاس بندی آنها در کلاس به صورت عملی تهیه و نمونه طراحی انجام شده در جلسه قبل در این قالب اجرای مجدد گردد.	از دانشجویان خواسته شود یک نمونه از روشهای سنجش مشاهده ای را انتخاب و با استفاده از روش واقعه نگاری یک گزارش ارائه نمایند.

نهم	شرایط اجرای آزمون، نحوه نمره گذاری، نحوه تفسیر اطلاعات، محاسبه ضریب دشواری آزمون	یک نمونه از آزمونهای اجرا شده در کلاس ارائه و موارد و مباحث کلاس با نمونه تطبیق و واکاوی گردد.	از دانشجویان خواسته شود یک نمونه آزمون را مورد تحلیل و بررسی قرار داده، اطلاعات انرا تفسیر و ضریب دشواری آزمون را محاسبه نمایند.
دهم	نقش و کاربرد آمار توصیفی در تفسیر داده ها، شاخصهای مرکزی و شاخصهای پراکندگی	به ذکر دلایلی اهمیت بکارگیری آمار توصیفی در تحلیل آزمونها پرداخته شود و شاخصهای مرکزی و پراکندگی با ذکر مثال حل و تمرین شود.	از دانشجویان خواسته شود در بخش شاخصهای مرکزی از میانگین و در بخش شاخصهای پراکندگی واریانس و ضریب همبستگی مثالها و نمونه هایی تمرین و نمرات آزمونهای قبلی محاسبه گردد.
یازدهم	تعیین روایی، اهمیت و انواع آن	در نمونه های آزمونهای قبلی محاسبات روایی در کلاس درس بطور عملی انجام و انواع آن مورد بحث و گفتگو قرار گرفته و ترجیحا برای هر مورد نمونه ای انجام شود.	از دانشجویان خواسته شود در موارد آزمونهای قبلی روایی آزمونها محاسبه و گزارش گردد.
دوازدهم			
سیزدهم	تعریف پایایی، روشهای پایایی، نحوه محاسبه ضریب پایایی	روش محاسبه پایایی در نمونه ذکر شده محاسبه و موارد دیگر نیز طرح شود.	از دانشجویان خواسته شود نحوه محاسبه پایایی را در چند کار پژوهشی مورد بررسی قرار دهند.
چهاردهم	هدفهای ارزشیابی، تعریف ارزشیابی ، انواع ارزشیابی	موارد و رئوس درس در کلاس به بحث و گفتگو گذاشته شود و نمونه هایی از انواع ارزشیابی بررسی گردد.	از دانشجویان خواسته شود در یک جدول انواع، تفاوتها و شباهتهای ارزشیابی را ترسیم نمایند.
پانزدهم	روشهای مشاهده موقعیت، مصاحبه، نظرخواهی	روشهای ارزشیابی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و محاسب و معایب هریک مورد نقد و بررسی قرار گیرد.	از دانشجویان خواسته شود در یک نمونه عملی و در جامعه کوچک ۵ نفری روشهای این جلسه را اجرا و گزارشی ارائه دهند.
شانزدهم	آزمونهای ارزیابی عملکرد آموزشی، خود سنجی، ارزیابی همکاران	رئوس مطرح در این جلسه مورد بحث و گفتگو قرار گیرد و محاسن و معایب هر یک طرح و نقد و ارزیابی گردد.	از دانشجویان خواسته شود ارزشیابی پیشرفت تحصیلی را در طرحی جامع و بطور یکپارچه در قالب یک کار پژوهشی طی یک هفته تا زمان برگزاری آزمون پایان ترم ارائه نمایند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس به دلیل ماهیت عملی پیشنهاد میشود که به صورت حل مسئله و پروژه ای انجام شود و بیشتر مفاهیم به صورت تحلیلی و با ارائه نمونه های مشابه تدریس شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

روشهای اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی، دکتر علی اکبر سیف، نشر دوران.

منبع فرعی:

ارزشیابی آموزشی، دکتر عباس بازرگان، ناشر سمت.

روشهای ارزشیابی آموزشی، دکتر علیرضا کیامنش، ناشر: دانشگاه پیام نور.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۶ نمره ارزیابی کار عملی که در جلسه آخر برای دانشجویان تعیین گردیده است.

ارزشیابی پایانی: ۱۴ نمره آزمون کتبی

سرفصل درس «کاربرد هنر در آموزش»

۱. معرفی درس و منطق آن

کاربرد هنر در آموزش به حوزه پیوند بین نظریه و عمل در برنامه درسی هنر می پردازد. از این رو دانشجو- معلمان باید با حوزه های کاربردی هنر آشنا شده و بتوانند به صورت عملیاتی، فرصت های یادگیری هنر را کسب کنند تا بتوانند در حوزه آموزش به دانش آموزان مدارس به عنوان معلمان توانمند در حوزه هنر ایفای نقش کنند. این درس توجه دانشجویان به برنامه درسی هنر به صورت تلفیقی جلب کرده و تجارب نوین هنر را به آنها معرفی می کند.

نام درس: کاربرد هنر در آموزش				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> - مفهوم هنر و رابطه آن با مفهوم سواد را شناسایی کند. - ابعاد چهارگانه هنر در آموزش را به روشنی درک کند. - رابطه هنر و تلفیق با سایر دروس را درک کرده و بکار بگیرد. - برنامه درسی و آموزش هنر را در نگاه جهانی به همراه تجارب نوآورانه بشناسد. 				نوع درس: تربیتی تعداد واحد: ۱ واحد عملی زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز: -
				شایستگی اساسی: • CK- کدهای ۱-۱ و ۲-۱ • PCK- کدهای ۱-۳، ۲-۳، ۳-۳، ۴-۳
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک ها	
آثار هنری جدیدی بدون استفاده از الگو و منحصر به فرد تولید کند.	به خلق اثر هنری متفاوت از الگو پردازد.	به خلق اثر هنری ساده با استفاده از الگو پردازد.	تولید هنری	
رابطه هنر و فرهنگ و تاریخ را به درستی درک کرده و به تحلیل عمیق پردازد.	نسبت به آثار تاریخی و رابطه هنر و فرهنگ حس مثبتی داشته باشد.	به مشاهده آثار تاریخی پیرامون خود واکنش نشان بدهد.	تاریخ هنری	
ویژگی ها و کیفیت های پیچیده و ظریف مستتر در آثار هنری و محیط پیرامون خود را درک کرده و تفسیر و نقد کند.	ویژگی ها و کیفیت های پیچیده و ظریف مستتر در آثار هنری و محیط پیرامون خود را درک کند	حساسیت بصری نسبت به پدیده های هنری داشته باشد.	نقد هنری	
بر اساس ملاک های دقیق به قضاوت درباره هنر و دفاع از آن پردازد.	بر اساس ملاک های دقیق به قضاوت درباره هنر پردازد.	در گفتگوی دائمی درباره ماهیت هنر شرکت کند.	زیبایی شناسی	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول - کلیات و اهمیت کاربرد هنر در آموزش

- هنر و بازاریابی مفهومی سواد
- پیامدهای تربیت هنری
- هنر و تربیت چندفرهنگی

تکلیف یادگیری:

دانشجویان به شرح پیامدهای تربیت هنری در تعلیم و تربیت بپردازند.

فصل دوم - تولید آثار هنری

- برای کسب مهارت‌ها و توسعه تخیل‌گرایی مورد نیاز برای عملکرد هنری با کیفیت بالا به دانش‌آموزان یاری رساند.
- دانشجویان باید برنامه درسی را طراحی کنند که مهارت‌هایی برای توسعه تخیل‌گرایی آنها فراهم شود.
- دانشجویان با دامنه وسیعی از رسانه‌ها، ابزارها، تجهیزات و فناوری که توسط هنرمندان به کار گرفته می‌شوند، آشنا می‌شوند. همچنین سوژه‌ها، موضوعات درسی، نهادها و سایر ابزارهایی که تولید هنری را رشد و شکل می‌دهد، را می‌شناسند.
- دانشجویان می‌توانند مهارت‌ها و سنت‌های هنروری و هنرمندی را یاد بگیرند. مهارت‌هایی نظیر کاربرد رسانه‌ها، وسایل مختلف و به کارگیری ظرفیت‌ها و قابلیت‌های آنان.
- دانشجویان می‌توانند افکار، ارزش‌ها و احساسات مختلف خود را در یک شکل تجسمی از طریق دستیابی به راه‌های پاسخگو و فعالیت‌هایی که هنرمندان انجام می‌دهند، بیان کنند.

تکلیف عملکردی:

- دانشجویان باید احساساتشان را توسعه دهند، تخیل‌گرایی‌شان را پرورش دهند و مهارت‌های فنی مورد نیاز برای انجام کار صحیح با مواد آموزشی را کسب کنند.
- دانشجویان باید لذت ناشی از خلق آثار تجسمی را تجربه کنند و فرصت کسب مهارت‌های لازم برای دستیابی به این تجربه لذت‌بخش را داشته باشند.
- به صورت پوشه کار ارائه شود.

فصل سوم - تاریخ هنری

- در برنامه تربیت هنری دانشجویان به درک زمینه تاریخی و فرهنگی که هنر در آن پدید آمده، می‌پردازند. دانشجویان بر اساس آثار مختلف تاریخی، هنری، فرهنگی به حوزه تاریخ هنر ایران آگاهی یافته و آن را به صورت کاربردی مورد توجه قرار می‌دهند.
- اطلاعات واقعی در مورد هنرمندان: مثل تاریخ تولد و مرگ، سوابق و تجارب اولیه، اطلاعات در مورد آثار هنری مثل توصیف فیزیکی، موضوعی و شرایط.

- **تحلیل صوری اثر هنری**، یعنی توصیف کردن و تحلیل کردن حلقه های ارتباطی در یک اثر هنری (رنگ، فضا و...) به عنوان مبنایی برای فهم این که چگونه اثر هنری متناسب با خصوصیات یک هنرمند و یا هماهنگ با یک جنبش یا سنت هنری است.
- **تحلیل اثر هنری**: شامل اطلاعاتی درباره وسایل و مواد مورد استفاده، ابزارها و روش های به کار برده شده و تغییرات حاصله در اثر هنری که ناشی از گذر زمان یا سایر تأثیرهای محیطی است.
- **روابط مربوط به زمینه (بستر)**: یعنی بررسی ارتباط میان آثار هنری و محیط اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و شناخت تأثیر آن بر آثار مورد نظر.

تکلیف عملکردی:

- دانشجویان باید رابطه میان هنر و فرهنگ را دریابند؛ مثلاً اینکه فناوری و ایدئولوژی در یک مقطع خاص چه تأثیری در آثار هنری هنرمندان گذاشته است.
- به تحلیل صوری، واقعی و روابط زمینه ها در یک یا چند اثر هنری ملی یا بین المللی بپردازند.
- به صورت پوشه کار ارائه شود.

فصل چهارم- نقد هنری

- دانشجویان باید چگونگی دیدن و صحبت کردن درباره کیفیت های هنری را بیاموزند. نگرستن شکلی از پیشرفت شناختی است. بنابراین دانشجویان با نگاهی متفاوت به آثار و پدیده های هنری می نگرند و تکنیک های نقد آثار هنری را می آموزند.
  - نقادی هنری شامل کاربرد زبان، نگارش متفکرانه و هوشمندانه و صحبت کردن درباره هنر است که از طریق آن فرد می تواند به نحوی بهتر و پربارتر نقش و جایگاه هنر را در فرهنگ و جامعه درک کند و برای آن ارزش قائل شود.
  - دانشجویان مراحل چهارگانه نقادی هنری را باید بیاموزند:
۱. **توصیف**: اگرچه مرحله توصیف بر ابعادی تأکید دارد که ما از طریق آنها به درک کلی امور می رسیم اما می تواند بحث های عمیقی را پدید آورد. گاهی ممکن است فردی رنگی را قرمز ببیند اما فرد دیگری آن را نارنجی ببیند و یا یک نفر شکلی را مربع ببیند ولی فرد دیگر آن را چند ضلعی ببیند. به هر حال از طریق توصیف است که می توان زبان را دقیق تر نشان داد.
  ۲. **تحلیل**: اگرچه تحلیل یک مبنای ادراکی دارد اما از مرحله توصیف یک گام فراتر می رود و فراگیر را وادار می کند تا ساختار یا ترکیب یک اثر هنری را تحلیل کند. فراگیر باید بتواند بین تقارن و نامتقارن تفاوت قائل شود، رسانه های هنری را تشخیص دهند، نسبت به کیفیت های رنگ و خط حساس باشد. آیا دانشجویان می توانند از زبان طراحی استفاده کنند یا خیر؟
  ۳. **تفسیر**: در مرحله تفسیر، دانشجویان به سطوح تخیلی تر قدم می گذارد و از او خواسته می شود تا درباره معنای مستتر در اثر هنری و یا هدف موجود در ذهن هنرمند تأمل کند. برای انجام این کار از دانشجو خواسته می شود تا بین ساختار موجود در اثر هنری و جهتی که هنرمند فراگیر را به آن سمت می کشاند، ارتباط برقرار کند. در این مرحله درباره اثر هنری سوال های مختلفی مطرح می شود و ویژگی آنها، این است که سوالات باز هستند و پاسخ درست یا غلط ندارند.

۴. **قضاوت:** فرایند نقد به طور طبیعی با قضاوت خاتمه می یابد. این قضاوت نتیجه ای است که بیانگر موفقیت یا شکست اثر هنری است و جایگاه آن در مقایسه با سایر آثار هنری نشان می دهد. قضاوت های شکل گرفته در این حالت به بحث گذاشته نمی شوند زیرا این وظیفه نقادان و خبرگان حرفه ای تر است نه معلمان دوره ابتدایی.

تکلیف عملکردی

- حساسیت بصری باید در دانشجویان پرورش یابد تا به اتکای آن بتوانند خصوصیات و کیفیت های پیچیده و ظریف مستتر در آثار هنری و محیط پیرامون خود را درک و توصیف کنند.
- مراحل چهارگانه نقد هنری را در طول ۴ جلسه در مورد یک اثر هنری ملی بکار بگیرند.
- به صورت پوشه کار ارائه شود.

فصل پنجم - زیبایی شناسی

- هدف دیگر تربیت هنری مربوط به ارزش هایی است که هنرها ایجاد می کنند.
- توجه دانشجویان به فرایند آفرینش هنرمندانه، پدیده هنری، تفسیر و شناخت، ارزشیابی انتقادی، زمینه فرهنگی و اجتماعی آن معطوف شود.
- زیبایی شناسی به دانشجویان یاد می دهد که به طور فلسفی بیندیشند، پرسش ها و پاسخ های ممکن که به طور طبیعی در مسیر ساختن، نقادی و بررسی تاریخی هنر به وجود می آید را مورد بررسی قرار دهند.

تکلیف عملکردی:

- دانشجویان باید گفتگوی دائمی درباره ماهیت هنر شرکت کنند.
- براساس ملاک های زیباشناسانه به قضاوت درباره هنر و دفاع از آن بپردازند.

فصل ششم - هنر و برنامه درسی تلفیقی

- این دیدگاه به آن برنامه درسی هنر اشاره دارد که با دیگر برنامه های درسی هنری و غیرهنری تلفیق می شود. برنامه درسی تلفیقی هنر عموماً در یکی از چهار نوع ساختار برنامه درسی سازماندهی می شود:
- گاهی از هنر استفاده می شود تا به فراگیران کمک کند تا دوره خاص تاریخی یا فرهنگی خاص را بشناسند؛ مثل مطالعه جنگ داخلی در کنار عکس های ماتئو برادی، و یا موسیقی و معماری آن دوره و طرز پوشش افراد طبقات اجتماعی.
  - دومین شکل تلفیق حالتی است که در آن به فراگیران کمک می شود تا شباهت ها و تفاوت ها میان هنرها را بشناسند. مانند تفاوت معنای ریتم در موسیقی با معنای ریتم در هنرهای تجسمی.
  - سومین شکل تلفیق، شناسایی ایده اصلی است که در هنر در دست انجام و یا در دیگر حوزه ها قابل شناسایی است.
  - چهارمین نوع تلفیق مربوط به تمرین حل مسئله است. می توان از دانشجویان خواست که مسئله ای را تعریف یا بیان کنند که مستلزم در نظر گرفتن دیسپلین های مختلف است؛ مثلاً اگر از دانش آموزان دبیرستانی خواسته شود که برای دانش آموزان پیش دبستانی یک بازی طراحی کنند، آن ها باید ملاحظات طراحی، رشد کودک، ویژگی های فیزیکی مواد آموزشی، ترکیب این موارد و مسائل زیباشناسی را در نظر بگیرند. این امر را می توان به صورت عملی با دانشجویان تمرین کرد.

تکلیف عملکردی:

- دانشجویان با استفاده از فعالیت های هنری مختلف برای یک درس مانند علوم، ریاضی، فارسی و ... به صورت تلفیقی یک برنامه درسی طراحی کند و متناسب با آن به صورت عملی آن برنامه درسی تلفیقی را اجرا کند.
- به صورت پوشه کار ارائه شود.

فصل هفتم- تجارب نوآورانه آموزش هنر

- در این فصل دانشجویان با تجارب بین المللی در حوزه آموزش هنر آشنا می شوند و کاربرد هنر در آموزش را به صورت واقعی درک می کنند.
- همچنین برخی مجامع بین المللی در حوزه آموزش هنر به صورت الکترونیکی و کتابخانه ای به دانشجویان معرفی می شود تا در حوزه های هنری مورد علاقه خود به کسب دانش و مهارت های حرفه ای بپردازند.

برنامه های آموزش هنر عبارتند از:

- کنفرانس جهانی آموزش هنر
- پروژه تتاک (TETAC)
- پروژه رامبرانت
- آشنایی با مجامع تخصصی، سایت های اینترنتی و نشریات آموزش هنر

تکلیف عملکردی

- دانشجویان با مراجعه به سایت ها و منابع الکترونیکی به معرفی فعالیت های مجامع بین المللی در حوزه آموزش هنر بپردازند.
- نمونه کارهای هنری مختلف در حوزه آموزش هنر به دانش آموزان را جستجو و معرفی کنند.
- به صورت پوشه کار ارائه شود.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- استفاده از راهبرد مستقیم در تدریس مفاهیم و کلیات با استفاده از ابزارهای رایانه ای مناسب.
- شیوه های تدریس مشارکتی و گروهی، بازدید از مراکز هنری و موزه ها و گالری ها، روش ایفای نقش.
- راهبرد غیر مستقیم برای طراحی فرصت های یادگیری بر اساس ابعاد نقد هنری، تاریخ هنری و زیبایی شناسی.

۵. منابع آموزشی

منابعی که تا پایان سال ۱۳۹۸ برای استفاده در این درس پیشنهاد می شود، عبارتند از

- منبع اصلی

برای بخش نظری:

- مهرمحمدی، محمود؛ کیان، مرجان (۱۳۹۳). برنامه درسی و آموزش هنر در آموزش و پرورش، تهران: سمت.

برای بخش عملی:

- سایر منابع آموزشی معتبر که شیوه های تولید محصولات هنری را آموزش داده اند.

- منابع فرعی:

مجامع معتبر بین المللی مرتبط با آموزش هنر مانند:

- National Art Education Association
- Getty Institute for Education in Art
- International Society for Education through Art

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

- ارزشیابی پایانی: آزمون پایان ترم = ۶ نمره
- ارزشیابی پوشه کار بر اساس تولید هنری، تاریخ هنری، نقد هنری = ۸ نمره
- اطلاع رسانی توسط دانشجویان در طول ترم مانند معرفی کتاب، سایت، اخبار، گزارش های علمی، همایش ها و ... مرتبط با آموزش هنر = ۳ نمره
- معرفی، نقد و تحلیل آثار هنری، تاریخی، فرهنگی ملی و بین المللی توسط دانشجویان در طول ترم = ۳ نمره

سرفصل درس « کاربرد زبان در تربیت »

۱. معرفی درس و منطق آن

رابطه زبان و تربیت، ریشه در وجوه مشترک آنها دارد: اندیشه و ارتباط. اندیشه از یک طرف با زبان آمیخته است و از طرف دیگر تربیت، به ویژه به معنای متعالی آن بر اندیشه استوار می گردد. اندیشه، از یک سو، محور تربیت و عمل تربیتی است، و از سوی دیگر، زبان و اندیشه، رابطه‌ای ناگسستنی دارند. این رابطه و پیوستگی چنان است، که برخی از فیلسوفان و دانشمندان، اندیشه و زبان را یکی دانسته اند.

ارتباط، محور دیگر رابطه تربیت و زبان است. ارتباط جنبه عینی و قابل مشاهده رابطه زبان و تربیت است. ارتباط، موضوعی مهم در مباحث مربوط به زبان است؛ به طوری که، برخی از زبان شناسان، ارتباط را مهم ترین کارکرد زبان دانسته اند؛ و تربیت نیز، فرایندی ارتباطی است، و بدون برقراری ارتباط، میان مربی و تربیت شونده، تربیت، ممکن نمی گردد. بخش مهمی از ارتباط تربیتی/آموزشی از طریق ارتباط کلامی شکل می گیرد. آیا زبان و ارتباط از طریق زبان، می تواند اهداف تربیت را محقق سازد؟ چه ملاحظات و چه محدودیت هایی در این مسیر وجود دارد؟ با شناخت ویژگی های زبان و چگونگی به کارگیری زبان و برقراری ارتباط زبانی مناسب در فرایند تربیت/آموزش ضمن جستجوی پاسخ این پرسش ها، امکان فعالیت تربیتی/آموزشی موثرتری برای معلمان فراهم می شود.

نام درس: کاربرد زبان در تربیت				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: ۱- با توجه به انواع ارتباط زبانی(کلامی) در ابعاد مختلف حیطه ها و فعالیت های ارتباطی در تربیت/آموزش، رابطه زبان و تربیت را بفهمد و با توجه به وظایف تربیتی/آموزشی یک معلم به حضور و نقش زبان در ابعاد مختلف تربیت/آموزش (تعلیم و تربیت) آگاه و حساس شود. ۲- انواع ویژگی های زبان را بشناسد و زبان را به عنوان یک مجموعه زنده و نقش آفرین بفهمد. ۳- بر اساس ویژگی های زبان، مصداق های حضور و نقش (ویژگی های) زبان را در ابعاد مختلف تربیت/آموزش و بافت های مختلف نظام آموزش و پرورش شناسایی کند. ۴- از طریق بازشناسی و درک و فهم عمیق از مفهوم تربیت و با توجه به ویژگی های زبان، محدودیت های کاربرد زبان در تربیت را بشناسد. ۵- با توجه به ویژگی های معنی شناختی زبان و واژگان آموزش از طریق زبان و واژگان آشنا را اجرا کند.				نوع درس: عملی تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۳۲ ساعت پیش نیاز: ندارد
				شایستگی اساسی: • CK- کدهای ۱-۱ و ۲-۱ • PCK- کدهای ۱-۳، ۲-۳، ۳-۳، ۴-۳
ملاک	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
رابطه زبان و تربیت	انواع ارتباط و رخدادهای ارتباطی زبانی(کلامی) در تربیت/آموزش را بشناسد.	با توجه به انواع ارتباط زبانی در تربیت/آموزش و نیز فعالیت های تربیتی/آموزشی یک معلم، مصداق های حضور و	آثار مثبت و منفی انواع کاربرد زبان در ارتباط تربیتی/آموزشی را جستجو کند و برخی از آنها را معرفی کند.	

	نقش آفرینی زبان در ابعاد مختلف تربیت/آموزش و در انواع ارتباط‌های تربیتی/آموزشی معرفی کند.			
شناخت کلی زبان	انواع ویژگی‌های زبان از آوا تا معنا را به صورت کلی بشناسد.	زبان را به عنوان یک مجموعه زنده و نقش آفرین در انواع فعالیت‌های ارتباطی، به ویژه در فرایند تربیت بفهمد.	آثار ویژگی‌های زبان در انواع ارتباط تربیتی/آموزشی را مشاهده و گزارش کند.	
شناخت جزئی تر زبان	انواع ویژگی‌های زبان را از آوا تا معنا و در واحدهای مختلف زبان (از واژه تا متن) بشناسد.	مصادق‌های حضور و نقش آفرینی (ویژگی‌های) زبان را در آموزش زبان (فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان) بشناسد.	بر اساس شناخت ویژگی‌های زبان، تغییرات لازم را در نمونه ای از تدریس خود نمایش دهد و درباره تفاوت تدریس بدون توجه به ویژگی‌های زبان و با توجه به آن بحث کند.	
شناخت محدودیت‌های کاربرد زبان	از طریق بازشناسی و درک و فهم عمیق از مفهوم تربیت، الزامات تربیت/آموزش و ارتباط تربیتی/آموزشی را بشناسد.	بر اساس الزامات تربیت/آموزش و ارتباط تربیتی/آموزشی و با توجه به ویژگی‌های زبان، محدودیت‌های کاربرد زبان را در تحقق اهداف کلی تربیت/آموزش بشناسد.	با توجه به محدودیت‌های کاربرد زبان در تحقق بخشیدن به اهداف کلی تربیت/آموزش، درباره آثار کاربرد بدون محدودیت زبان در تربیت/آموزش بحث کند.	
آموزش از طریق زبان (واژگان) آشنا	با توجه به ویژگی‌های معنی‌شناختی زبان، اهمیت و چگونگی کاربرد زبان آشنا را در تربیت/آموزش (دروس مختلف) بفهمد.	با توجه به ویژگی‌های معنی‌شناختی زبان و واژگان، آموزش از طریق واژه‌های آشنا را در سوادآموزی به ویژه آموزش واژگان اجرا کند.	با توجه به ویژگی‌های معنی‌شناختی زبان و واژگان، آموزش از طریق واژه‌های آشنا را در آموزش دروس دیگر اجرا کند.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

نوبت بحث	موضوع	محتوای درس	تکالیف یادگیری	تکالیف عملکردی
اول و دوم	رابطه زبان و تربیت	<p>منابع: (۸) و (۵) و (۲۰)</p> <p>- ضرورت آگاهی معلمان از رابطه زبان و تربیت و ویژگی‌های زبان و نقش‌آفرینی آن در تربیت</p> <p>- ارتباط و مفاهیم اصلی ارتباط</p> <p>- روش‌های برقراری ارتباط و ارتباط موثر</p> <p>- شناسایی انواع ارتباط و رخدادهای ارتباطی زبانی (کلامی) در تربیت/ آموزش و نیز فعالیت‌های تربیتی/ آموزشی یک معلم،</p>	<p>- مطالعه منابع مربوط به ضرورت آگاهی معلمان از رابطه زبان و تربیت و ویژگی‌های زبان و نقش‌آفرینی آن در تربیت</p> <p>- مطالعه منابع مربوط به ارتباط و درک اجزاء یک فرایند ارتباطی و روش‌های برقراری ارتباط موثر</p> <p>- معرفی مصداق‌های حضور و نقش‌آفرینی زبان در ابعاد مختلف تربیت/آموزش و در انواع ارتباط‌های تربیتی/ آموزشی و نیز فعالیت‌های تربیتی/ آموزشی یک معلم</p>	<p>- مصداق‌های حضور و کاربرد زبان در کار یک معلم را بیان کند.</p> <p>- آثار مثبت و منفی انواع کاربرد زبان در ارتباط تربیتی/ آموزشی را جستجو کند و برخی از آنها را گزارش کند.</p>
سوم و چهارم	شناخت کلی زبان	<p>منابع: (۷) یا (۹) و (۱۰)</p> <p>- انواع ویژگی‌های زبان از آوا تا معنا به صورت کلی</p> <p>- معرفی زبان به عنوان یک مجموعه زنده و نقش‌آفرین در انواع فعالیت‌های ارتباطی</p> <p>- ساختمان و نقش و منشا زبان</p> <p>نظامداری و ساختمندی و قاعده‌مندی و ...</p>	<p>مطالعه منابع و مباحث نظری مربوط به انواع ویژگی‌های زبان از آوا تا معنا</p> <p>- زبان را به عنوان یک مجموعه زنده و نقش‌آفرین در انواع فعالیت‌های ارتباطی فرایند تربیت بفهمد.</p> <p>- معرفی مصداق‌های حضور و نقش‌آفرینی زبان در انواع ارتباط، به ویژه در</p>	<p>- حضور و آثار زبان در انواع ارتباط تربیتی/ آموزشی را مشاهده و گزارش کند.</p> <p>- با تغییر دادن برخی از ویژگی‌های زبانی در جریان برقراری ارتباط کلامی، تغییر نتایج ارتباط را مشاهده، تحلیل و گزارش کند.</p>

		<p>منشا زبان: الهی و طبیعی و اجتماعی و جسمی و ابزاری و ژنی و ...</p> <p>زبان انسان و زبان حیوان:</p> <p>زبان حیوانات و نخستینها و .....</p>		
پنجم	<p>شناخت جزئی زبان: آواشناسی- واجشناسی</p>	<p>منابع: (۷) و (۱۴)</p> <p>-انواع ویژگی‌های آواشناسی زبان را در واحدهای مختلف زبان</p> <p>- آواهای زبان (آواشناسی): همخوانشناسی و واکداری و واجگاهی و واجراهی و واکه‌شناسی و .....</p> <p>-نظام آوایی زبان (واجشناسی): واج و واجگونه و زوج کمینه و واج‌آرایی و هجا و همبرتولیدی</p>	<p>-مطالعه منابع معرفی شده و یادگیری موارد زیر:</p> <p>-انواع ویژگی‌های آواشناسی زبان را در واحدهای مختلف زبان</p> <p>-آواهای زبان (آواشناسی): همخوانشناسی و واکداری و واجگاهی و واجراهی و واکه‌شناسی و .....</p> <p>-نظام آوایی زبان (واجشناسی): واج و واجگونه و زوج کمینه و واج‌آرایی و هجا و همبرتولیدی</p>	<p>- با تغییر دادن برخی از ویژگی‌های آواشناسی زبان در جریان برقراری ارتباط کلامی، تغییر نتایج ارتباط را مشاهده، تحلیل و گزارش کند.</p>
ششم	<p>شناخت جزئی زبان: نقش آواشناسی- واجشناسی در سواد آموزی و آموزش</p>	<p>منابع: (۷) و (۱۴) و (۱۵) و (۱۷)</p> <p>- ماهیت سوادآموزی و چگونگی آموزش مهارت‌های زبانی</p> <p>- مصداق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) آواشناسی زبان در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان</p>	<p>- مطالعه منابع و مطالب مربوط به بحث آواشناسی- واجشناسی</p> <p>- مطالعه مباحث مربوط به سوادآموزی و آموزش مهارت‌های زبانی</p> <p>- شناسایی و معرفی مصداق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) آواشناسی زبان در</p>	<p>بر اساس شناخت ویژگی‌های آواشناسی زبان و آگاهی فرازبانی واجشناختی، تغییرات لازم را در نمونه‌ای از تدریس خود نمایش دهد و درباره تفاوت تدریس بدون توجه به ویژگی‌های آواشناسی زبان و با توجه به آنها بحث کند.</p> <p>- شناسایی و معرفی مصداق‌های حضور و نقش‌آفرینی</p>

		فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان - آگاهی فرازبانی واجشناختی و کاربرد آن در آموزش، به ویژه خواندن و نوشتن	آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان)	(ویژگی‌های) آواشناسی زبان در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی)
هفتم	شناخت جزئی زبان: صرف؛ نقش صرف در سوادآموزی و آموزش به طور کلی	منابع: (۷) و (۱۵) و (۱۷) - انواع ویژگی‌های صرفی زبان در واحدهای مختلف زبان: واژه‌سازی، ریشه‌شناسی، راه‌های واژه‌سازی، ابداع و وامگیری و ... - تکواژشناسی / صرف، تکواژ، تکواژگونه و ... - روش جستجو و یافتن مصادق‌های ویژگی‌های صرفی زبان در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان) - آگاهی فرازبانی صرفی را بشناسد و کاربردش را در خواندن و نوشتن بداند.	- مطالعه منابع و مطالب مربوط به انواع ویژگی‌های صرفی زبان در واحدهای مختلف زبان: واژه‌سازی، ریشه‌شناسی، راه‌های واژه‌سازی، ابداع و وامگیری، تکواژشناسی / صرف، تکواژ، تکواژگونه و ... انواع ویژگی‌های صرفی زبان را در واحدهای مختلف زبان بشناسد: واژه‌سازی، ریشه‌شناسی، راه‌های واژه‌سازی، ابداع و وامگیری و ... تکواژشناسی / صرف، تکواژ، تکواژگونه و ... مصادق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) صرفی زبان را در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از	- بر اساس شناخت ویژگی‌های صرفی زبان و آگاهی فرازبانی صرفی، تغییرات لازم را در نمونه ای از تدریس خود نمایش دهد و درباره تفاوت تدریس بدون توجه به ویژگی‌های صرفی زبان و با توجه به آنها بحث کند. - شناسایی و معرفی مصادق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) صرفی زبان در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) - کاربرد آگاهی فرازبانی صرفی در خواندن و نوشتن خود و گزارش نتیجه اقدام

				طریق زبان) بشناسد. آگاهی فرازبانی صرفی را بشناسد و کاربردش را در خواندن و نوشتن بداند.
هشتم	شناخت جزئی زبان: شناخت جزئی زبان: نحو؛ نقش نحو در سوادآموزی و آموزش به طور کلی	منابع: (۷) و (۱۵) و (۱۷) -انواع ویژگی‌های نحوی در واحدهای مختلف زبان -مصادق‌های حضور و نقش آفرینی (ویژگی‌های) نحوی زبان در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان) -آگاهی فرازبانی نحوی و کاربرد آن در درک خوانداری و در نوشتن	- مطالعه منابع و مطالب مربوط به انواع ویژگی‌های نحوی در واحدهای مختلف زبان -انواع ویژگی‌های نحوی زبان را در واحدهای مختلف زبان بشناسد. -آگاهی فرازبانی نحوی را بشناسد و کاربردش را در درک خوانداری و در نوشتن بداند. -مصادق‌هایی از حضور و نقش آفرینی (ویژگی‌های) نحوی زبان را در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان) شناسایی و معرفی کند.	-بر اساس شناخت ویژگی‌های نحوی زبان و آگاهی فرازبانی نحوی، تغییرات لازم را در نمونه ای از تدریس خود نمایش دهد و درباره تفاوت تدریس بدون توجه به ویژگی‌های نحوی زبان و با توجه به آنها بحث کند. -کاربرد آگاهی فرازبانی نحوی در خواندن متون درسی خود و هنگام نوشتن نوشته‌های خود و و تحلیل و گزارش نتیجه اقدام
نهم و دهم	شناخت جزئی زبان: معناشناسی و نقش ویژگی‌های	منابع: (۸) و (۵) و (۶) و (۲) -انواع ویژگی‌های معناشناسی زبان در واحدهای مختلف زبان؛ معناشناسی، مختصات معنایی، نقش‌های معنایی،	- مطالعه منابع و مطالب مربوط به انواع ویژگی‌های معناشناختی در واحدهای مختلف زبان؛ از جمله مطالب مربوط به معناشناسی، مختصات معنایی، نقش‌های معنایی،	-بر اساس شناخت ویژگی‌های معناشناختی زبان و آگاهی فرازبانی معنایی، تغییرات لازم را در نمونه ای از تدریس خود نمایش دهد و درباره تفاوت تدریس بدون توجه به ویژگی‌های معنایی زبان و با

	<p>معناشناختی زبان در تربیت/آموزش</p>	<p>روابط معنایی و همایی و ..... مصادق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) معناشناسی زبان را در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان) آگاهی فرازبانی معناشناختی و کاربرد آن در خواندن و نوشتن</p>	<p>روابط معنایی، چند معنایی و همایی و ..... - مصادق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) معناشناختی زبان را در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) - مصادق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) معناشناختی زبان در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان) را معرفی کند. آگاهی فرازبانی معناشناختی را بشناسد و کاربردش را در خواندن و نوشتن بداند.</p>	<p>توجه به آنها بحث کند. - در متون درسی مختلف مثل علوم تجربی، معناهای ممکن که از جمله‌ها ممکن است به ذهن کودکان دبستانی متبادر شود را مشاهده و ضمن گزارش درباره آنها بحث کند. - فهم دانش آموزان پایه‌های مختلف را از معنی اصطلاحات و واژه‌های به کار رفته در متون درسی آنان از جمله کتاب دینی؛ اجتماعی و ریاضی و ... بپرسد، ثبت و گزارش کند. (این تکلیف تا هفته سیزدهم انجام شود).</p>
<p>یازدهم</p>	<p>شناخت جزئی زبان: کاربردشناسی و گفتمان‌شناسی</p>	<p>منابع: (۸) و (۵) و (۶) - انواع ویژگی‌های کاربردشناسی و گفتمان‌شناسی زبان در واحدهای مختلف زبان: کاربردشناسی و بافت و ارجاع و کنش‌گفتها و ادب و ... - تحلیل گفتمان / گفتمان‌شناسی و تعبیر و استنباط و انسجام و پیوستگی و گفتگو / دیالوگ</p>	<p>- مطالعه منابع و مطالب مربوط به انواع ویژگی‌های کاربردشناسی و گفتمان‌شناسی زبان را در واحدهای مختلف زبان بشناسد: کاربردشناسی و بافت و ارجاع و کنش‌گفتها و ادب و ... - و نیز مطالعه منابع درباره تحلیل گفتمان / گفتمان‌شناسی و تعبیر و استنباط و انسجام و پیوستگی و گفتگو / دیالوگ</p>	<p>بر اساس شناخت ویژگی‌های کاربردشناسی و گفتمان‌شناسی زبان و آگاهی فرازبانی کاربردشناسی و گفتمان‌شناسی، تغییرات لازم را در نمونه‌ای از تدریس خود نمایش دهد و درباره تفاوت تدریس بدون توجه به ویژگی‌های کاربردشناسی و گفتمان‌شناسی زبان و با توجه به آنها بحث کند. - فهم دانش آموزان پایه‌های مختلف را از معنی اصطلاحات و واژه‌های به کار رفته در متون</p>

		<p>و اصول همیاری گرایس و پسازمینه و پیشازمینه</p> <p>- آگاهی فرازبانی کاربردشناسی و گفتمانشناسی را و کاربرد آن در خواندن و نوشتن</p>		
<p>و اصول همیاری گرایس و پسازمینه و پیشازمینه</p> <p>- مصداق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) کاربردشناسی و گفتمانشناسی زبان را در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) معرفی کند.</p> <p>- و مصداق‌های حضور و نقش‌آفرینی ویژگی‌های کاربردشناسی و گفتمانشناسی زبان را در آموزش دروس دیگر بشناسد.</p> <p>- آگاهی فرازبانی کاربردشناسی و گفتمانشناسی را بشناسد و کاربردش را در خواندن و نوشتن بداند.</p>				
<p>دوازدهم</p>	<p>شناخت جزئی زبان: گونه‌شناسی</p>	<p>- منابع: (۸) و (۱۳) و (۶) و (۲)</p> <p>- انواع ویژگی‌های گونه‌شناسی زبان در واحدهای مختلف زبان: تاریخ و تحول زبان و خانواده و درخت و تطبیقی و تاریخی و در زمانی و همزمانی و ....</p> <p>- زبان و گونه‌های جغرافیایی زبانی و گونه استانده و</p>	<p>بر اساس شناخت ویژگی‌های گونه‌شناسی زبان و آگاهی فرازبانی گونه‌شناسی، تغییرات لازم را در نمونه ای از تدریس خود نمایش دهد و درباره تفاوت تدریس بدون توجه به ویژگی‌های گونه‌شناسی زبان و با توجه به آنها بحث کند.</p> <p>- فهم دانش آموزان پایه‌های مختلف را از معنی اصطلاحات و</p>	

		<p>جغرافیایی زبانی و گونه استانده و لهجه و گویش و دوزبانگی و دوزبانگونی و زبان آمیخته و ....</p> <p>- زبان و گونه‌های اجتماعی زبانی و جامعه‌شناسی زبان و سبک‌های زبانی و اعتبار اجتماعی زبان و گونه‌های شغلی و سنی و جنسی و زبان و فرهنگ و نسبیت زبانی و مقولات فرهنگی و اجتماعی و جنسیتی و جهانشناختی و ایدیولوژی و حاکمیتی....</p> <p>- مصداق‌های حضور و نقش‌آفرینی (ویژگی‌های) گونه‌شناختی زبان را در آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی (زبان فارسی) و در آموزش دروس دیگر (آموزش از طریق زبان) معرفی کند.</p> <p>- کاربرد آگاهی فرازبانی گونه‌شناختی در آموزش مدرسه‌ای را با مثال معرفی کند.</p>		
سیزدهم	شناخت محدودیت‌های کاربرد زبان	<p>- منابع: (۱) - محدودیت کاربرد زبان در تربیت: محدودیت ناشی از ویژگی تربیت - محدودیت کاربرد زبان</p>	<p>- مطالعه منابع مربوط به درس - الزامات ناشی از مفهوم تربیت را معرفی کند. - با توجه به مفهوم</p>	<p>- فهم دانش آموزان پایه‌های مختلف را از معنی اصطلاحات و واژه‌های به کار رفته در متون درسی آنان از جمله کتاب دینی؛ اجتماعی و ریاضی و ... بپرسد،</p>

		<p>در تربیت: محدودیت ناشی از ویژگی های زبان</p> <p>بیان تجربه های مدرس از محدودیت هایی که در تدریس خود از طریق کلام و کتاب داشته است؛ در چه شرایطی نتوانسته است از طریق سخن، موجب یادگیری شاگردان یا فرزندان خود شود.</p>	<p>تربیت/آموزش بگوید و بنویسد که چه نوع اهداف تربیتی/آموزشی را نمی توان به صورت کلامی آموخت.</p> <p>- با توجه به شناخت ویژگی های زبان، محدودیت های کاربرد زبان در تربیت را معرفی کند.</p>	<p>ثبت و گزارش کند. (این تکلیف تا هفته سیزدهم انجام شود).</p> <p>- با توجه به تجربه های خود به عنوان یادگیرنده، بنویسد که چه موضوعاتی را از طریق کتاب و کلام نتوانسته است بیاموزد و چرا؟</p> <p>- در صورتی که تجربه تدریس به هر شکلی داشته است بیان کند که در چه شرایطی نتوانسته است از طریق سخن، موجب یادگیری شاگرد شود. (مکتوب و ارائه در کلاس و بحث)</p>
چهاردهم	آموزش از طریق زبان (واژگان) آشنا	<p>- منابع: (۶) و (۲)</p> <p>- معرفی ویژگی های واژگان پایه</p> <p>- ویژگی های معنائشناختی واژگان پایه</p> <p>- اهمیت و چگونگی کاربرد زبان آشنا در تربیت/آموزش با توجه به ویژگی های معنائشناختی زبان، با مثال واژگان پایه</p>	<p>- مطالعه منابع از جمله کتاب واژگان پایه</p> <p>- معرفی ویژگی های معنائشناختی واژگان پایه</p> <p>- با توجه به ویژگی های معنائشناختی زبان، اهمیت و چگونگی کاربرد زبان آشنا را در تربیت/آموزش بفهمد.</p>	<p>با توجه به ویژگی های معنائشناختی زبان، چگونگی کاربرد زبان آشنا را در تربیت/آموزش گزارش کند.</p> <p>- یک کتاب درسی را انتخاب کند، بخشی از آن را به دانش آموزان بدهد تا بخوانند، سپس میزان فهم آنان را بسنجد؛ در مرحله بعد در همان متن با استفاده از واژه های کتاب واژگان پایه، واژه هایی را جایگزین کند، سپس از دانش آموزان بخواهد متن جدید را بخوانند و فهم آنان ارز معنای متن را مجدداً بسنجد. فرایند و نتیجه کار را به صورت کتبی گزارش کند و در کلاس درباره</p>

پانزدهم	آموزش از طریق زبان (واژگان) آشنا	منابع: (۶) و (۲) با توجه به ویژگی‌های معنی‌شناختی زبان، اهمیت و چگونگی کاربرد زبان آشنا را در سوادآموزی بفهمد.	با توجه به ویژگی‌های معنی‌شناختی زبان، اهمیت و چگونگی کاربرد زبان آشنا را در سوادآموزی بفهمد.	آن بحث شود.
شانزدهم	آموزش از طریق زبان (واژگان) آشنا	منابع: (۶) و (۲) با توجه به ویژگی‌های معنی‌شناختی زبان، اهمیت و چگونگی کاربرد زبان آشنا را در دروس مختلف بفهمد.	با توجه به ویژگی‌های معنی‌شناختی زبان، اهمیت و چگونگی کاربرد زبان آشنا را در دروس مختلف بفهمد.	با توجه به ویژگی‌های معنی‌شناختی زبان و واژگان، آموزش از طریق واژه‌های آشنا را در آموزش دروس دیگر اجرا کند.
هفدهم	جمع بندی	مروری بر اهداف اصلی درس	تحقق اهداف یادگیری درس، مطابق با سطوح سه گانه	گزارشی مکتوب درباره تحقق اهداف پنج گانه درس هر دانشجو ارائه دهد و به صورت گروهی بحث کنند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- آماده سازی درس ها در قالب اسلایدهای آماده شده ویژه هر جلسه توسط مدرس؛
- موضوع اسلایدها شامل طرح درس، محتوا، معرفی منابع و پرسش و تمرین و در پایان جمع بندی و معرفی منابع درس جلسه بعد است.
- پرسش از دانشجویان درباره موضوع جلسه قبل و گفتگو درباره مطالعات انجام شده
- دانشجویان و مدرسان درباره مطالب مورد مطالعه به طور مختصر فهم خود را می نویسند(در پوشه کار قرار می دهند) و در جلسه بعد ۱۵ دقیقه صرف بیان فهم خود درباره مطالب مورد مطالعه می‌شود. (انجام تکالیف توسط مدرس همچون دانشجو، ضروری است)
- ارائه درس به صورت سخنرانی همراه با طرح پرسش و گفتگو یک سوم وقت کلاس
- ارائه تمرین عملی و نیز پرسش درباره موضوع درس
- در هر جلسه دانشجویان مصداق های عملی بحث را در محیط زندگی و محیط تحصیلی خود ارائه می کنند.
- معرفی منابع اصلی و فرعی برای مطالعه ویژه هر جلسه توسط مدرس
- مطالعه منابع معرفی شده برای هر جلسه قبل از حضور در کلاس توسط دانشجویان

۴. منابع آموزشی:

منابع اصلی:

- ۱- دادرس، محمد و نقیب زاده، میرعبدالحسین. (۱۳۸۶). زبان، مساله ای معرفتی و تربیتی در آراء فیلسوفان و مربیان، فصلنامه اندیشه های نوین تربیتی. ۳(۳)، ۹۵-۱۱۷
- ۲- دادرس محمد (۱۳۹۱) طبقه بندی چندگانه موضوعی واژگان پایه فارسی، فصلنامه مطالعات برنامه درسی، ۷(۲۷) ۳۳-۶۶.
- ۳- دستجردی کاظمی مهدی، سلیمانی زهرا. ۱۳۸۵، آگاهی واج شناختی چیست؟، پژوهش در حیطه کودکان استثنایی، سال ۶، شماره ۴، ۹۳۱-۹۵۴

منابع فرعی:

- ۱- صفوی، ک. ۱۳۸۲؛ معنی شناسی کاربردی؛ تهران: انتشارات همشهری.
- ۲- محسنیان راد، مهدی. ۱۳۸۴ ارتباط شناسی. تهران: سروش
- ۳- نعمت زاده شهین، دادرس محمد، دستجردی کاظمی مهدی و منصوری زاده، محرم (۱۳۹۰). واژگان پایه فارسی از زبان کودکان ایرانی، تهران: مدرسه برهان
- ۴- یول، جرج. (۱۳۷۹) نگاهی به زبان، (یک بررسی زبانشناختی)، ترجمه نسرين حیدری، تهران: سمت.
- ۵- Fillmore, L.W., & Snow, C. E. (۲۰۰۲). *What teachers need to know about language*. Washington, DC: ERIC Clearinghouse of Languages and Linguistics.
- ۶- Yule, G. ۱۹۹۶. *The Study of Language*. Cambridge, UK: Cambridge University Press
- ۷- باطنی محمدرضا (۱۳۸۵) زبان و تفکر؛ مجموعه مقالات زبان شناسی. چاپ هشتم. تهران. آگه.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری:

- ارزشیابی فرآیند: ارزیابی حضور فعال دانشجو در کلاس به میزان ۵ نمره شامل: انجام تکالیف مطالعه و جز آن + پاسخ به پرسش های شفاهی مربوط به درس جلسه قبل + شرکت در بحث های کلاس از جمله طرح پرسش ؛ این نمره بر اساس فعالیت های هر جلسه و نیز بر اساس کار پوشه (portfolio) بتدریج داده می شود.
- ارزشیابی از مجموعه کار پوشه: ۵ نمره شامل کلیه فعالیت هایی که دانشجو در جهت اهداف کلاس انجام داده است و گزارش مکتوب یا چند رسانه ای آن در کار پوشه موجود است؛ از جمله انجام تکالیف عملکردی.
- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۸ نمره؛ شیوه اجرا کتاب باز خواهد بود و پرسش ها از فهم دانشجو خواهد بود و نه حفظیات.
- کوئیزهای اعلام نشده: ۲ نمره؛ در جلساتی به صورت کتبی کوئیزهای کوچکی اجراء خواهد شد. در آغاز دوره به

دانشجویان باید اطلاع داده شود که گاهی به صورت ناگهانی کوئیز خواهند داشت و باید همواره آماده باشند.

-

- **ارزیابی از خود مدرس:** هر مدرس برای این درس یک کارپوشه شخصی باید داشته باشد و گزارش مطالعات و نتایج پژوهش را در آن قرار می دهد. این کارپوشه در بازه های زمانی مناسب مبنای خود ارزیابی مدرس خواهد بود.

سایر نکات:

۱- بهتر است تدریس این درس به وسیله مدرسانی انجام شود که در عین داشتن تجربه معلمی، دارای مدرک تحصیلی زبانشناسی باشند (ارشد یا دکتری زبانشناسی).

۲- شماره منابع ضروری برای مطالعه و تدریس در کنار محتوا ذکر شده است.

۳- مطالعه منابع فرعی می تواند کمک قابل ملاحظه ای به مدرسان در تدریس مطلوب این درس باشد.

یادآوری: این سرفصل با همکاری جناب آقای دکتر مهدی دستجردی تهیه شده است.

سرفصل درس «مدیریت آموزشی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مدیریت آموزشی اجرای یادگیری از طریق ارتباط درونی شاگرد با استعدادهای خود و استفاده از ظرفیت ذاتی و خلاقانه برای تولید و بازتولید دانش با حضور دائم، فعال و مشارکت جویانه او در تمام مراحل و جریان یادگیری است که در کلاس درس امکان پذیر می شود. عادت ورزی به یادگیری از طریق تولید دانش و بهره مندی از دانش یادگرفته در حل مسائل زندگی مستلزم پشتیبانی معلمان و مدیران حرفه ای در فراهم آوردن ساختار منسجم و مرکب از عناصر مرتبط و محیط مناسب است. مدیریت آموزشی پشتیبان تحقق آموزش و پرورش در جهت پرورش انسان کامل به لحاظ مهارت های شناختی و پردازش اطلاعات، به لحاظ مهارت های اجتماعی در پیوند انسان ها برای تقویت مهارت های تولید دانش و توسعه شناخت، به لحاظ مهارت های رفتاری برای عادت ورزی به رفتارهای منبث از ارزش ها و موضع های منطقی و جایافته در ساختار شناختی فرد و بالاخره خویشتن شناسی فرد در کمک به توسعه دانش بشری است. بدیهی است که یکی از اهداف آموزش و پرورش ایجاد تغییرات به هنگام و مفید جهت توسعه پایدار و رویارویی با سیاست های جهانی است و بی تردید، تغییرات بنیادین معنی دار در سیستم آموزشی می تواند منشاء اثر در توسعه سایر عرصه ها باشد و از این منظر نقش مدیریت آموزشی کلیدی و انکار ناپذیر است.

نام درس: به فارسی: مدیریت آموزشی				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با مطالعه و تشریح زمینه سازی برای شناخت علمی مدیریت و رهبری در آموزش و پرورش و با تحلیل مفاهیم، اصول، نظریه ها و یافته های علمی در مدیریت آموزشی قادر خواهد بود آن را در بهسازی محیط سازمانی مدرسه و مدیریت و رهبری کلاس درس بکار گرفته و اجرا نماید.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت
				شایستگی اساسی: $PCK-1-3-4$ & $PK-2-2$
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک ها	
توانسته است در نقش یک معلم و مدیر آموزشی ساختاری منسجم و مرکب از عناصر آموزشی را تجزیه، تحلیل و تبیین نماید.	هر یک از دیدگاههای مدیریتی را تبیین نموده و تفاوتها و شباهتهای موجود را تحلیل نموده است.	توانسته است با بیان تعاریفی از مدیریت آموزشی به فهرستی از نظریات مدیریت آموزشی اقدام نماید.	مدیریت آموزشی	
نقش و ضرورت مدیریت آموزشی را در تغییر و بهسازی مدارس تفسیر و تبیین نماید.	مدیریت آموزشی و جایگاه آن را در آموزش و پرورش تجزیه و تحلیل نماید.	توانسته است فرآیندهای مدیریت آموزشی را در محیط های آموزشی فهرست نماید	مدیریت آموزشی	

توانسته است شیوه های برقراری تعامل و ارتباط در کلاس درس را در فهرستی بیان کند.	شیوه های برقراری تعامل و ارتباط در یک موقعیت یادگیری را تفسیر و در یک کلاس درس تبیین نماید.	با تحلیل و تفسیر موقعیت یک کلاس درس، ساماندهی صحیح را در کلاس بکار میگیرد.
---	--	---

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مدرسه بعنوان یک سیستم اجتماعی

۱. ساختار و تشکیلات آموزش و پرورش

۲. ارتباطات درون و بیرون مدرسه ای

۳. راه حل های رفع معضلات آموزش و پرورش

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

مطالعه منابع معرفی شده در زمینه مدرسه و ساختار آموزش و پرورش

ضمن تشریح و تفسیر وظایف سازمان های آموزشی، روابط بین اداره کل آموزش و پرورش و مدرسه را تبیین نماید

فعالیت عملکردی:

یک نمونه عمودی زنجیره فرمان در اداره کل آموزش و پرورش در شهر خود را به نمایش می گذارد

فصل دوم: آشنایی با نظریات مدیریت

۱. نظریات سازمانی در مدیریت

- مدیریت کلاسیک

- تایلور

- فایول

- بوروکراسی

۲. نظریات انسانی در مدیریت

- مدیریت نئوکلاسیک

- مایو

- مک گریگور

- هرزبرگ

۳. نظریه های جدید در مدیریت

- اقتضایی

- سازمان های یادگیرنده

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

مطالعه منابع معرفی شده در زمینه نظریه های مدیریت

معرفی انواع الگوها و نظریات مدیریت آموزشی و اصول حاکم بر هر یک از آنها

فعالیت عملکردی:

طراحی یک مدل سازمانی و سیستم اداری با توجه به درک رفتار سازمانی و مدیریتی مورد نیاز آموزش و پرورش امروز

فصل سوم: اصول و مبانی مدیریت آموزشی

-مدرسه اثربخش

-رهبری در مدرسه یادگیری محور

-پیوند مدرسه با خانواده و جامعه

-فرهنگ آموزش و یادگیری در مدرسه (جو و فرهنگ)

-نظام پایش و ارزشیابی کیفیت در مدرسه

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

مطالعه منابع معرفی شده در زمینه مدیریت آموزشی

ضمن تحلیل و تفسیر ماهیت و تعریف اثر بخشی سازمان ، مشخصات مدارس اثربخش را تشریح و تبیین کند.

فعالیت عملکردی:

فصل چهارم: مدیریت کلاس درس

۱.مدیریت کلاس درس و راهنمای یادگیری

۲.رویکرد سیستمی

۳.انضباط و معانی آن

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

مطالعه منابع معرفی شده در زمینه مدیریت کلاس درس

یک سیستم یادگیری را در موقعیت آموزشی تجزیه و تحلیل کند و روابط حاکم بر آن را توضیح دهند

فعالیت عملکردی:

مدیریت کلاس درس را در یک موقعیت آموزشی اجرا کرده و بصورت گزارشی ارائه دهد

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به

همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ های مربوط به پرسش های مطرح شده است . در این درس، آموزش های کلاس

درس با محوریت آموزشگر انجام می شود؛ هر چند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت دارند و آنها موظف اند بر اساس

برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت نمایند . انجام فعالیت های عملکردی برای درک عمیق، یادگیری

بهتر و بکارگیری آموخته ها در موقعیت های آموزشی نیز، مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت ها می باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

شیرازی، علی(۱۳۹۲): مدیریت آموزشی (تئوری، تحقیق و کاربرد). تهران: موسسه کتاب مهربان نشر.

بهرنگی، محمدرضا(۱۳۹۱): مدیریت آموزشی و آموزشگاهی. تهران: نشر کمال تربیت.

منابع فرعی:

مهرداد، حسین (۱۳۸۸): هنر تدریس (الگوها، روش ها، فنون و راهبردهای تدریس). تهران: نشر روان.
ساکی، رضا (۱۳۸۸): رهبری در مدرسه یادگیری محور. تهران: سازمان آموزش و پرورش شهر تهران.
علاقه بند، علی (۱۳۹۱): مبانی نظری و اصول مدیریت آموزشی. تهران: نشر روان

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت
ارزشیابی فرآیند: ۲ نمره به فعالیت های دانشجو در جریان آموزش ها در طول ترم داده می شود
ارزیابی پوشه کار: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می گیرد .
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای
ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «آموزش و پرورش تطبیقی با تاکید بر دوره‌های تحصیلی»

متعاقبا اعلام می‌شود.

سرفصل درس «تاریخ ایران باستان از آغاز تا ماد»

۱. معرفی درس و منطق آن

ایران یکی از کهن ترین کشورهای جهان، با سابقه تمدنی بسیار غنی است. بسیاری از بنیان های زندگی اجتماعی ایرانیان، در این دوره نهاده شده است. برای دانشجوی رشته آموزش تاریخ که قرار است با دوره کامل تاریخ ایران آشنا شود، این درس آغاز کار و بنیان فهم درسهای بعدی می باشد. میراث فرهنگی و تمدنی این دوران به دوره های بعد انتقال یافته و به اشکال مختلف استمرار یافته است.

نام درس: تاریخ ایران باستان از آغاز تا ماد				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - نمونه هایی از نخستین مراکز تمدنی ایران را نام برده و ویژگی های هریک را تشریح نماید. - ویژگیهای تمدن ایلام را شرح دهد. - علل مهاجرت آریایی ها و اعتقادات آنان را تشریح نماید. - کلیات تاریخ ایران عصر مادها را تشریح نماید.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
مراکز تمدنی	مهم ترین مراکز تمدنی شناخته شده قبل از آریایی ها را بر روی نقشه نشان دهد.	مهم ترین ویژگی های معماری و ابزارسازی مراکز تمدنی را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	روابط فرهنگی و تجاری مراکز تمدنی را براساس یافته های باستان شناختی مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	
ایلام	ادوار تاریخ سیاسی ایلام را برشمرد	عصر طلایی ایلام را تجزیه و تحلیل نماید	روابط فرهنگی و سیاسی ایلام را با بین النهرین باستان مورد تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار دهد	
ماد	چگونگی بنیان گذاری پادشاهی ماد را توضیح دهد	روابط ماد و آشور را تشریح کند و نقش مادها را در نابودی دولت آشور تبیین نماید	میراث فرهنگی و تمدنی مادها را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	

فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	سرزمین ایران
سوم	تاریخ اساطیری و حماسی ایران
چهارم	پیوند باستان شناسی و تاریخ
پنجم	نخستین ساکنان و سکونتگاه‌های ایران زمین
ششم	طلوع تمدن: شهر سوخته، جیرفت کهن، شوش، سیلک و ...
هفتم	ایلام: تاریخ سیاسی (تقسیمات تاریخی، روابط با همسایگان، سرنوشت ایلام)
هشتم	ایلام: فرهنگ و تمدن (زبان، خط، دین)
نهم	معماری و شهرسازی (نمونه: شوش و اکباتان)
دهم	آریایی‌ها: خاستگاه، علل و مسیرهای مهاجرت، آریایی‌ها در ایران، مواجهه با اقوام بومی
یازدهم	استقرار آریایی‌ها، زرتشت و تاثیر او بر جامعه ایرانی
دوازدهم	اوضاع ایران همزمان با تشکیل دولت ماد (اورارتوها، لولوبی‌ها، مانایی‌ها، کاسیها و ...)
سیزدهم	تشکیل دولت ماد
چهاردهم	مناسبات ماد و همسایگان
پانزدهم	زوال دولت ماد، علل و عوامل
شانزدهم	فرهنگ، تمدن و میراث مادها

تکالیف یادگیری:

- دانشجویان محل نخستین شهرهای ایران و نیز حکومت‌های اورارتو، لولوبی، مانایی و کاسی را روی نقشه نشان دهند.
- دانشجویان تأثیر موقعیت طبیعی و جغرافیایی ایران زمین را در تأسیس نظام پادشاهی در ایران باستان را تشریح کنند

تکالیف عملکردی:

- دانشجویان درباره یکی از موضوعات تاریخ ایران باستان مقاله‌ای تهیه کنند.
- دانشجویان درباره چگونگی کشف رمز و قرائت خطوط میخی ایران باستان پژوهش نمایند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۳-۱ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه-ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید از کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- پرویز رجبی، تاریخ ایران (ایلامیها، آریاییها تا پایان هخامنشیان)، انتشارات پیام نور.

- مجیدزاده، یوسف، تاریخ و تمدن ایلام، تهران مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۰.

پیر آمیه، تاریخ عیلام، ترجمه شیرین بیانی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۸۴.

- یوزوف ویسپهوفر، ایران باستان، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: ققنوس، ۱۳۷۷.

منابع فرعی:

- سیدسجادی، سیدمنصور، نخستین شهرهای فلات ایران، تهران، سمت، ۱۳۸۸.
- گرشویچ، ایلیا، تاریخ ایران کمبریج، ج ۲، ترجمه تیمور قادری، تهران، مهتاب، ۱۳۸۷.
- مهرداد بهار، از اسطوره تا تاریخ، تهران: نشر چشمه، ۱۳۷۶.
- ریچارد نیلسون فرای، تاریخ باستانی ایران، ترجمه مسعود رجب نیاف تهران: علمی و فرهنگی، ۱۳۸۸.
- عبدالحسین زرین کوب، تاریخ مردم ایران، تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۷، ج ۱.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره هخامنشیان»

۱. معرفی درس و منطق آن

دوره هخامنشی یکی از دوره های مهم تاریخ ایران و جهان باستان است. هخامنشیان حاکمیت خود را از یک ایالت آغاز و اساس یک امپراتوری جهانی را پایه گذاری کردند. آنها از دستاوردهای تمدن های همجوار خود به خوبی بهره بردند و توانستند بنیان تمدنی تلفیقی را بنا نهادند. وسعت، قدرت و نفوذ ایران در شرق باستان به نهایت خود رسید به گونه ای که در دوره های بعد هیچگاه تکرار نشد. میراث تمدنی و فرهنگی این دوره از تاریخ ایران، بسیار ارزشمند است. بسیاری از اصول کشورداری ایرانیان در این دوره بنیان نهاده شده است. این اصول از سوی ملل دیگر اقتباس شد. تمدن هخامنشی تأثیری جهانی از خود بجا گذاشت. آگاهی و شناخت از این دوره به درک بهتر تاریخ ایران در ادوار بعد کمک زیادی میکند.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره هخامنشیان				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> - چگونگی شکل گیری حکومت هخامنشیان و توسعه قلمرو آنان را توضیح دهد. - ویژگی های کشورداری و خصایل کوروش و داریوش را بیان کنند. - اوضاع اقتصادی و اجتماعی ایران عصر هخامنشی را توضیح دهد. - مهم ترین میراث هخامنشیان را تشریح کند. 				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
شکل گیری حکومت	خاندان کوروش و چگونگی شکل گیری شخصیت او را توضیح می دهد	عوامل موفقیت کوروش را در پیروزی بر ماد را مورد بحث و تحلیل قرار می دهد	مهم ترین نبردهای کوروش و نتایج آن را بر اساس منابع اصلی مورد ارزیابی قرار می دهد	
کشورداری	رفتار کوروش را با اهالی بابل پس از فتح آن بیان می کند	شخصیت کوروش را با فرمانروایان دنیای باستان مقایسه می کند و مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد	تقسیمات سیاسی قلمرو هخامنشیان را شرح می دهد و اصلاحات داریوش را مورد ارزیابی قرار می دهد	
اوضاع اقتصادی و اجتماعی	چگونگی حصول درآمدهای حکومت هخامنشی را توضیح می دهد	الواح یافت شده در تخت جمشید را از نظر اقتصادی مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد	اوضاع اقتصادی و اجتماعی عصر هخامنشی را مورد بررسی قرار می دهد و	

نقش آن را در زوال قدرت هخامنشیان نشان می‌دهد				
نقش کشف‌های هخامنشیان و یونانیان را در روابط ایران و اروپا در دوره‌های مختلف مورد ارزیابی قرار می‌دهد	چگونگی تأثیر و تأثر معماری هخامنشیان را نسبت به بین‌النهرین باستان مورد بررسی قرار می‌دهد	نظرات گوناگون درباره کارکرد تخت جمشید را برمی‌شمارد	میراث	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	زمینه‌های پیدایش و استقرار دولت هخامنشیان
سوم	فرمانروایی کوروش: تاسیس، گسترش و فرجام کار
چهارم	فرمانروایی داریوش: تثبیت سلسله، اصلاحات و اقدامات داخلی
پنجم	مناسبات ایران و یونان
ششم	زوال و انحطاط امپراتوری
هفتم	یورش اسکندر و سقوط هخامنشیان
هشتم	از قتل خشایارشا تا داریوش سوم
نهم	ساختار سیاسی - نظامی و تشکیلات اداری
دهم	نظام قضایی ایران در عهد هخامنشیان (قوانین، مجازات‌ها، قضاوت و ...)
یازدهم	نظام اقتصادی ایران در عهد هخامنشیان (نظام مالکیت، کشاورزی، تجارت، مالیات، شبکه راه‌ها و ...)
دوازدهم	معماری، هنر و صنایع
سیزدهم	زبان، خط و دین
چهاردهم	مناسبات هخامنشیان با اقوام و ملل تابعه

پانزدهم	الواح تخت جمشید
شانزدهم	میراث و کارنامه هخامنشیان

تکالیف یادگیری:

- ارائه مطلبی در مقایسه کوروش با فرمانروایان دنیای باستان
- بحث گروهی درباره نظریات مربوط به گئومات.
- بحث گروهی درباره علل زوال هخامنشیان

تکالیف عملکردی:

- دانشجویان درباره یکی از موضوعات درس مقاله ای تهیه می کنند.
- دانشجویان گزارش سفر یا بازدید خود از موزه را به صورت مکتوب و مصور ارائه می کنند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن

مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- شیرین بیانی، تاریخ ایران باستان (۲): از ورود آریایی‌ها تا پایان هخامنشیان، تهران، سمت، ۱۳۹۲.
- جان مانوئل کوک، شاهنشاهی هخامنشی، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران، ققنوس، ۱۳۸۳.
- والتر هینتس، داریوش و ایرانیان (تاریخ فرهنگ و تمدن هخامنشیان)، ترجمه پرویز رجبی، تهران، نشر ماهی، ۱۳۸۶.
- لوکوکویی یر، کتیبه‌های هخامنشی، ترجمه نازیلا خلخالی، تهران: فرزانه، ۱۳۸۲.

منبع فرعی:

- عبدالحسین زرین‌کوب، تاریخ مردم ایران، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۷.
- پرویز رجبی، تاریخ ایران (ایلامیها، آریاییها تا پایان هخامنشیان)، انتشارات پیام نور.
- والتر هینتس، داریوش و پارس‌ها، ترجمه عبد الرحمن صدیقه، تهران: امیرکبیر ۱۳۸۰.
- ریچارد نیلسون فرای، تاریخ باستانی ایران، ترجمه مسعود رجب نیا، تهران: علمی و فرهنگی، ۱۳۸۸.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**

- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می‌توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سایر نکات:

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره سلوکی و اشکانی»

۱. معرفی درس و منطق آن

بعد از یورش اسکندر مقدونی و برافتادن دودمان هخامنشی، ایران شاهد استقرار حکومتی بیگانه به نام سلوکی شد. دوره سلوکیان کم و بیش یکصد سال به طول انجامید. پارت‌های که از اقوام اصلیل ایرانی بودند، با قیام برضد حاکمیت بیگانه اساس حکومت اشکانی را بنا نهادند. تاریخ ایران عصر اشکانی که نزدیک به پنج سده ادامه یافت، بخشی از تاریخ پرفراز و نشیب ایران باستان است. روابط خارجی ایران در این دوران از شرق تا غرب، از چین تا روم را دربرمی گرفته است. دانشجویان در این درس، به تأثیرات مادی و معنوی این دوران در تاریخ ایران و جهان پی می برند.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره سلوکی و اشکانی				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - اوضاع عمومی ایران در دوره سلوکیان را توضیح دهد. - چگونگی تأسیس و تثبیت دولت اشکانی را تشریح و ارزیابی نماید. - اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران عصر اشکانی را بیان کند. - روابط خارجی ایران با همسایگان را در این دوره تشریح نماید.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: <i>Ck</i>
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
شیوه حکمرانی سلوکیان	چگونگی تأسیس سلسله سلوکی را توضیح دهد.	شیوه حکومت سلوکیان را با هخامنشیان مقایسه کند	شیوه حکومت سلوکیان را تجزیه و تحلیل کند و مورد ارزیابی قرار دهد	
تأسیس و تثبیت حکومت اشکانی	چگونگی تأسیس حکومت اشکانی را توضیح دهد	چگونگی گسترش قلمرو اشکانیان را توضیح دهد	شیوه اداره ایران در زمان اشکانیان را با دوره سلوکیان مقایسه و ارزیابی کند	
اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی	طبقات اجتماعی ایران در عصر اشکانی را برشمرد	جایگاه و نقش هریک از طبقات اجتماعی ایران را در اقتصاد عصر اشکانی تشریح نماید	اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران عصر اشکانی را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد و ویژگی‌های	

آن را دسته بندی کند				
روابط ایران و روم را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد و ارزیابی نماید	نقش ارمنستان را در روابط اشکانیان با رومیان تشریح نماید	روابط خارجی اشکانیان را با چین توضیح دهد	روابط خارجی	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	میراث اسکندر و استقرار دولت سلوکیان
سوم	آثار و پیامدهای سیاسی و فرهنگی حاکمیت سلوکیان در ایران
چهارم	زمینه های تاسیس دولت اشکانیان (فرهنگی، سیاسی و نظامی و ...)
پنجم	دوران تثبیت و اعتلا دولت اشکانیان
ششم	کشمکش با روم
هفتم	ساختار سیاسی و تشکیلات اداری اشکانیان
هشتم	اوضاع اجتماعی ایران در عصر اشکانیان
نهم	اوضاع اقتصادی ایران در عصر اشکانیان (تجارت و شبکه راهها)
دهم	مناسبات اشکانیان با اقوام و ملل دیگر
یازدهم	هنر و معماری
دوازدهم	ادبیات
سیزدهم	دین و سیاست دینی در عصر اشکانیان
چهاردهم	فرهنگ پهلوانی و حماسی در عصر اشکانیان
پانزدهم	ساختار ارتش و فنون جنگی

تکالیف یادگیری:

- بررسی نقش ارمنستان در روابط ایران و روم
- بررسی روابط ایران و روم در دوره اشکانی
- بررسی تاریخ حماسی ایران

تکالیف عملکردی:

- درباره اهمیت جاده ابریشم در دوره اشکانیان گزارشی تهیه و در کلاس ارائه کند.
- درباره انعکاس تاریخ اشکانیان در شاهنامه فردوسی پژوهش نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای

تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- پرویز رجبی، تاریخ ایران در دوره سلوکیان و اشکانیان، انتشارات پیام نور.
- کلاوس شیپمان، مبانی تاریخ پارتیان، ترجمه هوشنگ صادقی، تهران: فرزانه، ۱۳۸۴.
- لویی واندنبرگ و کلاوس شیپمن، نقوش برجسته الیمایی در دوران اشکانی، ترجمه یعقوب محمدی فر و آزاده محبت خو، تهران: سمت، ۱۳۸۶.

منابع فرعی:

- رؤیا تاج‌بخش، و حیدرآبادیان، شهرام، ریتون‌های اشکانی نسا، بازتاب اندیشه، ۱۳۸۴.
- محمدی‌فر، یعقوب، باستان‌شناسی و هنر اشکانی، تهران: سمت، ۱۳۸۷.
- ولسکی، یوزف، شاهنشاهی اشکانی ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران: ققنوس، ۱۳۸۳.
- عبدالحسین زرین کوب، تاریخ مردم ایران، تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۷، ج ۱.
- گروه مولفان، تاریخ ایران کمبریج، ترجمه حسن انوشه، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۸.
- ریچارد نیلسون فرای، تاریخ باستانی ایران، ترجمه مسعود رجب نیا، تهران: علمی و فرهنگی، ۱۳۸۸.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) ۳ نمره
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن ۳ نمره

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می‌توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سایر نکات:

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره ساسانیان»

۱. معرفی درس و منطق آن

حکومت ساسانیان آخرین حکومت ایران باستان است. در این درس، تاریخ تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی عصر ساسانی بحث و بررسی می شود. شناخت این دوره از تاریخ ایران از دو جهت قابل توجه است؛ هم از جهت فهم تاریخ ایران باستان و هم از جهت فهم تاریخ ایران اسلامی و جریان ورود اسلام به ایران و انتقال بخش هایی از فرهنگ ایران قبل از اسلام به دوره اسلامی. میراث مادی و معنوی ساسانیان تاحدزیادی به دوران اسلامی انتقال یافت و استمرار پیدا کرد. دانشجویان در این درس با تداوم و تحول تاریخ ایران ساسانی در عصر اسلامی آشنا می شوند.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره ساسانیان				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:				نوع درس: نظری
				تعداد واحد: ۲
				زمان درس: ۳۲ ساعت
				پیشنیاز:
- چگونگی تاسیس، تثبیت و زوال حکومت ساسانی را توضیح دهد. - مناسبات خارجی ساسانیان با روم و غیره را تشریح نماید. - اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران عصر ساسانی را تشریح نماید.				شایستگی اساسی:
				<u>Ck</u>
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
تأسیس و تثبیت	درباره محتوای کارنامه اردشیر بابکان توضیحی ارائه دهد	شخصیت اردشیر بابکان را با شخصیت بلاش پنجم مقایسه و تجزیه و تحلیل کنند	با استفاده از منابع اصلی و پژوهشی درباره فتح انطاکیه توسط انوشیروان تهیه کنند	
مناسبات خارجی	عملکرد شاپور اول را نسبت به ارمنستان توضیح دهد	روابط ساسانیان را با کوشانیان مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	نتایج سیاسی و فرهنگی جنگهای ایران و روم را با ارائه نمونهها و مصداقهای عینی مورد بررسی قرار دهد	
اجتماع و فرهنگ	آثار باقی مانده از ایران عصر ساسانی را برشمرد	آثار ساسانی و اشکانی را با هم مقایسه کند	جایگاه آیین زردشت در جامعه دوره اشکانی و ساسانی را با هم مقایسه و تجزیه و تحلیل کند.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	زمینه‌های تاسیس دولت ساسانیان (سیاسی، مذهبی، نظامی و ...)
سوم	دوران تثبیت دولت ساسانیان (وحدت سیاسی و مذهبی)
چهارم	تحولات سیاسی- اجتماعی از شاپور اول تا انوشیروان
پنجم	از مرگ ان شیروان تا خسرو پرویز
ششم	مناسبات ساسانیان با اقوام و ملل دیگر
هفتم	ساختار سیاسی و تشکیلات اداری و قضایی
هشتم	اوضاع اقتصادی ایران ۱ (تجارت، مسکوکات، مالیات، راه‌های زمینی و دریایی، صنایع و ...)
نهم	اوضاع اقتصادی ایران ۲ (کشاورزی، زمین‌داری، آب و آبیاری و ...)
دهم	دین و سیاست دینی (با تأکید بر جنبش مانی و مزدک)
یازدهم	ساختار اجتماعی ایران (با تأکید بر طبقات اجتماعی)
دوازدهم	روابط با روم (با تأکید بر مسئله ارمنستان)
سیزدهم	معماری، هنر، ادبیات و موسیقی
چهاردهم	آداب و رسوم، اعیاد و جشن‌ها
پانزدهم	ساختار ارتش (ابزار و فنون جنگی)
شانزدهم	زوال و سقوط ساسانیان (علل داخلی و خارجی)

تکالیف یادگیری:

- چگونگی انعکاس ادب دوره ساسانی در ادب دوره اسلامی توضیح دهد
- در مورد خط و زبان پهلوی ایران گزارشی مستند به منابع ارائه کند.
- جشن‌های دوره ساسانی را برشمارد و درباره یکی از این جشنها توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- درباره یکی از موضوعات درس مقاله ای تهیه می کنند.

- درباره رابطه دین و دوت در عصر ساسانی پژوهش کوتاهی ارائه کند.
درباره انعکاس تاریخ ساسانیان در شاهنامه فردوسی گزارش کوتاهی ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- آرتور کریستن سن، ایران در زمان ساسانیان، ترجمه غلامرضا رشید یاسمی، تهران: دنیای کتاب، ۱۳۶۸.

- عبدالحسین زرین کوب و روزبه زرین کوب، تاریخ ایران باستان ۴: تاریخ سیاسی ساسانیان، تهران، سمت، ۱۳۹۳
- علیرضا شاپور شهبازی، تاریخ ساسانیان، تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۸۹.

- دریایی تورج، تاریخ و فرهنگ ساسانی، ترجمه مهرداد قدرت دیزجی، تهران، ققنوس، ۱۳۸۲

منابع فرعی:

- پروکپیوس، جنگ‌های ایران و روم، ترجمه محمد سعیدی، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۸۲
- نفیسی، سعید، تاریخ تمدن ایران ساسانی، تهران، اساطیر، ۱۳۸۳
- مهرداد بهار، پژوهشی در اساطیر ایران، تهران: اگه، ۱۳۷۵.
- عبد الحسین زرین کوب، تاریخ مردم ایران، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۶.
- گروه مولفان، تاریخ ایران کمبریج، ترجمه حسن انوشه، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۷.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در قرون نخستین اسلامی (تا پایان قرن چهارم)»

۱. معرفی درس و منطق آن

این درس نخستین درس تاریخ ایران دوره اسلامی است. با زوال و فروپاشی ساسانیان تاریخ ایران دوره باستان پایان یافت و دوران اسلامی آن آغاز شد. اعراب مسلمان به تدریج وارد ایران شدند و ایران بخشی از قلمرو خلافت اسلامی شد. از آن پس، ایران دوره جدیدی از تاریخ خود را آغاز کرد. دوره ای متمایز و متفاوت با دوره باستان. تا اوایل قرن دوم هجری، حکومت مستقلى در ایران وجود نداشت. اما از اوایل سده سوم حکومت هایی نظیر طاهریان، صفاریان و آل بویه و ... پدید آمدند. این واحد درسی تصویری از اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران دوره مذکور را ارائه می دهد. این مقطع از تاریخ ایران دوره اسلامی به منزله مقدمه و پیش‌نیازی است برای ورود در تاریخ دوران اسلامی. دانشجویان با گذراندن این واحد درسی به درک صحیحی از قرون نخستین ایران اسلامی دست خواهند یافت.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در قرون نخستین اسلامی (تا پایان قرن چهارم)				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - اوضاع ایران را در دو سده نخست توضیح دهد و نقش ایرانیان را در روی کار آمدن عباسیان بیان کند. - چگونگی تشکیل حکومت‌های ایرانی (حکومت‌های متقارن) و روابط این حکومت‌ها را با خلفای عباسی را توضیح دهد. - کارنامه و عملکرد حکومت‌های متقارن را با یکدیگر مقایسه و ارزیابی کند.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: <i>Ck</i>
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
اسلام در ایران	چگونگی ورود اسلام به ایران و واکنش ایرانیان به اسلام و اعراب را بیان کند.	واکنش ایرانیان به اسلام و اعراب را تجزیه و تحلیل کند.	علل اسلام آوردن ایرانیان را مورد ارزیابی قرار داده و با ارائه گزارشی مستند احیای هویت ایرانی در سده های نخستین اسلامی را تبیین کند.	
حکومت‌های متقارن	مفهوم حکومت‌های متقارن را توضیح دهد و قلمرو هریک از این حکومت‌ها را بر روی نقشه نشان	علل ظهور و سقوط هر یک از حکومت‌های متقارن را تجزیه و تحلیل کند.	کارنامه هر یک از حکومت‌های متقارن را در ربط با احیای هویت ایرانی ارزیابی کند و درباره یکی از آنها با	

استناد به منابع پژوهشی ارائه کند.		دهد.	
درباره نخستین آثار تاریخی فارسی نظیر تاریخ بلعمی و نقش خاندانهای حکومتگر ایرانی در پیدایش چنین آثاری گزارشی مستند ارائه کند.	علل احیا زبان فارسی را با استناد به منابع اصلی تجزیه و تحلیل کند.	چگونگی احیای زبان فارسی در عصر حکومتهای متقارن را توضیح دهد.	زبان و ادب فارسی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	تهاجم اعراب (زوال ساسانیان، روند تصرف ایران و استقرار و مهاجرت اعراب مسلمان در مناطق مختلف ایران)
سوم	اوضاع اجتماعی: جامعه ایران در مواجهه با اسلام و اعراب مسلمان
چهارم	نظام مالیاتی: مالیات و اقسام آن در سرزمین‌های فتح شده؛ خراج، جزیه و ...
پنجم	اوضاع دینی: سیاست دینی مسلمین، اهل ذمه و جایگاه آنان
ششم	ایران در عصر امویان (اوضاع سیاسی - اجتماعی)
هفتم	ایرانیان و جنبش‌های ضد اموی: تشیع، خوارج، مرجئه، شعبیه
هشتم	دعوت عباسیان در ایران: قیام ابومسلم خراسانی و انقراض امویان
نهم	ایران در اوایل عباسیان (از ۱۳۲ تا ۲۰۵): اوضاع سیاسی و اجتماعی
دهم	طاهریان (خاستگاه، پیدایش، حدود و قلمرو، مناسبات با خلافت عباسی)
یازدهم	صفاریان (خاستگاه، پیدایش، مناسبات با خلافت عباسی، احیای زبان فارسی و ...)
دوازدهم	علویان (خاستگاه، پیدایش، قلمرو و مناسبات با همسایگان)
سیزدهم	سامانیان (خاستگاه و پیدایش، تحولات سیاسی، تجدید حیات فرهنگ و تمدن ایرانی)
چهاردهم	آل زیار (خاستگاه و پیدایش، قلمرو، مناسبات با همسایگان)
پانزدهم	آل بویه (خاستگاه، پیدایش، قلمرو، مناسبات با خلافت عباسی و احیای فرهنگی)

تکالیف یادگیری:

- درباره واکنش ایرانیان به اسلام و اعراب سخنرانی کند.
- درباره روابط حکومت‌های متقارن با خلفای عباسی و تأثیر این روابط بر سرنوشت ایران در سده های نخستین به طرح دیدگاه خود بپردازد.

تکالیف عملکردی:

- درباره نقش خراسان در احیای هویت ایران در سده های نخستین، با استناد به منابع دست اول، پژوهشی کوتاه ارائه کند.
- درباره یکی از بخش‌های کتاب «خدمات متقابل اسلام و ایران» شهید مطهری پژوهش کرده و در قالب گزارش کوتاه آراء استاد مطهری را مورد نقد و بررسی قرار دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس‌ها ارائه کرد، پیشنهاد می‌شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه-ها)

- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره‌گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه‌های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی- پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

- با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل‌های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

- بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و

پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- عبدالحسین زرین کوب، تاریخ ایران بعد از اسلام، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۳.
- حسین مفتخری و حسین زمانی، تاریخ ایران از ورود مسلمانان تا پایان طاهریان، تهران، سمت، ۱۳۹۲
- محمدرضا ناجی، تاریخ و تمدن اسلامی در قلمرو سامانیان، تهران، وزارت ارشاد، ۱۳۷۸.
- پروین ترکمنی آذر، دیلمیان در گستره تاریخ ایران (حکومت‌های محلی، آل زیار، آل بویه)، تهران، سمت، ۱۳۹۲.
- علی‌اصغر فقیهی، تاریخ آل بویه، تهران، سمت، ۱۳۹۳
- غلامحسین صدیقی، جنبش‌های دینی ایرانی در قرن‌های دوم و سوم هجری، تهران، پازنگ ۱۳۵۷.

منبع فرعی:

- عبدالحسین زرین کوب، تاریخ مردم ایران، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۷.
- سیدابوالقاسم فروزانی، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره سامانیان، تهران، سمت، ۱۳۹۲
- برتولد اشپولر، تاریخ ایران در قرون نخستین اسلامی، ترجمه جواد فلاطوری و مریم میراحمدی، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۷۷.
- محمدامیر شیخ نوری، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران از ورود اسلام تا پایان حکومت علویان طبرستان، انتشارات پیام نور.
- سیدابوالقاسم فروزانی، قراخانیان: بنیانگذاران نخستین سلسله ترک مسلمان در فرارود (آسیای میانه)، تهران، سمت، ۱۳۹۳
- امیر اکبری، تاریخ حکومت طاهریان از آغاز تا انجام، تهران، سمت، ۱۳۹۱
- برات دهمرده، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره سامانیان، دیلمیان و غزنویان، انتشارات پیام نور.
- پروین ترکمنی آذر، صالح پرگاری، تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره صفاریان و علویان، تهران، سمت، ۱۳۹۳

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) ۳ نمره
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن ۳ نمره

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از غزنویان تا مغول»

۱. معرفی درس و منطق آن

این درس از ظهور غزنویان شروع و با فروپاشی خوارزمشاهیان پایان می یابد. در این درس از زمینه های قدرت یابی حکومت های ترک تبار و نیز روند تحولات ایران در دوران این حکومتها بحص می شود. در این دوران به ویژه در دوره سلجوقیان که یکی از مهمترین دوره های تاریخ ایران اسلامی محسوب می شود، دیوانسالاری و نظام اداری به اوج پیشرفت و پیچیدگی رسید. همچنین مدارس و علوم گسترش یافت. صنایع و هنر به ویژه معماری به پیشرفت های مهمی نایل شد. آشنایی دانشجو معلمان با چنین دستاوردها و آثار و نتایجی، آنان را قادر خواهد ساخت تا با درک درست از تحولات این دوران فهم دقیق و عمیقی از مناسبات سیاسی و اجتماعی دوره مورد نظر به دست آورند و پیامدهای آن را در دوره های بعدی شناسایی و واکاوی نمایند.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از غزنویان تا مغول				مشخصات
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - پس از پایان این واحد درسی دانشجو معلم می تواند زمینه های ظهور حکومت غزنوی، سلجوقیان و خوارزمشاهیان را معرفی و تجزیه و تحلیل کند. - تحولات مهم سیاسی و اجتماعی دوره غزنویان و سلجوقیان را با استناد به منابع اصلی مقایسه، بررسی و تجزیه و تحلیل کند. - تحولات مهم سیاسی اجتماعی ایران در دوره خوارزمشاهیان و علل فروپاشی آنها را تشریح و تبیین کند.				درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
زمینه های ظهور	عوامل ظهور حرکت های غزنویان و سلجوقیان را بدون هیچ تحلیل فهرست وار گزارش کند.	زمینه های ظهور حکومت های غزنوی و سلجوقیان و خوارزمشاهیان را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	ریشه های نظامی برآمدن حکومت خوارزمشاهیان و سلجوقیان را با یکدیگر مقایسه و مشابهت ها و تفاوت های آنان را تشریح و تبیین کند.	
تحولات سیاسی و اجتماعی	مهمترین تحولات سیاسی و اجتماعی غزنویان و سلجوقیان را در قالب یک جدول فهرست کند.	آثار و نتایج این تحولات را در حوادث و رویدادهای بعدی بررسی و مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	آثار و نتایج نبرد دندانقان و ملازگرد را مقایسه کند و طی گزارشی تحلیلی ارائه نماید.	

تحولات سیاسی و اجتماعی خوارزمشاهیان	عوامل سیاسی برآمدن خوارزمشاهیان را بدون هیچ گونه تحلیل بیان کند.	مناسبات و روابط سلجوقیان و خوارزمشاهیان را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	با تکیه بر یکی از منابع اصلی دوره خوارزمشاهیان روابط خوارزمشاهیان با سلطان سنجر سلجوقی را نقد و ارزیابی کند.
-------------------------------------	--	---	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	ترکان: تبار و خاستگاه، ایران و ترکان در دوره سامانی
سوم	غزنویان: از تاسیس تا تثبیت و گسترش
چهارم	مناسبات با خلافت عباسی و همسایگان
پنجم	ساختار اداری - نظامی غزنویان
ششم	زوال و فروپاشی غزنویان
هفتم	تاسیس و گسترش سلسله سلجوقیان: از دندانقان تا ملازگرد
هشتم	مناسبات با خلافت عباسی
نهم	اسماعیلیان در ایران
دهم	تحولات سیاسی - اجتماعی ایران از ملک شاه تا فروپاشی
یازدهم	نظام الملک و ساختار اداری عصر سلجوقی
دوازدهم	مقدمات جنگ‌های صلیبی
سیزدهم	نظام آموزشی با تکیه بر نظامیه‌ها
چهاردهم	اوضاع مذهبی (مذهب و سیاست در عصر سلجوقی)
پانزدهم	تکالیف عملکردی
شانزدهم	مناسبات اقتصادی و نظام مالکیت
هفدهم	اتابکان و شاخه‌های حکومت سلجوقیان (روم، شام و ...)

هجدهم	غوریان: خاستگاه، مناسبات با همسایگان و میراث غوریان
نوزدهم	خوارزمشاهیان از پیدایش تا پایان فرمانروایی تکش
بیستم	نظام لشگری و کشوری خوارزمشاهیان
بیست و یکم	مناسبات خوارزمشاهیان با خلافت عباسی
بیست و دوم	مناسبات خوارزمشاهیان با همسایگان (غوریان، قراختاییان و مغولان)
بیست و سوم	خوارزمشاهیان از سلطان محمد تا سقوط
بیست و چهارم	عوامل انحطاط داخلی و خارجی خوارزمشاهیان

تکالیف یادگیری:

- با تکیه بر منابع اصلی دوره غزنویان و سلجوقیان روابط آنها را با دستگاه عباسی بررسی و ابعاد آن را تحلیل و در کلاس بازگو کند.
- زمینه های فروپاشی و تجزیه حکومت سلجوقیان در ایران را با تکیه بر منابع اصلی، طی گزارشی ارائه کند.
- ساختار نظامی حکومت سلجوقیان و خوارزمشاهیان را مقایسه و طی گزارشی ارائه کند.

تکالیف عملکرد:

- سیاست مذهبی حکومت های غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی را با تکیه بر مناسبات با خلیفه عباسی طی پژوهشی کوتاه ارائه کند.
- درباره علل و عوامل فروپاشی حکومت سلجوقیان با تکیه بر منابع اصلی و مستندات تاریخی پژوهشی تهیه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو

- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه‌ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره‌گیری از اینترنت، سایت‌های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش‌های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه‌های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت‌های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه‌ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه‌ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- سید ابوالقاسم فروزانی، سلجوقیان از آغاز تا فرجام، تهران، سمت، ۱۳۹۳
- سید ابوالقاسم فروزانی، غزنویان: از پیدایش تا فروپاشی، تهران، سمت، ۱۳۹۱
- ملیحه ستارزاده، سلجوقیان، تهران، سمت، ۱۳۹۲
- شهرام یوسفی فر، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره سلجوقیان، انتشارات پیام نور.

منابع فرعی:

- اصغر فروغی ابری، تاریخ غوریان، تهران، سمت، ۱۳۹۱
- الهیار خلعتبری و محبوبه شرفی، تاریخ خورازمشاهیان، تهران، سمت، ۱۳۹۳

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید.

همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از ورود اسلام تا حمله مغول»

۲. معرفی درس و منطق آن

این درس بخش مهمی از تاریخ ایران را دربرمیگیرد. دانشجومعلم در این واحد درسی با مفاهیم فرهنگ و تمدن، عناصر و عوامل سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی، ادوار تطور فرهنگ، آموزش و پرورش، هنرها و صنایع، معماری و علوم، تاریخ نگاری، معیشت و آداب و رسوم آشنا می شود. بدیهی است بخش فرهنگ و تمدن از لایه های لطیف، گرانسنگ و مشعشع حیات اجتماعی یک ملت در طول تاریخ محسوب می شود. لذا آشنایی دانشجویان با این بخش پراهمیت، آنان را در درک و فهم بخش عمیق و مهمی از تاریخ ایران یاری خواهد داد. عدم آشنایی با این بخش های زرین و ممتاز سبب درکی ناقص و نادرست از مناسبات اجتماعی و فرهنگی دوره تاریخی مورد نظر است. مضافا بر اینکه مقوله فرهنگ و تمدن عنصری پویا و متداوم و متحول است که از گذشته ها سرچشمه می گیرد و به حال و آینده سیر می کند. بنابراین، درک بسیاری از تحولات فرهنگی دوره های بعدی منبث از تحولات دوره تاریخی مورد نظر است.

نام درس: تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از ورود اسلام تا حمله مغول				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - مفاهیم فرهنگ و تمدن و عناصر و عوامل سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی را تشریح و تبیین نماید. - ادوار تطور و فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. - خصوصیات و ویژگی های هنرها و صنایع، معماری و علوم را از جنبه های گوناگون مورد بررسی قرار دهد و در قالب یک گزارش تحلیلی ارایه کند.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
مفاهیم	مفاهیم، فرهنگ و تمدن را بدون تحلیل تعریف کند.	عناصر و عوامل سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی را تجزیه و تحلیل و مولفه های آن را تشریح و تبیین کند.	نقش میراث فرهنگی ایران باستان را در شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی طی گزارشی تحلیلی ارایه کند.	
ادوار و تطور	ادوار تطور فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی را بیان کند.	ویژگیهای عصر زرین فرهنگ ایرانی-اسلامی را تجزیه و تحلیل کند.	مظاهر و جلوه های فرهنگ ایرانی-اسلامی در سلسله های ایرانی قرن سوم و چهارم را بیان و	

ویژگی های آن را مقایسه و ارزیابی نماید.				
درباره وضعیت مکاتب و مدارس ایران و عملکرد آنها در دوره مورد نظر گزارش تحلیلی ارائه کند.	وضعیت علوم نظیر ریاضیات، نجوم، فیزیک و طب را نقد و بررسی و تجزیه و تحلیل کند.	مظاهر و جلوه های هنر و معماری ایرانی-اسلامی را از ورود اسلام تا حمله مغول بیان کند.	هنر و علوم	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	مفاهیم فرهنگ و تمدن: تعاریف، تمایزات و تشابهات
سوم	عناصر و عوامل سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی (اسلام، میراث باستانی ایران و ...)
چهارم	تداوم میراث و سنن باستانی ایران در دوره اسلام: زبان، ادب، علوم، آیین حکومت داری و ...
پنجم	ادوار تطور فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی (تکوین، عصر زرین و افول)
ششم	فرهنگ ایرانی-اسلامی در دو قرن اول هجری (مذهب، زبان، آداب و ...)
هفتم	فرهنگ ایرانی-اسلامی در عصر سلسله های ایرانی قرون سوم و چهارم (حکومت داری، خط، ادبیات فارسی، نظام پولی، علوم و ...)
هشتم	فرهنگ ایرانی-اسلامی در عصر غزنویان و سلجوقیان (اوضاع دینی و مذهبی، ملل و نحل، توسعه زبان فارسی، دیوانسالاری، نظامیه ها و ...)
نهم	آموزش و پرورش (مکاتب و مدارس)
دهم	هنرها و صنایع (فلزکاری، گچ بری، نساجی، موسیقی، حجاری، خوشنویسی و ...)
یازدهم	معماری (معماری مساجد، مدارس، کاروانسراها، آرامگاه ها و ...)
دوازدهم	علوم (ریاضیات، نجوم، فیزیک و مکانیک، طب، کیمیا و ...)
سیزدهم	تاریخ نگاری
چهاردهم	تصوف و خانقاه ها

پانزدهم	معیشت (خوراک و پوشاک)
شانزدهم	آداب و رسوم و سنن

تکالیف یادگیری:

- عناصر و عوامل سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی را با تکیه بر مستندات تاریخی ارائه کند.
- درباره اوضاع دینی و مذهبی و ملل و نحل عصر سلجوقیان گزارشی کوتاه در کلاس ارائه کند.
- در مورد وضعیت تصوف و خانقاههای عصر غزنویان و سلجوقیان گزارشی تهیه و ارائه کند.

تکالیف عملکردی:

- در مورد تاریخ نگاری عصر غزنویان و سلجوقیان با تکیه بر مستندات این دوره پژوهشی تهیه کند.
- درباره هدف تاسیس نظامیه ها و عملکرد آن گزارشی مستند و معتبر تهیه کند.

۶. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۷. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای

گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- فاطمه جان احمدی، تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، قم، دفتر نشر معارف اسلامی، ۱۳۹۲
- محمدرضا کاشفی، تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، قم، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۳۹۲.
- حاتم غلامعلی، هنر و تمدن اسلامی، انتشارات پیام نور.

منبع فرعی:

- محمدرضا ناجی، تاریخ و تمدن اسلامی در قلمرو سامانیان، تهران، مجمع علمی تمدن و تاریخ سامانی، ۱۳۷۸.
- علی اکبر عباسی، تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، تهران، هزاره ققنوس، جهاد دانشگاهی اصفهان، ۱۳۹۲.
- آن. ک. س. لمبتون، سیری در تاریخ ایران بعد از اسلام، ترجمه یعقوب آژند، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۳.

۸. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

- مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از مغول تا صفویه»

۱. معرفی درس و منطق آن

تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از مغول تا صفویه یکی از درس های مهم محسوب می شود. دانشجویان در این واحد درسی با تحولات مهم دوران مغول تا به قدرت رسیدن صفویان آشنا می شوند. آشنایی دانشجویان با تحولات مهم این دوران نظیر، نتایج شورش مغولان، برآمدن ایلخانان، تحولات سیاسی و مذهبی و اقتصادی دوران ایلخانان، ظهور جنبش سربداران، تیموریان، و ترکمانان و بررسی نتایج و پیامدهای آنها، آنان را در درک و فهم تحولات تاریخی این دوران و تحولات دوره های بعدی یاری خواهد ساخت. دانشجویان با کسب شناخت و دانش لازم در این واحد درسی که مبتنی بر منابع علمی و مستند است، توانایی لازم را جهت آموزش صحیح و علمی تاریخ تحولات این دوره به دست خواهند آورد. در ضمن درک تحولات دوره های بعد مستلزم فهم صحیح حوادث و رویدادهای این دوره از تاریخ ایران اسلامی است.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران از مغول تا صفویه				مشخصات درس	
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: زمینه ها و نتایج یورش مغولان را بیان و مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد و در قالب گزارش تحلیلی ارائه دهد. - تأثیرات سیاسی، اجتماعی حکومت تیموریان در ایران را با تکیه بر منابع مستند این دوران مورد نقد و بررسی قرار دهد.				نوع درس: نظری	شایستگی اساسی: Ck
				تعداد واحد: ۲	
				زمان درس: ۳۲ ساعت	
				پیشنیاز:	
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳		
گزارش تحلیلی	گزارشی از علل و زمینه های اقتصادی، نظامی و سیاسی یورش مغولان به ایران بدون تحلیل عناصر اجزاء آن ارائه دهد.	ضمن تجزیه و تحلیل علل یورش مغولان اثرات و نتایج تهاجم آنان را بر ساختار سیاسی، مذهبی و اجتماعی ایران مورد بررسی قرار دهد	پیامد یورش مغولان و تیموریان را بر ساختار اجتماعی، اقتصادی و مذهبی مورد ارزیابی و میزان این تأثیرات را با یکدیگر طی گزارشی مقایسه کند.		
مستندسازی	دانشجویان با مراجعه به یکی از منابع اصلی این دوران نظیر جامع التواریخ و تاریخ جهانگشا و یا ظفرنامه شرف	دانشجویان همین واقعه را در چند منبع جستجو کنند و ضمن تطبیق روایات متعدد، تمایزات و تشابهات آن ها را بیان کنند.	دانشجویان ضمن تطبیق روایات مختلف، درباره ارزش آنها داوری و ارزیابی نمایند.		

		الدین علی یزدی یک رویداد تاریخی را عیناً گزارش کنند.		
--	--	---	--	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	وضعیت جغرافیای مغولستان، همسایگان، اقتصاد، آداب و رسوم مغولان قبل از ظهور چنگیزخان
۳	ظهور چنگیزخان: از اتحاد مغولان تا آغاز فتوحات
۴	چنگیزخان: از تهاجم به ایران تا سقوط خوارزمشاهیان
۵	اوضاع ایران از مرگ چنگیزخان تا حمله هلاکو
۶	یورش هلاکو و تأسیس حکومت ایلخانان
۷	پیامدهای یورش هلاکو (سقوط الموت، فتح بغداد و ...)
۸	از هلاکو تا غازان خان (تحولات داخلی و خارجی ایلخانان در دوره تکوین)
۹	تحولات سیاسی - اقتصادی ایران در عصر غازان خان
۱۰	اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران از جانشینان غازان تا سقوط ایلخانان
۱۱	از سقوط ایلخانان تا ظهور تیمور (ایران عرصه کشمکش حکومت های محلی)
۱۲	سربداران: از ظهور تا سقوط
۱۳	میراث سربداران
۱۴	ظهور تیمور در ماورالنهر
۱۵	اوضاع سیاسی - اجتماعی ایران در آستانه تهاجم تیمور
۱۶	یورش های تیمور به ایران: علل و نتایج
۱۷	تحولات سیاسی - اجتماعی ایران در عصر شاهرخ
۱۸	جانشینان شاهرخ در ماورالنهر و خراسان
۱۹	قراقویونلوها: از ظهور تا سقوط
۲۰	آق قویونلوها: از ظهور تا سقوط
۲۱	مناسبات خارجی ایران در دوره تیموریان و ترکمانان
۲۲	تحولات مذهبی ایران از ایلخانان تا پایان ترکمانان (با تأکید بر تصوف و تشیع)
۲۳	نظام اداری ایران در عصر ایلخانان و تیموریان
۲۴	نظام اداری ایران در عصر ترکمانان

تکالیف یادگیری:

- شرایط سیاسی جهان اسلام در آستانه یورش مغولان را توضیح دهد.
- درباره نقش مسیحیان در ترغیب مغولان برای حمله به جهان اسلام گزارش مستندی ارائه کند.
- درباره نوع واکنش مردم در شهرهای مختلف به یورش تیمور سخنرانی کند.
- درباره گرایشهای مذهبی مغولان بعد از ورود به دنیای اسلام توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- یکی از منابع اصلی تاریخ دوره مغول نظیر جامع التواریخ را معرفی کند و ارزش و اهمیت آن را توضیح دهد.
- یک واقعه برای مثل سقوط بغداد به دست هلاکو را از چند منبع اصلی دوره مغول نقل و با یکدیگر مقایسه و ارزیابی آن را به صورت گزارش ارائه کند.
- بخشی از سفرنامه ابن بطوطه و مارکوپولو که هر دو مربوط به دوره مغول است را با هم مقایسه به صورت گزارش مکتوب به کلاس ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- منوچهر مرتضوی، مسائل عصر ایلخانان، تهران، آگاه ۱۳۵۸.
- شیرین بیانی، مغولان و حکومت ایلخانی در ایران، تهران، سمت، ۱۳۹۱
- حسین میرجعفری، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره تیموریان و ترکمانان، تهران، سمت، ۱۳۹۲

منبع فرعی:

- رسول جعفریان، تاریخ ایران اسلامی، از یورش مغولان تا زوال ترکمانان، تهران، کانون اندیشه جوان، ۱۳۸۵.
- برتولد اشیپولر، تاریخ مغول در ایران: حکومت و فرهنگ دوره ایلخانان، محمود میرآفتاب، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۶۵.
- عباس اقبال، تاریخ مغول، تهران، سپهر ادب، ۱۳۸۹.
- اسماعیل حسن‌زاده، حکومت ترکمانان قراقویونلو و آق قویونلو در ایران، تهران، سمت، ۱۳۹۲

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می‌توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از دوره مغول تا صفویه»

۱. معرفی درس و منطق آن

درس تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از دوره مغول تا صفویه، مهم ترین رویدادهای فرهنگی این دوران نظیر تحولات علمی، هنری و فکری را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می دهد. آشنایی دانشجویان با عناصر ممتاز حیات اجتماعی این دوران یعنی تاریخ فرهنگ و تمدن، آنها را در درک و فهم جنبه های حیات فرهنگی و تمدنی این دوره و شناخت عناصر و عوامل شکوفایی آن یاری خواهد رساند. و همچنین به عنوان پیشینازی اساسی، درک تحولات فرهنگی و تمدنی دوره های بعد را تسهیل خواهد ساخت و توانایی لازم را در دانشجویان برای آموزش منطقی و اصولی تحولات فرهنگی این دوره ایجاد خواهد کرد.

نام درس: تاریخ فرهنگ و تمدن ایران از دوره مغول تا صفویه				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - مظاهر فرهنگی و تمدنی نظیر ادبیات، هنر، معماری، صنایع و علوم را در دوره ایلخانیان معرفی و تجزیه و تحلیل نماید. - جنبش های فکری، مذهبی در دوره مغولان و تیموریان را معرفی و مورد نقد و بررسی قرار دهد. - زمینه ها و علل و پیامدهای شکوفایی فرهنگ و تمدن در دوره تیموریان و عناصر و جلوه های آن را معرفی، و تجزیه و تحلیل نماید.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشیناز:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
مظاهر فرهنگی	مظاهر فرهنگی و تمدنی عصر ایلخانی نظیر ادبیات، تاریخنگاری، هنر (معماری، نگارگری و صنایع) را معرفی و بدون تحلیل عناصر و اجزاء آن را طی گزارشی ارائه دهد.	ویژگی ها و مولفه های مظاهر فرهنگی سطح (۱) را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد و تاثیرات آن را بر دوره های بعدی مورد بررسی قرار دهد.	ضمن انتخاب یکی از دستاوردهای علمی، مثلاً تاریخنگاری، تاریخنگاری عصر ایلخانان با تیموریان را مقایسه و ضمن معرفی آثار برجسته این دوره آنها را مقایسه نماید.	
جنبش های فکری و مذهبی	دانشجویان جنبش های مهم فرهنگی و مذهبی دوران مغولان و تیموریان	زمینه های اجتماعی، سیاسی و مذهبی ظهور این جنبش ها را مورد نقد و بررسی قرار دهد.	ضمن بیان ویژگی های این جنبش ها وجوه تشابه و تمایز آنها را در قالب یک	

را معرفی و بدون تحلیل در قالب یک گزارش کوتاه ارائه نماید.		نمودار تنظیم و تحلیل کند.
شکوفایی فرهنگی	علل شکوفایی فرهنگی ایران در عصر تیموریان را بدون تبیین و تجزیه و تحلیل بیان کند.	علل شکوفایی فرهنگی ایران در عصر تیموریان را با تکیه بر مستندات و شواهد تاریخ و آثار بر جای مانده مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.
		کارنامه فرهنگی و تمدنی عصر تیموریان با دوره ایلخانان را مقایسه و مورد ارزیابی قرار دهد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	یورش مغولان و تاثیر آن بر فرهنگ و تمدن ایران
سوم	ادبیات و تاریخ نگاری
چهارم	هنر در عصر مغول: معماری، نگارگری، صنایع و ...
پنجم	وضعیت علوم در دوره مغول: ریاضیات، نجوم، پزشکی، علوم عقلی، نقلی و ...
ششم	تصوف و عرفان
هفتم	جنبش های فکری و مذهبی در دوره مغول
هشتم	شکوفایی فرهنگ و تمدن در عصر حکومت های محلی
نهم	شکوفایی فرهنگ و تمدن در عصر تیموریان
دهم	ادبیات و تاریخ نگاری تیموریان
یازدهم	هنر معماری در عصر تیموریان
دوازدهم	هنر نگارگری و مکتب هرات، کتاب آرایی
سیزدهم	علوم در دوره تیموریان (نجوم، پزشکی، ریاضیات و ...)

چهاردهم	مدارس و آموزش در عصر تیموریان
پانزدهم	جنبش های فکری و اجتماعی: حروفیه، نوربخشیه و نقشبندیه، نعمت اللهیه و ...
شانزدهم	فرهنگ و تمدن عصر ترکمانان

تکالیف یادگیری:

- درباره علل یورش مغولان به ایران با استناد به منابع اصلی گزارشی ارائه کند.
- ویژگی های هنر عصر تیموری را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- درباره علل شکوفایی نگارگری در عصر تیموری پژوهشی ارائه کند.
- یکی از منابع اصلی تاریخ عصر تیموری نقد و بررسی کند.
- درباره روابط دولت آق قویونلو با بیزانس و اهمیت آن از منظر رقابت با دولت عثمانی پژوهشی ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۶. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و

تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- شیرین بیانی، مغولان و حکومت ایلخانی در ایران، تهران، سمت، ۱۳۹۱
- شیرین بیانی، دین و دولت در عصر مغول، تهران، مرکز نشر دانشگاهی ۱۳۷۳
- حسین میرجعفری، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره تیموریان و ترکمانان، تهران، سمت، ۱۳۹۲
- مهدی فرهنگی منفرد، پیوند سیاست و فرهنگ در عصر زوال تیموریان، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۲.

منبع فرعی:

- رسول جعفریان، تاریخ ایران اسلامی، از یورش مغولان تا زوال ترکمانان، تهران، کانون اندیشه جوان، ۱۳۸۵.
- برتولد اشپولر، تاریخ مغول در ایران: حکومت و فرهنگ دوره ایلخانان، محمود میرآفتاب، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۶۵.

۷. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

- مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره صفویان»

۱. معرفی درس و منطق آن

در این درس، تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره صفویان (۱۱۳۵-۹۰۷ق) آموزش داده می شود. ایران عصر صفوی شاهد رویدادها و تحولات عظیمی در حوزه های اقتصادی، سیاسی، مذهبی و فرهنگی بود. دانشجویان با مطالعه این درس با زمینه های این تحولات و تاثیرات آن در دوره های بعدی آشنا می شوند. دانشجویان معلمان در پرتو آشنایی با زمینه های سیاسی، اجتماعی و مذهبی روی کار آمدن صفویان و آگاهی از مناسبات بین المللی و درک تحولات نظام سیاسی اداری و اجتماعی ایران خواهند توانست توانایی تدریس و آموزش این بخش از تاریخ مهم ایران را کسب کنند.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره صفویان				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> - علل و زمینه های روی کارآمدن صفویان را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهد و در قالب یک سخنرانی یا یک گزارش تحلیلی ارائه دهد. - تحولات سیاسی، اجتماعی و نظامی و اقتصادی ایران در دوره صفویه را مورد نقد و بررسی و ارزیابی قرار دهد. - ساختار اجتماعی و اداری و مناسبات بین المللی ایران در عهد صفویه را بررسی و تجزیه و تحلیل نماید. 				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
برآمدن صفویان	چگونگی برآمدن صفویان را بدون تجزیه و تحلیل در یک گزارش بسیار کوتاه ارائه کند.	علل و زمینه های روی کار آمدن صفویان را تجزیه و تحلیل نماید.	علل مختلف برآمدن صفویان را برشمرده و آنها را با یکدیگر مقایسه و مورد نقد قرار دهد و طی گزارشی ارائه نماید.	
تحولات	تحولات مهم سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره صفویه را بشناسد و طی یک سخنرانی کوتاه ارائه دهد.	عوامل ظهور و بروز این تحولات را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	آثار و نتایج تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی را مقایسه و مورد نقد و ارزیابی قرار دهد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	اصل و نسب و خاستگاه صفویان
سوم	زمینه های برآمدن صفویان (سیاسی، اجتماعی، مذهبی، فکری)
چهارم	تحولات سیاسی و نظامی ایران در عهد شاه اسماعیل و شاه تهماسب
پنجم	تحولات سیاسی - اجتماعی ایران از مرگ شاه تهماسب تا شاه عباس اول
ششم	ایران در عصر شاه عباس
هفتم	تحولات سیاسی اجتماعی ایران از شاه صفی تا شاه سلیمان
هشتم	تحولات فرهنگی ایران در دوره صفویان
نهم	مناسبات ایران با همسایگان (عثمانی، ازبکان، هند)
دهم	مناسبات ایران با اروپا (پرتغال، اسپانیا، هلند انگلستان، روسیه)
یازدهم	اقتصاد و تجارت در عصر صفوی
دوازدهم	نظام اداری ایران در عصر صفوی
سیزدهم	ساختار نظامی و تحولات آن
چهاردهم	ساختار اجتماعی ایران در عصر صفویه (شهرنشینان، روستانشینان، ایلات و عشایر)
پانزدهم	برافتادن صفویان: علل داخلی
شانزدهم	برافتادن صفویان: علل خارجی

تکالیف یادگیری:

- دربارهٔ ویژگیهای برجسته شخصیت شاه عباس یکم با استناد به منابع سخنرانی کند.
- دربارهٔ علل شکوفایی اقتصادی ایران عصر صفوی گزارشی مستند ارائه کند.

تکالیف عملکردی:

- دربارهٔ سیادت صفویان به منابع مراجعه کرده و روایت‌های مختلف را جمع آوری کرده و صحت و سقم آنها ارزیابی و نتیجه گیری نماید.
- درباره یکی از معاهدات ایران و عثمانی با استناد به منابع اصلی پژوهشی ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس‌ها ارائه کرد، پیشنهاد می-شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۳-۱ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه‌ها)

- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره‌گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه‌های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل‌های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- راجر سیوری، تاریخ ایران عصر صفوی، کامبیز نفیسی، نشر مرکز، ۱۳۶۸.

عبدالحسین نوایی و دکتر عباسقلی غفاری فرد، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره صفویه، تهران، سمت، ۱۳۹۲

- عبدالحسین نوایی، روابط سیاسی و اقتصادی ایران در دوره صفویه، تهران، سمت، ۱۳۸۹

منبع فرعی:

- رسول جعفریان، صفویه از ظهور تا زوال، تهران، اندیشه معاصر، ۱۳۷۷.

- میشل م. مراول، پیدایش دولت صفوی، ترجمه یعقوب آژند، تهران، نشر گستره، ۱۳۶۸.

- راجر سیوری، در باب صفویان، ترجمه رمضان علی روح‌الهی، تهران، نشر مرکز، ۱۳۸۰.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه

سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**

- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ فرهنگ و تمدن ایران در دوره صفویان»

۱. معرفی درس و منطق آن

در این درس حیات فرهنگی و تمدنی ایران در دوران صفویان (۱۱۳۵ - ۹۰۷ق) مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. ایران عصر صفوی شاهد تحولاتی عظیم در حوزه شکوفایی فرهنگ و تمدن بود و مکتب های فاخر هنری نظیر نگارگری، خط و معماری به منصفه ظهور رسیدند. صنعت پارچه بافی، فلزکاری و ششه گری ترقی یافت و علوم عقلی و نقلی و جریان های فکری متحول گشت و مراکز آموزشی وسعت یافت. آشنایی دانشجویان با روند و زمینه های این تحول، آنان را ضمن آگاه ساختن به میراث عصر صفوی در فهم بسیاری از رویداد های فرهنگی دوره های بعد یاری خواهد کرد. شناخت صحیح تحولات تاریخ ایران عهد صفوی بدون شناخت تحولات فرهنگی این دوران میسر نیست. دانشجویان با آشنایی با این درس، توانایی لازم و ضروری جهت آموزش و پژوهش آن را به دست خواهند آورد.

نام درس: تاریخ فرهنگ و تمدن ایران در دوره صفویان				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: -بسترها و علل شکوفایی فرهنگ و تمدن عصر صفویان را تجزیه و تحلیل قرار دهد و طی گزارشی ارائه دهد. -جریان های فکری عصر صفوی (فلسفه، کلام، فقه و اصول و تصرف) را بشناسد و آنها را مورد نقد و بررسی قرار دهد. -مظاهر فرهنگی، چون هنر و معماری و مکتب های هنری را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهد.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: <i>Ck</i>
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
علل شکوفایی	عوامل شکوفایی فرهنگ و تمدن عصر صفویان را بدون تحلیل بیان نماید.	عناصر و اجزاء اصلی و مولفه های شکوفایی فرهنگ و تمدن عصر صفوی را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	عوامل شکوفایی فرهنگی این دوره را با دوره های قبل مقایسه و مورد نقد و ارزیابی قرار دهد و طی گزارشی مکتوب ارائه دهد.	
جریان های فکری	جریانهای فکری مهم عصر صفوی را به صورت سخرانی ارائه دهد.	ویژگی های جریان های فکری، این دوره را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	تاثیرات این جریانهای فکری را بر حیات سیاسی و اجتماعی عصر صفویه مورد نقد و بررسی و در قالب یک گزارش مکتوب ارائه	

دهد.				
تأثیرات مظاهر فرهنگی این دوره را در دوره های بعدی مورد نقادی و ارزیابی قرار دهد و یک مورد از آن را به صورت گزارش مکتوب کوتاه ارائه نماید.	ویژگیهای هر کدام از این شاخه های هنری را تبیین نماید.	مظاهر فرهنگی چون، معماری، نگارگری، فلزکاری، فرش بافی و غیره را معرفی نماید.	مظاهر فرهنگی	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	صفویان: شکوفایی فرهنگ و تمدن (بسترها و علل)
سوم	جریان های فکری عصر صفوی (فلسفه، کلام، فقه و اصول، تصوف)
چهارم	علما و ردیه نویسی
پ جم	هنر در عصر صفوی (خط، موسیقی و ...)
ششم	مکتب های نگارگری در عهد صفوی
هفتم	هنر معماری صفوی
هشتم	صنعت (پارچه بافی، قالی بافی، شیشه گری، فلزکاری)
نهم	علوم در دوره صفوی: نجوم، پزشکی و ...
دهم	زبان و ادبیات در عصر صفوی
یازدهم	تاریخ نگاری در عصر صفوی
دوازدهم	فرهنگ عامه (آداب و رسوم و سنت ها)
سیزدهم	مذهب و علما در دوره صفوی
چهاردهم	مدارس و آموزش در عصر صفوی
پانزدهم	فرهنگ وقف

تکالیف یادگیری:

- درباره یکی از مظاهر فرهنگی دوره صفویه با استناد به منابع اصلی سخنرانی کند.
- با مراجعه به سفرنامه شاردن یکی از موضوعات فرهنگ عامه را از آن استخراج و در کلاس گزارش کند.
- درباره علل شکوفایی معماری عصر صفوی گزارشی ارائه کند.

تکالیف عملکردی:

- یکی از ردیه های علما به مبلغان مذهبی اروپایی را معرفی و تحلیل کند.
- یکی از وقف نامه های عصر صفوی را بازخوانی کند و ویژگی های آن را در قالب یک گزارش کوتاه ارائه نماید.
- درباره یکی از کاروانسراهای عصر شاه عباس گزارش مصور و مستند ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۳-۱ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی- پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- میرزا سمعیاء، تذکره الملوک، به کوشش سید محمد دبیرسیاقی، و سازمان اداری حکومت صفوی (با تعلیقات مینورسکی)، تهران، امیرکبیر ۱۳۶۸.

رسول جعفریان، صفویه در عرصه دین، فرهنگ و سیاست، تهران، پژوهشکده موزه و دانشگاه، مهر ۱۳۷۹، ۳ جلد.

- راجر سیوری، تاریخ ایران عصر صفوی، کامبیز نفیسی، نشر مرکز، ۱۳۶۸.

منبع فرعی:

- مریم میراحمدی، دین و مذهب در عصر صفوی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۳.

- راجر سیوری، در باب صفویان، ترجمه رمضان علی روح‌الهی، تهران، نشر مرکز، ۱۳۸۰.

- فرشته طبیب، تشکیلات قضایی صفویه، دزفول، نشر دارالمومنین ۱۳۸۷.

۸. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه

سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**

- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره افشاریه و زندیه»

۱. معرفی درس و منطق آن

درس تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی ایران در دوره افشاریه و زندیه به بررسی مهم ترین تحولات تاریخی در فاصله زمانی سقوط صفویان تا به قدرت رسیدن قاجاریه (۱۲۱۰-۱۱۳۵) می پردازد. این دوره از تاریخ ایران به دلیل سقوط صفویان و تهاجم بیگانگان و از هم پاشیدگی نظام سیاسی و تمامیت ارضی ایران، دارای اهمیت زیادی است. ظهور نادر و بررسی اقدامات سیاسی و نظامی مهم دوران او و تحولات سیاسی ایران بعد از نادر و به قدرت رسیدن کریم خان زند و بررسی روند مناسبات و اقتصادی این دوره یکی از مهم ترین اهداف این درس محسوب می شود. دانشجویان با کسب شایستگی علمی در این درس قادر خواهند بود به درک عمیقی از تحولات این دوره و ناکامی های سیاسی و نظامی دوره های بعدی برسند و توان لازم برای آموزش و پژوهش این دوره از تاریخ ایران را به دست آورند. از آنجا که این مقطع از تاریخ ایران مقارن با پیدایش قرون جدید و ظهور تحولات و پیشرفت های بعدی می باشد، از این رو آگاهی دانشجویان با این درس می تواند به درک عمیق تر شدن آنها نسبت به علل عقب ماندگی ایران و درک تحولات جهانی کمک کند.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره افشاریه و زندیه				مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:							
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:											
<ul style="list-style-type: none"> - اوضاع سیاسی، اجتماعی ایران مقارن ظهور نادر را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و در قالب گزارشی مکتوب ارائه نماید. - تحولات مهم سیاسی و نظامی ایران در دوره افشاریه را تجزیه و تحلیل کنند و آثار و نتایج آن را بررسی نمایند. - چگونگی به قدرت رسیدن کریم خان زند و مهمترین حوادث سیاسی، اجتماعی و فرهنگی این دوره و حوادث پس از مرگ وی را مورد ارزیابی و نقادی قرار دهند.				شایستگی اساسی: Ck							
<table><tr><td>ملاک‌ها</td><td>سطح ۱</td><td>سطح ۲</td><td>سطح ۳</td></tr><tr><td>اوضاع سیاسی و اجتماعی</td><td>اوضاع سیاسی، اجتماعی ایران مقارن ظهور نادر را بشناسد و بدون بررسی و تجزیه و تحلیل در قالب سخنرانی ارائه کند.</td><td>حوادث مهم سیاسی و اجتماعی این دوره را تجزیه و تحلیل و آثار و نتایج آن را بررسی کند.</td><td>با تکیه بر دو منبع اصلی این دوره را ارزیابی اوضاع اجتماعی و سیاسی بپردازد.</td></tr></table>					ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	اوضاع سیاسی و اجتماعی	اوضاع سیاسی، اجتماعی ایران مقارن ظهور نادر را بشناسد و بدون بررسی و تجزیه و تحلیل در قالب سخنرانی ارائه کند.	حوادث مهم سیاسی و اجتماعی این دوره را تجزیه و تحلیل و آثار و نتایج آن را بررسی کند.
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳								
اوضاع سیاسی و اجتماعی	اوضاع سیاسی، اجتماعی ایران مقارن ظهور نادر را بشناسد و بدون بررسی و تجزیه و تحلیل در قالب سخنرانی ارائه کند.	حوادث مهم سیاسی و اجتماعی این دوره را تجزیه و تحلیل و آثار و نتایج آن را بررسی کند.	با تکیه بر دو منبع اصلی این دوره را ارزیابی اوضاع اجتماعی و سیاسی بپردازد.								

تحولات دوره افشاریه	تحولات سیاسی و نظامی مهم دوران افشاریه را بدون تجزیه و تحلیل طی یک گزارش ارائه کند.	حوادث سیاسی و نظامی مهم دوران نادر را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	مناسبات نظامی ایران و عثمانی را در عهد افشاریه را مورد نقد بررسی قرار دهد و طی گزارشی مکتوب ارائه دهد.
تحولات دوره زندیه	چگونگی به قدرت رسیدن کریمخان زند را طی یک سخنرانی بدون نقد و بررسی ارائه کند.	روند تحولات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی عصر زندیه به ویژه کریم خان زند را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	تحولات نظامی دوره نظامی دوره زندیه و افشاریه را مقایسه و ارزیابی کند و در قالب یک نمودار نشان دهد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن (با تاکید بر تاریخ نگاری دوره افشاریه و زندیه)
دوم	اوضاع ایران از سقوط صفویان تا برآمدن نادر
سوم	نادر: از تصرف اصفهان تا تشکیل شورای دشت مغان
چهارم	اوضاع و تحولات ایران در دوران پادشاهی نادر شاه
پنجم	روابط خارجی ایران در دوره افشاریه (هند و اروپا)
ششم	روابط و مناسبات ایران و عثمانی در دوره نادر
هفتم	ساختار ارتش و سیاست نظامی نادر
هشتم	سیاست مذهبی نادر (داخلی و خارجی)
نهم	مناسبات و تحولات اقتصادی ایران در عصر افشاریه
دهم	اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران در آستانه ظهور کریم خان زند
یازدهم	اوضاع و تحولات ایران در دوران حکومت کریم خان زند
دوازدهم	روابط خارجی ایران در دوره زندیه (انگلستان، فرانسه، عثمانی و ...)
سیزدهم	خلیج فارس در دوره افشاریه و زندیه

چهاردهم	نظام اداری ایران در عصر افشاریه و زندیه
پانزدهم	فرهنگ، هنر و معماری در عصر افشاریه و زندیه
شانزدهم	مناسبات و تحولات اقتصادی ایران در عصر زندیه

تکالیف یادگیری:

- درباره پیامدهای فرهنگی برافتادن اصفهان به دست افغانان گزارشی مستند ارائه کند.
- درباره حضور قدرتهای اروپایی در خلیج فارس و اهدافی که آنها دنبال می کردند سخنرانی کند.

تکالیف عملکردی:

- با رجوع به منابع اصلی درباره اهداف پشت پرده نادر از تشکیل شورای دشت مغان پژوهشی ارائه کند.
- با رجوع به دو منبع «تاریخ جهانگشای نادری» و «عالم آرای نادری» روایت واقعه فتح دهلی توسط نادر را مقایسه و ارزیابی کند.
- درباره یکی از آثار و بناهای شیراز عهد کریم خان گزارشی مصور و مستند ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و

محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- رضا شعبانی، تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی ایران در دوره‌های افشاریه و زندیه، تهران، سمت، ۱۳۹۲.
- مهری ادیسی آریمی، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره افشاریان و زندیان، انتشارات پیام نور.
- جان ر. پری، کریم‌خان زند، ترجمه علی محمد ساکی، تهران، بی‌نا، ۱۳۶۵.

منبع فرعی:

- غلامرضا وره‌رام، تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران در عصر زندیه، تهران، معین، ۱۳۸۸.
- هادی هدایتی، تاریخ زندیه، تهران، دانشگاه تهران،

- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

- مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می‌توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره قاجار از آغاز تا انقلاب مشروطیت»

۱. معرفی درس و منطق آن:

تاریخ دوران معاصر ایران، با اندکی تسامح، با برآمدن قاجاران آغاز می‌شود. از این رو، این دوران یکی از مهم‌ترین و سرنوشت‌سازترین دوره‌های تاریخ ایران محسوب می‌شود. تحولات داخلی و خارجی دوره قاجار تأثیر زیادی بر وضعیت ایران داشته است. برخوردهای ایران با قدرتهای بزرگ نظیر روس، انگلیس، فرانسه و عثمانی و نیز جنگهای خارجی که در این دوران روی داد، موجب ترسیم قلمرو سیاسی ایران شد. آگاهی از تاریخ تحولات این دوران موجب آگاهی از نقش قدرتهای استعماری و تأثیر آن بر اوضاع داخلی می‌شود. از طرفی شناخت صحیح تاریخ این دوره به فهم درست بسیاری از تحولات ایران در یکصد سال اخیر کمک شایانی می‌کند به گونه ای که فراگیر به خوبی قادر به تجزیه و تحلیل مسائل داخلی و خارجی ایران خواهد شد.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره قاجار از آغاز تا انقلاب مشروطیت				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> - دانشجو بعد از گذراندن این واحد درسی قادر است: - اوضاع سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران دوره قاجار را تشریح کند. - به اهداف و نقشه های قدرتهای خارجی در ایران پی برده و نقش منفی آنها در تحولات ایران را تحلیل کند. - نقش علما را به عنوان یک طبقه تأثیرگذار در دوره قاجار تبیین کند. - زمینه های بیداری ایرانیان و چگونگی فراهم شدن مقدمات نهضت مشروطیت را توضیح دهد. 				نوع درس: تعداد واحد: زمان درس: ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی:
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
گلسـتان و ترکمنچای	چگونگی انعقاد دو عهدنامه گلستان و ترکمنچای را فقط توضیح دهد.	علل شکست ایران در جنگهای اول و دوم با روسیه را با استفاده از منابع اصلی تجزیه و تحلیل کند.	علل آغاز جنگهای دوره دوم ایران و روس را تبیین کرده و پیامدهای دو عهدنامه مزبور را با هم مقایسه و ارزیابی کند.	
امتیازات	امتیازات واگذار شده به روس و انگلیس در دوره قاجار را فقط نام ببرد.	علل واگذاری امتیازات به روس و انگلیس را تجزیه و تحلیل کند.	سه نمونه از امتیازات سیاسی و اقتصادی واگذار شده به روس و انگلیس را با یکدیگر مقایسه و درباره عواقب	

منفی آنها گزارشی ارائه کند.				
میزان تأثیر و پیامدهای حضور علما در چند رویداد سیاسی دوره قاجار را در قالب پژوهشی کوتاه ارائه کند.	علل حضور فعال علما در تحولات سیاسی دوره قاجار را تجزیه و تحلیل کند.	روند حضور علما در تحولات سیاسی دوره قاجار، از تاسیس این سلسله تا وقوع مشروطیت را توضیح دهد.	نقش علما	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	قاجارها: خاستگاه قومی، جغرافیایی و نخستین تکاپوهای سیاسی - نظامی تا تشکیل حکومت
سوم	آقامحمدخان قاجار: شخصیت، اهداف و مبارزه برای کسب قدرت و تثبیت حاکمیت در ایران
چهارم	آقامحمدخان قاجار: تلاش برای احیا و تثبیت مرزها (با تأکید بر مسئله گرجستان)
پنجم	سلطنت فتحعلی شاه: ایران در کشاکش رقابت‌های استعماری
ششم	جنگ‌های ایران و روسیه: علل، مراحل و پیامدها
هفتم	اوضاع سیاسی - اجتماعی ایران در دوره محمد شاه
هشتم	اوضاع سیاسی - اجتماعی ایران در دوره ناصرالدین شاه
نهم	اوضاع سیاسی - اجتماعی ایران در مظفرالدین شاه
دهم	روابط و مناسبات خارجی ایران از محمد شاه تا پایان دوره مظفرالدین شاه
یازدهم	اوضاع اقتصادی ایران در عصر قاجار
دوازدهم	وام‌ها و امتیازات خارجی: علل و نتایج
سیزدهم	اوضاع فرهنگی ایران در عصر قاجار
چهاردهم	ساختار سیاسی و هرم قدرت در عصر قاجار
پانزدهم	دین و دولت در عصر قاجار (با تأکید بر نقش علما)
شانزدهم	بیداری ایرانیان و فراهم شدن مقدمات نهضت مشروطیت

تکالیف یادگیری:

- درباره نقش انگلیس در جنگهای ایران و روس سخنرانی کند.
- هریک از صدراعظم های دوره قاجار را معرفی کند و درباره یکی از آنها گزارشی مکتوب ارائه نماید.
- درباره وضعیت اقتصادی ایران و نقش آن در مهاجرت ایرانیان به کشورهای دیگر گزارشی تحلیلی ارائه کند.

تکالیف عملکردی:

- درباره نقش کلیدی عباس میرزا در جنگهای ایران و روس با استناد به منابع اصلی صدر قاجار پژوهشی ارائه کند.
- با رجوع به کتاب «تاریخ بیداری ایرانیان» اثر ناظم الاسلام کرمانی، درباره نقش انجمنهای مخفی پژوهشی ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- علی اصغر شمیم، ایران در دوره سلطنت قاجار، تهران، زریاب، ۱۳۷۹
- ابراهیم تیموری، تاریخ سیاسی ایران در دوره قاجار، تهران، سخن، ۱۳۹۲.

منبع فرعی:

- علی اکبر بینا، تاریخ سیاسی و دیپلوماسی ایران، جلد اول: از گلناباد تا ترکمنچای، جلد دوم: از معاهده ترکمنچای تا معاهده پاریس، تهران، دانشگاه تهران ۱۳۸۳.
- محمدرضا نصیری، اسناد و مکاتبات تاریخی ایران قاجاریه، تهران، کیهان، ۱۳۶۸
- غلامرضا ورهرام، نظام سیاسی و سازمانهای اجتماعی ایران در عصر قاجار، تهران، معین، ۱۳۶۷.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) ۳ نمره
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن ۳ نمره

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سایر نکات:

برای تبیین تحولات سیاسی به ویژه در ربط با جنگهای ایران و روس که منجر به جدایی قفقاز از ایران شد، از نقشه استفاده می شود.

برای تشریح تحولات اجتماعی از منابع اصلی این موضوع و نیز سفرنامه های خارجیان به ایران و همچنین روزنامه های دوره قاجار استفاده می شود. دانشجویان در مباحث نظری نقش فعال خواهند داشت.

در جلسه عملی دانشجویان با استفاده از منابع تاریخی، اسناد و روزنامه ها، یافته های خود پیرامون تحولات اجتماعی و اقتصادی را تشریح می کنند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات فکری و فرهنگی ایران در دوره قاجار»

۱. معرفی درس و منطق آن

تاریخ دوران معاصر ایران، با اندکی تسامح، با برآمدن قاجاران (۱۲۱۰ق.) آغاز می شود. در این دوره، مناسبات ایران با دیگر کشورها به تدریج گسترش می یابد. ازجمله شمار زیادی از ایرانیان به دلایلی مختلف راهی هند، قفقاز، روسیه، عثمانی و اروپا می شوند. با رفت و آمد ایرانیان به ممالک دیگر به ویژه اروپا زمینه های آشنایی بیشتر ایرانیان با تمدن جدید فراهم می شود. به دنبال آشنایی ایرانیان با تمدن جدید غرب، به تدریج زمینه ورود مظاهر این تمدن به ایران فراهم می شود. در کنار ورود مظاهر مادی، افکار و اندیشه های نو نیز وارد می شود. تا جایی که یک طبقه اجتماعی جدید به نام منورالفکر پدید می آید. بدین ترتیب در دوره قاجار، تحولات فکری و فرهنگی زیادی در ایران رقم می خورد. این تحولات هم زندگی ایرانیان را در دوره قاجار و هم در دوره های بعد تا حد زیادی تحت تأثیر قرار می دهد. دانشجویان تاریخ در کنار آگاهی از تاریخ سیاسی و اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره قاجار، بایسته است تا از تاریخ تحولات فکری و فرهنگی این دوره نیز شناخت و آگاهی یابند. در پرتو چنین شناختی می توانند وضعیت ایران دوره معاصر و ایران کنونی را به خوبی درک و تحلیل کنند.

نام درس: تاریخ تحولات فکری و فرهنگی ایران در دوره قاجار				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - با روند آشنایی ایرانیان با تمدن جدید غرب آشنا شده و تأثیر آشنایی ایرانیان با این تمدن را در پیدایی اندیشه اصلاحات تبیین کند. - با نوع و ماهیت تحولات فکری و فرهنگی آشنا شده و تأثیر این تحولات را بر شکل گیری معارف جدید در ایران را تجزیه و تحلیل کند. - چگونگی ظهور جریان روشنفکری در ایران و تأثیر این جریان در روند تحولات فکری و فرهنگی که منجر به فراهم شدن مقدمات نهضت مشروطیت شد را توضیح دهد.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: <u>Ck</u>
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
اندیشه اصلاحات	چگونگی و روند آشنایی ایرانیان با تمدن جدید غرب را بیان کند.	تأثیر آشنایی ایرانیان با تمدن جدید غرب را بر شکل گیری اندیشه اصلاحات تجزیه و تحلیل کند.	فراز و فرود اندیشه اصلاحات را تبیین و علل ناکامی اصلاحات در ایران را نقد و بررسی کند.	
معارف جدید	چگونگی شکل گیری معارف جدید در ایران را بیان کند.	تأثیر معارف جدید در تحول فکری و فرهنگی ایران در دوره قاجار را تجزیه و تحلیل کند.	محاسن و معایب معارف جدید را مورد ارزیابی و نقد و بررسی قرار دهد.	

آثار و تأثیرات دو روشنفکر شاخص، برای مثال میرزاملکم خان و میرزایوسف خان مستشارالدوله را با هم مقایسه و ارزیابی انتقادی کند.	تأثیر جریان روشنگری را در تحول فکری و فرهنگی ایران دوره قاجار را تجزیه و تحلیل کند.	چگونگی و روند ظهور جریان روشنفکری را توضیح دهد.	جریان روشنفکری
---	---	---	-----------------------

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	زمینه‌ها و روند آشنایی ایرانیان با تمدن غرب (با اشاره به آثار مکتوب)
سوم	اندیشه اصلاحات و ترقی: از عباس میرزا تا امیرکبیر
چهارم	اندیشه اصلاحات و ترقی: از امیرکبیر تا مشروطه
پنجم	نخستین کاروان‌های معرفت: زمینه‌ها و پیامدهای اعزام دانشجو به اروپا
ششم	انتشار روزنامه‌های فارسی برون مرزی و تأثیر آنها در روند بیداری ایرانیان
هفتم	تأسیس چاپخانه و انتشار نخستین روزنامه‌های فارسی در داخل
هشتم	سیر شکل‌گیری معارف و مدارس جدید (انجمن معارف، مدرسه رشديه و ...)
نهم	تأسیس دارالفنون و نقش آن در گسترش علوم جدید
دهم	فارغ التحصیلان تأثیرگذار دارالفنون
یازدهم	جریان‌های روشنفکری: تکوین و تأثیرات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی
دوازدهم	اندیشه قانون
سیزدهم	علماء و تحولات فکری عصر قاجار
چهاردهم	شکل‌گیری نخستین انجمن‌های فرهنگی و ادبی
پانزدهم	شکل‌گیری جریان ترجمه آثار علمی، ادبی و ... از زبانهای اروپایی
شانزدهم	زندگی و آثار برخی مترجمان و نویسندگان تأثیرگذار

تکالیف یادگیری:

- درباره زندگی و زمانه اصلاحات طلبان دوره قاجار سخنرانی کند.
- دیدگاههای خود را درباره تأثیر معارف جدید در تحول فکری ایران دوره قاجار طرح کند.

تکالیف عملکردی:

- با رجوع به آثار و نوشته های متفکران دوره قاجار درباره اندیشه های آنها پژوهشی کوتاه ارائه دهد.
- درباره رابطه علما و روشنفکران گزارشی مستند ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- داریوش رحمانیان، تاریخ تفکر سیاسی در دوره قاجاریه، تهران، پیام نور، ۱۳۸۸.

- فریدون آدمیت، اندیشه ترقی و حکومت قانون (عصر سپهسالار)، تهران، خوارزمی ۲۵۳۶.

عبدالهادی حائری، نخستین رویارویی های اندیشه گران ایران با دو رویه تمدن و بورژوازی غرب، تهران، امیرکبیر ۱۳۶۷.

منابع فرعی:

- هما ناطق، کارنامه فرهنگی فرنگی در ایران (۱۹۲۱-۱۸۳۷)، تهران، موسسه فرهنگی هنری معاصر پژوهان ۱۳۸۰.
- حسین محبوبی اردکانی، تاریخ مؤسسات تمدنی جدید در ایران، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۰، ۲ جلد.
- سیدفرید قاسمی، سرگذشت مطبوعات ایران، روزگار محمدشاه و ناصرالدین شاه، تهران، وزارت ارشاد ۱۳۸۰.
- یان ریشار، ایران و اقتباسهای فرهنگی شرق از مغرب زمین، ترجمه ابوالحسن سرو قدمقدم، مشهد، معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی، ۱۳۶۹.
- یحیی آربن پور، از صبا تا نیما، تهران، زوار، ۱۳۷۲.
- غلامعلی سرمد، اعزام محصل به خارج از کشور (دردوره قاجاریه) تهران، چاپ و نشر بنیاد، ۱۳۷۲.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس: «انقلاب مشروطیت و تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران تا انقراض قاجاریه»

۱. معرفی درس و منطق آن

یکی از مهمترین نقاط عطف تاریخ ایران، انقلاب مشروطیت (۱۲۸۵ش) می باشد. این رویداد چندان مهم به حساب آمده است که بسیاری از صاحب نظران آن را نقطه گسست با ایران میانه و سرآغاز تاریخ معاصر ایران قلمداد کرده اند. نهضت مشروطیت که خود حاصل جنبش بیداری و آگاهی نخبگان ایرانی بشمار می آمد، این موج را به میان توده های مردم و اقشار مختلف جامعه کشاند و عمق و وسعت تازه ای بدان بخشید. تبدیل سلطنت مطلقه به سلطنت مشروطه، محدود و پاسخگو کردن دامنه اختیارات و قدرت شاه، تأسیس مجلس شورای ملی، تدوین قانون اساسی، آزادی مطبوعات، تشکیل انجمنها و احزاب، و ... از جمله اهداف و دستاوردهای این انقلاب بودند که برای نخستین بار در ایران مطرح و تا حدی جامه عمل پوشیدند. گرچه این انقلاب در نیل به اهداف و آرمان های خود، به صورت بنیادین و پایدار، ناکام ماند، لیکن طنین و تکانه های شدید فکری، اجتماعی و سیاسی آن مسیر جدیدی فراوری جامعه فرسوده و سرخورده ایران گشود. پرمسلم است که فهم تاریخ معاصر ایران بدون تأمل و تعمق در این حادثه و برهه مهم، و درک اینکه پیشینیان ما در عبور از تاریخ و سنن کهن و ورود به دنیای جدید چه منازل و مراحل را پشت سر نهاده اند، مقدور و میسر نمی باشد. در واقع دانشجو-معلم بدون فهم این حلقه مهم تاریخی ایران، قادر به درک عمیق و دقیق سرشت و سیر تسلسل رخدادهای تاریخی پیش و پس از مشروطه و ارتباط علی-معلولی جریانات و حوادث کنونی با گذشته تاریخی جامعه ایرانی و تبارشناسی عناصر و مولفه های مقوم هویت نسل معاصر ایران و مسائل و چالشهای پیش روی آن، برای جامعه هدف (متعلمان و دانش آموزان) خود نخواهند بود.

مشخصات	نام درس: انقلاب مشروطیت و تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران تا انقراض قاجاریه
درس	
نوع درس:	اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:
نظری	- ضمن درک زمینه های فکری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی انقلاب مشروطه، آنها را طبقه بندی و تحلیل نموده و با علل و مقدمات سایر نهضت های ایران معاصر مقایسه کرده در راستای تعمیق دانش و بینش تاریخی فراگیران، درسهای مشترک آنها را برای جامعه هدف خود استخراج، مدلسازی و تئوریزه کند.
تعداد واحد: ۲	- از فرآیند گسترش انقلاب و موانع و مراحل آن تا نیل به پیروزی و صدور فرمان مشروطیت و تأسیس نخستین مجلس ملی و تدوین قانون اساسی، نقش روشنفکران، علما، اقشار و طبقات مختلف، و تحولات و اختلافات درونی تا بمباران مجلس ... و فتح تهران، آگاه شده و قادر به جمع بندی و تطبیق علل و مراحل پیروزی و شکست مشروطیت و سرنوشت مجالس مشروطه و درسهای حاصل از آن و انتقال دانش و بینش مزبور به جامعه هدف خود باشد تا در پرتو بصیرت افزایی تاریخی، از تکرار اشتباهات گذشته در آینده ممانعت به عمل آورد.
زمان درس: ۳۲ ساعت	- با اثرات جنگ جهانی اول و سهم بیگانگان در تحولات ایران و تأثیرات آن بر سیر و سرنوشت انقلاب نوپای ایران، و نقش آنها در انقراض سلسله قاجار و تأسیس سلسله پهلوی آشنا شده و زمینه های بدگمانی و نفرت تاریخی ایرانیان نسبت به بیگانگان و بازتاب آن در نگرش و روانشناسی جمعی ایرانیان را تحلیل و ارزیابی نموده و آموزه ها و راهکارهای عملی مبتنی و منبعث از تجارب تاریخی در ممانعت از دخالت بیگانگان در امور داخلی ایران را برای جامعه هدف خود تبیین و تشریح نماید.
پیشنیاز:	
شایستگی	
اساسی:	
Ck	

ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
زمینه های انقلاب مشروطیت	با مراجعه به منابع اصلی داخلی طرفدار انقلاب، صرفاً زمینه های داخلی فکری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی انقلاب مشروطه را بیان کند	ضمن مطالعه منابع اصلی موافق و مخالف (داخلی و خارجی) و بررسی زمینه های درونی و بیرونی انقلاب مشروطه، طنین آن در عرصه های گوناگون حیات اجتماعی (جلوه های ادبی، هنری، روزنامه نگاری، تاریخ نگاری، و...) را نیز طبقه بندی و معرفی نماید	افزون بر احصا زمینه های داخلی و خارجی و ملاحظه روایات موافق و مخالف، ارتباطات و تأثیر و تأثرات متقابل آنها را در فرایند پیدایش گسترش انقلاب در کلیه ساحت های اجتماعی، در معرض بازکاوی، تحلیل و داوری نهاده و قادر به تمیز علل اصلی و فرعی و نیز مقایسه وجوه تشابه و تمایز آن با انقلابات دیگر و نیل به یک مدل نظری درین زمینه باشد
کارنامه و دستاوردهای انقلاب مشروطیت	روند تأسیس مجلس شورای ملی و تدوین اولین قانون اساسی و اصول آن را شرح دهد	افزون بر شرح روند تأسیس مجلس و تدوین قانون اساسی، سرچشمه ها و مبانی فکری و حقوقی آنها (داخلی و خارجی) را شناسایی و معرفی کند	علاوه بر تبیین سیر پیدایش مجلس و قانون اساسی و تبارشناسی مبانی تاریخی و حقوقی، تناقضات و کاستیها و میزان انطباق آنها با فرهنگ ایرانی-اسلامی و همچنین وجوه تشابه و تمایز اصول آن با قانون اساسی جمهوری اسلامی را مقایسه و تحلیل، و آسیب شناسی نماید
علل ضعف و ناکامی انقلاب مشروطیت و پیامدهای آن	با بررسی نقش بیگانگان، موارد و مصادیق دخالت دولتمن روس و انگلیس در روند حوادث را بمثابه یکی از علل ضعف و تزلزل مشروطیت بیان کند	علاوه بر معرفی موارد مداخلات بیگانگان، علل و زمینه های داخلی دخالت آنها در امور داخلی ایران را در معرض نقد و داوری و آسیب شناسی قرار دهد	افزون بر شناسایی و مقایسه مصادیق و بسترهای داخلی و خارجی مداخله بیگانگان، پیامد مداخلات فوق در ضعف و تزلزل مشروطیت و بازتاب مخرب آن در روانشناسی تاریخی و جمعی ایرانیان نسبت به بیگانگان، و درسها و آموزه های تاریخی آن در جنبش های بعدی ایران معاصر را تجزیه و تحلیل و تئوریزه کند

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	زمینه‌های فکری انقلاب مشروطه (داخلی و خارجی)
۳	زمینه‌های سیاسی و اجتماعی انقلاب مشروطه (داخلی و خارجی)
۴	زمینه‌های اقتصادی انقلاب مشروطه (داخلی و خارجی)
۵	روند شکل‌گیری قیام (از مهاجرت صغری تا صدور فرمان مشروطه)
۶	چگونگی تدوین قانون اساسی و تشکیل مجلس اول
۷	بمباران مجلس اول و استقرار استبداد صغیر
۸	نقش علما و مراجع در انقلاب مشروطه
۹	فتح تهران و پیروزی مشروطه خواهان و تشکیل مجلس دوم
۱۰	مطبوعات، انجمن‌ها و احزاب عصر مشروطه
۱۱	از انحلال مجلس دوم تا اشغال ایران در جنگ جهانی اول
۱۲	نتایج جنگ جهانی برای ایران و انقلاب نوپای آن
۱۳	انقلاب روسیه: سیطره انگلیس و قرارداد ۱۹۱۹
۱۴	کودتای سوم اسفند: زمینه‌ها و نتایج
۱۵	از نخست‌وزیری رضاخان تا انقراض قاجاریه
۱۶	کارنامه و میراث انقلاب مشروطیت

تکالیف یادگیری:

- ۱- علل و زمینه‌های فکری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی انقلاب مشروطه و روند تکوین و پیروزی آن را دریافته و در قالب یک پژوهش مختصر ارائه نماید.
- ۲- ضمن بررسی دستاوردهای نهضت مشروطیت و چگونگی تدوین قانون اساسی و تأسیس مجالس اول و دوم و سوم مشروطه، کارنامه و فرجام آنها را در قالب یک گزارش تحلیلی/انتقادی، مقایسه و ارائه کند.
- ۳- عوامل داخلی و خارجی تضعیف و ناکامی جنبش مشروطیت، و از جمله نقش مداخلات دولتهای روس و انگلیس و نیز تأثیرات جنگ جهانی اول در تحولات داخلی ایران و به ویژه فراهم شدن زمینه‌های وقوع کودتای رضاخان و انقراض سلسله قاجار را تجزیه و تحلیل نماید.

تکالیف عملکردی:

- ۱- با مقایسه روزنامه قانون میرزا ملکم خان ناظم الدوله و رساله یک کلمه مستشارالدوله، نقش آثار و افکار آنها را در پی ریزی انقلاب مشروطیت ایران، در قالب یک گزارش مستند، بازکاوی و ارزیابی کند.
- ۲- با رجوع به متن قانون اساسی مشروطه و قانون اساسی جمهوری اسلامی، وجوه اشتراک و افتراق و مبانی تاریخی و حقوقی آنها را، از جمله درخصوص نقش آراء و مواضع شیخ فضل اله نوری، و ارتباط آنها با مسایل و مقتضیات عصری و گفتمان‌های فکری تاریخ معاصر ایران را، در قالب یک گزارش مستند گردآوری کرده و تحلیل نماید.

۳- با استفاده از اسناد تاریخی موجود، نقش دخالت دولت های خارجی در امور داخلی ایران را در شکل گیری سوء ظن و نفرت تاریخی ایرانیان نسبت به بیگانگان، و تبلور شعار «نه شرقی، نه غربی» به عنوان یکی از مهمترین آرمانها و شعارهای انقلاب اسلامی، مورد بررسی مستند و ارزیابی مستدل قرار داده و با استناد به آموزه های منبعث از تجارب و خرد جمعی تاریخی، راهکارهای قوام و دوام استقلال ایران و ممانعت از تکرار سرنوشت انقلاب مشروطیت و نهضت ملی شدن نفت را احصاء و معرفی نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۳-۱ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- احمد کسروی، تاریخ مشروطه ایران، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۶.
- رسائل مشروطیت (مشروطه به روایت موافقان و مخالفان)، به کوشش غلامحسین زرگری نژاد، تهران، موسسه تحقیقات علوم انسانی، ۱۳۸۷.

منبع فرعی:

مهدی ملک زاده، تاریخ مشروطیت ایران، تهران، زوار،
عبدالهادی حائری، تشیع و مشروطیت و نقش علمای ایرانی مقیم عتبات، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۷.
فریدون آدمیت، ایدئولوژی نهضت مشروطیت ایران، تهران، پیام ۲۵۳۵.
ژانت آفاری، انقلاب مشروطه ایران، ترجمه رضا رضایی، تهران، نشر بیستون ۱۳۷۹.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

۱. معرفی درس و منطق آن

هر رشته معرفتی علاوه بر وجوه بین و ظاهری، دارای بنیان های نظری و فلسفی مختص خود می باشد که ناظر بر تعریف، چیستی، اصول، مبانی، موضوع، روش، هدف، غایت، قلمرو، و... می باشد. رشته تاریخ نیز از این قاعده کلی مستثنی نیست. درواقع، فلسفه تاریخ اندیشیدن درباره علم تاریخ و معرفت تاریخی است: آیا تاریخ علم بشمار می آید؟ هدف، موضوع، ابزار و روش آن چیست؟ آیا تاریخ زاده ارده ای هشیار و خردمند است یا مثنی وقایع تصادفی بی معنی و سلسله ای از علتها و معلولها که اراده آگاهانه و یگانه ای بر آنها حاکم نیست و نباید در آن به دنبال نظم و قانون و غایتی بود؟ به راستی عامل پیشران و موتور حرکت تاریخ چیست؟ رهیافت و رویکرد ادیان، مکاتب و اندیشمندان مختلف در این باره چیست؟

در دوران معاصر، رشته تاریخ دیگر صرفاً، علم یا شبه علمی ناظر به نقل وقایع عمدتاً سیاسی و فراز و فرود و صعود و سقوط افراد و سلسله ها بشمار نمی آید و هر گفتمان تاریخی، دانسته و ندانسته، در بطن خود حاوی یک فلسفه تاریخ می باشد.

بدون تردید، رشد بینش تاریخی و دانش تاریخ نگاری در غرب به میزان قابل توجهی مرهون تأمل درباب مبادی نظری و فلسفی معرفت تاریخی و مبانی معرفت شناختی و روش شناختی آن بوده است. در واقع، دانشجو-معلم بدون امعان نظر و مداقه در مبانی نظری و فلسفی رشته تاریخ، قادر به درک عمیق و بایسته ماهیت، مبانی، موضوع، روش، قلمرو، محدودیتها و چشم اندازهای آن نخواهند بود. آنها با استعانت از رویکردها و رهیافت های مندرج در تحقیقات نظری معطوف به «مبانی و فلسفه تاریخ» و تجهیز به دستاوردهای علمی آن، از بینش عمیقتر، روش دقیقتر و قابلیت های بیشتری برای درک، تفسیر و تعلیم معرفت تاریخی برخوردار خواهند شد.

نام درس: «مبانی و فلسفه تاریخ»	مشخصات
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:	درس
۱- با مفهوم، موضوع، روش، قلمرو، هدف و فایده علم تاریخ و شعب آن (فلسفه نظری تاریخ و فلسفه علم تاریخ) و مهمترین فلاسفه و مکاتب این حوزه آشنا شده، و ضمن درک بنیان های نظری معرفت تاریخی و وجه تمایز و تشابه آن با سایر علوم، رویکرد و رهیافت تاریخنگاری مورخان ایرانی و غربی را با هم مقایسه نموده و علل عدم رشد علم تاریخ در ایران را تحلیل و تشریح کند.	نوع درس: نظری
۲- نسبت به نظریه های مربوط به سیر و مراحل حرکت و تطور تاریخ، قانون، غایت، و نیروی محرک و پیشران آن آشنا شده و نسبت به مفاهیم کلیدی چون علمیت، علیت، عینیت و روش تبیین تاریخی وقوف و اشراف یافته و ضمن سنجش درجه اعتبار عقلی و علمی هریک از آنها، بازتاب عینی و عملی نگرشها و تأملات فوق را در بینش و روش مورخان و منابع تاریخی دست اول ایران به معرض داوری و نقادی بگذارد و در پرتو آن به یک تبیین علمی و منطقی از اهم حوادث تاریخی دنیای معاصر دست یابد.	تعداد واحد: ۲
۳- با فلسفه تاریخ از منظر اسلام و قرآن و نیز با رویکردها و رهیافتهای اندیشمندان و فرق اسلامی در این خصوص آشنا شده و قادر به تبیین و مقایسه نقادانه موضع ایشان با ایستار نظریه پردازان و مکاتب تاریخی غربی و شرقی در زمینه آغاز و فرجام تمدن ها و جوامع بشری گردد و بازتاب آموزه ها و نگرش تاریخی قرآنی/دینی را در نگاه و رفتار مسلمانان و شیعیان معاصر تبارشناسی و آسیب شناسی نماید.	زمان درس: ۳۲ ساعت
	پیشنیاز:
	شایستگی
	اساسی:
	Ck

ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
فلسفه نظری تاریخ	اهم فلاسفه و مکاتب مطرح در این حوزه را شناسایی و معرفی نماید	ضمن معرفی مکاتب و فلاسفه عرصه تاریخ، بستر پیدایش و ارتباطات درونی و بیرونی و پیوند آنها با مقتضیات و پرسش‌های عصری خود را، جستجو و طبقه‌بندی کند	علاوه بر معرفی نقطه نظرات و ارتباطات سیستماتیک و تأثیر و تأثر متقابل، میزان اعتبار علمی و منطقی و درجه انطباق آنها با فاکت‌های عینی تاریخی را ارزیابی و نقادی نموده و قادر به مدل‌سازی و اتخاذ و ارائه نظریه مستقل باشد
فلسفه علم (انتقادی) تاریخ	نظرات مدافعان علم تاریخ را گردآوری و بدون نقادی و اعتنا به نظریات معارض، آنها را بازگو می‌کند	علاوه بر نظرات موافقین، ادله مخالفین علم تاریخ را نیز گردآوری نموده و با نگاهی بیطرفانه دعاوی و براهین هر گروه را طبقه‌بندی و ارائه نماید	پس از احصاء ادله و قراین موافقین و مخالفین علم تاریخ، نقاط ضعف و قوت استدلال‌های عقلی و علمی هریک از آنها را تحلیل و ارزیابی نموده و قادر به نتیجه‌گیری، داوری و موضعگیری باشد
دیدگاه اسلام، قرآن، اندیشمندان و فرق اسلامی	با مراجعه به قرآن کریم و متون دینی، آیات، روایات و احادیث ناظر به نگارش تاریخ و استخراج طبقه‌بندی کرده و بدون شرح و تفسیر ارائه نماید	افزون بر احصاء آیات، روایات و احادیث ناظر به فلسفه تاریخ، با مراجعه به شروح و تفاسیر دینی و برداشتهای گوناگون از آیات و روایات فوق، آنها را براساس احادیث و روایات ضعیف و قوی و صحیح و سقیم، سوء تفسیرها و تأویل‌های ناروا دسته‌بندی نموده و معروض نقادی و داوری قرار دهد	علاوه بر گردآوری آیات، روایات و دیدگاهها و تفاسیر مختلف، وجوه تشابه و تعارض آنها را تطبیق و طبقه‌بندی نموده و با نگرش سایر ادیان و مکاتب (اعم از دینی و غیر دینی) درباره آغاز و فرجام تمدنها و جوامع بشری مقایسه و نقاط ضعف و قوت منطقی و تاریخی و میزان واقع‌گرایی هر یک را به چالش بکشد و آموزه‌های نگرش تاریخی دینی و بازتاب آنها (از جمله در باب فلسفه شیعی انتظار) را، در نگاه

و رفتار مومنین معاصر ردیابی و ارزیابی نماید				
--	--	--	--	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	تعریف تاریخ از دیدگاه‌های مختلف (مفهوم تاریخ و علم تاریخ)
۳	موضوع، روش، هدف و فایده علم تاریخ
۴	تاریخچه، تعریف و شعب فلسفه تاریخ (فلسفه نظری تاریخ، فلسفه علم تاریخ)
۵	کلیات فلسفه نظری تاریخ: مسائل و قلمروها
۶	مهمترین فیلسوفان نظری تاریخ: ویکو، هگل، مارکس، تئین بی و ...
۷	نظریه‌های مربوط به سیر حرکت تاریخ: خطی، ادواری، مارپیچی و ...
۸	نظریه‌های مربوط به نیروی محرک تاریخ: مذهب، محیط، اقتصاد، قهرمان و ...
۹	نظریه‌های مربوط به هدف و غایت تاریخ
۱۰	فلسفه نظری تاریخ از منظر اسلام، قرآن و مکتب شیعه
۱۱	فلسفه تاریخ از دیدگاه فلاسفه و مورخان مسلمان: ابن خلدون، ابن مسکویه، و...
۱۲	کلیات فلسفه علم (انتقادی) تاریخ: تاریخچه، مسائل و قلمروها و مهمترین فیلسوفان انتقادی تاریخ (ویکو، کروچه، دیلتای، کالینگ وود و ...)
۱۳	علمیت تاریخ، تاریخ و طبقه بندی علوم
۱۴	معرفت شناسی تاریخی: عینیت در تاریخ
۱۵	روش شناسی تاریخی: تبیین در تاریخ
۱۶	علیت و پیش بینی در تاریخ

تکالیف یادگیری:

۱- با تعریف موضوع و روش علم تاریخ و شعب آن (فلسفه نظری تاریخ و فلسفه علم تاریخ) و مهمترین مکاتب و نظریه پردازان این حوزه آشنا شده و ضمن فهم مبانی علم تاریخ و وجوه تشابه و تمایز آن با سایر علوم، میزان اعتبار عقلی و منطقی هریک را ارزیابی نموده و با بینش و نگرش تاریخی مورخان و اندیشمندان ایران و جهان اسلام مقایسه و در قالب یک جستار مستدل عرضه نماید.

۲- نسبت به نظریه‌های مربوط به سیر و مراحل حرکت تاریخ و قانون و غایت آن، و نیز مفاهیم مهمی چون علمیت، علیت، عینیت و روش تبیین تاریخی وقوف یافته و ضمن جستجوی مصادیق عینی رویکردهای فوق در منابع تاریخی، وثاقت و وزن علمی و منطقی آنها را ارزیابی و در کلاس ارائه کند.

۳- با فلسفه تاریخ از منظر اسلام و قرآن و نیز با رویکردها و رهیافتهای اندیشمندان و فرق اسلامی در این حوزه و بازتاب نگرشهای یاد شده در زندگی روزمره ایشان آشنا شده و قادر به تبیین و تطبیق نقادانه آنها در قالب یک گزارش یا کنفرانس

تکالیف عملکردی:

- ۱- با مطالعه آثار و آراء برخی از نظریه پردازان حوزه فلسفه تاریخ (مانند: ابن خلدون، منتسکیو، گوست کنت، ویکو، هگل، مارکس، توین بی، اشپنگلر، کالینگ وود، دیلتای، و...) روند تکوین فلسفه و علم تاریخ و یا تولد نحله هایی چون «مکتب پوزیتیویسم» و «مکتب تفهی» را، در قالب یک سخنرانی و پژوهش مستدل، بررسی و نقادی کرده و پیوند آنها را با شرایط زمانی خود و نیز با بینش ها و نگرش های متداول در تاریخنگاری، تطبیق و تحلیل نمایند.
- ۲- ضمن بررسی تطبیقی کتاب یوتوپیا (آرمانشهر) اثر تامس مور، شهر خدای اگوستین و مدینه فاضله فارابی، وجوه تشابه و تباین، ارتباطات و تأثیرات متقابل، و پیوند آنها را با مسائل، مقتضیات و پرسش های عصری و نسلی خود، در قالب یک نمودار طراحی و مقایسه نموده و میزان واقع بینی و امکان تحقق و عملیاتی شدن آرمانهای آنها را در ترازوی نقد و سنجش نهد.
- ۳- با مراجعه به قرآن کریم، احادیث و تفاسیر دینی، آیات و روایات ناظر به نگرش تاریخی و فلسفه تاریخ اسلامی و مقایسه آن با رویکرد و رهیافت سایر مکاتب (اعم از دینی و غیر دینی) در باب آغاز و فرجام تمدنها و جوامع بشری، و همچنین ارتباط نگرش قرآنی با فلسفه انتظار در مکتب شیعه را، استخراج، طبقه بندی و مقایسه کرده و در قالب یک کنفرانس و گزارش مستند، بازتاب نگرش های فوق را در نگاه و رفتار تاریخی مسلمانان و شیعیان، به ویژه در عصر معاصر، تبارشناسی و ارزیابی نمایند.

۶. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۷. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و

تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- ۴- حسین مفتخری، مبانی علم تاریخ، تهران، سمت، ۱۳۹۲
- ۵- آر.جی. کالینگوود، مفهوم کلی تاریخ، ترجمه علی اکبر مهدیان، تهران، نشر اختران، ۱۳۸۵.
- ۶- ئی، ایچ. کار، تاریخ چیست؟، ترجمه حسن کامشاد، تهران، خوارزمی، ۱۳۷۸.
- ۷- مایکل استنفورد، درآمدی بر تاریخ پژوهی، ترجمه مسعود صادقی، تهران، دانشگاه امام صادق و سمت، ۱۳۸۴.

منابع فرعی:

سی، بی بن مکالا، بنیاد علم تاریخ (چیستی و اعتبار شناخت تاریخی)، ترجمه احمدگل محمدی، تهران، نشرنی، ۱۳۸۷. آر.جی. کالینگوود، اصول تاریخ و نوشتارهای دیگر در فلسفه تاریخ، ترجمه عبدالرضا سالاربهزادی، تهران، نشر نی، ۱۳۹۰.

مایکل استنفورد، درآمدی بر تاریخ پژوهی، تهران، سمت، ۱۳۹۲
تدا اسکاچپول، بینش و روش در جامعه‌شناسی تاریخی، ترجمه سید هاشم آقاجری، تهران، نشر مرکز، ۱۳۸۸.
گوردون چایلد، تاریخ (بررسی نظریه‌هایی درباره تاریخ‌گرایی)، ترجمه محمدتقی فرامرزی، تهران، مازیار، بی‌نا
گئورگ ایگرس، تاریخ نگاری در سده بیستم: از عینیت علمی تا چالش پسامدرن، تهران، سمت، ۱۳۸۹.

۸. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) ۳ نمره
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن ۳ نمره

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «جغرافیای تاریخی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن

درس جغرافیای تاریخی ایران به سیر تحول رابطه تاریخ و جغرافیا و تأثیرات انسان و محیط و مفهوم جغرافیای تاریخی و سیر تحول آنها در جهان می پردازد، و نقش اقلیم ایران را در مناسبات تاریخی ایران مورد نقد و بررسی قرار می دهد. مفهوم مرز، نقش آبراهها در تحولات تاریخی مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد. آشنایی دانشجومعلمان با درس جغرافیای تاریخی توانایی لازم جهت بازسازی تاریخ بر اساس اسناد و مدارک با مشاهده و بازرسی عرصه وقوع حوادث را ایجاد می نماید. از سویی مشاهده دقیق محل و مکان وقوع رویدادها، آنان را برای درک بسیاری از ابعاد حیات اجتماعی زندگی در گذشته انسانها آماده می کند و زیرا جغرافیا بستر تحولات تاریخی است.

نام درس: جغرافیای تاریخی ایران				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - تأثیرات متقابل انسان و محیط را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و مفاهیم مختلف جغرافیای تاریخی را تجزیه و تحلیل کند. - نقش خلیج فارس را در حیات سیاسی، نظامی و اقتصادی ایران در طول دوران های گذشته مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. - نقش آب را در تحولات جغرافیایی، اقتصادی و تاریخی ایران مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهد و آنان را در قالب یک گزارش تحلیلی ارائه دهد.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
انسان و محیط جغرافیایی	تأثیرات محیط جغرافیایی بر فعالیت های انسان را در عرصه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی بدون تحلیل بیان کند.	تأثیرات انسان و محیط را در حیات اجتماعی و تمدنی مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	نقش اقلیم گرم و خشک ایران را در معماری ایران تشریح و تبیین و ارزیابی کند.	
خلیج فارس	جغرافیای تاریخی خلیج فارس از دوره های متقدم تا به امروز را بدون تجزیه و تحلیل	نقش خلیج فارس را در حیات اقتصادی ایران مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	نقش نظامی خلیج فارس را در تحولات سیاسی، نظامی ایران مورد نقد و بررسی و ارزیابی قرار دهد.	

		گزارش کند.		
تأثیر آب را در باورهای دینی ایرانیان با تکیه بر مستندات نقد و بررسی و ارزیابی کند.	نقش آب را در مناسبات اقتصادی ایران بررسی و آثار و نتایج آن را در تحولات اجتماعی و فرهنگی بررسی کند.	نقش آب در ایجاد شهرها و روستاهای ایران را بدون تحلیل گزارش نماید.	نقش آب در ایران	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	تعریف مفهوم جغرافیا (شاخه‌های اصلی جغرافیا، طبیعی، انسانی و فنون جغرافیایی)
س م	رابطه تاریخ و جغرافیا (پیشینه تاریخی، همراهی و همگامی تاریخ و جغرافیایی از هرودرت تا امروز)
چهارم	انسان و محیط و تاثیرات متقابل آنها بر یکدیگر (تاثیرات عوامل جغرافیایی بر تمدن‌ها، آداب و رسوم، معیشت اقتصادی، معماری و ...)
پنجم	مفهوم جغرافیای تاریخی و سیر تطور دانش جغرافیای تاریخی در جهان
ششم	پیشینه و سیر تطور دانش جغرافیای تاریخی در ایران
هفتم	جغرافیای تاریخی ایران (پیشینه طبیعی، موقعیت جغرافیای ایران، تاثیرات متقابل محیط طبیعی و انسانی بر یکدیگر، نقش جغرافیای تاریخی بر ساختار اقتصادی، سیاسی و اجتماعی)
هشتم	مرزهای ایران (مفهوم مرز در جغرافیای تاریخی، سرحدات، حدود و ثغور)
نهم	تقسیمات کشوری و اصطلاحات تاریخی ایران
دهم	جغرافیای تاریخی خلیج فارس
یازدهم	راه‌های زمینی و آبی ایران (مسیرهای تجاری، نظامی و مهاجرت‌ها)
دوازدهم	نقش آب در تحولات جغرافیایی و تاریخی ایران (قنات‌ها و کاریزها)
سیزدهم	جغرافیای تاریخی استانی ایران (بازدید، مشاهده مستقیم و ارائه گزارش)

چهاردهم	نقش جغرافیای ایران در پیدایش و تطور شهرنشینی
پانزدهم	تکنولوژی های مدرن و کاربرد آن در جغرافیا (GIS, GPS)
شانزدهم	نقش جغرافیای تاریخی در تهیه اطلس های تاریخی

تکالیف یادگیری:

- با مراجعه به محل زندگی خود نقش عوامل مختلف جغرافیایی را بر نوع پوشاک، معماری، فعالیتهای کشاورزی و صنعتی را بررسی کرده، طی گزارش کوتاهی در کلاس ارایه کند.
- با مراجعه به تفاسیر، تعاریف، و نظریات گوناگون درباره ماهیت جغرافیای تاریخی محورهای اساسی آن را در کلاس بازشناسی و ارایه کند.

تکالیف عملکردی:

- با مراجعه به متون دست اول جغرافیایی وجه تسمیه خلیج فارس را به عنوان یک نام تاریخی موثق مستندسازی کند.
- درباره علل گسترش کاریز در ایران و شیوه عملکرد آن پژوهشی مبتنی بر مستندات تاریخی ارایه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۳-۱ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون جغرافیایی، متون ادبی، سفرنامه ها، نقشه ها، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل‌های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت‌های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل‌ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- عزیزالله بیات، کلیات جغرافیای طبیعی و تاریخی ایران، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۹.

- الن. اچ. بیکر، جغرافیا و تاریخ (پیوند مرزها)، ترجمه مرتضی گودرزی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام، ۱۳۹۲.

- محمدجواد مشکور، جغرافیای تاریخی ایران زمین، تهران: دنیای کتاب، ۱۳۷۱.

- عبدالحسین نهپیری، جغرافیای تاریخی شهرها برای دانش‌آموزان دبیرستان و معلمان، تهران: سازمان پژوهش، ۱۳۸۰.

منبع فرعی:

- کراچکوفسکی، تاریخ نوشته‌های جغرافیایی در جهان اسلام، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۷۹.

- دابلیو. گوردون ایست، تاریخ در بستر جغرافیا، ترجمه حسین حاتمی‌نژاد و حمیدرضا پیغمبری، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام، ۱۳۹۲.

- بارتلد، جغرافیای تاریخی ایران، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران: بنیاد موقوفات افشار، ۱۳۷۷.

- پیروز مجتهدزاده، جغرافیای تاریخی خلیج فارس، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۹۲.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) ۳ نمره
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن ۳ نمره

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می‌توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس « تاریخ شناسی »

۱. معرفی درس و منطق آن

این درس رابطه دانش هایی همچون باستان شناسی، سکه شناسی، اسطوره شناسی و ... را با علم تاریخ تبیین می کند و چند و چون منابعی نظیر سفرنامه، خاطرات، سند و سکه را مورد بحث قرار می دهد. تاریخ شناسی موجب ایجاد و تقویت نگرش و معرفت تاریخی در دانشجویان این رشته می گردد و آنها را در پژوهش های تاریخی یاری می رساند. فراگیران در این درس به اهمیت علوم کمکی در فهم تحولات تاریخ به خوبی پی می برند.

نام درس: تاریخ شناسی				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - ارتباط و کاربرد باستان شناسی، سکه شناسی، سدشناسی، نسب شناسی و علم رجال را در تاریخ نگاری تشریح کند. - رابطه سند، نشریات، خاطرات و گاهشماری را با علم تاریخ توضیح دهد. - رابطه هنر و اسطوره شناسی را با علم تاریخ توضیح دهد. - هریک از علوم و منابع مذکور را در پژوهش های تاریخی به کار گیرد.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
کاربرد	آثار باستانی را که با مطالعه آن ها بخشی از تاریخ ساسانیان شناسایی شده است، نام ببرد	در یک پژوهش، کاربرد سکه های عصر صفوی را در شناخت اوضاع اقتصادی و این دوره دهد	با بررسی و تحلیل یک پژوهش تاریخی، کاربرد سبک شناسی یا نسب شناسی یا علم رجال را در آن نشان دهد	
رابطه	یک سند یا نشریه یا خاطرات را معرفی و ویژگی های آن را بیان کند	چند نمونه پژوهش معرفی کند که با استفاده از نشریات تاریخی و یا خاطرات تهیه شده اند	یک پژوهش را که با استفاده از گاهشماری، نشریات تاریخی و خاطرات انجام یافته است معرفی کند و به تجزیه و تحلیل آن بپردازد	
	چند سایت اینترنتی مربوط به تاریخ را معرفی کند	یکی از اسطوره های ایران یا جهان را مورد تجزیه و تحلیل قرار	تصویرسازی دوره مغول را با تصویرسازی دوره صفوی مقایسه	

کند و تجزیه و تحلیل نماید	دهد و رابطه آن را با اوضاع جهان باستان نشان دهد			
مقاله‌ای تهیه کند که در آن از چند مورد از علوم کمکی تاریخ استفاده شده باشد	مقاله‌ای تهیه کند که در آن از دو مورد از منابع مختلف تاریخی استفاده شده باشد	مقاله‌ای کوتاه تهیه کند که یکی از علوم کمکی تاریخ جزو منابع آن باشد	پژوهش	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	تقویم و گاهشماری
سوم	افسانه‌ها و حماسه‌ها
چهارم	باستان‌شناسی و آثار باستانی
پنجم	تاریخ و سکه‌شناسی
ششم	تاریخ و سند
هفتم	نسب‌شناسی
هشتم	تاریخ و علم رجال
نهم	تاریخ و هنر
دهم	تاریخ و ادبیات
یازدهم	تاریخ، سفر و سفرنامه
دوازدهم	نشریات
سیزدهم	تاریخ، خاطرات و خاطره‌نویسی
چهاردهم	تاریخ شفاهی
پانزدهم	فیلم و عکس
شانزدهم	تاریخ و اینترنت

تکالیف یادگیری:

- دانشجویان یک نمودار درختی از نسب خود تهیه کنند.
- دانشجویان یک سند خانوادگی یا اداری را به کلاس آورده، ضمن بازخوانی، مشخصات آن را بیان کنند.
- دانشجویان چند سایت تاریخی را معرفی کنند.

تکالیف عملکردی:

- ارائه مقاله ای که در آن از اسناد، خاطرات و یا سایر علوم و منابع مرتبط استفاده شده باشد.
- ۵- مقاله از نویسندگان مختلف نشان دهند که در آنها از علوم و منابع مرتبط با تاریخ استفاده شده باشد.

۲. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی: _____

- احمد پاکتچی، روش شناسی تاریخ، تهران، دانشگاه امام صادق، ۱۳۹۳.
- ساماران، ژرژ، روش‌های پژوهش‌های تاریخ، گروه مترجمان، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۷۰-۷۱.

منابع فرعی:

- نبئی، ابوالفضل، تقویم و تقویم‌نگاری در ایران، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۶۵.
- گوردون چایلد، تاریخ (بررسی نظریه‌هایی درباره تاریخ‌گرایی)، ترجمه محمدتقی فرامرزی، تهران، مازیار، بی‌نا
- ئی، ایچ. کار، تاریخ چیست؟، ترجمه حسن کامشاد، تهران، خوارزمی، ۱۳۷۸.
- الن.اچ. بیکر، جغرافیا و تاریخ (پیوند مرزها)، ترجمه مرتضی گودرزی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام، ۱۳۹۲.
- رحیم رضازاده ملک، گاهشماری، انتشارات پیام نور.
- حاتم غلامعلی، آشنایی با هنر در تاریخ، انتشارات پیام نور.
- قائم‌مقامی، جهانگیر، مقدمه‌ای بر شناخت اسناد تاریخی، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۸.
- زرین کوب، تاریخ در ترازو، تهران، امیرکبیر.
- صدرهاشمی، محمد، تاریخ جراید و مجلات ایران، اصفهان، کمال، ۱۳۶۳.
- علیزاده، عباس، تئوری و عمل در باستان‌شناسی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۰.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

- مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می‌توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس « تاریخ اسلام از میلاد پیامبر اکرم تا سال ۴۱ هجری »

۱. معرفی درس و منطق آن

تاریخ اسلام یکی از واحدهای درسی است که دانشجویان از وضعیت جهان اسلام (در آستانهٔ بعثت) و نیز زمینه های ظهور اسلام و نقش و سیره پیامبر آشنا می شوند. همچنین در این درس از کم و کیف تحولات سال های بعد از رحلت پیامبر (ص) تا سال ۴۱ آگاهی پیدا می کنند. شناخت و آگاهی آنها مبتنی بر مطالعه اسناد و منابع دست اول تاریخ اسلام خواهد بود. دانشجویان با کسب دانش لازم در این واحد درسی، توانایی آموزش شناخت صحیح و عینی تاریخ اسلام را خواهند یافت. همچنین شناخت تاریخ دوران امویان و عباسیان و جنبش های سیاسی مذهبی دوره های بعدی تا حد زیادی منوط به درک تاریخ اسلام است.

نام درس: تاریخ اسلام از میلاد پیامبر اکرم تا سال ۴۱ هجری				مشخصات درس
				نوع درس: نظری
				تعداد واحد: ۲
				زمان درس: ۳۲ ساعت
				پیشنیاز:
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجویان قادر خواهد بود: - اوضاع جهان مقارن ظهور اسلام را بیان و مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد و در قالب گزارشی تحلیلی ارائه دهد. - نمونه هایی از علل حوادث دوران پس از رحلت پیامبر (ص) را با تکیه بر منابع و مستندات تاریخ اسلام مورد نقد و بررسی قرار دهد.				شایستگی
				اساسی: <i>Ck</i>
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
گزارش تحلیلی	گزارشی از شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مقارن با ظهور اسلام را ارائه کند و ارتباط عوامل فوق را با همسایگان بیان نماید؛ اما به تبیین تأثیرات این مناسبات نپردازد.	ارتباط میان شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و مناسبات آن با قدرت های بزرگ را تبیین کند و آن را در تحلیل بعدی مورد استفاده قرار دهد و اثرات آن را در ظهور اسلام مورد بررسی قرار دهد.	عوامل آشکار و پنهان شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و تأثیر این عوامل در سطح منطقه تحلیل کند و رابطه آنها را در زمینه دین اسلام با ارائه شواهدی از شرایط ذکرشده، گزارش نماید	
مستندسازی	دانشجویان با مراجعه به منابع دست اول نمونه ای از یک واقعه تاریخی را با توجه به منابع آن دوران عیناً یادداشت برداری و گزارش	منابع موافق و مخالف را دیده و آنها را تطبیق دهد و تمایز و تشابهات آنها را بیان کند.	ارزش روایت های منابع مذکور را داوری و اعتبارسنجی نماید.	

		نماید.		
--	--	--------	--	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	اوضاع جغرافیایی، فکری، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جزیره العرب در آستانه ظهور اسلام
سوم	جغرافیا، جامعه حجاز و شهرهای آن (انساب عرب، ساختار قبایلی، قریش و اقتدار آن در مکه)
چهارم	قدرت‌های همسایه جزیره العرب در آستانه ظهور اسلام (ایران، بیزانس، مصر و شامات)
پنجم	پیامبر اکرم (ص) از میلاد تا بعثت
ششم	از بعثت تا هجرت (مراحل و شیوه‌های دعوت، اقدامات قریش در مقابله با پیامبر)
هفتم	اسلام در مدینه (مبانی دولت مدینه، اقدامات پیامبر در تاسیس حکومت اسلامی)
هشتم	غزوات و سرایا (نبرد با مشرکین و یهودیان)
نهم	از صلح حدیبیه تا فتح مکه
دهم	جانشینی پیامبر: از غدیر خم تا سقیفه
یازدهم	حوادث خلافت ابوبکر و عمر
دوازدهم	دوران خلافت عثمان
سیزدهم	خلافت و امامت حضرت علی (ع)
چهاردهم	جمل، صفین و نهروان
پانزدهم	صلح امام حسن (ع) و تحلیل مبانی آن
شانزدهم	تکالیف عملکردی

تکالیف یادگیری:

- درباره صلح حدیبیه سخنرانی کند.

- اقدامات پیامبر (ص) را در جریان فتح مکه با فرمانروایان آن عصر مقایسه کنند.

تکالیف عملکردی:

- با رجوع به تفسیر المیزان مطالب مربوط به غزوه بدر را گردآوری کنند.
- با رجوع به تفسیر نمونه مطالب مربوط به غزوه احد را گردآوری کنند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، متون دینی نظیر تفسیرها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- پخش فیلم های مربوط به تاریخ اسلام

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- محمد نصیری، تاریخ تحلیلی صدر اسلام، قم، نشر معارف، ۱۳۸۴.
- غلامحسین زرگری نژاد، تاریخ صدر اسلام (عصر نبوت)، تهران، سمت، ۱۳۹۲
- مهدی پیشوایی، تاریخ اسلام (از جهالت تا رحلت پیامبر اسلام)، قم، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۲.

منبع فرعی:

- صادق آئینه وند، اطلس تاریخ اسلام، تهران، مدرسه، ۱۳۷۸.
- عبدالحسین زرین کوب، بامداد اسلام، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۲.

- غلامحسین زرگری نژاد، نهضت امام حسین(ع) و قیام کربلا، تهران، سمت، ۱۳۹۱
- اصغر قائدان، تاریخ اسلام از میلاد پیامبر تا سال ۴۱ هجری، انتشارات پیام نور.
- غلامحسین زرگری نژاد، تاریخ تحلیلی اسلام: از بعثت تا غیبت، تهران، سمت، ۱۳۹۲.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**

- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جهان اسلام در دوره امویان و عباسیان»

۱. معرفی درس و منطق آن

پس از شهادت امام علی (ع) مجموعه حوادثی روی داد که در نهایت منجر به روی کار آمدن امویان شد. در دوره امویان، قلمرو اسلامی گسترش یافت، اما ارزش های اصیل اسلامی تحریف شد و ارزشهای عصر جاهلیت زنده شد. در برابر شیوه حکمرانی امویان، مخالفت ها و قیام هایی صورت گرفت. قیام هایی که پس از قیام امام حسین (ع) اتفاق افتاد سرانجام منجر به برافتادن امویان و روی کار آمدن عباسیان شد. دوره حکمرانی عباسیان حدود پنج سده ادامه یافت. جهان اسلام در این دوران تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زیادی را تجربه کرد. آگاهی و شناخت دانشجویان از تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جهان اسلام در عصر اموی و عباسی که حدود شش سده ادامه یافت از آن حیث ضروری است که ضمن آگاه ساختن آنان از تاریخ دورن امویان و عباسیان، موجب درک بهتر تحولات جهان اسلام در قرون بعد می شود. به ویژه امروزه که جریانهای تندرو و افراطی به نام سلفی گری و خلافت داعیه احیای اسلام نخستین را دارند و به همین بهانه ها دست به ترور و کشتار در کشورهای اسلامی می زنند، لازم است دانشجویان با پیشینه تاریخی چنین دعاوی آشنا شود.

نام درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جهان اسلام در دوره امویان و عباسیان				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - ماهیت حکومت امویان را به درستی درک کند و علل بروز مخالفت ها با این حکومت به ویژه علل، چگونگی و پیامدهای قیام امام حسین (ع) را توضیح دهد. - علل و چگونگی انقراض امویان و به قدرت رسیدن عباسیان را تحلیل کند و درباره نقش ایرانیان در این تحولات گزارشی مستند ارائه کند. روابط خلفای عباسی با سلسله های شرق و غرب جهان اسلام را توضیح دهد و چگونگی ورود اسلام به اندلس و شکل گیری حکومت بنی امیه را بیان کند.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: <i>Ck</i>
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
گسترش اسلام	گسترش قلمرو جهان اسلام در عصر امویان و عباسیان را بر روی نقشه نشان دهد.	جهان اسلام در عصر امویان و عباسیان را با استناد به منابع اصلی تجزیه و تحلیل کند.	گسترش قلمرو جهان اسلام در دوره امویان و عباسیان را با هم مقایسه و درباره تفاوت و تشابه آنها گزارش کوتاهی به صورت مکتوب ارائه کند.	

ارزش و اهمیت روایت های منابع مذکور را داوری و اعتبارسنجی نماید.	روایتهای چهار منبع مذکور را دیده و آنها را تطبیق دهد و تمایز و تشابهات آنها را بیان کند.	با مراجعه به چهار منبع دست اول واقعه شهادت امام حسین در قیام کربلا را یادداشت برداری و گزارش نماید.	مستندسازی
تفاوتها و تشابهات جنبشهای ضدخلافت را با هم مقایسه کند و درباره علل ناکامی یکی از این جنبشها پژوهشی مستند به منابع اصلی ارائه کند.	علل، زمینه ها و اهداف جنبشهای ضد خلافت را در دوره اموی و عباسی تجزیه و تحلیل کند.	کلیه قیامهای ضدخلافت در عصر اموی و عباسی را صرفاً برشمارد.	جنبشهای ضد خلافت
دیدگاه های مورخان/محققان ایرانی و عرب را درباره علل سقوط بغداد و انقراض عباسیان مقایسه و ارزیابی کرده گزارشی مستند ارائه کند.	آراء و نظرات مخالفان و موافقان انقراض خلافت عباسی را با استناد به منابع نقل و تجزیه و تحلیل کند.	چگونگی سقوط بغداد و انقراض خلافت عباسی را از دو منبع تاریخی اصلی تنها گزارش کند.	گزارشی تحلیلی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	تاریخ تحولات سیاسی عصر اموی تا زوال سفیانیان
سوم	تاریخ تحولات سیاسی عصراموی تا زوال مروانیان
چهارم	قیام امام حسین (ع): زمینه ها، علل و پیامدها
پنجم	جنبش های عصر اموی (موالی، علویان، خوارج، اشراف القبایل و عباسیان)
ششم	اصلاحات عمر بن عبدالعزیز: زمینه ها، اقدامات و پیامدها
هفتم	انحطاط امویان: زمینه ها و علل

هشتم	تاسیس خلافت عباسی و تحولات سیاسی در قلمرو عباسیان تا عصر مامون
نهم	نقش ایرانیان در ساختار خلافت عباسی
دهم	جنبش های عصر عباسی (علویان، خوارج، بومسلمیه، خرم دینان و ...)
یازدهم	خلافت عباسی در دوره غلامان ترک و آل بویه
دوازدهم	روابط خلافت عباسی با سلسله های شرق و غرب جهان اسلام
سیزدهم	مناسبات عباسیان با اسماعیلیان، فاطمیان و قرامطه
چهاردهم	اسلام در اندلس (از فتح تا سقوط)
پانزدهم	سقوط بغداد و انقراض عباسیان
شانزدهم	پیامدهای سقوط عباسیان برای جهان اسلام

تکالیف یادگیری:

- ویژگی های حکومت امویان و عباسیان را باهم مقایسه کند.
- رابطه قیام امام حسین (ع) را با جنبش های عصر اموی توضیح دهد.
- زمینه ها، علل و نتایج سقوط عباسیان را تبیین کند.

تکالیف عملکردی:

- درباره اهداف و انگیزه های مبارزات اسماعیلیان در در عصر عباسیان گزارش متکی بر پژوهشهای علمی محققان ایرانی و خارجی ارائه کند.
- درباره تأثیر قیام امام حسین در ظلم ستیزی شیعیان و به ویژه در شکل گیری قیامهای ضد حکومتی پژوهشی مبتنی بر منابع دست اول ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه-ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی

- بهره‌گیری از اینترنت، سایت‌های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش‌های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه‌های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت‌های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه‌ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه‌ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل‌های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت‌های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل‌ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- محمدسهیل طقوش، دولت عباسیان، ترجمه حجت‌الله جودکی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ۱۳۹۳.
- م. ا. شعبان، فراهم آمدن زمینه‌های سیاسی و اجتماعی نهضت عباسیان در خراسان، ترجمه پروین ترکمنی آذر، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی، ۱۳۸۶.
- سیداحمد خضری، تاریخ خلافت عباسی (از آغاز تا پایان آل بویه)، تهران، سمت ۱۳۹۳.
- جرالد هاوتینگ، امویان، نخستین دودمان حکومتگر در اسلام، ترجمه عیسی عبدی، تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۸.

منبع فرعی:

- موريس لومبارد، جغرافیای تاریخی جهان اسلام در چهار قرن نخستین، ترجمه عبدالله ناصری طاهری و سمیه سادات طباطبائی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلامی، ۱۳۹۰.
- محمدمیر شیخ نوری، تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از سال ۴۰ تا ۲۲۷ قمری، انتشارات پیام نور.
- عبدالحی کتانی، نظام اداری مسلمانان در صدر اسلام، ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو، تهران، سمت ۱۳۹۱.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) ۳ نمره
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن ۳ نمره

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تشیع»

۱. معرفی درس و منطق آن

این واحد درسی به سیر پیدایش تشیع و تجزیه و تحلیل فرضیه های مربوط به آن می پردازد و تحولات گسترش تشیع و فرق مختلف آن را در دوره های مختلف تاریخ اسلام و ایران مورد بررسی قرار می دهد. مطالعه تاریخ تشیع به عنوان یکی از بزرگترین مذاهب اسلام و بررسی فراز و فرودهای شاخه های گوناگون آن برای دانشجومعلمان تاریخ امری ضروری است، زیرا بسیاری از تحولات تاریخ اسلام به نوعی با تاریخ تشیع و مبارزات آنها برضد بنی امیه و بنی عباس گره خورده است. لذا دانشجویان تاریخ با مطالعه سیر حوادث تاریخ تشیع در دوره های مختلف تاریخی نظیر، دوران اموی، عباسی، مغول و صفویه، با درکی عمیق جریان سیر این حوادث را فهم خواهند کرد. این امر سبب خواهد شد که زمینه های بسیاری از حوادث تاریخ تشیع در دوره های بعدی را دقیق تر تجزیه و تحلیل نماید.

نام درس: تاریخ تشیع				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> - فرضیه پیدایش تاریخ تشیع را نقد و بررسی و تجزیه و تحلیل کند. - چگونگی نفوذ و گسترش تشیع در میان ایرانیان را مقایسه و تشریح و تبیین کند. - وضعیت تشیع را در دوره های مختلف تاریخی جهان اسلام مقایسه و تشریح و تبیین کند. - جنبش های تشیع را معرفی و ویژگی های هر کدام را بیان کند. 				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
فرضیه های پیدایش تشیع	مهمترین فرضیه های مربوط به پیدایش تشیع را بدون تجزیه و تحلیل معرفی کند.	فرضیه های مربوطه به پیدایش تشیع را با توجه به نقش امامان شیعه تجزیه، تحلیل و تبیین کند.	ضمن تجزیه و تحلیل و تشریح فرضیه های مربوط به پیدایش و گسترش تشیع به نقد و مقایسه و ارزیابی آنها بپردازد.	
موقعیت تشیع	چگونگی نفوذ و گسترش تشیع در میان ایرانیان را بدون تحلیل طی گزارشی بیان کند.	وضعیت تشیع را در دوره های اموی، عباسی و عصر مغولان تجزیه و تحلیل کند.	موقعیت تشیع را در عصر سلجوقیان و ایلخانان مقایسه و ارزیابی کند.	
جنبش های تشیع	جنبش های تشیع را در دوره های	نقش شیعیان را در فروپاشی خلافت	نقش ایرانیان و سادات علوی را در توسعه و	

اموی و عباسی بدون تحلیل گزارش کند.	عباسیان مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	گسترش جنبش های شیعی با تکیه بر منابع نقد و ارزیابی کند.
--	---	---

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	پیدایش تشیع و نقد و بررسی فرضیه های مربوطه
سوم	شیعیان اولیه و خلافت خلفای نخستین
چهارم	نفوذ و گسترش تشیع در میان موالی و ایرانیان
پنجم	علویان و فرق شیعه (کیسانیه، زیدیه، اسماعیلیه و اثنی عشری)
ششم	جنبش های علوی در عصر اول عباسی
هفتم	سلسله های شیعی در عصر عباسی (ادریسیان، علویان طبرستان و یمن، آل بویه، آل حمدان، فاطمیان و ...)
هشتم	علمای بزرگ و تدوین حدیث و کلام در میان شیعه امامی (کلینی، ابن بابویه، شیخ مفید، شیخ طوسی و ...)
نهم	گسترش تشیع در حجاز، عراق، یمن، شامات و آفریقا از قرن سوم تا پنجم
دهم	خلافت فاطمیان در مصر و انشعاب های آن
یازدهم	تشیع امامی در سده های پنجم تا هفتم
دوازدهم	گسترش تشیع در دوره مغول و ایلخانان با تاکید بر نقش و رفتار علمای شیعی: خواجه نصیر، علامه حلی و ...
سیزدهم	تشیع و تصوف و جنبش های مذهبی-سیاسی شیعی در سده هشتم و نهم (سربداران، مرعشیان، حروفیه، مشعشعیان و ...)
چهاردهم	تشیع در دوره صفویه
پانزدهم	تشیع در هند و عثمانی
شانزدهم	تشیع در دوره قاجار

تکالیف یادگیری:

- زمینه های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی گسترش تشیع را در میان ایرانیان طی گزارشی مبتنی بر منابع ارایه کند.
- نقش سادات علوی را در گسترش تشیع در سرزمین های اسلامی با تکیه بر منابع مستند ارایه کند.

- دلایل و انگیزه های گرایش موالی به تشیع را از ابعاد مختلف اجتماعی و اقتصادی در قالب یک گزارش تحلیل و بازگو کند.

تکالیف عملکردی:

- درباره هجوم مغولان و سقوط عباسیان و نقش آن در توسعه و گسترش تشیع گزارشی مستند تحت عنوان یک پژوهش تاریخی ارائه کند.
- درباره نقش علمای شیعه در گسترش تشیع در ایران و شیوه های عملکرد آنها گزارشی مستند مبتنی بر منابع ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- رسول جعفریان، تاریخ تشیع در ایران از آغاز تا طلوع دولت صفوی، تهران، علم، ۱۳۹۰.
- پروین ترکمنی آذر، تاریخ سیاسی شیعیان اثناعشری در ایران (از ورود مسلمانان به ایران تا تشکیل حکومت صفویه) قم، موسسه شیعه شناسی، ۱۳۹۰.
- محسن الویری، شیعیان از سقوط بغداد تا ظهور صفویه، تهران، دانشگاه امام صادق، ۱۳۸۹.

- سیدحسن جعفری، تشیع در مسیر تاریخ، ترجمه محمدتقی آیت اللهی، تهران دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۴

منبع فرعی:

- محمود حیدری آقایی، تاریخ تشیع، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، و سمت، ۱۳۸۴.
- محمدکاظم خواجهویان، تاریخ تشیع، مشهد، جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۶.
- مریم معزی، پیشگامان حکومت‌های شیعی (تاریخ حمدانیان و فاطمیان)، تهران، سمت ۱۳۹۰.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تحولات جریان‌های فکری جهان اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن

این درس سیر پیدایش اولین مباحث فکری در جهان اسلام، نهضت ترجمه و ظهور جریانهای فکری در جهان اسلام، چون عرفان، تصوف، حکمت مشا و اشراق، کلام و سایر جریان‌های مهم فکری در جهان تشیع و تسنن را مورد بررسی و مطالعه قرار می‌دهد. بدیهی است آشنایی دانشجومعلم با زمینه‌های تاریخی و اجتماعی ظهور و گسترش این جریان‌های فکری آنها را در درک بسیاری از تحولات عمیق فکری، اجتماعی و فرهنگی جهان اسلام منبعث از تحولات فکری و فلسفی است و عدم درک و فهم آن سبب فهمی نادرست؛ غیرمنطقی و غیر عقلایی از تحولات بعدی است.

نام درس: تاریخ تحولات جریان‌های فکری جهان اسلام				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - آثار و نتایج نهضت ترجمه را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. - مهمترین جریان‌های فکری جهان اسلام را معرفی و ویژگی‌های هر کدام را تشریح کند. - تاریخ جریان‌های فکری شیعه و سنی را معرفی، مقایسه و تجزیه و تحلیل کند و ویژگی‌های آنها را تبیین نماید.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
نهضت ترجمه	دانشجومعلم کارکرد نهضت ترجمه و فعالیتهای آن را طی یک سخنرانی ارایه دهد.	محتوای متون ترجمه شده را تجزیه و تحلیل کند و اثرات آثار ترجمه ای را در فضای فکری جهان اسلام مورد بررسی قرار دهد.	تأثیرات فلسفه یونانی را در احیای فلسفه اسلامی با تکیه بر عملکرد نهضت ترجمه نقد و بررسی کند.	
جریان‌های فکری جهان اسلام	مهمترین جریان‌های فکری جهان اسلام را بدون هیچگونه تحلیل معرفی کند.	ویژگی مکتب‌های کلامی، عرفانی و حکمی را تشریح کند.	جریان فکری مشا و اشراق و عرفان و تصوف را با یکدیگر مقایسه کند و طی گزارشی تحلیلی ارایه کند.	

جریان های شیعه و سنی	جریانهای فکری شیعه دوازده امامی را معرفی کند.	جریان های فکری کلامی، تسنن را تجزیه و تحلیل کند	جریان فکری اشاعره و معتزله را مقایسه و ارزیابی کند.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	پیدایش اولین مباحثات فکری در جهان اسلام (جبریه، قدریه و مرجئه)
سوم	نهضت ترجمه: روند و نتایج
چهارم	تاریخ جریان های فکری و کلامی تسنن: معتزله، اهل حدیث، اشاعره و ظاهریه
پنجم	تاریخ نحله‌های فقهی جهان تسنن (حنفی، شافعی، مالکی و حنبلی)
ششم	نقش ائمه معصومین در جریان سازی فکری جهان اسلام
هفتم	تاریخ جریان های فکری تشیع (کیسانیه، زیدیه، اسماعیلیه، اثنی عشریه)
هشتم	تاریخ فلسفه اسلامی در شرق جهان اسلام: کندی، فارابی، ابن سینا و ...
نهم	حکمت مشاء و اشراق
دهم	باطنیه و اخوان الصفا
یازدهم	مکتب غزالی و افول اندیشه فلسفی
دوازدهم	عرفان و تصوف
سیزدهم	مکتب فلسفی اصفهان (میرداماد) و حکمت متعالیه
چهاردهم	تاریخ فلسفه اسلامی در غرب جهان اسلام: ابن باجه، ابن طفیل و ابن رشد
پانزدهم	تاریخ جریان های فکری شیعه دوازده امامی (اخباریون، متکلمین اولیه، اهل حدیث، اصولیون، شیخیه و ...)
شانزدهم	جایگزین تکلیف عملکردی داخل سرفصل،(تاثیر میراث فکری جهان اسلام در غرب)

تکالیف یادگیری:

- مهمترین جریانهای فکری جهان اسلام را با توجه به مستندات و منابع تاریخی در قالب یک گزارش در کلاس معرفی و ارایه کند.
- درباره محتوای متون ترجمه ها در بیت الحکمه و نیز درباره مترجمان بزرگ آن گزارشی کوتاه تهیه و در کلاس ارایه کند.
- درباره تاثیر فلسفه ابن سینا در غرب مطلبی تهیه و به صورت سخنرانی ارایه کند.

تکالیف عملکردی:

- ضمن بررسی فضای تاریخی و اجتماعی مقارن ظهور فلسفه مشا و اشراق وجوه تشابه و تمایز این دو جریان را طی گزارشی مستند ارایه کند.
- درباره ویژگی های جریان های فکری معتزله و فضای تاریخی ظهور آنها پژوهشی مستند ارایه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای

گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- آن. کی. اس. لمبتون، دولت و حکومت در اسلام: سیری در نظریه سیاسی فقهای مسلمان از صدر اسلام تا اواخر قرن سیزدهم، ترجمه و تحقیق عباس صالحی، محمد مهدی فقیهی، تهران، عروج، ۱۳۸۰.

منبع فرعی:

- سید محمد هادی، نخستین مناسبات فکری تشیع: بازخوانی مفهوم غلو در اندیشه جریانهای متقدم امامی، تهران، دانشگاه امام صادق، ۱۳۹۱.
- علیرضا خزائی، تاریخ جهان اسلام از قرن هفتم تا دهم هجری، تهران، پیام نور، ۱۳۸۵.
- پروین ترکمنی آذر، تاریخ سیاسی شیعیان اثناعشری در ایران (از ورود مسلمانان به ایران تا تشکیل حکومت صفویه) قم، موسسه شیعه شناسی، ۱۳۹۰.
- کامل مصطفی الشیبی، تشیع و تصوف تا آغاز سده دوازدهم هجری، ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو، تهران، امیرکبی ۱۳۷۴.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

- مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سایر نکات:

سرفصل درس «تاریخ عثمانی و خاورمیانه»

۱. معرفی درس و منطق آن

امپراتوری عثمانی (۱۲۹۹-۱۹۲۳ م.) در طول عمر ششصد سال خود، بخشهایی از سه قاره آسیا، آفریقا و اروپا را شامل می شد. بیشتر قسمت های خاورمیانه یعنی تقریباً همه کشورهای عربی این منطقه زیر سیطره عثمانی بود. دولت عثمانی سودای تسلط بر ایران را نیز داشت، اما به این هدف نرسید. امپراتوری عثمانی بعد از جنگ جهانی اول فروپاشید و خاورمیانه عربی جولانگاه قدرتهای اروپایی شد و دولتهای دست نشانده عربی در این منطقه شکل گرفت و مقدمات تأسیس دولت نامشروع اسرائیل فراهم شد. فهم تحولات امروز منطقه خاورمیانه تا حد زیادی منوط به آگاهی از دوران منتهی به فروپاشی عثمانی است. از طرفی، امپراتوری عثمانی ششصد سال از تاریخ جهان و نیز تاریخ دنیای اسلام را به خود اختصاص داده است. از این رو، بایسته است دانشجویان تاریخ برای شناخت هرچه بهتر تاریخ جهان و تاریخ دنیای اسلام و تاریخ معاصر خاورمیانه، تاریخ عثمانی را نیز مطالعه کنند.

نام درس: تاریخ عثمانی و خاورمیانه				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: - چگونگی تشکیل دولت عثمانی و روند گسترش آن را بیان کند و نقشه قلمرو امپراتوری عثمانی، از ابتدای پیدایش تا فروپاشی را ترسیم کند. - علل اقتدار و ضعف و زوال امپراتوری عثمانی را با تکیه بر منابع و مستندات مورد نقد و بررسی قرار دهد. - وضعیت خاورمیانه بعد از جنگ جهانی اول و فروپاشی امپراتوری عثمانی را تشریح کند و میراث این امپراتوری را تبیین نماید. - آثار و نتایج جنگ جهانی دوم را در شکل گیری خاورمیانه به ویژه تشکیل دولت اسرائیل را تبیین کند.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: <u>Ck</u>
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
پیدایش و گسترش	علل پیدایش و گسترش دولت عثمانی را صرفاً برشمارد.	علل پیدایش و گسترش دولت عثمانی را دسته بندی کند و هر یک از آنها را تجزیه و تحلیل کند	علل پیدایش و گسترش دولت عثمانی را دسته بندی کند و هر یک از آنها را تجزیه و تحلیل کند	
ضعف و زوال	علل ضعف و زوال دولت عثمانی را صرفاً برشمارد.	علل ضعف و زوال دولت عثمانی را دسته بندی کند و هر یک از آنها را تجزیه و تحلیل کند	علل ضعف و زوال دولت عثمانی را دسته بندی کند و هر یک از آنها را تجزیه و تحلیل کند	

کند	کند			
چگونگی و چرایی تشکیل دولت اسرائیل در خاورمیانه را در قالب یک پژوهش مستند ارائه کند.	وضعیت خاورمیانه را بعد از جنگ جهانی اول مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	وضعیت خاورمیانه را بعد از جنگ جهانی اول بر روی نقشه توضیح دهد.	وضعیت خاورمیانه	
میراث فرهنگی و تمدنی عثمانی را با نگاهی انتقادی ارزیابی کرده در قالب یک گزارش کوتاه ارائه کند.	میراث فرهنگی و تمدنی عثمانی را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.	میراث فرهنگی و تمدنی عثمانی را صرفاً برشمارد.	میراث عثمانی	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
دوم	اوضاع آسیای صغیر در قرن پنجم
سوم	قدرت یافتن ترکان در آناتولی (از جنگ ملازگرد تا تاسیس دولت سلاجقه روم)
چهارم	هجوم مغول، سقوط سلاجقه روم و پیدایش امیرنشین‌های مختلف در آناتولی (قره مان، بنی تکه، بنی حمید، آل منتشا، آیدین ... و امیرنشین آل عثمانی)
پنجم	خاستگاه‌های حکومت عثمانی (از امارت مرزی تا امپراتوری)
ششم	مراحل فتوحات دولت عثمانی
هفتم	فتوحات دولت عثمانی در اروپا (از اورخان تا بایزید دوم)
هشتم	دولت عثمانی در اوج (از سلیم اول تا سلیمان قانونی)
نهم	زوال تدریجی امپراتوری عثمانی (از سلیم دوم تا عبدالحمید دوم)
دهم	عصر تنظیمات
یازدهم	دولت عثمانی و مسئله شرق

دوازدهم	نهضت ترکان جوان، جنگ جهانی اول و فروپاشی امپراتوری عثمانی
سیزدهم	پیدایش خاورمیانه عربی (تشکیل دولت های عربی)
چهاردهم	ترکیه و جهان عرب در فاصله دو جنگ جهانی و مسئله فلسطین
پانزدهم	زمینه ها و پیامدهای تشکیل دولت اسرائیل در خاورمیانه
شانزدهم	کارنامه دولت عثمانی

تکالیف یادگیری:

- درباره فتوحات عثمانی در اروپا به ویژه فتح قسطنطنیه توسط سلطان محمدفاتح سخنرانی کند.
- لشکرکشی های عثمانی به قلمرو ایران از دوره صفویه تا قاجاریه را به ترتیب تاریخی گزارش نماید.
- برخی از پیامدهای مهم جنگ جهانی اول و دوم را در ربط با خاورمیانه توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- درباره عوامل داخلی و خارجی ضعف و زوال امپراتوری عثمانی پژوهشی کوتاه ارائه کند.
- درباره یکی از معاهدات منعقد شده بین ایران و عثمانی در دوره صفویه پژوهشی مبتنی بر منابع تاریخی فارسی ارائه کند.
- درباره اهداف و انگیزه های دولتهای غربی در ایجاد دولت اسرائیل در قلب منطقه خاورمیانه گزارشی مستند ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل‌های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منابع اصلی:

- اوزون چارشلی، اسماعیل حقی، تاریخ عثمانی، ترجمه وهاب ولی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۰.

- خلیل اینالجق، امپراتوری عثمانی (عصر متقدم ۱۳۰۰ تا ۱۶۰۰)، ترجمه کیومرث قرقلو، تهران، انتشارات بصیرت، ۱۳۸۸.

- استانفورد جی. شاول، تاریخ امپراتوری عثمانی و ترکیه جدید، ترجمه محمود رمضان زاده، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۷۰.

منابع فرعی:

- برنارد لوئیس، استانبول و تمدن امپراتوری عثمانی، ترجمه ماه ملک بهار، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۵.
- محمد سیدانلی اوغلو و خلیل اینالجق، امپراتوری عثمانی در عصر دگرگونی تنظیمات، ترجمه رسول عربخانی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام، ۱۳۹۱.

- دین ووسینیچ، تاریخ امپراتوری عثمانی، ترجمه سهیل آذری، تبریز، فرانکلین، ۱۳۴۶.
- دیوید فرامکین، صلحی که همه صلح ها را بر باد داد: فروپاشی عثمانی و شکل گیری خاورمیانه معاصر، ترجمه حسن افشار، تهران، ماهی، ۱۳۸۸.

- لردکین راس، قرون عثمانی، ترجمه پروانه ستاری، تهران، کهکشان، ۱۳۸۲.
- اسماعیل احمدیاقی، دولت عثمانی از اقتدار تا انحلال، ترجمه رسول جعفریان، قم، پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ۱۳۷۹.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس « تاریخ یونان و روم و بیزانس »

۱. معرفی درس و منطق آن

یونان جز کشورهای باستانی است که دارای تاریخ و تمدنی کهن است. روم پس از یونان پدید آمد و دستاوردهای آن را نیز به میراث برد. بیزانس هم از روم منتزع شد. اساس تمدن جدید غرب بر این سه تمدن استوار است. این درس پایه و مبنای سایر درسهای مربوط به تاریخ اروپا و پیشنیاز آنها است. بیزانس در عین حال از جهاتی با تاریخ جهان اسلام نیز مرتبط است. این درس از آن حیث که مدخلی است برای شناخت تاریخ اروپا، و نیز چگونگی شکل گیری تمدن جدید غرب، دارای اهمیت خاصی است.

نام درس: به فارسی: تاریخ یونان و روم و بیزانس به انگلیسی:				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:				نوع درس: نظری
				تعداد واحد: ۲
				زمان درس: ۳۲ ساعت
				پیشنیاز:
				شایستگی اساسی:
				Ck
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
یونان	دوره بندی تاریخ سیاسی یونان را بیان کند	علل اصلاحات پریکلس را تجزیه و تحلیل کند	رابطه اوضاع جغرافیایی یونان را با تاریخ سیاسی و اجتماعی آن مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	
روم	شکل گیری امپراتوری روم را به اختصار توضیح دهد	مناسبات روم و کارتاژ را بررسی و تحلیل کند	علل زوال روم را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	
بیزانس	چگونگی تشکیل امپراتوری روم شرقی را توضیح دهد	نقش بیزانس را در جنگ های صلیبی تشریح و تحلیل کند	مقاله های درباره قسطنطنیه تهیه کند و در آن چگونگی شکل آرایشی و فراز و فرودهای این شهر را با استفاده از منابع	

تشریح نماید				
در مقاله‌ای پژوهشی ویژگی‌ها و مقایسه تخت جمشید و پاتنون را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	در مقاله‌ای رابطه تمدن یونان و مصر را مورد بررسی قرار دهد	دو اثر هومر را به اختصار معرفی کند	تمدن یونان	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه	محتوای درس
اول	منابع و مآخذ، معرفی درس، جغرافیای یونان
دوم	تاریخ یونان: از کرت تا تشکیل دولت شهرها
سوم	عصر پادشاهان تا تسلط اسکندر
چهارم	فرهنگ و تمدن یونان باستان (تاریخ، ادبیات، هنر و ...)
پنجم	فیلسوفان یونان
ششم	تاریخ روم: از تاسیس تا تجزیه (با تاکید بر دوره بندی‌های سیاسی)
هفتم	روم و ایران
هشتم	تجزیه و فروپاشی روم
نهم	ساختار سیاسی و اجتماعی روم
دهم	پیدایش مسیحیت در فلسطین و گسترش آن
یازدهم	هنر، معماری و پیکرتراشی
دوازدهم	زمینه‌های تکوین و تاسیس بیزانس
سیزدهم	عصر کنستانتین (با تکیه بر تحولات سیاسی، مذهبی و اجتماعی ...)
چهاردهم	بیزانس و جهان اسلام
پانزدهم	فرهنگ و تمدن بیزانس
شانزدهم	زوال و انحطاط بیزانس

تکالیف یادگیری:

- درباره سیر تمدن از شرق به غرب با استناد به آراء محققان جدید غرب گزارش به کلاس ارائه کند.
- درباره چرایی شکل گیری اندیشه دموکراسی در یونان سخنرانی کند.
- درباره نقش جغرافیای یونان در نوع حکومت آن کشور در دوره باستان گزارش ارائه کند.

تکالیف عملکردی:

- یکی از موضوعات درس مثل زوال بیزانس را از دو اثر مهم تاریخ تمدن یکی ویل دورانت و دیگری توین بی مورد مقایسه قرار دهد.
- درباره وجوه تشابه سقوط امپراتوری روم با امپراتوری ساسانی با استفاده از منابع اصلی پژوهش و گزارش کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۳. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی: _____

- عبدالرسول خیراندیش، تاریخ جهان، تهران، وزارت آ.پ، ۱۳۷۹.
- رالف لیتون، سیر تمدن، ترجمه پرویز مرزبان، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۳۷.
- راس ئی. دان (و دیگران)، تاریخ تمدن و فرهنگ جهان، پیوندهای فراسوی زمان و مکان، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: طرح نو، ۱۳۸۲، ۴جلد.
- هنری استیون لوکاس، تاریخ تمدن: از کهن ترین روزگار تا سده ما، تهران: کیهان، ۱۳۹۰، ۲جلد.

منابع فرعی:

- علی بیگدلی، علمی، تاریخ یونان و روم، انتشارات پیام نور.
- جی.ام. روبرتز، تاریخ مختصر جهان، ترجمه محمدعلی طالبزاده، دانشگاه تهران، ۱۳۸۵.

۴. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ اروپا در قرون وسطی»

۱. معرفی درس و منطق آن

پس از فروپاشی امپراطوری روم غربی در اروپا، دوره ای موسوم به قرون وسطی آغاز می گردد که به تقریب بین سال های ۵۰۰ تا ۱۵۰۰ میلادی را دربرمی گیرد. وجه تسمیه این دوره، قرار گرفتن آن در بین قرون قدیم و قرون جدید اروپاست. این دوره از تاریخ اروپا، ویژگی های خاصی دارد که آن را از سایر بخش های تاریخ اروپا و جهان متمایز می کند. از جمله این ویژگیها: استقرار فئودالیسم، ضعف حکومت های مرکزی، افول تجارت و شهرنشینی، گسترش مسیحیت، حاکمیت پاپ و کلیسا، طرد نگرش عقلی و علمی و ستیز با دانش های جدید، وقوع جنگ های صلیبی، پیدایش جنبش پروتستانیزم، نهضت رنسانس، ...و

از آنجا که قرون وسطی یکی از مهمترین و طولانی ترین مقاطع تاریخ اروپا (و بلکه تاریخ جهان) و حلقه میانی مابین قرون قدیم و قرون جدید بشمار می آید، لذا دانشجویان بدون مطالعه و درک آن، قادر به فهم تاریخ عمومی جهان و بویژه اروپا و مراحل و منازل سیر حرکت آن بسوی قرون جدید و عصر روشنگری و تکوین هویت کنونی مغرب زمین (برای مثال درخصوص ریشه یابی اندیشه جدایی دین از سیاست و رواج سکولاریزم)، و تدریس و تفهیم آن به جامعه هدف (متعلمان و دانش آموزان) نخواهند بود.

نام درس: تاریخ اروپا در قرون وسطی	مشخصات درس
<p>اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:</p> <p>- ضمن فهم زمینه ها، مقدمات و مؤلفه های تکوین، استقرار و استمرار قرون وسطی، با شاخصه ها اصلی این مقطع و عصر مهم از تاریخ اروپا و جهان آشنا شده، و نقش و تأثیر هر یک از آنها را بررسی و با شرایط و نهادهای فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران و جهان اسلام در مقطع تاریخی مورد نظر مقایسه نماید و بگوید چرا نهادهای مشابه در قلمرو ایران و جهان اسلام شکل نگرفت.</p> <p>- دریابد که جامعه اروپایی در طی طریق و انتقال از قرون قدیم به قرون جدید چه مراحل و فرایندی را تجربه کرده و پشت سر نهاده و در نهایت عوامل تزلزل و فروپاشی این دوره و شکل گیری قرون جدید را تحلیل کرده و آموزه های تاریخی قرون وسطی، از جمله در مورد عواقب ستیز با عقل و علم و جنگهای صلیبی و برخورد خونین دو تمدن مسیحی/اسلامی، برای جامعه بشری کنونی را استخراج و طبقه بندی کرده و رگه ها و رسوبات آن را در سیاست های ستیزه گرایانه و سلطه طلبانه جدید بازکاوی و آسیب شناسی کند.</p> <p>- با اهمیت و نقش قرون وسطی در تاریخ اروپا و جهان و نیز کارنامه و میراث مادی و معنوی این عصر درازآهنگ (۵۰۰ - ۱۵۰۰م) آشنا شده و قادر به تجزیه و تحلیل و نقادی دستاوردها و آموزه های تاریخی آنها و نیز تبیین و تشریح سهم هر یک از مؤلفه های مزبور و از جمله نقش نهضت رنسانس و پروتستانیزم در پی افکندن شالوده های قرون جدید و سوق یافتن جوامع غربی به سمت اومانیسم، سکولاریزم، لیبرالیسم، کاپیتالیسم، و ...، باشد و بازتاب آنها را در مکاتب و مواضع فکری و اجتماعی انسان معاصر تبارشناسی کند.</p>	<p>نوع درس: نظری</p> <p>تعداد واحد: ۲</p> <p>زمان درس: ۳۲ ساعت</p> <p>پیشنیاز:</p>
	<p>شایستگی اساسی:</p> <p>Ck</p>

ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
مولفه‌ها و ارکان قرون وسطی	مولفه‌ها و ارکان مقوم قرون وسطی را بدون اشاره به زمینه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی آنها معرفی کند	ضمن معرفی مولفه‌ها و ارکان قرون وسطی، زمینه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی استقرار و استمرار آنها را تبیین نماید	علاوه بر شناسایی مولفه‌ها، ارکان و شاخصه‌های قرون وسطی و زمینه‌های استقرار و استمرار آنها، ارتباطات و مناسبات سیستماتیک و فرآیند همپوشی، همجواری و هم‌افزایی آنها را بمثابة یک منظومه ارگانیک تشریح و تحلیل کند
علل و پیامدهای جنگ‌های صلیبی	با تمرکز بر شرایط و مشکلات داخلی اروپاییان، با مراجعه به منابع یکی از طرفین درگیری و با نگاهی جانبدارانه، صرفاً به بیان علل داخلی جنگ‌های صلیبی و نتایج نظامی آن بسنده نماید	ضمن اشاره به زمینه‌های داخلی، نقش علل بیرونی و تنش‌ها و تصادمات مذهبی/تمدنی با جهان اسلام را نیز لحاظ کند و در پرتو امعان نظر در روایات دو سوی درگیری، با دیدی بیطرفانه، اما محدود، تنها دستاوردها و ناکامیهای نظامی دو طرف را بیان کند	با مراجعه به منابع هر دو طرف مخاصمه و سنجش میزان اعتبار و انطباق آنها با اسناد و شواهد تاریخی، علاوه بر توجه به عوامل داخلی و خارجی و زمینه‌های تاریخی/فرهنگی تصادمات مزبور و پیامدهای نظامی این جنگ‌ها، دستاوردهای فرهنگی/اجتماعی/اقتصادی، و نقش آنها در فروپاشی قرون وسطی و تکوین نهضت رنسانس را تشریح نموده و علل فقدان چنین تأثیرات و دستاوردهایی در جهان اسلام را تحلیل نماید
زوال قرون وسطی و پیدایش نهضت پروتستان و	با بررسی روند و ابعاد سلطه پاپ و کلیسا، مصادیق سخت‌گیرانه دینی و دایر کردن دستگاه تفتیش عقاید و انگیزه‌های برشمرد	ضمن بیان مصادیق تکفیر و تفتیش عقاید و انگیزه‌های مبنایی و متدهای آموزشی/تعلیماتی کلیسا و کشیشان و دلایل ستیز آنها با نوآوریهای	علاوه بر تبیین مصادیق انگیزه‌های مبنایی و دلایل مخالفت کلیسا با ابداعات علمی و عقلی، نسبت این رفتار با مناسبات منجمد فرهنگی/اجتماعی قرون

عقلی و علمی دانشمندان را ارائه نماید	رنسانس	وسطی و تأثیر آن در به راه افتادن نهضت پروتستان و رنسانس و سوق یافتن جامعه اروپایی به سمت اومانیسم، لیبرالیسم، سکولاریزم، و... را تحلیل و با شرایط جهان اسلام در آن روزگار مقایسه کند
---	--------	---

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	مفهوم و مولفه های قرون وسطی
۳	تاریخ اروپا از سقوط روم غربی تا امپراتوری فرانک ها
۴	عصر شارلمانی: از تاسیس تا تجزیه امپراتوری فرانک ها
۵	شکل گیری انگلستان (از تهاجم ژرمن ها تا استیلای ساکسون ها و نورمان ها)
۶	استقرار فئودالیسم (زمینه ها، ارکان و پیامدها)
۷	گسترش مسیحیت در اروپا
۸	حاکمیت کلیسا و کشمکش پاپ با پادشاهان
۹	انشعاب در مسیحیت (کلیسای کاتولیک در غرب، کلیسای ارتدوکس در شرق)
۱۰	جنگ های صلیبی (زمینه ها، مراحل و نتایج)
۱۱	پیدایش و گسترش نهضت پروتستان
۱۲	از جدال پادشاهان با اشراف و فئودال ها تا شکل گیری مجالس وقوانین عمومی
۱۳	زوال فئودالیسم: از رشد تجارت و شهرنشینی تا ظهور بورژوازی و دولتهای مقتدر
۱۴	تکوین روسیه: از روسیه کی یف تا روسیه مسکوی
۱۵	عصر رنسانس: اصلاحات و نوزایی
۱۶	کارنامه و میراث قرون وسطی

تکالیف یادگیری:

۱. ضمن آشنایی با مفهوم، ابعاد و ارکان قوام و دوام قرون وسطی و بستر سیاسی و اجتماعی آنها، بتواند ماهیت و کارکرد هر یک از مولفه های فوق را تجزیه و تحلیل و ارزیابی نموده و با شرایط سایر قاره های جهان در بازه تاریخی مشابه مقایسه نموده و آموزه های حاصل از آن را تنویر و تعمیم دهد.
۲. علل، زمینه ها و پیامدها/دستاوردهای جنگ های صلیبی برای جهان مسیحی/اسلامی را در قالب جدول و نمودار طراحی و در قالب گزارش و کنفرانس مستند ارایه نموده و نمونه هایی از پیامدها و طنین های برخورد دینی/تمدنی مزبور را در نگرشها، سیاست گذاریها و فعل و انفعالات سیاسی جهان معاصر را تبارشناسی، معرفی و ارزیابی نقادانه کند.
۳. علل و روند زوال ارکان مقوم قرون وسطی و فرآیند تکوین و گسترش نهضت رنسانس و پروتستانتیسم و ابعاد و جلوه های متنوع آن در حیات فکری، علمی، هنری، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن را بررسی و گزارش کند.

تکالیف عملکردی:

۱. ضمن کندوکاو در مناسبات فتودالی و زندگی قلعه نشینی و نقش بازدارنده آن در پیشرفت و توسعه شهرنشینی و فناوری، با تحقیق درباره جنگهای صد ساله بین فرانسه و انگلستان (شروع: ۱۳۳۷م)، نقش توپهای جنگی و سلاحهای آتشین در نابودی قلعه ها و زوال فتودالیسم و رشد طبقه متوسط راه، بمثابة پیش درآمد پیدایش بورژوازی و سرمایه داری، تحلیل و گزارش نماید.
۲. با بررسی پیامدهای جنگ های صلیبی، تبادلات فرهنگی و دستاوردهای علمی اروپاییان در بهره گیری از دانش مسلمین در خلال این جنگها و نقش آن در شکوفایی علمی اروپا را شناسایی و در قالب یک نمودار طبقه بندی و به صورت سخنرانی و پژوهش مستند عرضه کند.
۳. در پرتو امان نظر در مبانی و متدهای آموزشی/تعلیماتی روحانیون مسیحی، پیامدهای سیاست تفتیش عقاید و انگیزسیون و روش ضدعقلی و ضدعلمی کلیسا، از جمله در برخورد با دانشمندی چون گالیله راه، در تسریع پایان سلطه پاپ و کلیسا و ایجاد نهضت اصلاح دینی و جنبش نوزایی(رنسانس) و سوق دادن آن به سمتاومانیسم، لیبرالیسم و سکولاریزم، تحلیل و ارزیابی کرده و در قالب یک گزارش مکتوب ارائه نماید.

۹. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- ۸- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- ۹- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- ۱۰- علی بیگدلی، تاریخ اروپا در قرون وسطی، تهران، پیام نور، ۱۳۸۴.
- ۱۱- هنری و. لیتل فیلد، تاریخ اروپا از سال ۱۸۱۵ به بعد، ترجمه فریده قرجه داغی، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۸۰.
- ۱۲- جیمز آ. توریک، انقلاب صنعتی، ترجمه مهدی حقیقت خواه، تهران، ققنوس، ۱۳۸۰.
- ۱۳- هنری استیون لوکاس، تاریخ تمدن: از کهن ترین روزگار تا سده ما، تهران: کیهان، ۱۳۹۰، ۲ جلد.

منابع فرعی:

- ۱۴- رالف لیتون، سیر تمدن، ترجمه پرویز مرزبان، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۳۷.
- ۱۵- عبدالرسول خیراندیش، تاریخ جهان، تهران، وزارت آپ، ۱۳۷۹.
- ۱۶- عباسقلی غفاری فرد، تاریخ اروپا از رنسانس تا پایان جنگ جهانی دوم، تهران، جامی، ۱۳۸۳.
- ۱۷- راس ئی. دان (و دیگران)، تاریخ تمدن و فرهنگ جهان، پیوندهای فراسوی زمان و مکان، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: طرح نو، ۱۳۸۲، ۴ جلد.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) ۳ نمره
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن ۳ نمره

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ اروپا در قرون جدید»

۱. معرفی درس و منطق آن

با اضمحلال و فروپاشی ارکان و شالوده های قرون وسطی، چهره اروپا چنان دستخوش تغییرات اساسی و بنیادین شد که شایسته عنوان "قرون جدید" (۱۴۵۳-۱۷۸۹م) گردد. افول قدرت پاپ و کلیسا، نهضت پروتستانتیسم، اکتشافات جغرافیایی، زوال فئودالیسم، رشد تجارت و شهرنشینی، پیدایش و رشد بورژوازی، ظهور دولتهای مقتدر، انقلاب صنعتی، گسترش علوم، فنون و دانش های نوین، ظهور عصر خردگرایی و روشنگری، پیدایش و گسترش اندیشه ها و مکاتب جدید، استقرار نظام های پارلمانی، جدال کهنه و نو، رقابتهای استعماری و جنبش های استقلال طلبانه، و...، بخشی از تکاپوهای شالوده شکن این عصر ملتهب و متلاطم بود که فلسفه، نگرش، انسان، جامعه و ساختارهای جدیدی را بر ویرانه های قرون وسطی پی افکند و روزنه ها و مسیر جدیدی پیش روی جامعه خسته و فرسوده اروپایی گشود. بدیهی است که دانشجو- معلمان بدون شناخت حوادث و تحولات مزبور و تعمق در آنها قادر نخواهند بود به درک درست و کاملی از سیر ترقی و تطور مغرب زمین و فرایند استحاله و انتقال آن به دنیای جدید و ابتدای جهان و جهان بینی مدرن، و اسرار تفوق و سلطه غرب بر جهان کنونی نایل شده و عناصر، مراحل و منازل تاریخی مزبور و بازتاب آنها در سرشت، سرنوشت و جهتگیری های دنیای معاصر را، برای جامعه هدف خود (متعلمان و دانش آموزان) بازخوانی، تحلیل و تفهیم نمایند.

نام درس: تاریخ اروپا در قرون جدید	مشخصات درس
<p>اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:</p> <p>الف- با عناصر شکل دهنده و ابعاد مختلف قرون جدید آشنا شده و سهم و وزن هریک را در پی ریزی شالوده های این مقطع پرچالش و تکوین سرشت تمدن و انسان عصر جدید و سیر تاریخی آنها، شناسایی و تحلیل نموده و با اوضاع ایران و خاورمیانه در بازه زمانی مشابه، مقایسه کند و بگوید چرا ایران و جهان اسلام سرگذشت مشابهی را تجربه نکرد.</p> <p>ب- ضمن درک فرایند زوال سلطه کلیسا و فئودالیسم، روند تقویت و تثبیت شهرنشینی و اعتلای طبقه متوسط، تجارت و بورژوازی، تقویت حکومت های متمرکز، ظهور دولت- ملت ها، بروز انقلابات سیاسی- اجتماعی، تولد نظامهای پارلمانی، و... را دریافته و قادر به تحلیل و ارزیابی علل و نتایج آنها و همچنین وجوه تشابه و تمایز ماهیت و روند تحولات سیاسی/ اجتماعی بین غرب و شرق و تأثیرات آنها بر خاورمیانه و ایران، باشد.</p> <p>پ- با درک ابعاد فکری، فلسفی، علمی، فنی، هنری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی تحولات قرون جدید، روند و بستر پیدایش و گسترش انقلاب صنعتی، تولد علوم، فنون و دانش های جدید، تجلی عصر خرد و روشنگری، تبلور اندیشه ها و مکاتب جدید و ...، و نقش و سهم آنها در قوام و دوام قرون جدید و تکوین هویت و ماهیت دنیای جدید و ترسیم هندسه معرفتی انسان معاصر، را تشریح کند و ضمن دسته بندی رهاوردهای مثبت و منفی تحولات فوق، تجارب ناشی از ترقی و توسعه کشورهای پیشرفته را جمع بندی و</p>	<p>نوع درس: نظری</p> <p>تعداد واحد: ۲</p> <p>زمان درس: ۳۲ ساعت</p> <p>پیشنیاز:</p>
	<p>شایستگی اساسی:</p> <p>Ck</p>

<p>آموزه های آن را برای کشورهای در حال توسعه تبیین نماید و علل جدا و عقب افتادن ایران و جهان اسلام از کاروان علم و دانش و تکنولوژی جدید را بازکاوی و آسیب شناسی کند.</p>			
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
<p>فرآیند و مولفه های تکوین و استقرار قرون جدید</p>	<p>با مطالعه زمینه ها و نتایج سفرها و اکتشافات جغرافیایی، نقش آنها را در گسترش دانش و تحول بینش اروپاییان نسبت به جهان مسکون بررسی نماید</p>	<p>ضمن بررسی نقش اکتشافات جغرافیایی در دگردیسی بینش و نگرش اروپاییان، ارتباط و پیامدهای را با تحول و گسترش فنون کشتی سازی و دریانوردی و کشف سرزمین های ماوراءبحار توضیح دهد</p>	<p>علاوه بر ترصید بازخورد و پژواک اکتشافات جغرافیایی در جهان بینی اروپاییان، پیشرفت فنون و کشف سرزمینهای جدید، پیامدهای آنها در گسترش تجارت و ثروت و ترقی اروپاییان، فروپاشی جامعه و اقتصاد بسته قرون وسطی، رشد شهرنشینی و بورژوازی، و تجهیز و تشدید جنبشهای فکری، هنری، علمی و فنی تبیین و ارزیابی کرده و علت فروماندن ایران و جهان اسلام از فرآیند فوق را تحلیل کند</p>
<p>انقلاب صنعتی و تحولات سیاسی- اجتماعی: علل و پیامدها</p>	<p>با بررسی زمینه های اقتصادی انقلابات مزبور، ابعاد و مصادیق آن را فهرست نموده و اهمیت و نتایج مثبت آن را نام ببرد</p>	<p>ضمن احصاء علل اقتصادی، زمینه های اجتماعی، سیاسی و حقوقی (از جمله اندیشه اصالت فرد و تضمین حقوق و مالکیت افراد) را بررسی و پیامدها و تأثیرات متقابل آنها را تبیین نماید</p>	<p>علاوه بر کنکاش در علل، مظاهر و ابعاد متکثر انقلابات یاد شده و ارتباطات و تأثیرات متقابل آنها، پیامدها و دستاوردهای مثبت (پیشرفت، رفاه، آسایش، امنیت، آزادی، و...) و منفی (استعمار، استثمار، تخریب محیط زیست، مصرف گرایی، تضاد طبقاتی، بحرانهای روحی و اخلاقی، و...) را</p>

مقایسه نموده و آموزه های ناشی از آن را جمع بندی و تحلیل کند				
علاوه بر گردآوری مشخصات و دستاوردهای اصحاب اندیشه و علم و مذاقه در زمینه ها و انگیزه های عصری و نسلی، دامنه ارتباطات سیستماتیک و تأثیرات متقابل آنها و بازتاب آنها در تحولات و انقلابات بعدی و استمرار در جریانات و مکاتب معاصر و زندگی روزمره ما را، تبارشناسی و آسیب شناسی نماید	ضمن احصاء مشخصات فلاسفه و دانشمندان این دوره و ابداعات و اختراعات ایشان، ارتباط آنها را با زندگی، زمانه، نیازها و مقتضیات عصری و نسلی تبیین و تشریح کند	با مراجعه به آثار منتشره، نام و نشان متفکران، مکاتب، علوم و فنون جدید و آراء و اختراعات آنها را بدون هیچ تفسیر و تحلیلی ارائه نماید	اندیشه ها، مکاتب، علوم، فنون و دانش های نوین	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	مؤلفه ها و ویژگیهای قرون جدید: اکتشافات جغرافیایی، اومانیزم، رنسانس، پروتستانیتزم، اندیشه ها و علوم جدید، انقلاب صنعتی، و..
۳	جنبش نوزایی و اومانیزم: زمینه ها، روند، ابعاد
۴	اصلاحات دینی: رفرم و ضد رفرم و جنگهای مذهبی
۵	اکتشافات جغرافیایی اروپاییان در شرق و غرب
۶	پیامدهای اکتشافات جغرافیایی
۷	آغاز عصر استعمار و مستعمرات
۸	تحولات اجتماعی و اقتصادی: از انقلاب تجاری تا انقلاب صنعتی
۹	تحولات سیاسی اروپا (اسپانیا، فرانسه، انگلستان،...) و پیدایش دولت- ملتها
۱۰	استقرار نظامهای پارلمانی
۱۱	تحولات علمی، فرهنگی، اجتماعی و...
۱۲	گسترش علوم، فنون و دانش های نوین

تحول اندیشه سیاسی: از ماکیاول تا لاک	۱۳
آمریکا: از کشف تا استقلال	۱۴
اوضاع ایران و جهان اسلام مقارن با قرون جدید	۱۵
عصر خرد و روشنگری: پیش درآمد انقلاب فرانسه	۱۶

تکالیف یادگیری:

الف- ضمن درک مؤلفه ها و ابعاد مختلف قرون جدید، علل، دستاوردها و نقش اکتشافات جغرافیایی و انقلاب صنعتی در ترقی و توسعه اروپاییان و آغاز عصر استعمار، و رهاورد آن برای قاره های مختلف، را تبیین و تشریح نموده و پیوند آنها را با مسائل و مشکلات کشورهای توسعه نیافته و به ویژه ایران، پیگیری و در کلاس تجزیه و تحلیل نماید.

ب- با بررسی مکانیسم زوال سلطه کلیسا و فئودالیسم و تضعیف و فروپاشی ارکان مقوم قرون وسطی، روند تقویت و تثبیت شهرنشینی و اعتلای طبقه متوسط، تجارت و بورژوازی و ظهور دولت-ملت ها و بروز انقلابات سیاسی-اجتماعی و تولد نظامهای پارلمانی و ...، را دریافته و قادر به تحلیل و ارزیابی علل، فرآیند و برآیند آنها، و نیز علل جدا افتادن ایران و جهان اسلام از کاروان علم و دانش و تکنولوژی جدید شده و یافته های خود را در کلاس ارائه نماید.

پ- با مطالعه ابعاد متکثر و متنوع انقلابات فلسفی، علمی، فنی، هنری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی عصر جدید، و تجلی عصر خرد و روشنگری و تبلور اندیشه ها، دانش ها، نگرش ها، و مکاتب جدید، تأثیر و تأثر و ارتباطات متقابل و سیستماتیک آنها، و نقش و سهم هر یک در پی ریزی منظومه و ساختار معرفتی، سیاسی و اجتماعی جوامع و انسان معاصر، و علل عدم انعکاس همزمان تحولات فوق در ایران و جهان اسلام، را در قالب یک نمودار تطبیقی، در کلاس عرضه نماید.

تکالیف عملکردی:

الف- با مراجعه به اسناد و منابع تاریخی، نقش اکتشافات جغرافیایی بر مهاجرت اروپاییان به قاره امریکا و ارتباط آن با آغاز استعمارگری، و تأثیرات و پیامدهای این پدیده بر تمدن و سرنوشت نژاد سرخ پوستان (آزتک ها و اینکاها) و سیاهپوستان را، در قالب یک کنفرانس و پژوهش مستند، بررسی و مقایسه نماید.

ب- با کندوکاو در نهضت پروتستانتیسم و مطالعه نظریات جامعه شناسانی چون ماکس وبر، نقش این جنبش دینی را بر پیدایش و گسترش مکتب سرمایه داری در مغرب زمین بررسی و در قالب یک تحقیق و گزارش تحلیلی/تطبیقی مورد ارزیابی قرار داده و در کلاس ارائه کند.

پ- با مطالعه آثار و نظریات فلاسفه و دانشمندان عصر جدید، روند رشد عقل گرایی و تجربه گرایی در غرب و پیدایش مکتب پوزیتیویسم و تأثیرات آن بر تکامل علوم اجتماعی، به ویژه علم تاریخ، را تبارشناسی و ارزیابی نقادانه کرده و در قالب یک سخنرانی و جستار مستدل در کلاس عرضه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۳-۱ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
  - ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
  - طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
  - استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
  - استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
  - بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
  - شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد
- ۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:
- ۱۸- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- ۱۹- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- عباسقلی غفاری فرد، تاریخ اروپا از رنسانس تا پایان جنگ جهانی دوم، تهران، جامی، ۱۳۸۳.
- هنری و. لیتل فیلد، تاریخ اروپا از سال ۱۸۱۵ به بعد، ترجمه فریده قرجه داغی، تهران، علمی و فرهنگی، ۲۰- هنری استیون لوکاس، تاریخ تمدن: از کهن ترین روزگار تا سده ما، تهران: کیهان، ۱۳۹۰، ۲ جلد.
- ۲۱- راس ئی. دان (و دیگران)، تاریخ تمدن و فرهنگ جهان، پیوندهای فراسوی زمان و مکان، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: طرح نو، ۱۳۸۲، ۴ جلد.

منابع فرعی:

- جیمز آ. توریک، انقلاب صنعتی، ترجمه مهدی حقیقت خواه، تهران، ققنوس، ۱۳۸۰.
- رالف لیتون، سیر تمدن، ترجمه پرویز مرزبان، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۳۷.
- ۱۳۶۶.

- عبدالرسول خیراندیش، تاریخ جهان، تهران، وزارت آ.پ، ۱۳۷۹
- فرانکو کاردینی، تاریخ روابط اسلام و اروپا، ترجمه بهاءالدین بازرگانی گیلانی، تهران، نشر علم، ۱۳۹۳.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) ۳ نمره
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن ۳ نمره

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ اروپا از انقلاب فرانسه تا جنگ جهانی اول»

۱. معرفی درس و منطق آن

انقلاب کبیر فرانسه (۱۷۸۹م)، بدون تردید، یکی از بزرگترین و مهمترین انقلابهای فکری، سیاسی و اجتماعی اروپا و بلکه جهان بشمار می آید که با درنوردیدن مرزهای کشور فرانسه، چنان اثر ژرف و ماندگاری بر حیات سیاسی، اجتماعی و فلسفی این دوران و سرشت و خط سیر بعدی جوامع اروپایی و غربی نهاد که برخی آن را نقطه پایان قرون جدید و سرآغاز قرون معاصر و معمار ماهیت و هویت انسان مدرن تلقی و قلمداد کرده اند. همچنین این دوران مصادف است با حوادث و جریانهای نیرومند و پردامنه ای همچون گسترش انقلاب صنعتی و اثرات عمیق آن بر کلیه ابعاد حیات بشری، اختراعات، اکتشافات و اندیشه های نو، ظهور دولتهای ملی و مقتدر، توسعه ایالات متحده امریکا، گسترش پدیده استعمار و جنبش های استقلال جویانه، تسری رقابت های استعماری به مستعمرات و تبدیل حوزه بالکان به کانون بحران های بین المللی و در نهایت تکوین زمینه ها و مقدمات جنگ جهانی اول، و...، که هریک بنوبه خود سهمی عظیم در تعیین مسیر و سرنوشت بعدی جوامع نه تنها اروپایی، بلکه کل بشریت، داشتند. بدون شک، دانشجو-معلم بدون مطالعه و فهم علل، فرایند و پیامدهای حوادث مزبور، قادر به درک محصول و برآیند تحولات کثیرالابعاد این دوران متلاطم مغرب زمین و نقش عمیق آن در تکوین و قوام سرشت و ماهیت کثیرالاضلاع انسان مدرن و خط سیر جوامع کنونی و تشریح و تفهیم آن به متعلمان عرصه تاریخ و انتقال بینش و روش تبارشناسی و کشف پیوندهای تاریخی بین گذشته و حال، به فراگیران خود نخواهد بود.

نام درس: تاریخ اروپا از انقلاب فرانسه تا جنگ جهانی اول	مشخصات
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:	درس
الف- علل و پیامدهای ملی و فراملی انقلاب فرانسه را درک کرده و سهم و نقش آن را در تقریر سرشت و سرنوشت بعدی جوامع اروپایی و غیراروپایی شناسایی، طبقه بندی و تحلیل نموده و قادر باشد آموزه های تاریخی و وجوه تشابه و تمایز آن با سایر انقلابات جهان، و از جمله تأثیر آن بر روشنفکران و مشروطه خواهان ایرانی را، استخراج، جمع بندی و مدل سازی کند.	نوع درس: نظری
ب- روند گسترش انقلاب صنعتی و ابعاد متعدد و متنوع آن در کلیه ساحت ها را شناخته و اثرات ژرف و ماندگار آن در عرصه های گوناگون حیات انسانی و انقلابات و اکتشافات فکری، فنی و علمی متناظر با آن و ظهور مکاتب فلسفی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جدید را تبیین و تحلیل کرده و ضمن درک زمینه ها و روند پیدایش و گسترش استعمار و جنبش های ضد استعماری، نتایج ظهور و شیوع این پدیده، از جمله در خاورمیانه و مشرق زمین، را برشمرد و با مقایسه اوضاع ایران مقارن با تحولات اروپا در بازه تاریخی مورد نظر، زمان و نحوه انعکاس تحولات فوق در ایران را تشریح، تعلیل، و آسیب شناسی نماید.	تعداد واحد: ۲
پ- علاوه بر آشنایی با روند ظهور دولتهای ملی و مقتدر در آلمان و ایتالیا، تحولات انگلستان در عصر ویکتوریا، توسعه ارضی و سیاسی امریکا و روسیه، توسعه طلبی و رقابت دول بزرگ و تبدیل مستعمرات و به ویژه بالکان به کانون تنش ها و تصادمات بین المللی (بمنزله مقدمات بروز جنگ جهانی اول) را درک نموده و بازخورد و تأثیرات حوادث فوق در سیر و صیورت تاریخی ایران و جهان اسلام را تبارشناسی و تجزیه و تحلیل کرده و مبنای درس آموزی و عبرت اندوزی در شرایط مشابه و مفروض بعدی قرار دهد.	زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز:
	شایستگی
	ی
	اساسی:
	Ck

ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
انقلاب فرانسه: علل و پیامدها	علل و پیامدهای داخلی انقلاب فرانسه را شناسایی کرده و بدون توجه به علل و پیامدهای خارجی و اثرات آن بر خط سیر جامعه اروپایی بیان کند	ضمن توجه به علل و نتایج داخلی، علل و نتایج خارجی و اثر لرزه‌ها و پس لرزه‌های آن بر خط سیر کل جامعه اروپایی را بررسی و ارائه کند	علاوه بر کندوکاو علل و پیامدهای این انقلاب در کشور فرانسه و سایر ممالک اروپایی، اثرات امواج آن بر کل جامعه جهانی (آسیا، آمریکا، و...) و بویژه بر مشروطه خواهان و انقلابیون ایرانی، احصا نموده و وجه تشابه و تمایز آن را با سایر انقلابهای بزرگ جهان مقایسه کرده و آموزه‌های مشترک آنها را استخراج و جمع بندی نماید
مکاتیب سیاسی/اجتماعی/اقتصادی جدید	نام، مشخصات، محتویات، اهداف، و بانیان مکاتیب جدید را فهرست وار معرفی کند	ضمن فهرست کردن مشخصات صوری و کلی، زمینه‌های فکری/اجتماعی/سیاسی/اقتصادی مکاتیب جدید و نسبت آنها با مسائل، پرسشها و مقتضیات عصری و محیطی را، تبیین و تشریح نماید	علاوه بر بررسی زمینه‌های فکری/اجتماعی/سیاسی/اقتصادی مکاتیب جدید و نسبت آنها با مسائل، پرسشها و مقتضیات عصری و محیطی، و ارتباطات و تأثیرات متقابل، میزان اعتبار علمی و منطقی هریک را به معرض نقد و داوری نهد و ارتباط آنها با مکاتیب و مسائل جاری انسان معاصر تبارشناسی کند

رقابتهای استعماری و جنگ جهانی اول	با ذکر تاریخچه، روند و مصادیق رقابتهای استعماری، اولین کشورهای استعمارگر را معرفی کند	ضمن تنظیم مشخصات کشورهای استعمارگر و مستعمرات و مصادیق رقابتهای استعماری، علل، اهداف و زمینه های پیدایش و گسترش پدیده استعمارگری و نقش آن در ایجاد تنش های منطقه ای و جنگ های بین المللی را بررسی و بیان کند	علاوه بر ردیابی استعمارگران و مستعمرات، زمینه ها و پیامدهای نفوذ استعمارگران و جنبه ها و جلوه های گوناگون آن (کهنه و نو)، و واکنشهای مستعمرات را طبقه بندی و تحلیل کرده و بازتاب رویه و میراث استعماری را در شرایط و سیاست های دنیای معاصر پیگیری و تجارب ناشی از آن را جمع بندی نماید
-----------------------------------	---	--	--

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	مقدمات و زمینه های فکری و اجتماعی انقلاب فرانسه
۳	انقلاب کبیر فرانسه و ظهور ناپلئون
۴	سقوط ناپلئون، تشکیل کنگره وین و پیامدهای آن
۵	استعمار و جنبشهای ضداستعماری و استقلال جویانه
۶	استمرار و گسترش انقلاب صنعتی: ابعاد و پیامدها
۷	پیدایش مکاتب سیاسی-اقتصادی جدید (ناسیونالیسم، سوسیالیسم، مارکسیسم، لیبرالیسم، آنارشیزم، و ...)
۸	وحدت ایتالیا و آلمان و تشکیل دولت های ملی
۹	انگلستان در عصر ویکتوریا
۱۰	توسعه ارضی، سیاسی و اقتصادی ایالات متحده
۱۱	استعمار غرب در آفریقا
۱۲	استعمار غرب در شبه قاره و شرق آسیا
۱۳	توسعه قدرت و قلمرو روسیه در قرن هجدهم و نوزدهم
۱۴	اوضاع ایران و جهان اسلام در قرون معاصر
۱۵	بالکان کانون بحران های بین المللی

تکالیف یادگیری:

الف- زمینه ها، و پیامدهای انقلاب فرانسه را درک کرده و ضمن مقایسه وجوه تشابه و تمایز آن با سایر انقلابات بزرگ جهان، و سهم و نقش آن را در رقم زدن سیر و سرشت بعدی نه همان کشور فرانسه، بلکه کلیه جوامع بشری، شناسایی کرده، و در قالب نمودار طبقه بندی و گزارش کند.

ب- روند گسترش انقلاب صنعتی و ابعاد متعدد و متنوع آن در کلیه شئون انسانی را شناخته و اثرات ژرف و ماندگار آن در عرصه های گوناگون حیات اجتماعی و انقلابات و اکتشافات فکری، فنی و علمی متناظر با آن و ظهور مکاتب فلسفی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جدید را تبیین و تحلیل کرده و ضمن بررسی زمینه ها و روند پیدایش و گسترش استعمار و جنبش های ضد استعماری، نتایج ظهور و شیوع تحولات مزبور در قاره های مختلف را برشمرده و دستاوردهای مثبت و منفی آنها را جمع بندی و آسیب شناسی نماید.

پ- علاوه بر آشنایی با روند ظهور دولتهای متمرکز و مقتدر در آلمان و ایتالیا، تحولات انگلستان در عصر ویکتوریا، توسعه ارضی و سیاسی امریکا و روسیه، توسعه طلبی و رقابت دول بزرگ و تبدیل مستعمرات و به ویژه بالکان به کانون بحران های بین المللی را، بمنزله مقدمات بروز جنگ جهانی اول،،،،، پیامد رخدادهای فوق بر جوامع بشری و جامعه جهانی (به ویژه خاور میانه و ایران) را به طور مستند تحلیل و ارائه کند.

تکالیف عملکردی:

الف- با مراجعه به نظریات محققانی چون آلکسی دوتوکویل (انقلاب فرانسه و رژیم پیش از آن)، کرین بریتون (کالبد شناسی چهار انقلاب)، و...، وجوه تشابه و تمایز انقلاب فرانسه با انقلاباتی چون: انقلاب انگلستان، امریکا، روسیه و ایران را بررسی و تحلیل کرده و در قالب یک نمودار تطبیقی و پژوهش کاربردی در کلاس ارائه نماید.

ب- با مطالعه زمینه های پیدایش و روند گسترش ایدئولوژی مارکسیسم در اروپا و نحوه ورود آن به ایران، درجه انطباق اصول و اهداف این مکتب با واقعیات اجتماعی/اقتصادی ایران را در قالب یک سخنرانی و پژوهش مستدل، تحلیل و ارزیابی کند.

پ- با رجوع به اسناد و منابع موجود، بازتاب رقابتهای استعماری دول بزرگ جهان (بویژه انگلستان، روسیه و فرانسه) در آسیا، و ارتباط آن با معاهدات فین کنشتاین، مفصل، ترکمانچای، و قراردادهای ۱۹۰۷ و ۱۹۱۵ میلادی در کشور ایران را، تجزیه و تحلیل کرده و در قالب یک کنفرانس و جستار مستند عرضه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)

- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره‌گیری از اینترنت، سایت‌های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش‌های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه‌های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت‌های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- ۲۲- بازدید کتابخانه‌ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- ۲۳- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل‌های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت‌های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل‌ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه‌های کلیشه‌ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- هنری و. لیتل فیلد، تاریخ اروپا از سال ۱۸۱۵ به بعد، ترجمه فریده قرجه‌داغی، تهران، علمی و فرهنگی،
- جیمز آ. توریک، انقلاب صنعتی، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، تهران، ققنوس، ۱۳۸۰.
- هنری استیون لوکاس، تاریخ تمدن: از کهن‌ترین روزگار تا سده ما، تهران: کیهان، ۱۳۹۰، ۲جلد.

منابع فرعی:

- عبدالرسول خیراندیش، تاریخ جهان، تهران، وزارت آ.پ، ۱۳۷۹
- عباسقلی غفاری فرد، تاریخ اروپا از رنسانس تا پایان جنگ جهانی دوم، تهران، جامی، ۱۳۸۳.
- راس ئی. دان (و دیگران)، تاریخ تمدن و فرهنگ جهان، پیوندهای فراسوی زمان و مکان، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: طرح نو، ۱۳۸۲، ۴جلد.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**

- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ اروپا از جنگ جهانی اول تاکنون»

۱. معرفی درس و منطق آن

مقطع زمانی جنگ جهانی اول (۱۹۱۴-۲۰۱۵) تاکنون نقطه عطف و سرنوشت ساز در تاریخ جهان محسوب می‌شود. در این دوره جریان‌های فکری، سیاسی مهمی شکل گرفت. وضعیت کنونی جهان تا حد زیادی متأثر از رویدادهای مقطع مزبور است. دو جنگ بزرگ در این دوره اتفاق افتاد و اتحاد جماهیر شوروی فرو پاشید. با توجه به اهمیت این درس برای آگاهی از اوضاع جهان به ویژه اروپا در دوره معاصر گذراندن این درس لازم و ضروری است. از طرفی، تحولات مهم جهانی نظیر دو جنگ جهانی، تأثیرات زیادی در تحولات ایران داشته است، آگاهی از این دوره از تاریخ جهان به فهم بهتر تاریخ ایران در سده بیستم کمک زیادی می‌کند.

نام درس: تاریخ اروپا از جنگ جهانی اول تاکنون				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> - علل و چگونگی وقوع دو جنگ جهانی و پیامدهای آنها را تبیین و تشریح نماید. - چگونگی وقوع انقلاب روسیه را توضیح دهد. - ریشه‌های تاریخی مساله فلسطین را بیان کند. - علل و پیامدهای جنگ سرد را توضیح دهد. - اوضاع عمومی جهان را در اواخر قرن بیستم تشریح نماید. 				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد:
				شایستگی اساسی: Ck
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
علل و چگونگی	علل وقوع جنگ جهانی دوم را توضیح دهد	بهانه وقوع جنگ جهانی دوم و علل واقعی آن را بیان نماید	نتایج سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جنگ جهانی دوم را به تفکیک بیان کند و به تحلیل آن بپردازد	
انقلاب روسیه	اوضاع عمومی روسیه قرن نوزدهم را تشریح کند	شخصیت لنین و استالین را مورد تحلیل و مقایسه قرار دهد	پیامدهای انقلاب روسیه را در ارتباط با تاریخ اروپا و آسیا مورد بررسی قرار دهد.	
فلسطین	نقش اعلامیه بالفور را در تحکیم موقعیت صهیونیسم توضیح دهد	نقش عملکرد نازی‌ها را در تشکیل دولت صهیونیستی مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	مقاله‌ای تحقیقی درباره تاریخچه صهیونیسم تهیه کند	

در مقاله‌ای پیامدهای جنگ سرد را از لحاظ سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مورد بررسی و تحلیل قرار دهد	نقش کوبا را در جنگ سرد مورد بررسی و تحلیل قرار دهد	جنگ سرد را توصیف و تبیین کند	جنگ سرد	
--	--	------------------------------	---------	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	اوضاع عمومی اروپا در آستانه جنگ جهانی اول
۳	جنگ جهانی اول: علل، چگونگی و نتایج
۴	انقلاب اکتبر روسیه: علل و نتایج
۵	صلح ورسای و پیامدهای آن
۶	سقوط امپراتوری‌ها و مرزبندی‌های جدید
۷	نقش قدرت‌های بزرگ اروپایی در پیدایش اسرائیل
۸	بحران‌های سیاسی - نظامی و اقتصادی بین دو جنگ جهانی
۹	آلمان در فاصله دو جنگ جهانی
۱۰	جنگ جهانی دوم: علل، چگونگی و نتایج
۱۱	جنگ سرد: زمینه‌ها و پیامدها
۱۲	گورباچف و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی
۱۳	ایالت متحده آمریکا و اروپا بعد از جنگ سرد
۱۴	وحدت اروپا و نتایج آن
۱۵	زنان در قرن بیستم
۱۶	جهانی شدن از نظریه تا عمل

تکالیف یادگیری:

- فراگیر فهرستی از کشورهایی که بعد از جنگ جهانی اول استقلال یافتند را تهیه و در کلاس ارائه کند.
- فراگیر علل آغاز دو جنگ جهانی را با هم مقایسه کند.
- فراگیر وضعیت ایتالیا را در دو جنگ جهانی با هم مقایسه کند.
- فراگیران درباره جهانی شدن بحث و گفتگو کنند.

تکالیف عملکردی:

- دانشجویان درباره یکی از سرفصل های درس با استفاده از منابع مختلف مقاله ای تهیه کنند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)

- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تالیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- عبدالرسول خیراندیش، تاریخ جهان، تهران، وزارت آ.پ، ۱۳۷۹.
- بریتابجورنلوند، جنگ سرد، ترجمه مهدی حقیقت خواه، تهران، ققنوس، ۱۳۸۵.
- هنری استیون لوکاس، تاریخ تمدن: از کهن ترین روزگار تا سده ما، تهران: کیهان، ۱۳۹۰، ۲ جلد.

منابع فرعی:

- عباسقلی غفاری فرد، تاریخ اروپا از رنسانس تا پایان جنگ جهانی دوم، تهران، جامی، ۱۳۸۳.
- راس ئی. دان (و دیگران)، تاریخ تمدن و فرهنگ جهان، پیوندهای فراسوی زمان و مکان، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: طرح نو، ۱۳۸۲، ۴ جلد.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تاریخ تمدن‌های باستانی جهان (بین‌النهرین، مصر، هند و چین)»

۱. معرفی درس و منطق آن

بین‌النهرین، مصر، هند و چین مناطقی هستند که کهن‌ترین تمدن‌های بشر در آنها شکل گرفته است. چند تن از پیامبران الهی در بین‌النهرین و مصر ظهور یافته‌اند. نخستین دانش‌ها در میان مردمان این مناطق بوجود آمده و دستاوردهای آنها به نسل‌ها و تمدن‌های بعد رسیده‌اند. همچنین آداب و رسوم و فرهنگ‌هایی که حاصل اندیشه و تعامل انسان و طبیعت بوده‌اند و بخش‌هایی از آن هنوز در زندگی مردم جاری و ساری‌اند. همجواری ایران زمین با تمدن‌ها باستان موجب داد و ستد فرهنگی و تمدنی میان ایران و این تمدن‌ها شده و تأثیرات آن باقی مانده است.

نام درس: تاریخ تمدن‌های باستانی جهان (بین‌النهرین، مصر، هند و چین)				مشخصات
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> - بستر جغرافیایی و ریشه‌های تمدن بین‌النهرین را توضیح دهد. - بستر جغرافیایی و ریشه‌های تمدن مصر را توضیح دهد. - بستر جغرافیایی و ریشه‌های تمدن هند را توضیح دهد. - بستر جغرافیایی و ریشه‌های تمدن چین را توضیح دهد. - ویژگی‌های تمدن‌های مذکور را تشریح و تحلیل نماید. - میراث مادی و معنوی تمدن‌های مذکور را بیان کند. 				درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ساعت پیشنیاز:
				شایستگی اساسی: Cl
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
ریشه‌ها و ویژگی‌ها	نقش دجله و فرات را در پیدایش تمدن‌های بین‌النهرین را توضیح دهد	ماجرای توفان نوح را با استفاده از دستاوردهای باستان‌شناختی تجزیه و تحلیل نماید	اندیشه‌های دینی تمدن‌های بین‌النهرین را مورد و تجزیه و تحلیل قرار دهد	
مصر	دوره بندی تاریخ سیاسی مصر باستان را بیان نماید	گزارشی تحلیلی درباره یکی از فراعنه مشهور مصر باستان ارائه کند	نگرش دینی توت عنخ آمون را در مقایسه با فراعنه قبل و بعد از او مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	
هند	طبقات اجتماعی هند باستان را برشمرد	دستاوردهای باستان‌شناسان را درباره تمدن هاراپا و موهنجودارو تشریح و تحلیل نماید	تفاوت‌های آیین بودا را در مقایسه با آیین‌های عصر او مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد	

چین	اوضاعی سیاسی چین قبل از شی هوانگ تی را توضیح دهد	نظرات پژوهشگران را درباره علل ایجاد دیوار چین جمع‌آوری و درست‌ترین آن را با استدلال بیان کند	ویژگی‌های تمدن چین باستان را با استفاده و ارائه شواهد مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد
میراث	علل بنای اهرام را در مصر باستان توضیح دهد	علل مهاجرت آریایی‌ها به هند را تشریح کند.	اندیشه‌های دینی در چهار تمدن مذکور را مورد مقایسه و تجزیه و تحلیل قرار دهد ویژگی، محتوا و ارزش تاریخی الواح بابل و سومر را توضیح دهد و نمونه‌هایی از هریک ارائه نماید

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	معرفی درس و منابع و مآخذ آن
۲	مشرق زمین: گاهواره تمدن
۳	بستر جغرافیایی تمدن‌های بین‌النهرین
۴	تمدن سومر و آکد
۵	آشور
۶	کلده
۷	بستر جغرافیایی و ریشه‌های تمدن مصر
۸	دوره‌های تاریخی مصر
۹	میراث مادی و معنوی مصر (نجوم، ریاضیات، گاهشماری، معماری، پزشکی، باورهای دینی و ...)
۱۰	بستر جغرافیایی و ریشه‌های تمدن هند
۱۱	تمدن هارپا و موهنجودارو
۱۲	آیین‌های هند باستان (وداها، بودیسم، هندوئیسم و ...)
۱۳	عصر طلایی هند: امپراتوری موری و گوپتا
۱۴	بستر جغرافیایی و حکومت‌های چین باستان
۱۵	آیین‌ها و ادیان چین باستان (تائوئیسم، کنفوسیونیسم و ...)

تکالیف یادگیری:

- تشریح اصطلاح گهواره تمدن
- تشریح نظریه گوردون چایلد درباره شکل گیری تمدنهای باستانی با استفاده از کتاب: انسان خود را می سازد.
- سخنرانی درباره یکی از موضوعات درس

تکالیف عملکردی:

- تهیه فهرستی از ۱۰ مورد از مهمترین رویدادهای عصر باستان و علت انتخاب هر یک.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۱-۳ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- طرح و نگارش محورهای اصلی درس بر روی تابلو
- ارائه منطقی و منسجم مفاهیم و موضوعات درسی
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- استفاده مستقیم از منابع دست اول به هنگام تدریس (متون تاریخی، متون ادبی، مجله و روزنامه، اسناد آرشیوی و سکه ها)
- استفاده از نقشه، فیلم، اسلاید و عکس در محیط کلاسی
- بهره گیری از اینترنت، سایت های علمی-پژوهشی، ایجاد وبلاگ و علوم کامپیوتر در پژوهش های تاریخی
- شرکت در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۲-۳ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- بازدید از موزه ها، بناهای تاریخی
- بازدید کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهشی و تحقیق
- سفرهای علمی-پژوهشی به نقاط مختلف ایران و در صورت امکان به قلمرو ایران فرهنگی

۴. منابع آموزشی

با توجه به اینکه منبع آموزشی که دربردارنده تمامی سرفصل های ارائه شده باشد وجود ندارد، لذا شایسته است فرد یا افرادی پس از احراز صلاحیت های علمی-پژوهشی و آموزشی مبادرت به تألیف متن آموزشی متناسب با سرفصل ها، اهداف و محورهای تعریف شده نمایند.

بدیهی است برای جلوگیری از تحمیل دیدگاه های کلیشه ای به استاد و دانشجو و باز گذاشتن دست استاد در گزینش و تجویز متن مطلوب و مفتوح نگهداشتن باب رقابت، بایسته است چندین متن از سوی استادان و متخصصان از منظرهای گوناگون نظری و پژوهشی تدوین و در اختیار جامعه هدف قرار گیرد.

منبع اصلی:

- عبدالرسول خیراندیش، تاریخ جهان، تهران، وزارت آپ، ۱۳۷۹.
- رالف لیتتون، سیر تمدن، ترجمه پرویز مرزبان، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۳۷.
- راس ئی. دان (و دیگران)، تاریخ تمدن و فرهنگ جهان، پیوندهای فراسوی زمان و مکان، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: طرح نو، ۱۳۸۲، ۴جلد.
- هنری استیون لوکاس، تاریخ تمدن: از کهن ترین روزگار تا سده ما، تهران: کیهان، ۱۳۹۰، ۲جلد.

منابع فرعی:

- دوبلويس لوکاس و وان دراسپک روبرتوس، دیباچه‌ای بر جهان باستان، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران، ققنوس، ۱۳۷۹.
- لوکاس هنری، تاریخ تمدن، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران، کیهان، ۱۳۷۲.
- النور، ج. هال، چین باستان، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، تهران، ققنوس، ۱۳۸۱.
- براندا اسمیت، مصر باستان، ترجمه آریتا یاسایی، تهران، ققنوس، ۱۳۸۰.
- دان ناردو، یونانیان باستان، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، تهران، ققنوس، ۱۳۸۸.
- دان ناردو، هند باستان، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، تهران، ققنوس، ۱۳۹۲.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۵-۱ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۶ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۳ نمره**

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۴ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در دو مرحله میان ترم و پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «فلسفه معلمی آموزش تاریخ»

۱. معرفی درس و منطق آن

آگاهی معلم از چپستی معلمی و چرایی معلمی کردن، زمینه لازم برای احساس تعهد و تلاش برای توسعه توان شخصی را فراهم می‌کند. این آگاهی در فرایند تربیت معلم می‌تواند به دانشجوی معلم کمک کند تا از سویی به ادراک ارتباطات درونی برنامه‌های درسی یک رشته دست یابد و از سوی دیگر فهمی از نواقص آموزش معلمان آینده در فرایندهای جاری تربیت معلم بدست آورد؛ که چنین شناخت‌هایی او را برای فهم عمیق‌تر موضوعات برنامه‌های درسی و ترمیم و تکمیل آموزش‌های رسمی، هدایت‌گر خواهد بود. همچنین، این نوع شناخت می‌تواند زمینه‌ای مناسب برای خودارزیابی جهت ایفای نقش حرفه‌ای در شغل معلمی ایجاد کند و دانشجوی معلم را برای ورود آگاهانه‌تر به عرصه اشتغال مدد رساند. فلسفه معلمی در واقع تشریح شغل و حرفه معلمی به عنوان یک مسئولیت سازمانی و یک تعهد اجتماعی است. در این درس دانشجوی معلم هم بر رسالت‌های حرفه معلمی آگاهی می‌یابد و هم از وضعیت اجتماعی شغل معلمی باخبر می‌شود. چنین سطحی از درک پدیده معلمی، انتخاب آگاهانه‌تر شغل آینده را نیز در پی خواهد داشت.

نام درس: فلسفه معلمی				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجوی معلم قادر خواهد بود:				نوع درس: عملی تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز: ندارد نحوه آموزش: انفرادی (و با حضور معلمان سرآمد دارای تجربه خاص)
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
- شناخت حرفه و شغل معلمی	توانسته است به بیان مجدد آنچه در درس مطرح شده یا در منابع آمده، اقدام کند.	به تبیینی از معلمی کردن در سطح شغل سازمانی دست یافته که دارای توجیهات، شواهد و استدلال است و می‌تواند مقبول قلمداد شود.	برای ورود به معلمی به عنوان حرفه سازمانی و تعهد اجتماعی دلایل و توجیهات ویژه شناسایی و ارائه کرده و ضمن قضاوت در باره توان خود و نیازهای آموزشی معلمی کردن، از تجارب دیگران و منابع دیگر بهره گرفته است.	شایستگی اساسی: <u>PK</u> کد ۱-۲، ۲-۲ & <u>۳-۲</u> <u>PCK</u> کد ۱-۳، ۲-۳، <u>۳-۳ & ۴-۳</u>
ارزیابی خود	توانسته است به شکلی سطحی به قضاوت و	بر اساس موقعیت‌های عمومی عمل معلمان و	توانسته خود را در نقش معلم حرفه‌ای دارای شغل	

و ارزیابی آموزش‌ها برای کسب آمادگی معلمی	انتخاب اقدام کند.	به استناد وضعیت معلم در سازمان آموزش و پرورش و متغیرهای عام زندگی اجتماعی توانسته است تبیینی برای معلمی کردن به عنوان یک شغل فراهم کند.	سازمانی و تعهد اجتماعی متصور شود و بر آن اساس نیازهای حرفه‌ای موقعیت- های واقعی را شناسایی و در باره توان خود برابر ایفای نقش حرفه‌ای قضاوتی مدلل کند که از عمق و پوشش مناسبی برخوردار است.
انجام تکالیف	پاسخ‌هایی ارائه کرده که حاصل جستجوی در منابع در دسترس و بازخوانی محدود تجربه شخصی است.	در پاسخ‌های ارائه شده قواعد کلی پاسخگویی پژوهشی رعایت شده و سطحی عمیق از بازخوانی تجربه خود و دیگری دیده می‌شود.	پاسخ‌های ارائه شده دارای بنیاد پژوهشی دقیقی است و ضمن بکارگیری زبان مناسب ارائه، از سازمندی و حتی محتوای بدیع برخوردار است.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

محتوای مورد استفاده این درس در چارچوب زمان شانزده جلسه‌ای آن به شرح ذیل سازمان یافته است:

نوبت	موضوع اصلی	مباحث فرعی
اول	طرح ضرورت و جایگاه موضوع و ایجاد انگیزه جهت پیگیری درس و ارزشیابی تشخیصی و اعلام برنامه درس	شناسایی انتظارات دانشجویان، سنجش نوع نگرش و سطح دانش مربوط، معرفی برنامه و سرفصل درس، تشریح منطق درس و کاربردهای آن برای معلمان، معرفی تکالیف عملکردی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.
دوم	تشریح معلمی کردن	شرح معلمی کردن در شرایط امروز ایران و گستره مفهومی «معلم» برای معرفی شغل و حرفه. تکلیف ۱: همه دانشجویان معلمان موظفند به بررسی مقایسه‌ای «معلمی کردن» در نهادهای مختلف جامعه اقدام و نتیجه را در جلسه آینده به کلاس ارائه کنند.
سوم	تشریح معلمی کردن به عنوان شغل سازمانی	تشریح و تبیین معلمی کردن و منطق آن بر اساس مقررات سازمانی: وضعیت کنونی وظایف و اختیارات معلم و سوابق تحولی آن.
چهارم	تشریح معلمی کردن به عنوان	تشریح و تبیین معلمی کردن و منطق آن بر اساس واقعیات و ضروریات حیات

	تعهد اجتماعی	اجتماعی: وضعیت کنونی نقش‌های اجتماعی معلم و تحولات آن در ایران. تکلیف ۲: دانشجویان به شناسایی یک فیلم معرف نقش معلم در جامعه اقدام می‌کنند.
پنجم	سابقه معلمی کردن در کشورهای غربی	تشریح نقش‌ها و اقدامات و اخلاق معلمی و جایگاه اجتماعی معلمان. تکلیف ۲: دانشجویان به شناسایی یک فیلم معرف نقش معلم در جامعه اقدام می‌کنند.
ششم	سابقه معلمی کردن در کشورهای شرقی	تشریح نقش‌ها و اقدامات و اخلاق معلمی و جایگاه اجتماعی معلمان. تکلیف ۳: دانشجویان به شناسایی یک فیلم معرف نقش معلم در جامعه اقدام می‌کنند.
هفتم	منطق معلمی در رشته تخصصی	تشریح نقش‌های مدرسه‌ای، اجتماعی، فرهنگی، مشاوره‌ای و ... معلمان در رشته تخصصی و چگونگی ایفای آن نقش‌ها در مدارس ایران: از واقعیت تا آرمان فعالیت خاص: معرفی درس پروژه پایانی دوره و تشریح چگونگی ساماندهی تجربه‌های کسب شده دوره تحصیلی برای تنظیم آن پروژه.
هشتم	معلمان سرآمد: ۱	سوابق شخصی، تحصیلات، مدت خدمت، محل خدمت، شرایط کسب تجربه، روش‌ها و الگوهای عمل، نوآوری، تجربه و دستاوردهای خاص معلمی کردن. تکلیف ۴: دانشجو معلم باید آموزه عمل سه تن از معلمان سرآمد را در ارتباط با معلمی کردن خود تشریح نماید و گزارش مکتوب را به مدرس ارائه کند.
نهم	معلمان سرآمد (گذشته) حوزه تخصصی: ۲	سوابق شخصی، تحصیلات، مدت خدمت، محل خدمت، شرایط کسب تجربه، روش‌ها و الگوهای عمل، نوآوری، تجربه و دستاوردهای خاص معلمی کردن.
دهم	معلمان سرآمد (گذشته) حوزه تخصصی: ۳	سوابق شخصی، تحصیلات، مدت خدمت، محل خدمت، شرایط کسب تجربه، روش‌ها و الگوهای عمل، نوآوری، تجربه و دستاوردهای خاص معلمی کردن.
یازدهم	معلمان سرآمد (گذشته) حوزه تخصصی: ۴	سوابق شخصی، تحصیلات، مدت خدمت، محل خدمت، شرایط کسب تجربه، روش‌ها و الگوهای عمل، نوآوری، تجربه و دستاوردهای خاص معلمی کردن.
دوازدهم	معلمان سرآمد (کنونی) حوزه تخصصی: ۵	سوابق شخصی، تحصیلات، مدت خدمت، محل خدمت، شرایط کسب تجربه، روش‌ها و الگوهای عمل، نوآوری، تجربه و دستاوردهای خاص معلمی کردن.
سیزدهم	معلمان سرآمد (کنونی) حوزه	سوابق شخصی، تحصیلات، مدت خدمت، محل خدمت، شرایط کسب تجربه،

روش‌ها و الگوهای عمل، نوآوری، تجربه و دستاوردهای خاص معلمی کردن.	تخصصی: ۶	
سوابق شخصی، تحصیلات، مدت خدمت، محل خدمت، شرایط کسب تجربه، روش‌ها و الگوهای عمل، نوآوری، تجربه و دستاوردهای خاص معلمی کردن.	معلمان سرآمد (کنونی) حوزه تخصصی: ۷	چهاردهم
سوابق شخصی، تحصیلات، مدت خدمت، محل خدمت، شرایط کسب تجربه، روش‌ها و الگوهای عمل، نوآوری، تجربه و دستاوردهای خاص معلمی کردن.	معلمان سرآمد (کنونی) حوزه تخصصی: ۸	پانزدهم
بررسی عمل معلمی معلمان سرآمد و مقایسه آنان برای تشریح آنچه توفیق آنان را سبب شده و آموزه‌های آن برای معلمان آینده.	بررسی‌های مقایسه‌ای عمل معلمان سرآمد	شانزدهم

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با محوریت آموزشگر و البته با مشارکت همه‌جانبه دانشجومعلمان انجام می‌شود. آموزشگر در بخشی از درس بر بنیاد گفتارهای درسی در نوبت‌های مقرر به معرفی هر یک از موضوعات اقدام می‌کند و بخشی دیگر از درس با شناسایی و دعوت از معلمان سرآمد کنونی، فرصت آشنایی دانشجومعلمان و معلمان سرآمد را فراهم می‌کند و فرصت گفتگوی آنان را ایجاد و آن را مدیریت می‌کند. به تشخیص آموزشگر و با اتخاذ تدابیر هدایتی، واگذاری معرفی معلمان سرآمد گذشته می‌تواند به دانشجومعلمان واگذار شود. دانشجوی این درس موظف است بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در گفتگوهای هر جلسه با آمادگی مشارکت نماید. همچنین، دانشجویان حق دارند به طرح پرسش بپردازند و برای ارائه دیدگاه‌ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی، تا ۱۰ دقیقه در کلاس درس به صورت سازمان یافته ارائه نظر کنند. در عین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. این قبیل پرسش‌ها می‌تواند برای همه یا برخی از دانشجویان جایگزین تکالیف درس گردد؛ مشروط به آنکه تعداد آنها از ۵۰ درصد تکالیف مقرر درس تجاوز نکند.

۴. منابع آموزشی

- در این درس استفاده از منبع مکتوب تا سال ۱۳۹۸ الزامی نیست؛ اما آموزشگر تلاش خواهد کرد منابع مفید را شناسایی و معرفی کند. استفاده از منابع مکتوب منتشر نشده پس از داوری و تایید شورای گروه آموزشی برای مدت مقرر، در همان رشته بلامانع است.
- همه آموزشگران موظفند منابع و مستندات از «معلمان سرآمد» به دانشجومعلمان معرفی نمایند و نشانی سایت‌های مفید برای دریافت اطلاعات را ارائه کنند. همچنین، آموزشگر این درس موظف است به جستجوی اجتماعات تخصصی معلمان مخصوصاً در فضای مجازی اقدام کند و موارد مفید را به دانشجویان معرفی و آنان را برای مشارکت، تشویق کند.

آموزشگران این درس از سال ۱۳۹۴ به بعد موظف‌اند تمامی دانشجومعلمان را برای عضویت در «تالار گفتگوی معلمان آینده» در پورتال دانشگاه هدایت کنند و خود نیز در آن مشارکت نمایند.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس فلسفه معلمی در قالب یک آزمون مکتوب پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجارب خود از گفتارهای درس، گفتگوهای کلاسی، مطالعه منابع و مشارکت در مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.

ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث با هم لحاظ می‌شود. آموزشگر در مواردی که مصلحت بداند، اجازه می‌دهد تا دانشجویان بر اساس بازخوردهای او به کار پژوهشی، به اصلاح آن اقدام کنند.

سهم هر یک از موارد ارزشیابی به شرح زیر محاسبه می‌شود:

– پاسخگویی به تکالیف و شرکت فعال در کلاس: ۵۰ درصد امتیاز

– آزمون پایانی: ۵۰ درصد امتیاز

سایر نکات:

- مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:
- آمادگی مدام برای گفتگوهای کلاس.
- مشارکت جدی و موثر در مباحث کلاس.
- رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
- رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
- مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
- ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می‌شود.

سرفصل درس «برنامه‌ریزی درسی آموزش تاریخ»

۱. معرفی درس و منطق آن

برنامه‌ریزی درسی به عنوان یک «فرایند»، یکی از فعالیت‌های اساسی در آموزش و پرورش نوین است. آموزش نظام‌مند و گسترده، نیازمند آن است که با اتخاذ تدابیر قبلی همراه شود. چنین تدابیری می‌تواند فعالیت‌های عاملان فرایند تربیتی را هدایت کند. اتخاذ تدابیر هدایت‌گر فعالیت‌های معلم و متعلم در موقعیت تربیتی، برنامه‌ریزی درسی نامیده می‌شود. برنامه‌ریزی درسی با این معنا، یکی از فعالیت‌های ضروری معلم است. معلم حتی در نظام‌های متمرکز برنامه‌ریزی درسی هم «برنامه‌ریز درسی بهره‌گیر» یا «برنامه‌ریز درسی اجرایی» است. چنین تکلیف و البته چنین اختیاری سبب می‌شود یادگیری استفاده از این پدیده مهم حیات آموزشی برای معلمان ضروری گردد. دانستن زبان برنامه‌ریزی درسی یا آشنائی با دانش آکادمیک برنامه‌ریزی درسی برای معلمان حتی در یک سیستم متمرکز که تصور می‌شود معلم نقش عمده‌ای در تولید ندارد و مصرف‌کننده صرف است، ضرورت دارد؛ زیرا برنامه درسی در «سطوح مختلف» تعریف می‌شود و در بسیاری از این سطوح در نظام‌های آموزشی متمرکز هم معلم (به شکل فردی یا جمعی) نقش دارد. پس معلم به جای آنکه به حلقه سست زنجیره تعلیم و تربیت بدل شود، باید اتفاقاً در نقش مقوم برنامه و تقویت‌کننده آن ظاهر شود. برنامه درسی در دستان معلم می‌تواند به یک پدیده «پوچ» (برنامه درسی پوچ) تبدیل شود. یعنی معلم می‌تواند آنچه در مرحله تولید به درستی تدوین شده است، را از دستور کار خارج کند یا به صورت غیر موثر آموزش دهد. پرهیز از این دام، یکی از لوازم عمل حرفه‌ای معلم است. معلم می‌تواند به ضعیف‌ترین حلقه زنجیره نظام آموزشی بدل شود و چنانکه گفته‌اند «زنجیر، همانقدر قوت دارد که ضعیف‌ترین حلقه آن». به بار نشستن تلاش‌های دیگران نیاز به همت و دقت معلم دارد تا محرومیت ناشی از حذف آنچه باید آموزش داده شود، بر شاگردان تحمیل نشود. معلمان آینده به دلیل چنین شرایطی نیاز دارند با مبانی، اصول و مراحل برنامه‌ریزی درسی آشنا شوند و بتوانند از فنون آن در عمل بهره بگیرند. کسب این مهارت به همراه فهم برنامه درسی، لازمه عمل حرفه‌ای معلم در موقعیت مدرسه است. برای تحقق دستاوردی، ضروری است معلمان با منابع این حوزه علمی، با نمونه‌هایی از برنامه‌های درسی و با برخی از اعمال و فعالیت‌های برنامه‌ریزی درسی آشنا شوند و برای اقدام به آن، تمرین‌هایی داشته باشند. چنین شرایطی می‌تواند به آنان کمک کند تا معلمان آینده در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم‌گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت‌های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته‌های علمی و پژوهشی باشند.

نام درس: برنامه‌ریزی درسی				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: به تشریح مبانی، اصول و مراحل برنامه‌ریزی درسی اقدام کند و با تحلیل برنامه‌های درسی مصوب، به برنامه‌ریزی درسی اجرایی دروس اقدام کند و ضمن تشخیص و تبیین انواع برنامه‌های درسی حادث در مدرسه، قادر خواهد بود برنامه درسی خود برای اداره یک درس را تولید و ارائه کند و به استناد دانش معتبر از برنامه خود دفاع نماید. همچنین، دانشجو معلم ضمن آشنایی با برخی منابع معتبر حوزه برنامه‌ریزی درسی، قادر است به شیوه مناسبی دانش خود را در این موضوع به روز کند.				نوع درس: کارگاهی
				تعداد واحد: ۱
				زمان درس: ۴۸ ساعت
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	

<p>شایستگی اساسی: PK ۲-۲ & ۳-۲ PCK ۲-۳</p>	<p>- فهم برنامه ریزی درسی</p>	<p>توانسته است به بیان تعاریفی از برنامه درسی و برنامه ریزی درسی اقدام کند.</p>	<p>توانسته است به تبیین برنامه درسی بر اساس متغیرهای مختلف متمایزکننده آن اقدام کند و تشریحی به زبان خاص خود ارائه کند.</p>	<p>توانسته است به شناسایی انواع برنامه های درسی در موقعیت های مختلف مدرسه ای اقدام کند و عوامل موثر بر شکل گیری هر یک از انواع برنامه درسی را تشریح و پیامدهای آنها را آشکار نماید.</p>
<p>نقش معلمان در برنامه ریزی درسی</p>	<p>توانسته است به شرح آنچه در منابع درس در ارتباط با موضوع آمده است، اقدام کند.</p>	<p>توانسته است به زوایایی از نقش های معلمان توجه دهد که در منابع درس بر آنها تاکید نشده است و حاصل مطالعه بیشتر است.</p>	<p>توانسته است خود را در نقش معلم متصور شود و بر آن اساس به تبیین نیازهای یادگیری دانشجومعلم برای ایفای نقش حرفه ای اقدام کند.</p>	
<p>انجام تکالیف</p>	<p>پاسخ هایی ارائه شده که حاصل جستجوی در منابع در دسترس و بازخوانی محدود تجربه شخصی است.</p>	<p>در پاسخ های ارائه شده علاوه بر رعایت قواعد کلی پاسخگویی پژوهشی، سطحی عمیق از بازخوانی تجربه دیده می شود و بیان نهایی دارای قابلیت پذیرش است.</p>	<p>پاسخ های ارائه شده دارای بنیاد پژوهشی دقیقی است و ضمن بکارگیری زبان مناسب ارائه، از سازماندهی و حتی محتوای بدیع برخوردار است.</p>	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

محتوای مورد استفاده این درس در چارچوب زمان شانزده جلسه ای آن به شرح ذیل سازمان یافته است:

نوبت	موضوع اصلی	مباحث فرعی
اول	طرح ضرورت و جایگاه موضوع و ایجاد انگیزه جهت پیگیری درس و ارزشیابی تشخیصی و اعلام برنامه درس	انتظارات دانشجویان، سنجش نوع نگرش و سطح دانش مربوط، معرفی برنامه و سرفصل درس، تشریح منطق درس و کاربردهای آن برای معلمان، معرفی تکالیف عملکردی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد. تکلیف ۱: دانشجویان درباره مفهوم، ضرورت، انواع، و عوامل مؤثر بر برنامه ریزی، مطالعه و اعلام نظر مکتوب می کنند.
دوم	تشریح برنامه ریزی درسی	مفهوم شناسی و شرح گستره موضوعی حوزه برنامه ریزی درسی (به عنوان یک علم)، تشریح سطوح و انواع برنامه های درسی و معرفی وضعیت ایران از حیث برنامه ریزی

		درسی (مشمتمل بر نهادهای برنامه‌ریزی درسی، منابع معتبر و اشخاص مهم) و تشریح وضعیت چند کشور از حیث جایگاه برنامه‌ریزی درسی.
سوم	ارائه نمونه‌ها و یادآوری تجربه‌ها	ارائه نمونه‌هایی از برنامه‌های درسی که دانشجویان در مدرسه تجربه کرده یا همتایان-شان تجربه می‌کنند، و بحث در باره آنها بر اساس تجربه دانشجویان. تکلیف ۲: از دانشجو خواسته شود تا یکی از تجربیات مواجهه خود با برنامه درسی مدرسه‌ای را یادآوری و آن را روایت و تحلیل کند و بر اساس آن تحلیل به معرفی انواع برنامه درسی در تجربه خود اقدام نماید.
چهارم	تبیین نقش معلم در تحقق انواع برنامه‌های درسی	تبیین سطوح و انواع برنامه‌های درسی در نظام‌های آموزشی و معرفی عوامل (کارگزاران) برنامه‌ریزی درسی و نقش‌های گوناگون معلمان در ظهور شکل‌های متفاوت برنامه درسی با تشریح وضعیت ایران. تکلیف ۳: چرا معلمان ایران باید در برنامه‌ریزی درسی نقش فعال داشته باشند و چگونه می‌توانند چنین کنند؟
پنجم	مراحل برنامه‌ریزی درسی	تشریح مراحل برنامه‌ریزی درسی به عنوان عمل تولید برنامه درسی آشکار مشتمل بر موقعیت‌شناسی و تعیین منطق تولید برنامه درسی، تعیین اهداف، انتخاب محتوا و فرصت‌های یادگیری، سازمان‌دهی محتوا و فرصت‌های یادگیری، شیوه‌های ارائه محتوا و فرصت‌های یادگیری، زمان برنامه درسی، مکان (فضا و روابط) برنامه درسی و ارزشیابی یادگیری مخاطبان.
ششم	موقعیت‌شناسی و منطق‌یابی برای تولید برنامه درسی	موقعیت‌شناسی مشتمل بر شناخت مخاطب (ابعاد مختلف حیات یادگیرنده)، شناخت جامعه (ابعاد مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ...)، شناخت علم (جنبه‌های محتوایی و روشی مورد تاکید است) و شناخت زیست‌محیطی (زندگی در کره خاکی و الزامات آن) تکلیف ۴: پرسش‌هایی مطرح شود تا دانشجو به مطالعه مقالات یا منابع علمی در زمینه موضوع بیش از آنچه در کتاب (های) منبع درس ارائه شده، اقدام کند و نتیجه را مکتوب عرضه کند.
هفتم	آزمون و شرح نسبت آن با اهداف برنامه درسی	آزمون: از تمام دروس قبلی به طور کتبی یا شفاهی آزمون به عمل می‌آید. همزمان، تشریح اینکه چگونه آزمون (برنامه درسی آزمون شده) با اهداف ارتباط دارد، به طور عملی تبیین می‌شود.
هشتم	تعیین اهداف برنامه درسی	تشریح چگونگی تعیین اهداف در هنگام تولید برنامه درسی (اعم از مراحل، منابع، انواع و اصول)، مشتمل بر: معرفی انواع الگوهای انتخاب اهداف، معرفی انواع هدف‌ها و نقش آنها در فرایند برنامه‌ریزی درسی، شرح اصول انتخاب اهداف و معرفی برخی از اهداف برنامه‌های درسی به تناسب رشته تحصیلی دانشجویان. تکلیف ۵: تحلیل یک نمونه از اهداف و تبدیل آنها به هدف‌های یک درس بر اساس اصول تدوین اهداف و ارائه کتبی آن است.
نهم	انتخاب محتوا و فرصت‌های	تبیین ضرورت، روش‌ها و اصول انتخاب محتوا و فرصت‌های یادگیری؛ تشریح انواع

یادگیری	تجارب و فرصت‌های یادگیری و نقش هر یک در یادگیری شاگردان. تکلیف ۶: شناسایی یک فرصت یادگیری لازم برای یک هدف و بازسازی آن در قالبی دیگر جهت استفاده شاگردان.
دهم	سازمان‌دهی محتوا و فرصت‌های یادگیری تکلیف ۷: تحلیل و ارزیابی سازماندهی یک درس واقعی بر اساس اصول سازماندهی محتوا.
یازدهم	ارائه محتوا و فرصت‌های یادگیری معرفی انواع روش‌های ارائه محتوا در فضای واقعی و فضای مجازی (سپهری) و اصول حاکم بر هر یک و آثار آنها بر مخاطبان برنامه درسی.
دوازدهم	زمان برنامه درسی تبیین زمان به عنوان عنصر برنامه درسی و اهمیت توجه به آن و تشریح انواع زمان در برنامه درسی و اصول تخصیص زمان به برنامه‌های درسی و چگونگی بهره‌گیری از زمان برنامه درسی. تکلیف ۸: نسبت زمان و هدف‌های مورد انتظار درس برنامه‌ریزی درسی (همین درس) را تحلیل کنید.
سیزدهم	مکان برنامه درسی شرح ابعاد مکان (فضای فیزیکی، عوامل فعالیت و روابط بین آنها)، تحلیل چگونگی تاثیر مکان بر برنامه درسی و شاگردان و ضرورت‌های مربوط به فهم نسبت مکان و برنامه درسی.
چهاردهم	ارزشیابی یادگیری شاگردان برنامه درسی آزمون شده و نقش آن در یادگیری و تحقق برنامه درسی آشکار، روش-های آزمون و سنجش پیشرفت تحصیلی، انواع آزمون‌ها و مزایا و معایب آنها در ارتباط با اهداف برنامه درسی.
پانزدهم	اجرای برنامه درسی در نظام‌های آموزشی نظریه‌های اجرا، عوامل موثر بر اجرا، مقاومت، فرهنگ سازمانی، مجریان، اقدامات اساسی برای اجرای برنامه شامل: شناخت وضعیت، آماده سازی عمومی و اختصاصی، تدارک نیروی انسانی، هدایت و نظارت. تکلیف ۹: مقاومت معلم در برابر تغییرات برنامه درسی به چه علت‌هایی و با چه شکل‌هایی ممکن است ظهور یابد؟
شانزدهم	ارزشیابی برنامه‌های آموزشی و درسی مفهوم ارزشیابی برنامه، ضرورت ارزشیابی برنامه، روش‌های ارزشیابی برنامه، مراحل ارزشیابی برنامه در نظام آموزشی، بازنگری در برنامه‌ها.

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با محوریت آموزشگر انجام می‌شود؛ هرچند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت دارند و آنها موظف‌اند بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت نمایند. همچنین دانشجویان حق دارند به طرح پرسش بپردازند و برای ارائه دیدگاه‌ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی، تا ۱۰ دقیقه در کلاس درس به ارائه نظر بپردازند. درعین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به

تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. این قبیل پرسش‌ها می‌تواند برای همه یا برخی از دانشجویان جایگزین تکالیف درس گردد؛ مشروط به آنکه تعداد آنها از ۵۰ درصد تجاوز نکند.

۴. منابع آموزشی

- در این درس استفاده از منبع مکتوب الزامی است. استفاده از منابع مکتوب منتشر نشده پس از داوری و تایید شورای گروه آموزشی برای مدت مقرر در همان رشته بلامانع است.
- منابعی که تا پایان سال ۱۳۹۵ برای استفاده در این درس پیشنهاد می‌شود، عبارتند از:
موسی‌پور، نعمت‌الله. (۱۳۹۳): مبانی برنامه‌ریزی آموزش متوسطه. مشهد: به نشر.
ملکی، حسن. (۱۳۸۷): مقدمات برنامه‌ریزی درسی. تهران: سمت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

- ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس برنامه‌ریزی درسی در قالب یک آزمون مکتوب پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجارب خود از مطالعه منابع و مباحثات کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.
- ارزشیابی ضمن نیمسال: ارزشیابی ضمن نیمسال برای اطمینان از پیشرفت مناسب یادگیری انجام می‌شود و دستاورد آن جهت ارزشیابی نهایی بکارگرفته می‌شود.
- ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث با هم لحاظ می‌شوند. آموزشگر در مواردی که مصلحت بداند، اجازه می‌دهد تا دانشجویان بر اساس بازخوردهای او به کار پژوهشی به اصلاح آن اقدام کنند.
- سهم هر یک از موارد ارزشیابی به شرح زیر محاسبه می‌شود:
- پاسخگویی به تکالیف و شرکت فعال در کلاس: ۲۵ درصد امتیاز
  - آزمون ضمن نیمسال: ۲۵ درصد امتیاز
  - آزمون پایانی: ۵۰ درصد امتیاز

سایر نکات:

- مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:
- آمادگی مدام برای گفتگوهای کلاس.
- مشارکت جدی و موثر در مباحث کلاس.
- رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
- رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
- مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
- ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می‌شود.

سرفصل درس «راهنمای آموزش در آموزش تاریخ»

۱. معرفی درس و منطق آن

آموزش در تمامی نظام‌های آموزش و برنامه درسی، عرصه‌ای است که در اختیار معلم است و شایستگی‌های معلم حرفه‌ای بر کم و کیف آن تاثیر می‌گذارد. فهم و پذیرش این نقش بی‌بدیل معلم در آموزش و اختیارات ناشی از آن سبب می‌شود تا معلمان به سلاح «قابلیت اجتهاد در موقعیت تربیتی» مجهز شوند. آشنایی معلم با راهنمای آموزش در رشته تخصصی، یکی از ابزارهای لازم و ضروری برای دستیابی به شایستگی اجتهاد در موقعیت آموزشی است. مسئولیت معلم برای موثر ساختن آموزش، موضوعی است که در دیدگاه‌های مختلف و متعارض آموزش مطرح است و چنین مسئولیتی را معلمان باید در موقعیت‌های متنوع و متغیر آموزشی به انجام رسانند که از سویی نیازمند عمل بر بنیاد دانش و یافته‌های علمی و از سوی دیگر نیازمند انطباق یافته‌های علمی با موقعیت‌های خاص تربیتی است. به همین علت، دانش در باره راهنمای آموزش و توانایی تبدیل این دانش به عمل در موقعیت‌های آموزشی، ضروری‌ترین «ابزار» معلمان آینده برای هرگونه فعالیت موثر و موفق است. آنچه دانشجومعلمان را برای موثر بودن کمک می‌کند، کسب دانش در باره راهنمای آموزش در رشته تخصصی به همراه قابلیت‌های تبدیل دانش آموزش به روش‌های تدریس متناسب با موقعیت‌های واقعی بر اساس تجربه‌های شخصی و توان هنری است. در این درس، دانشجومعلمان با انواع راهنمای آموزش با تشریح مبانی، اصول، مراحل و شرایط بکارگیری راهنما و نمونه‌های عملی آنها آشنا می‌شوند و توان و تعهد لازم برای فهم و بکارگیری آن دانش را کسب می‌کنند.

نام درس: راهنمای آموزش				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود: فهمی مدلل و دارای شواهد تجربی از راهنمای آموزش در رشته تخصصی خود ارائه کند و چگونگی تدریس بر بنیاد یک راهنما را در یک موقعیت خاص رشته‌ای را طراحی نماید و از ایده‌های خود برای عمل در آن موقعیت دفاع کند. همچنین، دانشجومعلم در پایان این واحد یادگیری برخی از راهنمای آموزش رشته تخصصی خود را می‌شناسد و ضمن شناخت برخی منابع معتبر، قادر و متعهد است با بکارگیری روش‌های جستجوی دانش در این حوزه، دانش خود را روزآمد کند.				نوع درس: کارگاهی تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنیاز: اصول و روش‌های تدریس نحوه آموزش: انفرادی
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	شایستگی اساسی: PK کد ۲-۲ & ۳-۲ PCK کد ۳-۳ & ۴-۳
- شناخت راهنمای آموزش	توانسته است به بیان تعاریفی از راهنما آموزش و معرفی انواع آن اقدام کند و شرحی از هر راهنما به استناد منابع درس و گفتارهای کلاس ارائه نماید.	به تبیین راهنمای آموزش مدرسه‌ای بر اساس متغیرهای مختلف متمایزکننده آن مبتنی بر منابع علمی اقدام می‌کند و تشریحی به زبان خاص خود ارائه می‌نماید.	به توسعه دانش مربوط به راهنمای آموزش با مراجعه به منابع دیگر اقدام می‌کند و بر اساس تاملات خود، طبقه‌بندی دیگری از راهنما در رشته تخصصی خود تنظیم و از آن دفاع می‌کند.	
تولید روش بر بنیاد آموزه‌های راهنما	توانسته است برای عمل در یک موقعیت، یک راهنما را معرفی کند و برای دفاع از آن، شرح آنچه در منابع	بر اساس یک موقعیت خاص به استناد نقش معلم رشته تخصصی و متغیرهای واقعی موقعیت	توانسته است خود را در نقش معلم تخصصی متصور شود و بر آن اساس به تصمیم‌گیری در موقعیت‌های واقعی یا	

آموزش	و مباحث درس در ارتباط با موضوع آمده است، مورد استناد است.	توانسته یک راهبرد متناسب را معرفی کند و از آن با استناد به منابع (مخصوصا منابع خارج از درس) و استدلال شخصی دفاع نماید.	فرضی اقدام و به عنوان معلم ایفای نقش حرفه‌ای کند به گونه‌ای که راهبردها را به طور منحصربه‌فرد برای موقعیت خاص تخصصی بکار گرفته است.
انجام تکالیف	پاسخ‌هایی ارائه کرده که حاصل جستجوی در منابع در دسترس و بازخوانی محدود تجربه شخصی است.	در پاسخ‌های ارائه شده قواعد کلی پاسخگویی پژوهشی رعایت شده و سطحی عمیق از بازخوانی تجربه دیده می‌شود که قابل پذیرش است.	پاسخ‌های ارائه شده دارای بنیاد پژوهشی دقیقی است و ضمن بکارگیری زبان مناسب ارائه، از سازماندهی و حتی محتوای بدیع برخوردار است.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

محتوای مورد استفاده این درس در چارچوب زمان شانزده جلسه‌ای آن به شرح ذیل سازمان یافته است:

نوبت	موضوع اصلی	مباحث فرعی
اول	طرح ضرورت و جایگاه موضوع و ایجاد انگیزه جهت پیگیری درس و ارزشیابی تشخیصی و اعلام برنامه درس	شناسایی انتظارات دانشجویان، سنجش نوع نگرش و سطح دانش مربوط، معرفی برنامه و سرفصل درس، تشریح منطق درس و کاربردهای آن برای معلمان، معرفی تکالیف عملکردی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.
دوم	تشریح چپستی و چرایی راهبرد آموزش	مفهوم‌شناسی و شرح گستره موضوعی راهبردهای آموزش (تاکید بر ارتباطها و تمایزهای راهبرد آموزش با تدریس)، تبیین کارکرد راهبردهای آموزش در فعالیتهای مدرسه‌ای، معرفی انواع طبقه‌بندی‌های راهبردهای آموزش، تشریح چارچوب معرفی راهبردهای آموزش در این درس. تکلیف ۱: همه دانشجومعلمین موظفند به بررسی مقایسه‌ای راهبردهایی که در کلاس ارائه می‌شود اقدام نمایند و نتیجه را در جلسه هشتم (برای پنج راهبرد دسته اول) و جلسه چهاردهم (برای پنج راهبرد دسته دوم) به صورت شفاهی و در جلسه شانزدهم (همه راهبردهای یازده‌گانه) به صورت کتبی ارائه کنند.
سوم	آموزش مستقیم (مبتنی بر سخنرانی بهبودیافته)	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی.

		تکلیف ۲: دانشجویان به شناسایی یک فیلم مرتبط با یکی از راهبردها اقدام می‌کنند و آن را در جلسه پنجم نمایش می‌دهند.
چهارم	آموزش مباحثه محور (گفتگویی)	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی.
پنجم	آموزش گروه محور	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی. فعالیت خاص: نمایش فیلم
ششم	آموزش بهره‌مند از فناوری اطلاعات و ارتباطات	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی. تکلیف ۳: شما برای بکارگیری این راهبرد تصمیم دارید چه کوشش‌های را به عمل آورید؟
هفتم	آموزش متکی به ظرفیت انتقادی	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی.
هشتم	آزمون یادگیری و بررسی مقایسه‌ای راهبردهای آموزش	برگزاری یک آزمون از مباحث جلسات گذشته به روش مورد نظر مدرس. ایجاد فرصت برای گفتگوی جمعی جهت مقایسه راهبردهای مورد بحث بر اساس تکالیف انجام شده.
نهم	آموزش مشاوره محور	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی. تکلیف ۴: دانشجویان به شناسایی یک فیلم مرتبط اقدام می‌کنند و آن را در

		جلسه دوازدهم نمایش می‌دهند. فعالیت خاص: گزارش نتایج آزمون و اعلام بازخورد مدرس.
دهم	آموزش شبکه محور	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی.
یازدهم	آموزش مبتنی بر رای‌گیری کلاسی	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی.
دوازدهم	آموزش مبتنی بر بازی‌های کوتاه	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی. فعالیت خاص: نمایش فیلم
سیزدهم	آموزش مبتنی بر یادداشت تحلیلی	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی.
چهاردهم	آزمون یادگیری و بررسی مقایسه‌ای راهبردهای آموزش	برگزاری یک آزمون از مباحث جلسات گذشته به روش مورد نظر مدرس. ایجاد فرصت برای گفتگوی جمعی جهت مقایسه راهبردهای پنج‌گانه بر اساس تکالیف انجام شده.
پانزدهم	آموزش با واگذاری مسئولیت تدریس به شاگردان	تشریح سابقه بکارگیری، معرفی بنیان‌گذاران، شرح مبانی نظری، معرفی اصول، زمینه‌ها و شرایط بکارگیری، معرفی مدافعان کنونی، تشریح وضعیت کنونی جایگاه راهبرد در ایران و جهان. عملی: گفتگوهای گروهی در باره امکان و چگونگی بکارگیری در مدارس ایران بر اساس مطالعات قبلی. فعالیت خاص: گزارش نتایج آزمون و اعلام بازخورد مدرس.
شانزدهم	بررسی مقایسه‌ای راهبردهای آموزش	بررسی مقایسه‌ای راهبردهای آموزش بر اساس مبانی نظری، شواهد پژوهشی و الزامات اجرایی و ارزیابی وضعیت آنها در مدارس ایران.

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با مشارکت همه‌جانبه آموزشگر - دانشجو انجام می‌شود. آموزشگر در قالب گفتارهای درسی در نوبت‌های مقرر به معرفی هر یک از راهبردها اقدام می‌کند و دانشجوی این درس موظف است بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در گفتگوهای هر جلسه با آمادگی مشارکت نماید. همچنین، دانشجویان حق دارند به طرح پرسش بپردازند و برای ارائه دیدگاه‌ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی، تا ۱۰ دقیقه در کلاس درس ارائه نظر کنند. در همه جلسات درس، یک مبحث به صورت نظری ارائه می‌گردد و به صورت عملی در باره بکارگیری آن در نظام مدرسه‌ای ایران، بحث و گفتگو می‌شود. در عین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. این قبیل پرسش‌ها می‌تواند برای همه یا برخی از دانشجویان جایگزین تکالیف درس گردد؛ مشروط به آنکه تعداد آنها از ۵۰ درصد تکالیف مقرر درس تجاوز نکند.

۴. منابع آموزشی

- در این درس استفاده از منبع مکتوب الزامی است. استفاده از منابع مکتوب منتشر نشده پس از داوری و تایید شورای گروه آموزشی برای مدت مقرر در همان رشته بلامانع است.
- منابعی که تا پایان سال ۱۳۹۸ برای استفاده در این درس پیشنهاد می‌شود، عبارتند از:
جویس، ب؛ کالهن، ا. و هاپکینز، د. (۱۳۹۱): الگوهای یادگیری: ابزارهایی برای تدریس، ترجمه محمود مهرمحمدی و لطفعلی عابدی. تهران: سمت.
- فنسترمیچر، گ. و سولتیس، ج. (۱۳۹۰): رویکردهای تدریس. تهران: مهریستا.
- منبع تکمیلی:
تابر، ر. ت. (۱۳۷۹): الفبای مدیریت کلاس درس: راهبردهایی برای آموزش اثربخش، ترجمه محمدرضا سرکارآرانی، تهران: مدرسه.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس راهبردهای آموزش در قالب یک آزمون مکتوب پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجارب خود از کار عملی، مطالعه منابع و مشارکت در مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.

ارزشیابی ضمن نیمسال: ارزشیابی ضمن نیمسال از سویی تمام فعالیت‌های بخش عملی درس را شامل می‌شود و از سویی دیگر برای اطمینان از پیشرفت مناسب یادگیری بر اساس زمان‌بندی اعلام شده انجام می‌گیرد و دستاورد هر دو قسمت جهت ارزشیابی نهایی بکارگرفته می‌شود.

ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث با هم لحاظ می‌شود. آموزشگر در مواردی که مصلحت بداند، اجازه می‌دهد تا دانشجویان بر اساس بازخوردهای او به کار پژوهشی به اصلاح آن اقدام کنند.

- سهم هر یک از موارد ارزشیابی به شرح زیر محاسبه می‌شود:
- پاسخگویی به تکالیف و شرکت فعال در کلاس: ۳۰ درصد امتیاز
  - آزمون ضمن نیمسال: ۴۰ درصد امتیاز
  - آزمون پایانی: ۳۰ درصد امتیاز

سایر نکات:

- مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:
- آمادگی مدام برای گفتگوهای کلاس.
  - مشارکت جدی و موثر در مباحث کلاس.
  - رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
  - رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
  - مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
  - ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می‌شود.

سرفصل درس «طراحی آموزشی در آموزش تاریخ»

۱. معرفی درس و منطق آن

معلمان باید بتوانند در راستای اهداف نظام آموزشی فرصت های یادگیری نظام‌مندی را طراحی کنند که تفاوت های فردی، علایق و روش های یادگیری دانش آموزان، و نیز تأثیرات بافت و زمینه اجتماعی بر یادگیری را مد نظر قرار داده و بتواند موفقیت یادگیرندگان را تضمین نماید. این امر مستلزم آن است که معلمان طراحی آموزشی را به عنوان یک رویکرد سیستمی بشناسند و بتوانند فرآیند آن را از مرحله شناسایی مسئله تا ارزیابی در یک موقعیت های واقعی تجربه نمایند. در چنین شرایطی معلمان به- جای اجرای طرح های از پیش تعیین شده، خود به خلق موقعیت های یادگیری دست خواهند زد و طرحهای اثربخشی را برای پاسخ به نیاز یادگیرندگان در موقعیت های منحصر بفرد تولید خواهند نمود.

نام درس: طراحی آموزشی				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: مؤلفه های طراحی آموزشی را به صورت نظام مند برای شناسایی، تحلیل، تصمیم گیری، و ارزیابی حل مسئله یادگیری مورد استفاده قرار می دهد.				نوع درس: کارگاهی تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنهاد: نظریه های یادگیری / برنامه درسی
				شایستگی اساسی: $pck \& pk \& ck$ کد ۲- ۱ & ۲-۲ & ۳-۱ & ۲-۲- ۳-۴ & ۳
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	
مسئله تبیین شده است، و اطلاعات جمع آوری شده از طریق نیاز سنجی و تحلیل آن از تبیین مسئله پشتیبانی نموده و نشان می دهد که چگونه موقعیت ها و نیاز های متفاوت یادگیرندگان را مورد توجه قرار داده است.	مسئله تبیین شده است، و اطلاعات جمع آوری شده از طریق نیاز سنجی و تحلیل آن از تبیین مسئله پشتیبانی می کند.	مسئله تبیین شده است، اما اطلاعات جمع آوری شده از طریق نیاز سنجی و تحلیل آن از تبیین مسئله پشتیبانی نمی کند.	تبیین مساله	
فرایند طراحی آموزشی را در تمامی مراحل به صورت نظام مند عملیاتی شده و مسئله /	فرایند شناسایی و تبیین مسئله / مشکل را تا تعیین تکالیف یادگیری عملیاتی نموده و میان	فرایند شناسایی و تبیین مسئله / مشکل را تا تعیین تکالیف یادگیری عملیاتی	طراحی	

مشکل، روش نیاز سنجی، اهداف آماج، محتوا و تکالیف یادگیری با توجه به تفاوت های فردی از یکدیگر پشتیبانی می نمایند.	مراحل و مؤلفه های طراحی ارتباط نظام مندی وجود دارد.	نموده اما میان مراحل مختلف طراحی ارتباط نظام مندی وجود ندارد.		
---	---	--	--	--

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات طراحی آموزشی

تعریف ضرورت و منطق طراحی آموزشی

مراحل طراحی آموزشی (تحلیل، تصمیم گیری، راهبرد، ارزشیابی)

گستره طراحی آموزشی

ارتباط تکنولوژی آموزشی با طراحی آموزشی

ارتباط نظریه های آموزش / یادگیری با طراحی آموزشی

تکالیف یادگیری:

مطالعه حداقل سه منبع علمی - پژوهشی در زمینه مباحث مطرح شده، تلخیص در قالب مقاله کوتاه و ارائه در کلاس.

فصل دوم: فرایند طراحی آموزشی (تحلیل)

تعریف مسئله / مشکل

شناسایی و تجزیه و تحلیل منبع مسئله / مشکل

تجزیه و تحلیل نیازها

روشهای نیازسنجی (الگوی ساندرز، الگوی هوتون، الگوی هناس)

تحلیل نیازهای مربوط به یادگیرندگان

تحلیل نیازهای مربوط به موقعیت

تعیین راه حل های ممکن

تکالیف یادگیری:

با بکارگیری یکی از روشهای نیازسنجی، نیازهای یکی از گروه ها (معلم، دانش آموزان، کارکنان، اولیاء) را شناسایی و با

تحلیل آن راه حل هایی برای مشکل / مسئله ارائه دهد.

فصل سوم: فرایند طراحی آموزشی (تصمیم گیری)

تدوین اهداف آماج

بازنگری در اهداف و تعیین اولویت دست یابی به اهداف آماج

مقایسه تحلیل نیازها و اهداف آماج

تبدیل اهداف آماج به اهداف و پیامدهای یادگیری

اهداف آموزشی

محتوای آموزشی

تکالیف یادگیری

تکالیف عملکردی:

۱. با استفاده از گزارش تکلیف عملکردی فصل دوم (تحلیل نیازها و تعیین راه حل مشکل یا مساله) اهداف آماج را اولویت بندی نموده و آنها را به پیامدهای یادگیری تبدیل نماید.
۲. با توجه به اهداف آموزشی تدوین شده، محتوای اصلی و تکمیلی و تکالیف یادگیری با توجه را با توجه به انواع سبک های یادگیری تعیین نماید.

فصل چهارم: فرایند طراحی آموزشی (راہبرد)

بهره گیری از راهبرد در طراحی آموزشی

الف) راهبردهای طراحی آموزشی بر اساس نوع محتوا

- طراحی آموزشی (۱) به خاطر سپردن اطلاعات (طراحی / تعیین رسانه / نوشتن تمرین و پرسش / ارزشیابی تکوینی / تعیین طرح مدیریت آموزشی)
- طراحی آموزشی (۲) به کار گیری مهارت طبقه بندی مفاهیم (طراحی / تعیین رسانه / نوشتن تمرین و پرسش / ارزشیابی تکوینی / تعیین طرح مدیریت آموزشی)
- طراحی آموزشی (۳) به کارگیری مهارت روش کار (طراحی / تعیین رسانه / نوشتن تمرین و پرسش / ارزشیابی تکوینی / تعیین طرح مدیریت آموزشی)
- طراحی آموزشی (۴) به کار گیری مهارت اصل (طراحی / تعیین رسانه / نوشتن تمرین و پرسش / ارزشیابی تکوینی / تعیین طرح مدیریت آموزشی)
- طراحی آموزشی (۵) درک ارتباط مفهومی (طراحی / تعیین رسانه / نوشتن تمرین و پرسش / ارزشیابی تکوینی / تعیین طرح مدیریت آموزشی)
- طراحی آموزشی (۶) درک ارتباط علت و معلولی (طراحی / تعیین رسانه / نوشتن تمرین و پرسش / ارزشیابی تکوینی / تعیین طرح مدیریت آموزشی)
- طراحی آموزشی (۷) مهارتهای تفکر برتر (طراحی / تعیین رسانه / نوشتن تمرین و پرسش / ارزشیابی تکوینی / تعیین طرح مدیریت آموزشی)

ب) راهبردهای طراحی آموزشی بر اساس نیازهای یادگیرندگان

۱) ویژه دانش آموزان فراگیر

۲) ویژه دانش آموزان تیزهوش

۳) ویژه دانش آموزان با مشکلات عاطفی شدید

ج) راهبردهای طراحی آموزشی بر اساس موقعیت

۱) ویژه کلاسهای چند پایه

۲) ویژه مسائل بومی خاص

تکالیف عملکردی:

دو طرح آموزشی مبتنی بر یکی از راهبردها (محتوا، نیازهای یادگیرندگان و موقعیت) و با در نظر گرفتن مراحل طراحی آموزشی، تهیه نماید.

فصل پنجم: فرایند طراحی آموزشی (ارزشیابی)

منطق ارزشیابی طرح آموزشی (چرا؟ چه موقع؟ به منظور چه هدفی؟ چگونه)

بازنگری توسط متخصص

ارزشیابی تکوینی

ارزشیابی نهایی

ارزشیابی از طرح آموزشی

تکالیف عملکردی

تهیه ملاک ها و سطوح کیفیت طرحهای آموزشی و روش بازنگری طرحهای آموزشی فصل چهارم
ارزیابی نقاط ضعف و قوت طرحهای تهیه شده در کلاس و ارائه بازخورد برای اصلاح آن.

فصل ششم: طراحی تعاملی پیام

تعامل در آموزش

نظامهای تعامل متکی بر انسان

نظامهای تعامل متکی بر چاپ

نظامهای تعامل متکی بر وسایل دیداری- شنیداری

نظامهای تعامل متکی بر رایانه

تکالیف یادگیری:

یک نمونه از گزارش مشاهدات کارورزی را بازنگری کند و آن را بر اساس نظامهای تعامل تحلیل نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

روش مطالعه غیر مستقیم در قالب مطالعه موقعیت و تحلیل نقاد برای شناسایی و تبیین مسئله، تعیین نیاز یادگیرندگان و موقعیت یادگیری، روش مستقیم در مرور منابع علمی در زمینه نظریه های یادگیری، مدل های نیاز سنجی، و مدل های طراحی آموزشی برای طراحی و حل مسئله شناسایی شده است. برای طراحی، تولید و ارزیابی یک نمونه طراحی آموزشی از روش حل مسئله استفاده می شود.

۴. منابع آموزشی

کتاب ها:

۱. راهبردها و فنون طراحی آموزشی، لشین، پولاک و رایگلوث. ترجمه هاشم فردانش، انتشارات سمت
۲. اصول طراحی آموزشی، نویسندگان: گانیه، بریگز و ویگر، ترجمه خدیجه علی آبادی، نشر دانا
۳. طراحی نظامهای آموزشی، نویسنده: رمی زفسکی، ترجمه هاشم فردانش، انتشارات سمت
۴. نیازسنجی برنامه ریزی درسی مدرسه محور، نویسندگان: فتحی واجارگاه، آقازاده و ابوالقاسمی. انتشارات بال

مقالات:

۵. مقاله: شناسایی الگوی طراحی آموزشی مطلوب برای آموزش های صنعتی، نویسندگان: هاشم فردانش و مرتضی کرمی. نشریه مطالعات برنامه درسی. سال ۱۳۸۷، شماره ۸
۶. مقاله: طراحی آموزشی از منظر رویکردهای رفتارگرایی، شناخت گرایی و ساخت گرایی، نویسنده: هاشم فردانش، نشریه علوم انسانی دانشگاه الزهراء، زمستان ۱۳۷۶ و بهار ۱۳۷۷

۷. مقاله: نقد و بررسی دو دیدگاه سیستمی و ساخت گرایی در طراحی آموزشی ، نویسنده هاشم فردانش، نشریه مدرس علوم انسانی . پاییز ۱۳۷۸

i. Disigning Effective Hnstruction , Morroson, Ross & Kemp

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری ۵ نمره
ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری و فعالیت های عملکردی پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت های گروهی ۵ نمره
کارتولیدی: مجموعه تکالیف عملکردی فردی و گروهی ۱۰ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «طراحی واحد یادگیری در آموزش تاریخ»

۱. معرفی درس و منطق آن

معلمان باید بتوانند در راستای اهداف نظام آموزشی فرصت های یادگیری نظامندی را طراحی کنند که تفاوت های فردی، علایق و روش های یادگیری دانش آموزان، و نیز تأثیرات بافت و زمینه اجتماعی بر یادگیری را مد نظر قرار داده و بتوانند موفقیت یادگیرندگان را تضمین نماید. این امر مستلزم آن است که معلمان طراحی آموزشی را به عنوان یک رویکرد سیستمی بشناسند و بتوانند فرآیند آن را از مرحله شناسای مسئله تا ارزیابی در یک موقعیت های واقعی تجربه نمایند. در چنین شرایطی معلمان بجای اجرای طرح های از پیش تعیین شده، خود به خلق موقعیت دست خواهند زد و طرحهای اثربخشی را برای پاسخ به نیاز یادگیرندگان در موقعیت های منحصر بفرد تولید خواهند کرد.

نام درس: طراحی واحد یادگیری				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با تحلیل برنامه درسی/ استاندارد های محتوا در یک حوزه یادگیری یک واحد یادگیری طراحی، تدوین، اجرا و و بر اساس نتایج ارزیابی آن را مورد بازنگری قرار دهد.				نوع درس: عملی تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز: طراحی آموزشی
				شایستگی اساسی: $pck \ \&pk\&ck$ کد ۲-۱ & ۲-۲ ۲-۱ & ۳-۱ & ۲-۲ ۳-۴ & ۳-۳
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاکها	
چپستی، چرایی و چگونگی تبیین شده در منطق واحد یادگیری به وضوح برای اهداف و محتوای واحد یادگیری تعیین تکلیف نموده است.	در تبیین چپستی، چرایی و چگونگی منطق واحد یادگیری ارتباط میان اهداف و محتوای واحد یادگیری مشخص شده است.	در تبیین چپستی، چرایی و چگونگی منطق واحد یادگیری ارتباط آن ها را با یکدیگر برای مشخص نمودن ماهیت اهداف و محتوای واحد یادگیری تعیین تکلیف نکرده است.	منطق و اهداف محتوا	
واحد یادگیری طراحی شده شامل کلیه مؤلفه ها است و عناصر دارای انسجام و هماهنگی است به گونه ای که منطق واحد یادگیری در	واحد یادگیری طراحی شده شامل کلیه مؤلفه ها است و عناصر دارای انسجام و هماهنگی است.	واحد یادگیری طراحی شده شامل کلیه مؤلفه ها است اما عناصر آن به صورت نظام مند و هماهنگ از یکدیگر پشتیبانی نمی کند.	طراحی	

هر یک از عناصر انعکاس یافته است.				
گزارش اجرای و ارزیابی واحد یادگیری منعکس کننده نقاط قوت و ضعف واحد یادگیری است و پیشنهادات منجر به ایجاد انسجام و تأثیر گذاری بیشتر بر نتایج یادگیری دانش آموزان است.	گزارش اجرای و ارزیابی واحد یادگیری منعکس کننده نقاط قوت و ضعف واحد یادگیری است و پیشنهادات منجر به ایجاد انسجام و بیشتر واحد یادگیری شده است.	گزارش اجرای و ارزیابی واحد یادگیری منعکس کننده برخی از نقاط قوت و ضعف برجسته واحد یادگیری است و پیشنهادات منجر به اصلاح/ بهبود واحد یادگیری نمی شود.	نقد و ارزیابی	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات طراحی واحد یادگیری

رویکرد برنامه درسی و ارتباط آن ساختار واحد یادگیری
ارتباط واحد های یادگیری در ساختار یک موضوع درس
ارتباط ساختار/مدل و عناصر واحد یادگیری
منطق واحد یادگیری (چرایی)
اهداف/ پیامد های یادگیری (چیستی)
وسعت و توالی واحد یادگیری
فرصت های یادگیری (چگونگی)

تکلیف یادگیری:

چند نمونه واحد های یادگیری را از منظر منطق واحد یادگیری و ارتباط اجزاء آن را با یکدیگر با توجه به منطق آن بررسی و تحلیل و نقش آن را در هماهنگی عناصر واحد یادگیری گزارش نماید.

تکلیف عملکردی:

برای یک واحد یادگیری متن منطق آن را با توجه به چیستی، چرایی و چگونگی تدوین نماید.

فصل دوم: استانداردهای محتوا و سازماندهی آن

ایده کلیدی
مفاهیم اساسی
ترسیم نقشه مفهومی
حقایق و اطلاعات جزئی
مهارت های اساسی
ترسیم نمودار مهارت ها
ارتباط نقشه مفهومی، نمودار مهارت ها و حقایق و اطلاعات جزئی با پیامد ها
تعیین سطح توانایی دانش آموزان

بازتعریف پیامدهای یادگیری

تکلیف عملکردی:

با تحلیل استانداردهای محتوا/اهداف در برنامه درسی برای آموزش یک ایده کلیدی مفاهیم/مهارت اساسی مرتبط با آن در برنامه درسی یکی از موضوعات درسی نقشه مفهومی/نمودار مهارت ها را ترسیم و ارتباط حقایق و اطلاعات جزئی را با آن به نمایش بگذارد.

فصل سوم: سازمان دهنده ها

طبقه بندی پیامدهای یادگیری

سازمان دهنده مرکزی/پایه

وابسته به دنیا

وابسته به مفهوم

وابسته به کاوشگری

وابسته به یادگیری

وابسته به کاربرد ها

سازمان دهنده آموزشی (ایده کلیدی)

معیار ها (انعطاف، قابلیت، تناسب)

شناسایی عنوان ها

تکلیف عملکردی:

با توجه به نقشه مفهومی/نمودار مهارت ها روش سازمان دهنده را برای تولید واحد یادگیری مشخص و آن را تبیین نماید.

فصل چهارم: فرصت های یادگیری

انتخاب راهبرد آموزشی اصلی/کلی

انتظارات عملکردی

پرسش های اساسی

بافت و زمینه فرهنگی/اجتماعی

دانش و تجربیات پیشین

برانگیختن

سبک های یادگیری

مهارت های فراشناخت

تکالیف یادگیری

نظم منطقی فرصت های یادگیری

تکلیف عملکردی:

با توجه به سازمان دهنده های مشخص شده فرصت های یادگیری را با در نظر گرفتن انتظارات عملکردی، سبک های یادگیری، مهارت های فراشناختی و... طراحی و تولید نماید.

فصل پنجم: ارزشیابی

پیامدهای یادگیری و ملاک های سنجش

راهنمای های سنجش

رسمی

غیر رسمی

خود ارزیابی

ارزشیابی توسط همسالان

ارزشیابی توسط معلم

ارزشیابی از واحد یادگیری

چگونه یادگیری را بهبود دهیم؟

تکلیف عملکردی:

۱. پیامدهای یادگیری واحد یادگیری طراحی شده را در قالب راهنمای های رسمی و غیر رسمی تدوین نماید.
۲. واحد یادگیری طراحی شده را در یک موقعیت آموزشی اجرا و نتایج ارزشیابی از عملکرد یادگیرندگان را برای اصلاح/ارتقاء واحد یادگیری مورد استفاده قرار دهد.

۳. راهنماهای تدریس و یادگیری

از روش مستقیم برای مطالعه و تحلیل برنامه درسی و سایر منابع علمی برای طراحی واحد یادگیری، و از روش حل مسئله برای طراحی، تولید و ارزیابی یک نمونه واحد یادگیری می شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:-

۵. راهنماهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری ....

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری و فعالیت های عملکردی پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت-

های گروهی ۶ نمره

کارتولیدی: مجموعه تکالیف عملکردی فردی و گروهی ۱۴ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای

ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «روش تحقیق آموزش تاریخ»

۱. معرفی درس و منطق آن

اساس و مبنای هر علمی بر پایه پژوهش و تحقیق استوار است. علم تاریخ نیز به منظور رشد و گسترش خود، از این اصل مستثنی نیست. هر علمی بنا به ماهیت و ویژگی‌های خود، دارای روش تحقیق خاص خود است. دانشجویان رشته آموزش تاریخ در طی دوران تحصیل، ضمن گذراندن واحدهای مختلف دروس تاریخ، با انواع منابع دست اول و پژوهش‌های تاریخی نیز آشنا می‌شوند. از این رو، به اهمیت و ضرورت روش تحقیق در تاریخ پی می‌برند. دانشجویان در درس روش تحقیق، ضمن آشنایی نظری با روش‌های پژوهش در تاریخ، به صورت عملی نیز قادر به انجام پژوهش تاریخی می‌گردند. نگاه پژوهش‌محور معلم تاریخ و انتقال آن به دانش‌آموزان نه تنها موجب درک عمیق‌تر و دقیق‌تر آنها از حوادث گذشته خواهد شد، بلکه در تقویت و تعمیق قدرت تجزیه و تحلیل دانش‌آموزان نیز موثر و مفید خواهد بود.

نام درس: «روش تحقیق در تاریخ»				مشخصات
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: الف- با اصول، روش‌ها و مراحل پژوهش در تاریخ آشنا خواهد شد. ب- با انتخاب یک موضوع در پیوند با مباحث درس تاریخ، یک نمونه کار پژوهشی ارائه دهد.				درس
				نوع درس: نظری-عملی تعداد واحد: ۱+۱ زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنیاز: تاریخ شناسی
				شایستگی
				اساسی: <i>Ck</i>
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	
فرایند و اصول پژوهش تاریخی را در طی انجام یک نمونه طرح تحقیق پیاده سازد و اهمیت هرکدام را بیان کند.	جایگاه و اهمیت پژوهش تاریخی در میان انواع پژوهش‌ها بازشناخته و وجوه تمایز و تشابهات آن را برشمرد.	انواع پژوهش، اهمیت، کاربری، اصول و قواعد آن را بیان کند.	اصول و فرایند پژوهش	
علاوه بر رعایت اصول و مراحل تحقیق تاریخی و تبیین پشتوانه نظری آن، انسجام و ارتباط مستند و مستدل کافی بین اجزا	با وجود مشخص ساختن فرضیه پژوهشی، قادر به تبیین مسئله پژوهشی و ایجاد ارتباط بین فرضیه و	با رعایت صوری اصول و مراحل تحقیق، فرضیه تحقیق خود را شفاف نکرده است.	طرح عملی پژوهش	

نتیجه نشده است.	و مراحل تحقیق وجود دارد.			
-----------------	--------------------------	--	--	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ردیف	سرفصل درس
۱	تحقیق و پژوهش: مفاهیم، اهداف و کاربردها
۲	تاریخ و علم تاریخ (مفاهیم، وقایع نگاری، تاریخ نگاری، تاریخ پژوهی، نقد تاریخی)
۳	انواع پژوهش
۴	پیش شرط‌ها و اصول اولیه تحقیق
۵	طرح تحقیق: اهمیت، ضوابط و چارچوب آن
۶	انتخاب عنوان یا موضوع تحقیق (ضوابط و چارچوب)
۷	طرح مسئله (اصول و ضوابط)
۸	سوالات اصلی و سوالات فرعی
۹	فرضیه‌ها و مفروضات
۱۰	تعریف مفاهیم، متغیرها و ابعاد موضوع
۱۱	روش‌های پژوهش تاریخی (۱- توصیفی ۲- تحلیلی و تبیینی ۳- توصیفی و تحلیلی)
۱۲	سوابق و ادبیات پژوهش
۱۳	روش‌های گردآوری اطلاعات و شناسایی منابع پژوهش
۱۴	مطالعه و بررسی منابع و فیش برداری و تنظیم داده‌ها
۱۵	نقد، پالایش و طبقه بندی داده‌ها
۱۶	تحلیل و نگارش متن تحقیق

تکالیف یادگیری:

با راهنمایی استاد سه مقاله پژوهش در تاریخ ایران، اسلام و جهان را انتخاب نموده و در کلاس مقاله‌های مزبور را از منظر روش تحقیق نقد و بررسی کند تا نقاط قوت و ضعف آنها در پیوند با اصول و روش‌های تحقیق تاریخی مشخص شود.

تکالیف عملکردی:

هریک از دانشجومعلم‌ان با راهنمایی استاد، یک موضوع تاریخی در پیوند با مباحث درسی را انتخاب و با رعایت تمام اصول و روش‌های تحقیق، طرح پژوهشی خود را انجام و ارائه دهند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه نمی توان اصول و قاعده یکسان در راهبردهای تدریس و یادگیری برای همه درس ها ارائه کرد، پیشنهاد می شود از روش های آموزش ذیل بهره مند شد.

۳-۱ تدارک فرصت های یادگیری در محیط آموزشی شامل:

- تبیین مفاهیم، اهداف و کاربست های مربوط به درس روش تحقیق در تاریخ
- رعایت ترتب منطقی اصول و مراحل روش تحقیق در تاریخ
- مکلف کردن دانشجومعلمان به انجام تکلیف مشخص در پیوند با مباحث طرح شده در کلاس
- طرح سوالات هدفمند و محوری از موضوعات درسی و تجزیه و تحلیل آن از طریق بارش مغزی
- انتخاب و معرفی مقالات و رساله های پژوهشی برگزیده و بررسی و نقد آنها در کلاس
- ترغیب و تشویق دانشجومعلمان در سمینارها و کارگاه های علمی و آموزشی با راهنمایی استاد

۳-۲ شناسایی و تدارک فرصت های یادگیری در خارج از محیط آموزشی شامل:

- ۲۴- بازدید از کتابخانه ها، مراکز اسناد و آرشیوی، مراکز پژوهش و تحقیق
- ۲۵- آشنا ساختن با سایت های پژوهشی تاریخی
- ۲۶- آشنا ساختن با مجلات و نشریات علمی معتبر تاریخی
- ۲۷- آشنا ساختن با مهمترین مقاله های تاریخی ارائه شده در همایش های داخلی و خارجی

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ملائی توانی، علیرضا (۱۳۸۶). درآمدی بر روش پژوهش در تاریخ. تهران: نشر نی.
- قائم مقامی، جهانگیر (۱۳۵۸). روش تحقیق در تاریخ نگاری. تهران: دانشگاه ملی ایران.
- نورایی، مرتضی (۱۳۸۷). راهنمای نگارش در تاریخ. مشهد: جهاد دانشگاهی.
- ساماران، شارل (۱۳۷۵). روشهای پژوهش در تاریخ، ترجمه گروه مترجمان، مشهد، آستان قدس رضوی.

منبع فرعی:

- ج. کیتسن کلارک. مقدمه ای بر روش تحقیق در تاریخ. ترجمه اوانس اوانسیان (۱۳۶۲). تهران: اساطیر.
- قاسمی پویا، اقبال (۱۳۹۲). پژوهش در عمل. تهران: نشر اشاره.
- آریان پور، امیرحسین (۱۳۷۸). آیین پژوهش. تهران: نشر گستره.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱-۵ ارزشیابی مستمر یا فرایندی (۸ نمره)

- مشارکت جدی دانشجویان در مباحث کلاسی (شامل پاسخ به سوالات و طرح سوالات محوری از سوی دانشجویان، ارائه سخنرانی، اثبات قدرت بیان و استدلال در طرح مباحث تاریخی) **۳ نمره**
- ارائه پژوهش و تحقیق محوله با تکیه بر کیفیت تحقیق و نه کمیت آن **۵ نمره**

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۲ نمره)

مدرس محترم لازم است به طراحی انواع سوالات استاندارد در سطوح مختلف دانشی و فرادانشی اقدام نماید. همچنین مدرسان محترم در صورت نیاز و اقتضای کلاس و درس می توانند آزمون پایانی را در مرحله پایان ترم برگزار نمایند.

سرفصل درس «تحلیل محتوای کتاب درسی آموزش تاریخ»

۱. معرفی درس و منطق آن

درک دانشجویان نسبت به ملاک هایی که کیفیت مواد آموزشی بر اساس آن مورد ارزیابی قرار می گیرد این امکان را فراهم می کند تا آنان نقاط قوت و کاستی های مواد آموزشی را شناسایی نموده و آن را با اقتضائات محیط یادگیری و نیاز دانش آموزان تطبیق دهند. کسب تجربه در زمینه تحلیل مواد آموزشی زمینه مشارکت در فرآیند تولید مواد آموزشی را آینده افزایش داده و منجر به شکل گیری ظرفیت در سطح مدارس و مناطق آموزشی برای فاصله گرفتن از سیستم متمرکز فعلی در نظام آموزشی و رفتن به سمت کاهش تمرکز می شود.

نام درس: تحلیل محتوای کتاب درسی				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با تحلیل ساختار برنامه درسی، میزان همخوانی/سازگاری مواد آموزشی تدوین شده با برنامه درسی را شناسایی و گزارش نماید. با استفاده از روش های کمی و کیفی تحلیل محتوا، موادآموزشی را به جهت تبعیت از ملاک های در دو بعد ظاهری و سازماندهی محتوا مورد ارزیابی قرار دهد.				نوع درس: عملی تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۶۴ ساعت پیشنیاز: برنامه ریزی درسی
				شایستگی اساسی: pck کد ۱-۳ & ۲- ۳-۴ & ۳
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
تحلیل برنامه درسی	میزان ارتباط میان ساختار برنامه درسی و مواد آموزشی را بدون تحلیل عناصر برنامه درسی و تأثیر آن در سازماندهی مواد آموزشی گزارش نموده است.	ارتباط میان ساختار برنامه درسی و مواد آموزشی را با تحلیل عناصر برنامه درسی و تأثیر آن در سازماندهی مواد آموزشی گزارش نموده است.	ارتباط میان ساختار برنامه درسی و مواد آموزشی را با توجه به سازگاری این عناصر با مواد آموزشی و نقش آن در یادگیری گزارش نموده است.	
روش های تحلیل محتوا	صرفاً از روش های کمی برای تحلیل مواد آموزشی استفاده کرده و این تحلیل را بیشتر بر ویژگی های ظاهری مواد آموزشی متمرکز نموده است.	از روش های کمی و کیفی برای تحلیل مواد آموزشی استفاده کرده و نشان داده است که ارتباط روش و نوع محتوا را مش شناسد اما تحلیل خود برخی از ملاک ها در هر یک از دو بعد را	از روش های کمی و کیفی در تحلیل مواد آموزشی استفاده کرده و رابطه روش های تحلیل محتوا را با نوع محتوا و ملاک ها در هر یک از دو بعد مد نظر قرار داده است.	

	متمرکز نموده است.			
تحلیل انجام شده نشان می دهد که از ملاک های تحلیل محتوا و تأثیر آن در سازماندهی مواد آموزشی بر اساس جهت گیری های برنامه درسی آگاه است.	تحلیل انجام شده نشان می دهد که از ملاک های تحلیل محتوا و تأثیر آن در شکل دهی مواد آموزشی که از یادگیری عمیق پشتیبانی می کند آگاه است.	تحلیل انجام شده نشان می دهد که نسبت به ملاک های تحلیل محتوا و نقش آن در شکل دادن مواد آموزشی که تأثیر تعیین کننده ای بر یادگیری دارد آگاه نیست.	ملاک های تحلیل	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: ساختار برنامه های درسی

- ۱- رویکرد برنامه درسی
- ۲- اهداف برنامه
- ۳- اصول حاکم برانتخاب و سازماندهی محتوا
- ۴- روش های یاددهی - یادگیری
- ۵- روش های ارزش یابی
- ۶- مواد آموزشی در برنامه درسی

تکلیف یادگیری:

مطالعه منابع برنامه ریزی درسی (مقالات کتاب ها) و پژوهش های انجام شده در زمینه تحلیل محتوای کتاب های درسی و تهیه گزارشی از نقش مواد آموزشی / نقاط قوت و ضعف در یادگیری دانش آموزان. مطالعه مشارکت معلمان در طراحی و تدوین مواد آموزشی در سایر کشور ها.

تکلیف عملکردی:

ساختار یک نمونه برنامه درسی را به جهت نقش هر یک از عناصر در سازماندهی مواد آموزشی بررسی نماید و گزارش نماید.

فصل دوم: روش های تحلیل محتوا

- مفاهیم، اصول و تکنیک های تحلیل محتوا
- روش های کمی در تحلیل محتوا
- مراحل روش تحلیل کمی
- اعتبار یافته ها
- روش های کیفی در تحلیل محتوا
- مراحل روش تحلیل کیفی
- اعتبار یافته ها

تکلیف یادگیری:

۱. مطالعه حداقل دو گزارش پژوهشی در زمینه تحلیل محتوای مواد آموزشی (کتاب، فیلم، مقاله نرم افزار و...) و نحوه استفاده از روش های کمی و کیفی در تحلیل مطالعه و نظر خود را در مورد یافته های هر یک از این دو روش در شناسایی نقاط قوت و ضعف محتوا به همراه پیشنهادات ارائه کند.

تکلیف عملکردی:

یک نمونه از مواد آموزشی را انتخاب و با استفاده از روش های کمی و کیفی آن را تحلیل و یافته ها را گزارش نماید.

فصل سوم: تحلیل محتوای مواد آموزشی

تحلیل یکی از موضوعات درسی در دو بعد ظاهری و سازماندهی محتوا.

- مقوله های مورد بررسی در بعد ظاهری:

- صفحه آرایی

- قلم و فونت

- تصاویر گرافیکی و پویا نمایی

- جداول و نمودار ها

- ویژگی های فنی

- مقوله های مورد بررسی در بعد سازماندهی محتوا:

- توالی

- اعتبار

- تعادل

- پوشش اهداف

- فرصت ها و تکالیف یادگیری

- راهبرد های آموزش

- راهبرد های ارزشیابی

تکلیف عملکردی:

دانشجو می تواند یکی از موضوعات درسی را انتخاب نموده و در مرحله اول ارتباط مواد آموزشی با عناصر برنامه درسی و چگونگی تحقق آن را مورد بررسی قرار دهد. در مرحله دوم نیز هر یک از مواد آموزشی را بر اساس ملاک ها در هر یک از دو بعد سازماندهی محتوا و ویژگی های ظاهری مورد بررسی قرار می دهد. تحلیل های انجام شده به جهت استفاده از روش های کمی و کیفی و ملاک های هر یک از دو روش به صورت گروهی مورد نقد و بررسی قرار می گیرد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

مطالعه فردی و تهیه خلاصه نظام مند از منابع علمی در زمینه روش های تحلیل محتوا/ روش های بکارگرفته شده در پژوهش های تحلیل محتوا و ارائه آن در سمینار های کلاسی یا در سطح واحد آموزشی. استفاده از شیوه مشارکتی در ارزیابی فعالیت های فردی و گروهی بر اساس ملاک های تحلیل محتوا. شرکت در سمینار هایی که در محیط آموزشی/ مراکز علمی و اظهار نظر در مورد گزارش های ارائه شده.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی: کوروش فتحی واجارگاه، (۱۳۸۸). اصول و مبانی برنامه ریزی درسی، هولستی، ال-آر(۱۳۸۰). تحلیل محتوا در علوم اجتماعی و انسانی. ترجمه نادر سالار زاده امیر. انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی. تهران چاپ دوم.
منبع فرعی: نوریان، محمد (۱۳۸۱). راهنمای عمل تحلیل محتوای رسانه های آموزشی. انتشارات آموزش امیر. چاپ اول. مقالات فصل نامه برنامه درسی و نوآوری های آموزشی در زمینه تحلیل محتوای برنامه های درسی و کتاب های درسی / مواد آموزشی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۵ نمره
ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره
ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۱۰ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش تاریخ ۱»

۱. معرفی درس و منطق آن

زندگی بشر در عصر کنونی به گونه‌ای با فناوری اطلاعات و ارتباطات عجین شده است، که برخورداری از ابعاد گوناگونی از سواد از جمله سواد اطلاعاتی، سواد رسانه ای، سواد رایانه، سواد فناوری، سواد دیجیتال، سواد اینترنتی، یک ضرورت در زندگی محسوب می‌گردد. ضرورت توجه به فناوری اطلاعات و ارتباطات موجب گردیده است که آموزش آن در آموزش‌های رسمی وارد گردد. لذا آشنایی و بهره‌مندی از این بعد سواد یکی از نیازهای دانش‌آموزان امروز و شهروندان فردا است. از این‌رو معلمان که وظیفه آماده سازی دانش‌آموزان را برای ورود به عرصه زندگی دارند، خود نیز باید ضمن برخورداری از شایستگی‌ها و سواد لازم در حوزه‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات، از این ظرفیت در آموزش‌های خود بهره گیرند و با تلفیق این فناوری در فرصت‌های یاددهی-یادگیری علاوه بر بهره‌گیری از افزایش و بهبود کارایی آموزش، دانش‌آموزان را آموزش دهند که چگونه خود را برای استفاده صحیح از فرصت‌های پیش‌آمده بواسطه این فناوری در زندگی آماده کنند.

نام درس: کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش تاریخ ۱	مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری:	نوع درس: کارگاهی
جدول شایستگی‌ها دانشجو معلمان در ۶ مولفه ۱- درک ICT در آموزش، ۲- برنامه درسی و ارزشیابی، ۳- پداگوژی، ۴- مهارت‌های فاوا، ۵- سازمان بندی و مدیریت و ۶- یادگیری حرفه ای معلم در سواد فناوری ^{۱۳} به شرح جدول زیر می‌باشد.	تعداد واحد: ۱ واحد زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنیاز: مهارت‌های هفتگانه

سطح ۱ (سواد فناوری)	سطح ۲ (تعمیق دانش)	سطح ۳ (تولید دانش)	ملاک‌ها
آگاهی از سیاست‌ها			درک ICT در آموزش
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
با آگاهی از سیاست‌های ملی، تعدادی راهکار و روش را برای حمایت فعالیت‌های کلاسی رشته خود از این سیاست‌ها، پیشنهاد نماید.	با آگاهی از سیاست‌های ملی، تعدادی راهکار و روش عملیاتی را برای تطابق و حمایت فعالیت‌های کلاسی رشته خود از سیاست‌های فوق، پیشنهاد نماید.	با آگاهی از سیاست‌های ملی، فهرستی از راهکارها و روش‌های عملیاتی ماهرانه را برای تطابق و حمایت فعالیت‌های کلاسی رشته خود از سیاست‌های فوق، پیشنهاد نماید.	

^{۱۳} سواد فناوری: استفاده از فاوا برای یادگیری کارآتر و موثرتر

ابزارهای پایه			مهارت‌های فاوا
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	
فعالیت‌های آموزشی طراحی شده مبتنی بر استفاده از نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای کاربردی را در حضور گروه هم‌تا تشریح نموده و با کسب نظرات از ریبانه‌ی آن‌ها، طراحی خود را اصلاح نماید.	ضمن آگاهی از عملکرد و نحوه کار سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای پایه، نرم‌افزارهای کاربردی تولیدی، مرورگرهای وب، نرم‌افزارهای ارتباطی، نرم‌افزارهای ارائه و برنامه‌های کاربردی مدیریت، سه فعالیت آموزشی مبتنی بر استفاده از آن‌ها را طراحی نماید.	عملکرد و نحوه کار تعدادی از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای پایه، نرم‌افزارهای کاربردی تولیدی، مرورگرهای وب، نرم‌افزارهای ارتباطی، نرم‌افزارهای ارائه و برنامه‌های کاربردی مدیریت را به هم‌تایان خود نمایش دهد.	
دانش پایه			برنامه درسی و ارزشیابی
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	
با آگاهی در مورد استانداردهای برنامه درسی رشته خود و راهبردهای استاندارد ارزشیابی، روش‌ها و راه‌های گوناگونی برای تلفیق فاوا در برنامه درسی رشته خود را ارائه نماید	با آگاهی در مورد استانداردهای برنامه درسی رشته خود و راهبردهای استاندارد ارزشیابی، پنج روش برای تلفیق فاوا در برنامه درسی رشته خود را ارائه نماید	با آگاهی در مورد استانداردهای برنامه درسی رشته خود و راهبردهای استاندارد ارزشیابی، سه روش برای تلفیق فاوا در برنامه درسی رشته خود را ارائه نماید	
تلفیق فناوری			پداگوژی
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	
با آگاهی در مورد اینکه کجا، باچه کسانی، چه زمانی (چه زمانی نه) و چگونه می‌تواند فاوا را برای فعالیت‌های کلاسی و ارائه‌های خود بکار گیرد، فهرستی از این موارد را در موقعیت‌های یادگیری خاص تهیه نماید.	با آگاهی در مورد اینکه کجا، باچه کسانی، چه زمانی (چه زمانی نه) و چگونه می‌تواند فاوا را برای فعالیت‌های کلاسی و ارائه‌های خود بکار گیرد، حداقل ۵ مورد از این موارد را در موقعیت‌های یادگیری خاص پیشنهاد نماید.	با آگاهی در مورد اینکه کجا، باچه کسانی، چه زمانی (چه زمانی نه) و چگونه می‌تواند فاوا را برای فعالیت‌های کلاسی و ارائه‌های خود بکار گیرد، حداقل سه مورد از این موارد را در موقعیت‌های یادگیری خاص پیشنهاد نماید.	
کلاس استاندارد			سازمان بندی

و مدیریت	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
	با استفاده از فاوا یک فعالیت را برای کل کلاس (کلاس در قالب یک گروه بزرگ) به گونه‌ای سازمان بندی نماید که همه دانش‌آموزان به طور عادلانه تجهیزات فراهم شده دسترسی داشته باشند.	با استفاده از فاوا یک فعالیت را گروه‌های کوچک کلاسی به گونه‌ای سازمان بندی نماید که همه دانش‌آموزان به طور عادلانه به تجهیزات فراهم شده دسترسی داشته باشند.	با استفاده از فاوا چندین فعالیت را به صورت فردی به گونه‌ای سازمان بندی نماید که همه دانش‌آموزان به طور عادلانه به تجهیزات فراهم شده دسترسی داشته باشند.
یادگیری حرفه‌ای معلم	سواد دیجیتال		
	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
	با استفاده از مهارت‌های فناورانه و دانش کافی، حداقل پنج منبع وب مورد نیاز را برای بدست آوردن موضوعات درسی اضافی و دانش‌پژوهی در جهت یادگیری حرفه‌ای خود شناسایی نموده و فهرستی از آن‌ها تهیه نماید.	با استفاده از مهارت‌های فناورانه و دانش کافی، حداقل ده منبع وب مورد نیاز را برای بدست آوردن موضوعات درسی اضافی و دانش‌پژوهی در جهت یادگیری حرفه‌ای خود شناسایی نموده و فهرستی از آن‌ها تهیه نماید.	با استفاده از مهارت‌های فناورانه و دانش کافی، منابع وب مورد نیاز متعددی را برای بدست آوردن موضوعات درسی اضافی و دانش‌پژوهی در جهت یادگیری حرفه‌ای خود شناسایی نموده و فهرستی از آن‌ها تهیه نماید و به گروه هم‌تا ارائه دهد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل ۱: درک فاوا در آموزش

شایستگی			
آگاهی از سیاست‌ها			
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
با آگاهی از سیاست‌های ملی، تعدادی راهکار و روش را برای حمایت فعالیت‌های کلاسی رشته خود از این سیاست‌ها، پیشنهاد نماید.	با آگاهی از سیاست‌های ملی، تعدادی راهکار و روش عملیاتی را برای تطابق و حمایت فعالیت‌های کلاسی رشته خود از سیاست‌های فوق، پیشنهاد نماید.	با آگاهی از سیاست‌های ملی، فهرستی از راهکارها و روش‌های عملیاتی ماهرانه را برای تطابق و حمایت فعالیت‌های کلاسی رشته خود از سیاست‌های فوق، پیشنهاد نماید.	
همسوسازی فعالیت‌های کلاسی مبتنی با فاوا با سیاست‌های ملی نظام آموزشی^{۱۴} <ul style="list-style-type: none"> سیاست‌های نظام آموزشی در مورد فاوا ویژگی‌های کلیدی فعالیت‌های کلاسی در رشته درسی مربوطه 			

۱۴ به اسناد بالادستی مراجعه شود.

- چگونگی بکارگیری ویژگی‌های فعالیت‌های کلاسی در جهت اجرای سیاست‌های ملی فاوا

تکالیف یادگیری و عملکردی

دانشجو معلمان:

- در مورد سیاست‌های ملی فاوا بحث نمایند
- در مورد شیوه‌های متداول فعالیت‌ها و تمرین‌های کلاسی رشته علمی بحث کلاسی داشته باشند.
- با جستجو در منابع مکتوب و اینترنتی ویژگی‌های فعالیت‌های کلاسی را که بتواند در عمل از سیاست‌های ملی حمایت کند، شناسایی نموده و به صورت دیجیتالی در کلاس ارائه و آن‌ها را مورد تحلیل قرار دهد و فهرستی از این فعالیت‌ها را در رشته درسی خود ارائه نماید.

فصل ۲: مهارت‌های فاوا

شایستگی

ابزارهای پایه		
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱
فعالیت‌های آموزشی طراحی شده مبتنی بر استفاده از نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای کاربردی را در حضور گروه هم‌تا تشریح نموده و با کسب نظرات ارزیابانه‌ی آن‌ها، طراحی خود را اصلاح نماید.	ضمن آگاهی از عملکرد و نحوه کار سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای پایه، نرم‌افزارهای کاربردی تولیدی، مرورگرهای وب، نرم‌افزارهای ارتباطی، نرم‌افزارهای ارائه و برنامه‌های کاربردی مدیریت را به هم‌تایان خود نمایش دهد.	عملکرد و نحوه کار تعدادی از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای پایه، نرم‌افزارهای کاربردی تولیدی، مرورگرهای وب، نرم‌افزارهای ارتباطی، نرم‌افزارهای ارائه و برنامه‌های کاربردی مدیریت را به هم‌تایان خود نمایش دهد.

سخت افزارها و نرم افزارهای رایج

- معرفی سخت افزارهای متداول (تشریح و نمایش ضمن معرفی)
- معرفی پردازشگر لغات (تشریح و نمایش مانند: وارد کردن، ویرایش، قالب بندی و چاپ) و یادداشت برداری^{۱۵}
- معرفی نرم افزارهای ارائه و دیگر منابع دیجیتال.
- معرفی نرم افزارهای گرافیکی و ترسیمی و عملکرد اساسی آن‌ها (یک بسته نرم افزار ترسیم برای ایجاد یک نمایش ترسیمی ساده توسط مدرس در کلاس استفاده گردد).
- اینترنت و دنیای گسترده وب WWW، مرورگرها و URL و دسترسی به یک وب سایت
- موتورهای جستجو، کلید واژه‌های جستجوی و راهبردهای استفاده از آن‌ها و کلید واژه‌های جستجوی در رشته علمی
- ایمیل و مکاتبات الکترونیکی پایدار باز کردن حساب کاربری^{۱۶}
- ذخیره سازی برخط و برون خط^{۱۷}

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- عملکرد اساسی انواع سخت افزارها از قبیل رایانه، لپ تاپ، پرینتر، اسکنر، و دستگاه‌های دستی را نمایش داده و در مورد آن‌ها بحث و گفتگو نمایند.
- وظایف اصلی پردازشگر کلمات در کلاس نمایش و توضیح داده شود.
- با استفاده از وان‌نوت از موارد مورد نیاز یادداشت برداری نماید.
- نمایش چگونگی بکارگیری پردازشگر کلمات در فرآیند آموزش بکار گرفته و نمایش داده شود.
- تولید سند متنی با استفاده از پردازشگر کلمات که در آن وظایف پردازشگر لغات را برای تولید یک سند نشان دهد.
- به انتخاب و با استفاده از منابع دیجیتال مربوط به رشته خود یک ارائه تهیه و در کلاس اجرا نمایند و بهبود آن توسط گروه هم‌تا مورد ارزیابی قرار گیرد.
- یک نمایش ترسیمی ایجاد نموده و به اشتراک بگذارند.
- با استفاده از یک مرورگر به یک سایت مردمی دسترسی یابند.
- بکارگیری موتور جستجو را نمایش داده، در مورد کلید واژه‌های یک جستجوی ساده بحث شود و یک نمونه جستجو انجام و نتایج نشان داده شود نمایش داده شود
- با استفاده از کلید واژگان رشته خود برای موضوع مورد نظر وب سایت‌ها را جستجو نمایند و در مورد راهبردهای انتخاب کلید واژگان مورد استفاده با گروه بحث نمایند
- چگونگی ایجاد و بکارگیری حساب کاربری ایمیل نمایش داده و یک حساب کاربری ایمیل ایجاد و تعدادی پیغام‌های ایمیلی را به هم‌تایان خود در کلاس ارسال نمایند.
- سند متنی ایجاد شده در فعالیت قبلی را به صورت برخط و برون خط در ذخیره سازی مربوطه ذخیره نماید.

سخت افزارها، نرم افزارهای و سیستم‌عامل‌های آموزشی

۱۵ Onenote

۱۶ صندوق‌های پست الکترونیک برخط (مانند یاهو) و برون خط (آت‌لوک و تاندربرد)، آشنایی با توانایی‌ها و ابزارهای صندوق پست الکترونیک مانند، تعیین قلم و اندازه، راست، میان و چپ چین نمودن، امضاء، ایجاد زمینه، الصاق فایل، ایجاد گروه، مسدود کردن اسپم یا ایمیل‌های ناخواسته و... ذخیره نامه‌ها و الصاقیات در پوشه‌های صندوق پست الکترونیک.

۱۷ Online and Offline

<ul style="list-style-type: none"> • معرفی سخت افزارهای آموزشی و سخت افزارهای خاص رشته • معرفی نرم افزارهای آموزش، تمرین و تکلیف، نمایش عملکرد مخصوص رشته درسی و تشریح اهداف در راستای کسب دانش توسط دانش‌آموزان از موضوعات درسی • معرفی چند نمونه سیستم عامل متن باز^{۱۸} آموزشی (در صورت وجود در رشته مورد نظر معرفی گردد)^{۱۹}
<p>تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان:</p> <ul style="list-style-type: none"> – کار با سخت افزارهای آموزشی و سخت افزارهای خاص رشته را نمایش دهند و در مورد قابلیت‌های آن در کلاس بحث نمایند. – از طریق جستجو در اینترنت سخت افزارهای آموزشی جدیدی را شناسایی و به کلاس معرفی نمایند. – بسته‌های متنوعی از نرم افزارهای آموزش، تمرین و تکلیف در رشته مربوطه را شناسایی و در کلاس معرفی و نحوه کار را نمایش دهند. – توضیح و بحث کلاسی در مورد چگونگی کاربرد نرم افزارها برای یک موضوع خاص دانشی توضیح داده شده و در کلاس بحث شود. – بسته‌های نرم افزاری رشته و تشریح چگونگی استفاده در جهت کسب دانش در رشته و موضوع خاص مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند و مورد قضاوت قرار گیرند. – یک نمونه سیستم عامل آموزشی متنایب با رشته درس خود را در کلاس معرفی، نصب و ویژگی‌های آن نمایش داده شود.
<p>کاربرد نرم‌افزارهای آموزشی در برنامه درسی</p> <ul style="list-style-type: none"> • تعیین جایگاه بسته‌های نرم افزاری آموزشی و منابع مبتنی بر فاوا در برنامه درسی رشته، (ارزیابی صحت و قرار گیری آن‌ها مطابق با استانداردهای برنامه درسی و تطابق با نیازهای خاص و ویژه دانش‌آموزان)
<p>تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان :</p> <ul style="list-style-type: none"> – با جستجو در وب سایت‌ها و کاتالوگ‌ها، نرم افزارهای مناسب برای تهیه LO^{۲۰} های رشته خود را شناسایی نموده – در مورد انطباق استانداردهای برنامه درسی با نرم افزارهای آموزشی رشته مورد نظر بحث نمایند. – بسته های نرم‌افزاری از نظر صحت مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند. – چگونگی ورود نرم‌افزارها و بسته‌های آموزش الکترونیکی در برنامه درسی را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند. – معیارهای مناسبی برای تجزیه و تحلیل و ارزیابی نرم‌افزارهای آموزشی ارائه دهند.

فصل ۳: برنامه درسی و ارزشیابی

شایستگی		
دانش پایه		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
با آگاهی در مورد استانداردهای برنامه درسی رشته خود و راهبردهای استاندارد	با آگاهی در مورد استانداردهای برنامه درسی رشته درسی خود و راهبردهای استاندارد	با آگاهی در مورد استانداردهای برنامه درسی رشته درسی خود و راهبردهای استاندارد

^{۱۸} Open source

^{۱۹} به عنوان نمونه در آموزش ابتدایی : Edubuntu, UKnow4Kids, OLPC, Qimo ۴ Kids, Uberstudent.

OpenSuse-Edu, Guadalinux-Edu, Fedora Education Spin, Debian-Edu, Uebermix, Sugar.

DoudouLinux

^{۲۰} Learning Object

ارزشیابی، حداقل سه روش برای تلفیق فاوا در برنامه درسی رشته خود را ارائه نماید	ارزشیابی، پنج روش برای تلفیق فاوا در برنامه درسی رشته خود را ارائه نماید	استاندارد ارزشیابی، روش‌ها و راه‌های گوناگون و متنوعی برای تلفیق فاوا در برنامه درسی رشته خود را ارائه نماید
---	--	--

متناسب سازی نرم افزارها و برنامه‌های کاربردی با استانداردهای برنامه درسی رشته مربوطه

- استانداردهای برنامه‌های درسی رشته علمی مربوطه
- چگونگی تطابق استانداردها با بسته‌های نرم‌افزاری و برنامه‌های کاربردی ویژه آن رشته (حمایت استانداردها توسط برنامه‌های کاربردی)
- راهبردها و روش‌های تلفیق فاوا (نرم افزارها و برنامه‌های کاربردی) در برنامه درسی رشته مربوطه

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- تعدادی از بسته‌های نرم‌افزاری ویژه رشته درسی خود را انتخاب نموده و استانداردهای برنامه درسی رشته علمی را که با این بسته نرم‌افزاری مطابقت دارد، را شناسایی نموده
- راهبردهایی را برای تلفیق بسته‌های نرم‌افزاری متفاوت در برنامه درسی مربوطه ارائه دهد.
- در مورد چگونگی و معیارهای حمایت این استانداردها توسط برنامه‌های کاربردی در کلاس بحث نمایند.

فصل ۴: پداگوژی^{۲۱}

شایستگی

تلفیق فناوری		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
با آگاهی در مورد اینکه کجا، باچه کسانی، چه زمانی (چه زمانی نه) و چگونه می‌تواند فاوا را برای فعالیت‌های کلاسی و ارائه‌های خود بکار گیرد، حداقل سه مورد از این موارد را در موقعیت‌های یادگیری خاص پیشنهاد نماید.	با آگاهی در مورد اینکه کجا، باچه کسانی، چه زمانی (چه زمانی نه) و چگونه می‌تواند فاوا را برای فعالیت‌های کلاسی و ارائه‌های خود بکار گیرد، حداقل ۵ مورد از این موارد را در موقعیت‌های یادگیری خاص پیشنهاد نماید.	با آگاهی در مورد اینکه کجا، باچه کسانی، چه زمانی (چه زمانی نه) و چگونه می‌تواند فاوا را برای فعالیت‌های کلاسی و ارائه‌های خود بکار گیرد، فهرستی از این موارد را در موقعیت‌های یادگیری خاص تهیه نماید.

فاوا در آموزش

- مروری بر رویکردهای یادگیری چهره به چهره، برخط و ترکیبی و موارد کاربرد در رشته درسی
- فاوا و بهبود و تکمیل راهبردهای یاددهی- یادگیری در رشته درسی^{۲۲}
- متناسب‌سازی فعالیت‌های فاوا با طرح درس (برای توسعه و بهبود یادگیری دانش موضوع درسی)
- پشتیبانی از آموزش با نرم افزارهای ارائه و منابع دیجیتال

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- در مورد مزایا و محدودیت‌های رویکردهای یادگیری چهره به چهره و برخط در کلاس بحث شود و نتایج بدست آمده با رویکرد ترکیبی مقایسه گردد.
- یک نمونه فعالیت که در آن‌ها کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات فرآیند تدریس در کلاس‌های درس را تکمیل می‌نماید، طراحی نموده و

پیش‌نیاز این بخش آگاهی از راهبردهای یاددهی-یادگیری است

نوعی‌جات مدرس در مورد این‌که چگونه بکارگیری فاوا و انواع خاص نرم افزار می‌تواند به معلمان کمک نماید یادگیری دانش رشته درسی در دانش‌آموزان را بهبود دهند...

- در کلاس درس اجرا نموده و توسط گروه همتایان ارزیابی گردد.
- یک نمونه طرح درس ترکیبی که نرم افزارهای آموزشی، تمرین و تکلیف در آن جای داده شده باشد و یک نمونه طرح درس برخط، طراحی گردد و موارد کاربرد هر کدام در کلاس توضیح داده شود.
  - طرح درس های مربوطه را بین گروه همتایان به اشتراک گذاشته و پیشنهادات ارائه شده جهت بهبود آن طراحی را دریافت و اعمال نمایند.
  - طرح درس بهبود یافته با استفاده از نرم افزارهای ارائه را در کلاس ارائه دهند.
  - چگونگی بکارگیری نرم افزارهای ارائه و سایر رسانه های دیجیتال در پشتیبانی از روش سخنرانی نمایش دهند.
  - نمونه های متنوعی از ارائه های آموزشی تقویت شده با فاوا را برای موقعیت های یادگیری خاص تهیه نمایند.

فصل ۵: سازمان بندی و مدیریت

شایستگی

کلاس استاندارد		
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱
با استفاده از فاوا چندین فعالیت های را به صورت فردی به گونه ای سازمان بندی نماید که همه دانش آموزان به طور عادلانه به تجهیزات و امکانات فراهم شده، دسترسی داشته باشند.	با استفاده از فاوا یک فعالیت را برای گروه های کوچک کلاسی به گونه ای سازمان بندی نماید که همه دانش آموزان به طور عادلانه به تجهیزات و امکانات فراهم شده، دسترسی داشته باشند.	با استفاده از فاوا یک فعالیت را برای کل کلاس (کلاس در قالب یک گروه بزرگ) به گونه ای سازمان بندی نماید که همه دانش آموزان به طور عادلانه به تجهیزات و امکانات فراهم شده، دسترسی داشته باشند.

مدیریت فاوا در کلاس درس

- تلفیق آزمایشگاه رایانه در فعالیت های مداوم یادگیری و روش های مختلف آزمایشگاه رایانه (برای تکمیل آموزش های کلاسی متناسب با رشته درسی)
- چگونگی مدیریت منابع مکمل فاوا (به صورت فردی و یا گروه های کوچک دانش آموزی در کلاس درس بدون ایجاد اختلال در سایر فعالیت های کلاسی)

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- نمونه هایی از روش های مختلف آزمایشگاه رایانه (یا مجموعه ای از لپ تاپ های کلاسی) که می توانند برای تکمیل آموزش کلاسی مورد استفاده قرار گیرند، طراحی نموده و در مورد آن ها بحث نماید و طرح درس هایی که شامل استفاده از فعالیت های آزمایشگاه رایانه است را طراحی نمایند.
- مثال هایی از روش های متنوع که منابع فاوای محدود کلاسی می توانند به صورت فردی، دو نفری یا گروهی برای تکمیل فرآیند آموزش مورد استفاده قرار گیرند را ارائه و در مورد آن بحث نماید و طرح درس هایی را که شامل استفاده از فاوا برای تکمیل فرآیند آموزش کلاسی است، طراحی و تهیه نمایند.

سازمان بندی تجهیزات در کلاس درس

- بررسی قرارگیری و چینش اجتماعی (مناسب و نامناسب) برای بکارگیری فناوری های گوناگون (فردی، دو نفره، گروه های کوچک و یا بزرگ متناسب با رشته و سن دانش آموزان)

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- فناوری های نرم افزاری و سخت افزاری گوناگون را شناسایی نموده و در مورد چینش های متناسب دانش آموزان برای کاربردهای آموزشی (فردی، دو نفره، گروه های کوچک و گروه های بزرگ) در رشته بحث نمایند.

فصل ۶: یادگیری حرفه ای معلم

سواد دیجیتال		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
با استفاده از مهارت‌های فناوریانه و دانش کافی، حداقل پنج منبع وب مورد نیاز را برای بدست آوردن موضوعات درسی اضافی و دانش پداگوژیکی در جهت یادگیری حرفه‌ای خود شناسایی نموده و فهرستی از آن‌ها تهیه نماید.	با استفاده از مهارت‌های فناوریانه و دانش کافی، حداقل ده منبع وب مورد نیاز را برای بدست آوردن موضوعات درسی اضافی و دانش پداگوژیکی در جهت یادگیری حرفه‌ای خود شناسایی نموده و فهرستی از آن‌ها تهیه نماید.	با استفاده از مهارت‌های فناوریانه و دانش کافی، منابع وب مورد نیاز متعددی را برای بدست آوردن موضوعات درسی اضافی و دانش پداگوژیکی در جهت یادگیری حرفه‌ای خود شناسایی نموده و فهرستی از آن‌ها تهیه نماید و به گروه هم‌تا ارائه دهد.
<p>توسعه دانش موضوعی و پداگوژی با استفاده از منابع فاوا</p> <ul style="list-style-type: none"> چگونگی افزایش بهره‌وری حرفه‌ای با استفاده از منابع فاوا و ارائه مثال‌هایی در این مورد (بیان چند نمونه اقدام پژوهی یا مقاله و تجربه در این مورد) فاوا منبعی برای کسب دانش موضوعی و دانش پداگوژی (ارائه مثال‌هایی در این مورد مانند موضوعات دانشی جدید و تحولات جدید در دانش پداگوژی) 		
<p>تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان:</p> <ul style="list-style-type: none"> فهرستی از وظایف و کارهای مختلف معلمی که منابع فاوا موجب افزایش راندمان بالاتر آن‌ها می‌شود تهیه نمایند چند نمونه از وظایف کلاسی که استفاده از رایانه، لپ تاپ و دستگاه‌های دستی و قابل حمل و نرم افزارهایی مانند پردازشگر لغات، بلاگ‌ها و ویکی‌ها و سایر ابزارهای ارتباطی کمک به افزایش کارایی آن‌ها می‌گردد نمایش دهند. در مورد منابع گوناگون فاوا که می‌توانند از آن‌ها برای افزایش دانش موضوعات درسی و دانش پداگوژی استفاده نمایند بحث نمایند. اهداف یادگیری حرفه‌ای شخصی خود را شناسایی و تعیین نمایند و طرحی برای استفاده از ابزارهای متنوع فاوا برای نیل به اهداف خود ایجاد نمایند (مانند مرورگرهای وب، فناوری‌های ارتباطی) و طرح را در کلاس به هم‌تایان خود ارائه دهد. 		
<p>مسائل امنیتی در بکارگیری فاوا و حرفه‌ی معلمی</p> <ul style="list-style-type: none"> شناسایی و مدیریت مسائل امنیتی اینترنت شامل: زورگویی‌های سایبری^{۲۳}، انجمن‌های ارتباطی، مسائل حفظ حریم خصوصی و دزدی اطلاعات، ویروس‌ها، کلاهبرداری، اسپم، کوکی‌ها، پاپ آپ. حقوق مالکیت معنوی، کپی رایت، محتواهای نامناسب. شهروندی دیجیتال؛ قوانین و مقررات ایمیل. اخلاق. الزامات قانونی. محرمانه بودن اطلاعات شخصی. مسائل مربوط به رمز عبور، به روز رسانی نرم‌افزارها و برنامه‌های کاربردی و سیستم‌عامل‌ها 		
<p>تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان:</p> <ul style="list-style-type: none"> گزارش‌هایی در مورد هر یک از موارد بالا تهیه و در کلاس ارائه و به بحث بگذارند راهبردها و روش‌هایی برای شناسایی، مدیریت و مقابله با مسائل امنیتی را معرفی و بکارگیری یکی از این راهبردها را به صورت عملی نمایش دهند. 		
<p>مسائل اخلاقی و قانونی در بکارگیری فاوا و حرفه‌ی معلمی</p> <ul style="list-style-type: none"> آشنایی با مسائل قانونی در دسترسی و استفاده از اطلاعات مروری بر معیارهای اخلاقی در بهره‌گیری از منابع فاوا (سرقت علمی، قانون مالکیت معنوی و فکری، و قانون Copyright) 		

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- با جستجو در اینترنت، شواهدی در مورد پیامدهای عدم رعایت قوانین رایانه‌ای در کلاس ارائه گردد.
- در مورد پیامدهای منفی و مثبت رعایت / عدم رعایت اخلاق در استفاده از منابع فاوا توسط معلم بر دانش‌آموزان بحث شود

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- سخنرانی-نمایشی
- آزمایشگاه
- پروژه
- کشفی (کاوشگری + آزمایشگاه) فردی و گروهی
- حل مسئله
- حل خلاق مسئله
- پرسش‌ها و پاسخ‌های هدایت شده و مباحثه
- طوفان مغزی
- و.....

حداقل امکانات سخت و نرم افزاری

- منابع اطلاعاتی مکتوب یا برخط
- شبکه آزمایشگاهی (آزمایشگاه رایانه) مجهز به اینترنت پرسرعت
- دیتا پروژکتور، صفحه نمایش، رایانه، تخته هوشمند
- انواع رسانه‌های قابل در دسترس
- امکانات لازم برای تهیه رسانه آموزشی مورد نظر مدرس
- نرم افزار بسته آفیس، ورژن‌های جدید (ترجیحا اصلی)
- رایانه با انواع سیستم‌های عامل
- دیتا پروژکتور، صفحه نمایش، رایانه، تخته هوشمند
- تلفن‌های همراه با انواع سیستم‌های عامل (تلفن‌های دانشجویان)
- نرم افزارهای windows, Mac, Linux
- انواع ذخیره کننده‌های برون خط
- چند رایانه که به اینترنت متصل نباشد و از طریق یکی از شیوه‌های رایج و قابل دسترس قابلیت اتصال به اینترنت را داشته باشد (با خط تلفن (از طرق دایال آپ، ADSL⁺ به صورت lan یا wireless) کارت دیتا، Wimax
- حداقل یک پردازشگر موجود در بازار
- سخت افزارهای داخلی و خارجی و جانبی رایانه
- انواع موبایل، تبلت، لپ‌تاپ و رابط OTG
- نرم‌افزارها، سخت‌افزارها و سیستم‌عامل‌های آموزشی مربوط به رشته
- برای نرم افزارها و سیستم‌عامل‌های مخصوص کودکان استثنایی می‌تواند مواردی چون (for chat) Deaf Apps^{۲۵}, Vinu^{۲۴} را پیشنهاد نمود.

<http://distrowatch.com/table.php?distribution=linux>

- نرم افزارهای

Flash, Photoshop, paint, DVD cutter, sound recorder , sound cutter, concept mapping or mind mapping, Simulators

- امکانات لازم برای راه اندازی شبکه شامل:

Cross cable, Wi-Fi, Bluetooth, Hub, Switch, Router, IPS, IDS, Firewall

- حداقل ۲ رایانه و یا لپ تاپ (در مورد لپ تاپها مجهز به Bluetooth) برای هر گروه
- فیلم و کلیپ های نمونه در زمینه کاربرد سخت افزار های آموزشی
- بروشورهای معرفی سخت افزارها
- نرم افزارهای و سیستم عامل های آموزشی گروه های مربوطه به انتخاب گروه
- راهنمای نرم افزارهای مربوطه
- سخت افزارها و نرم افزارهای لازم برای ضبط و ویرایش صدا و تصویر و فیلم دیجیتال
- نرم افزارهای شبیه ساز متناسب با رشته
- نرم افزارهای LCMS, CMS, LMS

۴. منابع آموزشی

۱. مهر محمدی، محمود و نفیسی، عبدالحسین (۱۳۸۳)، تدوین سیاست های راهبردی فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش.
۲. علی آبادی، خدیجه (۱۳۹۰) مقدمات تکنولوژی آموزشی، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور
۳. محمدی داود، احدیان، محمد، رضانی، عمران (۱۳۹۰) مقدمات تکنولوژی آموزشی، تهران، آییژ.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

در ارزشیابی هر واحد درسی دو الی سه نوع ارزشیابی انجام خواهد شد. ۱- ارزشیابی ورودی یا تشخیصی در فاوا ۱ که در بخش مهارت های اساسی فاوا برای تعیین سطح کلاس و استفاده بهینه از زمان به منظور ایجاد و یا تقویت مهارت ها صورت می گیرد، ۲- ارزشیابی تکوینی که در حین فرآیند آموزش و در طول کلاس انجام می گیرد که در هر بخش مواردی به عنوان پیشنهاد در فعالیت های عملکردی و یادگیری پیشنهاد شده که می توانند بخشی از این ارزشیابی را تشکیل دهند و ۳- ارزشیابی نهایی یا پایانی که پیشنهاد می گردد ۱۰ نمره از نمره نهایی به ارزشیابی تکوینی و ۱۰ نمره به پروژه پایانی اختصاص یابد که در اجرای آن دانشجو معلم ملزم به رعایت تمامی موارد مورد آموزش در آن واحد درسی (فاوا ۱ الی ۳) می باشد و مدرس مربوطه موضوع آن را با توجه به سال تحصیل دانشجو معلم، دانش و مهارت موضوعی و مهارت حرفه ای دانشجو معلم تعیین می نماید.

۶. پیوست ها

- شبکه

شبکه و شبکه سازی

- * تعریف شبکه
- * دلایل شبکه سازی، مزایا و محاسن ایجاد شبکه
- * تاریخچه شبکه
- * معرفی بزرگترین شبکه
- * سلسه مراتب ایجاد شبکه و مولفه های شبکه

(نرم افزارهای مخصوص ناشنوایان در <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.successfulmatch.deafs&hl=en>)

گوگل پلی)

cable, Wifi, Bluetooth, Hub, Switch, Router, IPS, IDS, Firewall, DNS Server, *
Mail Server

ایجاد یک شبکه کوچک (دو یا سه کاربر) با استفاده از امکانات موجود، **Wi-Fi, Bluetooth, cable**
شبکه‌های اجتماعی

• سیستم عامل های دانش آموزی

به عنوان نمونه موارد زیر با هایپر لینک مربوطه آورده شده‌اند.

به عنوان نمونه در آموزش ابتدایی :

[Edubuntu](#) [UKnow4Kids](#) [OLPC](#) [Qimo 4 Kids](#) [Uberstudent](#) [OpenSuse-Edu](#) [Guadalinux-Edu](#) [Fedora](#)

[Education Spin](#) [Debian-Edu](#) [Ubermix](#) [Sugar](#) [DoudouLinux](#)

۱. معرفی درس و منطق آن

زندگی بشر در عصر کنونی به گونه‌ای با فناوری اطلاعات و ارتباطات عجین شده است، که برخورداری از ابعاد گوناگونی از سواد از جمله سواد اطلاعاتی، سواد رسانه‌ای، سواد رایانه، سواد فناوری، سواد دیجیتال، سواد اینترنتی، یک ضرورت در زندگی محسوب می‌گردد. ضرورت توجه به فناوری اطلاعات و ارتباطات موجب گردیده است که آموزش آن در آموزش‌های رسمی وارد گردد. لذا آشنایی و بهره‌مندی از این بعد سواد یکی از نیازهای دانش‌آموزان امروز و شهروندان فردا است. از این‌رو معلمان که وظیفه آماده سازی دانش‌آموزان را برای ورود به عرصه زندگی دارند، خود نیز باید ضمن برخورداری از شایستگی‌ها و سواد لازم در حوزه‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات، از این ظرفیت در آموزش‌های خود بهره گیرند و با تلفیق این فناوری در فرصت‌های یاددهی-یادگیری علاوه بر بهره‌گیری از افزایش و بهبود کارایی آموزش، دانش‌آموزان را آموزش دهند که چگونه خود را برای استفاده صحیح از فرصت‌های پیش‌آمده بواسطه این فناوری در زندگی آماده کنند.

نام درس: کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش تاریخ ۲	مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: جدول شایستگی‌ها دانشجو معلمان در ۶ مولفه ۱- درک ICT در آموزش، ۲- برنامه درسی و ارزشیابی، ۳- پداگوژی، ۴- ICT، ۵- سازمان بندی و مدیریت و ۶- یادگیری حرفه ای معلم در سواد فناوری ^{۲۶} به شرح جدول زیر می‌باشد.	نوع درس: کارگاهی
	تعداد واحد: ۱ واحد
	کارگاهی
	زمان درس: هر واحد ۴۸
	پیشنیاز: کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات ۱

ملاک ها	سطح ۱ (سواد فناوری)	سطح ۲ (تعمیق دانش)	سطح ۳ (تولید دانش)
درک ICT در آموزش	درک سیاست‌ها		
	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
	با داشتن دانش عمیق از سیاست‌های ملی و اولویت‌های اجتماعی، درجهت حمایت از این سیاست‌ها، <u>حداقل ۳ نمونه فعالیت‌هایی کلاسی (مبتنی بر فاوا) را طراحی نماید.</u>	با داشتن دانش عمیق از سیاست‌های ملی و اولویت‌های اجتماعی، درجهت حمایت از این سیاست‌ها، <u>حداقل ۳ نمونه فعالیت‌هایی کلاسی (مبتنی بر فاوا) را طراحی و سپس با توجه ارزیابی گروه هم‌تا و خود طراحی مورد نظر را</u>	با داشتن دانش عمیق از سیاست‌های ملی و اولویت‌های اجتماعی، درجهت حمایت از این سیاست‌ها، <u>چندین فعالیت کلاسی (مبتنی بر فاوا) را طراحی، اصلاح، و پیاده سازی نماید.</u>

^{۲۶} سواد فناوری: استفاده از فاوا برای یادگیری کارآتر و موثرتر

	<u>مورد اصلاح قرار دهد.</u>		
مهارت‌های فاوا	ابزارهای پیچیده		
	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
	<p>ضمن آگاهی در مورد انواع ابزارها و برنامه‌های کاربردی ویژه موضوع درسی خود، <u>یک موقعیت مسئله محور</u> را طراحی نمایند که در آن با استفاده‌ی منعطفانه‌ی فاوا از جمله منابع شبکه به دانش‌آموزان در جهت دسترسی به اطلاعات و برقراری ارتباط با کارشناسان خارج از مدرسه برای تجزیه و تحلیل مسئله انتخاب شده کمک نماید.</p>	<p>ضمن آگاهی در مورد انواع ابزارها و برنامه‌های کاربردی ویژه موضوع درسی خود، <u>یک موقعیت‌های مسئله محور و یک موقعیت پروژه محور</u> را طراحی نمایند که بتوانند در آن‌ها با استفاده‌ی منعطفانه‌ی فاوا (از جمله منابع شبکه در جهت کمک به همکاری دانش‌آموزان، دسترسی به اطلاعات و برقراری ارتباط با کارشناسان خارج از مدرسه برای تجزیه و تحلیل مسائل انتخاب شده) پروژه‌های فردی و گروهی دانش‌آموزی را پیاده‌سازی نموده و بر آن‌ها نظارت نمایند.</p>	<p>ضمن آگاهی در مورد انواع ابزارها و برنامه‌های کاربردی ویژه موضوع درسی خود، <u>موقعیت‌های متنوع مسئله و پروژه محوری</u> را طراحی نمایند که بتوانند در آن‌ها با استفاده‌ی منعطفانه‌ی فاوا (از جمله منابع شبکه در جهت کمک به همکاری دانش‌آموزان، دسترسی به اطلاعات و برقراری ارتباط با کارشناسان خارج از مدرسه برای تجزیه و تحلیل مسائل انتخاب شده) پروژه‌های فردی و گروهی دانش‌آموزی پیاده‌سازی نموده و بر آن‌ها نظارت نمایند.</p>
برنامه درسی و ارزشیابی	کاربرد دانش		
	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
	<p>ضمن برخورداری از دانش عمیق در مورد موضوع رشته خود و توانایی بکارگیری منعطفانه‌ی آن در موقعیت‌های گوناگون، با استفاده از فاوا، حداقل <u>یک مسئله پیچیده</u> در رشته درسی برای دانش‌آموزان طراحی نماید و <u>راه حل‌های ارائه شده توسط دانش‌آموزان را در پاسخ به این مسئله مورد ارزیابی قرار دهد.</u></p>	<p>ضمن برخورداری از دانش عمیق در مورد موضوع رشته خود و توانایی بکارگیری منعطفانه‌ی آن در موقعیت‌های گوناگون، با استفاده از فاوا، <u>یک مسئله پیچیده در</u> رشته درسی برای دانش‌آموزان را به گونه‌ای طراحی نماید که <u>راه حل (های) ارائه شده برای مسائل، درک دانش‌آموزان از مسئله را مورد اندازه‌گیری قرار دهد.</u></p>	<p>ضمن برخورداری از دانش عمیق در مورد موضوع رشته خود و توانایی بکارگیری منعطفانه‌ی آن در موقعیت‌های گوناگون، با استفاده از فاوا، <u>مسائل پیچیده‌ای</u> در رشته درسی را برای دانش‌آموزان به گونه‌ای طراحی نماید که <u>راه حل‌های ارائه شده برای مسائل، درک دانش‌آموزان از مسائل را مورد</u></p>

			اندازه‌گیری قرار دهد.
پداگوژی	حل مسائل پیچیده		
	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
	<p><u>دو تکلیف مسئله محور</u> (آموزش دانش‌آموز محور) و پروژه‌ی گروهی دانش‌آموزی مبتنی بر فاوا را تعریف و طراحی نماید و <u>ضمن طرح مسائل در گروه هم‌تا با استفاده از نظرات ارزیابانه آن‌ها، طراحی خود را مورد اصلاح قرار دهد.</u></p>	<p><u>دو تکلیف مسئله محور</u> (آموزش دانش‌آموز محور) و پروژه‌ی گروهی دانش‌آموزی مبتنی بر فاوا را تعریف و طراحی نموده و <u>ضمن اصلاح طرح خود، مراحل پیاده‌سازی طرح را تشریح نماید.</u></p>	<p><u>چندین تکلیف مسئله محور</u> (آموزش دانش‌آموز محور) و پروژه‌ی گروهی دانش‌آموزی مبتنی بر فاوا را تعریف و طراحی نماید و <u>مراحل طراحی، پیاده‌سازی و و ارائه راه حل‌ها توسط دانش‌آموزان در تکالیف مسئله محور و پروژه‌های گروهی را مورد نظارت و ارزیابی قرار دهد.</u></p>
سازمان بندی و مدیریت	گروه‌های مشارکتی		
	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
	<p><u>یک محیط یادگیری</u> انعطاف پذیری را در کلاس درس طراحی نماید که در آن قادر به <u>تلفیق فعالیت‌های دانش‌آموز محور</u> و بکارگیری منعطفانه فناوری برای حمایت از این فعالیت باشد.</p>	<p><u>یک محیط یادگیری</u> انعطاف پذیری را در کلاس درس خلق نماید که در آن قادر به <u>تلفیق فعالیت‌های دانش‌آموز محور</u> و بکارگیری منعطفانه فناوری برای حمایت از این فعالیت و <u>همکاری گروهی</u> باشد.</p>	<p><u>محیط های یادگیری</u> انعطاف پذیری را در کلاس درس خلق نماید که در آن قادر به تلفیق <u>فعالیت‌های دانش‌آموز محور</u> و <u>بکارگیری منعطفانه فناوری برای حمایت از این فعالیت‌ها و همکاری گروهی</u> باشد.</p>
یادگیری حرفه‌ای معلم	مدیریت و راهنمایی		
	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
	<p>با استفاده از مهارت و دانش لازم <u>یک پروژه پیچیده</u> در راستای یادگیری حرفه‌ای را طراحی نماید که در آن‌ها همکاری با سایر معلمان، و استفاده از شبکه‌ها برای</p>	<p>با استفاده از مهارت و دانش لازم <u>دو پروژه پیچیده</u> را در راستای یادگیری حرفه‌ای ایجاد و مدیریت نماید که در آن‌ها همکاری با سایر معلمان، و استفاده از شبکه‌ها برای دستیابی به اطلاعات</p>	<p>ب با استفاده از مهارت و دانش لازم <u>پروژه های پیچیده‌ای</u> را در راستای یادگیری حرفه‌ای ایجاد و مدیریت نماید که در آن‌ها همکاری با سایر معلمان، و استفاده از شبکه‌ها برای دستیابی به</p>

دستیابی به اطلاعات همکاران و کارشناسان خارج مد نظر قرار گرفته باشد.	همکاران و کارشناسان خارج مد نظر قرار گرفته باشد.	اطلاعات همکاران و کارشناسان خارج مد نظر قرار گرفته باشد.
---	--	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

کاربرد فاوا در رشته علمی ۲

فصل ۱: درک فاوا در آموزش

درک سیاست‌ها		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
با داشتن دانش عمیق از سیاست‌های ملی و اولویت‌های اجتماعی، درجهت حمایت از این سیاست‌ها، حداقل ۳ نمونه فعالیت‌هایی کلاسی (مبتنی بر فاوا) را طراحی نماید.	با داشتن دانش عمیق از سیاست‌های ملی و اولویت‌های اجتماعی، درجهت حمایت از این سیاست‌ها، حداقل ۳ نمونه فعالیت‌هایی کلاسی (مبتنی بر فاوا) را طراحی و سپس با توجه ارزیابی گروه هم‌تا و خود طراحی مورد نظر را مورد اصلاح قرار دهد.	با داشتن دانش عمیق از سیاست‌های ملی و اولویت‌های اجتماعی، درجهت حمایت از این سیاست‌ها، چندین فعالیت کلاسی (مبتنی بر فاوا) را طراحی، اصلاح، و پیاده‌سازی نماید.

درک سیاست‌های آموزشی در باره‌ی فاوا در تدریس

- فرصت‌ها و موانع در اجرای فعالیت‌های مبتنی بر فاوا
- معرفی نمونه‌هایی از مسائل واقعی به هنگام پیاده‌سازی فعالیت‌های کلاسی رشته درسی مبتنی بر فاوا در مدرسه
- تجزیه و تحلیل مزایا و معایب روش‌های مختلف برای اجرای اهداف سیاست فاوا

تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان:

- یک نمونه از اسناد مربوط به سیاست‌های فاوا را تجزیه و تحلیل نموده و تأثیرات بالقوه آن را بر یادگیرنده و جنبه‌های متفاوت کار معلمان تعیین کنند
- در مورد اصول بکارگیری فاوا در آموزش و پرورش توضیح داده و این اصول را مورد و تجزیه و تحلیل قرار دهند
- در مورد چگونگی جای دادن این اصول در فرآیند آموزش پیشنهاداتی ارائه گردد
- مسائلی که با اجرای این اصول ایجاد می‌گردد مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و در مورد چگونگی اداره و نظارت بر مسائل راهکارهایی ارائه دهند.

فصل ۲: مهارت‌های فاوا

ابزارهای پیچیده		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
ضمن آگاهی در مورد انواع ابزارها و برنامه‌های کاربردی ویژه موضوع درسی خود، یک موقعیت مسئله محور را طراحی	ضمن آگاهی در مورد انواع ابزارها و برنامه‌های کاربردی ویژه موضوع درسی خود، یک موقعیت‌های مسئله محور و یک موقعیت پروژه	ضمن آگاهی در مورد انواع ابزارها و برنامه‌های کاربردی ویژه موضوع درسی خود، موقعیت‌های متنوع مسئله و پروژه محوری را طراحی نمایند

<p>نمایند که در آن با استفاده‌ی منعطفانه‌ی فاوا از جمله منابع شبکه به دانش آموزان در جهت دسترسی به اطلاعات و برقراری ارتباط با کارشناسان خارج از مدرسه برای تجزیه و تحلیل مسئله انتخاب شده کمک نماید.</p>	<p>محور را طراحی نمایند که بتوانند در آن‌ها با استفاده‌ی منعطفانه‌ی فاوا (از جمله منابع شبکه در جهت کمک به همکاری دانش‌آموزان، دسترسی به اطلاعات و برقراری ارتباط با کارشناسان خارج از مدرسه برای تجزیه و تحلیل مسائل انتخاب شده) پروژه‌های فردی و گروهی دانش‌آموزی را پیاده‌سازی نموده و بر آن‌ها نظارت نمایند.</p>	<p>که بتوانند در آن‌ها با استفاده‌ی منعطفانه‌ی فاوا (از جمله منابع شبکه در جهت کمک به همکاری دانش‌آموزان، دسترسی به اطلاعات و برقراری ارتباط با کارشناسان خارج از مدرسه برای تجزیه و تحلیل مسائل انتخاب شده) پروژه‌های فردی و گروهی دانش‌آموزی پیاده‌سازی نموده و بر آن‌ها نظارت نمایند.</p>
---	--	--

کاربرد فاوا در طراحی و مدیریت یادگیری مشارکتی و پروژه محور دانش‌آموزان

- معرفی بسته‌های نرم افزاری متن باز متناسب با رشته خود و نرم افزارهای تولید محتوا
- ویژگی منابع وب (صحت مطالب و سودمندی منابع وب) مورد استفاده در یادگیری‌های مسئله محور و پروژه محور در رشته علمی.
- آشنایی با انواع وب‌های آموزشی (I، II و معنایی) و ویژگی‌های (مزایا و محدودیت‌های) هر کدام
- طراحی فعالیت‌های مسئله محور و پروژه محور مبتنی بر یکی از انواع وب
- طراحی مواد آموزشی با استفاده از محیط نوشتاری^{۲۷} یا ابزارهای خاص برخط
- معرفی شبکه یا نرم افزار مناسب برای مدیریت، نظارت، ارزیابی پیشرفت پروژه‌های گوناگون دانش آموزی
- نقش فاوا در ارتباط و همکاری با دانش‌آموزان، هم‌تایان، والدین و جوامع بزرگتر در جهت پرورش یادگیری دانش‌آموزان.
- شبکه و پشتیبانی از همکاری دانش‌آموزان داخل و خارج از کلاس درس
- موتورهای جستجو، پایگاه‌های داده بر خط و ایمیل منابعی برای یافتن افراد و منابع برای پروژه‌های مشترک

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- جستجو در مورد بسته‌های نرم افزاری آموزشی را به طور عملی نمایش دهند و چگونگی استفاده از این بسته های متنوع نرم افزاری را در یک موضوع خاص در رشته خود در کلاس نشان دهند.
- در مورد ویژگی‌های هر کدام از منابع آموزشی I، II و معنایی مزایا و محدودیت‌های آن‌ها برای طراحی فعالیت‌های تعاملی و مشارکتی بحث و گفتگو نمایند.
- یک یا چند فعالیت آموزشی مسئله محور و پروژه محور مبتنی بر یکی از انواع وب را طراحی نمایند و طراحی خود را در کلاس ارائه و با استفاده از نظرات ارزیابانه آن طراحی را اصلاح نمایند.
- در وب سایت‌ها و کاتالوگ ها نرم افزارهای مناسب برای یادگیری مسئله محور و پروژه محور در موضوع زمینه تخصصی خود را جستجو نماید. معیارهای و دستورالعمل‌های ارزیابی را توسعه داده و انتخاب‌های خود برای موثر بودن در جهت اهداف خاص آموزشی قصد شده توجیه نماید.
- طرز استفاده از محیط نوشتاری یا ابزارهای آن را به نمایش در آورد. به صورت گروهی دانشجویان یک واحد مطالعه در رشته مربوطه را به صورت بر خط طراحی نمایند.
- چگونگی استفاده از نرم افزارهای شبکه‌ای پروژه برای مدیریت، نظارت و ارزیابی پروژه دانش‌آموزی را به نمایش درآورد و داده های پروژه کارهای دانش‌آموزان را در آن وارد کنند.
- در مورد استفاده از محیط‌های ارتباطی و همکاری بر خط توسط معلم برای پشتیبانی از یادگیری دانش‌آموزان بحث شود. دانشجویان در محیط‌های مذکور یک لاگ را برای خود تهیه نموده، و نتایج چاپی خود را در آن به اشتراک بگذارد و نمونه‌هایی از تعاملات برخط خود را نمایش دهد.
- در مورد مزایای محیط‌های ارتباطی و همکاری برخط که دانش‌آموزان را در انجام پروژه های مشترک کاری و یادگیری پشتیبانی می‌کند

authoring environment^{۲۷} مجموعه ابزارهایی برای تولید محتوای دیجیتال یا ساخت نرم افزار

بحث نمایند. معلمان یک لاگ را برای خود تهیه نموده، و نتایج چاپی خود را به اشتراک گذاشته و تعاملات برخط دانش آموزان را نمایش دهند.

– در مورد استفاده از موتورهای جستجو، پایگاه‌های داده برخط و ایمیل برای یافتن افراد و منابع برای پروژه‌های مشترک بحث نمایند، جستجوهای خود را در راستای پروژه رشته خود هدایت نمایند، در پروژه مشترک بر خط شرکت و تعامل نمایند، تجربیات خود را در آن جا منعکس نمایند و آن‌ها را با افراد دیگر به اشتراک گذاشته و در مورد آن‌ها بحث نمایند.

فصل ۳: برنامه درسی و ارزشیابی

شایستگی

کاربرد دانش		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
ضمن برخورداری از دانش عمیق در مورد موضوع رشته خود و توانایی بکارگیری منعطفانه‌ی آن در موقعیت‌های گوناگون، با استفاده از فاوا، حداقل یک مسئله پیچیده در رشته درسی برای دانش‌آموزان طراحی نماید و راه حل‌های ارائه شده توسط دانش‌آموزان را در پاسخ به این مسئله مورد ارزیابی قرار دهد.	ضمن برخورداری از دانش عمیق در مورد موضوع رشته خود و توانایی بکارگیری منعطفانه‌ی آن در موقعیت‌های گوناگون، با استفاده از فاوا، یک مسئله پیچیده در رشته درسی برای دانش‌آموزان را به گونه‌ای طراحی نماید که راه حل (های) ارائه شده برای مسائل، درک دانش‌آموزان از مسئله را مورد اندازه‌گیری قرار دهد.	ضمن برخورداری از دانش عمیق در مورد موضوع رشته خود و توانایی بکارگیری منعطفانه‌ی آن در موقعیت‌های گوناگون، با استفاده از فاوا، مسائل پیچیده‌ای در رشته درسی را برای دانش‌آموزان به گونه‌ای طراحی نماید که راه حل‌های ارائه شده برای مسائل، درک دانش‌آموزان از مسائل را مورد اندازه‌گیری قرار دهد.

دستیابی به اهداف برنامه درسی و ارزشیابی از طریق فاوا

- نقش فاوا در معرفی مفاهیم و فرآیندهای کلیدی رشته درسی
- عملکرد و اهداف بکارگیری بسته‌های نرم افزاری در رشته درسی
- چگونگی افزایش درک دانش‌آموزان از مفاهیم و فرآیندهای کلیدی با بکارگیری بسته‌های مربوطه در محیط‌های داخل و خارج از کلاس (فاوا در نظریه‌های یادگیری)
- دستورالعمل‌های مبتنی بر فاوا در ارزشیابی برای ارزیابی درک دانش‌آموزان از مفاهیم و فرآیندهای کلید برنامه درسی

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجومعلم

- در بخشی از برنامه درسی داده شده، مفاهیم و فرآیندهایی که می‌توانند بوسیله فاوا آموزش داده شوند انتخاب شود. (فاوا باید منجر به درک عمیقتر از مفاهیم گردد)
- برای متن آموزشی (متناسب با رشته) داده شده، مفاهیم و فرآیندهایی که می‌توانند با فاوا آموزش داده شوند، شناسایی نمایند.
- تعداد متنوعی از بسته‌های نرم افزاری رشته درسی خود را شناسایی و در کلاس به نمایش در آورند.
- در مورد دستیابی به اهداف برنامه درسی و ارزشیابی از طریق فاوا، با یک کارشناس به صورت برخط در کلاس تعامل و گفتگو ترتیب دهند.
- از موزه‌های مرتبط با رشته خود بازدید برخط در کلاس ترتیب دهند.
- برنامه های شبیه ساز مبتنی بر وب را در کلاس اجرا و در خصوص اینکه چگونه این برنامه‌ها می‌توانند درک دانش‌آموزان از مفاهیم کلیدی موضوعات درسی و کاربرد آن‌ها در حل مسائل پیچیده توسعه دهند، بحث و گفتگو نمایند.
- از طریق جستجو در اینترنت در مورد فاوا در یکی از نظریه‌های یادگیری، یک مقاله علمی و پژوهشی شناسایی و در مورد آن در کلاس بحث و مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.
- بسته‌های نرم‌افزاری ویژه موضوعات درسی رشته خود را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند و توضیح دهند که چگونه این بسته ها مفاهیم و حل مسائل پیچیده در محیط یادگیرنده محور را حمایت می‌کنند.

دستورالعمل‌های استفاده از محصولات فاوا در برنامه درسی

<ul style="list-style-type: none"> • دستورالعمل‌های دانشی و عملکردی معلمان در استفاده از محصولات فاوا برای افزایش درک دانش آموزان از مفاهیم، مهارت‌ها و فرآیندهای موضوع کلیدی درسی.
<p>تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان:</p> <ul style="list-style-type: none"> - در مورد ویژگی‌های واکنش دانش‌آموزان در سال‌های مختلف آموزش و کیفیت و ویژگی محصولات فاوا ویژه‌ی سن و موضوع درسی خاص بحث شود. - دستورالعمل‌هایی که از این ویژگی‌ها تبعیت می‌کنند و آن‌ها را توسعه و بهبود می‌دهند، ارائه دهند. - دستورالعمل‌های ارائه شده در کلاس ارزیابی شده و پیشنهاداتی برای بهبود آن‌ها ارائه گردد. - برای متن آموزشی و اهداف ارزشیابی (متناسب با رشته) داده شده، دستورالعمل‌های مبتنی بر فاوا طراحی کنند. - برای محصولات فاوا دستورالعمل‌هایی را تهیه نموده و در فرآیند آموزش بکار گیرند. (به عنوان نمونه دستورالعملی برای ارائه گزارش‌های دانش‌آموزی از نتایج آزمایش شیمی)
<p>ارزشیابی مبتنی بر فاوا</p> <ul style="list-style-type: none"> • ارزشیابی مبتنی بر فاوا (بر خط و برون خط) و بررسی دیدگاه‌های مربوطه • ویژگی‌های ارزشیابی‌های مبتنی بر فاوا • معرفی ابزارهای ارزشیابی مبتنی بر فاوا • راهبردهای طراحی آزمون‌های مبتنی بر فاوا
<p>تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان</p> <ul style="list-style-type: none"> - ابزارهای ارزشیابی فاوای در اختیار قرار داده شده، را ازمنظر این که کدامیک برای ارزیابی مهارت‌های سطوح بالاتر (از جمله مهارت‌های حل مسئله، تفکر انتقادی، و...) و درک بنیادی از مفاهیم کلیدی مناسب هستند مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. - برای متن آموزشی و اهداف مهارت ارزشیابی (متناسب با رشته) داده شده، یک ابزار مناسب را شناسایی نمایند. - برای موضوعی در برنامه درسی دستورالعمل‌های مبتنی بر فاوا برای ارزشیابی را طراحی نماید که در آن درک دانش‌آموزان از مفاهیم و فرآیندهای کلیدی برنامه درسی مورد ارزیابی قرار گیرد. - در مورد دیدگاه‌های حاکم بر ارزشیابی مبتنی بر فاوا (برخط و برون خط) در کلاس بحث کنند و مزایا و محدودیت‌های آن‌ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند. - یک نمونه آزمون برخط و برون خط برای یک موضوع در رشته خود طراحی نموده و آن را در کلاس ارائه نموده تا مورد ارزیابی قرار گیرد و اصلاحات لازم را با توجه به بازخوردها انجام دهند.

فصل ۴: پداگوژی

شناسی

حل مسائل پیچیده		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
<p>دو تکلیف مسئله محور (آموزش دانش‌آموز محور) و پروژه‌ی گروهی دانش‌آموزی مبتنی بر فاوا را تعریف و طراحی نماید و ضمن طرح مسائل در گروه هم‌تا با استفاده از نظرات ارزیابانه آن‌ها، طراحی خود را مورد اصلاح قرار دهد.</p>	<p>دو تکلیف مسئله محور (آموزش دانش‌آموز محور) و پروژه‌ی گروهی دانش‌آموزی مبتنی بر فاوا را تعریف و طراحی نموده و ضمن اصلاح طرح خود، مراحل پیاده‌سازی طرح را تشریح نماید.</p>	<p>چندین تکلیف مسئله محور (آموزش دانش‌آموز محور) و پروژه‌ی گروهی دانش‌آموزی مبتنی بر فاوا را تعریف و طراحی نماید و مراحل طراحی، پیاده‌سازی و ارائه راه حل‌ها توسط دانش‌آموزان در تکالیف مسئله محور و پروژه‌های گروهی را مورد نظارت و ارزیابی قرار دهد.</p>

طراحی و پیاده‌سازی فعالیت‌های یادگیری مشارکتی و پروژه محور مبتنی بر فاوا با تمرکز بر مسائل واقعی زندگی

- نقش یادگیری پروژه محور مبتنی بر فاوا و ایجاد در توسعه تعاملات اجتماعی و تفکر در دانش‌آموزان از طریق بکارگیری مفاهیم و فرایندها و مهارت‌های کلیدی در حل مسائل واقعی
- چگونگی طراحی مسائل پیچیده و مسائل زندگی واقعی (که با کمک موضوعات کلیدی درسی قابل حل هستند) در پروژه‌های دانش‌آموزی با استفاده از منابع فاوا
- ویژگی‌های طراحی، واحد طرح درس مشارکتی و پروژه محور مبتنی بر فاوا
- معرفی ابزارهای متن باز و برنامه‌های کاربردی موضوعات ویژه برای فعالیت‌های کلاسی که قدرت استدلال، گفتگو، مشارکت و حل مسائل پیچیده را در دانش‌آموزان تقویت می‌نماید.
- داستان و بازی‌های دیجیتال و شبیه‌سازی یکی از روش‌های مناسب برای پیاده‌سازی تکالیف مسئله محور و پروژه‌های گروهی

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- در مورد چگونگی بکارگیری فاوا و انواع ویژه نرم افزارهایی که می‌تواند درک دانش‌آموزان و بکارگیری علمی دانش رشته مربوطه را حمایت کند بحث نموده
- در یک ارائه کلاسی راه‌هایی که در آن‌ها یادگیری پروژه محور می‌تواند مورد حمایت شود شرح داده شود.
- نمونه‌های مختلفی در این خصوص تولید نموده و پس از ارائه نمونه‌ها در کلاس در باره‌ی آن‌ها در کلاس بحث شود (به عنوان نمونه شناسایی راه‌های حفاظت از سامانه‌های اکولوژی با استفاده از وب و مفاهیم کاربردی)
- از طریق ارتباط و گفتگو برخط کلاسی با کارشناسان مربوطه همکاری نمایند.
- با جستجو در اینترنت برای اهداف یادگیری داده شده، مسائل زندگی واقعی مناسبی انتخاب شود.
- با توجه به مسائل واقعی داده شده، در فرآیند طراحی فعالیت‌های پروژه محور فاوا را در آن تلفیق نمایند.
- برای مسائل واقعی زندگی منتخب، روش‌های مناسب مبتنی بر فاوا برای معرفی آن‌ها به دانش‌آموزان ارائه دهند.
- راهبردهای یاددهی - یادگیری گوناگون را که در فعالیت‌های یادگیری مورد استفاده قرار می‌گیرند، توصیف نموده و توضیح دهند که فاوا چگونه می‌تواند در آن‌ها تلفیق گردد.
- طراحی و یا شناسایی یک داستان و بازی دیجیتال و یا شبیه‌سازی برای حل مسائل پیچیده و واقعی زندگی و یا فعالیت‌های پروژه محور، ارائه سناریو در کلاس و نقد و ارزیابی آن

فصل ۵: سازمان‌بندی و مدیریت

شایستگی

گروه‌های مشارکتی		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
یک محیط یادگیری انعطاف پذیری را در کلاس درس طراحی نماید که در آن قادر به تلفیق فعالیت‌های دانش‌آموز محور و بکارگیری منعطفانه فناوری برای حمایت از این فعالیت باشد.	یک محیط یادگیری انعطاف پذیری را در کلاس درس خلق نماید که در آن قادر به تلفیق فعالیت‌های دانش‌آموز محور و بکارگیری منعطفانه فناوری برای حمایت از این فعالیت و همکاری گروهی باشد.	محیط‌های یادگیری انعطاف پذیری را در کلاس درس خلق نماید که در آن قادر به تلفیق فعالیت‌های دانش‌آموز محور و بکارگیری منعطفانه فناوری برای حمایت از این فعالیت‌ها و همکاری گروهی باشد.

مدیریت و سازمان‌بندی منابع فیزیکی، انسانی و زمان برای تلفیق فاوا در محیط یادگیری

- سازمان‌بندی رایانه‌ها یا سایر منابع دیجیتال در کلاس درس (به منظور پشتیبانی و تقویت فعالیت‌های یادگیری و تعاملات اجتماعی)
- شبکه و شبکه‌سازی (از طریق کابل، Wifi، Bluetooth و...) در کلاس درس^{۲۸}

^{۲۸} به پیوست مراجعه شود.

- چگونگی مدیریت فعالیتهای یادگیری پروژه محور دانش آموزان در محیطهای مبتنی بر فناوری

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- به طور عملی در یک کلاس چشمتشهای متفاوت رایانه و سایر منابع دیجیتال را برحسب این که هر کدامیک از آنها شرکت و تعاملات دانش آموزان را حمایت نموده یا ممانعت می نماید را بیازماید. یک نوع چشمتش را طراحی نموده و در مورد منطق خود برای این طراحی بحث نماید.
- با استفاده از امکانات موجود در کلاس یک آزمایشگاه فاوا در کلاس ایجاد کنند.
- در مورد روشهای مدیریت فعالیتهای کلاسی پروژه محور دانش آموزی درضمن انجام یک پروژه بحث نمایند. درمورد طرح درس خود بر حسب مدیریت کلاسی با تمرکز روی مزایا و معایب چشمتشهای گوناگون رایانه و منابع دیجیتال بحث نمایند.

فصل ۶: یادگیری حرفه ای معلم

شایستگی

مدیریت و راهنمایی		
سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
با استفاده از مهارت و دانش لازم یک پروژه پیچیده در راستای یادگیری حرفه ای را طراحی نماید که در آنها همکاری با سایر معلمان، و استفاده از شبکه ها برای دستیابی به اطلاعات همکاران و کارشناسان خارج مدنظر قرار گرفته شده باشد.	با استفاده از مهارت و دانش لازم دو پروژه پیچیده را در راستای یادگیری حرفه ای ایجاد و مدیریت نماید که در آنها همکاری با سایر معلمان، و استفاده از شبکه ها برای دستیابی به اطلاعات همکاران و کارشناسان خارج مدنظر قرار گرفته شده باشد.	ب با استفاده از مهارت و دانش لازم پروژه های پیچیده ای را در راستای یادگیری حرفه ای ایجاد و مدیریت نماید که در آنها همکاری با سایر معلمان، و استفاده از شبکه ها برای دستیابی به اطلاعات همکاران و کارشناسان خارج مدنظر قرار گرفته شده باشد.

استفاده از منابع دیجیتال و همکاری برخط برای یادگیری حرفه ای

بررسی نقش فاوا در:

- اشتراک منابع برای پشتیبانی از فعالیتهای و یادگیری حرفه ای
- دسترسی به کارشناسان بیرون از محیط کار و جوامع یادگیری به منظور پشتیبانی از فعالیتهای و یادگیری حرفه ای خود
- مدیریت، تجزیه تحلیل، تلفیق و ارزیابی اطلاعات به منظور حمایت از یادگیری حرفه ای

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- در مورد منابع اطلاعاتی برخط گوناگون و استفاده از سایر منابعی که می توانند یادگیری حرفه ای را حمایت نمایند بحث نمایند.
- جستجوهای برخط خود را برای مواد آموزشی در جهتی که اهداف یادگیری حرفه ای آنان را حمایت می کند هدایت نمایند
- نتایج این جستجو را به اشتراک گذاشته و در مورد آن بحث نمایند و برای اجرای آن برنامه ریزی نمایند.
- در مورد منابع گوناگون کارشناسی برخط و جوامعی که می تواند یادگیری حرفه ای را حمایت کنند بحث نمایند. ملزم به انجام تحقیقات برخط خود برای یافتن چنین کارشناسان و جوامعی باشند. با کارشناسان ارتباط برقرار نموده و در این جوامع شرکت نموده و سپس مباحثات و نتایج فعالیتهای خود در این زمینه را به اشتراک بگذارند.
- در مورد اهمیت توسعه مهارتهای مدیریت دانش مربوطه در جهت تجزیه و تحلیل منابع برخط بحث نمایند و آنها در فعالیتهای خود تلفیق نمایند و کیفیت آنها را مورد ارزیابی قرار داده. دانشجو معلمان نمونه هایی از فعالیتهای خود را در این مورد توصیف نموده و به نمایش در آورده و در مورد آن بحث نمایند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- سخنرانی-نمایشی

- آزمایشگاه
- پروژه
- کشفی (کاوشگری + آزمایشگاه) فردی و گروهی
- حل مسئله
- حل خلاق مسئله
- پرسش‌ها و پاسخ‌های هدایت شده و مباحثه
- طوفان مغزی
- .....

حداقل امکانات سخت و نرم افزاری

- منابع اطلاعاتی مکتوب یا برخط
- شبکه آزمایشگاهی (آزمایشگاه رایانه) مجهز به اینترنت پرسرعت
- دیتا پروژکتور ، صفحه نمایش، رایانه، تخته هوشمند
- انواع رسانه‌های قابل در دسترس
- امکانات لازم برای تهیه رسانه آموزشی مورد نظر مدرس
- نرم افزار بسته آفیس، ورژن‌های جدید (ترجیحا اصلی)
- رایانه با انواع سیستم‌های عامل
- دیتا پروژکتور ، صفحه نمایش، رایانه، تخته هوشمند
- تلفن‌های همراه با انواع سیستم‌های عامل (تلفن‌های دانشجویان)
- نرم افزارهای windows, Mac, Linux
- انواع ذخیره کننده‌های برون خط
- چند رایانه که به اینترنت متصل نباشد و از طریق یکی از شیوه‌های رایج و قابل دسترس قابلیت اتصال به اینترنت را داشته باشد (با خط تلفن (از طرق دایال آپ، ADSL⁺ به صورت lan یا wireless) کارت دیتا، Wimax
- حداقل یک پردازشگر موجود در بازار
- سخت افزارهای داخلی و خارجی و جانبی رایانه
- انواع موبایل، تبلت، لپ‌تاپ و رابط OTG
- نرم‌افزارها، سخت‌افزارها و سیستم‌عامل‌های آموزشی مربوط به رشته
- برای نرم افزارها و سیستم‌عامل‌های مخصوص کودکان استثنایی می‌تواند مواردی چون (for chat) Deaf Apps^{۲۰}, Vinu^{۲۹} را پیشنهاد نمود.
- نرم افزارهای

Flash, Photoshop, paint, DVD cutter, sound recorder , sound cutter, concept mapping or mind mapping, Simulators

- امکانات لازم برای راه اندازی شبکه شامل:
- **Cross cable, Wi-Fi, Bluetooth, Hub, Switch, Router, IPS, IDS, Firewall**
- حداقل ۲ رایانه و یا لپ‌تاپ (در مورد لپ‌تاپ‌ها مجهز به Bluetooth) برای هر گروه
- فیلم و کلیپ‌های نمونه در زمینه کاربرد سخت افزار های آموزشی

<http://distrowatch.com/table.php?distribution=vinux>

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.successfulmatch.deafs&hl=en> (نرم افزارهای مخصوص ناشنوایان در

گوگل پلی)

- بروشورهای معرفی سخت‌افزارها
- نرم افزارهای و سیستم عامل‌های آموزشی گروه‌های مربوطه به انتخاب گروه
- راهنمای نرم‌افزارهای مربوطه
- سخت افزارها و نرم افزارهای لازم برای ضبط و ویرایش صدا و تصویر و فیلم دیجیتال
- نرم‌افزارهای شبیه ساز متناسب با رشته
- نرم‌افزارهای LCMS, CMS, LMS

۴. منابع آموزشی

هوشمندسازی مدارس راهبرد تحول وزارت آموزش و پرورش در توسعه فاوا.
مهرمحمدی، محمود و نفیسی، عبدالحسین (۱۳۸۳)، تدوین سیاست های راهبردی فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش.
علی‌آبادی، خدیجه (۱۳۹۰) مقدمات تکنولوژی آموزشی، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

در ارزشیابی هر واحد درسی دو الی سه نوع ارزشیابی انجام خواهد شد. ۱- ارزشیابی ورودی یا تشخیصی در فاوا ۱ که در بخش مهارت های اساسی فاوا برای تعیین سطح کلاس و استفاده بهینه از زمان به منظور ایجاد و یا تقویت مهارت‌ها صورت می‌گیرد، ۲- ارزشیابی تکوینی که در حین فرآیند آموزش و در طول کلاس انجام می‌گیرد که در هر بخش مواردی به عنوان پیشنهاد در فعالیت‌های عملکردی و یادگیری پیشنهاد شده که می‌توانند بخشی از این ارزشیابی را تشکیل دهند و ۳- ارزشیابی نهایی یا پایانی که پیشنهاد می‌گردد ۱۰ نمره از نمره نهایی به ارزشیابی تکوینی و ۱۰ نمره به پروژه پایانی اختصاص یابد که در اجرای آن دانشجو معلم ملزم به رعایت تمامی موارد مورد آموزش در آن واحد درسی (فاوا ۱ الی ۳) می‌باشد و مدرس مربوطه موضوع آن را با توجه به سال تحصیل دانشجو معلم، دانش و مهارت موضوعی و مهارت حرفه‌ای دانشجو معلم تعیین می‌نماید.

۶. پیوست‌ها

- تولید محتوای الکترونیکی:

استانداردهای تولید محتوای الکترونیکی

* آشنایی با استانداردهای SCORM و AICC در تولید محتوای الکترونیکی و آموزش الکترونیکی

تولید محتوای الکترونیکی

رسانه‌های الکترونیکی دیداری

- * معرفی پوستر، انواع چارت، اسلایدها، نمودار، .....، کاربرد، مزایا و محدودیت ها
- * فرآیند انتخاب رسانه‌های الکترونیکی دیداری در آموزش
- * طراحی پیام‌های آموزشی رسانه‌های الکترونیکی دیداری (نوشته، شکل، عکس، ..)
- * تولید رسانه های الکترونیکی دیداری از طریق نرم‌افزارهای publisher, power point و photo shop

معرفی برخی از محتواها

- * LO^{۳۱} اشیاء یادگیری،
- * کارآموزی مبتنی بر شبکه
- * خودآموزی، مطالعه راهنمایی شده ناهمزمان
- * پیشامدها با هدایت مربی^{۳۲} (یادگیری همزمان)
- * همکاری گروه کوچک
- * فرآیند طراحی تولید محتوای یادگیری الکترونیکی :
- * طراحی آموزشی واحد (یا موضوع) یادگیری براساس نظریه‌های یادگیری و راهبردهای آموزشی مربوطه

- * انتخاب مدل آموزشی مربوطه
  - * طراحی فرصت های یادگیری
  - * انتخاب و طراحی فعالیت های یادگیری
- فرآیند انتخاب رسانه مناسب با هر فعالیت یادگیری
- * طراحی پیام های آموزشی
  - * تنظیم جدول ارائه محتوای نهایی
- معرفی نرم افزارهای تولید محتوای الکترونیکی (برخط و برون خط)
- * Auto paly , flash builder, hyper studio, ,Director, Multimedia Builder, Adobe Flash, Camtasia Studio, advanced power point (off line)
  - * power point , hyper studio , flash , mu. Builder

• کلاس هوشمند:

طراحی آموزشی کلاس هوشمند

- * طراحی محیط یادگیری الکترونیکی براساس راهبردهای آموزشی مناسب
- * طراحی فرصت های یادگیری ، فعالیت های یادگیری و راهبردهای ارزشیابی براساس مدل های نوین آموزشی
- * طراحی مدل ارتباطی (ارتباط استاد با شاگرد ، استاد بامحتوا ، محتوا بامحتوا ، گروه با گروه ، کلاس باخارج کلاس و...) کلاس هوشمند براساس نیازها وامکانات (تجهیزات الکترونیکی و...)

اجرای و ارزشیابی آموزشی کلاس هوشمند

- * ثبت نام از شاگردان (از طریق LMS)
- * اجرای ارزشیابی ورودی(آزمون رفتار ورودی ، پیش آزمون ، آزمون تشخیصی سبک های شناختی ، نیاز سنجی و...) از طریق LMS و ثبت گزارشات آزمون ها
- * گروه بندی شاگردان براساس نتایج و گزارشات آزمون ها از طریق LMS
- * انتخاب مدل آموزشی ، محتوا و فعالیت های یادگیری مناسب برای هر گروه
- * به اشتراک گذاری و ارسال محتواها و فعالیت های یادگیری برای هر گروه از طریق LCMS
- * ارائه تکالیف تکمیلی و بازخورد آن به روش برخط (همزمان و ناهمزمان)
- * ارائه بازخورد مناسب ، اجرای ارزشیابی مستمر و توصیفی با استفاده از روش های ارزشیابی معلم ، خود ارزشیابی ، دگر ارزشیابی ، گروه ارزشیابی از طریق LCMS و LMS
- * اجرای ارزشیابی پایانی به شکل متنوع (انواع آزمون های الکترونیکی) از طریق LMS
- * ثبت نتایج و گزارشات آزمون
- * اجرای پس آزمون و اصلاح برنامه براساس گزارشات آزمون
- * تنظیم و ثبت پوشه کار

• شبکه

شبکه و شبکه سازی

- * تعریف شبکه
- * دلایل شبکه سازی، مزایا و محاسن ایجاد شبکه
- * تاریخچه شبکه
- * معرفی بزرگترین شبکه
- * سلسه مراتب ایجاد شبکه و مولفه های شبکه

cable, Wifi, Bluetooth, Hub, Switch, Router, IPS, IDS, Firewall, DNS Server, *
Mail Server

ایجاد یک شبکه کوچک (دو یا سه کاربر) با استفاده از امکانات موجود، **Wi-Fi, Bluetooth, cable**
شبکه‌های اجتماعی

• نمونه‌هایی از نرم افزارهای تولید محتوای الکترونیکی و انتشار الکترونیکی محتوا

تولید

- Auto paly , flash builder, hyper studio, ,Director, Multimedia Builder, Adobe Flash, Camtasia Studio, advanced power point (off line)
- power point , hyper studio , flash , mu. Builder

انتشار

- Forums, networks, Atutor, Moodle, emails, Educreationsn, snagit, blendspace, bayanbox, net support school, softgozar, aparat, googlesite, electa, kelas,...(on line)

سرفصل درس «کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش تاریخ ۳»

۱. معرفی درس و منطق آن

زندگی بشر در عصر کنونی به گونه‌ای با فناوری اطلاعات و ارتباطات عجین شده است، که برخورداری از ابعاد گوناگونی از سواد از جمله سواد اطلاعاتی، سواد رسانه‌ای، سواد رایانه، سواد فناوری، سواد دیجیتال، سواد اینترنتی، یک ضرورت در زندگی محسوب می‌گردد. ضرورت توجه به فناوری اطلاعات و ارتباطات موجب گردیده است که آموزش آن در آموزش‌های رسمی وارد گردد. لذا آشنایی و بهره‌مندی از این بعد سواد یکی از نیازهای دانش‌آموزان امروز و شهروندان فردا است. از این‌رو معلمان که وظیفه آماده سازی دانش‌آموزان را برای ورود به عرصه زندگی دارند، خود نیز باید ضمن برخورداری از شایستگی‌ها و سواد لازم در حوزه‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات، از این ظرفیت در آموزش‌های خود بهره‌گیرند و با تلفیق این فناوری در فرصت‌های یاددهی-یادگیری علاوه بر بهره‌گیری از افزایش و بهبود کارایی آموزش، دانش‌آموزان را آموزش دهند که چگونه خود را برای استفاده صحیح از فرصت‌های پیش‌آمده بواسطه این فناوری در زندگی آماده کنند.

نام درس: کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش تاریخ ۳	مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری:	نوع درس: کارگاهی
جدول شایستگی‌ها دانشجو معلمان در ۶ مولفه ۱- درک ICT در آموزش، ۲- برنامه درسی و ارزشیابی، ۳- پداگوژی، ۴- ICT، ۵- سازمان بندی و مدیریت و ۶- یادگیری حرفه ای معلم در سواد فناوری ^{۳۳} به شرح جدول زیر می‌باشد.	تعداد واحد: ۱ واحد کارگاهی زمان درس: هر واحد ۴۸ پیشنیاز: کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات ۲

ملاک ها	سطح ۱ (سواد فناوری)	سطح ۲ (تعمیق دانش)	سطح ۳ (تولید دانش)
درک ICT در آموزش	نوآوری در سیاست‌ها		
	ضمن درک مقاصد و اهداف سیاست‌های ملی در جلساتی که به منظور اصلاح سیاست‌های آموزش و پرورش در مورد فاوا تشکیل می‌گردد <u>مشتاقانه و داوطلبانه شرکت نماید.</u>	ضمن درک مقاصد و اهداف سیاست‌های ملی در جلساتی که به منظور اصلاح سیاست‌های آموزش و پرورش در مورد فاوا تشکیل می‌گردد شرکت نموده و در بحث‌ها و گفتگوهای مرتبط، <u>پیشنهاداتی ارائه دهد.</u>	ضمن درک مقاصد و اهداف سیاست‌های ملی در جلساتی که به منظور اصلاح سیاست‌های آموزش و پرورش در مورد فاوا تشکیل می‌گردد شرکت نموده، و علاوه بر شرکت در بحث‌ها و گفتگوها، <u>نظرات ارزیابانه‌ای در خصوص طراحی، کاربست و بازبینی</u>

^{۳۳} سواد فناوری : استفاده از فاوا برای یادگیری کارآتر و موثرتر

			برنامه‌های در نظر گرفته شده برای اجرای این سیاست‌ها ارائه دهد.
مهارت‌های فاوا	ابزارهای فراگیر		
	در راستای حمایت از توسعه مهارت‌های خلاقیت، یادگیری دائمی و انعکاسی حداقل یک جامعه دانشی مبتنی بر فاوا را طراحی نماید.	در راستای حمایت از توسعه مهارت‌های خلاقیت و یادگیری دائم و بازتابی دانش آموزان، ۲ الی ۳ جامعه دانشی مبتنی بر فاوا را طراحی نماید.	در راستای حمایت از توسعه مهارت‌های خلاقیت و یادگیری دائم و بازتابی دانش آموزان، چندین جامعه دانشی متفاوت مبتنی بر فاوا را طراحی نماید.
برنامه درسی و ارزشیابی	مهارت های جامعه دانشی		
	با آگاهی از ابعاد پیچیده رشد انسانی (رشد شناختی، عاطفی و جسمی و آگاهی از چگونگی ایجاد شرایط بهتر یادگیری دانش آموزان) و با استفاده از راه حل‌های مناسب برای یکی از مشکلات احتمالی دانش‌آموزی پیش‌بینی و با برخورداری از مهارت‌های پیچیده در این مورد طرحی برای عملیاتی نمودن یکی از راه حل‌های مورد نظر ارائه نمایند.	با آگاهی از ابعاد پیچیده رشد انسانی (رشد شناختی، عاطفی و جسمی و آگاهی از چگونگی ایجاد شرایط بهتر یادگیری برای دانش آموزان) و با استفاده از فاوا راه حل‌های مناسب برای یکی از مشکلات واقعی دانش‌آموزی پیش‌بینی و با برخورداری از مهارت‌های پیچیده در این مورد طرحی برای عملیاتی نمودن یکی از راه حل‌های مورد نظر ارائه نمایند.	با آگاهی از ابعاد پیچیده رشد انسانی (رشد شناختی، عاطفی و جسمی و آگاهی از چگونگی ایجاد شرایط بهتر یادگیری برای دانش آموزان) و با استفاده از فاوا راه حل‌های مناسب برای یکی از مشکلات واقعی دانش‌آموزی پیش‌بینی و با برخورداری از مهارت‌های پیچیده در این مورد طرحی برای عملیاتی نمودن یکی از راه حل‌های مورد نظر ارائه نمایند و راه حل موردنظر را در پیاده‌سازی نماید و نتایج حاصله را مورد ارزیابی قرار دهد.
پداگوژی	خود مدیریتی		
	با استفاده از فاوا، دو موقعیت مشابه از فرآیند یادگیری را که در آن‌ها دانش آموزان قادر به اجرا و بکارگیری مهارت‌های توسعه یافته خود باشند طراحی	با استفاده از فاوا، دو موقعیت متفاوت از فرآیند یادگیری را که در آن‌ها دانش آموزان قادر به اجرا و بکارگیری مهارت‌های توسعه یافته خود باشند طراحی و	با استفاده از فاوا، چندین موقعیت گوناگون از فرآیند یادگیری را که در آن‌ها دانش آموزان قادر به اجرا و بکارگیری مهارت‌های توسعه

	و پیاده‌سازی نماید.	پیاده‌سازی نماید.	یافته خود باشند طراحی و پیاده‌سازی نماید.
سازمان بندی و مدیریت	سازمان‌های یادگیری		
	ضمن ایفای نقش رهبری در آموزش و ارائه پشتیبانی پیگیرانه از همکاران، یک برنامه مبتنی بر فاوا را طراحی و اجرا نماید که در طی آن مدرسه به عنوان جامعه مبتنی بر نوآوری و یادگیری دائم با استفاده از فاوا نقش نمایند.	ضمن ایفای نقش رهبری در آموزش و ارائه پشتیبانی پیگیرانه از همکاران، یک برنامه مبتنی بر فاوا را طراحی و اجرا نمایند که در طی آن مدرسه به عنوان جامعه مبتنی بر نوآوری و یادگیری دائم با استفاده از فاوا نقش نمایند.	ضمن ایفای نقش رهبری در آموزش و ارائه پشتیبانی پیگیرانه از همکاران، برنامه‌های متنوعی مبتنی بر فاوا را طراحی و اجرا نمایند که در طی آن مدرسه به عنوان جامعه مبتنی بر نوآوری و یادگیری دائم با استفاده از فاوا نقش نمایند.
یادگیری حرفه‌ای معلم	معلم به عنوان مدل یادگیرنده		
	با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و برخورداری بالا از توانایی، انگیزه، تمایل و تشویق و حمایت هم‌تایان برای آزمون، دائما درحال یادگیری حرفه‌ای باشد و به این منظور یک جامعه آموزشی حرفه‌ای را با هدف خلق دانش طراحی و سپس ایجاد نماید.	با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و برخورداری بالا از توانایی، انگیزه، تمایل و تشویق و حمایت هم‌تایان برای آزمون، دائما درحال یادگیری حرفه‌ای باشد و یک جامعه آموزشی حرفه‌ای را با هدف خلق دانش طراحی و سپس ایجاد نماید.	با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و برخورداری بالا از توانایی، انگیزه، تمایل و تشویق و حمایت هم‌تایان برای آزمون، دائما درحال یادگیری حرفه‌ای باشد و جوامع آموزش حرفه‌ای را با هدف خلق دانش طراحی و سپس ایجاد نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

کاربرد فاوا در رشته علمی ۳

تذکر: فصول این واحد در دوره کارورزی و با حضور در کلاس درس و مدرسه قابل اجرا می‌باشد.

فصل ۱: درک فاوا در آموزش

شایستگی		
نوآوری در سیاست‌ها		
ضمن درک مقاصد و اهداف سیاست‌های ملی در جلساتی که به منظور اصلاح آموزش و پرورش در مورد فاوا تشکیل می‌گردد، مشتاقانه و داوطلبانه شرکت نماید.	ضمن درک مقاصد و اهداف سیاست‌های ملی در جلساتی که به منظور اصلاح سیاست‌های آموزش و پرورش در مورد فاوا تشکیل می‌گردد، شرکت نموده و در بحث‌ها و گفتگوهای مرتبط، پیشنهادهای ارائه دهد.	ضمن درک مقاصد و اهداف سیاست‌های ملی در جلساتی که به منظور اصلاح سیاست‌های آموزش و پرورش در مورد فاوا تشکیل می‌گردد، شرکت می‌گردد شرکت نموده، و علاوه بر شرکت در بحث‌ها و گفتگوها، نظرات ارزیابانه‌ای در خصوص طراحی، کاربست و

بازبینی برنامه‌های در نظر گرفته شده برای اجرای این سیاست‌ها ارائه دهد.		
<p>طراحی و اجرای برنامه‌های اصلاحی آموزشی مدرسه‌ای برای پیاده‌سازی سیاست‌های نظام آموزشی در مورد فاوا (برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش)</p> <p>• راهبردهای طراحی، پیاده سازی و اصلاح برنامه های آموزشی مدرسه‌ای در راستای پیاده‌سازی سیاست های اصلاحی نظام آموزش ملی</p> <p>تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان:</p> <ul style="list-style-type: none"> - بحث کلاسی در مورد قصد سیاست‌های اصلاحی نظام آموزش ملی (با تاکید بر فاوا) و ارائه راه کارهایی که می‌تواند موجب اجرای این سیاست‌ها در سطح برنامه‌های مدرسه گردد... - تشکیل گروه‌های کاری که در آن دانشجومعلمانی در سطح مدرسه را که می‌تواند مولفه‌های سیاست‌های اصلاحی را پیاده‌سازی نماید، طراحی نمایند. - اجرای برنامه‌ی طراحی شده در فاز ابتدایی - ارزیابی میزان پیشرفت برنامه - شناسایی و بررسی چالش‌های پیش روی - اشتراک موارد ذکر شده با گروه همتا و ارائه راهبردهای پیشنهادی توسط گروه و همتایان برای غلبه بر چالش ها 		

فصل ۲: مهارت‌های فاوا

شایستگی		
ابزارهای فراگیر		
در راستای حمایت از توسعه مهارت‌های خلاقیت، یادگیری دائمی و انعکاسی حداقل یک جامعه دانشی مبتنی بر فاوا را طراحی نماید.	در راستای حمایت از توسعه مهارت‌های خلاقیت و یادگیری دائمی و بازتابی دانش آموزان، ۲ الی ۳ جامعه دانشی مبتنی بر فاوا را طراحی نماید.	در راستای حمایت از توسعه مهارت‌های خلاقیت و یادگیری دائمی و بازتابی دانش آموزان، چندین جامعه دانشی متفاوت مبتنی بر فاوا را طراحی نماید.
<p>نرم افزارهای تولید محتوا و منابع آموزشی برای ایجاد خلاقیت و نوآوری در دانش آموزان</p> <ul style="list-style-type: none"> • عملکرد و اهداف ابزارهای تولید محتوای الکترونیکی و منابع آموزشی مبتنی بر فاوا (ضبط چند رسانه‌ای و تجهیزات و نرم‌افزارهای تولید محتوای الکترونیکی تولید، ابزارهای ویرایش، نرم‌افزارهای چاپ، ابزارهای طراحی وب و...) و نرم افزارهای انتشار محتوای الکترونیکی^{۳۴} • فرایند تولید محتوای الکترونیکی^{۳۵} در جهت ایجاد نوآوری و خلاقیت در دانش آموزان • راهبردهای چگونگی بکارگیری منابع و طراحی محتوای آموزشی الکترونیکی در جهت نوآوری و خلاقیت دانش توسط دانش آموزان <p>تکالیف عملکردی و یادگیری دانشجو معلمان:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تعداد متنوعی از بسته‌های نرم‌افزاری و منابع تولید دیجیتال را نمایش داده و در مورد اینکه آن‌ها چگونه می‌توانند در جهت حمایت و پیشرفت دانش آموزان در تمرین‌های نوآورانه و خلق دانش کمک نمایند، توضیح دهند. - نمونه‌های خاصی از این منابع در رشته درسی مورد نظر را مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند و توضیح داده شود که چگونه برای نوآوری و خلق دانش می‌توانند دانش آموزان را پشتیبانی می‌نمایند. 		

^{۳۴} به پیوست مراجعه شود.

^{۳۵} به پیوست مراجعه شود.

- با توجه به رشته علمی، طرح درسی طراحی نموده که در آن از ابزارها و نرم‌افزارهای مربوطه برای ایجاد خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان استفاده شده باشد، طرح درس در کلاس توسط گروه همتایان مورد ارزیابی قرار گیرد. این طرح درس می‌تواند در کلاس واقعی اجرا گردد و نتایج حاصل در گروه همتایان مورد نقد و ارزیابی و اصلاحات قرار گیرد.
- محتواهای الکترونیکی تولید شده را به منظور استفاده دانش‌آموزان دیگر و گروه همتا با استفاده از فاوا به منتشر نمایند و از بازخوردهای احتمالی در جهت اصلاح برنامه‌ها استفاده نمایند.

فصل ۳: برنامه درسی و ارزشیابی

شایستگی

مهارت‌های جامعه دانشی		
با آگاهی از ابعاد پیچیده رشد انسانی (رشد شناختی، عاطفی و جسمی و آگاهی از چگونگی ایجاد شرایط بهتر یادگیری برای دانش‌آموزان) و با استفاده از فاوا راه‌حل‌های مناسب برای مشکلات واقعی دانش‌آموزی پیش‌بینی و با برخورداری از مهارت‌های پیچیده در این مورد طرحی برای عملیاتی نمودن یکی از راه‌حل‌های مورد نظر ارائه نمایند و نتایج حاصله را مورد ارزیابی قرار دهد.	با آگاهی از ابعاد پیچیده رشد انسانی (رشد شناختی، عاطفی و جسمی و آگاهی از چگونگی ایجاد شرایط بهتر یادگیری برای دانش‌آموزان) و با استفاده از فاوا راه‌حل‌های مناسب برای مشکلات واقعی دانش‌آموزی پیش‌بینی و با برخورداری از مهارت‌های پیچیده در این مورد طرحی برای عملیاتی نمودن یکی از راه‌حل‌های مورد نظر ارائه نمایند.	با آگاهی از ابعاد پیچیده رشد انسانی (رشد شناختی، عاطفی و جسمی و آگاهی از چگونگی ایجاد شرایط بهتر یادگیری برای دانش‌آموزان) و با استفاده از فاوا راه‌حل‌های مناسب برای مشکلات احتمالی دانش‌آموزی پیش‌بینی و با برخورداری از مهارت‌های پیچیده در این مورد طرحی برای عملیاتی نمودن یکی از راه‌حل‌های مورد نظر ارائه نمایند.

پرورش مهارت‌های پیچیده شناختی با استفاده از فاوا

- معرفی مهارت‌های پیچیده شناختی و چگونگی آموزش و بروز این مهارت‌ها در دانش‌آموزان با استفاده از فاوا (از جمله مدیریت اطلاعات، حل مسئله، همکاری و تفکر انتقادی)^{۳۶}
- معرفی راهبردهایی برای ایجاد مهارت‌های جستجو، مدیریت و تجزیه و تحلیل و بکارگیری اطلاعات در دانش‌آموزان
- فرآیند طراحی واحدهای مطالعه و فعالیت‌های کلاسی در رشته مربوطه با استفاده از ابزارها و دستگاه‌های فاوا به منظور ایجاد و توسعه مهارت‌های استدلال، برنامه‌ریزی، یادگیری انعکاسی^{۳۷}، ساخت دانش و برقراری ارتباط
- راهبردهای تشویق دانش‌آموزان برای بکارگیری فاوا در جهت بهبود مهارت‌های ارتباطات و همکاری
- راهبردهای تشویق دانش‌آموزان برای توسعه و استفاده از خود و دیگر ارزیابی دانشی و عملکردی مبتنی بر فاوا در موضوعات درسی

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- ارائه کلاسی در مورد مهارت‌های پیچیده شناختی
- ارائه ویژگی‌های فرایندهای پیچیده شناختی و پیشنهاد و ارائه راه‌کارهایی برای چگونگی کسب و توسعه‌ی و بروز آن‌ها توسط دانش‌آموزان

^{۳۶} در کارورزی اجرا گردد.

^{۳۷} Reflective learning

در این مورد می‌توانید از مدل ۴ عنصری تجربیات عینی، مشاهده و انعکاس، خلق مفاهیم ذهنی، آزمودن در موقعیت‌های جدید تئوری کلب و یا .... کمک بگیرید.

Kolb, D. A. and Fry, R. (۱۹۷۵) Toward an applied theory of experiential learning. in C. Cooper (ed.) *Theories of Group*

Process, London: John Wiley

- طراحی یک طرح درس مبتنی بر فاوا در رشته مربوطه به گونه‌ای که کسب منجر به بروز یک یا چند مهارت پیچیده شناختی توسط دانش‌آموزان در آن جای داده شود و در کلاس در س واقعی اجرا نموده و بازخوردها و انعکاس‌های ناشی از اجرای این طرح درس در جمع همتایان بررسی نموده و پیشنهادات اصلاحی دریافتی را اعمال نمایند.
- در مورد ویژگی‌های مهارت‌های جستجو و مدیریت اطلاعات بحث و گفتگو نمایند و در مورد ویژگی‌های فعالیت‌های یادگیری مبتنی بر فاوا که منجر به توسعه و بروز مهارت‌های فوق می‌گردد بحث شود و نمونه‌هایی از این فعالیت‌ها تهیه و در کلاس درس ارائه و ارزیابی گردد.
- در مورد مهارت‌های استدلال، برنامه‌ریزی و یادگیری انعکاسی، ساخت دانش و این که چگونه فعالیت‌های مبتنی بر فاوا می‌توانند این مهارت‌ها را ایجاد و توسعه دهند، بحث شود و مثال‌هایی از این فعالیت‌ها در واحدهای مطالعه مرتبط با رشته، تولید و در میان گروه همتایان به اشتراک گذاشته شود و سپس واحدهای مطالعه تولیدی را مورد ارزیابی و نقادی قرار داده و پیشنهادهایی برای منابع اضافی ارائه دهند.
- در مورد ویژگی‌های مهارت‌های ارتباطی و همکاری و اینکه چگونه فعالیت‌های یادگیری فاوا محور می‌تواند این مهارت‌ها را مورد حمایت قرار دهد در کلاس بحث و گفتگو نموده و نمونه‌هایی از این فعالیت‌ها را تولید نمایند.
- در مورد ارتباط و همکاری موثر از طریق شرکت در مجامع یادگیری حرفه‌ای مجازی یک نمونه مدل پیشنهاد و ارائه دهند.
- در مورد مشخصات ارزیابی خود و همتایان بحث شود همچنین دستورالعمل‌های مبتنی بر دانش و عملکرد که برای انعکاس ارزیابی روی آموخته‌های خود و دیگران مورد استفاده قرار می‌گیرد بحث گردد و نمونه‌هایی از چنین فعالیت‌ها و دستورالعمل‌ها تولید و سپس در کلاس ارزیابی گردد.
- دستورالعمل‌های دانش و عملکرد محوری را که انتظارات یادگیری مهارت‌های کلیدی موضوع درسی و فاوا را از طریق تلفیق فناوری‌های نو ظهور را افزایش دهد، را توسعه دهند.

فصل ۴: پداگوژی

شایستگی

خود مدیریتی		
با استفاده از فاوا، دو موقعیت مشابه از فرآیند یادگیری را که در آن‌ها دانش‌آموزان قادر به اجرا و بکارگیری مهارت‌های توسعه یافته خود باشند طراحی و پیاده‌سازی نماید.	با استفاده از فاوا، دو موقعیت متفاوت از فرآیند یادگیری را که در آن‌ها دانش‌آموزان قادر به اجرا و بکارگیری مهارت‌های توسعه یافته خود باشند طراحی و پیاده‌سازی نماید.	با استفاده از فاوا، چندین موقعیت گوناگون از فرآیند یادگیری را که در آن‌ها دانش‌آموزان قادر به اجرا و بکارگیری مهارت‌های توسعه یافته خود باشند طراحی و پیاده‌سازی نماید.

نقش فاوا در ایجاد موقعیت‌های یادگیری که منجر به ایجاد و بکارگیری مهارت‌های دانش‌آموزی می‌گردد

- ویژگی‌های معلم در ضمن تدریس به عنوان الگویی برای استدلال، حل مسئله و تولید دانش
- ویژگی‌ها و چگونگی طراحی برخط مواد و فعالیت‌های رشته درسی برای درگیر نمودن دانش‌آموزان در حل مشارکتی مسئله، تحقیق و یا خلق اثر
- معرفی راهبردهایی برای راهنمایی و هدایت دانش‌آموزان برای ایجاد طرح‌های پروژه‌ای و فعالیت‌هایی که آن‌ها را در حل مشارکتی مسئله، تحقیق و آفرینش اثر درگیر می‌نماید.
- معرفی راهبردهایی برای راهنمایی و هدایت دانش‌آموزان برای تولید چند رسانه‌ای مشارکتی، تولید وب سایت و فناوری‌ها و نرم‌افزارها و برنامه‌های کاربردی انتشار پروژه‌های دانش‌آموزی به صورتی که موجب حمایت از روند در حال انجام تولید دانش و ارتباط با سایر مخاطبان و همتایان شود.
- ارائه راهبردهایی برای راهنمایی و هدایت دانش‌آموزان در انعکاس آموخته‌های خود (بررسی تئوری‌ها^{۳۸} و مدل‌های یادگیری انعکاسی^{۳۹})

Dewey, J. (1933). *How we think: A restatement of the relation of reflective thinking to the educative process*. Boston: D.C. Heath and Company.

• تکالیف عملکردی و یادگیری
• دانشجو معلمان:
– مباحثاتی بر پایه مهارت‌های شناختی خود برای نمایش عملی بکارگیری مهارت‌های حل مسائل واقعی در موضوع درسی طراحی نموده و راهبردها و فرآیندهای خود را برای حل مسائل و خلق دانش باهمتایان خود به اشتراک بگذارند.
– در مورد ویژگی‌های مواد درسی برخط که دانش آموزان را در طراحی و برنامه ریزی فعالیت های یادگیری خود شان پشتیبانی می کند، بحث نموده و در گروه کاری خود چند نمونه مواد درسی برخط را تولید، در کلاس اجرا و سپس ارزیابی نمایند و در انجمن‌های یادگیری حرفه‌ای خود در حل مسائل مشارکتی یا تحقیقات و خلق اثر به صورت برخط به عنوان الگو و نمونه باشند.
– در مورد ویژگی‌های فعالیت‌های معلم که دانش آموزان را در طراحی و برنامه‌ریزی فعالیت‌های یادگیری خود را پشتیبانی می‌کند بحث نمایند و نمونه‌های از این فعالیت ها را تولید نمایند و در کلاس درس اجرا نمایند و نتیجه را مورد ارزیابی قرار دهند.
– در مورد ویژگی های فعالیت های معلم که دانش آموزان را در بکارگیری فناوری های مختلف در فعالیت های یادگیریشان پشتیبانی می‌کند، بحث نموده و نمونه هایی از چنین فعالیت‌ها تولید نمایند و در کلاس درس اجرا نمایند و نتیجه را مورد ارزیابی قرار دهند.
– نمونه‌هایی از فناوری‌های تولید چند رسانه‌ای، تولید صفحات وب و روش‌های انتشار آن‌ها را (برای پشتیبانی از دانش آموزان) در جوامع یادگیری حرفه‌ای بر خط به نمایش بگذارند.
– در مورد ویژگی‌های آن دسته از فعالیت‌های معلم که یادگیری انعکاسی دانش آموزان را تقویت و حمایت می‌نماید، در کلاس بحث نمایند و نمونه‌هایی را نیز در این مورد تولید نموده و به اشتراک بگذارند، و کارهای انجام شده در این مورد را در جوامع یادگیری حرفه‌ای برخط مورد نقد و بررسی قرار دهند.

فصل ۵: سازمان بندی و مدیریت

شایستگی

سازمان‌های یادگیری		
ضمن ایفای نقش رهبری در آموزش و ارائه پشتیبانی پیگیرانه از همکاران، یک برنامه مبتنی بر فاوا را طراحی و اجرا نمایند که در طی آن مدرسه به عنوان جامعه مبتنی بر نوآوری و یادگیری دائم با استفاده از فاوا ایفای نقش نمایند.	ضمن ایفای نقش رهبری در آموزش و ارائه پشتیبانی پیگیرانه از همکاران، یک برنامه مبتنی بر فاوا را طراحی و اجرا نمایند که در طی آن مدرسه به عنوان جامعه مبتنی بر نوآوری و یادگیری دائم با استفاده از فاوا ایفای نقش نمایند.	ضمن ایفای نقش رهبری در آموزش و ارائه پشتیبانی پیگیرانه از همکاران، یک برنامه مبتنی بر فاوا را طراحی و اجرا نمایند که در طی آن مدرسه به عنوان جامعه مبتنی بر نوآوری با استفاده از فاوا ایفای نقش نمایند.

Kolb, D. A. and Fry, R. (1975) Toward an applied theory of experiential learning. in C. Cooper (ed.) *Theories of Group Process*, London: John Wiley

Pedler, M., Burgoyne, J. and Boydell, T. (1991, 1996) *The Learning Company. A strategy for sustainable development*, London: McGraw-Hill.

Schön, D.A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. New York: Basic Books.

<http://www.open.ac.uk/blogs/openminded/?p=>

^{۳۹} Reflective learning

از جمله مدل ۴ عنصری تجربیات عینی، مشاهده و انعکاس، خلق مفاهیم ذهنی، آزمون در موقعیت های جدید در تئوری کلب

مدرسه، جامعه ای مبتنی بر نوآوری و یادگیری دائم

- معرفی، عملکرد محیط‌های مجازی و محیط‌های ساخت دانش^{۴۰} برای افزایش دانش و درک موضوعات برنامه درسی و توسعه جوامع یادگیری برخط و چهره به چهره و ترکیبی
- معرفی، عملکرد ابزارهای فکری و برنامه‌ریزی^{۴۱} در حمایت از خلاقیت و برنامه‌ریزی های فعالیت‌های یادگیری و تفکر و یادگیری پیوسته انعکاسی دانش‌آموزان
- کلاس و مدرسه هوشمند، LMS ، CMS ، LCMS (پیاده‌سازی، یکارگیری و مدیریت)^{۴۲}

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- ضمن نمایش مجموعه‌ای متنوع از محیط‌های مجازی و ساخت دانش، توصیف کند که چگونه این محیط‌ها از جوامع یادگیری دانش‌آموزی حمایت می‌کنند و نمونه‌هایی خاص از منابعی را که در موضوع درسی‌اش مورد استفاده قرار می‌گیرد مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد و در مورد این که این محیط‌ها چگونه جوامع یادگیری دانش‌آموزان را مورد پشتیبانی قرار می‌دهند توضیح دهد. کارایی محیط‌های یادگیری برخط و ترکیبی، را در واحد مطالعه‌ای که طراحی نموده‌اند را نشان دهد.
- ضمن نمایش انواع متنوعی از ابزارهای برنامه‌ریزی و فکری شرح دهد که چگونه این ابزارها می‌توانند از ایجاد و برنامه‌ریزی فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان حمایت نمایند. نمونه‌هایی خاص از این ابزارها در موضوع درسی خود را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند و از این ابزارها در واحد مطالعه طراحی شده استفاده نموده، واحد مطالعاتی را در کلاس درس اجرا نماید نتایج را بر اساس میزان حصول به اهداف مورد ارزیابی قرار دهد.
- پیشنهاداتی برای بهبود عملکرد نرم افزارهای LMS، LCMS، CMS در جهت توسعه نوآوری و خلاقیت دانش‌آموزان ارائه دهند.
- یک کلاس هوشمند را طراحی، اجرا، و ارزشیابی نمایند به گونه‌ای که علاوه بر دستیابی به اهداف برنامه درسی، موجب تقویت و توسعه روحیه نوآوری و خلاقیت در دانش‌آموزان گردد.

فصل ۶: یادگیری حرفه‌ای معلم

شایستگی

معلم به عنوان مدل یادگیرنده		
با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و برخورداری بالا از توانایی، انگیزه، تمایل و تشویق و حمایت همتایان برای آزمون، دائما درحال یادگیری حرفه‌ای باشد و <u>جوامع آموزش حرفه‌ای را با هدف خلق دانش طراحی و سپس ایجاد نماید.</u>	با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و برخورداری بالا از توانایی، انگیزه، تمایل و تشویق و حمایت همتایان برای آزمون، دائما درحال یادگیری حرفه‌ای باشد و <u>یک جامعه آموزشی حرفه‌ای را با هدف خلق دانش طراحی و سپس ایجاد نماید.</u>	با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و برخورداری بالا از توانایی، انگیزه، تمایل و تشویق و حمایت همتایان برای آزمون، دائما درحال یادگیری حرفه‌ای باشد و به این منظور <u>یک جامعه آموزشی حرفه‌ای را با هدف خلق دانش طراحی نماید.</u>

معرفی ویژگی‌های معلم به عنوان مدل یادگیرنده

- ایفای نقش رهبری در ایجاد چشم اندازی مناسب برای مدرسه با تلفیق فاوا در برنامه درسی و تمرین های کلاسی

knowledge-building^{۴۰} با مدل های ارائه شده در این مورد آشنا شوند از جمله نمونه زیر :

Hyo-Jeong So , Lay Hoon Seah, Hwee Leng Toh-Heng (۲۰۱۰) Designing collaborative knowledge building environments accessible to all learners: Impacts and design challenges, Computers & Education, Volume ۵۴,

Issue ۲, February ۲۰۱۰, Pages ۴۷۹-۴۹۰

Graphing .Glossary of terms Flow chart concept map مانند^{۴۱} planning and thinking tools

http://www.sac.sa.edu.au/Library/Library/Topics/thinking_skills/thinking.html

^{۴۲} به پیوست مراجعه شود.

- ایفای نقش رهبری در میان همکاران در حمایت از نوآوری در مدرسه و ارتقاء یادگیری مداوم مبتنی بر فاوا
- خود ارزیابی دائم و انعکاس فعالیت‌های حرفه‌ای خود برای ارتقاء نوآوری و بهبود حرفه‌ای مبتنی بر فاوا
- بهره‌گیری از منابع فاوا برای شرکت در مجامع حرفه‌ای ، شرکت و بحث در مورد بهترین تمرین‌ها در آموزش رشته علمی (معرفی انجمن‌ها و مجامع مجازی و .. معلمان در رشته علمی)

تکالیف عملکردی و یادگیری

دانشجو معلمان:

- در مورد راه‌های مختلفی که مدارس می‌توانند فاوا را در برنامه درسی و کلاس درس خود تلفیق نمایند بحث نمایند.
- برنامه عملیاتی که در آن معلمان نقش کلیدی در کار با همکاران و مدیران مدرسه در جهت استفاده از فاوا در مدارسشان را ایفا می‌نمایند، طراحی نمایند و سپس مواردی را برای چگونگی اجرای این پیشرفت‌ها در نظر بگیرند (پیش بینی چالش‌ها و ارائه راهکارهایی برای برطرف نمودن چالش‌ها)
- در مورد انواع حمایت‌های اجتماعی مبتنی بر فاوا که محتاج آموزش حرفه‌ای برای شرکت در برنامه‌های نوآورانه و حفظ نوآوری در مدرسه هستند، بحث نمایند. برنامه عملیاتی مبتنی بر فاوا برای ایجاد محیط حمایتی و خلاقانه با همکاری مدیران و همکاران طراحی نموده و به اشتراک بگذارند و راهبردهایی برای بکارگیر ابزارها و منابع خلاقانه در مدرسه خود ارائه دهد.
- در مورد فعالیت‌های حرفه‌ای نوآورانه خود در حوزه‌ی فاوا بحث نمایند. نمونه‌هایی از تجربیات خود را بیان نمایند.
- در مورد اینکه چگونه منابع فاوا برای حمایت دائم نوآوری و توسعه از طریق انجمن‌های یادگیری حرفه‌ای می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد بحث نماید. نمونه‌هایی از تجربیات مبتنی بر فاوای خود را ارائه نمایند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- سخنرانی-نمایشی
- آزمایشگاه
- پروژه
- کشفی (کاوشگری+ آزمایشگاه) فردی و گروهی
- حل مسئله
- حل خلاق مسئله
- پرسش‌ها و پاسخ‌های هدایت شده و مباحثه
- طوفان مغزی
- و.....

حداقل امکانات سخت و نرم افزاری

- منابع اطلاعاتی مکتوب یا برخط
- شبکه آزمایشگاهی (آزمایشگاه رایانه) مجهز به اینترنت پرسرعت
- دیتا پروژکتور ، صفحه نمایش، رایانه، تخته هوشمند
- انواع رسانه‌های قابل در دسترس
- امکانات لازم برای تهیه رسانه آموزشی مورد نظر مدرس
- نرم افزار بسته آفیس، ورژن‌های جدید (ترجیحا اصلی)
- رایانه با انواع سیستم‌های عامل
- دیتا پروژکتور ، صفحه نمایش، رایانه، تخته هوشمند
- تلفن‌های همراه با انواع سیستم‌های عامل (تلفن‌های دانشجویان)

- نرم افزارهای windows, Mac, Linux
- انواع ذخیره کننده های برون خط
- چند رایانه که به اینترنت متصل نباشد و از طریق یکی از شیوه های رایج و قابل دسترس قابلیت اتصال به اینترنت را داشته باشد (با خط تلفن (از طرق دایال آپ، ADSL⁺ به صورت lan یا wireless) کارت دیتا، Wimax
- حداقل یک پردازشگر موجود در بازار
- سخت افزارهای داخلی و خارجی و جانبی رایانه
- انواع موبایل، تبلت، لپ تاپ و رابط OTG
- نرم افزارها، سخت افزارها و سیستم عامل های آموزشی مربوط به رشته
- برای نرم افزارها و سیستم عامل های مخصوص کودکان استثنایی می تواند مواردی چون (for chat) Deaf Apps^{۳۳}, Vinu^{۳۴} را پیشنهاد نمود.
- نرم افزارهای

Flash, Photoshop, paint, DVD cutter, sound recorder, sound cutter, concept mapping or mind mapping, Simulators

• امکانات لازم برای راه اندازی شبکه شامل:
Cross cable, Wi-Fi, Bluetooth, Hub, Switch, Router, IPS, IDS, Firewall

- حداقل ۲ رایانه و یا لپ تاپ (در مورد لپ تاپ ها مجهز به Bluetooth) برای هر گروه
- فیلم و کلیپ های نمونه در زمینه کاربرد سخت افزار های آموزشی
- بروشورهای معرفی سخت افزارها
- نرم افزارهای و سیستم عامل های آموزشی گروه های مربوطه به انتخاب گروه
- راهنمای نرم افزارهای مربوطه
- سخت افزارها و نرم افزارهای لازم برای ضبط و ویرایش صدا و تصویر و فیلم دیجیتال
- نرم افزارهای شبیه ساز متناسب با رشته
- نرم افزارهای LCMS, CMS, LMS

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

[هارت دیویس گای](#)، (۱۳۸۹) مرجع کامل سیستم عامل مکتباتش، مترجم [محمد رضا اصغرزاده](#)، تهران نشر: نوآور راهنماهای لینوکس و ویندوز آخرین نسخه های موجود در هنگام تدریس

منابع فرعی:

سازمان فناوری اطلاعات ایران (۱۳۹۲) الزامات و چارچوب های تولید محتوای الکترونیکی آموزشی.
<http://www.projectlooksharp.org/> کانادا لوک شارپ

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

در ارزشیابی هر واحد درسی دو الی سه نوع ارزشیابی انجام خواهد شد. ۱- ارزشیابی ورودی یا تشخیصی در فاوا ۱ که در بخش مهارت های اساسی فاوا برای تعیین سطح کلاس و استفاده بهینه از زمان به منظور ایجاد و یا تقویت مهارت ها صورت می گیرد، ۲- ارزشیابی تکوینی که در حین فرایند آموزش و در طول کلاس انجام می گیرد که در هر بخش مواردی به عنوان پیشنهاد در فعالیت های عملکردی و یادگیری پیشنهاد شده که می توانند

<http://distrowatch.com/table.php?distribution=vinux>

(نرم افزارهای مخصوص ناشنویان در <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.successfulmatch.deafs&hl=en>)

گوگل پلی)

بخشی از این ارزشیابی را تشکیل دهند و ۳- ارزشیابی نهایی یا پایانی که پیشنهاد می‌گردد ۱۰ نمره از نمره نهایی به ارزشیابی تکوینی و ۱۰ نمره به پروژه پایانی اختصاص یابد که در اجرای آن دانشجو معلم ملزم به رعایت تمامی موارد مورد آموزش در آن واحد درسی (فاوا ۱ الی ۳) می‌باشد و مدرس مربوطه موضوع آن را با توجه به سال تحصیل دانشجو معلم، دانش و مهارت موضوعی و مهارت حرفه‌ای دانشجو معلم تعیین می‌نماید.

۶. پیوست‌ها

• تولید محتوای الکترونیکی:

استانداردهای تولید محتوای الکترونیکی

* آشنایی با استانداردهای SCORM و AICC در تولید محتوای الکترونیکی و آموزش الکترونیکی

تولید محتوای الکترونیکی

رسانه‌های الکترونیکی دیداری

- * معرفی پوستر، انواع چارت، اسلایدها، نمودار، .....، کاربرد، مزایا و محدودیت ها
- * فرآیند انتخاب رسانه‌های الکترونیکی دیداری در آموزش
- * طراحی پیام‌های آموزشی رسانه‌های الکترونیکی دیداری (نوشته، شکل، عکس، ..)
- * تولید رسانه‌های الکترونیکی دیداری از طریق نرم‌افزارهای publisher power point و photo shop

معرفی برخی از محتواها

- * LO^{۴۵} اشیاء یادگیری،
- * کارآموزی مبتنی برشبکه
- * خودآموزی، مطالعه راهنمایی شده ناهمزمان
- * پیشامدها با هدایت مربی^{۴۶} (یادگیری همزمان)
- * همکاری گروه کوچک
- فرآیند طراحی تولید محتوای یادگیری الکترونیکی :
- * طراحی آموزشی واحد (یا موضوع)یادگیری براساس نظریه‌های یادگیری و راهبردهای آموزشی مربوطه
- * انتخاب مدل آموزشی مربوطه
- * طراحی فرصت های یادگیری
- * انتخاب و طراحی فعالیت های یادگیری
- فرآیند انتخاب رسانه مناسب با هر فعالیت یادگیری
- * طراحی پیام های آموزشی
- * تنظیم جدول ارائه محتوای نهایی
- معرفی نرم‌افزارهای تولید محتوای الکترونیکی (برخط و برون خط)
- * Auto paly , flash builder, hyper studio, ,Director, Multimedia Builder, Adobe Flash, Camtasia Studio, advanced power point (off line)
- * power point , hyper studio , flash , mu. Builder

• کلاس هوشمند:

طراحی آموزشی کلاس هوشمند

* طراحی محیط یادگیری الکترونیکی براساس راهبردهای آموزشی مناسب

- * طراحی فرصت های یادگیری ، فعالیت های یادگیری و راهبردهای ارزشیابی براساس مدل های نوین آموزشی
- * طراحی مدل ارتباطی (ارتباط استاد با شاگرد ، استاد بامحتوا ، محتوا بامحتوا ، گروه با گروه ، کلاس باخارج کلاس و...) کلاس هوشمند براساس نیازها وامکانات (تجهیزات الکترونیکی و...)

اجرای و ارزشیابی آموزشی کلاس هوشمند

- * ثبت نام از شاگردان (از طریق LMS)
- * اجرای ارزشیابی ورودی(آزمون رفتار ورودی ، پیش آزمون ، آزمون تشخیصی سبک های شناختی ، نیاز سنجی و...) از طریق LMS و ثبت گزارشات آزمون ها
- * گروه بندی شاگردان براساس نتایج و گزارشات آزمون ها از طریق LMS
- * انتخاب مدل آموزشی ، محتوا و فعالیت های یادگیری مناسب برای هر گروه
- * به اشتراک گذاری و ارسال محتواها و فعالیت های یادگیری برای هر گروه از طریق LCMS
- * ارائه تکالیف تکمیلی و بازخورد آن به روش برخط (همزمان و ناهمزمان)
- * ارائه بازخورد مناسب ، اجرای ارزشیابی مستمر و توصیفی با استفاده از روش های ارزشیابی معلم ، خود ارزشیابی ، دگر ارزشیابی ، گروه ارزشیابی از طریق LMS و LCMS
- * اجرای ارزشیابی پایانی به شکل متنوع (انواع آزمون های الکترونیکی) از طریق LMS
- * ثبت نتایج و گزارشات آزمون
- * اجرای پس آزمون و اصلاح برنامه براساس گزارشات آزمون
- * تنظیم و ثبت پوشه کار

• شبکه

شبکه و شبکه سازی

- * تعریف شبکه
- * دلایل شبکه سازی، مزایا و محاسن ایجاد شبکه
- * تاریخچه شبکه
- * معرفی بزرگترین شبکه
- * سلسه مراتب ایجاد شبکه و مولفه های شبکه
- * cable, Wifi, Bluetooth, Hub, Switch, Router, IPS, IDS, Firewall, DNS Server, Mail Server

ایجاد یک شبکه کوچک (دو یا سه کاربر) با استفاده از امکانات موجود، **Wi-Fi, Bluetooth, cable** شبکه های اجتماعی

• نمونه هایی از نرم افزارهای تولید محتوای الکترونیکی و انتشار الکترونیکی محتوا تولید

- Auto paly , flash builder, hyper studio, ,Director, Multimedia Builder, Adobe Flash, Camtasia Studio, advanced power point (off line)
- power point , hyper studio , flash , mu. Builder

انتشار

- Forums, networks, Atutor, Moodle, emails, Educreationsn, snagit, blendspace, bayanbox, net support school, softgozar, aparat, googlesite, electa, kelas,...(on line)

سرفصل درس «تجربه‌های خاص حرفه‌ای در آموزش تاریخ»

۱. معرفی درس و منطق آن

عمل معلمی برای معلمانی که به آن به منزله فرصتی برای اعتلای آموزش و رشد شخصی نظر می‌کنند، سرشار از تجربه‌های نادری است که آگاهی از آنان برای دانشجومعلم دو خاصیت دارد: اول آشنایی با تجربه خاص و دوم کسب انگیزه و اعتماد برای عمل خلاقانه در موقعیت‌های واقعی تربیت. آنچه آگاهی از تجربه‌های خاص را برای آموزش معلمان توجیه می‌کند، ایجاد شرایط «همزادپنداری» است؛ یعنی آنچه می‌تواند امید به موفقیت را در موقعیت‌های متنوع و متغییر، افزایش دهد. درعین‌حال، تجربه‌های خاص دربردارنده دانش‌هایی مفید هستند که در قالب‌های معمول «دانش رشته‌ای» و «دانش تربیتی» وارد نشده‌اند اما «کارآمدی موقعیتی» داشته‌اند. این درس تلاشی برای شناسایی معلمان نادر و قدرشناسی از آنان نیز محسوب می‌شود و پیوندی بین نسل‌های معلمان ایجاد می‌کند.

نام درس: تجربه‌های خاص حرفه‌ای				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود: به مواردی از زمینه‌های تحقق یک تجربه خاص، اشاره و به تحلیل چنین زمینه‌ای اقدام کند و برخی از معلمان دارای تجربه خاص در رشته تخصصی خود را بشناسد. همچنین، دارای احساس مثبت به عمل ابتکاری در موقعیت‌های مساله‌دار حرفه معلمی است و خود را آماده برای چنین عملی می‌داند.				نوع درس: نظری
				تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۱۶ ساعت پیشنیاز: ندارد نحوه آموزش: انفرادی (و با حضور معلمان سرآمد دارای تجربه خاص)
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
آشنایی با تجربه‌های خاص	از تجربه‌های برخی معلمان مطلع است اما تحلیلی از دلایل و پیامد آنها ندارد.	تجربه‌های خاص معلمان رشته تخصصی خود را می‌شناسد و قادر است به تبیین عمل ابتکاری معلمان دارای تجربه خاص اقدام کند.	نه تنها تجربه‌های خاص معلمان رشته تخصصی خود را تبیین می‌کند، که بر بنیاد موارد گزارش شده به شناسایی اشخاص دیگر اقدام کرده و برای ارتباط بین آنها در جهت تولید یک نظریه اقدام کرده است.	شایستگی اساسی: <u>PK کد ۱-۲، ۲-۲ & ۳-۲</u> <u>PCK کد ۱-۳، ۲-۳، ۳-۳ & ۴-۳</u>
مواجهه با تجربیات	توانسته است خود را پذیرای تجربه خاص معلمان نشا دهد و از کار آنان قدرشناسی کند.	برای ایجاد ارتباط با اشخاص دارای تجربه، پیوندهایی را ایجاد کرده و از آنان در کارهای خود بهره گرفته است.	برای ایجاد تعامل بین معلمان دارای تجربه خاص کوشش می‌کند و آنان را با یکدیگر پیوند می‌دهد و خود در اجتماعی یادگیری آنان مشارکت می‌کند.	

پاسخ‌هایی ارائه کرده که حاصل جستجوی در منابع در دسترس و بازخوانی محدود تجربه شخصی است.	در پاسخ‌های ارائه شده قواعد کلی پاسخگویی پژوهشی رعایت شده و سطحی عمیق از بازخوانی تجربه خود و دیگری دیده می‌شود.	پاسخ‌های ارائه شده دارای بنیاد پژوهشی دقیقی است و ضمن بکارگیری زبان مناسب ارائه، از سازماندهی و حتی محتوای بدیع برخوردار است.
--	--	---

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

محتوای مورد استفاده این درس در چارچوب زمان شانزده جلسه‌ای آن به شرح ذیل سازمان یافته است:

نوبت	موضوع اصلی	مباحث فرعی
اول	طرح ضرورت و جایگاه موضوع و ایجاد انگیزه جهت پیگیری درس و ارزشیابی تشخیصی و اعلام برنامه درس	شناسایی انتظارات دانشجویان، سنجش نوع نگرش و سطح دانش مربوط، معرفی برنامه و سرفصل درس، تشریح منطق درس و کاربردهای آن برای معلمان، معرفی تکالیف عملکردی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.
دوم	تبیین تجربه خاص معلم	تشریح شرایط معمول و مساله‌های متنوع کلاس درس و ضرورت‌ها و زمینه‌های شکل‌گیری تجربه‌های خاص معلمی و اهمیت بکارگیری آنها در اعتلای آموزش. تکلیف ۱: مطالعه دست کم یک کتاب و یک مقاله از تجربه‌های خاص معلمان.
سوم تا هشتم	ارائه تجربه‌های خاص	ایجاد فرصت برای ارائه تجربه خاص برای معلمان و گفتگوی در باره تجربه گزارش شده. تکلیف ۲: همه دانشجویان معلمان موظفند به بررسی در موقعیت‌های ممکن برای شناسایی «تجربه خاص حرفه‌ای» اقدام و نتیجه را در جلسه آینده به کلاس ارائه کنند.
نهم	نقد و ارزیابی فرایند کار کلاس	تشریح منطق روش کار توسط مدرس و گفتگوی در باره چگونگی ادامه کار. تکلیف ۳: دانشجویان به بازخوانی تجربه آموزش معلمان خود اقدام می‌کنند و نمونه‌هایی از خاص بودن آن را آشکار می‌کنند.
دهم تا پانزدهم	ارائه تجربه‌های خاص معلمان	ایجاد فرصت برای ارائه تجربه خاص برای معلمان و گفتگوی در باره تجربه گزارش شده.
شانزدهم	نقد و ارزیابی فرایند کار کلاس	تشریح منطق روش کار توسط مدرس و گفتگوی در باره چگونگی ادامه کار. تکلیف ۴: دانشجویان به بازخوانی تجربه آموزش همین درس خود اقدام می‌کنند و آن را

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با محوریت آموزشگر و البته با مشارکت همه‌جانبه دانشجومعلم‌ان انجام می‌شود. آموزشگر در بخشی از درس بر بنیاد گفتارهای درسی در نوبت‌های مقرر به معرفی هر یک از موضوعات اقدام می‌کند و بخشی دیگر از درس با شناسایی و دعوت از معلمان دارای تجربه خاص، فرصت آشنایی دانشجومعلم‌ان و معلمان خاص رشته‌های تخصصی را فراهم می‌کند و فرصت گفتگوی آنان را ایجاد و آن را مدیریت می‌کند. به تشخیص آموزشگر و با اتخاذ تدابیر هدایتی، واگذاری معرفی تجربه خاص معلمان می‌تواند به دانشجومعلم‌ان واگذار شود. دانشجوی این درس موظف است بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع و جستجوی در واقعیات بپردازد و در گفتگوهای هر جلسه با آمادگی مشارکت نماید. همچنین، دانشجویان حق دارند به طرح پرسش بپردازند و برای ارائه دیدگاه‌ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی، تا ۱۰ دقیقه در کلاس درس به صورت سازمان یافته ارائه نظر کنند. در عین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. این قبیل پرسش‌ها می‌تواند برای همه یا برخی از دانشجویان جایگزین تکالیف درس گردد؛ مشروط به آنکه تعداد آنها از ۵۰ درصد تکالیف مقرر درس تجاوز نکند.

۴. منابع آموزشی

- در این درس استفاده از منبع مکتوب تا سال ۱۳۹۸ الزامی نیست؛ اما آموزشگر تلاش خواهد کرد منابع مفید را شناسایی و معرفی کند. استفاده از منابع مکتوب منتشر نشده پس از داوری و تایید شورای گروه آموزشی برای مدت مقرر، در همان رشته بلامانع است.
- همه آموزشگران موظفند منابع و مستندات از «معلمان سرآمد» به دانشجومعلم‌ان معرفی نمایند و نشانی سایت‌های مفید برای دریافت اطلاعات را ارائه کنند. همچنین، آموزشگر این درس موظف است به جستجوی اجتماعات تخصصی معلمان مخصوصاً در فضای مجازی اقدام کند و موارد مفید را به دانشجویان معرفی و آنان را برای مشارکت، تشویق کند.
- آموزشگران این درس از سال ۱۳۹۴ به بعد موظف‌اند تمامی دانشجومعلم‌ان را برای عضویت در «تالار گفتگوی معلمان آینده» در پورتال دانشگاه هدایت کنند و خود نیز در آن مشارکت نمایند.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

- ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس **تجربه‌های خاص حرفه‌ای** در قالب یک آزمون مکتوب پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجارب خود از گفتارهای درس، گفتگوهای کلاسی، مطالعه منابع و مشارکت در مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.
- ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث با هم لحاظ می‌شود. آموزشگر در مواردی که مصلحت بداند، اجازه می‌دهد تا دانشجویان بر اساس بازخوردهای او به کار پژوهشی، به اصلاح آن اقدام کنند.
- سهم هر یک از موارد ارزشیابی به شرح زیر محاسبه می‌شود:
- پاسخگویی به تکالیف و شرکت فعال در کلاس: ۵۰ درصد امتیاز

- آزمون پایانی: ۵۰ درصد امتیاز

سایر نکات:

- مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:
- آمادگی مدام برای گفتگوهای کلاس.
- مشارکت جدی و موثر در مباحث کلاس.
- رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
- رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
- مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
- ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می شود.

سرفصل درس « پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۱: پژوهش روایی»

۱. معرفی درس و منطق آن

یکی از چالش‌هایی که مؤسسات و دانشگاه‌های تربیت معلم امروزه با آن روبرو هستند، خلق فرصت‌های یادگیری است که بر توانایی معلمان جهت رویارویی مؤثر با موقعیت‌های واقعی تربیتی / آموزشی تأثیرگذار باشد. در صورتی که در طول برنامه آموزش حرفه‌ای دانشجو معلمان فرصت پژوهش در تجربه را بدست آورند، به توانایی‌های مورد نیاز برای مواجهه با موقعیت‌های نامعلومی که در آن غوطه‌ورند دست خواهند یافت و قادر خواهند بود این توانایی را به دانش‌آموزان خود منتقل کنند. از آنجا که، روایت‌های شخصی که حاصل تأملات دانشجو معلمان در موقعیت‌های واقعی کلاس درس است فرصت یادگیری از تجربه را ممکن می‌کند، لذا آموزش پژوهش روایی به عنوان پیش نیاز برنامه کارورزی این امکان را فراهم می‌کند تا دانشجویان به شیوه‌ی روایی به مطالعه تجربیات خود پرداخته و در آینده بتوانند از این توانایی برای تأمل بر عمل خود، بهبود شرایط آموزشی و تربیتی، سهیم نمودن دیگران در تجربیات خود و نیز توسعه حرفه‌ای خویش بهره بگیرند.

نام درس: پژوهش روایی				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با آگاهی از چیستی و چگونگی پژوهش روایی، تجربیات شخصی خود/ دیگری را از موقعیت‌های آموزشی / تربیتی مورد واکاوی (تأمل) قرار داده و از این تجربیات برای توسعه ظرفیت‌های حرفه‌ای استفاده کند.				نوع درس: کارگاهی
				تعداد واحد: ۱
				زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنیاز: -
				شایستگی اساسی: pck ۱-۳ - ۳&- $۳-۴&۳$
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
روایت تجربه	با تأمل بر یک روایت / تجربه جدید آن را در قالب یک داستان ساده با جزئیات کم روایت می‌کند.	با تأمل بر یک روایت یا تجربه جدید، آن را در قالب داستانی با جزئیات و پیچیدگی‌ها روایت می‌کند.	با تأمل بر یک روایت یا تجربه جدید، آن را در قالب داستانی با جزئیات و پیچیدگی‌هایی که منعکس‌کننده احساسات، افکار و توالی منطقی آن‌ها، روند‌ها و.. است را روایت می‌کند.	
تأمل بر تجربه	بر روایت خود تأمل کرده و کنش‌ها،	بر دیدگاه‌های شخصیت‌های داستان تأمل	با تأمل مجدد بر تجربه تفکر خود/ روایت درک	

واکنشها، و رفتارها، دیدگاه‌های افراد حاضر در موقعیت را در بیان تجربیات مورد توجه قرار داده است.	می کند و می تواند با ارائه شواهدی از یافته های علمی و پژوهشی از آن دفاع کند یا آنها را با ذکر دلیل زیر سؤال برده و نقد کند..	خود را از این تأملات را با بهره گیری از یافته های علمی/ پژوهشی در قالب دانش قابل عرضه به دیگران ارائه کند.
توانسته است داده های جمع آوری شده را طبقه بندی نموده و ارتباط میان طبقات را برقرار کند، اما نتوانسته آن را تحلیل ساختاری نماید.	توانسته است داده های جمع آوری شده را تحلیل و تفسیر کند و یافته های خود را با استفاده از نقل قول ها معتبر نماید.	توانسته است داده های جمع آوری شده را تحلیل و تفسیر کند و تحلیل و تفسیر خود از یافته ها را با استفاده از روش های مختلف معتبر نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

ماهیت تجربه، یادگیری از تجربه، و تأمل بر تجربه و تمایز آن با سایر انواع یادگیری
روایت نویسی وسیله‌ای برای پژوهش در عمل
پژوهش روایی در خدمت رشد حرفه‌ای
چگونه روایت ها بین دانش آشکار و دانش ضمنی پیوند می زنند؟
اهداف پژوهش روایی و کاربردهای آن
انواع پژوهش روایی

تکلیف عملکردی:

با مطالعه داستان زندگی معلمان و مقالات علمی در زمینه پژوهش روایی تأثیر این شیوه مطالعه را در بهبود عملکرد حرفه‌ای در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.
یک پژوهش روایی را به صورت خلاصه یا در قالب یک مقاله مروری با ذکر ویژگی‌ها و مراحلش ارائه کند). (البته قالب مذکور قبلاً باید توسط استاد توضیح داده شود.

فصل دوم: ابزار های گردآوری اطلاعات

ماهیت اطلاعات در پژوهش روایی
ابزار های گردآوری اطلاعات در پژوهش روایی
- یادداشتهای میدانی از تجربه های مشترک

- دفترچه یادداشت های روزانه
- مصاحبه ها
- داستان گوئی
- نامه نگاری
- نوشته های خودزیست نگارانه و زیست نگارانه
- سایر منابع
- فرآیند تحلیل داده ها
- آماده کردن داده ها برای تحلیل،
- انجام تحلیل های مختلف
- درک عمیق و عمیق تر داده ها
- بازنمایی داده ها و تفسیر معنای کلان
- معنا دهی به داده ها

تکلیف عملکردی:

نمونه ای از ابزار های جمع آوری اطلاعات در پژوهش روایی را از منظر نوع تجربیات مطرح شده تحلیل و تمایز و تشابه آن ها را در یک جدول به نمایش بگذارید/ در قالب یک مقاله کوتاه ارائه کند.

یک

مقالات علمی پژوهشی که با استفاده از شیوه پژوهش روایی تهیه شده است را از منظر فرایند تحلیل اطلاعات مطالعه و یافته های خود را گزارش نماید.

فصل سوم: کد گذاری

انواع کدگذاری

- کد گذاری اولیه^{۴۷}
- مرور کد های اولیه^{۴۸}
- کد گذاری محوری^{۴۹}
- مرور کد ها و طبقه بندی داده ها
- مضامین / مفاهیم
- عمق و بینش برای ایجاد ارتباط

تکلیف عملکردی:

- Initial/Open coding
- Selective coding
- Axial coding

فرایند کدگذاری و طبقه بندی را تا مرحله شناسایی و تبیین مضامین بر روی تجربیات شخصی خود از دوران تحصیل اجرا و یافته ها/ بینش حاصل از واکاوی تجربیات را با دیگران به مشارکت بگذارد.

فصل چهارم: تحلیل ساختاری

فرآیند تحلیل ساختاری

- قاعده‌ی حذف
- حذف شدید
- تعمیم
- ساختن
- قاعده صفر

تحلیل سه بعدی:

- تعامل: تعامل شخصی بر اساس احساسات، امیدها، واکنش‌ها، و خلق و خو هم چنین تعامل اجتماعی برای دربرداشتن سایر افراد و قصد، اهداف، فرضیات، و دیدگاه‌های آنان
- تداوم: بررسی گذشته که به خاطر آمده است؛ حال به تجربه اتفاقات مرتبط است؛ و آینده، مشتاقانه منتظر تجربیات احتمالی است
- موقعیت: اطلاعات در مورد شرایط، زمان، و مکان در موقعیت فیزیکی، با حدود و قصد، اهداف، و دیدگاه‌های متفاوت شخصیت‌ها

تکلیف عملکردی:

با استفاده از فرایند تحلیل ساختاری/ تحلیل سه بعدی مجموعه تجربیات شخصی/ تجربیات سایرین (همکلاسی ها/ معلمان) را تحلیل و یافته ها را گزارش کند.

فصل پنجم: اعتبار بخشی

روایی و اعتبار در پژوهش روایی
همکاری با شرکت کنندگان
بیان دوباره روایت ها
استفاده از نقل قول ها
رعایت مسایل اخلاقی
محدودیت ها و مخاطرات پژوهش روایی
استفاده از نظریه ها و یافته های علمی
چگونه یافته های پژوهش روایی را ارزیابی می کنیم؟

تکلیف عملکردی:

یافته های حاصل از تکلیف عملکردی در فصل چهارم را با استفاده از شیوه مثلث سازی/ همکاری با شرکت کنندگان/ یافته های علمی پژوهشی اعتبار بخشی نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

مطالعه منابع، جستجو، سؤال کردن و پژوهیدن در زمینه پژوهش روایی، برگزاری کارگاه آموزشی برای آموزش پژوهش روایی با استفاده از رویکرد توسعه فردی و به کمک واکاوی تجربیات شخصی صورت می گیرد. استفاده از راهبردهای مشارکتی، برای به اشتراک گذاشتن تجربیات و ارائه یافته به تحقق اهداف این درس و نیز تنوع بخشیدن به تجربیات کمک می کند.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

پژوهش روایی دکتر عطاران (در دست تألیف)

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: از آنجایی که هدف این درس یادگیری از و به کمک تجربه است، لذا در ارزشیابی خود ارزیابی دانشجو بر اساس تحلیل (توصیف) و تفسیر تجربیات حاصل از فعالیت ها در طول ترم بر اساس مستندات دارای اهمیت است. ارزیابی استاد بر اساس مجموعه تکالیف عملکردی دانشجو در طول و شرکت در سمینار های کلاسی برای ارائه یافته ها/ به اشتراک گذاشتن تجربیات نیز بخش دیگر از ارزشیابی دانشجو را تشکیل می دهد.

تفسیر دانشجو از تجربیات شخصی و نقش آن در توسعه توانایی های حرفه ای بر اساس مستندات ارائه شده در گزارش عملکرد پایانی ۱۰ نمره

ارزیابی استاد از فعالیت ها و مشارکت در سمینار ها ۱۰ نمره

سرفصل درس « پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۲: کنش پژوهی »

۱. معرفی درس و منطق آن:

پذیرش نقش پژوهشی از سوی معلم در کنار دو وظیفه مهم دیگر او مبنی بر وظیفه استفاده از یافته‌های پژوهشی تولید شده توسط دیگران و وظیفه آموزش پژوهش به دانش‌آموزان، ضرورت دانا و توانا کردن آنها در حوزه اقدام پژوهی را روشن می‌سازد. این امر بدان معناست که معلم باید از تدریس و عمل تربیتی عادی شده^{۵۰} فاصله گرفته و به سوی تدریس و عمل فکورانه^{۵۱} پیش برود، به نحوی که با بینشی پژوهشی مسائل کلاس و مدرسه را بکاود و با اقدام پژوهی و ژرف‌اندیشی به یافتن راه‌حل‌ها، کاربرد بلافصل یافته‌ها و اخذ بازخورد مداوم به اصلاح و بهبود فرآیند های آموزشی و پرورشی بپردازد. بر این اساس، توانایی جمع‌آوری سیستماتیک اطلاعات درباره، موقعیت های خاص آموزشی، تدریس، و یادگیری دانش‌آموزان و متعاقباً بکارگیری روش های خاصی برای بهبود آن است که منجر به ارتقاء توانایی دانش‌آموزان می‌شود، یکی از شایستگی هایی است که معلمان در آموزش های بدو خدمت باید به آن دست یابند.

نام درس: پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۲: کنش پژوهی				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با مطالعه و تحلیل گزارش یافته های اقدام پژوهی ها توسط معلمان تأثیر آن در بهبود فرآیند یادگیری گزارش کند. یک مسئله را با استفاده از فرآیند رفت و برگشت میان مسئله و موقعیت آموزشی / تربیتی مطالعه نموده و بازتاب های حاصل از این فرآیند را برای بهبود عملکرد در موقعیت های بعدی طراحی، اجرا و گزارش نماید				نوع درس: کارگاهی تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنیاز: پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۱، کارورزی ۲
				شایستگی اساسی: Ck&pck کد ۱-۲ & ۳-۳ & ۳-۴
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	
یافته های اقدام پژوهی را از نظر تأثیر آن بر فرآیند یادگیری تحلیل و تفسیر کرده و به محدودیت ها و فرصت هایی که این مطالعات برای اقدامات بعدی ایجاد نموده و نحوه بهره گیری از این نتایج در عمل حرفه‌ای خود را گزارش کرده است.	یافته های اقدام پژوهی را از نظر تأثیر آن بر فرآیند یادگیری تحلیل تفسیر کرده و به محدودیت ها و فرصت هایی که این مطالعات برای اقدامات بعدی ایجاد نموده را گزارش کرده است.	یافته های اقدام پژوهی را از نظر تأثیر آن بر فرآیند یادگیری تحلیل و تفسیر کرده اما به محدودیت ها و فرصت هایی که این مطالعه برای اقدامات بعدی ایجاد می کند اشاره نکرده است.	تحلیل یافته ها	

-routinized

- reflective

	چرخه عمل	فرآیند کار نشان می دهد که در پژوهش انجام شده چرخه رفت و برگشت و برگشت میان برخی از مراحل رعایت شده است.	فرآیند کار نشان می دهد که در پژوهش انجام شده چرخه رفت و برگشت میان کلیه مراحل برای اطمینان از یافته ها رعایت شده است.	فرآیند کار نشان می دهد که در پژوهش انجام شده چرخه رفت و برگشت میان کلیه مراحل برای اطمینان از اطلاعات جمع آوری شده، تفسیر و تبیین یافته ها در هر مرحله رعایت شده است.
	گزارش یافته ها	گزارش با استفاده از روزنگار/ زبان روایت نویسی ثبت شده نشان دهنده تأمل بر کنش ها، واکنشها، و رفتارها، دیدگاه های افراد درگیر در موقعیت برای بازکاوی عمل و تصمیمات نیست.	گزارش با استفاده از روزنگار/ زبان روایت نویسی ثبت شده نشان دهنده تأمل بر کنش ها، واکنشها، و رفتارها، دیدگاه های افراد درگیر در موقعیت برای بازکاوی عمل و تصمیمات اتخاذ شده است.	گزارش با استفاده از روزنگار/ زبان روایت نویسی ثبت شده نشان دهنده تأمل بر کنش ها، واکنشها، و رفتارها، دیدگاه های افراد درگیر در موقعیت برای بازکاوی عمل و تصمیمات اتخاذ شده برای قرار گرفتن در چرخه پژوهش و عمل حرفه ای شده است

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش اول :

انواع، سطوح، گستره، ماهیت و اهداف پژوهش در آموزش و پرورش

- پژوهش در حرفه معلمی (معلم به عنوان بکارگیرنده یافته های پژوهش های دیگران، معلم به عنوان پژوهشگر، معلم به عنوان مدرس پژوهش به دانش آموزان)
- استلزامهای پژوهش های معلم محور (برخورد آزادمنشانه، هم افزایی، تفکر و بازاندیشی ، دغدغه های رشد حرفه ای، اشتراک دانش و تجربیات، مشارکت و کار گروهی ، نقادی و نقد پذیری، تعهد و مسئولیت برای عمل مبتنی بر پژوهش، اخلاق پژوهشی و ...)
- عمل پژوهی و ادراک هنرمندانه معلم
- عمل پژوهی و رشد حرفه ای معلم

فعالیت یادگیری:

مقالات علمی- پژوهشی را مطالعه و در قالب یک گزارش یافته های خود رابه جهت تأثیر این نوع مطالعات در حل مسائل آموزشی/ تربیتی یا توسعه علوم تربیتی ارائه نماید.

فعالیت عملکردی:

- با مطالعه نمونه گزارش های اقدام پژوهی در سطوح متفاوت عملکرد بتواند نکات قوت و ضعف آن ها را شناسایی و گزارش نماید.

بخش دوم :

- چپستی عمل پژوهی در آموزش و پرورش (ماهیت، تعریف، ابعاد، گستره،)
- چرایی عمل پژوهی در آموزش و پرورش (اهداف ، پیامدها، ضرورت و اهمیت)
- تاریخچه و خاستگاه های عمل پژوهی
- نظریه ها و دیدگاه های موجود در زمینه اقدام پژوهی

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در نقد و ارزیابی گزارش های ارائه شده در کلاس در زمینه اقدام پژوهی هی ارائه شده.

فعالیت عملکردی:

- تهیه یک نوشته انتقادی در مورد باورها و عقاید شخصی خود در مورد چپستی و ضرورت اقدام پژوهی در آموزش و پرورش و ارائه آن در کلاس برای بررسی و نقد

بخش سوم :

- چگونگی تشخیص مسئله،
- چگونگی تدوین طرح اقدام پژوهی،
- روش اجرای مراحل اقدام پژوهی
- چگونگی گردآوری داده ها و شواهد مهم در اقدام پژوهی
- باز اندیشی در باره داده ها و شواهد و اصلاح فرایند اقدام پژوهی

- نقش مشورت و مشارکت در اقدام پژوهی
- ارزشیابی، نقادی و اعتباریابی در اقدام پژوهی
- چگونگی بازخورد، اصلاح و کاربرد نتایج در اقدام پژوهی
- چگونگی مستند سازی، ثبت و ضبط مراحل و تهیه گزارش نهایی و اطلاع رسانی و اشاعه دستاوردهای اقدام پژوهی
- مشارکت در نقد مطالب گزارش شده در کلاس (گزارش حاصل از فعالیت عملکردی گروه ها)

فعالیت عملکردی:

- تشکیل کارگروه هایی متشکل از دانشجو معلمان و مشارکت آنها در نقد نمونه ای از اقدام پژوهی انجام شده توسط معلمان دیگر و تهیه گزارش نقد برای ارائه به کلاس

بخش چهارم :

- تدوین طرح و انجام مراحل اقدام پژوهی

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در ارزشیابی و نقد طرح اقدام پژوهی دانشجو معلمان و یکایک مراحل اجرایی آن در خلال جلسات متناظر با روند پیشرفت اجرای طرح (در هر مرحله از تدوین طرح و اجرای آن، دانشجویان گزارش لازم را به کلاس ارائه و از مشورت، ارزشیابی و نقد دیگران استفاده می کنند.)

فعالیت عملکردی:

- تشکیل کارگروه هایی متشکل از دانشجو معلمان و مشارکت آنها در مراحل زیر:
- بررسی متاملانه کلاس درس و مدرسه و انتخاب مسئله برای اقدام پژوهی
- تدوین طرح
- انتخاب روش و تدوین مراحل
- مشخص کردن شواهد مهم و ساختن یا یافتن ابزار گردآوری داده ها

- باز اندیشی در باره داده ها و شواهد و اصلاح فرایند
- انجام مشورت و جلب مشارکت افراد ذی ربط
- ارزشیابی، نقادی و اعتباریابی فرایند و نتایج
- اخذ بازخورد، اصلاح و کاربرد نتایج در حل مسئله یا بهبود امر مورد پژوهش
- مستند سازی، ثبت و ضبط مراحل و تهیه گزارش نهایی و اطلاع رسانی و اشاعه دستاوردها

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

- راهبردهای اصلی شامل پرسش و پاسخ، حل مساله، نقادی و پژوهش به صورت گروهی و مشارکتی است. در کلاس در خلال بیان فلسفه، مبانی، اصول، روش و مراحل اجرای اقدام پژوهی به تحلیل و نقادی گزارش های مطالعات اقدام پژوهی معلمان (به تناسب رشته آموزشی دانشجو معلمان) و آشنا سازی دانشجو معلمان با تجارب معلمان پژوهنده پرداخته می شود.
- در بخش عملی، دانشجو معلمان در قالب گروه های مناسب، به انتخاب مسئله متناسب با رشته آموزشی خود و تدوین پیشنهاد کامل اقدام پژوهی و اجرای آن در محیط واقعی (در صورت دسترسی به کلاس و مدرسه) می پردازند و گزارش کار خود در هر مرحله را به کلاس ارائه داده و از نقد و مشارکت سایر دانشجو معلمان استفاده می کنند.

۴. منابع آموزشی

منبع:-

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی در این درس، فرایندی مبتنی بر مشارکت است که در آن استاد، شخص دانشجو و سایر همکلاس های با یکدیگر همکاری و مشارکت دارند. در این ارزشیابی علاوه بر جنبه های کمی بر جنبه های کیفی تأکید و توجه ویژه ای می شود. این ارزشیابی به صورت مداوم و بر اساس فعالیت های انجام شده توسط دانشجو - که در پوشه کار^{۵۲} او گردآوری می شود- صورت می گیرد و بر ارزیابی توسط خود دانشجو تأکید ویژه ای می شود.

در این ارزشیابی، ۴ نمره ارزشیابی دانشجو به صورت تکوینی طی نیمسال ، ۸ نمره به کار عملی در حوزه اقدام پژوهی و ۸ نمره به آزمون پایانی اختصاص می یابد .

سایر نکات

کنش پژوهی قبل از آغاز کارورزی سه به دانشجویان ارایه شود.

سرفصل درس « پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۳: درس پژوهی »

۱. معرفی درس و منطق آن

درس پژوهی یک رویکرد برای توسعه حرفه‌ای است که در، ن معلمان با یکدیگر در تدوین طرح درس پژوهشی، اجرا و اعتبار یابی آن همکاری می کنند . این رویکرد ظرفیت شگرفی برای تحقق اهداف مدرسه بعنوان سازمان یادگیرنده و بستری برای گفتگوهای حرفه‌ای در باره آموزش ، تدریس و فرایندهای یاددهی – گیری در مدرسه فراهم می سازد. درس پژوهی، دانش آموزشی محتوا را در معلمان توسعه بخشیده و با سازوکارهای خود ، قدرت و شایستگی معلمان را برای مواجهه با مسایل فراروی یاددهی – یادگیری توسعه می بخشد . به این ترتیب دانشجو معلمان با گذراندن این درس، ضمن کار گروهی و درک اهمیت هم افزایی در توسعه حرفه‌ای بطور همزمان توان تخصصی خود در حوزه دانش تربیتی، دانش موضوعی، دانش فناوری آموزشی توسعه می دهد.

نام درس: پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۳: درس پژوهی				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با درک نقش مشارکت حرفه‌ای در توسعه ظرفیت ها و توانایی های شخصی، و تأثیر آن در شکل گیری سازمان یادگیرنده یک برنامه درس پژوهی را با مشارکت یک گروه همکار طراحی و اجرا نماید..				نوع درس: کارگاهی تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنهاد: اصول و روش‌های تدریس
				شایستگی اساسی: Ck&pck کد ۱-۲ ۳-۳ & ۳-۴
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	
در فرآیند کار جمعی برای پذیرش وظایف و مسئولیت ها برای حل مسایل گروه استقبال می کند و می تواند به هنگام قرار گرفتن در موقعیت های دشوار گروه را پشتیبانی کند.	در فرآیند کار جمعی وظایف و مسئولیت هایی را که منجر به حل مسایل گروه میشود را می پذیرد.	در فرآیند کار جمعی وظایف محوله را انجام می دهد اما به هنگام قرار گرفتن در موقعیت های دشوار قادر نیست گروه را پشتیبانی کند.	هم افزایی و مشارکت حرفه‌ای	
در فرآیند مطالعه بافت و زمینه نیاز/ مسئله شناسایی شده و ترسیم چشم انداز در سطح مدرسه مشارکت نموده و نتایج یادگیری دانش آموزان	در فرآیند مطالعه بافت و زمینه نیاز/ مسئله شناسایی شده و ترسیم چشم انداز در سطح مدرسه مشارکت نموده و نتایج یادگیری دانش آموزان	برای مطالعه بافت و زمینه نیاز/ مسئله شناسایی شده و ترسیم چشم انداز در سطح مدرسه مشارکت نموده اما تحلیل نتایج	طرح درس پژوهی	

یادگیری دانش آموزان نشان دهنده تأثیر عملکرد او بر بهبود عملکرد مدرسه است.	نشان دهنده تأثیر عملکرد او بر بهبود عملکرد مدرسه است.	دانش آموزان نشان دهنده تأثیر عملکرد او بر بهبود عملکرد مدرسه است.
گزارش	گزارش با استفاده از روزنگار/ روایت نویسی ثبت شده نشان دهنده تأمل بر کنش‌ها، واکنش‌ها، رفتارها، دیدگاه‌های افراد درگیر در موقعیت برای بازکاوی عمل و تصمیمات اتخاذ شده و تأثیرات آن بر عملکرد دانش آموزان/ مدرسه است.	گزارش با استفاده از روزنگار/ روایت نویسی ثبت شده نشان دهنده تأمل بر کنش‌ها، واکنش‌ها، رفتارها، دیدگاه‌های افراد درگیر در موقعیت برای بازکاوی عمل و تصمیمات اتخاذ شده و تأثیرات آن بر عملکرد دانش آموزان/ مدرسه در چرخه پژوهش و عمل حرفه‌ای مشارکتی شده است

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول :

تمهید شرایط و آماده سازی

- مدرسه بعنوان یک سازمان یادگیرنده
- تاریخچه ، تعریف و اهداف درس پژوهی
- درس پژوهی انتخابی استراتژیک برای توسعه دانش و شایستگیهای معلمان
- ابعاد و گستره درس پژوهی
- فرایند درس پژوهی
- شرایط ، فرهنگ و حمایت‌های مورد نیاز درس پژوهی

فعالیت یادگیری:

با مشارکت در بحث به ضرورت و اهمیت درس پژوهی و نقش آن در تولید دانش بومی تدریس می پردازد . همچنین سوالاتی را برای شرح بیشتر موضوع مطرح می نماید . همچنین سوالاتی را برای شرح بیشتر موضوعات مطرح می نماید .

فعالیت عملکردی:

تشکیل کارگروه‌هایی متشکل از دانشجو معلمان و مشارکت آنها در تحلیل جایگاه و نقش درس پژوهی در حرفه معلمی و تهیه گزارش برای ارائه به کلاس،

فصل دوم :

چگونگی تدوین برنامه درس پژوهی :

- تشکیل گروه درس پژوهی
- تبیین رویکرد درس پژوهی در گروه
- برنامه ریزی و تدوین جدول فعالیتهای اجرایی گروه
- انتخاب زمینه پژوهشی برای فعالیت گروه
- تعریف مساله و انتخاب موضوع
- روش های نیاز سنجی
- پیش بینی شرایط و نیازمندیهای اجرای درس پژوهی

فعالیت یادگیری:

با مشارکت در بحث موضوعاتی را برای فعالیت درس پژوهی مطرح می کند . همچنین سوالاتی را برای شرح بیشتر موضوعات مطرح می نماید .

فعالیت عملکردی:

در قالب کارگروههای دانشجویی ، یک زمینه پژوهشی را تعریف و مساله و موضوع مرتبط با آن را مشخص می کند .

فصل سوم :

چگونگی تدوین طرح درس مورد پژوهش

تعیین اهداف و سوالهای پژوهشی

تدوین طرح درس پژوهشی متناسب با سوالهای پژوهشی:

- ترسیم وضع موجود و مطلوب
- شناسایی تغییرات مورد نیاز
- تعیین هدفهای درس
- تعیین تجارب و فعالیتهای یادگیری
- تعیین رفتار ورودی
- پیش بینی منابع و وسایل آموزشی
- پیش بینی نحوه مدیریت و سازماندهی کلاس
- پیش بینی نحوه تفکر و واکنش دانش آموزان به تدریس
- تعیین معیارهای تحقق هدفها
- تعیین روش سنجش و ارزشیابی
- تعیین چارچوب اجرایی طرح درس پژوهشی

فعالیت یادگیری:

در باره چارچوب طرح درس پژوهشی بحث می کند . و دلایل و اهمیت هر یک از مولفه ها را بر می شمارد.

فعالیت عملکردی:

در قالب کارگروه‌های دانشجویی یک طرح درس پژوهشی را تهیه و به کلاس ارایه می نمایند.

فصل سوم :

چگونگی اجرای طرح درس مورد پژوهش

- تعیین شواهد و مستندات مورد نظر گروه
- تعیین روش و چگونگی مشاهده طرح درس
- تقسیم وظایف اعضای گروه در حین مشاهده
- طراحی فرمهای گردآوری اطلاعات و مستند سازی مشاهده

فعالیت یادگیری:

در باره چگونگی اجرای طرح درس پژوهشی بحث می کنند و نکات جدیدی را برای اجرای بهینه آن مطرح می سازند .

فعالیت عملکردی:

طرح درس پیش بینی شده در گروه را بصورت آزمایشی در کلاس اجرا می کنند .

فصل چهارم:

ژرف اندیشی در باره داده ها و شواهد

- نحوه انتخاب چارچوب تجزیه و تحلیل داده ها و شواهد
- تجزیه و تحلیل داده ها و شواهد :

تحلیل نتایج یادگیری

تحلیل انگیزش

تحلیل رفتار اجتماعی دانش آموزان

طراحی مجدد درس و اجرای آن

اجرای طرح درس جدید و مشاهده آن

ژرف اندیشی در باره اجرای دوم درس و اصلاح نهایی طرح درس

فعالیت یادگیری:

در باره چگونگی نقد مناسب تر نحوه اجرای طرح درس پژوهشی در کلاس بحث می کنند و نکات جدیدی را در این زمینه

مطرح می سازند .

فعالیت عملکردی:

نحوه اجرای آزمایشی طرح درس گروه را مورد نقد و بررسی قرار می دهند .

فصل پنجم : چگونگی ژرف اندیشی در باره روند اجرای فعالیت گروه

الف) نحوه تحلیل نتایج مربوط به یادگیری و رشد دانش آموزان(تحلیل نتایج یادگیری، تحلیل انگیزش،

تحلیل رفتار اجتماعی دانش آموزان)،

ب) نحوه تحلیل نتایج مربوط به رشد حرفه ای معلمان عضو گروه.

فعالیت یادگیری:

در باره نتایج فعالیت گروه بر توسعه یادگیری و رشد حرفه ای خود بحث می کنند .

فعالیت عملکردی

با ارایه مستندات لازم به جمع بندی از تاثیر فعاليت گروه خود بر يادگيري دانش آموزان و رشد حرفه اي خود مي پردازند .

فصل ششم : تهيه گزارش نهايي و اشاعه دستاوردهاي گروه درس پژوهي

- ضرورت اشاعه نتايج درس پژوهي
- روش هاي اشاعه و انتشار دستاوردهاي گروه
- نحوه تدوين گزارش نهايي درس پژوهي

فعاليت يادگيري:

در باره ضرورت اشاعه نتايج درس پژوهي بحث مي کنند .

فعاليت عملکردي:

گزارش کار گروه خود را تدوين و ارايه مي نمايند .

۳. راهبردهاي تدريس و يادگيري

- راهبردهاي اصلي شامل پرسش و پاسخ، حل مساله، نقادي و پژوهش به صورت گروهي و مشارکتی است. در کلاس در فرايند تدريس به تحليل و نقادي گزارش هاي مطالعات درس پژوهي (به تناسب رشته آموزشي دانشجومعلماني) و آشنا سازي دانشجو معلماني با تجارب معلماني درس پژوه پراخته مي شود.
- در بخش عملي، دانشجو معلماني در قالب گروه هاي مناسب، به انتخاب مسئله متناسب با رشته آموزشي خود و تدوين برنامه درس پژوهي و اجراي آن در محيط واقعي (درصورت دسترسي به کلاس و مدرسه) يا نمونه اي (مشابه سازي شرايط کلاس درس) مي پردازند و گزارش کار خود در هر مرحله را به کلاس ارائه داده و از نقد و مشارکت ساير دانشجو معلماني استفاده مي کنند.

۴. راهبردهاي ارزشيابي يادگيري

ارزشيابي در اين درس، فرايندي مبتني بر مشارکت است که در آن استاد، شخص دانشجو و ساير همکلاسي هاي با يکديگر همکاري و مشارکت دارند. در اين ارزشيابي علاوه بر جنبه هاي کمي بر جنبه هاي کيفي تاکيد و توجه ويژه اي مي شود. اين ارزشيابي به صورت مداوم و بر اساس فعاليت هاي انجام شده توسط دانشجو - که در پوشه کار^{۵۳} او گردآوري مي شود- صورت مي گيرد و بر ارزشيابي توسط خود دانشجو تاکيد ويژه اي مي شود.

در اين ارزشيابي، ۴ نمره به ارزشيابي دانشجو به صورت تکويني طی نيمسال ، ۸ نمره به کار عملي در حوزه درس پژوهي و ۸ نمره به آزمون پاياني اختصاص مي يابد .

۵. منابع آموزشي

ساكي، رضا (۱۳۹۲) درس پژوهي، مباني، اصول و روش اجرا، انتشارات جهاد دانشگاهي.

استيپانک و همکاران (۱۳۸۹) درس پژوهي راهنمايي عملي براي مديران و معلماني، ترجمه دکتر رضا ساكي و داريوش مدني، انتشارات حکمت علوي

سرفصل درس «کارورزی ۱»

۱. معرفی درس و منطق آن

آموزش اثربخش نیازمند آن است که معلمان در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته های علمی و پژوهشی باشند. برنامه کارورزی فرصت برقرار ساختن پیوند میان آموخته های نظری با محیط های واقعی آموزشی- تربیتی و عمق بخشیدن به تجربه های پیشین در جهت توسعه شایستگی های حرفه ای و دست یابی به ظرفیت غایی کنش عملی در کلاس درس را فراهم می کند/ این برنامه در دانشگاه فرهنگیان، با تأکید بر مشاهده تأملی، روایت نگاری و واکاوی تجربیات به عنوان عناصر سازنده/شکل دهنده عمل فکورانه؛ و نیز ابزارهای سه گانه اقدام پژوهی، درس پژوهی و پژوهش روایتی به عنوان روش های مورد تأکید در برنامه تربیت معلم فکور این هدف را تعقیب می نماید. مطالعه مسئله های آموزشی/تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه زمینه ساز عمل مستقل حرفه ای معتبر و کسب تجربیات دست اول است. فرصت های یادگیری تدارک دیده شده از سوی استادان و بازخوردهای ارائه شده از سوی آنان باید امکان تلفیق نظر و عمل تربیتی را در موقعیت های واقعی، برای یافتن راه حل های قابل دفاع و پاسخ به مسئله های آموزشی/ تربیتی تدارک ببینند. بهره گیری از مبانی نظری/ تکنیک ها و فنون در برنامه کارورزی به منظور دستیابی دانشجو به یک نگاه همه جانبه و غنا بخشیدن به تصمیمات اتخاذ شده در ابعاد برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی برای حمایت از یادگیری دانش آموزان ضروری است. در طول برنامه کارورزی دانشجو فرصت کسب تجربه برای درک عمل اثربخش، تأمل بر روی آن به منظور پذیرش مسئولیت حرفه ای را کسب می نماید.

در کارورزی یک دانشجو با کسب مهارت در به کارگیری روش ها و فنون مشاهده تأملی، موقعیت های آموزشی و تربیتی در سطح مدرسه و کلاس درس را مورد مطالعه قرار داده و دریافت های خود را در قالب روایت ها، روزنگارها، تجربیات شخصی ارائه می نماید. این یافته ها از موقعیت مدرسه و کلاس درس می تواند همراه با عکس و فیلم/ گزارش گفتگو با کادر مدرسه/ معلم راهنما/ اولیاء دانش آموزان(با هماهنگی مدرسه) تکمیل شود. روایت های دانشجو از موقعیت های مختلف مورد واکاوی قرار گرفته و مسئله های شناسایی شده با استفاده از شواهد و مستندات علمی گزارش می گردد.

نام درس: کارورزی ۱				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با مشاهده تأملی مسئله های آموزشی/ تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه را شناسایی و با استفاده از شواهد و مستندات علمی آن را تبیین نماید. مشاهدات تأملی و یافته های تجربی حاصل از واکاوی روایت ها را ثبت و گزارش نماید.				نوع درس: کارورزی
				تعداد واحد: ۲
				زمان درس: ۱۲۸ ساعت
				پیش نیاز: پژوهش و توسعه حرفه ای ۱
				نحوه آموزش: مشترک
				شایستگی اساسی:
				P Ck &pk کد ۲-۳-۳
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	

مشاهده تأملی	توانسته است موقعیت های آموزشی/ تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه را با جمع آوری اطلاعات توصیف نماید اما نتوانسته است اطلاعات را به صورت نظام مند تحلیل و تبیین نماید.	توانسته است موقعیت های آموزشی/ تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه را با جمع آوری اطلاعات به صورت نظام مند توصیف نموده و با استفاده از شواهد و مستندات آن را تبیین نماید.	توانسته است موقعیت های آموزشی/ تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه را با جمع آوری اطلاعات به صورت توصیف نموده و با کمک شواهد معتبر/ مستندات علمی و پژوهشی یافته های خود را ارائه نماید.
واکاوی تجربیات	گزارش های توصیفی جمع آوری شده از مطالعه موقعیت فیزیکی، عاطفی، آموزشی، تربیتی را به صورت روایت نقل و کدگذاری نموده اما نتوانسته است کدگذاری- ها را در قالب مضامین سازماندهی و یافته ها را گزارش کند.	گزارش های توصیفی جمع آوری شده از مطالعه موقعیت فیزیکی، عاطفی، آموزشی، تربیتی را به صورت روایت نقل و کدگذاری نموده و گزاره ها را در قالب مضامین سازماندهی و یافته ها را گزارش نموده است.	گزارش های توصیفی جمع آوری شده از مطالعه موقعیت فیزیکی، عاطفی، آموزشی، تربیتی را به صورت روایت نقل و کدگذاری مضامین سازماندهی نموده و با ایجاد ارتباط میان مضامین در قالب یک مسئله آموزشی/ تربیتی تبیین نموده است.
تدوین و ارائه گزارش	در گزارش ارائه شده ساختار کلی گزارش نویسی رعایت شده اما شواهد و مستندات کافی برای یافته ها ارائه نشده است.	در گزارش ارائه شده ساختار گزارش نویسی به صورت نظام مند در ثبت و ارائه یافته ها رعایت شده است و یافته ها به کمک برخی شواهد و مستندات پشتیبانی شده است.	در گزارش ارائه شده ارتباط میان فصل ها و عناوین ذیل فصل ها رعایت شده و یافته ها مبتنی بر شواهد و مستندات تجربی و علمی گزارش شده است.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

هفته اول:

ارائه یک تصویر کلی از برنامه کارورزی در طی چهار ترم و انتظارات از دانشجوی، معرفی برنامه کارورزی یک با تأکید بر مشاهده تأملی و روایت نویسی (ماهیت روایت ها و چگونگی نگارش آن)، تکالیف عملکردی در طول ترم، برنامه زمان بندی سمینارها در سطح مدرسه و پردیس/ واحد آموزشی، و تبیین فرم های ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد، توزیع دانشجویان در مدارس (هماهنگی با مناطق آموزشی و سازماندهی دانشجویان در مدارس باید قبل از شروع ترم و با

تشکیل ستاد کارورزی در سطح استان صورت گیرد). تعامل از نزدیک میان استاد و دانشجو از طریق مطالعه گزارش ها و ارائه بازخورد به موقع و سازنده، و نیز تشکیل جلسات بحث و گفتگو پیرامون تجربیات حاصل از حضور در موقعیت های واقعی از استلزامات اجرایی برنامه کارورزی است. تشکیل سمینار در کلیه هفته ها برای بحث و بررسی پیرامون عملکرد دانشجو و گفتگو در خصوص بازخورد های ارائه شده از سوی اساتید ضروری است. مشارکت دانشجویان در نقد و بررسی گزارش ها/ روایت های همکلاسی ها/ همقطاران فرصت یادگیری انتقال تجربیات به یکدیگر را فراهم می کند.

هفته دوم:

کارگاه مطالعه موقعیت

تکلیف یادگیری: مشاهده فیلم تدریس/ موقعیتی در سطح کلاس درس/ مدرسه بر اساس گام های زیر:

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی ها و مشخصه های متمایز کننده)

ب: تشریح/ استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن/ از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از تکنیک های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر، اسکمپر... در یافتن نقطه کانونی

د: تبیین مسئله با استفاده از استدلال قیاسی یا استقرایی به کمک شواهد و مستندات جمع آوری شده (از آنجایی که آموزش این بخش نیازمند آن است که دانشجو گزارشی از مطالعه موقعیت بر اساس محور های چهارگانه تهیه کرده باشد، لذا آموزش این بخش در جلسه ششم ارائه می شود).

هفته سوم:

مشاهده آزاد

حضور دانشجویان در مدارس (جلسه آشنایی با مدرسه، مدیر و معلم راهنما)

تکلیف یادگیری: تجربه اولین روز کارورزی من در مدرسه. از دانشجو خواسته شود تا اولین تجربیات خود را از اولین روز کارورزی از زمان آماده شدن برای رفتن به مدرسه تا زمان برگشتن در قالب داستان یا خاطره یادداشت روزانه ثبت و ارائه نماید. دانشجو در اولین روز کارورزی مشاهده آزاد دارد و آنچه را مشاهده می کند بدون هیچ محدودیتی ثبت و ضبط خواهد نمود. این موارد می تواند شامل رخ داد ها در مسیر رفت و آمد به مدرسه؛ فضا و موقعیت مدرسه؛ احساسات، تصورات و انتظارات؛ نحوه برخورد کادر مدرسه؛ نحوه مواجهه شدن با دانش آموزان؛ گفتگو ها با کارکنان مدرسه، معلمان و.... باشد.

هفته چهارم:

مطالعه موقعیت

گزارش های (روایت) تهیه شده از مشاهده آزاد از جهت رعایت روش ها و فنون توصیف و تشریح موقعیت و به صورت گروهی مورد نقد و بررسی قرار می گیرد. تشکیل گروه های حرفه ای متشکل از سه تا چهار دانشجو و ارائه بازخورد توسط همقطاران/ گروه همسالان امکان به مشارکت گذاشتن تجربیات را به عنوان یک مهارت حرفه ای تقویت می کند. محور هایی که گزارش ها بر اساس آن مورد نقد و بررسی قرار خواهد گرفت:

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی ها و مشخصه های متمایز کننده)

ب: تشریح/ استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن/ از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از تکنیک های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر و اسکمپر.

د: تعیین نقطه کانونی (بازبینی شواهد جمع آوری شده برای دستیابی به درک عمیق تر و همه جانبه تر نسبت به موقعیت/ طرح مسئله).

هفته پنجم:

مطالعه موقعیت

حضور در مدرسه و تکمیل اطلاعات مورد نیاز/ شواهد بیشتر برای بیان مسئله. در این جلسه دانشجو با توجه به بازخورد های ارائه شده از سوی همسالان/ همقطاران یا استاد به مطالعه مجدد موقعیت (مدرسه) پرداخته و با جمع آوری اطلاعات/ شواهد بیشتر گزارش خود را برای یادگیری روش تبیین مسئله تکمیل می نماید.

هفته ششم:

مطالعه موقعیت

گفتگو در این جلسه پیرامون روش ها و فنون مشاهده تأملی ادامه می یابد و دانشجو با استفاده از شواهد جمع آوری شده از موقعیت مورد مطالعه به تبیین مسئله مبادرت می نماید. مرور محور ها در جلسه دوم و آموزش نکات مربوط به تبیین مسئله.

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی ها و مشخصه های متمایز کننده) (مرور)

ب: تشریح/ استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط) (مرور)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن/ از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از تکنیک های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر، اسکمپر... (مرور)

ه: تبیین مسئله با استفاده از استدلال قیاسی یا استقرایی به کمک شواهد و مستندات جمع آوری شده (آموزش).

شرح تنظیم پوشه کار... توسط چه کسی تنظیم می شود؟ نسخه ای از مجموعه فعالیت های انجام شده در مطالعه موقعیت به همراه بازخوردهای ارائه شده در محورهای مختلف تبیین مسئله در پرونده توسعه حرفه ای دانشجو ضبط گردد. ... منظور همان پوشه کار است؟ پرونده توسعه حرفه ای با چه فرمتی باید تشکیل شود؟ آیا به دنبال پرونده الکترونیکی یا همان ای - پورتفولیو بوده ایم؟ باید به سمتی برویم که دانشجو خود متکفل این امر شود.

هفته هفتم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی موقعیت فیزیکی مدرسه/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس/ مدرسه تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت فیزیکی مدرسه شامل: موقعیت جغرافیایی و محیط بیرونی مدرسه، انواع فضا ها (کتابخانه، زمین ورزش، آبخوری، سرویس ها، کلاس ها، راهرو ها...، نور، جریان هوا، وضعیت بهداشت، امکانات و تجهیزات) کارگاهی، آزمایشگاهی، شبکه مجازی، سایت و...، شناسایی و تبیین مسئله (فرآیند مسئله شناسی و تبیین مسئله رعایت شود) ارائه یافته ها در سمینار مدرسه/ پردیس. این گزارش در قالب روایت نگاری (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه ای از توصیف موقعیت فیزیکی و تحلیل تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد به منظور درک موقعیت فیزیکی و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته هشتم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی ساختار و سازمان مدرسه/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح مدرسه/ پردیس تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از ساختار سازمانی، روش های بکارگرفته شده در اداره مدرسه، ساختار سازمانی، نحوه گردش کار در سطح مدرسه، تعاملات میان مدیر، معلمان، کارکنان و نحوه تعامل با اولیاء مدرسه و تدوین. آن در قالب روایت نویسی (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه ای از توصیف ساختار و سازمان مدرسه و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد به منظور درک ساختار و سازمان مدرسه و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته نهم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی موقعیت عاطفی روانی/ تعاملات در سطح مدرسه/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس/ مدرسه

تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت عاطفی روانی مدرسه شامل: روابط عاطفی میان معلم و دانش آموزان (درک حالات روانی دانش آموزان، برنامه ریزی برای ایجاد جو مثبت و سازنده در فضای کلاس و...) تعاملات دانش آموزان با یکدیگر (میزان احترام، همدلی، همکاری و...)، روابط عاطفی میان معلمان و کارکنان و مدیر شناسایی و تبیین شود. یافته ها در سمینار مدرسه/ پردیس. این گزارش در قالب روایت نویسی (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه ای از توصیف تعاملات و روابط عاطفی در سطح کلاس درس/ مدرسه و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخورد های ارائه شده توسط استاد به منظور درک روابط عاطفی و تعاملات در سطح کلاس درس و مدرسه و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته دهم، یازدهم، دوازدهم و سیزدهم:

مشاهده تأملی کلاس درس و مسئله شناسی فرآیند آموزش/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس/ مدرسه
تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت آموزشی شامل: جو و فضای عاطفی و روانی، طراحی آموزشی، راهبرد های آموزش، سازماندهی تکالیف یادگیری، تعاملات میان معلم و دانش آموزان و دانش آموزان با یکدیگر، وضوح و شفاف بودن مباحث، میزان درگیر نمودن دانش آموزان در فرآیند یادگیری، مواد و منابع آموزشی، ارزشیابی از یادگیری و...) شناسایی و تبیین شود. این گزارش در قالب روایت نگاری (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه ای از توصیف فرآیند آموزش در سطح کلاس درس و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و بازخود ها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخورد های ارائه شده استاد در پوشه کار ضبط گردد.

هفته چهاردهم:

ثبت و واکاوی تجربیات

نمونه ای از پژوهش های روایتی از جهت نوع اطلاعات، روش ها و ابزار های بکارگرفته شده، و یافته های آن در کلاس توسط استاد مورد بررسی قرار گیرد و با تبیین نقش روایت نویسی و واکاوی آن در آموزش حرفه ای مراحل تحلیل ساختاری روایت ها (بند الف و ب) بر روی گزارش های تهیه شده از سطح کلاس درس/ مدرسه آموزش داده شود.

تعریف و کاربرد پژوهش روایتی در کارورزی

تحلیل ساختاری روایت ها

۱) کدگذاری باز

۲) کدگذاری محوری و انتخاب مضامین

تکلیف یادگیری: مطالعه مقالات یا منابع علمی در زمینه پژوهش روایتی... قرار نشد از این تعبیر استفاده نکنیم؟ در یکی از محورهای فوق و جمع بندی یافته ها برای ارائه به کلاس.

تکلیف عملکردی:

الف: تحلیل یک نمونه پژوهش روایتی بر اساس مراحل ذکر شده به صورت گروهی
ب: تحلیل و واکاوی گزارش های تهیه شده از مدرسه/ کلاس درس و کدگذاری آن ها برای یافتن مضامین
هفته پانزدهم:

ثبت و واکاوی تجربیات
نمونه ای از پژوهش های روایتی از جهت نوع اطلاعات، روش ها و ابزار های بکارگرفته شده، و یافته های آن در کلاس توسط
استاد مورد بررسی قرار گیرد و مراحل تحلیل ساختاری بر روی روایت های تهیه شده (بند ج و د) از کلاس درس/ مدرسه
آموزش داده شود.

تحلیل ساختاری روایت ها
۳) ارتباط مضامین با یکدیگر

۴) تبیین مسئله

تکلیف عملکردی:

الف: تحلیل یک نمونه پژوهش روایتی بر اساس مراحل ذکر شده به صورت گروهی
ب: تحلیل و واکاوی گزارش تهیه شده از سطح کلاس درس و مدرسه به منظور یافتن ارتباط میان مضامین و تبیین مسئله
جلسه شانزدهم: سمینار (بررسی گزارش ها و تحلیل ساختار آن بر اساس فرآیند شناسایی و تبیین مسئله در سطح مدرسه/
پردیس)

در این نشست دانشجویان یافته های خود از مطالعه موقعیت مدرسه و کلاس درس را در قالب مسئله های تبیین شده به همراه
راه حل های مبتنی بر یافته های علمی ارائه نموده و یافته ها در کلاس به صورت گروهی مورد نقد و بررسی قرار می گیرد.
تکلیف عملکردی: دانشجویان گزارش یافته های خود را در طول ترم را زیر نظر استاد تنظیم نمایند. در این گزارش دانشجو باید
یافته های خود را از مسئله های مطالعه شده و تبیین و آن را به کمک شواهد و مستندات علمی پژوهشی قابل دفاع ارائه نماید.
پوشه کار: گزارش تنظیم شده در پوشه کار توسعه حرفه ای ضبط می گردد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیر مستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، به کارگیری راهبرد های شناختی در تحلیل موقعیت های
واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبرد های مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینار های گروهی و فردی ارائه
می گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

-احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه
فرهنگیان.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس کارورزی یک در قالب سمینار پایانی صورت می گیرد که در آن دانشجویان باید یافته
های خود از مطالعه موقعیت های تربیتی و آموزشی را ارائه و با استناد به یافته های علمی پژوهشی (مطالعه شده در دروس
نظری) از آن دفاع نمایند. این جلسه با حضور معلم راهنما تشکیل می شود.

ارزشیابی فرآیند: ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخورد های داده شده به گزارش های ارائه شده در طول ترم و سمینارهای سطح
مدرسه و واحد آموزشی صورت می گیرد. میزان مشارکت در بحث ها، ارائه یافته های جدید، پاسخ به بازخورد های داده شده و...

ارزیابی پوشه کار: کلیه گزارش ها به همراه بازخورد های داده شده در پوشه توسعه حرفه ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه ریزی برای آموزش های بعدی و نیز دفاع از توانایی های حرفه ای در پایان دوره قرار می گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می گردد.

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما): بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می گردد.

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز

- گزارش های عملکردی مرحله ای: ۴۰ امتیاز

- تدوین و ارائه گزارش پایانی: ۴۰ امتیاز

سایر نکات:

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۷. تنظیم فهرست و فصل بندی

۸. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی

۹. نگارش ادبی و فنی

۱۰. اعتبار داشتن گزاره ها

۱۱. ظرافت و زیبایی ظاهری

۱۲. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره ها

۱۳. آرایه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل

۱۴. ارائه راه حل ها و پیشنهادهای برخاسته از یافته ها

۱۵. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست ها

۱۶. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

سرفصل درس «کارورزی ۲»

۱. معرفی درس و منطق آن

اگر تدریس را فرایندی سازمان‌یافته، اخلاقی و متعهدانه بدانیم که نیازمند بهره‌گیری از یافته‌های علمی، شهود^{۵۴} و خلاقیت در موقعیت‌های بی‌بدیل و منحصر به فرد است، در آن صورت برنامه کارورزی به جای تمرکز انحصاری بر آموزش فنون، نیازمند آن است که دانشجومعلم فعالانه با موقعیت‌های واقعی در سطح کلاس درس روبرو شود و به آنان کمک کند تا با به کارگیری روش‌های استدلالی/ منطقی به بررسی موقعیت‌های یادگیری پرداخته و با آگاهی انتقادی نسبت به تجربیات اندوخته شده به آفرینش الگوهای ذهنی و طرح‌واره‌هایی بپردازند که به آنان در اتخاذ تصمیمات اثربخش و ارزیابی نتایج حاصل از تصمیمات جهت برنامه‌ریزی کمک کند.

تدریس عملی، وابسته به موقعیت است و با ویژگی‌های شخصی معلم و آنچه او در یک مکان و زمان خاص انجام می‌دهد مرتبط است. از این رو فرصت‌های یادگیری تدارک دیده شده در کارورزی ۲، به دنبال آن است تا دانشجومعلم را در معرض دانش کاربردی که ترکیبی از انواع مختلف دانش (بیانی^{۵۵}، رویه‌ای^{۵۶}، موقعیتی^{۵۷}، فراشناختی^{۵۸}) است قرار داده، به آنان کمک کند تا به تأمل در باره موقعیت‌های تربیتی بپردازند.

در این برنامه از طریق طراحی فعالیت‌های یادگیری امکان کسب تجربیات مستقیم، بررسی نتایج و بازاندیشی در خصوص دیدگاه‌های مختلف و دریافت‌های خود را به دست آورند. در برنامه کارورزی ۲، دانشجو با قرار گرفتن در معرض تکالیف اصیل^{۵۹}، توانایی تأمل در عمل را به طور مقدماتی از طریق مشارکت در فرآیند آموزش (فردی، گروه‌های کوچک/گروه‌های بزرگ) و نهایتاً اجرای مستقل فعالیت‌های یادگیری در سطح کلاس درس کسب خواهد نمود و به درک صحیحی نسبت به آنچه در کلاس جریان دارد دست می‌یابد. آگاهی نسبت به تصمیمات ناظر به برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی، به عنوان یک فرآیند تأملی به شناخت جهت‌گیری حرفه‌ای، نوع تفکر و سبک تدریس دانشجو کمک خواهد کرد.

نام درس: کارورزی ۲	مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:	نوع درس: کارورزی
۱. با تداوم مطالعه موقعیت یادگیری (در سطح کلاس درس یا مدرسه) مشکلات/ نیازهای فردی، گروه‌های کوچک/ بزرگ را شناسایی/ بازشناسی کند و فعالیت‌هایی را برای رفع مشکلات/ نیازهای یادگیری طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی نماید.	تعداد واحد: ۲
۲. تجربیات خود از مشارکت در فرآیند آموزش را واکاوی نموده و یافته‌های خود را روایت نماید.	زمان درس: ۱۲۸ ساعت
	پیشنیاز: کارورزی ۱
	نحوه آموزش: مشترک
	شایستگی اساسی:
	۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

- Intuition
- Declarative knowledge
- Procedural knowledge
- Conditional knowledge
- Metacognitive Knowledge
- Authentic task

ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳
مطالعه موقعیت	توانسته است موقعیت‌های یادگیری را با جمع‌آوری اطلاعات توصیف نماید. اما نتوانسته است مشکل/ نیاز را به کمک شواهد تبیین نماید.	توانسته است موقعیت‌های یادگیری را با جمع‌آوری اطلاعات به صورت نظام‌مند برای شناسایی مشکل یادگیری/ نیاز توصیف نموده و راه‌حل‌های بهینه را با کمک شواهد جمع‌آوری شده از موقعیت تبیین نماید	توانسته است موقعیت‌های یادگیری را با جمع‌آوری اطلاعات به صورت نظام‌مند برای شناسایی مشکل یادگیری/ نیاز توصیف نموده و راه‌حل‌های بهینه و روش مداخله را با کمک شواهد معتبر و یافته‌های علمی تبیین کند.
فعالیت آموزشی/ یادگیری	فعالیت یادگیری طراحی شده ناظر به نیاز/ مسئله شناسایی شده در یکی از انواع (فردی، گروه کوچک، جمعی) است، اما گزارش اجرا و ارزیابی نشان دهنده تأثیر گذاری بر حل مشکل/ رفع نیاز نیست.	فعالیت یادگیری طراحی شده از انسجام برخوردار است و گام‌های اجرای آن به وضوح مشخص شده است. ارزیابی از اجرای فعالیت نشان‌دهنده تأثیرگذاری بر حل مسئله/ رفع نیاز در انواع (فردی، گروه کوچک/ جمعی) است.	فعالیت یادگیری طراحی شده، امکان ایجاد انعطاف و اتخاذ تصمیمات آگاهانه ناظر به موقعیت آموزش/ یادگیری را فراهم نموده و نتایج ارزیابی از اجرای نیز منعکس‌کننده تأثیر راه‌حل‌های به کارگرفته شده در حل مسئله/ رفع نیاز در انواع (فردی، گروه کوچک/ جمعی) است.
توسعه حرفه‌ای	گزارش عملکرد شامل فعالیت‌های انجام شده در طول نیم‌سال است، اما یافته‌ها به گونه‌ای که انعکاس‌دهنده دلایل موفقیت/ توانایی‌ها، محدودیت‌های حرفه‌ای خود و راه‌هایی برای توسعه آن ارائه نشده است.	گزارش عملکرد شامل فعالیت‌های انجام شده در طول نیم‌سال است و یافته‌ها انعکاس‌دهنده دلایل موفقیت/ توانایی‌ها، محدودیت‌های حرفه‌ای است اما راهکارهایی برای توسعه حرفه‌ای ارائه نشده است.	گزارش عملکرد شامل فعالیت‌های انجام شده در طول نیم‌سال است و یافته‌ها انعکاس‌دهنده دلایل موفقیت/ توانایی‌ها، محدودیت‌های حرفه‌ای است و راهکارهای عملی برای توسعه حرفه‌ای ارائه شده است.
تدوین و ارائه گزارش	در گزارش ارائه شده از موقعیت‌های یادگیری کد گذاری، و طبقه‌بندی گزاره‌ها در قالب مضامین و ساختار پژوهش روایتی انجام شده، اما شواهد و مستندات کافی برای یافته‌ها ارائه نشده است.	در گزارش ارائه شده از موقعیت‌های یادگیری کد گذاری، و طبقه‌بندی گزاره‌ها در قالب مضامین و ساختار پژوهش روایتی رعایت شده و شواهد و مستندات کافی برای یافته‌ها ارائه شده است.	در گزارش ارائه شده از موقعیت‌های یادگیری کد گذاری، و طبقه‌بندی گزاره‌ها در قالب مضامین و ساختار پژوهش روایتی رعایت شده و شواهد و مستندات مبتنی بر مستندات تجربی و علمی است.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن جلسه اول:

معرفی برنامه کارورزی و تکالیف عملکردی، نحوه طراحی فعالیت‌های یادگیری، شیوه تنظیم روایت‌ها، برنامه زمان‌بندی سمینارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.

جلسه دوم تا شانزدهم :

در طول این جلسات دانشجو در مدرسه حضور خواهد داشت و جلسات بحث کارورزی برحسب مورد می‌تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود. از آنجایی که در برنامه کارورزی ۲، دانشجو در مقیاس خرد در فعالیت‌های یادگیری که در سطح کلاس درس مشارکت می‌کند و از این طریق به تجربیات دست اول در زمینه یادگیری دست خواهد یافت لذا، ضروری است دانشجویان بر اساس گزارش پایانی ارائه شده در نیم‌سال اول، مسئله‌ها/ نیازهای تأثیرگذار بر یادگیری دانش‌آموزان را در سطح فردی، گروه‌های کوچک، گروه کلاسی شناسایی و آن‌ها را در قالب فعالیت‌های یادگیری طراحی و تدوین نموده و با هدایت معلم راهنما (به صورت مشترک با معلم راهنما یا به صورت مستقل زیر نظر معلم راهنما اجرا نماید) به حل مسئله / پاسخ به نیازها اجرا نماید. این مسئله‌ها/ نیازها می‌تواند ناظر به عملکردهای شناختی یا عاطفی-هیجانی دانش‌آموزان باشد. گفتگو با دانشجو قبل و بعد از اجرا در ارتباط با طرح طراحی شده، و فرآیند اجرای فعالیت باید در فضایی امن و راحت به گونه‌ای که منجر به یک خود ارزیابی و شناسایی نقاط قوت و ضعف و راهکارهای ارتقاء/ بهبود آن باشد(فرم‌های گفتگو قبل و پس از اجرای فعالیت ضمیمه است).

توصیه: با توجه به این که مسئله‌های شناسایی شده از سوی دانشجویان از عمق و پیچیدگی متفاوتی برخوردار است لذا، می‌توان برحسب موقعیت‌های مطالعه شده نسبت به اجرای فعالیت‌های یادگیری به صورت فردی، گروه کوچک، جمعی اقدام نمود. تصمیم‌گیری در خصوص تقدم و تأخر در اجرای هر یک از این موقعیت‌های یادگیری بر عهده مدرس محترم است).
در صورتی که بنا به دلایلی دانشجو امکان کار بر روی مسئله‌های شناسایی شده در ترم یک را دارا نباشد، توصیه می‌شود در یک نشست مشترک میان معلم راهنما، استاد کارورزی و دانشجو نسبت به شناسایی مسئله‌ها/ نیازها اقدام شده و فعالیت‌های یادگیری بر اساس آن طراحی، اجرا و ارزیابی شود. دانشجویانی که بنا به دلایلی موفق به اتمام کار در ترم یک نشده‌اند می‌توانند با در نظر گرفتن یک برنامه ترمیمی از یک تا چهار هفته نسبت به تهیه/ تکمیل گزارش‌ها و شناسایی مسئله‌ها برای ورود به عرصه با نظر استاد راهنما اقدام نمایند. بدیهی است که نمره این گروه از دانشجویان بر اساس آیین‌نامه آموزشی ناتمام اعلام می‌گردد.

تکالیف عملکردی برای مشارکت در فعالیت‌های کلاسی:

۱. تهیه طرح برای مشارکت در فعالیت‌های یادگیری و اجرای مستقل فعالیت‌ها با هماهنگی معلم راهنما.
۲. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت فردی و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۳. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به برای گروه کوچک و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۴. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله در سطح جمعی/ کلاس درس و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.

تکالیف عملکردی برای اجرا توسط دانشجو

۱. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.

۲. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت گروه کوچک به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.

۳. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله در سطح جمعی/ کلاس درس به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.

محور طراحی فعالیت‌های الزامی

- طراحی فعالیت یادگیری برای درگیر نمودن دانش‌آموزان
- طراحی فعالیت یادگیری برای مرور مباحث
- طراحی فعالیت یادگیری برای آموزش مهارت‌های کار مشارکتی
- طراحی فعالیت برای پرورش مهارت‌های تفکر
- طراحی تکلیف یادگیری برای یکی از موضوعات درسی
- طراحی فعالیت رفع بدفهمی‌های دانش‌آموزان
- طراحی فعالیت برای رفع عقب ماندگی‌های تحصیلی
- طراحی فعالیت برای تقویت/ بهبود عملکردهای عاطفی (مثل بی‌نظمی، عدم رعایت قوانین)
- طراحی فعالیت یادگیری برای سنجش آموخته‌ها
- سایر فعالیت‌ها به تشخیص معلم راهنما

ساختار طراحی فعالیت‌ها:

- هدف/ پیامد
- مراحل/ گام‌های اجرای فعالیت
- .....
- .....
- .....
- .....
- مواد/ منابع آموزشی مورد نیاز
- روش بازخورد دادن به دانش‌آموزان در فرایند اجرا

- سنجش آموخته‌ها/ سنجش عملکرد

تهیه گزارش از اجرا

.....

سمینارها

سمینارها در دو شکل اجرا می‌شود:

الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای فعالیت‌ها و بر اساس طرح پیش‌بینی شده با مشارکت معلم راهنما برای کمک به دانشجو در ارزیابی عملکرد خود و برنامه‌ریزی.

ب: در سطح واحد آموزشی به صورت مشارکتی برای به مشارکت گذاشتن تجربیات و یافته‌ها و دستیابی به درک عمیق‌تر از تجربیات کسب شده.

انواع سمینارها

سمینار با حضور معلمان راهنما و دانشجویان دو نوبت در نیم‌سال و الزامی

سمینارهای جمعی برای انتقال یافته‌ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه‌ریزی و اعلام قبلی از سوی مدرس)

سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

برگزاری کارگاه آموزشی برای طراحی فعالیت‌های یادگیری با رویکرد شناختی، و به کارگیری راهبردهای شناختی برای مطالعه و تحلیل نقادانه موقعیت‌های یادگیری در سطح کلاس درس، رویکرد تجربی برای اجرای فعالیت‌ها در سطح کلاس درس به صورت فردی، گروه‌های کوچک/ جمعی، راهبردهای مشارکتی، برای مشارکت در سمینارهای کلاسی و به بحث گذاشتن تجربیات و ارائه یافته.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس کارورزی دو بر اساس تهیه طرح فعالیت در سطح کلاس، مشارکت با معلم راهنما در اجرای فعالیت‌های یادگیری، اجرای مستقل فعالیت‌های یادگیری و ارزیابی از نتایج بر اساس پیش‌بینی‌ها، شرکت در سمینارهای کلاسی برای ارائه یافته‌ها و تجربیات به سایر دانشجویان. در این سمینارها دانشجویان باید یافته‌های خود از مطالعه موقعیت‌های تربیتی و آموزشی را ارائه و با استناد به یافته‌های علمی پژوهشی (مطالعه شده در دروس نظری) ارائه و از آن دفاع نمایند.

ارزشیابی فرآیند: ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخوردهای داده شده به گزارش‌های ارائه شده در طول نیم‌سال و سمینارهای سطح مدرسه و واحد آموزشی صورت می‌گیرد. میزان مشارکت در بحث‌ها، ارائه یافته‌های جدید، پاسخ به بازخوردهای داده شده و...

ارزیابی پوشه کار: طرح تهیه شده و کلیه گزارش‌ها از اجرای فعالیت‌ها به همراه بازخوردهای داده شده در پوشه توسعه حرفه‌ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه‌ریزی برای آموزش‌های بعدی و نیز دفاع از توانایی‌های حرفه‌ای در پایان دوره قرار می‌گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می‌گردد.

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما): بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان نیم‌سال مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می‌گردد.

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی (معلم راهنما)، سمینارها (استاد راهنما): ۲۰ امتیاز

- نظر معلم راهنما در مورد سطح عملکرد دانشجو بر اساس ملاک‌های ذکر شده: ۳۰ امتیاز

- نظر استاد راهنما در طراحی، تدوین، اجرای و ارزیابی فعالیت‌ها با توجه به سطح عملکرد دانشجو براساس ملاک‌های ذکر شده ۳۰ امتیاز

- تدوین و ارائه گزارش پایانی توسط استاد راهنما با کسب نظر از معلم راهنما با توجه به سطح عملکرد دانشجو بر اساس ملاک‌های ذکر شده: ۲۰ امتیاز

- حد نصاب قبولی در درس کارورزی ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می‌باشد.

سایر نکات:

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۱۷. تنظیم فهرست و فصل‌بندی

۱۸. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی

۱۹. نگارش ادبی و فنی

۲۰. اعتبار داشتن گزاره‌ها

۲۱. ظرافت و زیبایی ظاهری

۲۲. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره‌ها

۲۳. آرایه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل

۲۴. ارائه راه‌حل‌ها و پیشنهادها بر خاسته از یافته‌ها

۲۵. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست‌ها

۲۶. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

در صورتی که بنا به دلایلی دانشجو امکان کار بر روی مسئله‌های شناسایی شده در ترم یک را دارا نباشد، توصیه می‌شود در یک نشست مشترک میان معلم راهنما، استاد کارورزی و دانشجو نسبت به شناسایی مسئله‌ها/ نیازها اقدام شده و فعالیت‌های یادگیری بر اساس آن طراحی، اجرا و ارزیابی شود. دانشجویانی که بنا به دلایلی موفق به اتمام کار در ترم یک نشده‌اند می‌توانند با در نظر گرفتن یک برنامه ترمیمی از یک تا چهار هفته نسبت به تهیه/ تکمیل گزارش‌ها و شناسایی مسئله‌ها برای ورود به عرصه با نظر استاد راهنما اقدام نمایند. بدیهی است که نمره این گروه از دانشجویان بر اساس آیین‌نامه آموزشی ناتمام اعلام می‌گردد. (پ ۳/ص ۴/۷۷)

- حد نصاب قبولی در درس کارورزی ۲۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می باشد. (پ ۳/صص ۷، ۸/TV)

سرفصل درس «کارورزی ۳»

۱. معرفی درس و منطق آن

در کارورزی ۳، دانشجو معلم مستقیماً مسئولیت تدریس و اداره کلاس درس (۹۰/۴۵ دقیقه) را بر عهده می‌گیرد و با مطالعه بافت و زمینه‌ای که آموزش در آن جاری است، طرح یادگیری را برای آموزش مفاهیم/ مهارت‌های علمی ارائه شده در برنامه درسی^{۶۰} تدوین می‌نماید. چنین طرحی باید دربرگیرنده‌ی فرصت‌هایی باشد که نسبت به یادگیری دانش‌آموزان حساس بوده و عمیقاً با بافت و بستر واقعی زندگی آن‌ها ارتباط برقرار می‌نماید. ماهیت تکالیف یادگیری و عملکردی پیش‌بینی شده در طرح یادگیری نیز باید بتواند میان تجربیات و دانسته‌های پیشین و جدید دانش‌آموزان ارتباط برقرار کند و امکان یکپارچه‌سازی یادگیری فراهم نماید.

برنامه‌ریزی دانشجو با طرح پرسش‌هایی در خصوص ظرفیت‌هایی که در بافت و زمینه یادگیری وجود دارد و می‌تواند به دانش‌آموزان در به کارگیری دانش و تجربه پیشین و علایق شخصی آنان کمک نماید آغاز شده و با تدارک دیدن فرصت‌هایی برای به تجربه گذاشتن دریافت‌ها، طرح پرسش‌ها/ فرضیه‌ها از سوی دانش‌آموزان، ادامه می‌یابد. یافته‌های حاصل از این تجربه برای درک عمیق‌تر/ رفع بدفهمی‌ها، در موقعیت واقعی/ شبیه‌سازی شده به کار گرفته می‌شود و نتایج/ آموخته‌ها- با توجه به این که یادگیرندگان امکان طرح پرسش/ فرضیه‌های متفاوتی را دارا هستند- برای استحکام بیشتر یادگیری به اشتراک گذاشته می‌شود. در این فرآیند دانش‌آموزان فرصت خواهند داشت تا دانش کسب شده را با استفاده از راهبردهای یادگیری در شرایط جدید به کار بگیرند و به علایق/ پرسش‌هایی که در فرآیند یادگیری طرح شده پاسخ دهند. در طی این مراحل (گام‌ها) دانشجو از طریق ثبت و واکاوی روایت‌ها با طرح پرسش‌های تأملی و پاسخ به آن‌ها بصیرت بیشتری نسبت به اثربخشی طرح یادگیری و هدایت این فرآیند، درک واقعیت‌های محیط آموزشی، تأثیر آن بر عملکرد خود، ویژگی‌ها و توان‌مندی‌های شخصی، و نحوه سازگار نمودن توانایی‌های خود با موقعیت‌های پیچیده و منحصر به فرد آموزش، به دست می‌آورد. این پرسش‌ها باید بتوانند حس کنجکاوی دانشجو را برای مطالعه موقعیت‌های مسئله‌ای در کلاس، ارزیابی اثربخشی یک نظریه در عمل، آزمون مجدد یافته‌های تجربی/ علمی و... را در قالب کنش‌پژوهی محدود فردی برانگیزد. علاوه بر این پاسخ به پرسش‌هایی که در فرآیند تصمیم‌گیری و پس از آن مطرح می‌شود زمینه‌ساز عمل جدید بوده و دانشجو را در فرآیند توسعه حرفه‌ای و بافت و زمینه‌ای که در آن دست به عمل خواهد زد، یاری می‌کند. در این مرحله شیوه مطالعه کنش پژوهی فردی است و هدف از عمل فکورانه دانشجو معلم به سازی عمل، به‌سازی درک و فهم، و اصلاح عملکرد حرفه‌ای خود در موقعیتی است که در آن دست به عمل زده است.

نام درس: کارورزی ۳	مشخصات درس
<p>اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:</p> <p>با تحلیل محتوای برنامه درسی/ کتاب درسی مفاهیم و مهارت‌های اساسی را شناسایی و طرح یادگیری را طراحی، اجرا و ارزیابی نموده، و تأثیرات آن بر نتایج توانایی دانش‌آموزان در انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید را مورد ارزیابی قرار دهد.</p> <p>نتایج تجربیات خود از فرآیند طراحی، اجرا و ارزیابی و بازبینی و بازاندیشی را با تکیه بر عقلانیت عملی در قالب کنش‌پژوهی فردی گزارش کند.</p>	<p>نوع درس: کارورزی</p> <p>تعداد واحد: ۲</p> <p>زمان درس: ۱۲۸ ساعت</p> <p>پیش‌نیاز: کارورزی ۲</p> <p>نحوه آموزش: مشترک</p>
	شایستگی اساسی:

^{۶۰} - برنامه درسی/ کتاب درسی (با توجه به این که سند برنامه درسی معمولاً در اختیار معلمان قرار ندارد می‌توان از کتاب درسی استفاده نمود).

میزان ۱۵ پکد ۲-۲ و ۳-۳				
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	۳-۱ و ۲
طراحی	در طرح یادگیری مفاهیم و مهارت‌های اساسی برنامه شناسایی شده اما تکالیف یادگیری و عملکردی پیش‌بینی شده با محدودیت‌ها و امکانات موقعیت یادگیری، تجربیات و دانش پیشین دانش‌آموزان تناسب ندارد.	در طرح یادگیری مفاهیم و مهارت‌های اساسی برنامه شناسایی شده و تکالیف یادگیری و عملکردی ناظر به بافت فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان است و تجربیات، دانش پیشین و علایق دانش‌آموزان را مبنای طراحی قرار داده است.	در طرح یادگیری مفاهیم و مهارت‌های اساسی برنامه شناسایی شده و فرصت‌های یادگیری تدارک دیده شده ویژگی‌های منحصر به فرد در یک بوم خاص ^{۶۱} را برای پاسخ به دامنه تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان مورد توجه قرار داده است.	
هدایت فرآیند یادگیری	در فرآیند یادگیری و تکالیف یادگیری و عملکردی طراحی شده را مطابق پیش‌بینی اجرا می‌کند و فرایند آموزش از انعطاف لازم برای متناسب نمودن آن با اقتضائات محیط واقعی و پاسخ به نیازها برخوردار نیست.	هدایت فرآیند یادگیری از انعطاف لازم برخوردار است و تکالیف یادگیری و عملکردی طراحی شده متناسب با اقتضائات محیط واقعی، نیازهای ایجاد شده در فرآیند یادگیری تعدیل می‌گردد.	هدایت فرآیند یادگیری ناظر به تقویت سطوح پیچید تفکر است و عدول از تصمیمات پیش‌بینی شده در طراحی فرصت‌های یادگیری متناسب با اقتضائات محیط واقعی، نیازهای ایجاد شده در فرآیند آموزش برای پاسخ به شرایط بی‌بدیل موقعیت یادگیری مورد توجه قرار می‌گیرد.	
توسعه حرفه‌ای	چرخه فرآیند عمل از مرحله شناسایی مسئله تا بازتعریف مسئله دنبال شده است اما گزارش مستند به تجربیات کسب شده و همراه با پیشنهادات عملی برای موقعیت‌های بعدی	چرخه فرآیند عمل از مرحله شناسایی مسئله تا بازتعریف آن دنبال شده است و گزارش ارائه شده مستند به تجربیات کسب شده به همراه پیشنهادات عملی برای اقدام بعدی است.	چرخه فرآیند عمل از مرحله شناسایی مسئله تا بازتعریف آن دنبال شده است و گزارش ارائه شده مستند به تجربیات حاصل از عمل تأملی در فرآیند کنش پژوهی فردی است و منعکس کننده مسیر به‌سازی در عمل، بهبود درک و فهم و اصلاح عملکرد خود در موقعیتی است که دانشجو در آن دست به عمل	

تدوین و ارائه گزارش	در گزارش ارائه شده ساختار کلی گزارش رعایت شده اما تحلیل و تفسیر روایت‌ها مبتنی بر شواهد و مستندات متقن / نظام‌مند برای دفاع از یافته‌ها نیست.	در گزارش ارائه شده ساختار کار به صورت نظام‌مند حاصل ثبت و واکاوی روایت‌ها و متکی بر عقلانیت عملی در فرآیند کنش‌پژوهی فردی است و یادگیری دانش‌آموزان دارد و این تصمیمات به کمک شواهد و مستندات تجربی و علمی معتبر شده است.	زده است.
---------------------	---	---	----------

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه اول:

معرفی برنامه کارورزی و فرآیند کنش‌پژوهی فردی، نحوه تهیه طرح یادگیری با تمرکز بر فرایند پیش‌بینی شده، شیوه ثبت تجربیات و واکاوی آن در هر یک از مراحل کنش‌پژوهی، ساختار گزارش کنش‌پژوهی، برنامه زمان‌بندی سمینارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدهای یادگیری و ملاک‌ها و سطوح موفقیت.

جلسه دوم تا شانزدهم :

تهیه طرح‌های یادگیری برای بر عهده گرفتن مسئولیت تدریس در سطح کلاس درس مبتنی بر محتوای برنامه درسی (کتاب درسی)، اجرا و بررسی تأثیر آن در کسب توانایی دانش‌آموزان برای انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید است. استاد راهنما (برای دوره متوسطه مشارکت استاد راهنمای تربیتی و تخصصی - برای دوره ابتدایی استاد تربیتی و مشاوره تخصصی بر حسب نیاز موضوعات درسی) باید بر فرآیند تهیه طرح کنش‌پژوهی فردی و اجرای آن تا مرحله تهیه گزارش نظارت داشته باشد و بازخوردهای ارائه شده به منظور ارزیابی عملکرد دانشجو در پوشه توسعه حرفه‌ای ثبت و ضبط گردد. فرآیند تحلیل محتوای برنامه درسی و استخراج مفاهیم و مهارت‌های اساسی برای تهیه طرح یادگیری و تولید مواد و منابع آموزشی مورد نیاز نیز زیر نظر استاد راهنما و با مشارکت معلم راهنما صورت می‌گیرد. از نظر زمانی تنظیم جلسات برای بررسی طرح و تولیدات دانشجو باید به گونه‌ای صورت گیرد که دانشجو بتواند طرح کنش‌پژوهی فردی پیش‌بینی شده را اجرا و نتایج آن را گزارش نماید. در طول این جلسات حضور دانشجو در مدرسه ضروری است و جلسات بررسی برای بازخورد دادن، انتقال تجربیات و... در قالب سمینارها بر حسب مورد می‌تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود. (فرم پیشنهادی^{۶۲} گفتگو میان استاد/ معلم راهنما قبل و پس از اجرای طرح یادگیری ضمیمه است).

توصیه: با توجه به این که مطالعه موقعیت و مسئله‌های شناسایی شده برای شروع کنش‌پژوهی فردی از اهمیت زیادی برخوردار است لذا، توصیه می‌شود استاد راهنما با مطالعه پیشینه دانشجو در کارورزی ۱ و ۲ برنامه‌ریزی لازم را به منظور کمک

^{۶۲} - فرم‌ها می‌تواند با توجه به شرایط و اقتضائات مورد بازنگری قرار گیرد.

به دانشجو برای تهیه طرح کنش پژوهی فردی و اجرای موفقیت آمیز آن از سوی دانشجویان بنمایند. فرآیند رفت و برگشت برای حل مسئله ممکن است نیازمند طراحی‌های متعدد باشد.

با توجه به این که ماهیت طرح‌های یادگیری تهیه شده احتمالاً با روش‌های رایج آموزشی در سطح مدرسه و کلاس درس متمایز است و نیازمند تدارک منابع و مواد آموزشی/ فضای یادگیری متفاوتی می‌باشد لذا، هماهنگی با معلم راهنما و مدیریت مدرسه برای اجرای طرح‌های یادگیری از سوی استاد راهنما و دانشجو الزامی است. تأمین منابع/ امکانات و همکاری با دانشجو برای تهیه آن به شرط تأیید استاد راهنما از سوی واحد آموزشی الزامی است.

تکالیف عملکردی:

الف: طراحی و اجرای طرح کنش پژوهی فردی

- (۱) تهیه طرح کنش پژوهی و تأیید آن توسط استاد راهنما بر مبنای چرخه کنش پژوهی فردی
- (۲) تبیین واضح و روشن از مسئله (تبیین انتظارت حرفه‌ای که در فرایند کنش پژوهی فردی به دنبال دستیابی به آن است)
- (۳) شناسایی و تحلیل ظرفیت‌ها در موقعیتی (آموزشی/ تربیتی)
- (۴) تعیین فرضیه‌ها/ سؤالات/ اهداف به همراه ملاک‌ها و سطوح عملکرد
- (۵) طراحی و تدوین طرح عمل در گفتگو با استاد راهنما/ معلم راهنما (قبل و بعد از عمل)
- (۶) اجرای طرح یادگیری^{۶۳} و جمع آوری اطلاعات از فرآیند طراحی و اجرا^{۶۴}
- (۷) تأمل درباره عمل انجام شده، تبیین و فهم آن و بازگشت به مرحله اول (به صورت رفت و برگشت تا حل مسئله)
- (۸) جمع آوری اطلاعات از فرایند اجرا (شامل دست نوشته‌ها، روایت‌های شخصی (تأمل قبل، و پس از عمل)، جلسات بحث و گفتگو با استاد و معلم راهنما، کاربرگ‌های دانش آموزان، نتایج سنجش از یادگیری دانش آموزان و....)
- (۹) تحلیل و تفسیر یافته‌ها
- (۱۰) کد گذاری و طبقه‌بندی اطلاعات، تحلیل و تفسیر یافته‌ها بر اساس فرضیه؟ سؤال یا... طرح شده و ملاک‌ها و سطوح عملکرد

(۱) تهیه گزارش کنش پژوهی فردی

ب: طرح یادگیری

طرح یادگیری

- مطالعه موقعیت یادگیری و شناسایی ظرفیت‌های آن (ظرفیت‌های فردی/ جمعی در بافت/ زمینه یادگیری) برای تهیه طرح یادگیری
- تدوین طرح یادگیری بر اساس تحلیل برنامه‌درسی (کتاب‌درسی)، شناسایی مفاهیم و مهارت‌ها
- طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی برای مراحل یادگیری پیش‌بینی شده
- تولید مواد آموزشی مورد نیاز برای اجرای طرح یادگیری

^{۶۳}. در صفحه ی بعد این طرح و ساختار آن به طور کامل توضیح داده شده است.

^{۶۴} - دانشجو باید ۶ حد اقل طرح یادگیری را بر اساس فرم‌های الف، ب، ج و د پیوست برای پاسخ به فرضیه‌ها/ سؤالات یا .... در چرخه کنش پژوهی فردی اجرا نماید.

- هدایت فرآیند یادگیری در سطح کلاس درس / مدرسه
- ارزیابی از توانایی دانش‌آموزان در انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید

ساختار طرح یاددهی یادگیری:

- مفاهیم و مهارت‌ها در برنامه‌درسی / کتاب‌درسی
  - پیامد یادگیری
  - مراحل/گام‌های طرح یادگیری
- برقراری ارتباط (فرصت یادگیری تدارک دیده شده در ارتباط با زندگی روزمره دانش‌آموز بوده و برخاسته از مسایل / چالش‌هایی است که دانش‌آموز با آن روبرو است)
- تجربه کردن (فرصت یادگیری تدارک دیده شده قابل تجربه / آزمایش / بررسی باشد، به یادگیرنده کمک کند تا با بروز خلاقیت خود به کشف روابط / راه‌حل‌ها دست پیدا کند، اختراع کند و به ایده‌های نو بیانیشد / از طریق پژوهش به پرسش‌های خود پاسخ دهد)
- به کار بستن (فرصت کاربردی نمودن مفاهیم و اطلاعات کسب شده برای دستیابی به درک عمیق و به کارگیری آن توسط دانش‌آموز فراهم شود. مثل: ایجاد ارتباط بین تئوری و عمل / بکارگیری آن برای به دست آوردن یک تصور حرفه‌ای در ارتباط با مسئله / حل مسئله یا پژوهش انجام شده)
- به اشتراک گذاشتن (فرصت یادگیری تا حد امکان دانش‌آموزان را به کار گروهی تشویق کند و آن‌ها را در موقعیتی قرار دهد تا برای انجام پژوهش یا جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها نیاز به تعامل و تلفیق یافته‌ها و عرضه آن در قالبی جدید / مطالعه موضوع از زوایای مختلف کند / ایجاد هم‌افزایی کند)
- انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید (فرصت‌های جدیدی برای به کارگیری و بسط آموخته‌ها به موقعیت جدید فراهم شود)

- مواد / منابع آموزشی موردنیاز / تدارک دیدن فضای یادگیری
- روش بازخورد دادن به دانش‌آموزان در فرایند یادگیری
- سنجش آموخته‌ها / سنجش عملکرد

تأمل و واکاوی تجربیات حرفه‌ای

- بررسی پیش‌بینی‌ها (با مطالعه مجدد تجربیات واکاوی شده در ترم اول و دوم ظرفیت‌های ممکن موقعیت یادگیری (فردی / جمعی که در بافت و زمینه وجود دارد) را شناسایی نموده و چگونگی بهره‌گیری از این ظرفیت برای ورود به مرحله برقراری ارتباط را مشخص نماید.
- تعیین موانع و محدودیت‌ها و چگونگی مدیریت آن در فرایند آموزش
- بررسی علل تغییرات طرح در فرآیند اجرا (تطبیق با شرایط / نیازهای یادگیری و...)
- بررسی نتایج یادگیری و چگونگی دستیابی به آن
- واکاوی فرایند عمل حرفه‌ای و تجربیات کسب شده

- شناسایی نقاط قوت و ظرفیت‌های خود برای بهره‌گیری از آن در موقعیت بعدی آموزش
- اتخاذ تصمیمات برای به کارگیری تجربیات در موقعیت بعدی

سمینارها

الف) جلسات بحث و گفتگوی فردی/ گروهی/ جمعی قبل از طراحی: به منظور گفتگو پیرامون ظرفیت‌های شناسایی شده در موقعیت و چگونگی پیوند آن با پیامد یادگیری/ فرصت‌های یادگیری (مراحل برقراری ارتباط و...) و سنجش، نحوه هدایت یادگیری در سطح کلاس و مقاصد حرفه‌ای که دانشجوی به دنبال دستیابی به آن است. توصیه می‌شود این جلسات در سطح مرکز یا پردیس تشکیل شود.

ب) جلسات بحث و گفتگو پس از اجرای طرح یادگیری: در این جلسات دانشجو باید گزارشی از فرآیند اجرا که شامل طرح یادگیری، بازخوردهای ارائه شده در هر یک از مراحل آموزش، تحلیل و تفسیر را به همراه داشته باشد. این جلسات باید به دانشجو کمک کند تا تصویر روشن‌تری نسبت به ظرفیت‌های حرفه‌ای خود و چگونگی بهره‌گیری از آن در موقعیت بعدی به دست آورد. این مهم به کمک بازخوردهای (در سطر سطح تأمل بر روی عمل) ارائه شده از سوی استاد امکان‌پذیر می‌شود.

سمینارهای پس از اجرا می‌تواند در دو شکل زیر اجرا شود:

الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای برنامه پیش‌بینی شده با هماهنگی معلم راهنما و ارائه بازخورد برای ادامه کار

ب: در سطح مرکز یا پردیس به صورت مشارکتی برای به اشتراک گذاشتن تجربیات و یافته‌ها و دستیابی به درک عمیق‌تر از تجربیات کسب شده. با توجه به این که در این ترم فعالیت‌های دانشجویان در قالب کنش‌پژوهی فردی دنبال می‌شود برگزاری سمینارها در هر یک از مراحل قبل و پس از اجرای هر مرحله به شیوه مشارکتی به درک انتظارات و انتقال تجربیات کمک می‌کند. سمینارها فرصت ارزشمندی را از طریق به اشتراک گذاشتن تجربیات برای کسب مهارت‌های حرفه‌ای در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد.

انواع سمینارها

سمینار با حضور استاد راهنما/ دانشجویان و معلمان راهنما

سمینارهای گروهی برای انتقال یافته‌ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه‌ریزی و اعلام قبلی از سوی استاد)

سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست استاد/ دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیرمستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، به کارگیری راهبردهای شناختی در تحلیل موقعیت‌های واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبردهای مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینارهای گروهی و فردی ارائه می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

-احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

(متعاقبا اعلام می‌شود)

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس کارورزی ۳ در قالب سمینار پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان باید یافته‌های خود از نتایج کنش پژوهی فردی ارائه و از آن دفاع نمایند. این جلسه می‌تواند با حضور معلمان راهنما تشکیل می‌شود.

ارزشیابی فرآیند: ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخوردهای داده شده به گزارش‌های ارائه شده در طول ترم و سمینارهای سطح مدرسه و واحد آموزشی صورت می‌گیرد. میزان مشارکت در بحث‌ها، ارائه یافته‌های جدید، پاسخ به بازخوردهای داده شده و...

ارزیابی پوشه کار: کلیه گزارش‌ها در مراحل مختلف کنش پژوهی فردی به همراه بازخوردهای داده شده در پوشه توسعه حرفه‌ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه‌ریزی برای آموزش‌های بعدی و نیز دفاع از توانایی‌های حرفه‌ای در پایان دوره قرار می‌گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می‌گردد.

ملاک‌های های ارزیابی طرح یادگیری:

- انعطاف فرصت‌های یادگیری
  - انعطاف در فرایند اجرا
  - به کارگیری مهارت‌های یادگیری
  - فراخواندن سطوح بالای تفکر
  - تنوع محصول یادگیری/ تولیدات دانش‌آموزان
- ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما): بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می‌گردد.^{۶۵}
- امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می‌شود:
- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز
  - گزارش‌های عملکردی مرحله‌ای: ۳۰ امتیاز
  - گزارش کنش پژوهی فردی: ۳۰ امتیاز
  - دفاع در جلسه پایانی ۲۰ امتیاز
  - مبنای قبولی کسب حداقل ۷۰٪ امتیاز از مجموع امتیازها است

سایر نکات:

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۲۷. تنظیم فهرست و فصل‌بندی

^{۶۵} - در فرم ارزیابی ارائه خواهد شد.

۲۸. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی
۲۹. نگارش ادبی و فنی
۳۰. اعتبار داشتن گزاره‌ها
۳۱. ظرافت و زیبایی ظاهری
۳۲. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره‌ها
۳۳. ارایه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل
۳۴. ارائه راه‌حل‌ها و پیشنهادهای برخاسته از یافته‌ها
۳۵. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست‌ها
۳۶. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

سرفصل درس «کارورزی ۴»

۱. معرفی درس و منطق آن

در ترم چهارم کارورزی انتظار می‌رود دانشجو با تجربیات کسب شده، بتواند در نقش معلم به عنوان برنامه‌ریز درسی^{۶۶} (مجری فعال) حاضر شده و ضمن تحلیل برنامه درسی تجویزی، واحد یادگیری را برای پاسخ به نیاز ها/حل مسایل یادگیری دانش آموزان طراحی، تولید، اجرا و نتایج آن را در کسب شایستگی های پیش بینی شده در برنامه درسی، مورد ارزیابی قرار دهد. با توجه به ویژگی نظام برنامه ریزی درسی در ایران، تطبیق آن با موقعیت های تربیتی/ آموزشی و به منظور حفظ استانداردهای برنامه درسی این فرآیند با استفاده از رویکرد طراحی معکوس^{۶۷} تدوین می شود. طراحی معکوس مبتنی بر درک اصیل^{۶۸} و استفاده عقلانی و مؤثر از آموخته‌های نظری و نحوه بکارگیری آن در عرصه عمل است، به گونه‌ای که دانشجو را به آن‌سوی آنچه می‌بینند و استفاده از آموخته‌ها برای ساخت معنا هدایت کند. این فرآیند با تحلیل برنامه درسی (تحلیل کتاب درسی)^{۶۹} آغاز شده و با تعیین شایستگی های مورد انتظار، ملاک‌ها و سطوح عملکرد، طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی برای هدایت فرآیند یادگیری و کمک به یادگیرندگان در بسط قابلیت ها و ظرفیت های وجودی^{۷۰} ادامه می‌یابد. تعیین شایستگی‌ها در آغاز برای روشن شدن تصمیمات معلم برای تعیین مسیری است که یادگیرنده باید طی کند و موجب می‌شود تا نگاه معلم را همواره بر شایستگی های مورد انتظار برنامه درسی متمرکز نگاه دارد. محتوا در چارچوب "ایده کلیدی"^{۷۱} / مفاهیم و مهارت های اساسی^{۷۲} مطرح می‌شود و باعث می‌گردد تا در طراحی واحد یادگیری امکان تلفیق در درون و بیرون از حوزه یادگیری فراهم شود. در چنین شرایطی فرآیند یاددهی- یادگیری از محدوده‌ی توجه به حافظه و به عبارتی "آموزش برای به خاطر سپردن" کاملاً خارج شده و همواره آموزش بر دستیابی به شایستگی ها متمرکز میماند. در طی این مسیر، یادگیرندگان قادر خواهند بود، بین اطلاعات جدید و دانش و آموخته های پیشین خود ارتباط برقرار کنند، واقعیت‌ها و حقایق را به «مسائل کلی» و روزمره ای که با آن برخورد می‌کنند پیوند دهند و آن را در زمینه های جدید به کار گیرند. از آنجایی که این شیوه از طراحی نیازمند درهم نوردیدن مرز های دانش و تلفیق موضوعات در برنامه درسی در سطح پایه یا دوره تحصیلی است، لذا اتخاذ تصمیمات باید با مشارکت معلمان در سطح مدرسه صورت بگیرد و در طراحی فرصت های یادگیری از راهبردهای مختلف (راهبردهای مستقیم، غیر مستقیم، تعاملی، رشد فردی) برای طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی استفاده شود. عمل فکورانه در این مرحله ناظر به کاویدن منظم رخدادهای فرآیند طراحی، تدوین، اجرا و ارزیابی واحد یادگیری، یافتن روابط علت و معلولی میان شیوه کار و کارکرد ها، نتایج و علل آن در سطح مدرسه به شیوه مشارکتی و در قالب درس پژوهی است.

۶۶ - هدف عملیاتی ۱۱ سند تحول بنیادین- نقش معلم در برنامه درسی ملی (صفحه ۱۲ » برای خلق فرصت های تربیتی و آموزش [معلم] مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه های درسی و تربیتی در سطح کلاس درس را بر عهده دارد).

۶۷ - backward design

۶۸ - Genuine understanding

۶۹ - در صورتی که سند برنامه درسی در اختیار دانشجویان قرار نداشته باشد.

۷۰ - برنامه درسی ملی نقش دانش آموز صفحه ۱۲ «در فرآیند یاددهی- یادگیری و تربیت پذیری و توسعه شایستگی های خویش به لحاظ ذاتی نقش فعال دارد». نقش معلم « با شناخت و بسط ظرفیت های وجودی دانش آموزان و خلق فرصت های تربیتی و آموزشی زمینه درک و انگیزه اصلاح مداوم موقعیت آنان را فراهم سازد».

۷۱ - Key idea

۷۲ - برنامه درسی ملی صفحه ۱۳ بند دو محتوا ([محتوا]دربگیرنده مفاهیم و مهارت های اساسی و ایده های کلیدی مبتنی بر شایستگی های مورد انتظار از دانش آموزان است).

نام درس: کارورزی ۴				مشخصات درس نوع درس: کارورزی تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۱۲۸ ساعت پیشنیاز: کارورزی ۳ و طراحی واحد یادگیری نحوه آموزش: مشترک
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با تحلیل محتوای برنامه درسی/ کتاب درسی واحد یادگیری برای کسب شایستگی های مورد انتظار در برنامه درسی را با مشارکت معلمان در سطح مدرسه طراحی، اجرا و تأثیر آن را در بهبود عملکرد دانش آموزان مورد ارزیابی قرار دهد. با ثبت و واکاوی تجربیات در فرایند درس پژوهی، یافته های حاصل از عملکرد حرفه ای خود در سطح مدرسه را گزارش نماید.				شایستگی اساسی: میزان آموختن ۲-۳ و ۲-۳ ۳-۱ و ۲-۳
ملاکها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
طراحی و تولید	در طراحی و تولید واحد یادگیری استاندارد های برنامه درسی را مورد توجه قرار داده است اما نتوانسته پیوند میان موضوعات مختلف در درون یا بیرون حوزه یادگیری را مورد توجه قرار دهد، به گونه ای که ایده ارائه شده منجر به مشارکت معلمان در فرآیند درس پژوهی شود.	در طراحی و تولید واحد یادگیری استاندارد های برنامه درسی را حول مفاهیم و مهارت های اساسی سازمان داده و از این طریق امکان تلفیق موضوعات مختلف در درون حوزه یادگیری برای خلق فرصت های یادگیری را فراهم نموده است. این ظرفیت حاصل فرایند گفتگو با معلمان در سطح مدرسه کنار آمدن با چالش ها، یافتن راه حلها، شناسایی نقاط کور و اصلاح طرح است.	در طراحی و تولید واحد یادگیری استاندارد های برنامه درسی را حول ایده کلیدی مفاهیم و مهارت های اساسی سازمان داده است و از این طریق امکان تلفیق میان موضوعات در بیرون حوزه یادگیری را برای خلق فرصت های یادگیری فراهم نموده است. این ظرفیت حاصل فرایند گفتگو با معلمان در سطح مدرسه کنار آمدن با چالش ها، یافتن راه حلها، شناسایی نقاط کور و اصلاح طرح است.	
هدایت فرآیند یادگیری	هدایت فرآیند یادگیری متمرکز بر پرسش اساسی/ مسئله نیست و فرصت های یادگیری طراحی شده امکان طرح تجربیات دانش	پرسش اساسی/ مسئله طرح شده امکان طرح تجربیات دانش آموزان را حول ایده کلیدی فراهم نموده است و پاسخ دانش آموزان به تکالیف یادگیری/ عملکردی	هدایت فرآیند یادگیری متمرکز بر پرسش اساسی/ مسئله طرح شده است به گونه ای است که امکان به مشارکت گذاشتن تجربیات دانش آموزان حول ایده کلیدی و درک عمیق	

	آموزان را برای پاسخ به پرسش های برخاسته از موقعیت فراهم نمی کند.	پیش بینی شده نشان دهنده درک عمیق آنان نسبت مفاهیم و مهارت های اساسی در درون حوزه یادگیری است	مفاهیم و مهارت های اساسی را فراهم می کند. انعطاف در فرآیند آموزش موجب شده است تا یادگیرندگان خود به پرسش ها/ مسئله های برخاسته از موقعیت پاسخ دهند و در این رابطه از مشارکت پشتیبانی معلمان در دوره و پایه نیز برخوردار است.
تأمل حرفه ای	در بررسی و واکاوی تجربیات در طول دوره کارورزی توانسته است تجربیات شخصی کسب شده در تعامل با معلمان/ همقطاران و ارتباط آن با عملکرد خود را مورد بررسی قرار دهد اما تأثیر آن بر عمل حرفه خود در آینده را تبیین نکرده است.	بررسی و واکاوی تجربیات در طول طراحی، تولید، اجرا واحد یادگیری منجر به درک همه جانبه نسبت به ابعاد عمل حرفه ای شده است و توانسته تأثیر گفتگوی حرفه ای با معلمان/همقطاران را در بهبود عملکرد خود منعکس نماید و بر اساس آن تصمیماتی را برای توسعه حرفه ای خود اتخاذ کند.	بررسی و واکاوی تجربیات در طول طراحی، تولید و اجرای واحد یادگیری با مشارکت معلمان/ همقطاران انعکاس دهنده، درک همه جانبه نسبت به ابعاد عمل حرفه ای است و تصمیمات اثر بخشی که حاصل خویشتن کاوی ^{۷۳} و گفتگوی حرفه ای با معلمان است را برای بازتعریف سبک تدریس خود اتخاذ نموده است.

- Self-reflection inquiry

تدوین و ارائه گزارش	در گزارش پایانی ارائه شده داده های حاصل از عملکرد طبقه بندی شده است، اما تحلیل و تفسیر آن مبتنی بر شواهد تجربی و مستندات کافی برای دفاع از عملکرد حرفه ای در فرآیند درس پژوهی نیست.	در گزارش پایانی مجموعه داده های گردآوری شده از اجرای واحد یادگیری را بر اساس سطح تأثیر گذاری بر عملکرد دانش آموزان به صورت نظام مند کدگذاری، طبقه بندی و مضمون یابی کرده و یافته های حاصل از تحلیل و تفسیر اطلاعات جمع آوری شده را با نگاهی نقادانه نسبت به عملکرد حرفه ای خود و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان / معلمان / همقطاران در فرآیند درس پژوهی را گزارش نموده است.	در گزارش پایانی مجموعه داده های گردآوری شده از اجرای واحد یادگیری را بر اساس سطح تأثیر گذاری بر عملکرد دانش آموزان به صورت نظام مند کدگذاری، طبقه بندی و مضمون یابی کرده است و نتایج را با استفاده از شواهد مبتنی بر تأثیر عملکرد حرفه ای در فرآیند درس پژوهی گزارش کرده است.
---------------------	---	--	---

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه اول:

در این ترم دانشجویان با توجه به تجربیات کسب شده در طول اجرای برنامه، درک عمیق تری نسبت به توانایی های خود، نحوه برخورد با موقعیت های واقعی کلاس درس، نحوه کنار آمدن با چالش ها و... بدست آورده اند و می توانند تصمیمات خود را در فرایند طراحی، تولید و اجرای واحد های یادگیری با مشارکت سایر معلمان / همقطاران به مرحله اجرا بگذارند. لذا ضروری است اساتید در آغاز کار فرآیند درس پژوهی، فرآیند تهیه طرح واحد یادگیری، اجرا و ارزیابی از نتایج آن را با تمرکز بر: شیوه ثبت تجربیات و واکاوی آن در هر یک از مراحل درس پژوهی، نحوه تعامل با معلمان / همقطاران در سطح مدرسه در فرآیند طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی از نتایج واحد یادگیری، ساختار گزارش درس پژوهی، برنامه زمان بندی سمینارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس ملاک ها و سطوح موفقیت بر اساس پیامد های یادگیری را در یک نشست جمعی به بحث بگذارند. توصیه می شود در این نشست نسبت به نحوه گروه بندی دانشجویان به عنوان تیم درس پژوهی برای طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی واحد های یادگیری اقدام شود.

می توان دانشجویان را در گروه های دو تا ۴ نفر (حد اکثر) برای تشکیل تیم درس پژوهی سازمان داد. روش مشارکت دانشجویان در فرآیند طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی به شرح زیر است:

۱. مطالعه برنامه درسی (کتاب درسی) استخراج مفاهیم و مهارت های اساسی و سازمان دادن آن ذیل ایده کلیدی، تولید واحد یادگیری. این فعالیت توسط تیم دانشجویان زیر نظر استاد تربیتی و تخصصی انجام می شود.

۲. اجرای واحد یادگیری در کلاس درس توسط یکی از اعضا و مشاهده و ثبت عملکرد توسط سایر اعضای تیم به طور همزمان و به تفکیک هر عضو گروه (معلمان / همقطاران)

۳. جمع آوری اطلاعات از فرآیند تدریس توسط کلیه اعضاء برای ارائه در جلسه گروهی (دیدن فرآیند آموزش از زوایای مختلف) به همراه نتایج ارزشیابی از یادگیری دانش آموزان با استفاده از روش های رسمی/ غیر رسمی. این جلسات به طور مستمر در طول اجرا و بعد از هر جلسه تشکیل و بر روی نتایج بازخورد های ارائه شده از سوی همکاران/ همقطاران برای بهبود عملکرد در جلسه بعد تصمیم گیری می شود. کل مذاکرات در این جلسات ثبت و ضبط شده و در نشست پایانی به منظور شناسایی نقاط قوت و ضعف و تأثیر گروه در عملکرد هر یک از اعضاء و نتایج حاصله مورد بررسی مجدد قرار می گیرد (بند ۴ و ۵، ۶).

۴. بررسی گزارش مشاهدات و اطلاعات جمع آوری شده در گروه و نقد و ارزیابی نتایج یادگیری دانش آموزان و تنظیم آن در قالب گزارش پایانی کل گروه (دانشجویان)

۵. تعیین نقاط کور/ محدودیت ها در طراحی/ اجرا و ارائه پیشنهادات برای اصلاح/ بهبود آن برای دستیابی دانش آموزان به سطح بالاتر یادگیری

۶. تحلیل عملکرد گروه، شناسایی یافته ها و تأثیر گفتگو ها در درک و پذیرش مسئولیت حرفه ای و صورت بندی مجدد هویت حرفه ای توسط هر یک از اعضاء (میزان تأثیر گذاری بر عملکرد گروه، یادگیری های حرفه ای و...)

۷. تشکیل نظام مند این نشست ها برای بررسی نتایج یادگیری دانش آموزان و تصمیم گیری در خصوص روش هایی که منجر به بهبود یادگیری همه دانش آموزان می شود، دارای اهمیت است. تأمل فردی و تأمل گروهی، انعکاس یادگیری روش ها، اصولی که در کار از آن تبعیت شده است و... چگونه تفکر آن ها تحت تأثیر فرایند عمل مشارکتی قرار گرفته است، ایده هایی که آن ها از این بحث ها به کلاس های درس خود خواهند برد.

۸. روایت نویسی از مجموعه ایده پردازی ها برای طراحی، تولید، و اجرا، یادداشت های شخصی قبل، حین و پس از اجرا، نشست ها گروهی، فرایند اجرا....

۹. هماهنگی با معلم راهنما و مدیر مدرسه به منظور تشکیل جلسات درس پژوهی در سطح مدرسه بر عهده استاد راهنما است. در صورتی که امکان شکل گیری تیم درس پژوهی در سطح مدرسه وجود نداشته باشد می توان تیم را در سطح پردیس/ مرکز تشکیل داد. مسئولیت انجام کلیه فعالیت های فوق بر عهده این تیم در سطح مدرسه خواهد بود.

۱۰. جلسه دوم تا شانزدهم :

۱۱. در این ترم دانشجو مسئولیت تدریس در سطح کلاس درس را بر اساس تهیه طرح واحد یادگیری (حد اقل یک فصل/بخش کتاب درسی) را بر عهده دارد و باید واحد یادگیری خود را حول یک ایده کلیدی که پوشش دهنده محتوای برنامه درسی (مفاهیم و مهارت های اساسی و... در کتاب درسی) است طراحی نماید. طرح تهیه شده پس از بررسی در گروه ۲ تا ۴ نفره در سطح پردیس/ مرکز به همراه دفاعیه آن در شورای معلمان دوره/ پایه تهیه و در سطح مدرسه با حضور استاد راهنما از آن دفاع می شود. نظرات معلمان بر روی طرح اعمال و طرح با مشارکت معلمان دوره/ پایه اجرا و نتایج اجرای آن به شیوه درس پژوهی مورد تحلیل و تفسیر قرار می گیرد. در گفتگو استاد راهنما و دانشجو پاسخ به این پرسش ها مسیری که دانشجو قصد طی نمودن آن را دارد روشن شده و به دفاع از طرح در جلسه معلمان کمک می کند: ایده های کلیدی، مفاهیم اساسی، مهارت های اساسی که یادگیرندگان باید به آن دست یابند، کدام اند؟ چه مدارک و شواهدی بیانگر آن است که شایستگی های مورد انتظار تحقق یافته و دانش آموزان به راستی مطالب را

فرا گرفته اند و می توانند آموخته‌های خود را به نحوی معنادار و موثر در موقعیت‌های جدید به کار گیرند؟ ملاک‌ها و سطوح ارزیابی شایستگی‌ها چیست؟ چه راهبردها و راهکارهایی (فعالیت‌های یادگیری، تکالیف عملکردی) به یادگیرندگان کمک خواهد کرد تا خود، مفاهیم را بسازند و به افرادی صاحب دانش و توانمندی در زمینه‌ای خاص تبدیل شوند؟

۱۲. استاد راهنما (برای دوره متوسطه مشارکت استاد راهنمای تربیتی و تخصصی - برای دوره ابتدایی استاد تربیتی و مشاوره تخصصی بر حسب نیاز موضوعات درسی) باید بر فرآیند تهیه طرح واحد یادگیری و فرآیند درس پژوهی و اجرای آن تا مرحله تهیه گزارش نهایی نظارت داشته باشد و بازخورد‌های ارائه شده به منظور ارزیابی عملکرد دانشجو در پوشه حرفه‌ای او ثبت و ضبط گردد. فرآیند تحلیل محتوای برنامه درسی و تعیین ایده کلیدی برای تهیه واحد یادگیری و تولید مواد و منابع آموزشی مورد نیاز نیز زیر نظر استاد راهنما و با مشارکت معلم راهنما صورت می‌گیرد. از نظر زمانی تنظیم جلسات برای بررسی طرح و تولیدات دانشجو باید به گونه‌ای صورت گیرد که دانشجو بتواند طرح درس پژوهی پیش‌بینی شده را با مشارکت معلمان در سطح مدرسه اجرا و نتایج آن را گزارش نماید. در طول ترم حضور دانشجو در مدرسه برای تعامل با معلمان/ کادر مدرسه ضروری است و جلسات گفتگو برای بررسی عملکرد دانشجو در مدرسه و رفع محدودیت‌ها یا تدارک شرایط برای اجرای واحد یادگیری، بازخورد دادن، انتقال تجربیات و... در قالب سمینارها بر حسب مورد می‌تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود.

۱۳. توصیه: با توجه به این که سؤال/ مسئله‌ها/ نیازهای شناسایی شده برای شروع فرآیند درس پژوهی از اهمیت زیادی برخوردار است و این سؤال/ مسئله‌ها/ نیازها باید از بستر مدرسه و کلاس درس برخاسته باشد لذا، مشارکت کادر مدرسه در طول اجرای این برنامه ضروری است. توصیه می‌شود استاد راهنما با مطالعه پیشینه دانشجو در کارورزی ۱، ۲ و ۳ برنامه‌ریزی لازم را برای کمک به دانشجو برای تهیه طرح درس پژوهی و اجرای موفقیت آمیز آن از سوی دانشجویان بنماید. تعداد واحد‌های یادگیری تهیه شده و اجرای آن وابسته به طرح درس پژوهی است اما حد اقل یک واحد یادگیری (یک فصل/ بخش در کتاب درسی) است.

۱۴. همکاری پردیس‌ها و واحد‌های تابعه با دانشجو و مدرسه برای تأمین منابع/ امکانات به شرط تأیید استاد راهنما الزامی است.

۱۵. تکالیف عملکردی:

۱۶. تهیه طرح درس پژوهی و تأیید آن توسط استاد راهنما بر مبنای چرخه درس پژوهی

۱۷. تعیین هدف (تعریف روشن سؤال/ مسئله/ نیاز) با مشارکت معلمان

۱۸. طراحی واحد یادگیری

۱۹. ارزیابی میزان اثر بخشی واحد یادگیری بر اساس مسئله/ نیاز تعریف شده با مشارکت معلمان

۲۰. اجرای واحد یادگیری با مشارکت معلمان و ثبت آن در فرآیند اجرا

۲۱. تبیین و جلب مشارکت معلمان در فرآیند اجرا، تأمل و گفتگوی حرفه‌ای با آنان

۲۲. بازبینی و بازاندیشی در مورد تصمیمات اتخاذ شده بر اساس گفتگوهای حرفه‌ای در فرآیند طراحی، تولید و اجرا

۲۳. ثبت و واکاوی تجربیات در طول ترم توسط دانشجو

۲۴. تکالیف عملکردی

۲۵. مطالعه موقعیت یادگیری و شناسایی ظرفیت‌های آن برای تهیه طرح واحد یادگیری

۲۶. تهیه طرح واحد یادگیری بر اساس تحلیل برنامه درسی (کتاب درسی)، شناسایی ایده کلیدی/ مفاهیم و مهارت های اساسی....

۲۷. تدوین شایستگی

۲۸. طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی

۲۹. تولید مواد آموزشی مورد نیاز برای اجرای طرح واحد یادگیری

۳۰. هدایت فرآیند یادگیری در سطح کلاس درس/ مدرسه

۳۱. ارزیابی از شایستگی های کسب شده توسط دانش آموزان بر اساس ملاک ها و سطوح عملکرد.

۳۲. ساختار طراحی واحد یادگیری:

۳۳. منطق واحد یادگیری

۳۴. شایستگی های مورد انتظار

۳۵. ایده کلیدی که واحد یادگیری حول آن سازماندهی می شود

۳۶. مفاهیم و مهارت های اساسی (قوانین/ اصول/ خرده مفاهیم/ خرده مهارت ها/ و....)

۳۷. طرح پرسش های اساسی

۳۸. ملاک های سنجش و سطوح عملکرد دانش آموزان (تکالیف عملکردی)

۳۹. تعیین شواهدی برای ارزیابی عملکردی و معیار های ارزیابی تولیدات یادگیرندگان

۴۰. فرصت های یادگیری (سازماندهی فعالیت های یادگیری- براساس مراحل یادگیری در کارورزی ۳)

۱) تعیین اطلاعات و مهارت های مستقیم(پایه) و مورد نیاز یادگیرندگان برای انجام فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی

۲) تعیین محدوده ی تجربیات خارج از کلاس درس برای انتقال آموخته ها به موقعیت واقعی

۳) تعیین تولیدات یادگیرندگان در جریان فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی و نحوه ارزیابی آن

۴) روش تفسیر، سطح دستیابی یادگیرندگان به شایستگی ها و راهبرد بازخورد دادن به دانش آموزان (تکالیف یادگیری، جبرانی، تکمیلی، توسعه ای)

۵) انواع راهکار های سنجش

۶) راهکار هایی برای بررسی بدفهی های یادگیرندگان

تأمل و واکاوی تجربیات حرفه ای

- تعیین هدف

- بررسی پیش بینی ها

- روشن نمودن موانع و محدودیت ها و راه حل ها

- طراحی و تولید واحد یادگیری

- تأملات و تعدیل ها در فرآیند اجرا

- تحلیل و تفسیر نتایج یادگیری دانش آموزان
- تحلیل و تفسیر نتایج کسب شده در گروه معلمان
- واکاوی یادداشت های تأملی و تجربیات حاصل از نشست ها و فرآیند گفتگوی حرفه ای با معلمان/ همقطاران
- اتخاذ تصمیمات برای آینده حرفه ای

سمینارها

سمینار ها در دو شکل اجرا می شود:

الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای برنامه پیش بینی شده با هماهنگی معلم راهنما و ارائه بازخورد برای ادامه کار

ب: در سطح واحد آموزشی به صورت مشارکتی برای به مشارکت گذاشتن تجربیات و یافته ها و دستیابی به درک عمیق تر از تجربیات کسب شده. با توجه به این که در این ترم فعالیت های دانشجویان در قالب درس پژوهی دنبال می شود برگزاری سمینار ها در هر یک از مراحل قبل و پس از اجرای هر مرحله به شیوه مشارکتی در گروه های پیش بینی شده به دانشجویان در درک انتظارات و انتقال تجربیات به یکدیگر بسیار کمک می کند.

انواع سمینار ها

سمینار با حضور استاد راهنما/ دانشجویان و معلمان راهنما
سمینار های گروهی برای انتقال یافته ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه ریزی و اعلام قبلی از سوی مدرس)

سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیر مستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، بکارگیری راهبرد های شناختی در تحلیل موقعیت های واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبرد های مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینار های گروهی و فردی ارائه می گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

(متعاقباً اعلام می شود)

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس کارورزی ۴ بر اساس واحد یادگیری طراحی شده و گزارش پایانی تهیه شده صورت می گیرد، که در آن دانشجویان باید یافته های خود از نتایج عملکرد خود و تجربیات کسب شده در تعامل با معلمان/ همقطاران را به منظور تعیین میزان اثر بخشی عملکرد خود و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان ارائه و از آن دفاع نمایند. این جلسه با حضور معلمان راهنما/ اساتید گروه کارورزی تشکیل می شود.

ارزشیابی فرآیند: ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخورد های داده شده به نشست های گروهی در مرحله طراحی و تولید واحد یادگیری، گزارش نشست ها در سطح مدرسه و واحد آموزشی با مشارکت معلمان/ همقطاران و نیز سمینار های درس پژوهی در سطح مدرسه که در آن دانشجویان باید از طرح تهیه شده در جمع معلمان دفاع و یافته های خود از نتایج درس پژوهی و نتایج مشارکت معلمان/ همقطاران در نتایج کسب شده را گزارش نمایند. این جلسه می تواند با حضور معلمان راهنما/ کادر مدرسه تشکیل می شود.

ارزیابی پوشه کار: کلیه روایت های نوشته شده در مراحل مختلف درس پژوهی به همراه بازخورد های داده شده در پوشه توسعه حرفه ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه ریزی برای آموزش های بعدی و نیز دفاع از توانایی های حرفه ای در پایان دوره قرار می گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می گردد. پوشه کار می تواند شامل جلسات دانشجو با معلمان در سطح مدرسه و نیز سایر مستنداتی که برای دفاع از عملکرد حرفه ای تدارک دیده شده باشد.

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما): بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می گردد.

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز
- گزارش های عملکردی تعاملات در سطح مدرسه: ۲۰ امتیاز
- طراحی، تولید و اجرای واحد یادگیری ۲۰ امتیاز
- گزارش درس پژوهی: ۲۰ امتیاز
- دفاع در جلسه پایانی ۲۰ امتیاز

سایر نکات:

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۳۷. تنظیم فهرست و فصل بندی
۳۸. ارائه مقدمه، هدف/پرسش و تعاریف و مفاهیم کلیدی
۳۹. روش جمع آوری و اعتبار اطلاعات
۴۰. روش تحلیل، تفسیر اطلاعات
۴۱. ارائه یافته ها بر اساس پرسش های پژوهش روایی
۴۲. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست ها
۴۳. ظرافت و زیبایی ظاهری
۴۴. نگارش ادبی و فنی
۴۵. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر پژوهش های کیفی

سرفصل درس «کارنمای معلمی» (پروژه)

۱- معرفی درس و منطق آن

در آموزش حرفه‌ای، سطح عالی مورد انتظار این است که یادگیرنده بتواند با درونی نمودن دانش کسب شده، آن را در قالب دانش کاربردی برای شناسایی، صورت‌بندی و حل مسائل و ارائه خدمات اثربخش در حوزه عمل تخصصی خود تجسم بخشد. انجام پروژه پایانی در برنامه تربیت معلم با تکیه بر **پژوهش روایتی (از نوع خودکاوی روایتی)**^۴ امکان به تصویر کشیدن "من حرفه ای" با نگاه ژرف، تاملی و همه‌جانبه به تجارب کسب شده (زیسته) اعم از نظری و عملی در طول دوره تربیت معلم و ارایه روایت شخصی از سایه روشن‌های دانشی، منشی و مهارتی حرفه معلمی، بصیرت‌ها و ابهامات معلمی، قوت‌ها و ضعف‌های ادراک شده را به دانش آموخته تربیت معلم می‌دهد. دانش و یافته‌های حاصل از این پژوهش برای ورود به عرصه خدمت حرفه ای رهاوردی قابل اتکاست که به پشتوانه آن برنامه‌ریزی برای نیل به آینده حرفه ای متاملانه، پویا و بالنده ممکن می‌شود. انتظار می‌رود این درس (پروژه)، شایستگی دانشجومعلم را در انجام عمل فکورانه (تاملی) ارتقاء داده و کمک نماید تا این شایستگی در طول حیات حرفه ای آنان هم بروز و ظهور داشته باشد.

نام درس: کارنمای معلمی (پروژه)				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: دانشجویان با واکاوی، تحلیل و تفسیر تجربه‌های روایت شده در طول دوره آموزش حرفه‌ای و سایر تجربیات روایت نشده (تجربیات پیشین)، با استفاده روشمند از خودکاوی روایتی، تجربیات متنوع و پراکنده خود را در قالب روایت در برگیرنده ای از "من حرفه ای" به رشته تحریر درآورده و از آن در جلسه گروهی دفاع نمایند.				تعداد واحد: ۲ زمان درس: به تشخیص استاد پیش نیاز ها: پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۱ و کارورزی ۴ نحوه تدریس: راهنمایی در حین عمل
				شایستگی اساسی: CK& PCK کد: ۱-۲ & ۲-۱ & ۳-۳ ۳-۴&
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
من حرفه‌ای	توانسته است روایت‌های خود را به گونه ای سازماندهی کند که زاوید دید یا جهت گیری های او را بدون پرداخت به جزئیات در ابعاد مختلف عمل حرفه‌ای (روش	توانسته است تجربیات خود را در ابعاد مختلف عمل حرفه ای به تصویر بکشد و تأثیر آن را بر یادگیری خود، دانش آموزان و همقطارن تبیین کند.	در سازماندهی تجربیات خود ابعاد عمل حرفه ای (روش تدریس، سنجش، مدیریت کلاس و...) را در پیوند با یکدیگر و به صورت سازمان یافته به تصویر کشیده است به گونه‌ای که تأثیر و تأثیر متقابل ابعاد بر یکدیگر و	

		تدریس، سنجش، مدیریت کلاس و...) به تصویر بکشد.		مجموعاً بر یادگیری خود، دانش آموزان و همقطاران به وضوح به تصویر کشیده شده است.
قابلیت ها/ توانایی ها	در تحلیل و تفسیر تجربیات خود (از گذشته تا حال) توانسته قابلیت های شخصی خود را که بر عمل حرفه ای او در آینده تأثیر گذار می باشد را شناسایی کرده به پرسش های فراروی خود بر اساس تجربیات کسب شده پاسخ دهد.	در تحلیل و تفسیر تجربیات خود (از گذشته تا حال) توانسته برخی قابلیت های شخصی خود را که بر عمل حرفه ای او در آینده تأثیر گذار می باشد را شناسایی کرده اما نتوانسته پرسش های فراروی خود و نحوه پاسخ به آن ها را بر اساس تجربیات کسب شده تبیین کند.		در تحلیل و تفسیر تجربیات خود (از گذشته تا حال) توانسته قابلیت های خود به عنوان یک یادگیرنده، آموزگار و عضوی از یک گروه حرفه ای را تبیین کند، و پرسش های فرا روی خود را با توجه به تجربیات کسب شده و تنوع نقش ها مطرح و به آن ها پاسخ دهد، به گونه ای که مسیر آینده حرفه ای خود را به روشنی تبیین نماید.
خودکاوی روایتی	در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را برای قابل دریافت نمودن حرکت خواننده میان گذشته، حال و آینده، و ارتباط زمان و مکان و من های مختلف را به نمایش گذاشته و دوباره روایت (ساختن صحنه و پیرنگ) و با پاسخ به	در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را برای قابل دریافت نمودن حرکت خواننده میان گذشته، حال و آینده، و ارتباط زمان و مکان و من های مختلف، را به نمایش گذارد و به پرسش های پژوهش پاسخ دهد.		در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را برای قابل دریافت نمودن حرکت خواننده میان گذشته، حال و آینده، و ارتباط زمان و مکان و من های مختلف را به نمایش گذاشته است اما این رابطه منجر به پاسخ دادن به پرسش

پرسش های پژوهش، بصیرت حرفه ای خود را با صورت بندی جدید در قالب دانش کاربردی به نمایش بگذارد.		های پژوهش نشده است.	
از اعتماد به نفس بالایی برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار است و می تواند نظم منطقی را میان ایده ها و پرسش های پژوهش برقرار نماید و پرسش های طرح شده در جریان دفاع با استفاده از یافته های پژوهش پاسخ های مستدل و قابل دفاع ارائه نماید و چگونگی طی مسیر حرفه در آینده را با تکیه بر تجربیات کسب شده روشن کند.	از اعتماد به نفس کافی برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار است و می تواند نظم منطقی را میان ایده ها و پرسش های پژوهش برقرار نماید و پاسخ به پرسش های طرح شده در جریان دفاع متکی بر یافته های پژوهش است و تصویر روشنی از توانایی های حرفه ای او را منعکس می کند.	از اعتماد به نفس برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار نیست و نظم منطقی میان معرفی ایده ها و حفظ رابطه علت و معلولی میان یافته ها و پرسش های پژوهش در ارائه مشاهده نمی شود.	ارائه و دفاع

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ماهیت درس پروژه از نوع خودکاوی روایتی و متکی بر مجموعه تجربیات کسب شده در طول دوره آموزشی و تجربیات پیشین دانشجومعلم و فرصت های یادگیری مبتنی بر آموزش های ارائه شده در سرفصل درس پژوهش روایتی است، دانشجو باید با توجه به مجموعه تجربیات خود (تجربیات پیشین، دوره کارورزی و سایر تجربیات کسب شده در طول دوره تحصیلی) نسبت به تنظیم طرح پژوهشی (خودکاوی روایتی)، شناسایی منابع اطلاعاتی، جمع آوری اطلاعات و تحلیل و تفسیر اطلاعات، آزمون اعتبار یافته ها اقدام کند و نسبت به ارائه گزارش خود در قالب گزارش پژوهش روایتی از نوع خودکاوی روایتی اقدام نماید. این طرح زیر نظر استاد راهنما اجرا و نتایج آن برای دفاع در جلسه پایان دوره آماده می گردد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری چگونگی هدایت درس

راهبردهای اصلی شامل حل مساله، تفکر تأملی، تفکر نقاد و پژوهش است. هدف اصلی در این درس این است که دانشجومعلم یافته

های حاصل از تجربیات خود را صورتبندی نموده و در قالب دانش کاربردی ارائه نماید. در فرایند عمل، اقداماتی به شرح زیر به انجام می‌رسد:

۱. تهیه فهرستی از کلیه تجربیات، گزارش ها، دست نوشته ها، یادداشت های شخصی، خاطرات، تصاویر، فیلم های تدریس، تولیدات فیزیکی و... در طول دوره تحصیلی (این مطالب می تواند مربوط به دوره تحصیلات مدرسه ای نیز باشد) و ترسیم آن در قالب نقشه ذهنی (mind map).

۲. ایجاد شرایط برای آنکه دستاوردها و تجارب دانشجومعلم بر اساس یک روال منطقی مثل روند زمانی، چالش ها و پرسش هایی که دانشجومعلم با آن روبرو بوده است یا ذهن او را به خود مشغول کرده است و... تنظیم شود.

۳. فرصت سازی برای مرور و مرور دوباره تمام داده های جمع آوری شده از تجربیات و حاشیه نویسی بر آن بر اساس دریافت ها، احساسات، قضاوت ها و... توسط دانشجومعلم. (یادداشت هایی که در این مرحله نوشته می شود، در مرحله تحلیل و تفسیر به دانشجومعلم کمک می کند. توصیه می شود این کار با فاصله زمانی دست کم یک روز انجام گیرد).

۴. درخواست مراجعه مجدد به همتایان (دانشجومعلمان)، معلمان راهنمای دروس کارورزی، آموزشگران دروس دوره تحصیلی و حتی دوره مدرسه، همکلاس های قبلی یا سایر کسانی که در طول دوران تحصیل با آن ها سروکار داشته اند. این گفتگوها باید در خدمت به تصویر کشیدن من حرفه ای و یافتن تصویری شفاف تر از من حرفه ای باشند. (این مراجعات می تواند به صورت غیررسمی باشد و موضوع گفتگو، یادداشت های شخصی دانشجومعلم یا پرسش ها و چالش هایی باشد که با آن روبرو شده است. توصیه می شود فضای گفتگو به صورتی تنظیم گردد که امکان نقادی و نه ارزیابی را تدارک ببیند). این گفتگوها بهتر است در دو مرحله صورت بگیرد: یکبار قبل از تحلیل و تفسیر تجربیات و در مرحله دوم پس از دستیابی به یافته های و به منظور اعتبارسنجی یافته های پژوهش.

۵. کمک به مشخص نمودن پرسش هایی برای به تصویر کشیدن من حرفه ای توسط دانشجومعلم؛ پرسش هایی که تصویر روشنی از هویت حرفه ای دانشجومعلم (مبتنی بر تجربیات کسب شده) را مهیا می کند و مسیر آینده او را به تصویر می کشد (نشان دادن آینده ممکن، آینده محتمل و آینده مطلوب و نحوه حرکت در این مسیر حرفه ای).

۶. زمینه سازی برای آنکه دانشجومعلم بتواند هر نوع تحلیل ممکن قابل دفاع و یا با طی فرآیند کدگذاری و تحلیل و تفسیر یافته های حاصل از روایت هایی که تدوین کرده به شرح مطرح در دروس کارورزی، روایت ها و اطلاعات جمع آوری شده را برای تنظیم گزارش «تجربیات»، «دانشها» و «آرمان ها» بکار گیرد و گزارش اولیه خود را تدوین کند.

۷. ایجاد فرصت برای بازخوانی های مکرر متن تدوین شده و گفتگوی بر سر آن و ایجاد فرصت برای ارائه گزارش به دیگر دانشجومعلمان و فرصت دادن برای بازتدوین گزارش. حرکت رفت و برگشتی از گذشته به حال و از حال به آینده حرفه ای در طول این بازبینی ها و نقادی ها لازم است.

۴- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی در این درس، فرایندی مبتنی بر مشارکت است. استاد درس، مسئول ارزشیابی عملکرد دانشجومعلم است. در این درس، مردودی مطرح نیست اما تنظیم گزارش نهایی بر اساس اصول باید به انجام رسد و استاد درس کیفیت آن را تایید نماید. ارائه گزارش در جلسات گروهی دانشجومعلمان صورت می گیرد و نقادی هر گزارش دست کم یک نوبت توسط سایر دانشجومعلمان انجام می شود. استاد درس بر اینکه این نقادی های گروهی در اصلاح گزارش نهایی بکار گرفته شود، نظارت می کند.

۵- ساختار گزارش پایانی کارنمای معلمی (گزارشی از نوع خودکاوی روایتی)

۱. صفحه عنوان: مشتمل بر: آرم و نام دانشگاه (بالای صفحه)، اسم پردیس، نام گروه آموزشی، نام درس، «عنوان گزارش»،

دوره تحصیلی، نام و نام خانوادگی دانشجومعلم، نام و نام خانوادگی استاد راهنما و زمان پذیرش گزارش توسط استاد راهنما (با ذکر روز، ماه و سال).

۲. بسم الله الرحمن الرحيم (یا عناوین مشابه)

۳. صفحه تاییدیه استاد راهنما و تعهد دانشجومعلم (بر اساس فرمت دانشگاه)

۴. تقدیم نامه (در صورت تشخیص دانشجومعلم)

۵. پیشگفتار (در صورت تشخیص دانشجومعلم)

۶. چکیده: مشتمل بر ۲۰۰-۲۵۰ کلمه که اصل یافته نویسنده را آشکار کند. در بالای چکیده، «عنوان» و در زیر آن «کلمات کلیدی» (۵-۷ کلمه / مفهوم) ذکر می شود.

۷. فهرست مطالب: فهرست مطالب الزامی است و در صورت نیاز فهرست جداول، فهرست نمودارها و شکل ها، فهرست پیوست ها هم اضافه می شود. هر گونه نمونه سوال و یا تصویر و فیلم و غیره که به عنوان بخشی از تحلیل و تفسیر مورد استفاده قرار گرفته است به صورت پیوست در پایان گزارش و بعد از منابع قرار می گیرد.

۸. متن اصلی گزارش: متن گزارش نیازمند ساختار خاصی نیست. آنچه مطرح است، وجود مولفه های اصلی گزارش است. در این گزارش لازم است مولفه های زیر وجود داشته باشند؛ که اگر به همین ترتیب دنبال شوند می توانند ساختاری را شکل دهند:

مقدمات: شرحی از تجربیات زمینه ساز روی آوری به کار معلمی به زبانی برانگیزاننده برای شروع. این قسمت می تواند خود دارای عناوینی باشد یا می تواند به صورت یک متن پیوسته ارائه شود. آنچه مطرح است ارائه شرحی از انگیزه های ورود و تجارب مربوط به معلمی کردن دیگران است.

شرح تجارب تحصیلی در دوره آموزشی تربیت معلم: این شرح نشان می دهد که بر دانشجومعلم در دوره تربیت معلم (در دانشگاه فرهنگیان) چه گذشته است. شرحی از ابتدا تا انتهای تحصیل. شرحی از آنچه «انتظار داشته»، از آنچه «با آن مواجه شده و در آن زیسته»، شرحی از «نوع نگاهی که به رخدادهای واقع شده در فرایند تحصیل داشته»، شرحی از «تصمیماتی که اتخاذ کرده و اعمالی که به انجام رسانده»، شرحی از «آنچه در این جریان شنیده است (دانش ارائه شده)» و شرحی از «آنچه پذیرفته است (دانش مورد قبول)». این موضوعات اصولاً می توانند بر اساس مجموعه روایت ها، گزارش ها، دست نوشته ها، تولیدات، یادداشت های روزانه، کاربرگ های ارزیابی عملکرد دانشجو، طرح های یادگیری، برگه های فعالیت یادگیری / آزمون دانش آموزان، تصاویر و سایر اطلاعات جمع آوری شده.... در طول دوره تنظیم شوند و دانشجومعلم بهتر است به آنها استناد کند. باوجوداین، الزامی به ارائه مستندات نیست. آنچه مطرح و مقبول است، گزارش دانشجومعلم است.

تشریح معلمی کردن خود در آینده: وقتی دانشجومعلم به شرح تجارب علمی و عملی خود پرداخت، زمان آن می رسد که اعلام کند «بناست او چگونه معلمی کند؟» اینکه او چگونه معلمی می کند دارای چهار وجه اساسی است: اول اینکه «چه باورهایی درباره یادگیری و آموزش دارد». دوم آنکه «خود را به رعایت چه اصولی یا چه نظریه هایی در معلمی کردن متعهد می داند». سوم آنکه «چه آرمان هایی را برای معلمی کردن خود لحاظ کرده است». و چهارم آنکه «عمل معلمی را در موقعیت های واقعی با چه چالش هایی مواجه می بیند». شرح اینکه «او چگونه با چالش ها مواجه می شود»، موضوع ارزشمندی است.

تعهدات حرفه‌ای دانشجومعلم: آنچه دانشجومعلم تا اینجا می‌گوید، شرحی است از تجربه و آرمان. اما معلمی کردن نیازمند «تعالی مستمر» است. این موضوع نیازمند آن است که دانشجومعلم از اکنون به آینده‌ای متفاوت هم عنایت داشته باشد. شرح اینکه او چه طریقی را برای بهسازی مستمر خود برگزیده است و چگونه به عنوان یک «یادگیرنده مادام‌العمر» عمل خواهد کرد، در اینجا می‌آید.

۹. منابع: به طور کلی ممکن است شخص از هیچ منبعی استفاده نکند؛ اما اگر دانشجومعلم از منابعی بهره گرفت، معرفی آنها بر اساس سبک APA ضروری است.

۱۰. پیوست‌ها: آنچه در ارتباط با این گزارش است و به فهم یا اعتبار آن کمک می‌کند اما ارائه آن در متن گزارش ممکن نیست، در پیوست قرار می‌گیرد.

نکات اساسی برای نگارش گزارش نهایی کارنمای معلمی

- ۱- هر گزارش، به عنوان «سند» تولیدی دانشجومعلم است که نسبت به تمام مفاد آن، متعهد است.
- ۲- هر گزارش، تحت یک «عنوان» منتشر می‌شود؛ عنوانی خلاقانه برای نشان دادن محتوای آن.
- ۳- نگارش گزارش با رعایت قواعد نگارشی و ویرایشی زبان فارسی، انجام می‌شود.
- ۴- حجم پیش‌بینی شده گزارش، در تمام گزارش‌ها رعایت می‌گردد.
- ۵- در همه گزارش‌ها از خط «بی‌نازنین» با اندازه ۱۴ برای متن و از همان خط به صورت «برجسته» برای عناوین استفاده می‌شود.
- ۶- متن گزارش با رعایت اصول «تایپ»، تایپ می‌گردد.
- ۷- اصول زیبایی در تنظیم متن نهایی، رعایت می‌شود.
- ۸- در نگارش متن، اصول اخلاقی و ارزش‌های اجتماعی و دینی لحاظ و رعایت می‌شود.
- ۹- از هر گزارش فقط سه نسخه برای «پردیس»، «استاد راهنما» و «دانشجومعلم»، منتشر می‌شود.
- ۱۰- بارگذاری گزارش نهایی در پورتال دانشگاه، توسط دانشجومعلم انجام می‌شود و کد اختصاص یافته به گزارش، در متن منتشر شده قید می‌گردد.

ساختار پیشنهادی برای تنظیم گزارش نهایی درس کارنمای معلمی به شرح جدول ۳ است.

مقدمات

- ✓ صفحه عنوان: مشتمل بر: آرم و نام دانشگاه (بالای صفحه)، اسم پردیس، نام گروه آموزشی، نام درس، «عنوان گزارش»، دوره تحصیلی، نام و نام خانوادگی دانشجومعلم، نام و نام خانوادگی استاد راهنما و زمان پذیرش گزارش توسط استاد راهنما (با ذکر روز، ماه و سال).
- ✓ بسم الله الرحمن الرحيم
- ✓ صفحه تاییدیه استاد راهنما و تعهد دانشجومعلم
- ✓ تقدیم نامه (در صورت لزوم)
- ✓ پیشگفتار (در صورت لزوم)
- ✓ چکیده و کلیدواژه‌ها: مشتمل بر ۲۰۰-۲۵۰ کلمه
- ✓ فهرست‌ها: فهرست مطالب، فهرست جداول، فهرست نمودارها و شکل‌ها، فهرست پیوست‌ها

متن اصلی گزارش

✓ مقدمه

✓ شرح تجارب تحصیلی در دوره آموزشی تربیت معلم:

- «انتظارات اولیه»،
- «تجارب زیسته»،
- «تحلیل از رخدادهای واقع شده در فرایند تحصیل»،
- «تصمیمات اتخاذ شده و اعمال به انجام رسیده»،
- «آنچه شنیده شده (دانش ارائه شده)»،
- «آنچه پذیرفته است (دانش مورد قبول)»
- ✓ تشریح معلمی کردن خود در آینده:
  - « چگونگی معلمی کردن»
  - « باورهای یادگیری و آموزش».
  - « اصول یا نظریه‌های مبنایی برای معلمی کردن».
  - «آرمان‌های معلمی کردن».
  - «چالش‌های عمل معلمی در موقعیت‌های واقعی».
  - «چگونگی مواجهه با چالش‌ها معلمی در موقعیت عمل».
- ✓ تعهدات حرفه‌ای دانشجومعلم:

منابع

پیوست‌ها

سرفصل درس «جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن

جغرافیا علمی است که سعی دارد ویژگی‌های مکانها و پراکندگی پدیده‌ها، انسانها و فرایندها را بر روی زمین تبیین کند. جغرافیا به روابط متقابل بین انسان و محیط اهمیت خاص قایل است. ویژگی اصلی علم جغرافیا، نگرش ترکیبی آن و شناخت نمود غالب است و همانند دیگر علوم در حل مسائل از روش علمی استفاده می‌کند. جغرافیا از طریق شناساندن محیط، سهم عمده‌ای در اعتلای فرهنگ عمومی دارد و روش صحیح حفظ محیط و بهره‌برداری بهینه از آن را آموزش می‌دهد. به عبارت دیگر جغرافیا می‌کوشد به سؤالات زیر پاسخ دهد:

- چه چیز؟
- کجا؟
- چرا آن‌جا؟
- چگونه به وجود می‌آید؟
- چه اثراتی دارد؟
- چگونه باید از آن بهره‌برداری کرد تا تعادل محیط حفظ شود؟
- چه کسی؟ کی؟

نام درس: جغرافیا				مشخصات درس
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: <ol style="list-style-type: none"> ۱- جغرافیا را به عنوان یک رشته علمی تعریف می‌کند. ۲- حوزه‌های مورد مطالعه جغرافیا را معرفی می‌کند. ۳- مهارت‌های لازم در مطالعات محیط جغرافیایی را معرفی می‌کند. ۴- نسبت به حفظ تعادل محیط جغرافیایی احساس مسئولیت می‌کند. ۵- نسبت به نعمت‌های خدادادی در محیط جغرافیایی سپاسگزار است. 				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنهاد: -
				شایستگی اساسی: <i>Ck&pck</i> کد ۱-۲ & ۳-۳ & ۳-۴
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک‌ها	
راه‌های ارتباط با محیط جغرافیایی را فرا می‌گیرد و جهت حفظ تعادل محیط جغرافیایی دارای نظر علمی و هدفمند می‌شود.	با توجه به حوزه‌هایی که مطرح شده بصورت نظری با آنها آشنا شده و در سطح عملی با توجه به روش‌های آموخته شده به جمع‌آوری و تفسیر آنها می‌پردازد.	با توجه به حوزه‌هایی که مطرح شده بصورت نظری با آنها آشنا شده و عناصر ساختی و کارکردی محیط جغرافیایی را به شکل نظری می‌شناسد.	جغرافیا، مهارت‌های کسب دانش جغرافیا، مخاطرات محیط، منابع و انرژی محیط جغرافیایی و مسئولیت‌پذیری	

در شبکه رسم شده از مفاهیم، مهارت ها و نگرش ها ضمن نشان دادن رابطه واضحی میان حوزه های موضوعی(طبیعی و انسانی) به برخی از خلاء ها یا محدودیت ها (بdfهمی ها در درک مفاهیم) اشاره نموده است.	در شبکه رسم شده از مفاهیم و مهارت ها و نگرش ها رابطه میان حوزه های موضوعی(طبیعی و انسانی) را با توجه به زیر مجموعه هر یک از آن ها نشان داده است	در شبکه ترسیم شده از مفاهیم و مهارت ها و نگرش ها رابطه میان حوزه های موضوعی (طبیعی و انسانی) را به صورت موردی نشان داده، و شبکه منعکس کننده تحلیل همه جانبه برنامه درسی نیست.	ساختار برنامه درسی
تم انتخاب شده برای طراحی فعالیت یادگیری امکان تلفیق مفاهیم و مهارت ها و نگرش ها در درون و بیرون حوزه موضوعی (طبیعی و انسانی) فراهم کرده است.	تم انتخاب شده برای طراحی فعالیت یادگیری امکان تلفیق مفاهیم و مهارت ها و نگرش ها در درون حوزه موضوعی(طبیعی و انسانی) را فراهم نموده اما نتوانسته پیوند میان آن را به صورت عمیق و یکپارچه برقرار نماید.	تم انتخاب شده برای طراحی فعالیت یادگیری امکان تلفیق مفاهیم و مهارت ها و نگرش های محدودی را فراهم می کند	موقعیت یادگیری تماتیک

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول:

*عناصر طبیعی محیط جغرافیایی زندگی من(۱)

پدیده های سطح زمین

پدیده های اتمسفری زمین

پدیده های زیرین زمین

پدیده های ماوراء جو زمین

فعالیت یادگیری:

در این بخش لازم است دانش آموزان با توجه به انواع پدیده ها (طبیعی) برای هر نمونه مصادیقی بیابند و در باره آن توضیح دهند.

فعالیت عملکردی

مشاهده و تهیه گزارش برای هریک از موارد آموخته شده در محیط جغرافیایی. و طبقه بندی پدیده ها و تفسیر آنها
فصل دوم:

* پدیده های انسان ساخت محیط جغرافیایی زندگی من (۲)

پدیده های محیط اقتصادی (تولید، توزیع، مصرف)

پدیده های محیط اجتماعی

پدیده های محیط فرهنگی

پدیده های محیط سیاسی

فعالیت یادگیری:

در این بخش لازم است دانش آموزان با توجه به انواع پدیده ها (انسانی) برای هر نمونه مصادیقی بیابند و در باره آن توضیح دهند.

فعالیت عملکردی

مشاهده و تهیه گزارش برای هریک از موارد آموخته شده در محیط جغرافیایی. و طبقه بندی پدیده ها و تفسیر آنها

فصل سوم :

* رابطه متقابل انسان و محیط

تاثیر طبیعت بر زندگی انسان

تاثیر انسان بر محیط طبیعی

مفهوم محیط جغرافیایی

مفهوم جغرافیا

فعالیت یادگیری:

در این بخش لازم است دانش آموزان با توجه به انواع پدیده ها (انسانی و طبیعی) برای رابطه متقابل این پدیده ها هر نمونه مصادیقی بیابند و در باره این روابط توضیح دهند.

فعالیت عملکردی

لازم است هریک از دانش آموزان به کاوش دونه نمونه از مصادیق رابطه بین انسان و محیط بپردازند و گزارشی تهیه کنند.

فصل چهارم

*مهارت های اولیه شناخت محیط جغرافیایی

مهارت مشاهده و کشف تفاوتها و شباهتها ی بین پدیده ها و فرایندها در محیط جغرافیایی

مهارت طبقه بندی و تفسیر پدیده ها و فرایندها در محیط جغرافیایی

نقشه و کره جغرافیایی و کاربرد آن در شناخت محیط جغرافیایی

موقعیت ریاضی و نسبی پدیده ها در نقشه های جغرافیایی

فعالیت یادگیری:

در این بخش لازم است دانش آموزان با مشاهده دقیق تفاوت و تشابه بین محیط های مختلف جغرافیایی را توضیح دهند.
در این بخش لازم است دانش آموزان مشخصات مشترک نقشه های جغرافیایی را توضیح دهند و تفاوت بین آنها را بنویسند.

فعالیت عملکردی

لازم است هریک از دانش آموزان به کاوش دونمونه از تفاوتهای بین محیط های جغرافیایی را کشف کرده و در کلاس گزارش دهند.

لازم است هریک از دانش آموزان تفاوت و شباهت محیط جغرافیایی محل زندگی خود را با محیط جغرافیایی محل زندگی سایر دانش آموزان مقایسه و درجدولی طبقه بندی کرده و به کلاس گزارش دهد.
لازم است هریک از دانش آموزان موقعیت محل زندگی خود را در نقشه مشخص کنند.

فصل پنجم :

* مخاطرات در محیط زندگی

مفهوم مخاطره

انواع مخاطره در محیط جغرافیایی

نقشه پراکندگی مخاطرات در شهر و روستای محل زندگی

راههای پیشگیری و مقابله با مخاطرات در محیط زندگی

فعالیت یادگیری:

در این بخش لازم است دانش آموزان مخاطرات محل زندگی خود را بیان کند.وهریک را توضیح دهد.

فعالیت عملکردی

لازم است هریک از دانش آموزان به کاوش در کشف مخاطرات جغرافیایی در محل زندگی خود پرداخته و این مخاطرات را طبقه بندی کرده و در کلاس گزارش دهد.

لازم است هریک از دانش آموزان جهت کاهش مخاطرات در محل زندگی خود راههای مقابله با مخاطرات را تهیه و گزارش دهند.

فصل ششم :

* مخاطرات در سرزمین ما

انواع مخاطره (طبیعی و انسانی) در سرزمین ما

نقشه پراکندگی مخاطرات (طبیعی و انسانی) در سرزمین ما

راههای پیشگیری و مقابله با مخاطرات (طبیعی و انسانی) در سرزمین ما

فعالیت یادگیری:

در این بخش لازم است دانش آموزان مخاطرات سرزمین ایران خود را بیان کرده و هریک را توضیح دهد.

فعالیت عملکردی

لازم است هریک از دانش آموزان به کاوش در کشف مخاطرات جغرافیایی در سرزمین ایران پرداخته و این مخاطرات را طبقه بندی کرده و در کلاس گزارش دهد.

لازم است هریک از دانش آموزان جهت کاهش مخاطرات در سرزمین ایران خود راههای مقابله با مخاطرات را تهیه و گزارش دهند.

فصل هفتم :

* نعمت های خدادادی در سرزمین ما

منابع آب و خاک

منابع انرژی

معادن

منابع انسانی

ظرفیتهای توریستی

فعالیت یادگیری:

در این بخش لازم است دانش آموزان منابع خدادادی شهر یا روستای محل زندگی خود را از نظر طبیعی و انسانی بیان کند

در این بخش لازم است دانش آموزان منابع خدادادی کشورش را از نظر طبیعی و انسانی بیان کند.

فعالیت عملکردی:

لازم است هریک از دانش آموزان جهت معرفی منابع خدادادی کشورش (طبیعی، انسانی) جمع آوری اطلاعات کرده و برای هریک از منابع مصادیقی را تهیه و گزارش دهد.

لازم است هریک از دانش آموزان نقشه پراکندگی منابع خدادادی راتهییه و به کلاس گزارش دهند.

فصل هشتم :

* مسایل موجود در محل زندگی من و کشورم

مسائل ناشی از موقعیت جغرافیایی
مسائل ناشی از آب و هوا
مسائل ناشی از منابع آب
مسائل ناشی از جمعیت و پراکندگی آن
مسائل ناشی از آلودگی محیط زیست

فعالیت یادگیری:

در این بخش لازم است دانش آموزان در رابطه با مسائل جاری (طبیعی، انسانی) محل زندگی خود بحث کنند.

در این بخش لازم است دانش آموزان در رابطه با مسائل جاری (طبیعی، انسانی) کشور خود بحث کنند.

فعالیت عملکردی:

لازم است هریک از دانش آموزان به کاوش نسبت به مسائل جاری در محل زندگی خود جمع آوری اطلاعات کنند و به کلاس گزارش دهند.

لازم است هریک از دانش آموزان به کاوش نسبت به مسائل جاری کشور جمع آوری اطلاعات کنند و به کلاس گزارش دهند.

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه درس توسط معلم، بارویکرد تعاملی و فرایندی و اکتشافی.

۴- منابع آموزشی

- بهفروز، فاطمه (۱۳۷۴) زمینه های غالب در جغرافیا ی انسانی، موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران
- بیگ محمدی، حسن (۱۳۷۸) مقدمه ای بر جغرافیای تاریخی ایران، دانشگاه اصفهان
- پوراحمد، احمد (۱۳۸۵) قلمرو و فلسفه جغرافیا؛ انتشارات دانشگاه تهران
- جانستون، رونالد (۱۳۷۰) جغرافیا و جغرافی دانان، ترجمه عباس سعیدی، مجله رشد آموزش جغرافیا شماره ۲۸
- جیمز، پرستن (۱۳۷۶) تاریخ علم جغرافیا، ترجمه علی اصغر نظری، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران
- علیجانی، بهلول (۱۳۷۴) پژوهش میدانی در جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران
- علیجانی، بهلول (۱۳۷۷) جغرافیا چیست؟ جغرافی دان کیست؟ مجله رشد آموزش جغرافیا، شماره ۴۸
- علیجانی، بهلول (۱۳۷۸) اصول و قوانین در جغرافیا، مجله رشد آموزش جغرافیا، شماره ۵۰

۵- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری براساس دستورالعمل

ارزشیابی میان ترم (نظری): حدوداً ۴۰ درصد برنامه درسی پیش بینی شده را شامل می شود.

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

سرفصل درس مبانی جامعه شناسی

۱. معرفی درس و منطق آن

مبانی جامعه شناسی (یک)، درسی است که به مقدمات، مبادی و اصول جامعه شناسی می پردازد و به مثابه مقدمه ی آغازین برای گشایش و ورود به دانش جامعه شناسی است. چرا که دانش آموزان ضمن آشنایی مقدماتی با خواستگاه علم جامعه شناسی، بنیانگذاران و سیر تحولی آن با مفاهیم کلیدی و اصطلاحات این علم آشنایی شوند. مفاهیمی همچون جامعه، جامعه شناسی، فرهنگ، کنش اجتماعی، اجتماعی شدن، گروه، سازمان و نمادهای اجتماعی و ..... درک صحیح و منطقی به دانشجویان از علم جامعه شناسی می دهد و در ادامه با مبانی همچون رفتار جمعی قومیت و نژاد و ..... دانشجویان را با تنوع گستردگی، پراکندگی جوامع و فرهنگ ها آشنا نموده و افق دید وی را نسبت به خود و جامعه گسترش داده و به وی کمک می کند که از تفکرات و اندیشه های قالبی و کلیشه ایی فاصله بگیرد و رویکردی واقع بینانه و دیدگاهی اجتماعی داشته باشد.

نام درس: مبانی جامعه شناسی				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: آشنایی دانشجویان با مفاهیم و کلیات جامعه، جامعه شناسی، پدیده اجتماعی، فرهنگ، شناخت سیر تاریخی پیدایش جامعه شناسی، آشنایی با کارکرد جامعه شناسی و اهمیت آن برای جامعه درک فرایند جامعه پذیری و درونی کردن ارزشها، توجه به نقش هنجارها و ارزش ها در زندگی گروهی، فهم حد و حدود نهادها، گروه ها و سازمان های اجتماعی از همدیگر و همچنین توانایی شناخت رفتارهای هیجانی و احساسی فرد در درون گروه و در ارتباط با سایر گروه های اجتماعی.				نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیشنیاز: ندارد. نحوه آموزش: انفرادی
ملاک ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	شایستگی اساسی:
مفاهیم و کلیات جامعه شناسی	آشنایی دانشجویان با مفاهیم و کلیات جامعه، جامعه شناسی، پدیده اجتماعی	شناخت سیر تاریخی پیدایش جامعه شناسی، آشنایی با کارکرد جامعه شناسی و اهمیت آن برای جامعه درک فرایند جامعه پذیری و درونی کردن ارزشها، توجه به نقش هنجارها و ارزش ها در زندگی گروهی، فهم حد و حدود نهادها، گروه ها و سازمان های اجتماعی از همدیگر	توانایی جمع بندی و شناخت کلیات مطرح شده در رابطه با مباحث شهر	ب.پ. کد ۲-۲ & ۳-۲ ب.آ.پ. کد ۲-۳

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول : جامعه

- تعریف جامعه
- ماهیت جامعه

- خاستگاه جامعه
- تفاوت میان زندگی اجتماعی انسان و حیوان
- تطور و دگرگونی جامعه انسانی

فصل دوم: علم جامعه شناسی

- تعریف جامعه شناسی
- اهمیت مطالعه جامعه شناسی
- منابع جامعه شناسی
- رابطه جامعه شناسی با علوم دیگر
- قلمرو جامعه شناسی
- جامعه شناسی به عنوان یک علم

فصل سوم: متفکران و پیشگامان جامعه شناسی

- پیشروان اسلامی
- فارابی
- ابوریحان بیرونی
- ابن خلدون
- پیشروان غربی
- سقراط، افلاطون و ارسطو
- سنت اگوستین
- اگوست کنت
- امیل دورکیم

فصل چهارم: پدیده اجتماعی

- مفهوم پدیده اجتماعی
- ماهیت پدیده های اجتماعی
- ویژگی های پدیده اجتماعی
- طبقه بندی پدیده های اجتماعی

- پیوستگی پدیده های اجتماعی

فصل پنجم: فرهنگ

- تعریف فرهنگ

- ویژگی های فرهنگ

-انواع فرهنگ

- فرهنگ پذیری

- نسبیت فرهنگی

- دگرگونی فرهنگ

فصل ششم: جامعه پذیری و اجتماعی شدن

- مفهوم جامعه پذیری

- اهداف جامعه پذیری

- انواع جامعه پذیری

- عوامل جامعه پذیری

- شخصیت و رشد شخصیت

- جامعه پذیری و آزادی فردی

فصل هفتم: ارزشها و هنجارهای اجتماعی

- تعریف ارزش و هنجار

- ساخت هنجارمند

- پذیرش هنجارها

- انواع و کارکرد ارزشها

- رابطه هنجار با ارزش

- تعارض هنجارها و ارزش ها

فصل هشتم: پایگاه و نقش

- مفهوم پایگاه و نقش

- انواع نقش

- انواع پایگاه

- شخصیت و ایفای نقش

- تعدد و تعارض نقش

- شبکه نقشها در اجتماع

فصل نهم: گروه های اجتماعی

- تعریف گروه اجتماعی

- عوامل موثر در یگانگی گروه

- گروه های اولیه و ثانویه

- انواع گروه از جهت کارکرد

- مسائل گروه ها

- رهبری گروه

فصل دهم: نهادهای اجتماعی

- تعریف نهاد

- انواع نهادهای اجتماعی

- منشا و علل پیدایش نهادها

- خصوصیات نهادهای اجتماعی

- ساخت و کارکرد نهادها

- تعامل و تعارض نهادها

فصل یازدهم: سازمانهای اجتماعی

- تعریف سازمان

- ساختارهای رسمی و غیررسمی

- سازمان دیوان سالارانه

- ویژگیهای دیوان سالاری

- فرد در سازمان

- رهبری آمرانه و رهبری دموکراتیک

- تغییر سازمانی

فصل دوازدهم: رفتار جمعی

- تعریف جمع و رفتار جمعی

- انواع رفتار جمعی (هوس، مد، جنون جمعی و...)

- عوامل تعیین کننده رفتار جمعی

- اهمیت هیجانات جمعی

- وقوع سرایت هیجانی

- نتایج رفتار جمعی

فصل سیزدهم: روابط قومی و نژادی

- تعریف قوم و نژاد

- تعارض قومی، تعصب و تبعیض

- نژاد پرستی و قوم پرستی

- ادغام اقلیتها در اکثریت

- واکنشهای گروه اقلیت

- تغییر روابط میان گروههای نژادی و قومی

راهبردهای آموزش و یادگیری

۴. منابع آموزشی پیشنهادی:

- گیدنز، آتونی (۱۳۹۲) جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، نشر نی.
- کوئن، بروس (۱۳۹۱) مبانی جامعه شناسی، ترجمه غلامعباس توسلی، رضا فاضل، انتشارات سمت.
- قرائی مقدم، امان اله (۱۳۹۲) مبانی جامعه شناسی، تالیف، انتشارات ابجد.
- محسنی، منوچهر (۱۳۸۸) جامعه شناسی عمومی، انتشارات طهوری.
- وثوقی، منصور و نیک خلق، علی اکبر (۱۳۹۱) مبانی جامعه شناسی، تالیف انتشارات بهینه.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

- تواناییها و مهارتهای مورد انتظار: از دانشجو انتظار می رود ضمن تعریف و احراز مفاهیم و اصلاحات پایه جامعه شناسی، بتواند مثالها و مصدایقی از مفاهیم را برشمرده و ضمن تعمق و تدبر، بتواند در زندگی گروهی و اجتماعی خود آنها را به کار گیرد.
- ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی به صورت آزمون کتبی ۲۰ نمره در پایان ترم به عمل می آید، مدرس می تواند ۴ نمره از مجموع ۲۰ نمره را در قالب فعالیت پژوهشی اختصاص دهد.

پیوست ۱- مشخصات تدوین کنندگان برنامه درسی دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش تاریخ

موضوع: بازنگری برنامه درسی دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش تاریخ

مجری: معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه فرهنگیان

رئیس کارگروه: جناب آقای دکتر نصراله صالحی

اعضای کارگروه بازنگری و تدوین کنندگان سرفصل دروس (به ترتیب الفبا):

جناب آقای مسعود جوادیان سالمی، جناب آقای سید حسین رضوی خراسانی، جناب آقای محمد شایگان، جناب آقای نصراله صالحی، سرکار خانم عاطفه عطاران و جناب آقای حسین مفتخری.

تدوین کنندگان سرفصل دروس عمومی ویژه فرهنگیان:

سرکار خانم فاطمه زهرا احمدی، جناب آقای دکتر هادی دهقانی یزدلی، جناب آقای دکتر محمد داوودی.

تدوین کنندگان سرفصل دروس تربیت اسلامی:

جناب آقای دکتر علیرضا صادق زاده قمصری، جناب آقای دکتر محمد حسنی، سرکار خانم دکتر شهین ایروانی، سرکار خانم دکتر نرگس سجادیه، جناب آقای دکتر محمود نوذری و سرکار خانم منصوره مهدوی هزاوه.

تدوین کنندگان سرفصل دروس تربیتی و تربیتی-موضوعی:

جناب آقای دکتر نعمت اله موسی پور، سرکار خانم آمنه احمدی، سرکار خانم منصوره مهدوی هزاوه، سرکار خانم عاطفه عطاران، سرکار خانم نگار الهامیان، سرکار خانم مریم قاسمی، سرکار خانم دکتر مرجان کیان، جناب آقای دکتر محمد دادرش و جناب آقای صادق نبوی.

تاریخ تصویب برنامه اصلی: ۱۳۷۵/۱۰/۲۳

تاریخ بازنگری: ۱۳۹۴/۰۳/۲۲

